

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind II

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind II", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind II*, 1905-, s. I. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bergsoe02-root.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind II

II
III

VILHELM BERGSØE

**POETISKE
SKRIFTER
FOLKEUDGAVE
SAMLEDE OG UDGIVNE
AF
FORFATTEREN
II**

**GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1906**

IV

FR BAGGES KGL HOF-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

FRA DEN GAMLE FABRIK

VI
7

**Første Kapitel.
Forsvundne Herligheder.**

Der var en Tid i Danmark, hvor de styrende havde forunderlige Ideer og, hvad der var værre, fik dem satte i Værk. Der var en Tid, hvor man i den Grad saa' fejl af Landets Natur, at man antog, at Ploven burde ombyttes med Svinghjulet, Plejlen med Væverspolen, Kornladen med den rygende Fabrikskorsten. Man saa', at den livegne Bonde med sine forsultne Børn og udasede Trældyr ikke kunde bringe noget ud af Jorden - og det var Jorden som fik Skylden. Man skiftede System - Landet skulde ikke længere være et Agerland, men et Fabrikland. England havde jo Fabrikker, hvorfor skulde saa Danmark ikke have dem? Man gjorde et Spring, og den absolutte Hersker nedlod sig til at blive Industriridder. Man vilde ophjælpe Landet ved at gøre det fra hvad, det var, til hvad, det aldrig kunde blive, og - man anlagde Fabrikker.

Paa denne Tid, hvor man spekulerede i Silkespinderier, Guldmagerier og Klædevæverier, fik man ogsaa den snilde Idé at ville spinde Silke ved en Porcelænsfabrik. En saadan maatte jo være en højst hensigtsmæssig Indretning. Leret skulde hentes fra Bornholm, Kvartsen fra Norge og Brændet fra 8 sen. Men

Frankrig havde jo sin i Sevres, Sachsen sin i Meissen. Det var i Tyskland blevet Mode, at Konger og høj fyrstelige Personer ved Formælinger og Barnedaab forærede hverandre forgyldte Spisestel og Servanteservicer. Hvorfor skulde man ikke gøre det samme i Danmark? "So ein Ding muss ich auch haben!" - og Frederik den Femte var den, som først behagede at udtale disse Ord, samtidig med at han indkaldte Klopstock.

Fabrikken blev anlagt, kongelig anlagt. Den strakte sig med fire lange Gaarde og ti overflødige Bygninger lige fra Købmagergade til Springgade. Den fik Kongens gyldne Krone og Navnetræk over Porten, der blev tillagt den Prædikat af "kongelig", og den fik som Symbol to Overflødhedshorn, hvoraf der udvældede Pærer - en sindrig Profeti af Kunstneren; thi Penge kom der aldrig. Hans Majestæt behagede endvidere at bestemme, at dens Fabrikmærke skulde være tre blaa, bølgede Streger, Symbolet paa Øresund, Store- og Lillebælt - en sindrig Profeti af Majestæten: det var Vand alt sammen. Men man bruger meget Vand til en Porcelænsfabrik, og Vand - ja, det har Danmark altid haft i Overflod.

Fabrikken begyndte, Folket jublede; thi Fabrikken gjorde Vidundere. Smaa Hyrdinder med højhælede Sko, smalle om Livet og brede om Barmen, blev ved deres Kniplingsskørter trukne ned mellem Kornaks af højst letsindige Hyrder i guldbroderede Jakker og violette Benklæder. Martialske Soldater, med den trekantede Hat paa Snur og Haanden hvilende paa Kaardefæstet, snoede deres Knebelsbarter, medens de skottede ned til den lille Marketenderske, som paa Knæ hældte noget ud af et Anker, der næsten var lige saa stort som hende selv. Vaser, hvis Hanke og Halse vaandede sig i den usaligste Proptrækkerfortvivelse, bar Hans Majestæts høje 9 PreusBillede og Navnetræk omslyngede af Porcelænsblomster, saa fine, at de gik itu, naar man blot rørte ved dem, saa at de kun ved egne, højt betroede Kurerer kunde sendes til de tyske Hoffer som et Vidne om, at Danmark nu var indtraadt i de civiliserede Staters Række, at det lavede Oder og - Porcelæn. Dette var Fabrikkens Morgenrøde, dens egentlige Guldalder, hvor den var ægte kongelig og fik Besøg af ægte kongelige Potentater. Da Frederik den Sjette døde, var allerede noget af Forgyldningen borte. Kristian den Ottendes "Nu ville vi alle spare" gav den vel en Del af dens Glans tilbage, navnlig gjorde den i hans Tid en foruroligende Mængde Trøffeldaaser og Ragoutfade med Løver paa Laaget; men Bondevennernes Opkomst efter otte og fyre blev dens Dødsstød - hvad forstaar ogsaa Bønder sig paa Assietter til Agurkesalat?

Dog - det stod skrevet i Skæbnens Bog, at den ikke skulde falde ved det første Hug. "Den holder s'gu nok, for den er kongelig," plejede gamle Rasmus Portner at sige under Rigsdagens Debatter, og den holdt, thi den var nu bleven en parlamentarisk Fjerbold. Fra Folketinget kastedes den over i Landstinget, fra første Behandling fløj den til anden, fra det særlige over i det fælles - "Den er jo ogsaa bygget for Holstenernes Penge," sagde Rasmus. Debatterne om dens Bestaaen eller ikke Bestaaen er meget længere, end denne Historie vil blive, og selv da en ivrig Deputeret forlangte, at man skulde slaa dens Hyrdinder og Vaser til Vejskærver og forandre dens Bygninger til Kaserne for tresindstyve flinke Underofficerer, der saa med det samme kunde tage Overopsynet med Universitetsbiblioteket, og i fornødent Fald flytte det fra Trinitatis Kirkeloft til Fiolstræde - selv da holdt den. Ja, hvad der bør anføres som en historisk Kendsgerning, den sejrede over denne sin ivrigste 10 Modstander. Den holdt, da han ikke holdt, og først 1868 skete det forfærdelige. Fabrikken blev stillet til offentlig Auktion, og Prædikatet "kongelig" mistede sin oprindelige Betydning. Da skjalv det i dens ældgamle Mure. Den kongelige Krone, der havde pranget over Vaabenskjoldet og budt fire Herskere velkommen, styrtede sig i Følelsen af sin Fornedrelse ned og knustes i Støvet - Gamle Rasmus saa' ikke disse Gyseligheder. Han var Aaret i Forvejen salig hensovet i Troen paa dens kongelige Urokkelighed.

Hvor var han dog en sær, gammel Fyr den selvsamme Rasmus Portner! Tør og ordknap som en ægte Jyde, bidsk og paapassende som en Porthund, og vantro mod den nyere Tids alt overskyllende Strøm som en ægte Thomas. Hvad der var nyt, var slet, hvad der var gammelt, var godt - han var konservativ til Spidsen af sin Nathue.

Hvor tydeligt husker jeg ikke hans Forbitrelse, da Gassen blev indført. "Nu skal vi da til at brænde Luft," sagde han med indædt, gnaven Bitterhed. "Det er s'gu ikke andet end det bare Blæleri!" Men saa kom den usalige Aften, da de gamle Tranlamper og de nye Gaslygter brændte Side om Side for at maale Lysstyrken. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Tranlampernes Skin var rødt, og at de andre lyste med tredobbelt Glans. "De gamle Lygter brænder s'gu længst," sagde han, "for dem er der Væge i, og at de lyser noget rødt, det kommer af, at det nye Kram staar og tager Skinnet fra dem." Dermed krøb han ned i sin Kælder og hentede et gammelt Transparent frem. Det fik han stillet op i Vinduet ud til Købmagergade, Lys kom der bagved, og de glade Københavnerne, der vandrede op og ned for at tage den nye Belysning i Øjesyn, flokkedes om Kældervinduet, hvor man mellem Hjerter, Roser og Liljer læste:

11

Giv Lys til Danemarks Ferdinand!
Og Lygter til Karoline!
For dem staar Danevangs Hjerter i Brand,
Og Folket dem kalder for sine!

Dette er den eneste Skandale, som jeg véd, at "Gamle Rasmus" har begaaet i sine Dage. Men han blev ogsaa mulkteret af Politiet for en Specie. Ak, han havde ikke bemærket, at en ondsksfuld Haand havde forandret "Lykke" til "Lygter" - en Ting, som i en væsentlig Grad bidrog til at forhøje Versets loyale Virkning.

Men hermed var hans afmægtige Opposition brudt. Den næste Aften strøg han med et Suk den i Porten hængende Tranlygte, og lod Gassen saaledes fuse ud paa Trappegangen, at Onkel maatte ned for at stille paa Hanerne. Da han endelig kom ud i Gaarden, stod gamle Rasmus i Porten med begge Hænderne i Lommen og stirrede op mod den mørkeblaa Vinterhimmel, hvor den ene Stjerne tændtes efter den anden. "Hvad tænker han paa, Rasmus?" spurgte min Onkel med Hentydning til Hanerne paa Trappen.

Rasmus tog ikke engang Hænderne af Lommen, men svarede uden at forandre Stilling: "Jeg tænker paa, Hr. Anmenestrator, at saaledes kan det ikke blive ved at gaa - nej, mare om det kan. Se paa vor Herre, Hr. Anmenestrator, han tænder bestandig de samme Lygter!" Med disse Ord krøb gamle Rasmus ned i sin Kælder.

Ogsaa min Onkel prægede sig paa en besynderlig Maade i min barnlige Erindring. Det var en høj, mørk, mager og alvorlig Mand, som altid gik klædt i sort, og baade Sommer og Vinter havde Frakken knappet lige op til Halsen. Naar han langsomt gik gennem Fabrikkens lange Gaarde for at anstille den daglige Inspektion, holdt han altid Hænderne paa Ryggen, Hovedet lidt bøjet og Blikket tilsyneladende 12 fæstet mod Brostenene. Og dog vidste Arbejderne, at han saa' som en Falk og hørte som en Los, og der var ingen, som veg fra sin Dont eller lod sig skuffe af denne tilsyneladende Distraktion. Han var ordknap, kort og bestemt i sin Adfærd, streng mod de dovne og efterladne, men dog elskede Arbejderne ham; thi de vidste, at han var retfærdig, og at hans Væsen, der ligesom den sorte Frakke sad tillukket og stramt omkring ham, kunde være blødt og mildt, naar uforskyldt Nød, Sygdom og Savn havde banket paa deres Døre. Han var en Mand af den gamle Skole; tro mod den Tid, hvori han var vokset op, og ude af Stand til at gribe, hvad den nye bar i sit Skød. Han passede sin Gerning, og hans Gerning passede for ham, og da den nye Tid vilde skille dem ad, skiltes han fra et Liv, der begyndte at blive ham til Byrde som uforstaaeligt.

Uagtet jeg hemmelig holdt af ham, var jeg dog næsten bange for ham; thi han gav sig kun lidet af med mig, og naar det skete, var det mere egnet til at forskrække et Barnesind end til at drage det til sig. Saaledes husker jeg endnu en Aften ved Ovnens. Der skulde brændes en stor Vase, et meget sjældent og kostbart Stykke, en Present til en eller anden Potentat i Tyskland. Tre eller fire Vaser var allerede tidligere forulykkede, og det begyndte at knibe med Tiden. Onkel havde selv ledet Vasens Opstilling, og nu kom det store Øjeblik, da der skulde stikkes Fyr. Onkel tog et Bundt Høvlspaaner, steg afmaalt og rolig ned i den ene af Ovnens Fyrhuller og sagde til Overbrænderen: "Nu maa det gaa, Dinger, som Gud vil."

Dinger, en snurrig gammel Patron nede fra Schwarzwald, skævede hen til Onkel med det ene Øje - det andet havde han faaet brændt ud af en Gnist - og sagde: "Aber den goer nicht, Herr 13 Atministrator; selbst der liebe Herrgott kan nicht so stur en Ding machen."

I samme Øjeblik stak Onkel Spaanerne til. Dinger gjorde det samme, og med en sugende Susen og Knitren trak den mægtige Højovn Flammerne til sig, og de første kulsorte Røgsøjler vældede ud af Skorstenens fire Glughuller. Onkel steg rolig op igen, klappede Dinger paa Skulderen og sagde: "Mein guter Dinger! Wenn der liebe Gott sich die Miihe genommen hat, solch einen Dinger zu machen, wie Sie, da wird er wohl leichter so ein Ding machen können, wie da im Ofen steht."

Det var den eneste Gang, at jeg har hørt Onkel tale Tysk, uagtet en Del af Besætningen var fra Schwaben og Sachsen. Jeg véd ikke, hvoraf det kom; men disse Ord, udtalte i et fremmed Tungemaal, gjorde paa mig en forunderlig Virkning; thi i min barnlige Fantasi spillede, foruden Onkel, Ovnens en Hovedrolle. Naar de mørkerøde Luer i Vinternatten lyste over Sneen, naar Ilden buldrede og bragede, naar Dinger med Maske for Ansigtet trak de gloende Prøver ud med lange Glødehager, medens man gennem de smaa Glughuller kunde se Flammerne dirre og spille derinde ligesom Ildaander - da forekom Ovnens en sælsom dæmonisk Verden, og aldrig har jeg set Malerier af Daniel og de hellige Mænd, uden at min Tanke førtes til den gamle Porcelænsovn.

Da vor Husjomfru den Aften skænkede Te, var Onkel særdeles ordknap. Han gik op og ned ad Gulvet med Hænderne paa Ryggen og læste ikke engang Berlingeren, som han ellers plejede. Klokken ti gik han ned for at trække Prøver. Jeg fik mod Sædvane Ordre til at blive oppe. Da han kom tilbage, saa' han endnu mere alvorlig ud og gik et Par Gange op og ned i Stuen; derpaa standsede han foran mig og sagde: 14 "Kan du dine Lektier?"

"Ja, Onkel!"

"Saa er det bedst, du gaar i Seng, Viggo."

Jeg vilde gerne blive lidt oppe endnu, og som et svagt Tilløb til en Samtale spurgte jeg: "Hvorledes gaar det med Vasen, Onkel?"

Han saa' paa mig med en alvorlig Mine og sagde:

"Véd du, hvorledes det gik i Rusland?"

"Nej, Onkel."

"Saa skal jeg fortælle dig det. - Der var en Kejserinde, som hed Katharina den Anden, og som havde faaet den første Porcelænsfabrik anlagt. Hun ønskede at faa en Vase, endnu større end den, vi brænder i Aften, og denne Vase skulde have en blodrød Grund, hvorpaa Guldet skulde lægges. Denne rubinrøde Farve er det meget vanskeligt at fremstille ren, og de første to Vaser fik derfor Pletter i Ovnen. Kejserinden, der var bleven utaalmodig over den lange Tid, det varede, sendte da et Bud til Bestyreren og lod ham sige, at hvis Vasen ikke blev færdig om tre Uger, skulde han miste sit Embede og paa en Slæde sendes til Sibirien. Ligesom Bestyreren fik dette Brev, stod han ved Ovnen og lod den tredje Vase sætte ind. Han kunde netop opfylde Kejserindens Begæring, hvis Vasen lykkedes i denne Brand, ellers maatte han skilles fra Kone og Børn, fra Embede og Bestilling for at arbejde i Bjergværkerne. Tanken herom gjorde ham saa fortvivlet, at han den hele Nat vandrede op og ned ved Ovnen uden at faa Hvile. Folkene trak Prøver, men hver Gang de trak, var de slettere og slettere. Da kom Morgenen. Ovnen blev aabnet, og der stod Vasen, saa klar og skær, saa ren i Farven, som var den malet med Blod. Men Bestyreren var borte - Ingen kunde finde ham. Først da man rensede Asken ud til næste Brand, fandt man en lille sammensmeltet Metallump og nogle forbrændte Ben 15 - han var sprunget i et af Fyrhullerne for ikke at blive sendt til Sibirien. Den Vase har jeg set i Berlin; Kongen af Preussen fik den i Foræring. Det er den smukkeste røde Grund, jeg har set; men den er betalt med en Menneskesjæls Fortvivlelse.

- Gaa saa i Seng, Viggo!"

Jeg gik i Seng, men det var mig ikke mulig at sove. Hele Tiden saa' jeg den røde Vase, den flammende Ovn og den blege Mand, der vandrede op og ned, medens Luerne lyste. Lidt efter lidt antog denne Mand Onkels Ansigt og Udseende. I den sorte, tætsluttende Frakke og med Hænderne paa Ryggen gik han alvorlig frem og tilbage, stirrede af og til ned i de dybe Fyrhuller, hvor Favnestykkerne forsvandt, som om det var Svovlstikker. Klokken tolv hørte jeg Onkel staa op; han skulde anden Gang ned og trække Prøver. Jeg listede mig ud af min Seng. Vinternatten var bidende kold, men desuagtet krøb jeg op i Vinduet og saa', rystende af Angest og Kulde, ned i Gaarden. Den sorte Skorsten lyste med mørkerøde, alenlange Luer; den lignede et spørgelseagtigt Uhyre, der rakte fire gloende Tunger ud ad Munden paa én Gang. Om disse Luer bølgede en sort, en kvælende Røg. Den drev lige imod mig; jeg kunde tydelig mærke den harpiksagtige Lugt af Fyrretræet. Dette var ikke noget godt Tegn. Ved Midnat skulde Flammen være klar; det havde den gamle Dinger tidt forklaret mig, ellers blev Porcelænet røgslaaet. Der kom en stor Angest over mig, som ikke formindskedes, da jeg øjnede Onkel, som med en Lygte i Haanden vandrede over den snebelagte Gaard op imod Brænderiet. Hans sorte Dragt tog sig dobbelt sort ud mod de hvide Snedriver, og jeg syntes, at hans Ansigt var saa forunderlig blegt. I Porten mødte han Dinger, og langsomt forsvandt de begge i Brænderiet. Indenfor lyste Ovnen i Luernes røde Skær. Jeg kunde tydeligt se de halvnøgne Skikkelser, naar de store Favnestykker kastedes ned i Fyrhullerne, hvoraf Luerne da slog højt i Vejret. Jeg saa' dem slaa Hul paa Muren, tage en Prøve ud, og Onkel undersøge den opmærksomt. Derpaa syntes jeg, at han rystede paa Hovedet. Han tog sit Ur frem og forsvandt bag ved Ovnen, hen imod et af Fyrhullerne. Nu kunde jeg ikke holde det ud længere. Jeg krøb i Seng, trak Dynen helt op over mig, og gav mig til at bede; først Fadervor, saa for Onkel og saa for Vasen. Lidt efter hørte jeg tunge Trin ude paa Gangen. Jeg fo'r op, sad i Dødsangest og lyttede - saaledes plejede Onkel ikke at gaa. Lidt efter gik Døren op, Onkel stod foran min Seng med Lygten i Haanden.

"Hvorfor sover du ikke, Viggo?" spurgte han.

"Det er - det er Vasen," stammede jeg forskrækket.

Han klappede mig paa Kinden, en ganske usædvanlig Venlighed, og sagde blødt: "Herregud! Vaager ogsaa du for dens Skyld? - Den har forskudt sig, den duer ikke."

Men Onkel havde set fejl, eller ogsaa havde den rettet sig igen; thi da Ovnen tre Dage efter blev aabnet, stod Vasen saa rank og lige, som om den var støbt i ét Stykke. Den Dag hjalp jeg med at tage ud af Ovnen. Af Onkel fik jeg Lov til at slaa Vraggodset itu med en stor Hammer, og da han var gaaet, gav Dinger mig en halv Snaps og en "Rytter" d.v.s.: et Stykke Rugbrød med Flæsk - det var den stolteste Dag i mit Liv!

Foruden Onkel, Dinger og Rasmus maa jeg endnu omtale en fjerde Person, skønt han paa den Tid, hvor denne Fortælling foregaar, allerede var overflyttet til Aandernes Verden - det var "Gamle Hans". Jeg mindes ham endnu som en lille, hjulbenet Mand, med et fyldigt, jovialt Ansigt, graat, 17 tæt afklippet Haar, og med en gul- og sortstribet Vest, der syntes at være syet af et gammelt Karetbetræk. Til Hverdag gik han med Træsko og Knæbenklæder; om Søndagen i en mørkeblaa Kofte og Sko, men altid med den samme røgbrune Filthat, der syntes at skrive sig fra det forrige Aarhun-drede. Han var Fabrikkens ældste Inventarium, dens ivrigste Beundrer og dens troeste Tilhænger; men han delte de tro Tilhængeres sædvanlige Lod. Han døde

fattig og forladt, medens mange af den yngre Generation svang sig i Vejret.

Gamle Hans var oprindelig kommet til Fabrikken som Gaardsdreng og Løbebud, en Del forbi Midten af forrige Aarhundrede. Han hed dengang Unge Hans eller Køgehans, et Tilnavn, der viste hen til hans Fødeby, hvor han skal have været en af dem, hvis Bedstefader havde set mest til Køge Huskors, ligesom han selv vidste meget at fortælle derom. Under Kristian den Syvende blev han forfremmet, og fik af Staten det Hverv at køre gamle Kapsler fra Købmagergade til Kristianshavn, og nyt Fyrre-brænde fra Kristianshavn til Købmagergade. Dette udførte han til Regeringens Tilfredshed; men hverken Struensee eller Guldberg synes at have haft Øje for disse Fortjenesters Betydning; thi en ydmyg Begæring om for Fremtiden at maatte køre i rødt Liberi kom nok aldrig længere end til Staldmesterens Papirkurv.

Saa kom det ulykkelige Aar 1807. Fabrikken standsede sin Drift - man havde tabt Smagen for de smaa Hyrdinder - og i September begyndte Bomberne at regne ned over den. Englænderne kastede efter Rundetaarn, men Fabrikkens talrige Bygninger fik Broderparten. Alle flygtede fra det faretruede Punkt og overlod Fabrikken til dens Skæbne. Kun Hans Kusk blev - "Han havde set værre Ting i Køge," sagde han. Men Hans gjorde 18 endnu mere; han tog sin Dyne, men ikke for at krybe under den. Hver Gang en Bombe slog ned, dækkede han den til og skruede Brandrøret af. Om Morgenen spændte han for, læssede Bomberne paa Fabrikkens Vogn og kørte dem ud til Laboratoriet, lige saa rolig som om det havde været gamle Kapsler. I de tre Dage kørte han saaledes syv Læs bort og havde kun den Sorg at se en Bombe springe i Magasinet, hvor den slog en urimelig Masse Tallerkener i Stykker. Bombardementet hørte op, alt kom i Orden igen, men gamle Hans blev ikke belønnet efter Fortjeneste. Da alle uheldigvis var løbne bort, havde ingen set, hvad han havde gjort, og hans Heroisme var saa storslaaet, at ingen vilde tro den. Saa blev han da ved at køre med den gamle Vogn og de gamle Heste, blev ved at bringe gamle Kapsler fra Købmagergade til Kristianshavn, indtil hans Haand blev saa svag, at den ikke mere kunde føre Tøjlerne. Han ombyttede nu Titelen "Hans Kusk" med den mere ærværdige "Gamle Hans", Kuskekammeret og Stalden, med Selekammeret og det gamle Brænderi - dog disse Steder er for dybt sammenvoksede med hele hans Liv og Bedrift - de fortjener en Beskrivelse.

Selekammeret eller "Portkammeret", som de yngre, til stor Forargelse for Hans, begyndte at kalde det, laa i den Portgennemgang, der forbandt Fabrikkens første og anden Gaard. Det var et lavt, mørkt og fugtigt Rum, som altid lugtede stærkt af Vognsmørelse og Blanksværte. Grunden hertil var ikke vanskelig at opdage. Paa en Knage, der næsten indtog hele Stuens Længde, hang alle Fabrikkens gamle Seletøjer, pudsede og polerede, som om de skulde tages i Brug i Morgen. Det var et Slags Svaghed af gamle Hans; da han ikke kunde være Kusk, blev han Samler; men kun paa Seletøjer, og kun naar disse havde tilhørt Fabrikken. Om 19 Søndagen, naar alt hvilede, tog han dem ned, spændte dem fra hverandre, pudsede og blankede omhyggelig hvert Stykke, og - spændte dem saa sammen igen. Naar han havde gjort dette, gik han i Kirke - altid i Trinitatis - sang med stor Andagt de to første Salmer og sov saa regelmæssig til Prædikenen var endt. Saa gik han atter tilbage til Selekammeret, stoppede sig en beskeden lille Træpibe, aabnede sin lyseblaa Dragkiste og gav sig til at gøre Orden i dens Indhold. Paa denne Tid kom jeg gerne ned til ham; thi Dragkisten med de brogede Træsnit inden i Laaget, det mærkværdige Paaskelam, der kunde bræge og gø paa én Gang, og vor Frelzers Kors med ham selv, Apostlene, Maria og Røverne, alt sammen inden i en Medicinflaske - det var Rariteter, som jeg ikke lod mig gaa forbi.

Da jeg saaledes en Søndag Eftermiddag kom ned til ham, sad han meget tankefuld og betragtede et Stykke hvidt Baand med røde Kanter. Det havde han slaaet i en Sløjfe og med to Messingsøm fæstet til det indre af Laaget.

"Hvem har givet dig det, Hans?" spurgte jeg.

"Det er der ingen der har givet mig; det har jeg gjort mig selv til," svarede han, ikke uden en vis Stolthed.

"Hvad har du gjort dig til?" vedblev jeg.

"Det forstaar han sig ikke paa, Viggo, det er noget for mig selv. Ellers mener jeg nok, at jeg har gjort mig til Dannebrogsmænd."

"Ja, men det kan kun Kongen gøre," indvendte jeg, "og saa skal det staa i Avisen, ellers duer det ikke."

"Ikke det?" sagde Hans med en betænkelig Mine. "Ja, det har jeg nu ogsaa tænkt. Men ser han, Viggo, Kongen bor saa højt, at han somme Tider ikke kan se ned til Smaafolk. Se, der er nu 20 Vognmand Jespersen henne paa Købmagergade, han er bleven Dannebrogsmænd."

"Hvorfor det, Hans?"

"Jo, ser han, Viggo, der faldt nu saa meget Sne i Fjor Vinter. Saa havde da Jespersen og en anden Vognmand taget det paa Levering, for i Almanakken stod der, at der ingen Sne skulde komme. Men det var en gal Spekulation den, for de maatte køre syv Hundrede Læs bort og satte naturligvis Pengene til med det

samme. Se, saa mente Magistraten, at de kunde være Dannebrog, og saa mente jeg, at jeg ogsaa kunde være det, og derfor gjorde jeg mig selv til det."

Jeg stirrede paa Hans uden at forstaa ham - dengang kendte jeg ikke hans Fortids Bedrifter.

"Jo, ser han, Viggo, jeg kørte ogsaa engang noget bort," sagde han og lukkede Laaget til.

Da jeg om Aftenen meddelte denne Historie til vor Husjomfru, lo hun himmelhøjt og fortalte den som noget meget komisk igen til Onkel ved Tebordet. Onkels Træk blev endnu alvorligere; han lagde Avisen fra sig og sagde: "Der er mere Værd, Jomfru Mortensen, i det Baand, gamle Hans har givet sig selv, end i begge de Kors, som de andre har faaet. Var jeg Konge, slog jeg ham til Ridder."

Jomfru Mortensen tav forbløffet; men fra den Aften var min Respekt for gamle Hans ubegrænset, og jeg syntes slet ikke, at der var noget forunderligt ved Dannebrogbaandet i Dragkistelaaget.

Men faldt den stille Virksomhed, som gamle Hans udfoldede om Søndagen, i Selekkammeret, saa var hans daglige Dont indskrænket til "det gamle Brænderi".

Det gamle Brænderi! - Hvilket Hav af Eventyr og Minder ruller ikke frem for mig ved disse tre Ord! Det gamle Brænderi laa i den anden Gaard lige over for den Fløjbygning, som tjente til Bolig 21 for Forvalteren og Værkskriveren. Det var en stor, øde og forfalden Bygning, hvor de forskellige Tidsalderes Arkitekturer syntes at have kæmpet med hverandre. For mig havde det, trods det uhyggelige og skumle, en vis historisk Interesse, som jeg endnu har bevaret. Maaske kommer det kun deraf, at Minderne har præget sig saa dybt; thi det gamle Brænderi var Fabrikkens mystiske Verden, og at turde gaa ene igennem det efter Solnedgang var, især efter at gamle Hans var død, en Heltegerning, hvormed jeg prøvede mit moralske Mod, ligesom man i Riddertiden prøvede det ved at lade den unge staa Væbnervagt i den gravskumle Kirke.

Lige ved Indgangen, hvor favnetykke Mure og svære Sten mindede om Middelalderens Bygningskunst, hævede fire Spidsbuer sig i Vejret og dannede en stor, halvmørk Celle, der kun fik Lys fra de smaa, grønne og tilgitrede Ruder, som vendte ud mod Forvalterens Have. Dette Rum sagdes at være den sidste Levning af St. Klaras Kloster, og de, som ikke vilde tro det, kunde faa Syn for Sagn. Ved Midnat kunde man endnu høre Nonnernes Sang, stille og dæmpet, som kom den fra de døde. Kusk Lars, hvis Kammer i den lille Staldbygning stødte op dertil, maatte altid tage i Skoven St. Hans Nat; thi engang, da han blev hjemme, var der blevet messet, ringet og mumlet over ham, og om Morgen havde han fundet en hvid Oblat i sin Seng. Møllerens Jens, som passede Kvartskværnene paa det øverste Loft, havde en Juleaften set to Skikkelser forsvinde derinde, hvoraf den ene var hvid som en Nonne, den anden sort som en Munk. Han havde da haft den Dristighed at ville gaa efter dem; men da havde den sorte Skikkelse vendt sig, og det havde været for Jens, som havde den en Glød i Munden.

Fra denne Celle, hvis stærke Vægge og skumle 22 Indre fortalte om Middelalderens Kraft og Katolicismens Vælde, traadte man gennem en smal Gang, Nonnegangen, lige ind i Paryktiden. Men Parykkerne havde ikke holdt saa godt som Brynjerne, og de Spor, de havde ladet tilbage, var næsten udslettede. I højsalig Kong Frederik den Femtes Dage havde Fabrikkens Bygninger været indrettede til Postgaard og til Herberge for høje og fyrstelige Personer, "som her til Staden maatte arrive". Men hvad de af al deres Glans og Herlighed havde efterladt, var kun lidet. Levningerne af nogle forvredne Stukornamenter i Loftet, nogle ormædte, svagt forgyldte Lister paa Væggene; hist og her en Lap, der mindede om et Gyldenlæders Betræk - det var alt, hvad der var tilbage fra Allongeparykkernes og Fiskebensskørternes Tid.

Dog én Ting maa jeg ikke glemme. Den Stol, hvorpaa Gamle Hans sad, denne Stol, som nu med tre Staaltraadsbøjler var klinket i Ryggen - den var højrygget og med svajede Ben, den var af Egetræ med Spor af Forgyldning, den bar Frederik den Femtes Krone og Navneciffer i Ryggen.

"Den Stol har Kongen selv siddet i," sagde gamle Hans mere end én Gang til mig. Og naar han sagde disse Ord, lyste hans runde, rødmussede Ansigt af stolt Glæde - og jeg tror, at han da følte sig tilfreds med sin ydmyge Stilling og forsonedes med, at han ikke var bleven Dannebrogsmænd.

Thi gamle Hans var egentlig dalet dybt, og hans senere Død viste, hvor bittert han ofte følte det. Før havde han haft fire Heste, Stald, Vognskur og sit eget lille Kuskekammer - ja, naar han kørte i Skoven for den forrige Administrator, havde han endog gjort Tilløb til et Slags Liberi - den gulog sortstribede Vest var en Levning heraf. Nu raadete han kun over tre Hammere, en Stol, en Halmmaatte og en Bunke Kvarter; thi gamle Hans var 23 fra Kusk bleven Stenpikker, og hans møjsommelige Bestilling var den at rense Kvarteren fra de Jerndeale, som under Brændingen vilde give Porcelænet Pletter. Det Sted, hvor gamle Hans arbejdede, var et stort, vidtløftigt Rum, aabenbart hørende til den nyeste Tid. Loftet var revnet og indsunket; thi ovenover løb gennem Etagens hele Længde den store Drejersal, fra hvilken man hørte Folkenes lystige Sang og de ensformige Spark, hvormed Drejerladene sattes i Bevægelse. Deroppe var alting skinnende hvidt, alt ordnet og opstillet som Varerne i en Butik - hernede var alt en myldrende Forvirring; thi denne Del af det gamle Brænderi udgjorde en Losseplads for alt det Uryd, som man ellers ikke vidste at anbringe. Tjæretønder, Brandstiger, Kalkeballer, Lægter, Tækkerør, Vandkar, Kapsler, Gipsformer, Lerbunker og Halm

laa her i broderlig Forening og skjulte næsten ganske den Del af Rummet, som for mig var det interessanteste, de gamle Ovne fra Fabrikkens første Tid.

Disse Ovne, der havde set saa mange ømme Hyrdescener, og fra hvis Indre det Porcelæn er udgaaet, der nu udgør en Del af Rosenborg Samling, var i hele deres Bygning noget af det forunderligste, man kan tænke sig. Snævre og snavsede, skumle og skæve, skød de sig ud og ind, ligesom Skufferne i Datidens Dragkister. Hist var en Indgang, der en Udgang; her et Prøvekammer, der et Fyrhul; men var man én Gang sluppet ind i dette fortvivlede Virvar, kunde man være sikker paa ikke let at finde ud igen, og Mage til Skjulested for "Saltebrød" og "Røvere" fandtes ikke noget Sted i København. Kun gamle Hans og saa Onkel vidste Besked med det hele; den sidste havde det ved et gammelt Kort, gamle Hans gennem Erfaring. Da han kom til Fabrikken som Løbedreng, fyrede man endnu i disse forunderlige, alkymistiske Ovne; 24 nere blev de forladte, og de nye i den forreste Gaard opførte.

Jeg tror, at det var disse gamle Ovne eller rettere deres Minder, som drev gamle Hans til at opslaa sit Arbejdslokale paa dette skumle og for alle andre uhyggelige Sted. Kun han syntes intet at mærke, og talte man om Spøgeriet, saa smilte han blot saa lunt og nikkede dertil. - "Jeg har et Middel fra Køge," sagde han. "Det er en Skindlap af Morten Luthers Bibelbog. For den er der intet, det være nok saa sort, som kan staa sig." Og virkelig husker jeg endnu at have set en sort Skindlap slaaet op paa Væggen, uden at det dengang faldt mig ind, at det maatte være den af Morten Luthers Bibelbog.

For Resten havde gamle Hans efter Omstændighederne faaet det indrettet ganske net. Et Par Træskillevægge ved Vinduet aflukkede hans Arbejdsplads som et lille Rum for sig, med fuldt Dagslys og Udsigt til Forvalterens Have. I Læderstropper hang paa den ene Væg tre smaa Hammere med spidse Næb; under dem et Tombaksur, og under dette igen Dannebrogssløjfen, som var bleven forflyttet, jeg tror med Onkels Billigelse. Paa den anden Væg hoppede en kvidrende Kanarifugl frem og tilbage paa sine to Spanskrørspinde, og i Vinduet stod to Gyldenlakker, en Krusemynte og en St. Hansurt - tilligemed Dragkisten hans hele jordiske Ejendom. Om Forsommeren, naar Syringerne og Guldregnen blomstrede i Forvalterens Have, naar Svalerne kvidrede, og de hvide Slyngroser stak deres Blomsterkviste ind ad Vinduet, kunde der endogsaa være ganske hyggeligt. Da sang Kanarifuglen, Gyldenlakkerne duftede, og Klangens af Hammeren lød nok saa fornøjelig og kvik i Takt og Stemning med det øvrige. Men om Vinteren, naar Snedriverne laa i Haven, naar den iskolde Træk susede gennem den 25 sestore, forfaldne Bygning, naar Lyset kom sent og gik tidlig, da tog Stedet sig forunderlig øde og melankolsk ud, da frøs den gamle firsindstyveaarige Mand, og mere end én Gang har jeg set ham puste sig i de stive, valne Hænder, for at Hammeren igen kunde give den rette Klang.

Naar en Hest har tjent tro og redelig i mange Aar, skyder man den enten en Kugle for Panden eller giver den Naadsensbrød, for at den ikke skal lide Sult. Ikke saaledes med Mennesket. Der er mange, som har trællet og slidt værre end en Hest, men Loven forbyder Mord og Statsøkonomien de smaa Pensioner - der bliver saaledes kun Sulten tilbage. Da gamle Hans ikke kunde mere, havde Kristian den Ottende allerede udtalt Tidens store Valgsprog, og samtidig med at man byggede det nye Ghampignonshus ved Rosenborg, knappede man af paa Lønningerne - nu skulde der jo for Alvor spares. Gamle Hans havde til Kollegiet indgivet Andragende om en maanedlig Understøttelse af tre Rigsdaler. Onkel havde ledsaget Andragendet med de bedste anbefalinger og henvist til lang og tro Tjeneste. Da fik en eller anden Nationaløkonom fat paa Andragendet, og opstillede som et Princip- spørgsmaal, hvor vidt kongelige Stenpikkere burde anses for berettigede til Understøttelse. Man saa' tilbage i Tidernes Mørke og fandt, at hidtil aldrig nogen Stenpikker havde erholdt Understøttelse, lige som Begrebet Stenpikker overhovedet syntes ufor eneligt med "kongelig ansat". Ansøgningen fra gamle Hans kom, tilligemed en Del andre, Fabrikken vedrørende Sager, tilbage fra Kollegiet, i hvis Udtaleser gamle Hans figurerede som "Stenpiller", en Forhaanelse, der krænkede den gamle Mand paa det føleligste. Sagen kom atter for, men Nationaløko nomen erklærede som sin dybeste Overbevisning, at Statsgældens Formindskelse, især ved Afholdenhed 26 fra Cognak, var en saa højsindet Tanke, at enhver god Statsborger maatte gribe den med Glæde. Han afholdt sig selv hver Eftermiddag fra denne Nydelse og indsendte aarlig Beløbet - "og kunde han gøre dette," sagde han til Onkel, "maatte en Stenpiller sagtens kunne undvære de lumpne Rigsdalere." Nationaløkonomien var dengang almægtig - Hans blev ofret for Datidens besparende Bestræbelser.

Da Onkel meddelte ham Afslaget, vilde han ikke tro derpaa. - "Naa, saa det mener de i Kancelliet," sagde han og kløede sig i Hovedet. - "Tillader Hr. Administratoren, at jeg maa faa det skriftligt." Onkel gav ham Kollegiets Svar. Det var naturligvis en vidtløftig Betænkning, og jeg tror, at Hans i længere Tid spekulerede paa at gaa lige til Kongen med den. I denne Tid blev han bleg og ordknap. Han pudsede ikke mere de gamle Seletøjer om Søndagen, og gik ikke i Trinitatis Kirke. Dannebrogsgaanden blev taget ned, og Kanarifuglen laa en Morgen dødfrossen paa Bunden af Buret. Hammerens Klang hørte næsten op, og flere Gange, naar jeg om Middagen kom for at besøge ham, sad han krumbøjet paa den højryggede Stol med de store, grove Glarøjne paa Næsen og Kollegiets Svarskrivelse i Haanden.

"Hvad staar der, Viggo?" spurgte han mig, og pegede hver Gang paa det samme Sted i Skrivelsen. Jeg læste: "Direktionen for det almindelige Understøttelsesfond ser saaledes, ifølge de af det kgl. General-Toldkammer og Kommerce-Kollegium udtalte Motiver, ingen Grund til at bevillige Stenpiller Hans Rasmussen

Køge den af ham begærede Understøttelse af seks og tredive Daler aarlig." Han saa' stift hen for sig og spurgte: "Hvad er Motiver, Viggo?"

"Motiver? - Det véd jeg ikke, Hans."

"Naa, saa det véd han ikke, og han er dog 27 oplært," sagde han og foldede Papiret sammen. "Nej, ser han, det er Kongen, der er bedaaet, Viggo. Motiver? - Det er nu det, de ta'er ham med!"

Hans skulde bort. Onkel havde sagt ham det, men det var, som om han ikke forstod det. "Hvem skal saa passe Seletøjerne, Hr. Administrator?" var det eneste Svar Onkel havde faaet. For at formilde Afskedens Brod saa meget som mulig og lindre den virkelige Nød, der var til Stede, havde Onkel tilbudt ham at komme hver Dag op i Køkkenet og hente sin Middagsmad. Om Morgenen gik gamle Hans ud af Gaarden. Han bar sin Søndagskofte, blanke Sko og - Dannebrogbaandet i Knaphullet. Men hans Haand og Stemme rystede - han var bleven ti Aar ældre i de Dage. Arbejderne flokkedes for at sige ham Farvel. Mange havde Taarer i Øjnene, og jeg saa' flere end én Sølvdaler komme frem af Lommer, hvor de ikke laa i Overflod. Henimod tolv kom Hans igen og sagde til Rasmus, at han havde glemt noget oppe i Brænderiet. Klokkeren fire ventede vi ham i Køkkenet - men han kom ikke, og Onkel lod gaa Bud ned til Rasmus. Lidt efter kom denne i stor Forfærdelse. Man havde søgt Hans i det gamle Brænderi og fundet ham. Men han hang paa den ene Væg i sit Strømpebaand, og paa den anden var Kollegiets Svar opslaaet med fire Messingsøm, beskyttede mod Fugtighed ved Læderlapper, skaarne af Morten Luthers Bibelbog.

Menigmand kan undertiden vise en blodig Ironi!

Efter denne Katastrofe blev det gamle Brænderi øde og forladt. Gamle Hans havde søgt det, fordi det for ham indeholdt Mindernes Rigdom. Nu undgik alle det. Selv den nye, konstituerede Stenpikker opstillede som en Betingelse, at han maatte faa Plads i Kvartsmøllen ved et Vindu, som ikke vendte ud til Kirkegaarden. Det varede imidlertid

28

ikke længe, før nye Rygter dukkede frem, som fik Arbejderne til end mere at sky disse øde og forladte Steder. De Blomster, som gamle Hans saa kærligt havde plejet, gik ikke ud, skønt der ikke var nogen, som gav dem Vand - ja, St. Hansurten satte endog Blomst, skønt det var midt i Februar Maaned. Naar Skumringen begyndte, kunde man tydelig høre den skarpe Klang af Hammeren, og Knitren af smaa Kvartskorn, der slog imod Væggen. I Selekkammeret vilde Lars Kusk ikke længere have Vognsførelsen staaende; thi da han en Søndag Aften var gaaet derind, havde han set gamle Hans sidde paa en Halvtønde og pudse Seletøj som sædvanlig. Værst var det dog fat i Stalden og i Slemmeriet langs med den Gang, der førte ud til Trinitatis Kirkegaard. Spiltovene var ofte løste om Morgenen, og Hakkelse hældt i Krybberne i Stedet for Havre. I Slemmeriet kunde man stille Hanerne nok saa nøjagtig; de aabnede sig dog af sig selv om Natten, saa at Vandet med den hvide Porcelænsmasse flød lige ud til Amagertorv og bevirkede, at Politiet anstillede en streng Undersøgelse hos alle Mælkehandlere i Nabolaget.

Disse mærkværdige Tildragelser indtraf dog ikke umiddelbart efter gamle Hans' tragiske Bortgang, men udviklede sig lidt efter lidt og kulminerede med de Begivenheder, som jeg nu skal fortælle, og som vil godtgøre, at en Fabrik ikke altid er saa blottet for Poesi, som man i Almindelighed er tilbøjelig til at antage.

29

Andet Kapitel. En Arbejder.

En Januar Aften, nogle Uger efter Begivenheden i det gamle Brænderi - og en rigtig snefuld og mørk Januar Aften var det - sad jeg ene med Onkel i hans Arbejdsværelse, medens Jomfru Mortensen lavede til Te inde i Dagligstuen. Onkel var beskæftiget med Fabrikkens Regnskab, Bilag paa Bilag, Revision paa Revision; jeg med Madvigs latinske Grammatik, Regel paa Regel, Undtagelse paa Undtagelse. Onkel smaaskændte halvhøjt over Revisionens Pedanteri, over Forveksling af Over- med Underkopper, flade med dybe Tallerkener; jeg halvgræd af Fortvivlelse over Indikativ og Konjunktiv og beregnede, at denne Bogs Forfatter vilde dø en vaad Død, hvis han havde alle de Taarer over sit Hoved, som var udgydte over den siden dens Udgivelse. Onkel var vanskelig, gnaven og tvær, som altid ved Regnskaberne; jeg træt og umaadelig søvni, som altid ved Madvigs Grammatik. Da bankede det sagte paa Døren; jeg saa' lige saa sagte op - der kom maaske Befrielsen. Dyb Stilhed - saa bankede det igen, næsten uhørligt.

"Onkel, det banker!" tillod jeg mig at sige.

Onkel saa' op, stirrede paa mig og sagde: "Pas sin Bog, Viggo!" Atter faldt jeg fra Indikativ hen i Konjunktiv og læste med Øjnene i Bogen og Ørene paa Gangen. Da ringede det ganske svagt, men dog stærkt nok til, at Jomfruens Midasøren kunde opfange det. Jeg hørte hende rasle med Nøgleknippet, rejse sig og gaa ud for at lukke op. Lidt efter kom hendes skarpe Profil med den røde Næse til Syne 30 i Døraabningen. "Det er en Herre, som gerne vilde tale med Administratoren."

"Hvad for en Herre?" spurgte Onkel og supplerede sig selv ved at tilføje "ni Puncheboller og seks Alterkander - det er rigtigt."

"Aa, det er saadan en ung Fyr!" svarede Jomfru Mortensen med en lidt irriteret Betoning og rettede paa Hængekrøllerne. Jomfru Mortensen havde gjort sørgelige Erfaringer om "de unge Fyre" og holdt sig nu til de ældre.

"Saa lad ham komme igen i Morgen," sagde Onkel.

Jomfru Mortensen forsvandt og kom lidt efter tilbage med et forskrækket Ansigt. Det kan han ikke, Hr. Administrator."

"Hvorfor ikke?" spurgte Onkel.

Jomfruen havde i sine unge Dage spillet Signe og Valborg i "Borups dramatiske Selskab". Nogle tragiske Rester fra hine Dages Gyldenhed afprægede sig i hendes Holdning og Stemme, da hun til Onkels usigelige Forbavselse svarede :

"Nej, Hr. Administrator, for i Morgen er han - død."

Onkel skød Regnskaberne fra sig og stirrede paa Jomfru Mortensen. Jomfru Mortensen vedligeholdte den tragiske Stilling og stirrede paa Onkel. Jeg stirrede paa dem begge to og lagde Madvig *ad acta*.

"Viggo! Gaa ud og se hvem det er," sagde endelig Onkel og knappede den øverste Knap til.

Jeg adlød, dog ikke uden en vis Bæven, thi for min Fantasi malede sig allehaande gyselige Billeder; navnlig havde jeg en ubestemt Tanke om, at det kunde være en Røver, der forsøgte en Krigslist for at slaa Onkel ihjel og bortføre Jomfruen.

Da jeg kom ud paa Gangen, stod der en bleg, ung Mand, som med den ene Haand støttede sig til Trappens Rækværk. Hans sorte Hat var hvidpudret 31 af Sne, han havde ingen Overfrakke, men bar en tætsluttende, blaa Kjole med blanke Knapper, graatærnede Benklæder, og i Haanden holdt han et Par gamle Sommerhandsker og en tynd Spadserestok. Han tog Hatten af for mig, da jeg kom ud, og idet han bøjede sig ned imod mig, faldt Lampeskæret lige paa hans Ansigt. Der var ingen Grund til at blive forskrækket. Han havde gult, krøllet Haar, regelmæssige Træk, en smukt formet Pande, blaa, men lidt matte Øjne, stærk buet Næse og en fin Mund - men Udtrykket i hele dette Ansigt var Lidelse, og jeg fik et bestemt Indtryk af, at han var meget ulykkelig.

"Hvad hedder De?" spurgte jeg.

"Olsen," svarede han. "Maa jeg komme ind til din Fader?"

Der laa noget saa bønligt i hans Betoning, at jeg lod ham slippe ind i Forstuen. Selv styrtede jeg ind til Onkel og raabte, som om det var en stor Anbefaling: "Onkel, han hedder Olsen!"

"Naa, lad ham saa komme," vrissede Onkel, aabenbart ikke i det bedste Humør.

Lidt efter stod Olsen inde i Stuen med Hatten i Haanden. Onkel sad i Sofaen, mørk, tilknappet og med et Regnskabsudtryk i Ansigtet, der ikke var behageligt. Foran ham stod Olsen, lys, sommerlig, med det aabne Ansigt - det var to mærkelige Kontraster.

"Hvad vil De?" spurgte Onkel.

"Administratoren maa have mig undskyldt," begyndte Olsen forlegen. "Jeg kommer for at - ja, jeg havde tænkt, at der mulig paa Fabrikken kunde være en Plads, en Stilling - -"

"Har De læst, hvad der staar paa Døren?" afbrød Onkel ham skarpt.

"Jo, Hr. Administrator," stammede han forvirret, "men mellem fem og syv kunde jeg ikke komme; 32 jeg har netop lidt Arbejde paa den Tid. Det vil sige, jeg havde, for nu er ogsaa det sluppet op, og - -"

Han standsede, rømmede sig og tabte Stokken ud af de forfrosne Hænder. Idet han bukkede sig for at tage den op, faldt en gammel Brevtaske ud af hans Brystlomme, og af Brevtasken igen en Masse

Papirslapper, der flagrede rundt som Sommerfugle og spredte sig paa Gulvet. En dalede lige ned i Skødet paa Onkel. Han greb den, og medens den ulykkelige Supplikant bestræbte sig for at indfange alle de løsslupne Fugle, antog Onkels Ansigt et højst mærkeligt Udtryk. "Aa, De laver Vers!" sagde han med en Betoning saa skærende, at Nordvestvinden udenfor maatte være en ren Foraarsluftning derimod.

Olsen blev rød lige op til Tindingen og saa' højst ulykkelig ud.

"Hvad havde De saa tænkt at være her paa Fabrikken?" spurgte Onkel med ubehagelig Venlighed.

"Jeg havde haabet - havde tænkt," stammede Olsen, "at der maaske kunde være en Plads ledig for - for en Regnskabsfører."

Onkel rejste sig op, kneb Læberne sammen og rynkede de mørke Bryn. Derpaa satte han sig igen og udstødte en kort Latter, som fik mig til at søge Ly bag Madvig og Skrivebordet.

"Højstærede," spurgte Onkel, "hvor længe har De været i Verden?"

Olsen kendte ikke noget til Onkels Manerer, thi han svarede naivt: "I fem og tyve Aar, Hr. Administrator. "

"Saa!" svarede Onkel og spidsede sine smalle Læber, som om han blæste en hel Masse usynlig Foragt ud gennem dem.

Der blev en lang Pause, under hvilken Jomfru 33 Mortensens Raslen med Tetøjet i Dagligstuen klang som Klokker, der ringer til Storm.

"Sig mig, højstærede," udbrød endelig Onkel, "hvorledes tror De at en kongelig Porcelænsfabrik er indrettet?"

Dette var et saa overvældende Spørgsmaal, at Olsen tav stille og saa' i sin Hat; men fra den kom ingen Løsning.

"Tror De, højstærede," gentog Onkel med hævet Stemme, at en Porcelænsfabrik er indrettet som Elmqvists "Læsefrugter"? - At man kun behøver at kaste sit Bidrag i Redaktionskassen for at hente Honorar den næste Lørdag? Tror De, at vi holder Regnskab paa Jamber og Kontrabog paa Heksametre? Tror De, at vi mangler Regnskaber eller Regnskabsførere, Værkskrivere eller Revisorer, saa tager De mærkelig fejl. Se her!" - Og Onkel hævede den tunge Pakke og lod den med et dumpt Drøn falde tilbage paa Skrivebordet.

Olsen saa' meget forknyt ud og sagde ydmygt: "Jeg havde hørt, at en af Fabrikkens Arbejdere var afgaaet ved Døden, og saa haabede jeg muligt, at hans Plads - -"

"Han slog Sten," sagde Onkel barsk, "og hængte sig, fordi han ikke fik nok til at leve af. Har De Lyst til at slaa Sten?"

Olsen hævede sit smukke, blonde Hoved i Vejret, saa' paa Onkel med en vis Stolthed og sagde fast: "Ja, Hr. Administrator, naar jeg faar saa meget derfor, at jeg kan leve."

Onkel stirrede forbavset paa ham og sagde: "Men De hører jo, at det faar De ikke. De kan ikke leve for to Mark om Dagen. Ja, De kan ikke engang slaa Sten, dertil er Deres Hænder for fine."

"Vel," svarede Olsen og lod Stemmen synke. "Saa kan jeg følge ham."

"Hvad mener De med det," spurgte Onkel skarpt.

34

"Jeg mener, at jeg har forsøgt den sidste Udvej, at jeg har banket paa alle Porte og fundet dem alle lukkede, men at jeg kender én, som altid staar aaben, og hvorigennem dog ingen vender tilbage. Farvel, Hr. Administrator! De bærer Ansvaret."

Olsen vendte sig for at gaa, men Onkel rejste sig og greb ham ved Knaphullet. Hans Ansigt var roligt, men hans Stemme rystede, da han sagde:

"Højstærede, hvis De tror, at det er første Gang, at denne Komædie spilles for mig, tager De fejl. Jeg har haft Arbejdere, som her, netop i dette Værelse, har truet med at hænge, drukne og skyde sig for at aftvinge mig et eller andet, men de har alle senere befundet sig særdeles vel, og jeg haaber, at De vil gøre det samme. Skulde der blive Tale om Ansvar, vil Deres Samvittighed bedst sige Dem, hvor det bør lægges."

Med disse Ord aabnede Onkel Døren med et ceremonielt Buk. Jeg saa' Olsen vakle, idet han traadte over Tærskelen; hans Kind var lige saa bleg som den hvide Væg udenfor. Jeg hørte ham gaa et Par Trapper ned; derpaa syntes jeg, at han satte sig. Onkel gik med stærke Skridt nogle Gange op og ned ad Gulvet, saa gav

han sig atter i Færd med Regnskaberne. Jeg bøjede mig over Madvig og forsøgte igen paa Indikativ og Konjunktiv, men nu vilde det slet ikke gaa. Paa hvert Blad i Bogen saa' jeg et blegt, kummerfuldt Ansigt, fra hvert Eksempel klang det: "Naar blot jeg faar saa meget derfor, at jeg kan leve."

Uvilkaarlig førtes min Tanke hen paa Ewald, som vor danske Lærer havde fortalt os saa meget om, og hvis Grav jeg saa ofte havde tittet ind til, naar jeg vandrede gennem den forbudne, men for os Drengene saa højst tiltrækkende Kirkegang. Det forekom mig, at Olsen lignede det Billede, som vor Lærer havde vist os, og det syntes mig slet ikke 35 usandsynligt, eller rettere, det blev mig mere og mere klart, at han maatte være et eller andet udmærket Talent, som Skæbnen havde viet til Undergang, og som nu gik sin tragiske Slutning i Møde - thi at han vilde gaa lige hen og drukne sig, derom tvivlede jeg ikke et Øjeblik. Pludselig saa' Onkel op fra Regnskaberne og spurgte tørt:

"Har du Vers i Dag, Viggo?"

"Ja, Onkel!"

"Kan du dem?"

"Ja, Onkel!"

"Lad mig høre dig, før vi drikker Te, saa kan du være færdig for i Aften."

Jeg hentede Bogen, slog den op, gav Onkel den og begyndte:

"Giver den gamle, blinde Mand lidt,
Som her under Egen sidder og synger.
Hans Røst er saa svag, hans Haar saa hvidt,
Sorgen hans matte Hjerte nedtynger."

"Kummer" - rettede Onkel lakonisk. "Kummer er et stærkere Udtryk. Husk paa det!"

"Kummer hans matte Hjerte nedtynger" - gentog jeg og tav.

"Naa!" sagde Onkel.

Jeg havde allerede Graaden i Halsen, men Re spekten holdt den nede. Med skælvende Stemme gik jeg fra Vers til Vers, aldrig havde de fore kommet mig saa frygtelig sørgelige. Min Stemme dirrede mere og mere, Taarerne trængte sig op under mine Øjenlaage, saa at Onkel næsten blev ganske borte for mig, men endnu holdt jeg ud. Endelig kom jeg til:

„Men ak' I Vinter, i yderste Nød,
Da ingen ændsed hans Sorg og Klage,
Da solgte han sin Fiol for Brød.
Nu har han intet mere tilbage.
36 Snart trænger hans Sjæl af det døde Ler,
Som lig en Snegl, den maa med sig slæbe.
Snart er han ingen til Byrde mer:
Snart tier hans kolde, hans hvide Læbe."

Her standsede jeg overvældet for at samle mig. Der kom et besynderligt Udtryk i Onkels Ansigt. Han lod Bogen synke og gentog med sin rolige Stemme:

"Snart er han ingen til Byrde mer,
Snart tier hans kolde, hans hvide Læbe."

Nu kunde jeg ikke mere. Følelsens Strømning tog ganske Magten over Respekten for Onkel. Jeg kastede mig ned i Sofahjørnet, skjulte mit Ansigt med Hænderne og hulkede højt.

"Men, Barn, hvad fejler dig?" spurgte han og klappede mig paa Hovedet.

"Onkel, han drukner sig!" raabte jeg grædende.

"Narrestreger!" sagde han og saa' paa ny i Bogen. Hans Ansigt blev mere og mere blidt, alt som han anden Gang læste Versene igennem. Saa rejste han sig, gik et Par Gange op og ned, derpaa hen imod Døren. Her drejede han pludselig af, gik atter hen til Sofaen og sagde:

"Du kan kalde paa den Mand, Viggo. Han er ikke gaaet endnu. Jeg har ikke hørt Rasmus smække med Porten."

Hurtig ilede jeg ned ad den oplyste Trappe, men jeg saa' ingen. Først da jeg kom til den nederste Afsats, som Lampelyset kun naaede svagt, skimtede jeg en Skikkelse, der sad lænet op i en Krog og skrev noget paa et Blad Papir med en Tegnebog som Underlag - det var Olsen.

"Vil De komme op til Onkel igen?" spurgte jeg.

"Tak skal De have," sagde han, "men jeg tror, at det er bedre, jeg gaar."

37

"Nej, vist ikke!" raabte jeg forfærdet. "Onkel vil beholde Dem paa Fabrikken."

"Er det sandt?" spurgte han og saa' usikkert paa mig. Jeg nikkede opmuntrende til ham, og et Øjeblik efter stod vi atter i Onkels Værelse, hvor jeg straks modtog Ordre til at begive mig ind til Jomfru Mortensen.

Denne sad foran Maskinen, som var nær ved at gaa af Kog, og spurgte paa én Gang baade irriteret og nysgerrig: "Hvad var det nu, han hed?"

"Olsen," svarede jeg.

"Hm - det er et simpelt Navn, men et ganske net Menneske er det. Han vilde have Arbejde - ikke sandt?"

"Jo, Onkel har lovet ham det; han kommer paa Fabrikken."

"Hvad skal han være?" spurgte Jomfruen, hvis Træk pludselig antog et saa livligt Præg, at jeg fik hende stærkt mistænkt for at holde Udkig ogsaa med Fabrikkens unge Fyre.

"Det véd jeg ikke. Onkel taler med ham."

"Hør, lille Viggo," sagde Jomfru Mortensen og tog til Ejdammerosten, "du kunde gaa ind i Kabinettet, saa skal jeg komme Ost paa din Tvebak; mit Strikketøj ligger derinde."

Jeg gik ind i det lille Kabinet, der adskilte Onkels Værelse fra Dagligstuen. Onkel talte højt, klart og alvorligt, men hans Stemme utydeliggjordes derved, at han under hele sin Tale gik op og ned ad Gulvet, og det ikke paa nogen lempelig Maade. Olsen svarede af og til, men meget utydeligt. Endelig hørte jeg Onkel udbryde: "Nej, man har to Gange afslaaet mit Andragende; jeg beder ikke tredje Gang. Naa, jeg skal gøre, hvad jeg kan - Farvel!"

Jeg hørte Olsen hulke, stamme nogle afbrudte Ord, og Døren ud til Gangen aabnede sig. Jeg fandt ikke noget Strikketøj, men ilede ind og sad ved 38 Bordet, da Onkel kom tilbage. Han var efter Sædvane ordknap og svarede meget lidet til Jomfru Mortensens listige Hentydninger og Vink. Efter Teen gik jeg ind for at hente mine Bøger, og idet jeg bukkede mig ned for at tage noget op, faldt mit Blik ind under Sofaen. Der laa et hvidt Papir, et af de Blade, som var faldne ud af Tegnebogen, og maaske det samme, der havde indgivet Onkel den Tanke, at Olsen var Digter. Jeg gemte det henrykt - det var jo et virkeligt, skrevet Digt - og ilede op med det paa mit Kammer; men min Henrykkelse faldt betydelig, da jeg saa', at det var et Slags Brudstykke, som jeg oven i Købet ikke forstod. Der stod:

"Du siger, at du fatter ej mit Sprog -
Er da dit eget Sprog dig uklart vordet?
Johanna, elskede, det véd du dog,
At ofte skjuler sig i Elskovs Sprog,
Som Frø i Frugten, Ordet just i Ordet."

"Lille Viggo, kan jeg komme ind?" hørte jeg Jomfru Mortensens Stemme spørge. - Jomfruen var Dyden selv og vilde før lade Hovedet skære af sig end overraske en halvvoxen Dreng i Skjorteærmer.

"Hvad sagde saa din Onkel, min søde Dreng?" vedblev hun, idet hun kastede et lynsnart Blik paa det Papir, jeg holdt i Haanden.

"Jeg kunde ingenting høre."

"Ja, tænkte jeg det ikke nok. Altid bærer du dig ad som en Klodrian. Hvad er det, du har der i Haanden? - Gud hjælpe mig, er det ikke et af Fyrens Papirer? - Hid med det straks!"

Jeg yndede ikke Jomfru Mortensens kategoriske Metode og satte mig tappert til Modværge; men Jomfruen, der nu i sin Iver ganske glemte sin Anstændighed, trak Papiret ud af min Bukselomme og gav sig med stor Ilterhed til at læse. Da hun var 39 færdig, stak hun det ned paa Brystet og sagde: "Det beholder jeg, det er ikke noget for dig, Viggo!"

"Men hvem er Johanna?" spurgte jeg hende.

"Tror Viggo, at jeg kender alle de Tøse, som disse Digtere fjøter om efter? De mener jo aldrig, hvad de skriver. Det er saadan et Navn, han har taget."

"Ja, men hvordan kan Ord skjule sig i Ord?"

"Hvordan?", gentog Jomfru Mortensen med usigelig Haan. "Ja, det maa Viggo nok spørge om. Saa-dant noget Digterpjank!" - og dermed tog hun Lyset og gik.

Tredje Kapitel. Johanna.

Den Aften gennemgik jeg ikke, som sædvanlig, mine Lektier med mig selv, ej heller beregnede jeg, hvor megen Sandsynlighed der var for at komme op i latinsk Grammatik. Madvig blev lagt under Hovedpuden, jeg kunde ham ikke - men det kom nok, naar jeg sov paa ham - og Tankerne vendte atter tilbage til Onkels Værelse, til den blege, forfrosne Digter og til Verset, som den ærbare Jomfru Mortensen saa voldelig havde berøvet mig. Jeg vidste ikke, hvad det var, som tiltalte mig i dette Digt, men skønt jeg kun havde læst det to Gange, kunde jeg det udenad. Nu satte dets mystiske Slutningsord mig i Bevægelse; men foruden disse var der et andet, et eneste lille et, som fik min natlige Tanke til at sværme om disse Linier som 40 meren om den enlig brændende Lampe. Nu, da jeg er bleven saa gammel, kan jeg vel nok tilstaa, hvad jeg hin Aften næppe vilde bekende for mig selv - det var Navnet, det søde, fortryllende Navn Johanna!

Der gives en Slags Forelskelser, dybe og inderlige som Barnets Tro, Forelskelser, som de kloge ældre trækker paa Skuldrene ad og smiler til, Forelskelser som man senere ikke rigtig vil tage sin Hat af for, men som man dog engang i Tiden vemodig vender tilbage til, naar man har prøvet alt det andet og fundet, at det er hult. Den første, inderlige Barndomskærlighed, hvor stærk, hvor rig, hvor skøn er den ikke? Stærk, fordi den er den første; rig, fordi den er saa fattig paa Egoisme, og skøn, fordi den endnu er en Psyche, der ikke har vækket den slumrende Amor. Lykkelige de, hvis Kærlighed oprindeligt ligger gemt i disse Dages lysende Minder!

Ovre paa den anden Side af Gaden boede den skønne Johanna - "Hørkræmmerens Hanne", som Jomfru Mortensen til min usigelige Forbitrelse kaldte hende. Naar Bekendtskabet først blev gjort, kan jeg ikke erindre, men det er ogsaa en ligegyldig Sag; Solen skinner jo lige klart, fordi man ikke kan huske den første Dag, man saa' den. Naar jeg sammenligner Johanna med Solen, er dette ikke uden Grund. Som den var hun tidlig oppe, og som den straaede hendes store mørkebrune Øjne over til mig, naar jeg sad ved Vinduet og fra Bogen hemmelig skottede over til min lille Legekammerat. Om Vinteren, naar Vinduerne stod med de forunderlige, hvide Granris, fik jeg af Onkel en stor Toskilling. Den blev lagt paa Kanten af Kakkelovnen og derpaa presset imod Ruden, indtil der kom et Kighul ud til Gaden, hvor Istappene glimrede og Snedriverne lyste i Solskinnet. Lidt efter kom der et lignende Hul paa Hørkræmmerens Rude, og 41 Natsværsaa vidste jeg, at Johanna var oppe, at hendes straalrige Øjne stirrede over imod mig, og længselsfuldt ventede jeg paa den Time, da Solen skulde faa Isblomsterne til at smelte, for at Legen kunde begynde. Alt, hvad Jul, Nytaar og Fødselsdag havde bragt af Legetøj, blev nu stillet op. Soldaterne marcherede i lange Rækker langs Rudernes Sprosser, Kanonerne var kørt op nedenfor, og Dukketeatret med dets papirflade Skuespillere var i fuld Gang - alt sammen til Ære for Johanna. Til Gengæld kom de vidunderligste Sager til Syne ovre fra den anden Side af Gaden. Dukker med Parykker, som kunde friseres, og med Øjne, som kunde gaa helt rundt i Hovedet; smaa Kasseroller og Stegepander af Træ med de mest forførreriske Retter; et Dukkehus med virkelige Vinduer, en Seng med Dyner, som kunde tages af og lægges paa, og endelig en Paradisfugl med Hale og to Kolibrier med lange Næb - det var det dejligste, jeg havde set i Verden. Længe spekulerede jeg paa, hvormed jeg skulde kunne overstraale disse Skatte, som Johannas Onkel, Koffardikaptajnen, havde bragt med til sin Yndling. Jeg havde for første Gang været paa Komædie og set "Aladdin" - det var endnu herligere end baade Paradisfuglen og Kolibrierne. Onkels Spirituslampe skulde være Lampen, og til Ringens Aand havde jeg kaaret Jomfru Mortensen. Kun var jeg i Knibe med, hvorledes jeg skulde faa Gnister ud af Muren, naar jeg stødte Ringen imod den. Da bragte Onkel om Aftenen en stor Nyhed hjem med sig. Det var nogle smaa Træpinde med en Klat rød Lak paa den ene Ende. Naar man stødte dem imod Væggen, fattede de af og spruttede lige saa godt som Gnisterne paa Teatret, og meget bedre end det gamle kemiske Fyrtøj, som stod i Onkels Stue, og som jeg undertiden fik Lov til at aabne, naar vi om Aftenen kom hjem og Lysene skulde tændes. Saadan 42 en maatte jeg have, baade til Forestillingen og til at vise Johanna; men Onkel sagde, at det ikke var noget for Børn - desuden var de dyre, de kostede en Mark Æsken. Hvor længselsfuldt skottede jeg ikke til den røde Æske med den grønne Strygesats, og da endelig Onkel sov, listede jeg mig op og tog tre, som jeg gemte i Sengen. Den Nat sov jeg ikke - jeg tror ikke, at Prometheus' Hjerter bankede stærkere, da han havde stjaalet Ilden fra de udødelige Guder.

Den næste Dag gav jeg Johanna til Kende, at hun maatte vente noget ganske overordentligt. Teaterplakaten blev hæftet op i Vinduet med en Knappenaal. Jomfru Mortensens Rok spillede Morgiane, Onkels gamle Slobrok Mustafa; selv var jeg Aladdin med den magiske Ring paa min Finger og Jomfru Mortensen i Baghaanden. Endelig kom det Øjeblik, hvor Aladdin, forladt af Guder og Mennesker, udmattet styrter om i Hulen og støder Ringen mod Klippen. Af al Kraft stødte jeg til - Svovlstikken fattede af, brændte mig mellem Fingrene og fløj under et Forfærdelsesskrig hen i Morgianes Hørtot, der øjeblikkelig blussede op. Jomfru Mortensens Præcision som Aand var upaaklagelig; kun havde hun den menneskelige Idé at ville slukke med sin Kappe, og det blev vor Ruin. Ild gik der i Kappen, Ild i Onkels Slobrok, den gamle Mustafa, Ild i Adresseavisen, som var Kalifens Silkekaftan, og endelig - Ild i den Vinaand, som var i Onkels Lampe. Det hele var næsten altfor naturligt! Jomfru Mortensen styrtede med et Skrig ud i Køkkenet, Johanna forsvandt fra Vinduet, selv følte jeg kun Skræk, Hede og noget, som bed mig i Benet. Pludselig saa' jeg Onkel styrte ind i Stuen, følte ham løfte mig højt i Vejret, og i næste Øjeblik laa jeg ude i Køkkenets store Vandtønde, hvis Vover lukkede sig over mit Hoved. Fra den Dag af var 43 Paradishaven lukket. Jeg sad længe med et forbrændt Ben, og Onkel, der altid satte et underligt Misforhold mellem Brøde og Straf, forbød mig at lege mere i Vinduet. Dertil blev jeg ogsaa snart for stor - jeg skulde ud i Verden.

Den sørgeligste Dag i en Drengs Liv er den, paa hvilken han kommer i Skole - den glemmes aldrig, i det mindste ikke af mig. Længe havde Begrebet Skole staaet for mig som noget rædselsfuldt, noget ubestemt skummelt, et Slags Børnehus, hvormed Jomfru Mortensen havde truet, og som jeg altid tænkte mig beliggende mellem Blaa Taarn og Druknehuset. Nu stod jeg paa Legepladsen, ene med min Sorg og mit Savn, omsluttet af gulkalkede, taarnhøje Mure, omstimlet af hundrede skrigende og vrængende Dreng, som puffede mig i Maven, trak mig i Blusen og spurgte, om min Fader var Pottemagersvend. Saa kom en fregnet Fyr med rødt Haar, flad Næse og fremstaaende Tænder. Han puffede mig ind under Vandposten, dunkede mig i Hovedet med Tinbægeret og foreslog at døbe "Porcelænsdukken". Saa blev jeg revet bort fra ham, puttet ind i en Murkrog, klemt og presset af hele Klassen, der stimlede sammen om den nye Dreng som Bier om deres Dronning. Det var det første Begreb, jeg fik om "Trykkefrihed" - dengang syntes jeg ikke, at det var nogen prisværdig Indretning. Saa blev der raabt "op", og jeg førtes af Sted med Strømmen og ind i Klassen, hvor jeg blev hejset op i Skoleremmene inden Læreren kom. Saa spiste den fregnede Fyr mit Smørrebrød under Bordel og sagde, at det var mig, der knirkede med Bænken, hvorpaa Læreren, en bleg, ung Herre med Studenterhue og Lorgnet, bemærkede, at jeg var en Helvedes Brand, der vilde lægge mine Forældre i Graven.

Da jeg hertil svarede, at det var umuligt, fordi de begge var døde, saa brast hele Klassen ud i en 44 umaadelig Latter, og da jeg til Gengæld brast i Taarer ved Mindet om mit tabte Barndomshjem og mine tabte kære, lod den unge Herre mig gaa hen i en Krog - for at jeg kunde skamme mig. Saaledes blev det ved, indtil Befrielsens Time slog - Drengene kender ikke til Barmhertighed. Stille og forgrædt vandrede jeg hjem ad Krystalgade, langt bag efter alle de andre; jeg syntes, at jeg var saa forladt og ulykkelig, at jeg maatte dø. Da jeg kom til Rundetaarn, saa' jeg Johanna. Hun stod med sin Moder og købte Honningkager hos Brødkonen i Porten. Jeg skottede hen til hende; hvor saa' hun dejlig ud i sin lyseblaa Pels og med den lille, musegraa Muffe i Haanden! De gule Lokker hang helt ned over Skuldrene, de mørkebrune Øjne stirrede paa mig, halv glade, halv undselige - Roserne paa Kinderne blev dobbelt røde derved. Jeg vilde liste mig forbi stille og forknyt, skønt mit Hjerte brændte af Længsel, men han traadte ud paa Fortovet og rakte mig Haanden. Jeg blev ganske forlegen; thi nu saa' jeg, at hun var et helt Hoved højere end jeg.

"Hvorfor er du ikke mere i Vinduet?" spurgte hun.

"Jeg tør ikke for Onkel; han har forbudt mig det."

"Han er styg, din Onkel," sagde hun. "Jeg bliver altid bange, naar jeg ser ham. Han gaar ikke med Skjorte som andre Folk."

"Jo, Onkel har Skjorte," svarede jeg lidt indigneret, "men du kan bare ikke se den."

"Ja, hvad kan det saa hjælpe," svarede hun og lo. "Han ser ud, som om han altid skulde til Begravelse."

"Ja, men han puttede mig dog i Vandtønden, da jeg var nær ved at brænde," sagde jeg 45 undskyldende. "Og saa var han saa god, da jeg var syg; men i Vinduet maa jeg ikke komme."

Johannas Moder, en høj, rank Dame med blegt Ansigt og nogle mærkelig sjælfulte Øjne, bøjede sig smilende over mig og sagde: "Kommer du fra Skole, Viggo?"

Taarerne trillede ned over mine Kinder ved Mindet om al den Uret og alle de Krænkelser, jeg havde lidt. Hun viskede dem af med sit Lommetørklæde og sagde blidt: "Stakkels Dreng, du har det vist ensomt. Har du ikke Lyst til engang at komme over og lege med Johanna?"

Jeg saa' paa hende med den mest uforstilte Forbavselse. Tanken var saa ny, saa usædvanlig; den havde enkelte Gange nærmet sig mig i Drømme, i det virkelige Liv havde Gaden altid ligget imellem.

"Du kan jo spørge din Onkel, om du maa komme," sagde hun og nikkede mildt til Afsked.

"Vil du have den?" spurgte Johanna og rakte mig en Honningkage.

Jeg stirrede med Honningkagen i Haanden efter de lysegule Krøller, der forsvandt i Hørkræmmerens Port, og efter de brune Øjne, der endnu fra Trappen sendte mig et lysende Blik. I det samme følte jeg en puffe mig i Siden, den fregnede Fyr snappede Honningkagen ud af Haanden paa mig og raabte med et onskabsfuldt Grin: "Æ du, Porcelænsjalt! Hende med Krøllerne, er det din Kæreste?"

Der gød sig i dette Øjeblik en sviende Strøm af Hævntørst gennem mine Aarer og pressede sig imod mit Hjerte, saa at jeg fik en Følelse af, at det skulde springe. Mine Hænder knyttede sig krampagtig, mine Muskler spændte sig som Staal, og som en ung Tiger, der første Gang føler, at den har Kløer og Tænder, styrtede jeg ind paa min Modstander. Han tabte Modet ved dette uventede 46 Anfald og søgte at frelse sig gennem Kirkegangen. Her faldt han, og i samme Nu var jeg over ham som Samson over Filisterne. Jeg husker endnu, at jeg havde den bestemte Hensigt at dreje Næsen om paa ham og derpaa kvæle ham, og jeg var vistnok paa bedste Veje til at udføre begge Dele; thi hans Blod farvede mine Klæder, og store Totter af hans højrrøde Haar havde jeg mellem mine Hænder. Da blev jeg pludselig hævet op ved et kraftigt Tag i Ryggen, og foran mig stod den blege, unge Herre fra Skolen med Studentershuen paa Snur og Lorgnetten i Øjet. - "Nu kan det være nok," sagde han og rejste ogsaa den rødhaarede i Vejret. Derpaa tildelte han denne, til min store Forbavselse, et vældigt Ørefigen og vandrede saa meget rolig over mod Regensen, i hvis Port han forsvandt. Fra den Dag var der ingen i Klassen, som vovede at røre mig.

En Eftermiddag, da jeg havde lært mine Lektier, og Skumringen begyndte at komme, sad jeg ganske ene i vor store, tomme Dagligstue og stirrede ud ad Vinduet. Endnu havde jeg ikke vovet al meddele Onkel den Invitation, jeg havde faaet; jeg var forud vis paa et Afslag. Nede paa Gaden begyndte det ene lille Blus at tændes efter det andet. Den hvide Sne lyste derved, og i de mørke Vinduer lige overfor syntes jeg ogsaa at se en Skikkelse lyse - det maatte være Johanna. Jeg tog et ubegribeligt Mod til mig og bankede paa Onkels Dør.

"Kom ind!" lød det.

Jeg traadte ind, men det regnskabsmæssige, det forretningsagtige, der her laa over alle Omgivelser, tog atter Modet fra mig, og jeg sagde blot: "Onkel, jeg er færdig."

"Allerede," svarede han. "Det er jo flinkt; det maa vi høre." Alle Lektierne blev gaaede igennem; jeg stammede ikke i én. Onkel lagde Haanden paa 47 mit Hoved og sagde: "Du er en flink Dreng, Viggo! Du har Hoved. Er der noget, du ønsker? Du kan ønske, hvad du vil, og hvis jeg kan skaffe dig det, skal du faa det."

"Maa jeg i Aften gaa over til Johanna; hendes Moder har bedt mig," stammede jeg.

"Til Hørkræmmer Theils? - Ja, gaa du kun, min Dreng, det er en vakker Kone."

Den Aften opdagede jeg, hvor Onkels svage Side laa. Fra den Aften var jeg en stadig Gæst hos Hørkræmmerens; men fra den Aften var jeg ogsaa stadig Duks i min Klasse.

Hvor tydelig husker jeg endnu den Eftermiddag, den lykkeligste i mine Drengenaar. Stolt som en Jason traadte jeg ind i Hørkræmmerens Bod, hvor den gamle Søren, Butikkens faste Svend, var i Færd med at veje et Lispund Klipfisk af til en Bonde fra Kultorvet.

"Skal han nu op at fri til vor Johanna, saa fin han er?" spurgte Søren, og Bondekarlen smiskede dertil.

Jeg følte, at Blodet steg mig op i Kinderne, og Søren vedblev: "Ja, han bliver s'gu ikke snydt, som faar hende - gør han vel, Peer?"

"Næ," sagde Bondekarlen og saa' polisk paa ham, "det bli'er han ikke."

"Hvorfor bliver han ikke snydt, Søren?" spurgte jeg.

Søren lagde endnu en Klipfisk som Tilgift oven i Vægten, lukkede med den anden Haand Døren til Trappen op og sagde: "Gaa han kun op, Viggo. Det forstaar han sig ikke paa endnu. Men skulde han engang faa hende, saa vil han nok forstaa det."

Oppe paa Trappen kom Johanna mig i Møde; de guldgule Krøller fløj og dansede om Nakken paa hende. "Moder, der er han!" raabte hun og aabnede Døren for mig.

Hvor var der dog forskelligt hos Hørkræmmerens fra ovre hos Onkel. Jeg havde været vant til store, møbelfattige Værelser, til hvidskurede Gulve og dybe, brede Fag med smalle Gardiner. Her var alt smaat, men saa forunderlig hyggeligt. Ikke Spor af Regnskaber paa store Borde med Prøver af Kopper og

Tallerkener, ingen Reoler med Bøger og Folianter, ingen kemiske Instrumenter, ingen Former eller Modeller. Bløde Tæpper dæmpede mine Skridt; tykke, lyseblaa Gardiner lukkede det vigende Dagslys ude, og Ilden fra den lave, firkantede Kamin med sine blankpolerede Messingdupper faldt i en rød Stribe hen over det oplukkede Pianoforte og lyste paa de hvide Tangenter. Bag ved de halvt tiltrukne Gardiner tittede hvide, blaa og røde Hyacinter frem. De voksede til min store Forbavselse lige op af det bare Vand, og fra det lille Bogskab, hvis Bogrygge tindrede i rødt og grønt og Guld, duftede en Buket Lillekonvaller mellem de fineste Bregneblade. Det var en Hygge og en Rigdom midt i Vinterens karrige Skød, hvorom jeg aldrig før havde haft nogen Idé - jeg syntes, at jeg var i Paradis. Johanna mærkede min Forundring og morede sig med at vise mig alt. Legetøjet kom frem, vi fik os en hyggelig Plads i Lysningen af den røde Kaminild, Paradisfuglen og Kolibrierne blev beundrede i Nærheden. Derpaa kom Tusind og én Nat med brogede Billeder, og Johanna fortalte mig om Sindbad og Selim, om Omar og Nadir, om Kalifens prægtige Palads og de stille, duftende Haver, hvor Springvandene plaskede - jeg syntes, at jeg saa' det langt tydeligere end i "Aladdin" paa Teatret.

Lidt efter gik Fru Theil ud. Johanna lod Bogen synke, saa' paa mig med sine store, brune Øjne og spurgte: "Sig mig, Viggo, hvorfor sloges du med den fæle, rødhaarede Dreng?"

Jeg rødmede og svarede: "Det vil jeg ikke sige."

49

"Men du skal fortælle mig det, Viggo," sagde hun bestemt. "Jeg vil vide, hvorfor du slog ham."

Jeg samlede alt mit Mod, saa' hende ind i Øjnene og sagde: "Han raabte til mig midt paa Gaden, om hun med de gule Krøller var min Kæreste - og saa slog jeg ham, saa længe jeg kunde. Jeg havde slaaet ham ihjel, hvis ikke Hr. Halle var kommen."

Hun saa' mig ind i mit blussende Ansigt med et forunderlig vemodigt og dog frydefuldt Blik. Derpaa slog hun pludselig begge Arme om mit Liv, bøjede sig over mig, saa at alle de gule Lokker bølgede om mine Kinder, og trykkede et Kys, fast og varmt, paa mine Læber. Derpaa sprang hun op saa hurtig, at baade Paradisfuglen og Kolibrierne fløj om hende, og ilede ud ad Døren.

Da vi havde drukket Te, hængte Fru Theil en broget, kinesisk Blomsterskærm over Lampen og satte sig til Pianofortet. Hun var fra Skotland, og det var nye, ukendte Melodier, der nu strømmede mig i Møde. Det dæmpede, brogede Skær fra Lampeskærmen, som med Lysstriben fra Kaminen dannede et blødt Halvmørke, der kun af og til brødes, naar en rødlig, knitrende Lue slog i Vejret - de mærkelige Kinesere paa Skærmen, som syntes at nikke til Musikken og hilse over til to større Landsmænd, der sad under Spejlet - de duftende Blomster, den hyggelige Ro, den stille, ranke Frue, under hvis Hænder Tonerne bølgede frem som et Kildevæld - alt dette flød for mig sammen til et dejligt, magisk Drømmesyn, til en østerlandsk Have, prægtigere end de i Eventyret, og hvori Johanna var Feen. Og i Sandhed, der var noget forunderlig fe-agtigt over alt, hvad hun foretog sig, selv den mindste Bevægelse. Først havde hun staaet lænet til Fortepianoet, men da nu en lokkende Hornpipe klang, ilede hun ud paa Gulvet, hvor hun med de 50 blødeste Sving og Bøjninger dansede omkring, saa at de lange Lokker bølgede som Kornaks. Pludselig standsede hun, betragtede mig med et skalkagtigt Smil og satte sig ned ved Siden af mig. "Saadan danser de for Kalifen," sagde hun.

Melodierne vekslede, gik fra Dansens livlige Rytmer over i Folkesangens bløde, dæmpede Sprog, og Johanna blev alvorlig. Hun lænede sit lokkede Hoved op imod min Skulder, og begge sad vi stille, andagtsfuldt lyttende. Saadanne Toner havde jeg aldrig hørt. Snart var det, som betoges jeg af en uhyre, ustillelig Længsel, som kunde jeg græde af Savn, Sorg og Smerte, snart jubede det atter op, som Vandene, naar de om Foraaret bryder Isen, og Fuglene kommer fra Syd, snart susede det tungt og vemodigt som Aftenvinden i Høst, før Solen gaar ned. Johanna sad og stirrede mig ind i Øjet; der var en underlig Glans i hendes Blik. Farven kom og gik paa hendes Kinder som Skyerne paa en Foraarsdag, og af og til følte jeg, at hendes Hoved sitrede imod min Skulder. Jeg tog hende ganske sagte om Livet, og saaledes blev vi siddende, fortabte i Drømmenes og Tonernes Verden. Da slog Moderen et Par Akkorder an, slukkede Lysene paa Klaveret, og nu sang hun med en forunderlig blød og svag Stemme, dæmpet, smeltende, saaledes at det ligesom rislede ind gennem Sjælen. Hun sang om den unge Sømand, der drager bort "Langt, langt herfra," som kommer tilbage, finder sin Fader død, sin Moder død, og sin Brud gift med en anden. Hvert Vers havde til Omkvæd "Langt, langt herfra!" - "Langt, langt herfra" gik som en Vemodstone, som en klagende Sørgestemme gennem hele Sangen, og "Langt herfra!" svarede Ekkoet i de tavse, granbevoksede Dale. Johanna blev blegere og blegere, hendes Haand trykkede sig i min, hendes brune Øjne fyldtes med Taarer, der først én 51 for én trillede ned over hendes Kinder, indtil de endelig fik Løb i et voldsomt, konvulsisk Udbrud. Moderen vendte sig om. Ogsaa hun havde Taarer i Øjnene, og saa' saa sorgfuld ud, at ogsaa jeg brast i Graad. I samme Øjeblik aabnedes Døren. Hørkræmmer Theil, en stor, før Mand, med et rødt, jovialt Ansigt, og Vesten knappet helt op, traadte ind - han kom fra Klubben. Han saa' sig om med et misfornøjet Blik og sagde i en gnaven Tone blot det ene Ord: "Emmy!" - Johanna krøb hen i en Krog og tørrede sine Øjne. Fru Theil rejste sig, tog Tekedlen fra Kaminen, hentede en Karaffel og blandede et Glas Grog. Det var, som om Tonerne var forsvundne i dette ene Ord, Blomsterduften i Lugten af Rom, og alle Østerlandets Eventyr i

den store Berlinger, som Hørkræmmer Theil slog op foran sig. Der blev stille; men i denne Stilhed følte jeg en tung Smerte, der ikke turde vaande sig. Jeg fik Frakken paa og gik.

"Hvad fik du saa til Aften?" spurgte Jomfru Mortensen, da jeg atter var ovre hos Onkel.

"Te og Smørrebrød."

"Ikke andet?" spurgte hun mistænksom. "Har du intet med til mig?"

"Nej."

"Saa var Hørkræmmeren ikke hjemme. Var han vel?"

"Nej, han var ikke."

"Det er ogsaa noget at lade et voksent Menneske sidde oppe for," sagde Jomfruen og tændte mit Lys.

Den Nat drømte jeg, at jeg var gift med Johanna. Vi gik i store, forunderlige Skove, hvor Maanen lyste, og hvor Fuglene var Paradisfugle, som gyngede sig fornemt paa store, duftende Blomster, medens smaa Kinesere med Piske i Nakken holdt Silkeparasoller over dem. Til sidst kom vi til en Granskov. Der var saa dødt og saa mørkt, Vinden 52 susede koldt i dens Toppe, og Johanna klyngede sig ængstelig til mig. Endelig kom vi til en stor Sten, halvt overgroet af Mos og skygget af Hængebirke, der viftede med de lange, svaje Grene hen over den. Langt inde i Skoven lød en Sang; det var som Vinden sang den, og naar Sangen lød, viftede Birkene stærkere, og naar de slog deres grønne Hang til Side, saa' jeg en Indskrift - "Emmy" stod der. Vi satte os begge ned og lyttede, Johanna med sin Haand i min. Sangen klang saa tyst, saa aandeagtig: "Langt, langt herfra - langt herfra!"

"Nu er Moder død! u sagde Johanna og brast i Graad. Jeg følte, hvorledes hendes hede Taarer strømmede over mine Kinder, og en knugende Smerte betog mig. Da vaagnede jeg - jeg laa grædende i min Seng, og Taarerne trillede ned paa min Hovedpude.

Da Foraaret kom, da den gamle Lind i Fabrikkens Gaard skjulte sine røgslagne Grene i det friskeste lysegrønt, da Auriklerne og Lillekonvallerne duftede i Forvalterens Have, og da Syringerne og Guldregnen, Slyngroserne og Ribsene tittede ind i gamle Hans' Lukaf, da syntes jeg, at mit lille Kongerige var værdig smykket til at modtage min Brud; thi som saadan betragtede jeg Johanna. En Søndag Eftermiddag, da Onkel var ude, og Rasmus sad i sin Kælder, smuglede jeg hende ind; thi Onkels Strenghed imod alle uvedkommende var mig vel bekendt.

Havde det stille, det fredelige, det hyggelige paavirket mig saa stærkt, da jeg første Gang satte Foden over hendes Tærskel, saa syntes til Gengæld det store, det øde, det uhyggelige at tiltale hendes Fantasi. Med hvilken Stolthed viste jeg hende ikke de store Tørreløfter, hvor man, uden at sætte sin Fod i nogen af Gaardene, kunde vandre fra Loft til Loft lige ud til Springgaden. Derfra steg vi ned i de mørke, fugtige Kældere, hvor den tunge, graa 53 Kvarts laa og ventede paa at blive let og snehvidt Porcelæn. Her lukkede jeg Dørene, saa at der til Johannas Forskrækkelse blev ganske mørkt. Selv klatrede jeg øverst op paa de højeste Dynger og lod nu den ene Blok rulle ned efter den anden. Stenene skød Gnister, lyste og funkede til alle Sider, Braget lød dumpet og hult i de hvælvede Kældere - "Det var Thor, der kørte til Jotunheim," forklarede jeg. Saa steg vi op til Dagslyset. Jeg lukkede Porten op til Brænderiet, hvor Varmen slog os i Møde, som havde det været midt om Sommeren. Det suste og sang inde fra den store Rundovn, Glughullerne lyste endnu rødt, og i de uhyre Fyrhuller laa der Dynger af Gløder. Jeg fortalte Johanna om, hvorledes det gik til i Rusland, og vi stirrede begge gysende ned i det glohede Dyb, hvor blaalige Flammer spillede svagt hen over Emmerne. Vi besøgte Forglødvnen, Kapselloftet, steg ned i Slemmeriet med dets mangfoldige, bugtede Kanaler, Hæverter og Kar; vi undersøgte Kvartsmøllen og beundrede Hestene i Stalden - endelig kom vi til Forvalterens Have og det gamle Brænderi. Det begyndte allerede at skumre, og det var ikke uden en vis Ængstelighed, at jeg viste min Veninde disse sidste af Fabrikkens Herligheder. Paa hende syntes de ikke at gøre noget Indtryk. Hun krøb af sig selv ind i de øde, forladte Ovne, smuttede gennem de mørke Gennemgange, og udviklede under alt dette en Behændighed og Ynde, som jeg maatte beundre. Tæt ved det Sted, hvor gamle Hans havde siddet, stod en gammel Rundovn, hvis smalle Aabning netop gav Plads nok til, at vi kunde trænge derind. Den Celle, som Ovnen dannede, havde jeg under mine mangfoldige Besøg hos Hans udsmykket med brogede Klude, med Guldpapir og med Billeder, hentede dels fra Adresseavisen, dels fra et gammelt Penningmagasin. Gamle 54 Hans havde flettet mig en Straasofa, og fire Julelys, opstukne paa Staaltraade, dannede en pragtfuld Lysekroner. Nu blev de tændte til Ære for Johanna og kastede deres røde Skær paa den bizarre Pragt, hvormed jeg havde udstafleret Ovnen, som i denne Belysning forekom os begge lige vidunderlig. Oppe fra dens Hvælv hang som Istapper brogede Drypsten ned, Virkninger af den uhyre Hede, der havde smeltet Stenens Overflade. Det var de dejligste Ørenløkker, man kunde tænke sig, og med megen Anstrengelse slog jeg et Par ned, som jeg skænkede Johanna. De var for os begge dengang lige saa meget værd som Frugterne i Aladdins underjordiske Have.

"Her skal du bo, naar du bliver gift med mig," sagde jeg, ikke lidet stolt af mine Rigdomme.

Hun saa' paa mig med et forundret Blik, men svarede intet.

"For vi skal jo giftes, vi to?" vedblev jeg.

Hun saa' atter spørgende paa mig, halv uvis, halv frygtsom, saa tabte hun den ene af Ørenlommerne i Sandet. Hun bøjede sig ned for at tage den op, Blodet farvede de fine Kinder, og de guldgule Lokker rullede frem for at skjule det. Hvor saa' hun dejlig ud i dette Øjeblik - just som hin første Aften, da vi i Tusmørket sad ovre i den lille, hyggelige Stue. Erindringen gennemtrængte mig; med den kom Følelsen af hin Aftens Lyksalighed og med den Dristigheden. Jeg slog Armen om hendes Liv, bøjede mit Hoved ind under den gyldne Pragt og trykkede et Kys paa hendes Læber. Hun stirrede paa én Gang angst og forvirret paa mig. Der kom et Udtryk i hendes Ansigt, som jeg aldrig før havde set, et Udtryk, som mere lignede Sorg end Vrede. I samme Øjeblik rev hun sig løs, kastede den anden Ørenlok langt fra sig og fo'r, let som en Fugl, ud af Brænderiet, ud i Gaarden. Forgæves løb jeg efter 55 hende, forgæves raabte jeg hendes Navn. Hun aabnede Porten, og da jeg kom ud paa Gaden, var hun forsvunden.

Fra den Dag kom Johanna kun sjældent over i Fabrikkens vidtløftige Gaarde, og naar hun kom, havde jeg en Følelse af, at det mere var for Fabrikkens Skyld end for min. Ogsaa hendes Væsen begyndte at forandre sig. Hun blev mere stille, mere alvorlig, og naar jeg spurgte, hvad der fejlede hende, svarede hun altid, at hendes Moder var syg. Selv havde jeg Fornemmelsen af, at der laa noget imellem os, uden at jeg dog bestemt kunde angive, hvori dette bestod; thi havde hun kysset mig, syntes jeg ogsaa, at jeg kunde kysse hende. Flere Gange havde jeg i Sinde at spørge hende derom; men hver Gang jeg vilde begynde derpaa, stod Kysset for mig som en Brøde, som et Tyveri, jeg havde begaaet, og hvor det ikke kunde hjælpe at give det stjaalne tilbage. Saaledes kom det ikke til nogen Forklaring, men Tiden gik, og ofte syntes jeg, at det egentlig var denne, som tog hende fra mig. Mig paavirkede den ikke. Jeg stod i Stampe og blev hverken større eller mindre; Johanna syntes derimod at blive større for hvert Besøg, hun gjorde. Hendes lysegule Krøller blev mere og mere brune, hendes runde Ansigt mere ovalt, Blikket saa forstandigt og klogt, at jeg ofte havde Møje med at finde det oprindelige igen. Saa kom Sommerferien og lagde en bred Kløft imellem os, og da jeg kom tilbage, fortalte Jomfru Mortensen, at nu var Fru Theil død, og at Johanna skulde ud til en Præst paa Landet for at konfirmeres.

Da den sorte Ligvogn holdt uden for Trinitatis Kirke, og Jomfru Mortensen talte Kareterne, der strakte sig næsten lige til Hørkræmmerens Port - da tænkte jeg paa den milde, ranke Frue, paa den bløde, forunderlige Stemme, og mit Hjerte var nær 56 ved at briste af Sorg og Længsel. Men da de gribende Sørgetoner i Livjægernes Koral brusende og sitrende strømmende ind i vor øde Dagligstue, da det mørke Tog langsomt bevægede sig forbi og endelig tabte sig i det fjerne, da var det, som bar man al min Glæde til Graven - "Langt, langt herfra!" klang det i smeltende Toner. Jeg brast i en krampagtig Graad, men Jomfru Mortensen smækkede Vinduet haardt i og sagde: "Det er ogsaa noget at flæbe for! - Den Vej skal vi jo alle. Hun maa takke sin Gud i sin Grav for saadan en Ligvogn!"

Nogle Dage efter saa' jeg Johanna. Hun gik med sin Fader under Armen og var klædt i sort fra Top til Taa. Hun nikkede venlig til mig, og Hørkræmmeren klappede mig paa Kinden og sagde: "Ja, nu rejser Hanne, lille Viggo." - Lille Viggo! - Ja, der laa hele Hemmeligheden. Johanna var jo næsten en Dame; det var ubegribeligt, at jeg ikke havde set det før. Jeg ilede hjem, kastede mig over mine Bøger og slugte med en næsten hævngherrig Glæde det dobbelte Penum af Madvigs Grammatik. Jeg vilde være Student - dertil behøvedes jo rigtignok endnu nogle Aar - men saa vilde jeg gaa med Studenterhue og Lorgnet ligesom Hr. Halle, og saa vilde jeg fri til Johanna. Bare hun vilde vente saa længe!

Dagene gik - der gik hele to Aar, i hvilke jeg ikke saa' noget til hende. "Saadan en moderløs Tøs bliver jo bare fordærvet her i Byen," sagde Jomfru Mortensen. Men Billedet af min Barndoms Veninde voksede og forskønnedes med hver Eksamen jeg tog. Jeg bar det stille og hemmeligt hos mig som et dejligt Digt, hvorpaa Tiden engang skulde bringe Løsning, og kun den Tanke, at en anden kunde komme og tage hende fra mig - kun den kunde bringe mig til Fortvivlelse. Olsens tabte Digt, 57 hvori paa én Gang hendes Navn nævnedes, vakte atter denne Frygt og holdt mig vaagen den første Del af Natten. Men saa betænkte jeg, hvor urimeligt det var, at han skulde være truffet sammen med Johanna, at der vistnok maatte gives mange andre Johannaer rundt om i Byen, og endelig slog jeg mig til Ro ved Jomfru Mortensens Mening, at det var saadant et Navn, han havde taget, og at det i Grunden var noget Digterpjank alt sammen. Ved denne beroligende Tanke faldt jeg i Søvn, og da jeg om Morgenen gik i Skole, forekom Aftens Begivenheder mig som en taaget Drøm, hvis eneste Virkelighed var Olsen - thi ham mødte jeg i Porten.

Fjerde Kapitel. Onkels Laboratorium.

I Fabrikkens forreste Fløj laa Onkels Laboratorium. Det bestod af to Rum, forbundne ved en massiv Dør, men ogsaa her gjorde de forskellige Tidsaldre sig gældende. Onkels daglige Arbejdsværelse var et stort, lyst Rum med Rokokoloft, i hvis rige Stukkaturarbejde man saa' en sværlemmet Diana med halvnøgne Nymfer, medens Aktæon, i Kurérdragt og med Posthorn i Haanden, forsvandt i en Krog, omringet af glanimende Hunde. Alle de gamle Møbler, som den kongelige Postgaard engang havde ejet, syntes forsamlede her. Svajryggede Stole med Gyldenlæders Betræk, udbugede Skabe med store Drageringe i Skufferne, forgyldte Kanapeer med Satyrer 58 og spidsørede Fauner - alt lydede hen paa Kristian den Sjettes højhellige Regimente.

Men lukkede man saa Døren op og titlede ind i det andet Rum, det egentlige kemiske Laboratorium, da kunde man pludselig tro sig hensat til et af de gamle Guldmageres forunderlige Værksteder. I Baggrunden en hvælvet Ovn, sodet og sværtet af et Aarhundredes Arbejde, med indmurede Kobberrør og sære, gammeldags Haner og Ventilatorer. Paa den ene Væg Digler, Kolber, Retorter, Hæverter og sorte Lædermasker; mod den anden en hel Række smaa, besynderlige Ovne, hvor de kemiske Præparater boblede og kogte. Under Loftet en røgbrun, udstoppet Haj fisk, og over det hele en stikkende Atmosfære af dampende Trækul, blandet med Salpetersyre og Klor - saaledes var Onkels Laboratorium. Føjer man hertil det svage Lys, der halvbrudt faldt gennem de runde, i Bly indfattede Ruder, de glødende Ovne og den gamle pukkelryggede Jørgen, Onkels Laboratoriekarl, der, sværtet i Ansigtet og med sodede Hænder, koboltagtig sneg sig omkring, viftende med en afsveden Fjervinge, saa vil man ikke undres over, at dette Sted prægede sig dybt i min Erindring.

"Er det sandt, hvad Jørgen siger, at du kan lave Guld?" spurgte jeg en Aften.

"Ja, af hollandske Dukater," svarede Onkel, "ellers ikke."

"Men kan man da ikke lave Guld af andet?"

"Jo, af Flid, Orden og Sparsommelighed."

"Men Jørgen siger, at det ikke er umuligt at lave Guld, naar man blot finder det rigtige."

"Ja - naar man blot finder det, saa er det heller ikke umuligt," svarede Onkel alvorlig.

Nu vidste jeg, hvad jeg vilde vide. Naar man blot fandt "det rigtige", saa blev det til Guld, og man havde Livets Nøgle i sin Haand. Det kom blot an 59 paa at finde "det rigtige", men hvor laa det? Min Tanke dvælede ved den mørke Kvartskælder, hvor der laa saa mange forunderlige Stenarter, og hvor jeg vidste, at en Arbejder engang havde fundet et Stykke Sølv, der ligesom en Aare snoede sig gennem Stenen. Her maatte vist "det rigtige" findes. I al Hemmelighed bemægtigede jeg mig en Aften en af Jomfru Mortensens Syltekrukker, tog en Hammer og ilede ned i Kælderen, hvor Kvartsen, Feldspaten, Marieglaset og mange andre Herligheder glimtede mig i Møde ved det svage Skær af Onkels Gaardlygte, som jeg ogsaa havde erobret. Hvert Stykke blev vendt, drejet og forkastet igen - det kom jo her an paa at vælge "det rigtige". Med bankende Hjerter, med hemmelig Frygt for at se Bjergaanderne træde ud af de mørke Kroge; med en vis Gru for selve Mysteriet, som jeg var i Færd med at afsløre, sønder slog jeg det ene Mineral efter det andet, og hver Gang jeg fandt noget, som forekom mig at være "det rigtige", kom det i Syltekrukken. Endelig var den fuld, og med sagte Fjed sneg jeg mig ind til Ovnen. Her gravede jeg min Skat ned i det varme Sand, slukkede Lygten og ilede op igen, overtydet om, at "det rigtige" nu var i Krukken. I hvilken bange Forventning gik Tiden fra Fredag til Tirsdag, den Dag, Ovnen skulde aabnes! - Jeg havde flere Gange den Tanke at betro mig til Onkel - jeg kunde jo dø i Mellemtiden - men Frygten afholdt mig derfra. Endelig kom Tirsdag Aften. Ovnen stod atter tom - nu kunde jeg hente min Skat. Sent om Aftenen sneg jeg mig ned i Gaarden med en Lysestump skjult i Bluselommen. Det mørke Brænderi laa saa tungt og skummelt; alt var saa dødt og forladt, selv Lygten i Porten syntes i Færd med at gaa ud. Alle de gamle Historier faldt mig ind. Kirkefløjen paa Trinitatis drejede sig med en uhyggelig, skærende Lyd, og jeg skulde lige forbi 60 Selekammeret. Mere end én Gang var jeg i Færd med at opgive mit Forsæt; men Tanken om, at Arbejderne kunde finde min Skat, drev mig atter fremad. Endelig stod jeg i den mørke Ovn, hvor Heden endnu var saa stærk, at den var nær ved at kvæle mig. Med stort Besvær fik jeg Lyset tændt, gravede og gravede - men Skatten var forsvunden. Lyset var næsten nedbrændt - det smeltede ud i Sandet til en stor Klat. Da stødte min Fod mod noget haardt, ikke langt fra det Sted, hvor jeg havde gemt Krukken. Jeg tog det op. Det var en vanskabt Klump, en forvirret, sammensmeltet Masse; men rundt i denne lyste og funkede det som utallige Guldkorn i Lysglansen. Det var min Krukke - der kunde ikke være nogen Tvivl derom; thi ude i Kanten sad endnu en Ring af ikke ganske smeltet Glas. Det svimlede for mig; jeg havde altsaa dog fundet "det rigtige". Jublende fløj jeg ud i Gaarden og raabte til gamle Rasmus, der sad og lappede paa sin Trætøffel: "Rasmus! - Jeg kan lave Guld - jeg har allerede gjort det!"

"Bliver han nu ogsaa tosset?", spurgte Rasmus. "Hvad gør han med Lys i Brænderiet?"

Jeg svarede slet ikke paa dette profane Spørgsmaal, men ilede lige op til Onkel. Al min Frygt var forsvunden; jeg forekom mig selv som en ny Jason, der vendte tilbage med det gyldne Skind.

"Onkel, jeg har fundet det rigtige!" raabte jeg, idet jeg stormede ind ad Døren og lagde Klumpen foran ham paa Bordet.

Onkel saa' først paa mig, saa paa Klumpen, saa atter paa mig, men svarede intet.

"Det er jo Guld - er det ikke?" spurgte jeg, noget nedstemt over denne kølige Modtagelse.

"Hvad er Guld, Viggo?" spurgte Onkel paa sin sædvanlige tørre Maade.

Det var højst mærkeligt; men i dette Øjeblik blev 61 det mig klart, at jeg slet ikke vidste, hvad Guld var - ja, at jeg aldrig havde tænkt derover. Jeg tav forvirret; Drengene er ikke stærke i Definitioner.

"Guld," sagde Onkel med en vis Vægt, "er et Metal, som er nitten Gange tungere end Vand, som lader sig bøje og strække endnu lettere end Bly, og er lige saa blødt som dette. Se nu her, Viggo!"

Med disse Ord greb Onkel Fabrikkens store Portnøgle og slog løs paa Klumpen, som øjeblikkelig skiltes ad i en Mængde flade, glinsende Blade, der som Guldstøv fløj hen over Bordet. Derpaa skænkede han et Glas Vand, tog noget af det kostbare Guldstøv og kastede det deri - det blev først svømmende ovenpaa, saa sank det langsomt til Bunds.

"Kan det nu være Guld?" spurgte Onkel med en tør videnskabelig Sikkerhed, som fik mine barnlige Illusioner til at briste som Sæbebobler.

"Nej," svarede jeg langsomt, "men hvad er det da?"

"Glimmer!" sagde Onkel og pustede de lysende Guldkorn bort fra Bordet med samme Ro, hvormed han havde bortblæst mine Drømme. "Læg Mærke til, Viggo" - Onkel holdt ved slige Lejligheder meget af at indskyde en nyttig Moral - "at i Videnskaben, som i Livet, er ikke alt Guld, som glimrer. Hvor har du for Resten den Klump fra?"

Nu fortalte jeg Onkel mine ærgerrige Drømme. Han hørte opmærksom til og sagde: "Naa, der stikker dog vistnok en Kemiker i dig alligevel. I Morgen, naar du kommer fra Skole, skal du faa Lov til at komme ned i mit Laboratorium og hjælpe mig med at lave rigtigt Guld - dette her duer ikke."

Den næste Morgen, før jeg gik i Skole, blev jeg pludselig kaldt ind i Onkels Værelse. Han sad i Sofaen med Resterne af Krukkens Indhold foran sig og undersøgte omhyggelig hvert lille Glimmerblad 62 med en Lupe, som han holdt i Øjet ligesom Urmagerne. Maaske var det dette uvante Kunststykke, der gav hans Træk noget stramt og inkvisitorisk; men den øverste Knap var knappet til, og det var ikke noget godt Tegn. Han vedblev Undersøgelsen, medens jeg i tavs Spænding blev staaende ved Døren. Pludselig kastede han Lupen og spurgte:

"Hvor tog du de Sten, Viggo, som du puttede i den Krukke?"

"I Kvartskælderen, Onkel."

"Var det den i første Gaard - den under Laboratoriet?"

"Ja, Onkel."

"Hvad kom du i Krukken?"

"Kun Sten, Onkel! Kvarts, Feldspat og de andre, som laa dernede."

"Ikke andet!"

"Jo, et gammelt Stykke Papir. Det lagde jeg øverst for at dække til."

"Højst besynderligt!" udbrød Onkel og stirrede med Lupen paa et lille Guldkorn, som han havde lagt paa en Lap af hørjæret Klæde. "Saa maa det have været i Ovnens Sand eller i Glasset. Højst mærkværdigt!"

"Hvilket?" spurgte jeg med bange Beklemthed; thi jeg fik en Anelse om, at noget af min Opdagelse dog maaske eksisterede.

"Se her!" sagde Onkel, og skød den røde Lap, hvorpaa der laa et Guldkorn, saa stort som et Knappenaalshoved, over til mig. "Dette er Guld, virkelig rent, metallisk Guld. Hvorledes er det nu kommet der?"

"Der kan du se, Onkel," svarede jeg med en hemmelig Stolthed. "Saa er dog noget af "det rigtige" kommet i Krukken."

"Bild dig blot ikke det ind," sagde Onkel strengt "Tro ikke, at du har fundet de vises Sten. Drengene 63 som du, finder i det højeste kun de næsvises, og den gaar nu til Dags hver anden med i Lommen. Jeg har kun vist dig dette, Viggo, for at du kan se, hvorledes det tilfældige spiller ind overalt i Livet. Men vogt dig for det tilfældige, for alt, hvad der er uden for Loven. Den, som bygger paa det, bliver en Nar og Lotterispiller hele sit Liv. Denne Gang gaar du fri for Straf, skønt du véd, at jeg misbilliger, hvad du har gjort. Hverken du eller jeg kan være tjent med, at du en Aften svider Fabrikken af over Hovedet paa os. Gaa saa!"

Jeg gik til Skole, halv sønderknust, halv troende paa min Opdagelse. Guld fandtes alle Vegne, selv i Menneskets Blod - det havde Onkel engang sagt - og lave det kunde man jo ogsaa; det havde Jørgen fortalt og Onkel selv indrømmet. Hvis nu "det rigtige" maaske netop var det, som laa uden for Loven, saa var jo "det rigtige" netop det tilfældige, og saa kunde der jo godt komme Guld ud af det alligevel. I et sandt Kaos af forvirrede Tanker naaede jeg Skolen - den første Time var indviet til gammel Historie, og vor Lærer fortalte just om Glassets Opfindelse. De føniciske Ryttere holdt Rast. I Ørkenens Sand havde de kogt deres Føde. Kedlerne var stillede paa store Stykker Salt, fordi de havde glemt Trefoden hjemme. Da de vilde drage bort, laa det klare, skinnende Glas i Ørkenens Sand, ligesom min Krukke havde ligget i Ovnens, og Opfindelsen var gjort, netop i Kraft af det tilfældige. Hvem havde nu Ret, Onkel eller Skolen?

Til min store Forbavselse sad Onkel om Eftermiddagen alene i Laboratoriet, da jeg traadte ind. Jeg havde ventet, at til en saa vigtig Operation, som den at lave Guld, maatte i det mindste alle Ovnene være tændte, ligesom jeg havde haft den faste Tro, at intet rigtig kunde lykkes, naar ikke 64 Jørgen haltede om med den store Fjedervifte og pustede sig selv Kulstøv i Øjnene. Onkel, der bemærkede mine søgende Blikke, sagde rolig: "Jeg laver altid Guld alene, ligesom de gamle Adepter. De gjorde det, for at ingen skulde opdage deres Hemmelighed; jeg gør det for ikke at sætte nogen Sjæl i Fristelse. Guld giver altid Anledning til Forbrydelser - mærk dig det, Viggo, og hjælp mig saa at trække Valsen."

Med disse Ord tog Onkel en Tut med hollandske Dukater op af et hemmeligt Gemme og talte dem nøjagtig efter. Derpaa gav han mig en i Haanden, for at jeg kunde prøve dens Tyngde, stak den saa ind under Valsen, hvis Haandtag jeg hjalp med til at dreje, og fra hvis Indre den til min usigelige Forbavselse kom ud som en lang, tynd Guldhøvlspaan. En for en gik alle Dukaterne igennem, og ud faldt de atter som lange, tynde Guldbaand, der vedblev at sno og krumme sig, som var de levende. Nu fik jeg et Ark hvidt Papir, en stor Saks, og med en Ængstelighed, som havde jeg den samlede Statskasse under Hænde, klippede jeg de gyldne Fidibusser i tynde Strimler, ganske som jeg havde set vor Pige skære Snittebønner. Onkel greb et stort Glas, fyldt med noget, der saa' ud som Vand, vejede Guldstriplerne og kastede dem derpaa i Glasset. De lyste og funkledede et Øjeblik deri, derpaa blev de matte, glansløse, og lidt efter var de sorte. Vandet blev sort, Glasset sort - Onkel selv forekom mig som en sort, forunderlig Troldmand, der kunde tage Glansen fra det skinnende Guld og gøre det til en ækel Vælling, der saa' ud som Blæk og lugtede som Gløder.

"Hvorledes bliver det nu til Guld igen?" spurgte jeg.

"Det er jo Guld, din Nar," svarede Onkel. "I Morgen ligger det alt sammen paa Bunden som et sort Pulver. Saa filtreres Syren fra, Pulveret blandes 65 med Terpentiner og bliver til en sort Farve, den, hvormed de maler Porcelænet paa Malerstuen. I Emailliovn brændes atter Terpentinen bort, og Guldet fæster sig som et mat Bronzeovertræk paa Kopperne. Saa kommer det ind i Guldpolererstuen, bliver poleret med Agat og Blodsten - kom med, saa skal du se!"

Vi gik ind i Guldpolererstuen, en stor, aflang Sal, hvor Arbejderne sad bøjede over deres Borde ved Vinduerne, og hvor de smaa Emailliovne for Enden af Salen knitrende udsendte deres rødlige Skær. Det blanke Porcelæn med dets brogede Farver og rige Forgyldning glimtede fra Skabe og Reoler; her var varmt, lyst og hyggeligt, ganske anderledes end i det skumle Laboratorium. Onkel gik selv omkring og forklarede mig alt, greb endogsaa en Agat og lod mig lokke det blanke Guld frem paa Overfladen; men pludselig tog han den fra mig, satte Koppen tilbage paa Bordet og sagde strengt:

"Men hvorledes er det, at De polerer, Olsen? De holder jo Agaten som en Skrivepen, og gaar paa med Spidsen i Stedet for med Fladen. Se, hvilke Ridser De har givet den Saueskaal."

Olsen saa' bedende op paa Onkel og sukkede dybt: "Administratoren maa have mig undskyldt," sagde han. "Arbejdet er mig endnu saa nyt, og Guldet var saa tyndt lagt paa."

"De har Ret," sagde Onkel, der opmærksomt havde betragtet det paagældende Stykke. "Guldet er virkelig lagt utilladelig tyndt. Jeg skal dog tale med dem deroppe paa Malerstuen. Bliv her saa længe, Viggo."

Onkel gik. Jeg blev staaende og stirrede paa Olsen. Han var klædt ganske som den Aften, da han første Gang kom til os; kun havde han nu en gammel, graa Bluse i Stedet for den blaa Kjole, som hang paa Væggen bag ved ham. Men han saa' lige 66 saa bekymret og ulykkelig ud som den Aften, skønt hans smukke, blaa Øjne dvælede venligt paa mig.

"Er du blevet Guldpolerer?" spurgte jeg.

Der kom et vemodigt Træk om hans Mund; han polerede ivrig paa Koppen, tørrede den af i et gammelt Handskeskind og nikkede til mig.

"Hvorfor vil du ikke være Digter?" spurgte jeg.

Alle Arbejderne paa Stuen vendte Hovedet om og saa' paa ham. Nogle fniste, men Olsen blev ildrød i Hovedet og sagde hviskende: "Hvem har sagt, at jeg var Digter?"

"Det har Onkel," svarede jeg dristig, "og han lyver aldrig."

"Det maa være en Fejltagelse af din Onkel," hviskede Olsen igen. "Se, der har du en Firskilling; ti saa stille."

Olsen tog en forslidt Firskilling op af sin Vestelomme og rakte mig den; men jeg, som dels følte, at han misforstod min Interesse for ham, dels blev stødt over at skulle købes til Tavshed, skød den bort og sagde: "Onkel har forbudt mig at tage Penge af Arbejderne; han siger, at de trænger mere dertil end jeg."

Olsens Rødme gik over til en dødelig Bleghed. Jeg kunde se, at han følte sig i høj Grad krænket; men jeg vidste ikke, hvad jeg skulde sige, og vedblev derfor at tie og se paa ham.

"Gaa bort! Du er en ond Dreng," sagde han haardt.

Jeg adlød og skjulte mig bag den store Bilæggerovn, hvor jeg vedblev at stirre paa hans smukke, blege Profil, der oplystes stærkt af den lille Lampe, medens han atter bøjede sig over det kedelige Arbejde. Der var noget ved dette Ansigt, som i høj Grad drog mig til ham; men medens jeg stod og 67 grundede over, hvorledes jeg skulde gøre min Uret god igen, kom Onkel, og vi gik ind i Laboratoriet.

Lidt efter bankede det sagte paa Døren, og Olsen traadte ind. Han bar atter den gamle, lyseblaa Kjole med de blanke Knapper, havde den luvslidte Hat og den lille tynde Stok i Haanden. Han saa' slet ikke til mig, men nærmede sig Onkel med et ydmygt Buk og sagde: "Jeg har en Bøn til Hr. Administratoren."

Onkel, der stod og rørte i Guldopløsningen, satte et gnavent Ansigt op og svarede kort: "Naa, hvad er det?" - Han ventede sikkert en Anmodning om Forskud paa Løn.

"Den Aften, da jeg besøgte Hr. Administratoren," vedblev Olsen med synlig Overvindelse, "tabte jeg nogle Papirer, der ikke var bestemte til at ses af nogen. Et af disse maa have givet Anledning til en falsk Formodning, som i min nuværende Stilling kun kan være mig ubehagelig. Jeg har vel beskæftiget mig en Del med litterære Arbejder, men Digter er jeg ikke."

"Det er godt for Dem," sagde Onkel tørt.

"Ganske vist, Hr. Administrator," svarede Olsen med et Suk. "Man har i sin Ungdom saa mange Drømme - men det er dog altid sikrere at have et fast Arbejde."

Der drog sig et melankolsk Træk om hans Mund, medens han udtalte denne sidste Sætning. Onkel bemærkede det ikke; han vedblev at røre i Opløsningen og svarede: "Ganske vist!"

Olsen sendte mig et Blik og sagde: "Jeg ønsker derfor ikke, at den Formodning, som Hr. Administratoren fik den Aften, bliver videre omtalt, og for ganske at kvæle den, vilde jeg gerne spørge, om ikke et af de Papirer, jeg tabte, er blevet fundet,

jeg - -

"Har du fundet det?" spurgte Onkel skarpt.

68

"Ja, det laa under Sofaen; men Jomfru Mortensen tog det fra mig og gemte det."

"Løb op til hende og sig hende fra mig, at hun straks giver dig det. - De véd, at Damerne er Poeternes bedste Publikum, og Jomfru Mortensen er i høj Grad sensibel," sagde Onkel noget spidst til Olsen.

Denne svarede intet, men bed sig i Læben; jeg løb op for at fravryste Jomfruen det kostbare Dokument.

Da jeg kom tilbage for at overlevere "det Vrøvl", som hun i et Anfald af Indignation havde kaldt det, stod Olsen og stirrede paa den sorte Opløsning. "Guld?" hørte jeg ham sige, "hvor forunderligt, at det kan antage denne Form! Det er, som om det blanke Metal havde klædt sig i Sørgedragt over al den Nød og Fristelse, det afstedkommer i Verden. Sort burde være dets egentlige Farve - Guldet og Sorgerne hører sammen."

"Ja, saaledes tænker nu De," sagde Onkel og skar en Filter til. "Men de, som har det?"

"Ja, de som har det?" sagde Olsen med et Suk, der genlød fra Hvælvingen.

"Vil De ellers noget?" spurgte Onkel og rakte ham Bladet.

"Ja, jeg har endnu en Bøn, som jeg haaber, at Administratoren ikke afslaar."

Onkels Ansigt formørkedes atter, men Olsen vedblev: "Jeg har et Rosentræ, som jeg holder saa meget af; men jeg er bange for, at det skal fryse bort i Vinter, thi jeg har kun sjældnen Ild i Kakkelovnen. Maa jeg sætte det i Vinduet ved min Plads i Guldpolererstuen? Der er Morgensol."

Onkels Ansigt opklaredes atter, og han svarede med et Smil: "Sæt De saa mange Træer i Vinduet, som De vil, min gode Olsen; naar de blot ikke 69 tager Lyset fra Dem og de andre, kan det være mig det samme."

Olsen gjorde et Buk og anbefalede sig. Onkel lukkede Døren efter ham, laasede den omhyggelig og sagde: "Stakkels Djævel! Gud véd, om han er rigtig i Hovedet. - Et Rosentræ? Det var s'gu snurrikt!"

Den Dag, som skulde bringe Forsoningen mellem Olsen og mig, kom snart og paa en Maade, som ingen af os havdie ventet. En Eftermiddag havde jeg af Onkel faaet Lov til at bede nogle Kammerater hjem, og nu vandrede jeg omkring for at vise dem alle Fabrikkens Herligheder. Saaledes kom vi ogsaa til det gamle Brænderi. Det begyndte allerede at skumre; men i Betragtning af, at vi var saa mange, tog jeg ikke i Betænkning at trænge ind endog til det Stade, som gamle Hans nogle Maaneder i Forvejen havde forladt for stedse.

"Her hængte gamle Hans sig ved Nytaar," hviskede jeg og pegede med hemmelig Gru paa den rustne Krog i Vinduet. Men jeg fortrød hurtig mine ubesindige Ord; thi i samme Øjeblik lød en skarp, klar Bank, ganske som naar Hans med sin spidse Hammer slog Kvartsen itu. Jeg fik en stor Lyst til at løbe, men da Lyden i det samme hørte op, blev jeg staaende.

"Hvad er det for et Rør dér?" spurgte en af Drengene og pegede paa den gamle Ovn.

"Det er en Ildkanal," svarede jeg vigtig. "Den fører herfra og ind i Ovnen."

"Kan man krybe gennem den, du?" spurgte en anden af mine beundrende Venner.

"Ja magelig," svarede jeg. "Det har jeg tidt gjort."

Dette var nu ikke sandt. Jeg havde vel forsøgt Kunststykket med de andre, men ikke med denne, fordi den var saa sodet. Nemesis udeblev heller 70 ikke; thi en af Kammeraterne raable: "Lad os stikke ind i Ovnen og se Viggo krybe igennem!"

Forslaget blev modtaget med høj Jubel. Jeg havde kun Valget mellem at gaa i Ilden eller prostituere mig; men Drengene har en stærk Æresfølelse, og jeg valgte det første, saa meget mere som jeg ikke antog det for synderligt svært. Ildkanalens Munding var mere end bred nok, og da den gik skraat nedefter, beregnede jeg, at jeg, blot ved at skubbe mig frem, med Lethed vilde naa ind i Ovnen. Et Par af Kammeraterne hjalp mig paa Hovedet ned i den, og jeg begyndte min Vandring, indelukket i Røret ligesom en Regnorm i sin Gang. Jeg var imidlertid ikke kommen et Par Alen frem, før jeg til min usigelige Forfærdelse mærkede, at denne Kanal ikke var bygget som de øvrige - den forsnævredes sig. Jeg blev liggende et Øjeblik rolig og tog Vejret dybt. Luften var kvalm af Sod og Støv, Bælgmørke herskede rundt omkring mig, jeg maatte hvile et Øjeblik, før jeg krøb tilbage. Pludselig hørte jeg igen lige foran mig den samme klare, tikkende Lyd, som naar man med en fin Hammer slaar paa en haard Sten. Rædslen kom over mig; det forekom mig, at jeg ved mine ubesindige Ord havde fremmanet gamle Hans, og at han nu sad i Ovnen og ventede paa mig. Lyse, sælsomme Ildfigurer begyndte at danse for mine Øjne, Luften blev tung og kvælende, og af al Magt begyndte jeg at arbejde mig tilbage. Da følte jeg noget haardt, som holdt mig fast i Ryggen under mit Bælte og gjorde enhver Tilbagegang umulig. Ude af mig selv af Rædsel, gav jeg et højt Skrig, som endnu mere hvirvlede Støvet og Soden op omkring mig og bibragte mig Følelsen af at skulle kvæles. Jeg hørte mine Kammerater larme og skrig, men som fra en uhyre Afstand. Derpaa blev alt stille, saa kom et Raab, der lød et Skud eller dumpt Knald, jeg følte mig 71 grebet om Fødderne, trukket voldsomt tilbage, Bæltet sprang, og i næste Øjeblik laa jeg besvimet for Olsens Fødder.

Først følte jeg kun hans rystende Hænder, medens han knappede min Bluse op. Lidt efter kunde jeg aabne Øjnene; han laa paa Knæ ved Siden af mig, og hans smukke, blaa Øjne stirrede forfærdet paa mig: "Gud ske Lov!" hviskede han. - Jeg spyttede en Del af Soden og Støvet fra mig og gav mig saa til at græde.

"Jo, du skulde rigtignok ha', som du ser ud," sagde Olsen bebrejdende. "Hvis din Onkel saa' dig saaledes!"

Alene Tanken herom fyldte mig med Rædsel. Jeg saa' ned ad mig og fandt, at jeg var saa sort som en Skorstensfejer.

"Kan du ikke vadske mig?" bad jeg.

Olsen gik og vendte tilbage med Børste, Vand og Sæbe, hvorved det lykkedes ham at tage det værste af mig. Dybt rørt ved dette Tegn paa Venskab og med en hemmelig Fortryden af min Opførsel imod ham udbrød jeg: "Nu maa du gerne give mig Firskillingen; jeg er slet ikke stolt."

"Ja, nu har jeg den ikke," sagde Olsen smilende paa sin sørgmodige Maade. "Vil du have dem? De er smukke til Ørenlokker."

Med disse Ord lagde han et Par af de brogede Ovnstalaktiter ned i mit Skød - de saa' ganske ud som de, jeg havde givet Johanna.

"Har du slaet dem af i Ovnen?" spurgte jeg.

Olsen tog en Hammer og hængte den op paa Væggen dér, hvor gamle Hans havde siddet. "Jeg var inde i Ovnen," sagde han, "dengang du krøb ind i Røret. Jeg vilde slaa nogle af de Tingester ned til en Bekendt af mig. Saa hørte jeg dine Kammerater skrige, og jeg kom tidsnok til at trække dig ud; det var en stor Lykke." 72 Tanken om, at det ikke havde været gamle Hans, som havde banket, beroligede mig ganske, og jeg sagde: "Jeg har ogsaa engang slaet nogle ned til Johanna; hun kaldte dem Ildtapper, men - -"

"Hvilken Johanna?" afbrød Olsen mig hurtig.

"Ja nu er hun rejst; men dengang var vi næsten forlovede. Nu er hun paa Landet."

"Aa, den Johanna!" sagde Olsen med saadant et underligt Smil og blev lidt rød i Hovedet.

"Kender du hende?" spurgte jeg beklemt.

"Nej, vist ikke. Kom nu op med, saa skal jeg nok tale med Jomfru Mortensen."

Og Olsen smuglede mig i al Hemmelighed op til Jomfruen, hvem han fortalte en meget sammenhængende, men aldeles falsk Historie om Grunden til mit Udseende. Jeg maatte tilstaa for mig selv, at Olsen, i det mindste lige over for hende, ganske opfyldte den Fordring, man stiller til en Digter: "at lyve behageligen". Jomfru Mortensen viste sig til Gengæld i høj Grad behagelig lige over for ham - hun havde, trods sine Erfaringer, beholdt en Svaghed for unge Fyre - og saaledes kom jeg ned til Tebordet i en Dragt, der bevirkede, at Onkel ikke fik noget at vide om mit Eventyr.

Fra den Dag var Olsen og jeg uadskillelige, eller rettere, jeg var uadskillelig fra ham. Hver Aften, naar jeg havde lært mine Lektier, smuttede jeg ned i Guldpolererstuen, hvor der var saa lunt og saa hyggeligt, og hvor Olsen altid havde en eller anden Overraskelse til mig. Han var i høj Grad et barnligt Gemyt og havde dertil en Masse Talenter, hvorom jeg ikke havde drømt. Han kunde lave trekantede Hatte af gamle Aviser og Husarsjakoer af Urtekræmmerens Poser; han kunde støbe Former til Tinsoldater og bore Kanoner ud med et Vridbor; han kunde tegne de naragtigste Karikaturer og klippe dem ud med den grove Staaltraadssaks, 73 som ellers ikke engang vilde klippe Karduspapir. Men hvad han bedst af alt kunde, var at spille Komædie. Der var ingen paa hele Fabrikken, som han jo ikke kunde gaa og tale efter, og naar han gav Peer Gaardskarl som fuld, eller halte Jørgen, der listede omkring og pusted sig selv Aske i Øjnene, var Arbejderne paa Stuen nær ved at dø af Latter. Men naar saa Legen var allerbedst i Gang, blev han pludselig alvorlig, gik hen til sin Stol og tog fat paa sit Arbejde. Først polerede han i al Tavshed, men ivrigt, og kastede kun af og til et dulgt Blik op til Rosentræet, der stod saa frodigt, allerede med halvt udsprungne Knopper. Saa begyndte han at fløjte, først dæmpet og svagt, saa stærkere, men altid saa forunderligt vemodig. Det var mig bestandig, som havde jeg hørt disse Melodier før, kun vidste jeg ikke rigtig hvor; men altid var jeg nær ved at græde.

En Aften, da Legen var i fuld Gang, satte han mig paa én Gang haardt fra sig og sagde: "Saa du har været forlovet med Johanna? Kyssede hun dig? Lyv ikke!"

Jeg blev ganske forskrækket over denne pludselige Overgang, tilmed da jeg syntes, at Olsen saa' saa vild ud. Dog svarede jeg: "Ja, én Gang."

"Hvor?"

"Paa Munden," svarede jeg.

"Ja, men hvor kyssede hun dig? I Brænderiet?"

"Nej,ovre hos hendes Moder. Jeg havde banket en Dreng i Skolen, fordi han spurgte om hun var min Kæreste, og saa kyssede hun mig."

Olsen saa' skarpt paa mig og sagde: "Men har du aldrig kysset hende?"

"Jo, jeg vilde engang, men saa blev hun vred og løb sin Vej, og saa kom hun paa Landet."

Olsen klappede mig paa Kinden og sagde: "Du skal ikke bryde dig om, hvad jeg siger. Jeg kan 74 blot ikke lide, at Drengene kysser; det skal man gemme, til man bliver stor."

Uagtet jeg ikke rigtig forstod Olsen, var der dog noget, som hemmelig vakte min Mistanke, og jeg spurgte igen: "Kender du da Johanna?"

"Nej, din lille Johanna kender jeg ikke," svarede han. "Men jeg har kendt en, der var større."

"Er det da til hende, at du har skrevet Vers?"

"Nu maa du ikke forstyrre mig," sagde han, og gav sig ivrig til at polere.

Fra den Aften var det igen, som var der en Kurre paa Traaden mellem Olsen og mig, uden at jeg kunde angive, hvorfra den kom, eller hvorledes den skulde løses. Ogsaa Olsen syntes at være forandret. Han havde før været en særdeles flittig Arbejder, og fra mit Sovekammer havde jeg ofte længselsfuld stirret ned efter Skæret af hans Lampe, der brændte længe efter, at Arbejdsklokken havde ringet til Bortgang. Nu mødte jeg ham aldrig mere om Morgenen i Porten, og ofte var han borte, naar jeg om Aftenen listede mig ned i Guldpolererstuen. Traf jeg ham, var han enten adspredt eller ilde oplagt, eller han skrev Breve, som han skjulte under Bordet, naar Onkel kom.

En Aften havde han dog leget med mig som sædvanlig, ja han havde endog lavet mig en Hyldeprøjte, hvoraf jeg lovede mig usigelig Morskab, saa meget mere som Olsen gennem Nøglehullet havde sprøjtet ind til gamle Jørgen, der lidt efter kom listende ind og fortalte, at nu spøjte det ogsaa i Laboratoriet. Pludselig, ligesom vi holdt Prøvesprøjtning efter en Sukkerdaase, kastede han Sprøjten hen i en Krog og gik lige hen og satte sig til at polere.

Lidt efter rejste han sig op, greb en lille Pakke Papirer og kastede den ind i Gløderne under 75 Emailliovn. Flammerne blussede op; Olsen saa' tavs og tankefuld ind i dem.

"Nu gaar Børnene af Skole," sagde han og pegede paa de lysende Stjerner i den sorte Aske. "Hvem der kunde gaa af Skole som de."

"Hvorfor det?" spurgte jeg.

"Saa var man færdig!" sagde han og satte sig atter til at polere.

Lidt efter begyndte han at nynne, først svagere, saa stærkere, saa gik det mod Sædvane over til Sang. Han sang stille, vemodig, ligesom fortabt i Drømme og bevægede den blanke Agat i Takt dertil. Det var en gammel fransk, dengang velbekendt og meget yndet Sang om Ridderen, som skilles fra sin Hustru og gaar i Leding. Hun vifter til ham fra Borgaltanen, hendes Farver flagrer fra hans Hjælm. Han vinker til Afsked: "Jeg kommer igen til Paaske; til Pinse ganske vist." - Paasken kommer, men han kommer ikke. Pinsen kommer, Glædens og Foraarets Fest - Blomsterne springer ud, Fuglene synger - men hun stirrer over de grønne Dale fra den høje Borgaltan, han kommer ikke. Da ser hun langt ude i det fjerne et Tog nærme sig. Hestene er sorte, Brynjerne er sorte, det er sorte Fjer, som flagrer fra Hjælmene. "Hvor er min Husbond?" spørger hun Gangerpilten. "Han blev, hvor Helte blev - men Mærket fik de ej!" svarer han, og stille vandrer hun tilbage til den øde Fruerstue. Sørgetrompeterne lyder, Kuren svarer fra Murkronen, Vindebroen rasler ned, Ligtoget gaar derover. Bleg og stille ligger han paa sit Skjold, hans Mænd følger efter.

»Den første bar hans Glavind,
- Mironton, Mironton, Mirontæne -
Den anden bar hans Harnisk,
Den tredje - ingenting.«

76

Olsen sang dette Vers to Gange, og hver Gang sitrede det i mig, naar han kom til Slutningsverset: "Den tredje - ingenting." Det var, som laa her en navnløs Smerte begravet.

"Hvorfor bar den tredje ingenting?" spurgte jeg med Taarer i Øjnene.

Olsen svarede dæmpet: "Fordi han ikke kunde bære mere, fordi han bar mest af dem alle - Sorgen over sin Herre."

Søndagsfornøjelser.

Den følgende Dag var i dobbelt Forstand en Festdag. Dels havde jeg fri for Skole, dels skulde Ilyldesprøjten for første Gang rykke i Felten, og jeg lovede mig lige saa megen Nytte af dette nye Vaaben, som man nu til Dags venter sig af Kuglesprøjten.

Vel levede jeg i den dybeste Fred med Fabrikkens Indvaanere, men der gaves uden for denne et vildt, uregerligt Folkefærd, med hvilket jeg laa i en stedsevarende, somme Tider ikke ublodig Fejde. Det var Drengene i Springgade, "Kirkegaardsdrengene", som vi kaldte dem, fordi de om Søndagen gerne spillede Klink dér, naar de havde sunget oppe ved Orgelet i Kirken.

I dybeste Hemmelighed og med stort Besvær fik jeg en Spand Vand transporteret fra Siemmeriet ud i Fabrikkens saakaldte fjerde Gaard, som ved en forfalden, altid tillukket Port stod i Forbindelse 77 med Springgaden. Lidt efter kom Drengene fra Gudstjeneste, hvis man for Resten tør kalde det, at hyle bag et Orgel og spille Klink ved Kirkemuren, herfor, og nu begyndte de efter Sædvane at sende en Hagel af Sten og andre Projektiler over Muren, saa snart de gennem Sprækkerne i Porten saa', at jeg var derinde. Dækket af Portrummet svarede jeg med en Salve, som vakte almindelig Jubel, fordi den var saa ny. Kampen optoges udenfor med Begærlighed, nye Sten regnede ned uden at træffe, og høje Hurraraab lød, hver Gang jeg gennem Portsprækkerne udsendte de rammende Straaler. Pludselig blev der en dyb Stilhed, og jeg begyndte allerede at tro, at man vilde storme Porten, da en skingrende Drengestemme raable: "Hurræ, der er en! Tør du gi'e ham en med?"

I samme Øjeblik saa' jeg et stort, rødt Ansigt nærme sig en af Sprækkerne, og jeg, som antog det for en, der vilde udspejle min Stilling, fyrede af al Kraft lige ind i det. Jeg hørte nogen udenfor, som tumlede tilbage, for med en anselig Ed og et dumpt Brag at falde i Rendestenen. Der lød et vældigt Hurra, Piben og Hujen, blandet med Lyden af klaprende Trætøfler og taktfaste Slag af Leerbecks "den gule". Midt under hele denne Hurlumhej brølede en raa Stemme: "Jeg tror, den Onde lyne mig, han er gal! Sprøjter han ikke paa Københavns Politi?" - Københavns Politi! Det gav et Sæt i mig ved dette frygtelige Ord, og jeg betoges af en alt lammende Skræk, som ikke formindskedes, da jeg hørte en anden Stemme tiltordne mig: "Her er Skiltet! Luk op i Lovens Navn, eller vi sprænger Porten!"

Politiet! - Loven! - Skiltet! - Hvilke forfærdelige Ord for en Barnesjæl, der havde forbrudt sig som jeg. Ringere end Vand og Brød synes jeg nu aldrig, det kunde blive, ja min Tanke forvildede sig endog til Stok- og Børnehuset, medens jeg stirrede ud paa Mændene i de blaa Frakker og med de flade Voksdugskasketter, hvoraf en endnu laa midt paa Gaden, medens dens Ejerman hadede sin blødende Næse henne ved Posten. Politiet! - Sprøjte paa Politiet! - Der gik en jammerfuld Angest igennem mig; jeg kunde jo lige saa godt have skaaret Halsen over paa Rektor. Jeg saa' allerede hele Styrken komme marcherende med Onkel i Spidsen, bleg, tilknappet, med sammenpressede Læber, og saa vilde der blive holdt Dom over mig paa Raadhuset, jeg vilde blive jaget ud af Skolen, sat i Fængsel og rimeligvis ende paa Ladegaarden eller i Forbedringshuset - det var en frygtelig Ulykke! Ganske stille krøb jeg sammen i en Fordybning i Portrummet - jeg var for rædselslagen til at kunne græde - og herfra hørte jeg dem gøre Forberedelser til at iværksætte deres frygtelige Trussel. Et Koben blev hentet ovre hos Spækhøkeren, jeg saa' det blev stukket ind i Porten, men den holdt; man løber ikke saa lige Døre ind fra Frederik den Femtes Tid. Efter nogle frugtesløse Anstrengelser blev alt stille, og jeg tittede atter ud gennem en Sprække. O Rædsel! Der gik en Politibetjent patruillerende op og ned; de andre var trukne af Sted, rimeligvis for at trænge ind ad Porten ved Købmagergade. Jeg saa', at der ikke var andet for end at skjule mig bedre, og sagte sneg jeg mig hen til et gammelt Skur, hvor man tørrede Sten. Her klatrede jeg op, indtil jeg havde naaet Hanebjælken og troede mig i denne Højde temmelig sikker mod Politiets lave Bestræbelser. Næppe havde jeg siddet der et Øjeblik, før jeg hørte nogen komme ind i Gaarden. Jeg tittede ned og saa', at det var Olsen; han havde netop lovet den Søndag at ville gaa paa Rundetaarn med mig, og jeg lagde med Forbavselse Mærke til, at han havde ganske nye Klæder paa.

79

"Olsen!" raable jeg dæmpet. "Hør, Olsen, hvad skal jeg gøre? Jeg har sprøjtet Politiet i Ansigtet."

Olsen saa' forskrækket op, saa brast han i Latter og sagde: "Du er ogsaa en Fandens Dreng, Viggo! Hvorfor gjorde du det?"

"Jeg kunde ikke se ham. Jeg vilde sprøjte Kirkegaardsdrengene, men saa kom der en Politibetjent, og han fik det hele."

Olsen lo paa ny og sagde: "Det var jo flinkt gjort af dig; det har de Karle godt af."

"Jamen, Olsen, du maa hjælpe mig; for nu kommer de for at arrestere mig, og gør de det, springer jeg

ned fra Bjælken her og slaar mig ihjel paa Stedet."

Olsen blev pludselig alvorlig og sagde: "Bliv, hvor du er, Viggo, og gør ikke flere Dumheder. Jeg skal nok klare for dig - der er de."

Med disse Ord gik Olsen hen, tog Spanden, som endnu næsten var hel fuld af Vand og slog dens Indhold af al Kraft op imod Porten. Betjenten udenfor syntes at faa en anselig Portion deraf, thi jeg hørte ham paa ny bande og skælde ude paa Gaden.

I samme Øjeblik klang Stemmer fra Møllen. Jeg kiggede ned og saa' to Betjente, som nu trængte ind gennem Laagen. Den ene var en høj, svær Fyr med et rødt Ansigt; den anden spinkel, vissen og bleg, som var han gjort af en Politiprotokol.

"Men plager Satan ham da?" raabte den tykke hidsig. "Kan han ikke se, hvem der staar uden for Porten?"

"Kan de, højstærrede?" spurgte Olsen.

"Ingen Fornærmelser mod Politiet, om jeg maa bede," sagde den blege højtidelig. "Værsenartig, her er Skiltet."

"Hvad skal jeg med det?" spurgte Olsen.

"De er et Fæ!" raabte den blege. "Er det en Manér at holde Søndag paa?"

80

"Det er ganske som man tager det," sagde Olsen. "Nogle gaar i Kirke, andre morer sig."

"Det bliver Dem en dyr Morskab at sla' Vand paa Politiet," bemærkede den blege.

"Det var jo kun Vanvare," sagde Olsen. "Det kan vel afgøres i Mindelighed?"

Den blege saa' lidt tvivlraadig ud ved Tanken om noget klingende; men den røde raabte: "Ingen Vittigheder! Nej, Gu' min Salighed, kan det ej! Her er Sprøjten - op med Navnet, saa kan han møde i Morgen."

"Det er vist bedst at afgøre det i Mindelighed," foreslog Olsen. "I Morgen kunde det maaske være, at De ikke fandt mig."

"Naa, saa De vil stikke a'," spurgte den blege. "Vær saa god! Københavns Politi kommer alle Vegne. Maa vi saa bede om Navnet."

"Kristian Falk," sagde Olsen til min store Forbavselse.

Den blege trak en Bog frem af Brystlommen og noterede ivrig; den røde undersøgte meget omhyggelig Hyldesprøjten og syntes at have stor Lyst til at tage Vandspanden med. Derpaa gjorde de en Ronde i Gaarden, bekiggede Porten som om den var en historisk Mærkværdighed, og forlod endelig Olsen med den trøsterige Bemærkning, at han vilde blive stævnet i Morgen.

"Nu kan du komme ned, Viggo!" raabte Olsen lidt efter.

Jeg entrede ned og løb med Taarer i Øjnene hen imod ham; denne Selvopofrelse forekom mig næsten heroisk. "Olsen," sagde jeg, "jeg vil fortælle alt til Onkel, ellers bliver du jo arresteret."

"Du skal blot holde din Mund," sagde Olsen og børstede Støvet af mig. "Spørger din Onkel dig om noget, skal du sige, at det var mig, som sprøjtede. Politiet gør mig ingenting."

81

"Var det derfor du sagde, at du hed Falk?" spurgte jeg.

"Ja, nu løber de om efter Falk og lader Olsen gaa," svarede han. "Kom nu med; vi skal jo op paa Taarnet."

Det havde altid været et af mine højeste Ønsker at komme op paa Rundetaarn, der ligesom en gammel Kæmpe beherskede Fabrikken, og efter hvis Tinde gamle Rasmus trolig spejdede hver Onsdag og Søndag, naar Flaget faldt - "Ellers kom Tiden i Ulave," sagde han. Kagekonen i Porten og Tycho Brahe paa Toppen var to af mig lige beundrede Personer. De manglede begge Næsen; jeg syntes at der i dette Forhold var noget, som bandt dem sammen, og mente, at hun i Porten ikke havde Raad til at anskaffe sig en af Guld. Ad Sneglegangen vidste jeg, at Peter den Store var kørt ned med fire Heste, efter at han paa Platfonden havde givet en Hofmand Ordre til at springe ned for en Spøgs Skyld, og om Taarnets øvrige Bestemmelse havde gamle Rasmus belært mig, at det første, man foretog sig som voksen og Konfirmand, var at gaa derop og

spytte ud over Rækværket, inden man tog paa Frederiksberg - "Saa døde man ikke af Brystsyge," sagde han. Alle disse Herligheder skulde jeg nu se, og det oven i Købet med Olsen - mit Hjerte bankede af Glæde, baade over Taarnet og over at være sluppen vel fra den skrækkelige Begivenhed med Politiet.

Da vi kom ud paa Købmagergade, stirrede jeg uvilkaarlig op til Johannas Vinduer; havde jeg kunnet tage hende med, havde min Lykke været fuldkommen. Ogsaa Olsen skottede derop; men ligesom tilfældig. Der var heller intet at se. Alle Vinduer stod aabne, Blomsterpotterne var ryddede af Vejen, det saa' ud, som holdt man en stor Rengøring deroppe. Foran Porten holdt en elegant, lille Gig.

82

"Det er Urtekræmmer Petersens," raabte jeg glad. "Den har jeg kørt i."

Olsen standsede, stirrede et Øjeblik paa Vognen og blev ganske bleg. Derpaa gav han et pludseligt Ryk i mig og sagde: "Kom nu! Hvad staar du og maaber efter?"⁴

"Det er Urtekræmmer Petersens - -"

"Ja, for Satan, jeg véd jo nok, at det er den Abekats Vogn!" raabte Olsen og trak mig saa ublidt over Rendestenen, at jeg var nær ved at falde. "Nu kan der let ske en Ulykke."

"Hvorfor det?" spurgte jeg.

"Viggo," sagde Olsen med dæmpet Stemme og bøjede sig ned over mig, "er der nogen, som du rigtig har hadet?"

"Ja," sagde jeg, "den rødhaarede Dreng."

"Nu vel," sagde Olsen med knyttede Hænder, "saa véd du det. Han er netop den rødhaarede Dreng for mig. En af os to gaar af Vejen."

Vi gik op i Taarnet; men det var, som al Glæde paa én Gang var forsvunden. Kagekonen sad ikke i Porten med sine Frugter og forgyldte Paaskelam - det vilde jo have været Helligbrøde. Olsen gik langsomt og tvært uden at sige noget, og de gamle Runestene stod langs Væggen saa mørke og melankolske, som rugede de over umindelige Tidens blodige Begivenheder. Oppe paa Platfonden fik alt imidlertid nyt Liv. Det var en Dag sidst i Marts, en af disse Dage, hvor der er begyndende Foraar i Luften, hvor Sneen smelter, og hvor Lys og Slagskygge følger saa rastløst efter hinanden, som den friske Foraarsvind formaar at jage de drivende Skyer. Paa denne Tid er der, som Bønderne siger, Grøde i Luften. Paa denne vaagner Trækfugledriften og jager Skarerne fra Syd til Nord, paa denne kæmper tusinde skjulte Spirer for et vordende Liv og en kommende Tilværelse, paa denne holder Livet sig og Døden deres rigeste Høst - der er en Kamp, en Uro, en Gæring i Naturen - kan man da undres over, at disse gærende Kræfter ogsaa sniger sig ind i Menneskets Blod, at de mørke Tanker og den higende Uro netop gror frodigst paa en Tid, hvor Liv og Død, Lys og Mørke kæmper om, hvo der skal beholde Overtaget?

Senere er dette faldet mig ind. Den Dag stirrede jeg frejdig ud gennem det gamle Gitter, ud over den søndagsstille By, ud over de røde Tage, de rygende Skorstene og bladløse Træer, som snart forgyldtes af Solen, snart hylledes i usikre Taager. Jeg undredes over, hvor alt dog var smaat her oppefra; selv Sundet med de store Skibe tog sig jo kun ud som en smal Flod med drivende Baade. Jeg saa' op mod de hvidgule Foraarsskyer; dem var jeg, mærkelig nok, ikke kommen nærmere, de gik deres Gang og tog sig ganske ud som forhen. Medens jeg spekulerede over Grunden hertil, kom Olsen hen til mig, og sagde: "Kom og hjælp mig, Viggo, du har jo gode Øjne!"

Vi gik om paa den Side af Taarnet, som vender ud mod Købmagergade. Her pegede Olsen ned og sagde: "Ser du det Vindue?"

"Ja," svarede jeg, "det er hos Hørkræmmer Theils."

"Kan du se, at der hænger et Baand paa Stormkrogen?"

"Ja."

"Hvad Farve har det, Viggo?"

"Violet."

"Violet?" - gentog Olsen langsomt. "Er du vis paa, at det ikke er lyserødt."

"Nej, det er violet, det ser jeg tydelig."

Olsen var bleven askegraa. Han holdt sig ved Rækværket, men hans Øjne vedblev at være stift ⁸⁴

hæftede paa det betegnede Vindue. "Forbi!" syntes jeg, at han sukkede ved sig selv.

"Olsen", spurgte jeg, "vil du ikke have en Pebermyntekage? Jeg har to, som Jomfru Mortensen forærede mig i Morges. Du kan godt faa dem begge. Du ser saa daarlig ud."

"Nej Tak, min Dreng," sagde han med et mat Smil, "jeg fejler ingenting. Jeg blev lidt svimmel, men det gaar snart over. Derhenne til den Side kan du se ned i Fabrikken."

Dette Tilbud var for fristende. Vel havde jeg en ubestemt Fornemmelse af, at det var bedst at blive hos Olsen, men at se ned i vore egne Gaarde, med Blikket at flyve hen over de kendte Herligheder, at se alt, som Svalerne maatte se det, naar de i Sommeraftenen tumlede sig oppe under Kirkens Spir - det var for lokkende. Jeg gik hen, tittede ud gennem Sprinkelværket med Kristian den Fjerdes Navneciffer og stirrede ned i Dybet. Der stod den gamle Lind med sine bladløse, sorte Grene, der sad Rasmus ved Springet og lappede paa sin evige Trætøffel, og der kom Onkel gaaende med Hænderne paa Ryggen og Blikket i Brostenene - han tog sig nærmest ud som en vandrende Hat.

Pludselig forekom det mig, at Onkel med en sejlende Bevægelse drejede uden om Rasmus, Rasmus uden om Springet, og Springet uden om Lindetræet. Jeg fikserede disse Bevægelser, der forekom mig højst mærkværdige for Onkel og meget upassende paa en Søndag, men baade Rasmus og han svingede og kredsede i store Ringe om hinanden. Snart var Onkel foran Rasmus, snart Rasmus foran Onkel, saa kom Lindetræet og Springet farende tværs hen over begge; men det forunderligste var, at Rasmus hele Tiden sad paa Stolen og lappede paa Trætøflen, og at Onkel beholdt Hænderne paa Ryggen og den høje, sorte Hat paa Hovedet, skønt jeg 85 syntes, at den maatte være fløjen af ham for længe siden. Lige med ét gik Jerngelænderet fra mig. Jeg holdt paa det, fast og fortvivlet; men fra mig gik det, ud i Luften, ned i Dybet, ind mellem Onkel, Rasmus og Trætøflen. Taarnet bøjede sig, Kirken drejede sig, der gik Solglimt fra alle Vinduer, Foraarsstormen peb i min Ryg, saa at det skar ned i mine Knæ - jeg udstødte et Skrig og sank om paa Platfonden; det var, som om hele Verden styrtede med mig. Olsen kom ikke, og da jeg havde ligget noget og sundet mig, rejste jeg mig igen og vendte Ryggen til Rækværket, thi jeg følte instinktmæssig, at Synet endnu laa dernede. Nu var alt igen forandret. Taarnet stod fast, og gennem Ruderne glimtede de blanke Messinginstrumenter inde fra Observatoriet; men jeg vilde dog helst ned, bort fra det rædselsfulde, og ganske langsomt famlede jeg langs Muren hen imod det Sted, hvor jeg havde forladt Olsen. Han var der ikke, og idet jeg spejdede efter ham, faldt mit Blik alter ud over Rækværket og strejfede hen over det stille, øde Kultorv, der lyste i Solglansen. Nej, det var intet Bedrag! Der kom Urtekræmmer Petersens lette, elegante Gig kørende. Hørkræmmer Theil fyldte hele Bagsædet, men paa Forsædet, lige ved Siden af Urtekræmmeren, sad en ung Dame med lyseblaat, flagrende Slør. Hun vendte Hovedet om, Foraarsvinden greb i Sløret og løftede det højt i Vejret, Solskinnet lyste hen over hendes Ansigt - det var Johanna! Jeg blev staaende ligesom i et Slags Bedøvelse, og da jeg atter løftede Blikket op og saa' ud over Taarnet, forsvandt Giggen som et lille, mørkt Punkt i Gabet af Nørreport.

"Olsen!" raabte jeg fortvivlet - der kom intet Svar.

"Olsen!" skreg jeg igen. Intet Svar - kun Vinden rullede hans Hat hen foran mine Fødder.

86

I dette Øjeblik var det, ligesom der gik et Lys op for mig, der som et Lyn klarede hele Situationen. Johanna havde aldrig holdt af mig - hun havde kun kysset mig, fordi jeg havde banket den rødhaarede Dreng, dengang han angreb hendes Ære, og hun havde kun besøgt mig, fordi den gamle Fabrik beskæftigede hendes Fantasi. - Ak, hvor forfængelig havde ikke jeg været, som stadig havde konjungeret mit "*amo*" med hende i Hjertet! Men fra Johanna fløj min Tanke med rasende Forbitrelse til Urtekræmmer Petersen og fra ham med en vemodig Smerte til - Olsen. Hvor mangan Nat havde jeg ikke med Gru tænkt paa, at en kunde komme og tage hende fra mig, og nu var der hele to, og af disse var den ene min Ven, han, som havde delt alle mine Glæder og Bekymringer, og endnu i Dag med den mest personlige Opofrelse frelst mig fra Politiet og hele dets Forfærdelighed. Nu forstod jeg, hvorfor Olsen saa heftig havde spurgt mig, om jeg havde kysset Johanna, nu forstod jeg Baandet om Stormkrogen - ja, Olsen skulde have hende, han var jo min Ven og saa Digter, den anden kun en Urtekræmmer, der oven i Købet hed Petersen.

Men hvor var Olsen? - Jeg tog Hatten op og gik tilbage til det Sted, hvor jeg havde forladt ham. Jeg fandt ham ikke. Taarnet syntes at være ganske forladt, men op gennem Lugen hørte jeg en grov Stemme, som raabte til mig, at nu skulde der lukkes. Uden at agte paa denne Opfordring, gik jeg endnu et Par Skridt hen imod den Side, hvor Taarnet forbinder sig med Trinitatis Kirke, og hvorfra man har Udsigt til Kirkegaarden. Her stod eller rettere hang Olsen. Det ene Ben havde han ude over Rækværket, men han vendte Ryggen til Dybet og Blikket ind mod Taarnet, som frygtede han for at se noget i det afgørende Øjeblik. Hans Ansigt var ligblegt, Vinden tog i hans guldgule Haar og førte 87 det udefter, Klæderne flagrede omkring ham; de var saa tynde og hang saa slapt om ham, at jeg trods det forfærdelige i Situationen ikke kunde frigøre mig for den Tanke, at han frøs.

"Olsen!" raabte jeg rædselslagen.

"Gaa bort, Viggo!" hviskede han med usikker Stemme. "Se det ikke!"

Han kastede det andet Ben over Rækværket, holdt sig endnu fast med begge Hænder og lukkede Øjnene. Alting stivnede i mig. Der var ikke saa meget som Bevægelse til et Skrig eller Rum for en Tanke. Instinktmæssig bøjede jeg Hovedet til Siden - nu maatte det jo ske. Da fik jeg et Puf, en grov Stemme udstødte nogle uforstaaelige Ord, og i samme Øjeblik saa' jeg Olsen blive greben i Nakken, løftet i Vejret, og som et Barn sat inden for Rækværket.

"Er De gal?" tordnede Stemmen.

"Hvem er De?" stønnede Olsen.

"Plager Fanden Dem da rent skinbarlig? Kan De ikke kende mig igen?" raabte den tykke. "Her er Skiltet, værsten'artig!"

Olsen vaklede som en drukken Mand og stirrede med et sløvt Blik paa det fremrakte Skilt. Jeg saa' paa Manden - det Sprog kendte jeg; det var den tykke Betjent fra Springgaden.

"Saa det er Deres Manér at holde Søndag paa?" fortsatte han. "Nogle gaar i Kirke, andre morer sig, sa'e De. - Jo, det er s'gu en net Morskab, De driver, og det oven i Købet med saadant et Barn. Gjorde jeg Dem Deres Ret, skulde De paa Kammeret, skulde De! Pil nu ned fra Taarnet, og det i en Fart! Her skal lukkes, og tag Hatten med!"

Med disse Ord puffede han ublidt til Olsen, der vaklede af Sted som var han fuld. Jeg fulgte stille efter, med en hemmelig Lyst til at myrde Urtekræmmer Petersen, dæmpet af en højtidelig Gru for Københavns Politi, der nu, som jeg saa', kom 88 alle Vegne. Dette var mit første Besøg paa Rundetaarn - jeg har aldrig været der siden.

Olsen slog om til venstre og drev ned ad Købmagergade, som gik han i Søvn. Ved Fabrikkens Port stod han stille, børstede sin Hat og lettede saa paa Haandtaget. I det samme kom Jomfru Mortensen ud, stram og pyntet, med en vældig, gammeldags Salmebog med Guldsnit, og Hængekrøller, der havde noget af det samme. Hun stak hastig Salmebogen i Muffen, kastede et velvilligt Blik paa Olsen og sagde: "Naa, Hr. Olsen, De har nok ordentlig været ude at more Dem?"

Olsen svarede ikke, men klemte hende op mod Porten, idet han passerede forbi.

"Sikken Manér!" sagde hun og saa' arrig efter ham. "Hvad render du om med den Laps for? Nu har I bestemt været hos Konditoren? Jeg skal sige det til din Onkel, Viggo!"

"Vær saa god," svarede jeg indigneret. "Men saa siger jeg, at De bager Æbleskiver om Aftenen og spiser Dem i Sengen, naar Onkel tror, at De læser i Bibelen."

Jomfru Mortensen stirrede paa mig med et Udtryk af overrasket Forbitrelse - den første Revolution har altid noget bedøvende for de styrende. Derpaa snurrede hun sig rundt paa Hælen og sagde i Forbigaaende: "Lille Viggo, din Onkel kommer ikke hjem til Middag; han er i Kommissionen. Jeg har ladet Ane sætte Mad af til dig. Her er Nøglen - der staar tre Pandekager i Spisekammeret."

Og Jomfru Mortensen forsvandt, glitrende og raslende, med Salmebogens Guldsnit lysende i Solglansen. Selv stod jeg med Spisekammernøglen i Haanden, ulykkelig og fortabt. For mig havde alle Verdens Pandekager mistet deres Betydning. Hvad er tre Pangekager for en ulykkelig Elsker?

Længe vandrede jeg om i den store, øde Gaard.

89

uden at jeg rigtig vidste, hvorledes jeg skulde gribe Sagen an. At jeg havde mistet Johanna, var mig klart; men jeg kunde ikke resignere ved Tanken om, at jeg egentlig aldrig havde ejet hende. Denne Tanke var saa bitter, den kom stadig igen ligesom Biens Stik, hver Gang jeg troede, at den havde lagt sig til Hvile. Den første Aften, Barnehjemmet, Kysset blandede sig paa en forunderlig Maade med Begivenhederne paa Taarnet. Nu forstod jeg, at man kunde dræbe sig af Kærlighed, vandre bort fra den lyse, foraarsfriske Jord for at vente og bie. "Langt, langt herfra" klang det som i en ubestemt Melodi; jeg syntes at høre den i Trinitatis Klokker, som just nu ringede til Aftensang. Jeg var bedrøvet, langt mere bedrøvet, end dengang jeg hørte Livjægernes March, men det var paa en anden Maade. Dengang vidste jeg, at en var død, som jeg holdt af, og at jeg aldrig mere vilde faa hende at se. Nu var hun død, som jeg holdt mest af blandt alle, men jeg vilde faa hende at se ofte, maaske hver Dag, maaske i Vinduet, smilende, leende, smaasnakkende og hilsende over til os. Hun vilde sidde med det nydelige, lokkede Hoved bøjet over Sytøjet, naar jeg gik til Skole; hun vilde maaske skotte efter mig og rødme lidt ved Tanken om min Dristighed i Brænderiet, og ved hendes Side vilde Urtekræmmer Petersen sidde med de sorte Tænder, det friserede Haar og det underlige, dumme Grin. Han vilde tage hende om Livet og spørge: "Hvad rødmer du for, Johanna?" - Og hun vilde svare: "Aa, det er

ingenting. Se, der gaar den lille Viggo." - "Ingenting!" - "Den lille Viggo!" - O, hvem der dog var Student og kunde duellere paa Saltholm !

Jeg satte mig fortabt paa en Trillebør med Blikket fæstet paa Jorden - græde kunde jeg ikke. Hele den lange Dag skulde jeg nu være alene, ingen 90 Venner, ingen Kammerater, og Johanna tabt for evig!

- Langt herfra! - Johanna tabt! - Johanna tabt!

- hørte jeg atter tydeligt i Klokkeklengen, og jo mere jeg lyttede, desto skarpere blev Metalstemmerne, desto klarere og tydeligere lød Ordene. Til sidst kunde jeg ikke holde det ud mere. Jeg flygtede for Lyset og Klokkeklengen, jeg vandrede gennem de øde Gaarde og søgte ind i det gamle Brænderi; i min nuværende Stemning havde det intet afskrækkende for mig. Alt stod som før: den højryggede Stol, det grove Bord, den simple Træskammel - i det støvede Vindue surrede en Myg og dansede mod Ruden, som længtes den ud i det Solskin, der havde lokket den frem, men som endnu ingen Kraft og Livsvarme ejede. Jeg saa' paa det hele, saa underlig tankeløs og tom. Johannas varme Skikkelse vilde ikke forme sig i dette Rum; her var saa koldt, saa dødt, Foraarsvinden trak gennem de ituslagne Ruder; den indlod kun den tøde Snes Vinterkulde. Jeg krøb ind i Rundovnen, mit Barndoms Palads, Johannas Brudekammer, og mit Blik faldt paa dets grelle, brogede Udsmykning. Det hele forekom mig saa barnagtigt - jeg kunde slet ikke forstaa den Glæde, hvormed jeg hin Dag havde vist Johanna mine kongelige Skatte. Jeg rev det ned: Guldpapiret, Stjernerne og Lysekronen; jeg syntes, at jeg var bleven for stor til at ville se det mere. Saa satte jeg mig paa den mugne Straasofa; Tankerne gik den samme Kredsgang. De begyndte med Johanna og endte med Johanna; men der kom ikke Liv eller Trøst fra dette Ord som før. Det begyndte at mørknes - Stilheden, Tomheden, Ødet, der herskede overalt, uden for som inden i mig, greb mig som en Rædsel. Jeg flygtede ud af Brænderiet og søgte op i vor store, halvmørke Dagligstue. Hvem der nu turde se ud ad Vinduet, nikke derover! - Men det var jo umuligt. Jeg krøb sammen i Onkels 91 svære, mørkegrønne Safianslænestol, og her fandt Jomfru Mortensen mig om Aftenen - Middagsmaden stod urørt paa Bordet, Lysene var ikke tændte.

"Men, min Gud, Dreng, hvorledes er det du ser ud? Du har nok set Spøgelsler," sagde hun.

Og Jomfru Mortensen havde Ret. Jeg havde set Spøgelsler! Nogle af dem, der suger Blodet fra Kinderne og lægger de første Isnaale i Barnehjertets lette, hurtigt rullende Strøm.

Sjette Kapitel. Besøget.

Den næste Søndag var Onkel paa ny i Kommissionen, og jeg sad i Gaarden, som sædvanlig overladt til mig selv. Hele denne Uge havde jeg ikke set noget til Olsen - hvorledes havde han det nu? Underlig nok, kunde jeg intet Nag føle mod ham; han var jo uheldig ligesom jeg. Mit Blik søgte hen imod Guldpolererstuen; der stod han i Vinduet, Rosentræet var fuldt af store, halvaabne Knopper, men Olsen havde Staaltraadssaksen i Haanden, og den ene af de duftende Blomster faldt for den efter den anden. Det var, ligesom han gjorde det i Tanker, og dog klippede han saa bestemt og sikkert; der faldt den sidste, nu var der ikke en Blomst tilbage. Jeg kunde ikke holde det ud, men gik hen og bankede sagte paa Døren. Der blev ikke svaret, og lige saa sagte lukkede jeg op. Olsen stod endnu ved Vinduet med Saksen i Haanden og Hovedet vendt imod mig; hvor saa' han alvorlig ud!

92

Jeg havde saa meget at sige, mit Hjerte var saa fuldt; men jeg vidste ikke rigtig, hvorledes jeg skulde begynde, jeg syntes det var umuligt. Han samlede alle Roserne sammen, tog en Traad og begyndte at binde, medens jeg langsomt nærmede mig. Han lod, som han slet ikke lagde Mærke til mig, tog en Stol og vedblev at binde. Endelig var jeg lige ved Siden af ham, nu maatte der jo siges noget, det følte jeg.

"Olsen, er den til Johanna?" spurgte jeg.

Der gik en Skælven igennem ham, han trak Knuden saa fast, at Traadenden sprang, men svarede ikke.

"Olsen," sagde jeg igen og lagde Armen om hans Nakke, "er du vred paa mig?"

Han hævede Hovedet og stirrede mig ind i Øjnene med et trøstesløst Blik. Han saa' i dette Øjeblik saa forsørget og lidelsesfuld ud, at jeg næsten ikke kunde udholde det. Uvilkaarlig satte jeg mig op paa hans Knæ, slyngede begge Arme om hans Hals og hviskede: "Olsen, jeg er saa bedrøvet!"

Da fo'r det igennem ham. Han bøjede Hovedet ned over mig, slog begge Arme om mit Liv og brast i Graad. Hans Taarer blandede sig med mine; vi følte begge den Trøst, der ligger i Taarer.

"Viggo," sagde han noget efter, "jeg er et stort Barn. Forstaar du? Et stort Barn, som ikke duer til noget. Tal aldrig om i Søndags! Hører du? Det kom saadan over mig; jeg saa' -" og Olsen bedækkede sit Ansigt med begge sine Hænder, som frygtede han for at se det igen; saa bøjede han sig atter hen over mig.

"Viggo," hviskede han med tildækket Ansigt, "véd du, hvad det vil sige at være ulykkelig? Du er for ung dertil, og jeg vil haabe, at du aldrig maa faa det at vide. Men er man rigtig ulykkelig, maa det ende med en Forbrydelse." 93 "Er du da saa fattig?" spurgte jeg.

Olsen smilede mat og svarede: "Var det blot det! Men det er ikke Fattigdommen, som ødelægger. Jeg har ingen Vilje, Viggo. Jeg har haft tusinde Planer og begyndt paa tusinde Ting, uden at sætte noget igennem. Jeg kan føle, men jeg kan ikke ville, og naar man ikke kan det, handler man ikke. Naar man blot vil, kan man opnaa alt."

Jeg følte Løgneren i denne saa tidt misbrugte Sætning og spurgte: "Kunde du faa Johanna, hvis du blot vilde? For saa vil du vel?"

"Ikke mere," svarede han, og satte mig pludselig ned paa Gulvet. "Johanna bryder sig hverken om dig eller mig."

"Da bryder hun sig heller ikke om Urtekræmmer Petersen," sagde jeg.

"Hvorfor ikke?" spurgte Olsen, pludselig opmærksom.

"Nej, det kan hun umulig. Jeg kan endnu huske ham fra Skolen. Der gik han i violet Fløjls Bluse, og vi kaldte ham altid for Chokoladedrengen."

"Det kan ikke være ham," sagde Olsen, "han maa være meget ældre."

"Jo, det er netop ham. Han var i den øverste Realklasse, da jeg kom ind i Forberedelsen; det husker jeg godt. Han havde hver Dag Franskbrød med Rejer, som han pillede af og gav til den rødhaarede for at blive fri for Prygl. Og saa gik han med Svesker i Lommen og spiste Chokoladecigarer, naar de andre røg Tobak. Jeg har desuden mødt ham engang i Charlottenlund. Der havde han to Skovshoveds-Drenge med sig, som skulde klatre op efter Fugiereder, for han turde ikke selv. Nej, det er umuligt, at Johanna kan holde af ham - saadan en Realist."

Olsen smilede og sagde: "Du er en flink Dreng, Viggo! Jeg tror heller ikke, at Johanna holder af 94 ham; men hvad kan det hjælpe, naar de dog er ble ven forlovede?"

"Men hvorfor er de bleven forlovede? Er det, fordi han har en Vogn at køre Johanna i?"

"Ja," sagde Olsen, "netop derfor. Ser du, Viggo, der er meget her i Livet, som du ikke forstaar, og som det var bedst, at man aldrig kom til at forstaa. Der er noget, der hedder Sedler, og noget, der hedder Obligationer, og der er andet, som hedder Pantседler og forfaldne Veksler. De, der har de første, er Herrer her i Livet; de kan gaa ud og ind, og alle tager deres Hat af for dem. De kan være de største Slyngler og de værste Afskum - naar Folk hører Klangen af de smaa, kolde Metalklumper, saa farer Forglemmelsens Aand i dem, og de antager dem for Menneskeslægtens Velgørere. Saa ussel er Menneskeaanden, Viggo, at den som en Hund logrer for dem, der bærer disse Metalstykker i Lommen, og den, som kunde lave dem, ægte og uforfalskede, for ham vilde Slægten kaste sig i Støvet, og han vilde kunne erobre Verden." - "Se," vedblev han og pegede op imod Himlen, "hvad er de drivende Skyer, den lette Foraarsvind, ja, hvad er selv Solens Guld mod det andet? Med det kan man vinde Sjæle, lokke dem, friste dem, føre dem i Fortabelse, sende dem til Helvede, dersom man vil. - Ak, hvem der forstod at lave Guld, det er mit højeste Ønske!"

Det gav et Sæt i mig. Olsen bar altsaa paa min hemmelige Tanke; hvor vidt var han mon kommen?

"Har du da aldrig forsøgt det," spurgte jeg.

"Narrestreger!" svarede han og tog en Agat. "Man har forsøgt det mange Gange og i mange, lange Aar; men de, der forsøgte det, fandt ikke de vises Sten, men kun de vises Elendighed. Og dog kan jeg af og til ikke lade være at tænke derpaa. Naar jeg om Aftenen sidder her i Tusmørket, synes jeg 95 ofte, at Blodstenen er de vises Sten, og naar jeg med den lokker det blanke Guld frem paa Overfladen, da tænker jeg tidt, at det maa være en Sten, hvormed man kunde samle de spredte Guldets Atomer og binde dem til Enhed, ligesom Magnetstenen paavirker hvert enkelt Atom i Jernet og giver det Magnetens Egenskaber."

"Olsen!" raabte jeg. "Jeg véd, hvor Stenen er - den ligger i Kælderen."

"Er du gal, Dreng!" spurgte han og saa' næsten forskrækket paa mig.

"Nej, jeg er ikke; men du véd ikke, hvad jeg véd. Jeg har gjort Guld, virkeligt Guld, som Onkel har prøvet; men det var ikke større end et Knappenaalshoved. Naar man tager alt, hvad der er i Kvartskælderen, maa

det blive en vældig Klump; men Du maa hjælpe mig - Onkel maa ikke vide noget derom."

Med Overbevisningens hele Sikkerhed begyndte jeg nu at fortælle Olsen min Opdagelses Historie. Navnlig betonedede jeg Onkels Udsagn, at det ikke var umuligt, ligesom jeg heller ikke glemte Jørgens mystiske Ord om "det rigtige". Olsen stod og trommede i Bordet, halv vantro, halv overbevist; endelig sagde han: "Ja, vi kan jo gaa ned i Kvartskælderen."

Olsen tog sin Hat, men pludselig var det, som om han saa' et Syn; han blev staaende med den i Haanden og stirrede stift ud i Gaarden.

"Hvad ser du efter?" spurgte jeg.

"Se, Viggo," svarede han og pegede udad. "Der staaer en virkelig Guldmager, en, der kender Hemmeligheden og ejer de vises Sten. Han laver ogsaa Guld, laver det af Armod og Kummer, af Nød og Fortvivlelse, af Sygdom, af Suk og af Taarer. Han har de vises Sten, fundet i Østerland, arvet fra Salomo. Han har aldrig sluppet den, han kender dens 96 Værd og bærer den i Stedet for Hjerte. Det er en Guldmager, kan du tro!"

"Det er jo en Jøde?" sagde jeg.

"Nej, du ser fejl, Viggo, det er en Igle. Bliv her! Jeg skal ud og strø Salt paa ham."

Jeg forstod ikke rigtig, hvad Olsen mente, men vilde dog nok se Jøden faa Salt og krøb derfor op i Vinduet. Ude i Gaarden, i den graasorte, halvtøede Sne stod en lille, vissen, krogrygget Mand med smalle Læber, olivengul Ansigtssfarve og et uroligt stikkende Udtryk i de smaa, kulsorte Øjne. Den fiddede Hat sad noget bag i Nakken paa ham, et Par leverbrune Benklæder var smøgede saa højt op, at de udtraadte, stropeløse Støvler kom helt til Syne, og under Armen holdt han en stor Bylt, indsvøbt i et rødternet Lommetørklæde. Olsen kom ud, rank, lyshaaret, nobel i Holdning og i Blik; han saa' ud som en Adelsmand ved Siden af den anden. Jøden tog et Papir frem, saa nok et, og endelig en hel Pakke, og medens han holdt Bylten mellem Knæene, løste han Pakkens Baand op med Tænderne og præsenterede Olsen det ene Papir efter det andet. Samtalen kunde jeg ikke høre, - dertil var Afstanden for stor, - men paa Olsens Blik og Miner kunde jeg se, at disse Papirer var ham i høj Grad ubehagelige, og at det snarere var ham, der fik Salt, end den anden. For hver Gang Olsen talte, strøg Jøden sig om Kinden med et afskyeligt, onskabsfuldt Grin og spyttede afvekslende til højre og til venstre, som om han havde alle Olsens Ord løse i Munden. Til Slutning rystede han Haanden med udspilede Fingre lige for Olsens Næse, strøg sig derpaa med den flade Haand hen over Ansigtet og smækkede saa det hele ned i Jorden med et usigeligt Udtryk af Foragt. Olsen saa' først ned i den graa Sne, saa op paa Jøden, derpaa vendte han sig og gik. Hans Modstander rystede endnu engang 97 Haanden efter ham, spyttede paa det Sted, hvor han havde staaet, og forsvandt derpaa i Porten, samtidig med at Olsen langsomt traadte ind.

"Blot jeg ikke faar frit Logi for Fremtiden," sagde han.

Jeg forstod ham ikke og svarede: "Det var jo rart, hvis du kunde faa det frit, Olsen."

Han smilede paa sin stille, halv vemodige, halv sarkastiske Maade, tog Rosenbuketten og sagde: "Jeg har travlt, Viggo! Nu maa jeg gaa."

"Maa jeg gaa med?" bad jeg. "Ellers skal jeg være ganske ene den hele lange Dag, for Ane lukker Døren, naar hendes Kæreste kommer."

"Stakkels Dreng!" sagde han og klappede mig paa Kinden. "Naar Foraaret kommer, skal vi gaa sammen i Kongens Have, ja maaske bliver der Raad til Charlottenlund. Nu maa vi skilles. Farvel, Viggo, glem mig ikke!"

"Rejser du?" udbrød jeg hulkende.

"Ja," svarede han, "jeg gør en lille Rejse til Bornholm. Den vil maaske være denne Vinter eller lidt mere. Vil du vande Rosentræet, medens jeg er borte?"

Jeg hviskede et beklemt Ja - alle mine Tanker og Følelser hang ved Afskeden - ogsaa Olsen skulde jeg miste! Han gik rask hen imod Døren, men da han saa', at jeg blev staaende paa samme Plet, stivnet i min Sorg, kom han tilbage og sagde: "Viggo, du er en god Dreng og en flink Dreng. Du sladrer ikke af Skole, gør du vel?"

"Nej," sagde jeg bestemt.

"Nu vel! Saa kan du faa Lov at følge mig i Dag. Bryd dig ikke om, hvad du ser; svar ja til alt, hvad man spørger dig om, og tal ikke derom til nogen. Vil du det, kan du følge - men det er en lang Vej." 98 "Ja," svarede jeg, hemmelig glad over det mystiske i Opfordringen.

Da vi kom uden for Kvartskælderen, blev Olsen et Øjeblik staaende. Jeg greb Momentet og sagde: "Olsen, jeg tror, der er Guld i den Kælder."

"Hvorfor det?"

"Jo, for gamle Hans har fortalt, at Nonnerne havde begravet en Skat, før de forlod Klosteret, og hver Gang jeg gaar ind, enten i det gamle Brænderi eller ned i Kvartskælderen, kommer jeg til at tænke derpaa. Tror du ikke, at jeg har faaet lidt af Nonnernes Guld i Krukken? Hvorfra skulde det ellers komme? Selv Onkel vidste det ikke."

Olsen svarede ikke, men gik hen og littede Lemmen fra. Foran os laa den dybe Kvaderstenstrappe, der tabte sig i ubestemt Halvmørke; en kold Luft slog os i Møde. Olsen stirrede tankefuldt derved og deklamerede halv alvorlig, halv parodisk:

»En underjordisk Hvælving høj ret som en Have brammer, Thi store Træer af blanken Malm udbrede deres Stammer Af Kobber, Jern og Zink og Bly med stærke Skud i Bugter, Og fra hver udstrakt sjældnen Gren nedhænge sjældne Frugter.«

Derpaa sparkede han til en Sten, saa at den røg langt ind i Kælderen, lod Lemmen falde i med et Brag og sagde: "Aa ja, det var dengang!"

"Skal vi ikke gaa derved?" spurgte jeg. "Maaske finder vi noget."

"Ja, en Skrubbudse; dertil blev Prinsessen i Eventyret," svarede Olsen. "Kom nu, Viggo! Lad os ikke staa og gøre os til Nar paa vore gamle Dage."

Han traadte hen for at tage mig ved Haanden, thi jeg havde atter med stort Besvær faaet Lemmen op, og hans Blik faldt atter hen over det øde Rum, hvis Baggrund tabte sig i ubestemt Skumring.

"Hvad er det for en Kasse, som hænger der?" spurgte han.

99

"Hvor?"

"Kan du ikke se den? Den hænger i fire Lænker, og der gaar et Rør til den ovenfra."

Det var ganske besynderligt, at jeg aldrig havde lagt Mærke til den før. Jeg havde saa tidt været i Kælderen, men Kassen hang inderst inde i en Krog, var sort, forrøgen som Muren selv, og tykt, graat Spindelvæv gik fra denne hen over den.

"Det er vist Nonnernes Kasse," sagde jeg. "Hvad . mon der er i den?"

"Vi kan jo se ad," svarede Olsen og tændte et Par Svovlstikker. "Nu bilder vi os ind, at vi er Skattegravere, lille Viggo."

Hvor flammede Lyset dog svagt og usikkert, en rødgul Stjerne paa kulsort Fløjil, medens vi kravlede op ad Kvartsyngerne for at naa hen til Kassen! Hvor dumpt og hult lød ikke Bragene, naar Blokkene rullede ned bag os og glimtede i Mørket! Hvor kold og klam var ikke Luften! Af og til hørte vi Lyden af Vanddraaberne, som med en hul, sukkende Lyd faldt ned fra Hvælvingen. Jeg holdt mig i Olsens Frakkeskøder, inderlig overbevist om, at vi var paa Veje til "det rigtige", at Kassen var fuld, om ikke af Perler og Rubiner, saa dog mindst af blanke, vægtige Dukater, som havde ligget og ventet paa os i Aarhundreder.

Endelig stod vi ved vore Ønskers Maal, og det var vel skikket til at vække Forhaabninger og Drømme af eventyrlig Natur. Olsen lyste med Svovlstikkerne - der hang en gammel, svær, firkantet Kasse i fire, solide Kobberlænker, grønne af Alder og Fugtighed. Omkring Kassens Sider løb et Relief med Nymfer, Fauner og Satyrer, og dens fire Hjørner var trukne ud til Dragehoveder med aaben Mund og udstrakt Tunge, hvorpaa den gulgraa Aske endnu hvilede. Højere oppe under Loftet gik et 100 irret Kobberrør ned, som maatte staa i Forbindelse med Onkels Laboratorium.

"Er den fra Nonnernes Tid?" spurgte jeg.

"Nej," svarede Olsen, "saa gammel er den ikke. Den maa være fra Frederik den Femte, efter Stilen at dømme. De havde godt Raad i de Dage - at gøre saa mange Ophævelser for en Askebakke."

"En Askebakke?" spurgte jeg mistrøstig. "Er det ikke andet?"

"Du kan jo selv se," sagde Olsen og sprang ned. "Røret gaar op til den store Ovn i din Onkels Laboratorium. Tidligere er den vist brugt til Smelteovn, og Kassen er kun hængt for at fange Kul og Aske, det er det hele."

Det var det hele! - Jeg kunde ikke forstaa den Ro, hvormed Olsen udtalte disse, alt Haab ødelæggende Ord. Kul og Aske! - Dertil havde altsaa Nonnernes Skat forvandlet sig, ligesom Ellefolkernes Guld.

"Skal vi dog ikke se rigtig efter, hvad der er i Kassen?" bad jeg.

"Nej, nu skal vi vadske os ved Springet," sagde Olsen. "Og saa skal vi holde Ørene stive, for i Dag gælder det."

Vejen gik ud ad Nørreport - alt var saa øde, saa søndagslig stille. Vinden blæste skarpt, der var Snefnug i Luften, og de enkelte grønne Spirer paa Bastionerne hang med Hovedet, ligesom de skammede sig over at have vovet sig for tidlig frem.

"Kan du høre Gøgen?" spurgte Olsen pludselig.

Jeg lyttede, men hørte kun Nordvestvinden, der peb gennem de bladløse Træer.

„Jeg hører den nu saa tydelig," vedblev han, "saa at jeg synes, at du maatte kunne høre den med; naturligvis er det umuligt, den er ikke kommen. Men naar jeg saaledes gaar om Vinteren, bilder jeg mig ind, at det er Solskin og Foraar. 101 Luften er mild og varm, Lærkerne slaar, og Gøgen kukker fra Skoven. Lugt, hvor disse Roser dufter. Er det ikke ligesom Violerne fra Volden?"

"Hvorfor gør du det?" spurgte jeg.

"Saa lysner det op i Humøret, og jeg bliver varmere derved; det er næsten lige saa godt som en Vinterfrakke - nu skal vi ha' et Løb, Viggo - et rigtig Væddeløb herfra og til Søerne!"

Og Olsen løb og lod mig langt bagud. Da jeg endelig naede ham varm og aandeløs, greb han mig ved Haanden og sagde: "Jeg er et stort Barn, Viggo, ikke sandt?" - Kom nu med, saa skal du se min Villa."

Vejen gik ud ad den øde, sørgelige Nørrebro. Da vi kom i Nærheden af Assistents Kirkegaard, standsede Olsen pludselig ved et Urtekræmmervindue, hvor der hang nogle store Klaser af grønne Druer.

"De er fra det varme Spanien," sagde han. "Gud véd, om de er dyre?"

"Det er de vist," sagde jeg med stor Ærbødighed for den sjældne Frugt, men med hemmelig Lyst til Nydelsen.

"Det er ogsaa sent paa Aaret," lagde Olsen betænksom til og rodede i sin Lomme. "Men vi kan jo spørge os for; det koster ingen Penge - maaske sælger han os en lille Gren."

Vi krøb ned i Kælderen gennem en lille Halvdør, der stod paa Klem - vi skulde jo til at begaa Helligbrøde.

"Hvad koster de der?" spurgte Olsen og pegede paa Druerne.

"Vil De købe dem?" spurgte Drengen, en rigtig opløben, skeløjet Fyr, og kneb Hjørnerne ind paa en Papirspose.

Olsen bed sig i Læben og sagde mildt: "Hvad koster de Druer?"

102

"En Daler Pundet; de er paa to Pund hver," svarede Drengen og slog Løkke paa Sejlgarnet.

"Vil De saa skrive mig for dem," sagde Olsen og nærmede sig Vinduet.

"Skrive Dem?" spurgte Drengen og saa' op og ned ad Olsen. "Plejer De at faa her?"

Olsen blev ganske rød i Hovedet, men sagde blot: "Vil De kalde paa Hr. Nielsen."

Drengen gik, og en lille vims Mand med slappe Træk, og det tynde Haar omhyggelig kæmmet ned over det ene Øre kom farende ind; han havde endnu Servietten om Halsen.

"Gud bevares, Hr. Falk, er det Dem - ja undskyld, om Forladelse - men jeg troede, De sad -"

"Sad?" spurgte Olsen. "Hvad mener De med det?"

"Aa ingenting! - Gud bevares, det var blot saadan en Talemaade. - Hvad staar til Tjeneste?"

"Deres Dreng vil ikke skrive mig for de Druer dér. Han lader ikke til at kende mig."

"Hvad behager? Ikke det? Det var dog ganske besynderligt. Ja, det vil sige, i Grunden har det sin

Rigtighed - det har virkelig sin Grund, Hr. Falk, det vil sige - - -"

"Ja, hvad vil det sige?" spurgte Olsen, og lod Stemmen synke ned til en dæmpet Hvisken. "Jeg har jo betalt for forrige Aar, og hvad jeg skylder Dem - -"

"Gud bevares, Hr. Falk," De skylder mig intet, ikke en Skilling. Vi har gjort op, Deres Regning er likvideret -"

"Hvad behager?" udbød Olsen.

"Ser De, Hr. Falk," sagde Urtekræmmeren og lod ligeledes sin Stemme synke saa lavt, at jeg havde Møje med at opfange den. "Vi er alle Mennesker, og tager, hvad vi kan faa. I Gaar var Isaak her. De kender ham; han kom for at høre, hvor 103 meget -" og Urtekræmmerens Stemme flød fuldkomment hen i det Halvmørke, der beherskede Butikken. Pludselig tumlede Olsen tilbage.

"Det er altsaa Urtekræmmer Petersen!" udbød han lidenskabelig. "Tænkte jeg det ikke nok? Ja, det ligner den Karl!"

"Jeg siger ingenting, Hr. Falk. Forstaar De, jeg er tavs som Graven, det har altid været mit Princip. Men naar De selv véd det, er det jo ingen Hemmelighed. Han sætter Dem; jeg tør dø paa, at han sætter Dem. Jeg hørte noget derom i Gaar Aftes i vort dramatiske Samfund. - De har truffet ham paa Landet engang - De stak ham ud, og skrev Vers over ham, da han havde spillet Einar Tamberskælver - det glemmer Petersen Dem aldrig - han er frygtelig jaloux - og nu med Forlovelsen - -"

"Jeg kan altsaa ikke faa de Druer?" afbrød Olsen.

"Gud bevares - ganske som De vil, Hr. Falk - de staar fuldkommen til Deres Tjeneste. - Det vil sige, naar De betaler kontant," lagde den lille Urtekræmmer betænksomt til.

Olsen tog en gammel Pung op og talte Smaamønterne efter. Derpaa stak han den i Lommen igen og sagde: "De gør mig nok en Tjeneste, Hr. Nielsen, for gammelt Bekendtskabs Skyld. Her er et Guldur; jeg har holdt paa det til det sidste, og det bliver det første, jeg indløser. Tag det mod Druerne og et Pund Te, og saa kan De give mig en Flaske Berlinerrøgelse med - jeg trænger til det i Aften."

"Aa, De skal ha' Dameselskab, et lille Pikkenik," smiskede Urtekræmmeren, "jeg forstaar Dem. Jeg gør det nødig, højst nødig, Hr. Falk; men kan jeg tjene Dem - og for ikke at gøre Damerne Ulejlighed - hi, hi! - det er paa tre Maaneder, Hr. Falk - vil De have Kvittering? - Godt, altid Gentleman! - Værserartig, her er Pakken - tryk 104 den ikke i Baglommen, det kunde let blive til Tevand - ha, ha! - Farvel, Hr. Falk!"

Lidt efter stod vi paa Gaden. Olsen drog et dybt Suk og sagde: "Bliver du fattig, Viggo, saa haab aldrig noget af Mennesker, men tag Mod til dig og skyd dig en Kugle for Panden. Det er en svær Operation; men hvem betænker sig paa at lade en hul Tand trække ud, naar det dirrer i hver en Nerve. Menneskene er nogle Slyngler, Viggo! - Hvorfor skal man saa leve imellem dem?"

"Ikke alle - Onkel ikke, og Rasmus og Jørgen."

"Nej, ikke alle, Viggo, ikke alle," sagde Olsen med blødere Stemme. "Der er megen Kærlighed i Verden, men Ulykken gør bitter; det er det bitreste ved den. Men vi vil holde Hjertet ungt og varmt! - Ikke sandt, Viggo, ungt og varmt!" gentog han og pustede i de valne Hænder.

"Jo," svarede jeg med dirrende Læber; thi ogsaa jeg begyndte et fryse. "Men hvorfor kalder de dig alle sammen for Falk, naar du hedder Olsen?"

"Tys," svarede han. Ikke spørge, svare ja til alting og ikke tale derom til nogen - det var jo Aftalen, var det ikke?"

"Jo," svarede jeg og mandede mig op; thi Turen begyndte at blive mindre morsom, end jeg havde tænkt. "Er vi nu ikke snart hjemme hos dig?"

"Jo," sagde Olsen, "denne Vej her til højre, saa kører vi lige op til Palæet."

Vi havde hidtil fulgt Assistenskirkegaardens skumle Mur, hvor bladløse Popler og mørke Graner susede i Vinden. Nu drejede vi ind ad en Vej med forkrøblede Pile paa begge Sider, med smudsig Sne i Grøfterne og dybe Huller i Vejsporet. Den gik lige frem med graasorte, nøgne Marker til Naboer; med sumpede Enge, hvor Vandet stod i stille, flade Pytter; med forfaldne, smaa Huse, der saa' ud, som om man havde strøet dem ud af en Legetøjsæske, 105 efter først at have slikket Farven af dem. Himlen var saa blygraa; det ene store, tunge Skylag laa oven paa det andet og naaede i den flade Horisont lige ned til Jorden. Skumringen faldt paa. Langt ude, hvor Solen gik ned, kom der en kold, gul Glans i Luften. Nogle Krager fløj op med et hæst Skrig, kredsede et Par Gange rundt og kastede sig igen. Saa kom paa ny et Udflytterhus med faldefærdig Mønning

og unge Popler til Selskab. Saa en Mødding, derpaa en Svinesti, hvor Vandrotterne pilede af i den smudsige Sne som glidende Striber. Saa en ny Grøft med skimlet, stillestaaende Vand; bag denne et gammelt, forfaldent Plankeværk med Spor af Tjæring og afbrudte Pigge paa Stolperne. - "Her skal vi ind!" sagde Olsen og sparkede Døren op.

Var dette Palæet, Villaen? Olsens Ord havde givet mig Indtryk af, at han boede mindst i en kongelig Bygning - og nu dette! En stor Gaardsplads, halvt brolagt, halvt opkørt; i Midten et Duehus paa en Stang, forfaldent, smudsket og kun med Spurve til Beboere; til højre en Mødding, hvor en mager Hund og en fed Gris stredes om Resterne af en afslaget Hest; til venstre en gammel Karet med iturevet Ruf og manglende Forhjul - det var alt, hvad jeg saa'. Vi gik ind i en Have, hvor Kaalblade og Kartoffeltoppe, gammelt Tømmer og muldne Teglsten spærrede Vejen; hvor Træerne stod sorte og forrøgede, bærende Tørresnore med lappet Tøj; hvor Græsset var nedtraadt, Jordbunden sur, fugtig og sivende under hvert af vore Trin. Der laa en lav, hvid Bygning, fuld af grønne Fugtighedspletter, rig paa Huller og Sprækker i Muren, fattig paa Ruder, og med Spor af et Par Vinranker, som i deres Velmagtsdage havde omslynget et Espalier, der endnu skimtedes hist og her som bedrøvelige Rester. En Trappe førte op til en Dør, der hang paa ét Hængsel, og paa denne stod en ung, barhovedet 106 Tøs i Trætøfler og Blaaagarns Kjole; hun vred Tøj op fra en Ballie, saa at Vandet flød over alle Trinene.

"Gud, for dejlige Roser, De har der, Hr. Falk," sagde hun og littede op i Kjolen, saa at et Par blaa Ben kom til Syne. "De er nok til Deres Fæstemø?"

Olsen fo'r hende forbi og raabte til mig: "Fald ikke i Sæbevandet, Viggo! Første Dør til højre, naar du kommer op paa fjerde Sal. Jeg løber i Forvejen for at lukke op."

Huset lod til at være beboet af mange; thi da jeg famlede op ad de halvmørke Trapper, hørte jeg Lyden af Stemmer, der skændte, og Børn, der græd. Luften var saa raa og saa fugtig, Mørket blev tættere, jo mere jeg steg op, men Olsen stod allerede ved sin Dør og rakte en tændt Lysestump ned imod mig.

"Ikke forknyt, Viggo!" raabte han. "Palæets Trapper er ogsaa oplyste om Dagen. Tag dig i Agt for den Kalkballe der - her bor jeg."

Hvor var det dog et underligt Værelse, Olsen havde! Saa stort, saa tomt, saa øde og uhyggeligt - en Mellemting af et Loft og et Kvistværelse, af et Pakrum og noget, der til Nød kunde minde om et Sovekammer. Hvorfor stod Sengen saa enlig midt paa Gulvet, som var det en Ting, der tilfældigvis var falden ned fra Loftet? Hvorfor var der ingen Kakkellovn, og hvad betød den lille Ildgryde, der med Levninger af Aske og nogle halvt forkullede Grene var stillet hen ved Olsens Skrivebord? - Skrivebord? Nej, det var ikke noget Skrivebord, det saa' jeg først nu. Det var et Pianoforte, og dog ikke et Pianoforte, ligesom man vil. Tangenter havde det, men de klaprede hult og tonløst, naar man lod Fingrene glide hen over dem; det var, ligesom de sukkede over Tabet af de tonende Strengene, 107 som de engang havde sat i Bevægelse. Over dem laa et gammelt Europakort, skaaret i Strimler, og paa dette var Blækhuset anbragt - det var en gammel Opodeldokflaske med en Svamp i. Pennene havde splittet sig lige op til Skaftet og gabede i Fortvivelse. Et Par store Sivsko, en gammel Gulvmaatte, en rusten Mælkespand med Vand, to Havestole og et Bord med nogle Bøger udgjorde hele det øvrige Bohave. Det suppleredes af nogle Urtepotter i det dybe Kvistvindue, hvorfra Kulde og Træk strømmede ind, trods de Kardusstrimler, hvormed det var overklistret.

Det faldt mig ind, at jeg tidt havde tænkt, at Onkels Stue var uhyggelig, især naar jeg sad der alene i Mørkningen og ventede paa, at Lampen skulde komme ind. Men hvad var den mod dette? - Medens jeg anstillede denne Betragtning, tændte Olsen et nyt Lys, som han stak i en Lerklump, han havde taget paa Fabrikken. Det spredte et mat og sørgeligt Skær ud over den øde Stue, hvis hvidtede Vægge - det kunde jeg nu først se - var forsynede med lange Hylder af uhøvlet Fyrretræ, hvorpaa der stod mange forskellige, men støvede Genstande.

"Jeg skal blot skrive et Par Ord, Viggo," sagde Olsen og satte sig hen ved det gamle Landkort. "Desuden skal vi snart gaa igen. Nu kan du se dig om saa længe; der staar et Lys paa Gulvet henne ved Sengen."

Hylderne havde tiltrukket sig min udelte Opmærksomhed, og jeg begyndte med et Par Fægtmasker, der forekom mig meget interessante paa Grund af deres Lighed med Riddertidens Hjælme. De efterfulgtes af en Haandvægt, et Par Huggertter, saa kom Modellen til en Skonnert, nogle spanske Knive, saa en Kasse med Konkylie, saa en Kornvægt, antikke Mønter, Krystaller, Malme og Ertser 108 - endelig en Elektrisermaskine, et Blæserør og en hel Mængde smaa Kolber og Digler, som jeg kendte saa godt fra Onkels Laboratorium. Det hele var overordentlig interessant, især da jeg her frit kunde røre ved det, tage det ned og tørre det af med mit Lommetørklæde. Jeg var saa fordybet i en Række smaa Tragter og Stel med Reagensglas, at jeg slet ikke mærkede, at Olsen stod bag ved mig med Lyset i Haanden. Jeg syntes, han havde Taarer i Øjnene; men maaske var det kun en Følge af den skarpe Foraarsvind og Anstrengelsen ved Skrivebordet; thi han sagde med sit ejendommelige, vemodige Smil, idet han tog Skonnerten i Haanden: "Ja, det var dengang. Det var Sømandsromanen. Det kedede mig at slide paa de tørre Skolebænke, hellere vilde jeg sidde paa en Tofte og have en Aare i Haanden. Jeg kom aldrig videre end til Skonnerten og Knivene dér -

jo, det er sandt, de Skaller bragte en Matros mig fra Sunda-Øerne - men i Tanken var jeg paa de videste Togter, opdagede nye Verdener og sloges med Pirater i alle Farvande. Jeg valfartede til Nyboder og Holmen, og kunde løbe hele Timer efter en Søkadet, blot for at se, hvorledes han bar sin Dolk - men jeg sad tre Aar i øverste Klasse, og da jeg blev Student, stod jeg nederst i Rækken, skønt jeg kunde have været den øverste."

"Er du Student, Olsen?" udbrød jeg. - Jeg havde dengang en overtroisk Respekt for Studenter.

"Ja," svarede han med et stille Smil, "gid jeg aldrig var bleven det. Der er noget, der hedder Kammerateri - vogt dig for dem, Viggo, de kan ødelægge den stærkeste. Jeg kom i Studenterforeningen, jeg blev beundret; man sagde, jeg havde et lyst Hoved - og jeg troede det. Jeg holdt Taler ved Soldene, lavede Viser til Gilderne, var i Sangforeningen og skrev i Korsaren. Jeg drak dus med 109 Russerne, gjorde Oprør paa Fælled, tog Del i politiske Demonstrationer og kom tre Dage paa Rosenborg. Inden jeg selv vidste af det, var jeg Hoved for et Koteri; man saa' i mig en Wessel, en Oehlenschläger og en Orla Lehmann forenede i én Person, og Koteriet - -"

"Ja, men hvad er et Koteri?" spurgte jeg.

"Det skal jeg sige dig, Viggo? - Det er saadan et Slags Assurance, meget nyttig for den, som ikke kan blive forlovet, faa Embedseksamen eller betale Præmie for en klækkelig Livsforsikring. Koteriet sørger for den gensidige Fremvækst. Det sender Beundringsavertissementer ud i Publikum, det skriver Anmeldelser i Bladene og besørger Forsikringen af enhver, som hører det til. I Koteriet er man meget mere end Bekendt, noget mindre end Ven, man er Staldbroder i det almindelige Opfostringshus, hvor Foderet noget nær ser ud som Ærtehalm. - Man har et Slags Vandmænd, Viggo, nogle stærkt forgrenede, selvlysende Sødyr, der ser ud som skinnende Ædelstene, saa længe de er i deres Element, men som falder sammen til en form- og farveløs Klat, naar de kommer ud af det. De kan blot bestaa ved fælles Sammenhold, og alt, hvad den enkelte kan rapse til sig, kommer alle de andre til gode. Thi egentlig er de ikke ét Dyr, skønt det synes saa, men - et Koteri. Nogle tjener til at holde Anstalten oppe, de ligner Blærer og er i Grunden heller ikke andet. Nogle besørger de løbende Forretninger og driver den fremad; de lyser i Mørket og er dens vittige Hoveder. Andre er jævne, skikkelige Fyre, der hverken gør stort fra eller til, men er gode til at tage Stød af og holde den i den tilbørlige Ligevægt, hvis en eller anden Blæksprutte skulde forsøge paa at løbe den i Sænk. Sligt kommer Blæksprutten i Regelen galt fra; thi over dem, der skaffer Æde til hele Kolonien, sidder nogle, som 110 er ondskabsfulde - de har giftige Neldetraade, der er saa snildt indrettede, at de kan brænde alle andre med Undtagelse af Kammeraterne selv. Se, saadan en Livs- og Ernæringsanstalt, saadant et slimet, glimrende, men giftigt Kryb - det er netop et Koteri."

"Men hvorfor var du da i det?"

"Fordi jeg var for ung til at indse, hvad det vil sige at opgive sin Personlighed; thi deri stikker netop Hemmeligheden: Kun den, der formaar at gøre det, kan blive varigt Medlem af et Koteri. Man kan blive Blære og holde det oppe; man kan give Dineer og skaffe det Æde; man kan slaa Vittighedsglimt fra sig, saa Flynderne flyr og Østerserne lukker deres Skaller af Forfærdelse; man kan slaa om sig med Gift og Galde - men alt maa ske til Bedste for Koteriet, ellers er man ude af det. - Ser du, Viggo, ogsaa hos de Dyr, jeg fortæller om, er der nogle enkelte, som river sig løs, som fra det mørke, mudrede Dyb stræber op til Sollyset og de blinkende Stjerner. Det er dem, der skal hæve Slægten op til et højere Standpunkt, dem, der i sig bærer Spiren til en ny og skønnere Form, skabt til at færdes dér, hvor Dybets Magter ikke længere fører Regimentet. De er faa - det er de udvalgte altid - og deres Liv er omringet af Farer. Havstrømmen søger at rive dem med sig, Brændingen truer med at knuse dem; men dog maa de rive sig løs, dog maa de stræbe opad, og i de stille, maanelyse Timer, naar Havet drømmende vugger sig i Tropenattens Arm, da stiger de fra Dybet, hilser Himlen og dens evige Stjerner, og i dette korte, lykkelige Moment udsaar de Spiren til den nye Form, der skal komme, som skal være højere, lykkeligere, bedre end dem - den Form, som hele sit Liv skal vandre i Lyset. Men selv synker de blege og livløse tilbage til deres mørke Udspring; deres Mission er endt - selv skal de aldrig se Lykken."

Olsen holdt et Øjeblik inde - ogsaa hos ham dukkede der noget op af Erindringens Hav, men det havde Neldegiften i sig. Han greb en lille Bog, hvis gule Blade allerede vidnede om Tidens Magt, og vedblev: "Ser du, Viggo, jeg var Blæren i hele Kolonien. Jeg holdt den oppe, det følte jeg, og denne Følelse er nok til at fylde En, naar man er atten Aar. I lang Tid troede jeg, at jeg var dens Hoved, fordi jeg var i Spidsen; men jeg begyndte at blive ældre, og med hver Dag følte jeg altfor tydelig, at det var hult og tomt. Jeg rev mig løs - løs fra Foreningen, fra Kammeraterne. Jeg strejfede rundt paa det vide, det herlige Land, sov i en Høstak, dækkede Bord i Skoven og lod Havet lulle mig til Hvile. Jeg følte, at der var Kraft og Lykke i selve Livet; men jeg vilde endnu videre. Jeg vilde skildre det saaledes, som jeg havde set det, saaledes som det genspejledes i min Erindring, saaledes som det glødede i mit inderste Hjerte."

Olsen tav et Øjeblik, derpaa greb han Bogen og læste:

»Digtet er en klaret Drøm
I Nattens Stilhed skabt.

Drømmen kun et uklart Digt,
Som Fantasmus har tabt.

Digteren er Drømmer,
Naar hin ham blot bevinger;
Men Drømmeren bli'er Digter,
Naar Fantasmus han tvinger!«

"Ak, Viggo, det troede jeg dengang; men det var ikke nok, langtfra nok - det fik jeg at føle."

Olsen kastede den lille Bog, hvoraf han havde oplæst Strofen, hen ad Bordet og gik med stærke 112 Skridt et Par Gange op og ned. Derpaa standsede han foran mig og sagde:

"Kan du tænke dig, Viggo, at du havde faaet et rigtig dejligt Legetøj, et, som du hele dit Liv med al din Sjæls brændende Begær havde higet efter - en Kridtpibe f. Eks., som kunde blæse Guldbobler, der indvendig var fyldte med levende Tinsoldater - vilde du saa ikke være glad?"

"Jo, vældigt!" svarede jeg.

"Tænk dig saa," hviskede Olsen, "at den rødhaarede Dreng kom og tog Kridtpiben fra dig. At han traadte den itu under sine Støvlehæle, sønderflængede de glimrende Guldbobler og brændte Tinsoldaterne levende op - hvad vilde du saa gøre?"

"Jeg vilde myrde ham!" svarede jeg og knyttede Hænderne.

"Nu vel!" sagde Olsen. "Ogsaa for den voksne er der saadant et Legetøj, som skaber Fantasiens gyldne Bobler, fyldte med levende Tanker, der spreder sig som Blomsterstøvet, naar Boblen flyver ud i Verden. Man kalder det Poesi. Det ædleste, det bedste, vi ejer - vor Livsaande er det, som vi anvender for at faa Boblen til at spille i de vekslende Regnbuefarvers Straalepragt. Alt, hvad vi har levet, tænkt og drømt, spiller hen over Boblens Overflade, vekslende i Lys og Skygge. Alt, hvad vi har haabet, attraaet, elsket, spejler sig dobbelt stort og skønt deri - mange Nætters og Dages Arbejde tager det, inden man kommer saa vidt. Uvished, Angest og Tvivl har man døjet, for at den skal blive saa skøn som mulig - nu skal den flyve, nu skal den ud for at fryde Mennesket ved sin Form og sin Skønhed. Da - og nu vil du forstaa mig, Viggo - da kommer den rødhaarede Dreng. Han griber med sin plumpe Haand midt ind i Boblen, saa den springer til Skum, og dette Skum, salt og bittert, smækker han dig i Øjnene med en 113 Haanlatter. Du skal taale og tie, thi bag ved den rødhaarede staar der en hel Flok, som gentager Haanlatteren, som vilde kaste sig over dig, dersom du blot løftede en Finger. Du skal le og sige, at det var en Spøg det hele - Du skal lade som ingenting, medens det svider i dit Hjerte, som sad derinde en giftig, tvehaget Braad. Du skal smile og trykke din Dødsfjendes Haand, naar du møder hans blaserede Smil, du skal - nej, Viggo, for den, der engang har prøvet sligt, for ham springer der ingen Guldbobler mere, hans Livsaande er vejret hen, ham maa man tilgive, hvis han handler som en afsindig."

"Hvad gjorde du da, Olsen?"

"Jeg bankede ham! - Forstaaer du, Viggo, ganske som du bankede den rødhaarede Dreng. Det var en Dag paa Østergade. Jeg mødte ham, ligesom han havde knust hvert Haab, der boede herinde. Jeg traf ham med en Bekendt under Armen, just som jeg, med Fortvivelse i Hjertet, kom ud fra en Konditor, hvor jeg havde læst min Dødsdom. Jeg bøjede uvilkaarlig Hovedet, idet jeg gik ham forbi - og i det samme tænkte jeg, at saaledes gjorde ogsaa Slaverne, naar de passerede forbi Triumfatorens Vogn. Denne Tanke gjorde mig trodsig, jeg hævede Blikket og saa' ham haanligt udfordrende ind i Øjet. Han skiftede ikke Farve, der rørte sig ikke en Muskelfiber i dette for mig saa forhadte Ansigt; han saa' paa mig, som om jeg slet ikke eksisterede, som om Luften var tom, hvor jeg stod. Kun idet jeg gjorde Plads for ham, smilede han sarkastisk og sagde til Vennen: "Nu er han færdig!" Jeg hørte ikke mere - jeg er ellers blød, Viggo; men Luften blev til glødende Ild omkring mig. Tusinde Stokke haglede ned igennem den, og alle traf de et og samme Maal, jeg vidste ikke selv hvorledes. Den samme Aften var Skandalen hele 114 Byen over. Jeg havde banket ham, den mest frodige af Koloniens Giftblærer; den skikkelige, godmodige Fyr havde faaet noget med, da han vilde tage Stødet af og bringe Ligevægten til Veje - kort sagt, det hele var "ganske fornøjeligt", som en af Giftblærens intimeste Venner bemærkede. Men jeg - jeg var færdig."

Olsen tav og gik atter heftig op og ned ad Gulvet. Jeg stod og pillede ved de kemiske Apparater, noget forbløffet og forlegen; thi naar han hævede Stemmen, var det, som talte han til en anden i Stuen, som om en længe gærende Strøm i hans Hjerte kom til Udbrud. Denne Gang vedblev han længe at gaa op og ned; det var ganske, som om han havde glemt mig. Endelig standsede han, tog en lille Platinadigel ud af min Haand, og sagde med blød Stemme: "Ja, det var Enden paa Drømmen. Jeg blev Kemiker, det var min næstsidste Debut. Jeg trængte til en Virkekreds, hvor Arbejdet ikke bedømmes efter æstetiske Driveres Skøn, men vejes paa Videnskabens Guldvægt. Jeg valgte Kemien, fordi det er den, der løser og binder Kræfterne, fordi det er den, der har de største Opgaver, og fordi jeg hemmelig troede, at jeg var kaldet til at løse dem. I Begyndelsen var jeg som i en Rus, som flyttet ind i et feagtigt Eventyrland. Jeg studerede, jeg analyserede,

jeg eksperimenterede fra Morgen til Aften, og naar jeg løste de bundne Kræfter, naar jeg saa' Stofferne skilles af det Sammenhæng, hvori de havde ligget i Aartusinder, for at søge nye Forbindelser, naar jeg saa' dem indgaa disse, glødende, blussende, skiftende Farve, som vi dødelige gør det i den saligste Elskovs berusende Fylde, da forekom det mig tit, at Stofferne ikke var livløse, men at der gik en dyb Understrøm af hemmeligt Liv gennem hele Jorden, gennem dens Bjerge, dens Vulkaner, dens Dale og Dybder. Naar 115 jeg lod Reagenserne virke og fik det kolde, graa Jern til at blive rødt som det Blod, der flyder for det, Arsenikken blaaligviolet som Farven i Ligets Ansigt, Guldets mat og sort som den Nød, det udbreder i Verden - da forekom det mig ofte, at . Stofferne og vi stod i et nøjere Sammenhæng, end vi selv aner, at Mennesket kun er et Udtryk for den kemiske Kraft, og at man, ved at lade visse Stoffer forynges ved Indgaaelsen af nye Forbindelser, maatte kunne føre Livet langt ud over dets nuværende Grænser til en evig Ungdom og en evig Nyden. Der var noget i Middelalderens Tanke om de vises Sten, som forekom mig langt dybere, end vor Prosatid er villig til at opfatte. Jeg fik en hemmelig, men rasende Begær efter at løse en af Livets Gaader, efter at gøre en stor Opdagelse. Jeg arbejdede utrættelig, langt over mine Evner, baade hvad Sundhed og Penge angik, thi Kemien er et dyrt Studium, naar man vil eksperimenterer selvstændig. Men jeg ænsede det ikke, min Opdagelse maatte jo komme, og den vilde rigelig lønne det opofrede. Endelig var jeg saa vidt, at jeg kunde tage min Eksamen; men jeg brød mig ikke derom, jeg vilde frem gennem Opdagelser, ikke gennem Karakterer. Men nu traadte Vanskelighederne i Vejen. Mit Studium, der havde været som en Vandring gennem en henrivende Bjergegn, hvor hver Plet er ny for den første Gang kommende, blev nu til en Kamp for en ubestigelig Højde. Det nye stod som en Fjældmur foran mig, koldt, haardt, ubøjet, med Berømmelsens Gletscherglimmer paa sin Tinde. Men derop førte ingen Sti, hvert Trin skulde jeg hugge med Anstrengelsens og Arbejdets Sved paa min Pande, hvert Fjed opad var et aarelangt Arbejde. Nu først forstod jeg, hvad Videnskab er - og desværre, jeg var den ikke voksen. Denne Tanke tog min Kraft, mit Haab, min Tillid til mig selv - 116 jeg følte, at jeg var færdig, ogsaa her. Jeg var anlagt til Digter, jeg havde villet være Videnskabsmand, og jeg endte som Driver. Da tog en beslægtet sig af mig og sendte mig paa Landet. Alle forulykkede Subjekter tror man jo gode nok til Landmænd, og jeg havde foruden det forulykkede tillige kemiske Kundskaber. For mine sidste Penge købte jeg en Kornvægt, det syntes jeg var nødvendigt, og nu kom Landlivet. Jeg kendte det fra Sommerferien - den kølige Skov, det duftende Hø, Taagen, der tungsindig trak over de stille Indsøer, jublende Stemmer, Hestenes Hovslag hen ad de støvede Veje, Velkomst og Tilraab fra Præstegaardens Dør, om hvilken Vedbendranken snoede sig. Saaledes tænkte jeg mig Landlivet - hvilken Skuffelse! - Flade Brakmarker, med Jorder af første Bonitet, regelrette Plovfurer og tre Pund Ler paa hver Træske, køren Møg og graven Mergel, opsætsige Karle, raa Forvaltere, ingen Tro eller Tillid til Videnskaben eller blot til Dannelsen - det var mit Landliv. Der var dog et Lyspunkt midt i dette græsselige Øde, en Præst - -, naa, det kan være det samme, Viggo, ogsaa her blev jeg færdig!"

Olsen brød af og gik hen til Vinduet, hvor jeg hørte ham knække den ene af de mørkegrønne Vedbendranker over efter den anden. Nordvestvinden hylede udenfor i de sorte, bladløse Træer, et Par Katte sloges nede i Gaarden, ofte var det ikke muligt at sige, fra hvem Tonerne kom. Pludselig gik Olsen hen imod mig med den ene Haand fuld af Vedbendranker. Han strøg mit Haar til Side, kyssede mig paa Panden og sagde med blød Stemme:

"Nu er det glemt, Viggo: det onde med det raa, Ulykken med Sorgen. Nej, Sorgen glemmer vi ikke; den er som Malurt, bitter, men styrkende. Selv med den kan Hjertet holde sig ungt og varmt, og den bevarer Følelsens Renhed. Jeg har tilgivet alle, 117 forsonet mig med alle, selv med ham, jeg hadede, og skal man ogsaa trække Skubkarren igennem Livet

- naar man gør det med god Vilje og et ydmygt Hjerte, med Tro til ham, der bød det, og med Syn paa den Kærlighed, han gav os, saa gaar det let. Og han gav mig Kærlighed, Viggo, det skal du faa at se."

"Men kan du da aldrig blive andet end Guldpolerer?" spurgte jeg med Taarer i Øjnene; thi jeg begyndte at forstaa ham.

"Jo, maaske, men der hører meget til. Ser du," vedblev han og pegede paa den slukkede Ovn, "jeg har en Opgave, som jeg længe har arbejdet paa, og jeg staar dens Løsning nær. Jeg vil ikke have, at der maa være Guldpolerere mere i Verden."

Jeg stirrede paa ham med en hemmelig Rædsel, thi han sagde disse Ord med et saa underligt Blik og saa lav Betoning, at jeg frygtede for, at han ikke var rigtig klog.

"Alt Arbejde," vedblev Olsen paa samme Maade, "der blot er mekanisk, burde forbydes; thi det sløver den menneskelige Aand, det gør Legemet til en Maskine, og derfor skal Maskinerne overtage det

- de lider ikke derunder. Kopisten i det støvede Kontor, Sypigen paa sit fattige Kammer, Fabrikarbejderen ved den døsiges Lampe - alle skal forløses, alle skal sendes ud i Livet til frit, aandeligt Arbejde, i Stedet for at de nu gaar til Grunde og ender i Hospitalerne eller paa Ladegaarden. Det maa gaa, jeg vil gøre mit".

"Vil du da lave en Maskine til at polere Guldet?"

"Nej, Viggo, det kan ikke gøres; dertil fordres den menneskelige Haand, det har jeg altfor vel følt."

"Hvem skal da gøre det?"

Han smilede igen paa sin gamle, stille Maade, smilede som han altid gjorde, naar jeg enten morede 118 ham ved et Spørgsmaal, eller han vilde undgaa at besvare det. Derpaa pegede han atter paa Ovn og sagde:

"Véd du, hvem der skal polere? Det skal Ildaanderne. Du skal ikke se saa forundret paa mig, Viggo, det er virkelig mit Alvor. Har du aldrig siddet alene en Aften og stirret ind i Kakkellovnsilden og set paa Ildaandernes Dans? Naar alt er udbrændt til Gløder, da kommer de frem. Sitrende og glimtende skrider de gennem Ilden, smaa, lyseblaa Fjerhuer lyser fra deres Hoveder. I Haanden har de Hammer og Ambolt, Fil og Tang, og alt, hvad du lægger for dem, tager de straks under Arbejde. De har smeltet Tinet til dine Soldater, hærdet Pilene til din Flitsbue, og de steger Æbleskiverne for Jomfru Mortensen; men naar Ilden dør ud, dør de med - den hvide Aske er deres Liglagen."

"Aa, lad nu være!" sagde jeg stødt; jeg følte mig allerede for ophøjet til at høre paa Børneeventyr.

"Ja, naar du ikke vil tro mig, faar du lade være. Det er ikke Mekanikere, der skal gøre det Arbejde, men de smaa Dynamikere - kender du dem?"

"Nej!"

"Ja, ser du," sagde Olsen, "det er netop dem, de hemmelige Aander, som bor i Ilden, der skal polere for mig. - Kom nu herhen og hjælp mig med at binde en Buket."

Olsen havde løsnet Roserne; nu bragte han fra Vindueskarmen nogle spraglede Krokus, en Julerose og en hel Busk af den hvide, vellugtende Vintervioli. Af Vedbendrankerne blev de friskeste udsøgte; vi gav os til at binde, og kort efter havde vi, rigtignok mest ved Olsens Hjælp, en Buket, som ingen Gartner skulde skamme sig ved paa den Aarstid. Med en særegen Højtidelighed blev Druerne 119 tagne frem, vadskede og derpaa indbundne i et hvidt Lommetørklæde sammen med Kongerøgelsen! Teen fik jeg i Lommen, for at den ikke skulde give Druerne Afsmag.

"Nu skal vi blot pynte os," sagde Olsen, "saa er vi færdige til Afmarching."

Jeg saa' mig om efter Klædeskab, Toiletspejl og sligt, hvorefter der ikke fandtes Spor; men Olsen trak en gammel Koffert ud under Sengen, stillede et trekantet Stykke Spejlglass op foran Lyset, hentede en Børste frem bag Kornvægten, og i faa Øjeblikke foregik en mærkelig Forvandling. Ud af Kofferten kom nemlig en ny og forbedret Udgave af den luvslidte, blaa Kjole, en ren, strøgen Manchetskjorte, et Par sorte Benklæder, en Vest, og kort efter blev han saa fin, at han godt kunde gaa med Onkel under Armen, om det skulde have været. Kun Støvlerne lod lidt tilbage at ønske, "men dem kan man stikke under Bordet," sagde han.

Da Olsen endelig var færdig, syntes han mig næsten kongelig med den høje, brede Pande, den buede Næse og de blide, melankolske Øjne, og da han trak de gule Handsker paa, syntes jeg, at hans Hænder var saa smalle og saa hvide, som jeg aldrig havde set dem. Det forekom mig derfor ikke underligt, at han sagde, idet han greb Spadserestokken og gav mig Druerne at bære: "Nu hedder jeg Falk - Kristian Falk. Husk paa det, Viggo! Olsen ligger derhenne paa Sengen og kommer først i Morgen paa Guldpolererstuen, hvis han for Resten kommer der igen."

Jeg tænkte, at det var noget sært noget, men spurgte ikke, da Olsen paa ny havde sit gamle, stille Smil. Ude paa Gangen famlede nogen sig usikkert frem, stødte mod Kalkballen, og jeg hørte et ærgerligt "Fanden gale i den!" Derpaa lagde en 120 Haand sig paa Laasegrebet, og der blev banket ydmygt paa Døren.

"Kom ind!" sagde Olsen og tog Hatten af med et uroligt Blik.

Døren aabnede sig, og ind ad den sneg sig sagte en lang, sort Skikkelse, hvis Ansigt jeg i Begyndelsen ikke rigtig kunde se, fordi den holdt Hovedet saa ludende og dukket; men den kom ind ligesom en Kat, skønt den havde store Vandstøvler paa Benene og en Langhøvl under Armen.

"Broder i Kristo!" sagde Manden; thi det var en Mand med et blegt, sygeligt Ansigt, dybtliggende, urolige Øjne og en flad, lav Pande, over hvilken Haaret strittede ned ligesom Øjenbryn.

"Nuvel?" spurgte Olsen og satte atter Hatten paa.

"Hilsen og Bud! Naade være med dig, og Fred fra Gud Fader, og vor Herre Jesu Kristo, samt den hellige Aand!"

"Tak!" sagde Olsen og gik hen imod Døren.

Den mørke Mand listede sig lige foran den, holdt Høvlen ud som et Sværd og sagde i en syngende Tone, medens Blikket stadig søgte ud over den venstre Støvlespids: "Jeg kommer denne tredje Gang til eder; thi ved to eller tre Vidners Mund skal enhver Sag stadfæstes. Jeg haver sagt forud og siger det forud, som tredje Gang nærværende, hvad jeg alt fire Gange skrev som fraværende, at om jeg kommer igen, vil jeg ikke skaane."

"Hvad mener De med det?" spurgte Olsen, hvis Holdning paa én Gang blev noget usikker.

"Broder i Kristo," sagde den mørke Mand og skulede højst ubehagelig opad, "den Ihukommelse, Herren haver skænket dig, synes mig svag og forgængelig. I trende Maaneder haver du haft mit Tag over dit Hoved, i trende Maaneder har min Hustru tvættet dit Lintøj, og i lige saa lang Tid har min Tjenestekvinde Barraba rensset dine Sandaler; men 121 Tiderne er onde, og ikke haver mine Øjne set Hvid eller Penning derfor; thi er jeg kommen at sige dig dette og tale dig til Opbyggelse."

Olsen saa' aldeles ikke opbygget ud; tværtimod søgte han at skjule sin Forlegenhed ved i en noget flot Tone at sige: "De kommer altsaa for at rykke, Hr. Zachariae?"

"Din Tale er mig en haard Mad og uforstaaelig fof Legemets Øren," sagde den mørke med et stikkende Blik. "Enhver skal betales efter sine Gerninger; men de, som er genstridige og ikke lyder Sandhed, men adlyder Uretfærdighed, dem skal vorde Ugunst og Vrede, Trængsel og Angest vil jeg føre over hvert Menneske, som ikke er lydlig for Loven, baade en Jøde først og en Græker; thi er der ingen Persons Anseelse hos Gud, hvorfor skulde den da være hos Menneskene?"

"Hvor stor er Summen?" spurgte Olsen og saa' sig trøstesløs om.

"Min Hustru haver optegnet alt, Dag for Dag og Time for Time", svarede den mørke Mand og trak et laset Stykke Papir frem, som ved denne Operation gik i to Stykker. "Herberge og Tag femten Rigsdaler, Toning og Tvætning fire, en og en halv til Tjenestekvinden Barraba - Broder i Kristo, det gør i alt tyve Rigsdaler og tre Mark, som du er mig skyldig for Gud og Mennesker."

"Dem kan jeg ikke betale," sagde Olsen med Fortvivlelsens Bestemthed. "Bedste Hr. Zachariae, De er en holden Mand og en kristelig tænkende Mand - gør mig den Tjeneste at opsætte den Fordring blot i to Uger. Jeg arbejder paa noget, som maa lykkes, og som vil gøre mig i Stand til rigelig at gengælde Deres Godhed imod mig. Blot fjorten Dage endnu, og jeg har Penge. Driver De mig til Fortvivlelse, maa jeg sælge alt og begynde forfra 122 igen. Gør det ikke, Hr. Zachariae, De har Synd deraf! De trænger jo ikke til de Penge."

"Ingen véd, hvo som trænger, uden han alene; men alle trænger vi til Herrens Naade og Barmhertighed," svarede den mørke Mand. "Din Vej har været dig til Fordærvelse, og fra den vil jeg drage dig. Jeg vil døbe dig i Lammets Blod, saa de syv Vredesskaaler skal gaa hen over dig urørt. Jeg vil vise dig Dommen over den store Skøge, som sidder paa de mange Vande, med hvilken de vise paa Jorden haver bolet, til de er bleven drukne af hendes Horeries Vin. - Ja," vedblev han med hævet Stemme og greb Olsen i Armen, "jeg føler den hellige Aands Aande komme over mig og suse for mine Øren. Se, Taagerne flyr - jeg ser en Kvinde, som sidder paa et skarlagensfarvet Dyr, et Dyr, som haver været og er ikke, og som skal opstige af Afgrunden og fare bort til Fordærvelse. Paa hendes Pande er skrevet et Navn: Kundskab, og hendes Bolere er drukne af de helliges Blod og Jesu Vidners Blod. Jeg ser hende ride paa det store Dyr, som var og er ikke, endog det er. - Her!" raabte han med hæs Røst og tog sig til Panden, "her behøves et Sind, som haver Visdom. Thi se, jeg ser det: Engelen, den store, er kommen, og han raaber med høj Røst: "Hun er falden, Kundskaben er falden og er bleven Djævelens Bolig, et Værksted for alle urene Aander, et Fængsel for alle urene og afskyede Fugle." - Ja, Herren har givet mig Magt og Styrke fra oven! Derfor, Broder i Kristo, hør op at søge Kvinden, som sidder paa Fordærvelsens Vande, sønderbryd og bortkast alle de urene Kar, som har ledet dig til Fortabelsen, og jeg vil føre dig til de stille Læsere i Tornebuskegaden, hvor du skal døbes med Fornyselsens Vand af Apostelen, som er mig, kaldet af Herren 123 riaa! Gør du dette, vil jeg tage din Skyld fra dig og give dig af min hellige Aand."

Olsen stirrede paa den lange, mørke Mand i den sorte Frakke med det gulhvide Halstørklæde og de magre Hænder, hvormed han svang Langhøvlen frem og tilbage, som var det et Herrens Tugtens-riis. Jeg stirrede ogsaa paa Manden og troede, at han var syg; thi nu satte han sig paa Olsens eneste Stol, skjulte Hovedet i sine Hænder, stønnede og gav sig, som led han af svære legemlige Lidelser.

"Hr. Zachariae, jeg forstaaer Dem ikke rigtig," sagde endelig Olsen, efter paa ny at have forvissat sig om, at Udsejftigen til Døren var fuldstændig blokeret. "Er det Deres Mening, at jeg skal opgive, hvad jeg nu har arbejdet paa et helt Aar? Mener De med de urene Kar disse Ting her?" - Og Olsen pegede paa Ovnens og de kemiske Apparater, som stod langs Hylderne.

Apostelen tog Hænderne fra Ansigtet, saa' op og sagde: "Ve Farisæerne, de skriftkloge og dem, der søger Visdom, thi de skal søndertrædes, og deres Ord vorde som Avner for Vinden. Broder i Kristo, tror du ikke, at jeg har udspejdet dine hemmelige Veje? Ofte haver jeg set Djævelen komme til dig i de mørke Aftener og friste dig til at søge Guld og Verdens forborgne Skatte. Mangen en Nat, naar Aanden drev mig, har

jeg gennem Nøglehullet set dig sidde betagen af den Aand, som hedder Belzebug. Jeg fornåm eders Samtale, hørte dig udstøde uforstaaelige Ord og lede efter ham i gamle, hedenske Skrifter. Jeg saa' ham give dig af sin Magt; thi naar du hældte en Draabe i det klare Vand, blev det snart rødt som Blod, snart sort som Djævelens Aande. Jeg saa' ham flagre i de rødgule Skyer, der som Damp udgik fra din Ovn og smittede alt ved sin Gifts Aande. Ja, selv om Morgenens 124 har jeg paa dine Fingre set gule Pletter og brændte Tegn, der hvor Djævelens Haand havde rørt dig."

"Gode Hr. Zachariae," sagde Olsen blidt, "De maa ikke opfatte Tingene paa den Maade. Da jeg lejede, fik jeg Lov til at benytte Kvisten til kemisk Laboratorium, og de gule Pletter er kun Salpetersyre. Lad mig blot blive boende her i fjorten Dage, og jeg vil have ført mine Forsøg saa vidt frem, at de maa give et Resultat. Forstyrret De mig nu, vrister De et helt Aars Arbejde ud af min Haand, og Gud véd, naar jeg da igen kan begynde derpaa."

"Broder i Kristo, ikke alene dette haver bekymret mig, men ogsaa meget andet, hvortil du ikke vil kunne svare. Ve dem, fra hvem Forargelsen udgaar! Det var bedre, at en Møllesten var hængt om deres Hals, og de var sænkede i Vandene, end at de skulde forarge en af disse smaa."

Med disse Ord rejste den mørke Mand sig fra Stolen og pegede paa mig.

"Jeg forstaaer Dem ikke, Hr. Zachariae," sagde Olsen.

"Hvo som haver Øjne, han se, og hvo, som haver Øren, han høre!" raabte Apostelen og tog mig til min store Forskrækkelse i Armen. "Det er blevet mig berettet af Keiflers Husfolk, af Barraba og af min egen Kvinde, at du haver en Pige skjult med hvilken du øver Uterlighed. Hun er ung som Lammet, duftende som Rosentræets Blomst, men hendes Legeme bærer Urenhed og Livets Forraadelse. Jeg har spejdet dine Veje, naar Aanden drev mig og mængen en Aften har jeg set dig gaa til det onde Mængen en Gang har jeg set dig bringe af Jordens Fedme, baade Bakkelser og den søde Ost, baade Frugter og duftende Blomster, medens jeg, min Hu stru og Tjenestekvinden Barraba smægtede efter de 125 Penninge, du var os skyldig. Broder i Kristo, hvad siger du til dette?"

Og Apostelen pegede paa Druerne og de friske Blomster, der duftende struttede ud af Lommetørklædet.

Olsen svarede slet intet. Han syntes ganske at have opgivet Haabet og gav sig pludselig til at fløjte "Ach, Du lieber Augustin!" hvilket jeg fandt at være højst ukristeligt.

"Broder i Kristo!" raabte nu Hr. Zachariae. "Véd du af, at Vinstokkens Frugt og Hybenrosens Blomst er dyre paa disse Tider af Aaret? Vil du, at jeg, min Hustru og Tjenestekvinden Barraba skal lide Vansmægtelse for Horkvindens Skyld? Og dog vil jeg lukke mine Øjne for Vederstyggeligheden, jeg vil udslette din Skyld, tyve Rigsdaler og tre Mark, jeg vil tage dig i mit Hus og nære dig med Livets Vande, hvis du forlader Ugudelighedens Vej. Ja, et nyt Liv skal oplades for dig, hvis du hører mine Ord. Træd ind i de stille Læseres Forsamling i Tornebuskegaden, der hvor intet urent kommer ind, ei heller nogen, som øver Vederstyggelighed og Løgn, men kun de, som er skrevne i Lammets Livsens Bog. Hør paa min Udlæggelse af Jesu Kristi Aabenbaring, som han haver givet sin Apostel Johannes, og lad dig gendøbe, ikke med Vand paa Hovedet, som Belials Præster falskeligen gøre, nien i Fornylsens fulde Bad, saaledes som jeg haver givet min Tjenestekvinde Barraba i Holger Danskes Brillen - da skal dine Øjne blive opladte, og du skal se Herren!"

Endnu stod Olsen ydmyg lige over for Hr. Zachariae. Kun dirrede hans Læber noget, da han for tredje Gang gentog: "Faar jeg Lov at blive uden det, Hr. Zachariae? Husk at det er en Fremtid, som afhænger deraf; husk, at den Lære, vi begge bekender, om end paa forskellig Maade, paabyder 126 Kærlighed til Næsten og Mildhed mod de trængende og fattige."

"Ja, mod de fattige i Aanden," gentog Apostelen og stirrede mørkt ned foran sig. "Hvo siger mod de fattige i Kødet? Staaer der ikke skrevet: "Sørger ikke for de fattige; thi dem haver I altid om eder? Og siger han ikke selv: "Hvo meget haver, ham skal ogsaa meget gives; men hvo som lidet haver, ham skal endogsaa det lidet fratages, som han haver?" - "Ja," vedblev han med højere Røst og stødte Høvlen saa haardt imod Skrivebordet, at alle de strengeløse Tangenter klappede, "siger ikke selv Johannes, Herrens elskede Apostel: "Hvo som samler til Fængsel, han gaa i Fængsel?" - Derfor, Broder i Kristo, fortørnes ikke over, at jeg vandrer til min rette Øvrighed, Fjerdings fyrsten over Nørrebro, og paakalder hans Bistand. Hans Svende vil komme, og de vil optegne alle dine urene Kar og Vederstyggelighedens Redskaber i Øvrighedens Bog, og Øverste-Roden for det lille Gældsraad vil sætte dem til Fællig, paa det at Penningens Mangfoldighed maa indkomme saavel til mig, som til min Hustru og Tjenestekvinden Barraba, men du vandre derhen, hvortil du haver samlet, som den hellige Apostel taler."

Den mørke Mand faldt sammen, stønnede dybt og dukkede atter Hovedet, med Blikket over den venstre Støvlespids. Derpaa drejede han sig langsomt om og beredte sig til at forlade Værelset. Men inden han naaede Døren, greb Olsen ham i Kraven og slyngede ham med et kraftigt Tag ind i Stuen saa let, som var han en Fjerbold. Apostelen tørnede baglænds imod Ovnen, og da denne ikke gav efter, satte han sig midt i dette Vederstyggelighedens Redskab, saa at Kul og Aske fløj til alle Sider.

"Hør nu engang, Hr. Zachariae," sagde Olsen 127 med dirrende Stemme, "inden vi to skilles, har jeg dog Lyst til at sige Dem ret min oprigtige Hjertens Mening. Den er, at De er en Jøde! - Forstaar De, ikke en af disse gamle, skæggede Aagerkarle, som enhver kan tage sig i Agt for. Nej, ret en løgnagtig, skinhellig, hyklerisk, ravgal Jøde af en Kristen, som skulde dyppes saa længe i Holger Danskes Brillen, at hele Apostelskallen gik af ham. De vil omvende mig? Véd De af, at al Deres Færd er mig væmmelig som den slimede Skrubbuds, den jeg ikke engang gider røre med min Fod? De vil døbe mig i Fornylsens Bad? Véd De af, at før De kan gøre det, maa De tage Holger Danskes Brillen op og sætte dem paa Deres Næse? De har spejdet mine Veje? - Jammerlige, elendige Karl, som forveksler Deres egne med mine! Tror De ikke, at jeg kender hvert af Deres Skridt? Tror De ikke, at jeg mangen Nat, naar Sorg og Bekymring holdt mig vaagen, har hørt Dem liste min Dør forbi og lure, om jeg sov, og forsvinde i Kammeret ved Siden af? Hvad vilde De hos Tjenestekvinden Barraba? Var det for at belære hende om de hellige Apostles Gerninger, at De kom? Var det Johannes Aabenbaring, De vilde udlægge for hende? Skinhellige Hykler!"

Olsen holdt inde og lyttede; thi ude paa Gangen hørtes et Brag og derpaa en Lyd, der snart lignede Kattenes i Gaarden, snart den, som fremkommer, naar man med et Banketræ klapper vaadt Tøj op.

"Din Satans, forbandede Tøs, tænkte jeg det ikke nok!" hvinede en arrig Kvindestemme. "Og det har du turdet gøre lige for min Næse? Ikke Pille af Skam har der været i dig!" - og en ny Bearbejden med Banketræet afbrød enhver videre Udtalelse.

Apostelen blev endnu siddende et Øieblik i Ovnens 128 med Øjne saa runde som en Hornugles. Med ét fløj han op i et Sæt, fo'r paa en meget lidet apostelmæssig Maade hen over Gulvet og forsvandt gennem en Tapetdør, der syntes at føre til den modsatte Side af Huset. Næsten i samme Øjeblik sparkedes Indgangsdøren op. Et Par blaa Ben uden Trætøfler sprællede i Aabningen, derpaa kom hele den barhovedede Tøs til Syne i hvilende Stilling, og over hende laa en tyk Madamme med højrodt paa Hovedet. Den sidste bearbejdede den første temmelig ublidt med en Trætøffel paa højst forskellige Steder.

"Holdt, Madam Zachariae!" raabte Olsen. "De myrder jo Pigen."

"Holdt? - Sagde De holdt, Hr. Falk?" raabte Madammen og rejste sig op med Trætøflen i Haanden. "Tror De ikke, det var meget bedre, hvis De holdt Deres Mund? Saadan en Laps, saadan en sulten Lus, han vil være fornem! Tror De ikke, at jeg har hørt hvert evige Ord om, at De ikke kan betale, hverken for Logi eller Renlighed? Og saa kommer saadan en Herre og sætter ondt for min Mand? De tror maaske, at jeg tror, hvad De tror? Nej, Hr. Falk, De kan tro, at jeg tror noget ganske andet. Det skinhellige Asen!" - - - Og Madammen lod Trætøflen falde, skjulte Ansigtet i sine Hænder og brast i en krampagtig Graad, som den barhovedede Tøs klogelig benyttede til en illsom Retræte over Kalkballen og dens væltede Indhold.

"Naa, græd ikke, Madam!" trøstede Olsen. "Sagen er maaske ikke saa slem, som De tror."

"Slem?" hulkede Madammen. "Gud forlade mig min slemme Synd; men han er en Satan, det er der ingen, der véd bedre end jeg. - Men det skal De ikke have gjort for ingenting, Hr. Falk!" brød Madammen paa ny lidenskabelig ud. "De vidste godt, at jeg og den forbandede Tøs stod udenfor til 129 Vitterlighed, for det bruger han jo altid. Og jeg har hørt Dem kalde ham baade en slimet Jøde og en Skrubbudse, det skal De svare til baade for Deres Samvittighed og Forligelseskommissionen med, om det behøves."

"Farvel, Madam!" sagde Olsen. "Det gør mig ondt, at jeg har oplyst Dem om Ting, som De havde bedre af ikke at vide."

"Ikke vide?" hylede Madammen. "Tror De ikke, at jeg har vidst det for længe siden? Ja, gaa De kun Deres egen Vej; jeg véd nok, hvor den fører hen. De er ikke et Haar bedre end min Mand, det Afskum. Men Tøjet lader De blive staaende! Det skal under Hammeren, hver evige Smule, saa sandt jeg hedder Madam Zachariae."

Madammen snappede efter Lommetørklædet med Druerne, men Olsen frelste det behændig, og ned gik det ad den mørke Trappe, hvor alle Beboerne stak Hovederne ud ad deres Døre, dels for at se os, dels for at høre paa den barhovedede Tøs, der hylende meddelte deltagende Venner Beretningen om Slagets Enkeltheder. Heldig iværksatte vi vort Tilbagetog gennem den mørke Have, den opkørte Gaardsplads, fandt med nogen Besvær den lille Laage, frelste os over Grøften og stod endelig paa Vejen. Her drog Olsen et dybt Suk og sagde: "Ser du, Viggo, saaledes er Menneskene. Er man fattig og forladt, kan de være Jøder eller Kristne, Tyrker og Græker - mod den trængende bliver enhver Religion den samme."

"Er han da ingen Apostel?" spurgte jeg. "Han talte jo, som naar man læser i Bibelen."

"Ja, som naar man læser den bagvendt," sagde Olsen. "Hver Gang, jeg har hørt paa ham, har jeg altid tænkt paa Lignelsen om de fire Slags Sædejord. Guds Ord kan falde ved Vejen, hvor Fuglene æder det op; paa Klippens Grund, hvor det hastig 130 vokser frem og bortsvides af Solen; blandt Torne, som kvæler det; endelig i god Jord, i et oprigtigt Hjerte. Men hos ham er intet af dette sket. For ham er Ordet faldet i Mosens side og sure Bund, hvor de giftige Svampsporinger ligger skjulte. I slig en mørk og taaget Sjæl kan Ordet ogsaa

trives, ja, det kan vokse rask, og tilsyneladende sætte Frugt i hundrede Fold. Men hvert Korn er ondt og giftigt, svangert med Fanatismens og Selvforgudelsens Svampe, plettet af alle de Laster, der fostres og trives i Mørket. Ordet, saaledes som han udbreder det, bliver et giftigt Frø, som desværre gror lettest i de udannedes og enfoldiges Hjerter. Og til det vilde han omvende mig! Jeg skulde blive en af de stille Læsere i Tornebuskegade? Gale, forstyrrede Menneske!" - Og han lo ganske højt ved Tanken, medens vi vandrede hen ad den snebelagte Vej.

Syvende Kapitel. Moder og Søn.

"Vi har vist lige Raad til at tage en Droske," bemærkede Olsen, da vi bøjede ind paa Nørrebro. "Det ser altid mere standsmæssigt ud," tilføjede han, idet vi steg ind.

Jeg forundrede mig meget over, at Olsen tog en Vogn, da han jo hverken havde betalt Urtekræmmeren eller Hr. Zachariae eller Jøden i Gaarden; men endnu mere forbavset blev jeg, da jeg hørte ham love Kusken en Mark i Drikkepenge, naar han 131 vilde køre rask til og saa svinge op for Huset og knalde dygtig med Pisen.

"Jeg holder meget af at køre rask," bemærkede han og strakte sig velbehageligt ud i det ene Hjørne af Vognen. "Saa længe man har lejet en Vogn, hører den En til; det er Ens egen Ekvipage. - Kan du tænke dig, Viggo, at man havde gjort en stor Opfindelse, som gavnede Menneskene, og som alle beundrede? Naar jeg har tænkt det, har jeg altid drømt, at jeg kom kørende i egen Ekvipage for at melde det, og hver Gang jeg kører i en Vogn, kommer jeg til at tænke paa Opfindelsen. Er det ikke underligt?"

"Er det da for Vognens Skyld, at du saa gerne vil gøre den Opfindelse?"

"Nej," svarede Olsen. "Kun det, engang at kunne komme kørende, svinge op med Knald og Hesteprusten for Døren, styrtede ud af Vognen og raabe: "Moder, nu har jeg gjort Opfindelsen; nu kan jeg betale dig! - Hvor vilde det være mageløst!"

"Har du da en Moder?" spurgte jeg med megen Interesse; thi Mindet om min egen stod saa levende for mig.

"Ja, Viggo," hviskede han. "En rigtig øm, trofast og kærlig Moder. Havde jeg ikke haft hende" - - - Olsen tav og lukkede Øjnene, men jeg følte i dette Øjeblik, at vi begge tænkte paa Taarnet.

"Ser du, nu er vi paa Vesterbro," sagde Olsen lidt efter. "Nu skal du faa hende at se; det er en rar og venlig gammel Kone. Naar jeg kommer der, har jeg nogle smaa Særheder, og du maa derfor ikke sige mig imod i noget, men svare ja til alt. Egentlig vilde jeg ikke have taget dig med; thi der kunde maaske komme et og andet, som du ikke forstaar. Skulde der komme noget saadant, saa sig blot til dig selv, at det er nødvendigt, og tal for Resten ikke til nogen derom. Se saa, nu er vi der!"

132

Nysgerrig tittede jeg ud. Vi holdt foran et lille, hvidmalet Hus paa to Etager, med Lys i den nederste. Foran laa en indhegnet Haveplet med fire, bladløse Linde. Kusken kørte saa tæt op til Havelaagen som muligt og knaldede derpaa saa meget, som en Droskekusk i Regnvej formaar det. Det var ikke storartet; men det lød dog temmelig standsmæssig.

"Farvel, Hr. Etatsraad, og Tak for Befordringen!" raabte Olsen med høj Stemme og stak i det samme en Mark til Kusken, der saa' ud som den himmelfaldne Forbavselse. "Kør, Mand, i en Fart!" hviskede han og lukkede Havelaagen op.

Kusken adlød, og Vognrummelen tabte sig i det fjerne, samtidig med, at vi saa' Lys glimte indenfor. Lidt efter kom en høj, smuk Bondepige til Syne i Døraabningen. Lyset spillede hen over hendes Ansigt, medens hun skærmede det mod Trækvinden med Haanden. "Gud, er det Dem, Hr. Kristian?" raabte hun fornøjet. "Jeg kunde ikke kende Dem igen - De har jo ingen Overfrakke paa."

"Overfrakke, Martha?" sagde Olsen og lo paa den mest overgivne Maade. "Nej, det har jeg rigtignok ikke. Tænk, hvor uheldigt! Der spiser jeg til Middag hos Etatsraadens i Dag, og da Tjeneren efter Bordet skal bringe Lampen ind, løber han lige mod min Frakke i Korridoren og spilder Olien ned over den. Derfor kørte Etatsraaden mig ud i sin egen Vogn. Saa' du den ikke?"

"Nej," svarede Martha og stirrede paa mig.

"En dejlig Vogn," fortsatte Olsen, "udmærket bekvem; en af de bedste, Fife har leveret. Ja, det er Etatsraadens Søn, han der; han fik Lov til at køre med."

Her var nu straks en hel Del, jeg ikke forstod, og jeg følte ved mig selv, at jeg vistnok saa' noget dum ud. Jeg havde stor Lyst til at spørge; men jeg 133 huskede paa Løftet og sagde derfor til mig selv, at det var nødvendigt.

"Tag disse Druer," hviskede Olsen, "og sæt dem paa Bordet, men ikke før vi har drukket Te. Her er den, en rigtig fin Kampoy. Sørg for, at den bliver god. Og naar du skænker, saa kom noget af denne Røgelse paa Fyrfadet. Fint Brød har vi jo, ikke sandt?"

"Nej, Hr. Kristian, det har vi ikke," svarede Martha sørgmodig.

"Vel, saa skal du faa Penge. Av, der har jeg ladet min Pung ligge i Overfrakken! Naa, den ligger sikkert nok, der er ingen der stjæler den. Saa maa du tage paa Kridt, Martha - paa Regning, vilde jeg sige. Vi har jo Regning med Bageren, ikke sandt?"

"Jo," svarede Pigen, "men - - -"

Der kom et underlig haabløst, fortvivlet Udtryk i Olsens Ansigt. Jeg fik en bestemt Fornemmelse af, at hele Aftenens Glæde stod paa Nippet til at forspildes. Jeg stødte sagte til ham og hviskede: "Olsen, jeg har Penge."

"Naa, saa Tjeneren gav dig min Pung," henkastede Olsen; men jeg følte hans Haand ryste, idet jeg rakte ham den.

"Nu skal vi have en hyggelig Aften," vedblev han. "Moder er vel i Dagligstuen?"

"Jo, Fruen er derinde; hun har længtes meget efter Dem," sagde den ranke Bondepige og lukkede Døren op.

Det var et Slags Havestue, hvori vi traadte ind, et stort, men dog hyggeligt Rum, temmelig lavt til Loftet og med et blødt Tæppe flettet af udenlandske Straa, der havde en egen Metalglans. Begge Dørene ud til Haven var blendede, og foran dem stod en Trappe med mange forskellige Blomster. I Sidefagene blomstrede Tulipaner, Krokus og Hyacinter, og over dem hængte, ligesom paa Olsens 134 Værelse, Vedbendrankerne ned, men her var de trukne ind gennem de dobbelte Vinduer fra en gammel Vedbend, der som Espalier dækkede Husets Yderside. Stuen var forsynet med mange Møbler, men alle havde de et gammeldags Snit, og paa Etagéren stod en Mængde ostindiske og kinesiske Sager, der oplystes svagt af Skæret fra en lavt nedskruet Lampe i Baggrunden af Værelset. Her var saa varmt, saa duftende, saa hyggeligt - man anede ikke den skarpe Blæst udenfor, man følte sig straks hjemme, stemt til Fred og fuld af glade Forventninger.

"Kristian, min Dreng! Gud velsigne dig, at du kommer!" klang en blid Stemme fra Baggrunden af Værelset.

"Har du nogen Sinde en Søndag Aften siddet alene, lille Moder?" spurgte Olsen og var i et Nu henne ved Sofaen, hvor jeg skimtede en gammel, graahaaret Dame, klædt i sort fra Top til Taa.

"Nej, Kristian," svarede hun og kyssede ham. "Men de Tider maa ogsaa komme. Ungdommens Tid er Livets Tid; man kan ikke forlange, at den skal spille hver Søndag paa de gamle."

"Spilde?" udbrød Olsen. "Hvor kan Moder tale om at spille? Er det spildt, som man giver til de trængende?"

"Er jeg fattig, Kristian?" spurgte den gamle Dame i en urolig Tone.

"Nej," svarede Olsen muntert, "Moder er jo velhavende; men Moder er fattig paa Glæde, og derfor vil jeg vedblive at give hende deraf, saa længe jeg kan."

"Gud velsigne dig, min Dreng!" sagde den gamle Dame og brast i Graad. "Hvis jeg blev fattig! Du véd ikke, hvor den Tanke piner mig. Fattig alene, det kunde jeg holde ud; men i min Tilstand og fattig - O Gud!"

Olsen drog sig blidt ud af hendes Arm, rejste sig op, og skruede Lampen i Vejret. Dens fulde Lys faldt paa de to Ansigter. Det ene uden Taarer, men kummerfuldt og fortvivlet; det andet skuende opad mod hans, taarevædet og dog saa fuldt af Glæde; det ene ungt, med det vemodige Udtryk i Blikket; det andet gammelt, ligesom ældet før Tiden, og Øjets Luer slukte for stedse.

"Hvor falder Moder paa den Tanke, at hun er en fattig Kone?" spurgte Olsen, og satte sig atter ved

hendes Side. "Vel kan vi ikke køre i Statskaret med Sølvtopper saaledes som nu, da jeg kom; men saa længe som Moder har til det daglige Behov, kan hun da ikke kalde sig fattig."

"Ak, Kristian," sagde Moderen og klappede hans Haand. "Du er saa ung, du véd endnu kun lidet, hvad Fattigdom har at sige. Prøv blot paa at savne lidt af Livets Bekvemmeligheder, at maatte vende hver Skilling, før man giver den ud; nøjagtig at maatte overveje, om man ogsaa har Raad til de eller de Smaating, der dog giver Livet dets Hygge, og du vil forstaa mig. Tænk, om du en Dag ikke havde Raad til Cigarer."

"Gud bevares, Moder!" udbrød Olsen og lo. "Det vilde være haardt."

"Ja, ja," sagde den gamle Kone. "Du vil nu ikke forstaa mig; men tænk dig, at det gik videre. Tænk dig, at du maatte opgive din nye Lejlighed i Bredgade. Tænk dig, at du hverken kunde komme til Etatsraadens eller andre Steder, fordi du ikke havde Raad til en sort Kjole og et Par hvide Handsker, at du maatte trække dig tilbage til en simpel Lejlighed og leve af Informationer, i Stedet for du nu er Etatsraadens højre Haand, saa vilde du snart føle, hvad Fattigdom er."

"Tal aldrig derom, lille Moder," sagde Olsen og lo paa ny. "Det var altfor grueligt; jeg tror saa vist, jeg døde."

136

"Ja, ja," sagde hun endnu ivrigere og klappede ham paa Skulderen. "Ungdommen tager aldrig mod Fornuft, før det er for silde. Men tænk dig nu, at du led Kulde og Nød. Tænk dig, at du søgte Arbejde og ikke kunde faa det, at du maatte bo ussel og elendig, at du maatte ydmyge dig til at bede om Hjælp, og at ubarmhertige Kreditorer lurede paa hvert af dine Skridt, saa at du maatte pantsætte det sidste Stykke for at tilfredsstille dem - hvad vilde du saa gøre?"

Olsen havde i sin Iver skruet Lampen saa højt op, at den osede; nu skruede han den saa langt ned, at der næsten blev bælgmørkt i Stuen. Derpaa slyngede han Armen om Moderens Hals, drog hendes Hoved tæt ind til sit Bryst og hviskede: "Dersom det skulde ske, som Moder fortæller, vilde jeg bede Gud om Kraft til at bære, hvad han paalagde mig. Selv i Fængslet skulde Fattigdommen ikke besejre mig; jeg vilde arbejde til det sidste, og hver Skilling, jeg tjente, skulde tilhøre dig."

Moderen smilte og tav; hun vedblev at vende de blinde Øjne imod ham, som bestræbte hun sig for, trods deres Mangel paa Sekraft, at opfange hans Billede. Derpaa strøg hun med den fine, magre Haand gennem hans Haar, og lod den langsomt glide ned over hans Ansigt, for gennem den at opfange hvert af hans Træk. Da hun naaede hans Bryst, standsede hun med et Udraab og spurgte: "Kristian, hvor er dit Ur?"

"Det er pantsat, lille Moder," svarede Olsen i en spøgende Tone. "Pantsat, ligesom min Overfrakke og de nye Pariserstøvler - jeg fik kun fire Rigsdaler for Sedlen."

"Spøg ikke dermed, Kristian!" sagde Moderen mildt bebrejdende. "Lad Lykken ikke gøre dig overmodig. Maaske kommer det af, at jeg er nødt til at tilbringe saa megen Tid med mig selv; men 137 jeg har ofte saadanne mørke Tanker, at jeg ikke længere er mig selv mægtig. Det var barnagtigt af mig, at jeg gav mig til at græde, men jeg tror næsten, at Frygten for at blive fattig bliver til en fiks Idé hos mig; den kommer saa tidt over mig, uden jeg véd hvorfor."

Olsen skruede atter Lampen i Vejret, betragtede hende stift og spurgte derpaa: "Sig mig, Moder, har du talt med nogen? Den Karriere, jeg har gjort, har naturligvis vakt mange Misundere, og nogle Penge har jeg ogsaa maattet laane hist og her, dels for at ekvipere mig, dels for at skyde dem ind i Fabrikens Drift. Men fattig? Jeg gad nok set den, som tør tale om det. En Fabrik, som giver otte tusinde Daler i aarligt Overskud!"

"Jeg er ogsaa ganske rolig," sagde den gamle Frue og smilede fornøjet. "Ak, hvor jeg tydelig kan se den nye Fabrik med dens travle Arbejdere og de mange Ovne og Maskiner, som du har forskrevet. Om Morgenen, naar jeg vaagner, er det min bedste Fornøjelse at følge dig i Tankerne. Du møder i din nye, graa Arbejdsdragt; den er saa elegant og saa klædelig. Saa kommer den gamle Etatsraad; han hilser saa venlig og spørger altid, hvorledes jeg har det. Det var Skade, du ikke fik ham herud i Aften. I gaar ind i det morsomme, middelalderlige Laboratorium, hvor den gamle Jørgen hinker omkring og gør Ulykker med den evige Fjervinge. Nej, hvor ser jeg det tydelig! Der laver Etatsraaden Guld og Farve og alle de Ting, som skal sættes paa Porcelænet, medens du gaar paa Stuerne. Først hos Guldpolererne - hvor det maa være et kedeligt Arbejde, at sidde saaledes og pudse med en Agat - saa i Sliberiet, saa til Blank- og Forglødvnen, til Glasurstuen, Masseklapperne, Formerstuen og Drejeriet. Hvor du maa have meget at tænke og tage Vare 138 paa! Men naar saa Klokkeren ringer tolv, gaar du hen og spiser Frokost hos Pleisch."

"Ja, saa spiser jeg Frokost hos Pleisch," sagde Olsen bestemt, men skottede meget urolig hen til mig.

"Ja," vedblev den gamle Dame livlig, "dine Kammerater maa misunde dig. Saadan en storartet Virksomhed! Og saa om Eftermiddagen naar du har konfereret med Etatsraaden, gaar du din Aftenvandring. Ovnene buldrer og brager, Lamperne skinner fra de store Arbejdsstuer, der er et Liv og en Travlhed, og alle

Arbejderne ser saa glade og fornøjede ud, saaledes som du har faaet det ordnet med deres Syge- og Hjælpekasse. Ja, det er en Velsignelse, hvem Gud giver en saadan Søn."

Olsen flyttede sig lidt urolig i Sofaen, men den gamle Dame vedblev: "Du behøver ikke at skamme dig over den Ros, jeg giver dig - den er velfortjent. I Gaar sad jeg og tænkte, hvor nydelig du havde faaet dit Laboratorium indrettet der ude paa Nørrebro, og hvilke velsignede Folk du var kommen til at bo hos. Hvad var det nu, du fortalte mig om Guldets? Tror du endnu paa den Opfindelse?"

"Ja, den skal komme," udbrød Olsen, "om saa Alverden er mig imod."

"Imod? Hvem taler om at være imod?" spurgte Moderen blidt. "Hvor jeg længes efter den Opfindelse med Guldets - ja, nu kan jeg ikke længere huske, hvordan den er - og hvor det vil være velsignet den Dag, du kommer og fortæller mig den."

"Jeg skal komme i Wienervogn," udbrød Olsen.

"Ja og med den gamle Etatsraad," vedblev Moderen. "Hvor jeg længes efter ham. Se, saaledes gaar Formiddagen for mig, kære Kristian; jeg savner slet ikke, at Martha er ude for at gøre Indkøb, og naar vi har spist til Middag læser hun et og 139 andet for mig til Klokkeren seks. Men saa kommer de onde Timer, og lige saa fornøjet, jeg har været om Formiddagen, naar jeg kan føle Solen skinne og høre Spurvekvadere der ude i Træerne, lige saa bedrøvet kan jeg være om Aftenen, naar alt er saa dødt og stille som i en Grav."

"Stakkels Moder!" hviskede Olsen.

"Ak ja," sagde den gamle Dame sørgmodig, "det hænger maaske sammen med Aftenstilheden, med min Alder og med de bitre Minder fra svundne Dage. Men saadan henad seks kommer Trætheden over mig. Saa maa jeg have mig min Aftensøvn, som Martha kalder det, og da plages jeg haardt af urolige Drømme, saa at jeg tidt kan være baade angest og bange, naar jeg vaagner. Saadan hændtes det mig igen i Dag, og det var Grunden til, at jeg bar mig saa barnagtig ad, da du kom."

"Hvad drømmer du da, Moder?" spurgte Olsen.

"Forskelligt," svarede den gamle Dage, "men der er dog én Drøm, som stadig vender tilbage, og som altid fylder mig med levende Uro. Du véd jo, at din Fader døde af Græmmelse over den Proces, som han tabte mod det store Handelshus i London, skønt Retten uomtvistelig var paa hans Side."

"Ja, men der blev begaaet en Formfejl," indvendte Olsen.

"En Formfejl," svarede Moderen bittert. "Hvad er Form? Skal for en juridisk Forms Skyld en hel Familie bringes til Betlerstaven?"

"Naa, det blev vi da heller ikke," sagde Olsen blidt. "Moder maa ikke foragte Formen. Den har en stor Betydning; det er der ingen, der véd bedre end jeg. Lad mig bringe Stofferne sammen under én Form, og de bliver til intet; lad mig vælge den rette, og Opdagelsen er gjort - det kan undertiden være et Atom, der gør Udslaget."

"Ja, det forstaar jeg mig ikke paa," sagde 140

Moderen, "du har kun din Opdagelse i Hovedet, Kristian, og véd ikke, hvor bittert bevislig Uret kan nage En. Det er det, som gaar igen i mine Drømme. Se, nu i Aften sad jeg og ventede paa dig. Jeg vilde ikke sove, thi jeg vilde ikke drømme; men som jeg sad og ventede, faldt jeg dog i Søvn. Saa drømte jeg, at jeg gik ved Havet. Alt var saa stille, og Bølgerne slog i lange Dønninger ind mod Kysten. Egnen var mig ubekendt, men dog vidste jeg, at det var Klipperne ved Dover; det var, ligesom noget sang det i Luften. Med ét kom jeg til en Port i Klippen, hvorover der stod skrevet: "Højeste-Ret". Saa faldt Processen mig ind. Jeg syntes, at den maatte føres der, hvor den højeste Ret fandtes. Jeg gik ind ad Klippedøren, ned ad en skummel Trappe, hvor Luften slog mig i Møde kold og fugtig. Til sidst kom jeg til en stor Hvælving, hvor der stod et stort Bord, belagt med Papirer og Dokumenter. Omkring Bordet sad en Del aldrende Mænd i røde Kapper og med hvide Allongeparykker, og for dets ene Ende stod en tør, mager Mand og talte. Jeg kendte ham straks; det var vor Advokat, saaledes som din Fader saa tidt har beskrevet ham for mig. I Haanden holdt han et stort Dokument, hvormed han idelig slog i Bordet, medens han talte; men skønt alle de andre meget opmærksomt hørte paa ham, syntes jeg ikke, at der var sund Mening i et eneste Ord af, hvad han sagde. - "Det skal De ikke bryde Dem om, Frue," hviskede en gammel Mand til mig, "han vinder Processen, han har jo Dokumentet." Jeg saa' igen op paa Advokaten. Over hans Hoved var der et stort Taarnur, hvis Viser manglede fem Minutter i tolv. Naar Klokkeren slog tolv, skulde han høre op at tale, og saa var Processen vunden, sagde min Sidemand til mig. Jeg stod og ventede med Angest og Bæven i Hjertet, ligesom den Dag da din Fader skulde komme hjem 141 fra Hamborg for at fortælle mig Sagens Udfald. Da slog Uret - jeg talte hvert af dets Slag, og ved det tolvte blev alt dødsstille. Alle stirrede hen paa Modpartens Advokat, som sad for den anden Ende af Bordet. Han rejste sig langsomt op, bukkede for Forsamlingen og sagde: "Sagen er fuldkommen i Orden; kun er der begaaet en Formfejl. Min Modpart har taget et fejlt Dokument i sin Lomme -

det rigtige er her!" Med disse Ord slog han paa en tung Jernkasse, som jeg ikke havde lagt Mærke til før; men som hang over hans Hoved i fire tunge Lænker. Kassen aabnede sig og ud skød sig et stort Dokument, hvorpaa der stod: "Højeste-Uret". - "Hermed vinder vi!" sagde han og kastede det hen imod mig. I samme Øjeblik følte jeg, at vi havde tabt. Alt styrtede og sank under mig, og jeg vaagnede med et Skrig, saa at Martha kom styrtende ind fra Køkkenet."

Jeg havde hidindtil staaet i en Krog og traadt mig selv paa Fødderne med al den Kejtethed, som er en halvvoxen Dreng ejendommelig. Først havde jeg betragtet de forskellige Sager paa Spejl-Etagéren, og havde derved fundet en langnæbbet Kolibri og en Paradisfugl, som syntes at være Søskende til dem, jeg havde set hos Johanna. Saa havde jeg stirret paa den gamle Dame, og sagt til mig selv, at hun lignede den milde, ranke Frue saa meget, at hun vist maatte være hendes Søster. Men da Olsen og Johanna derved blev Fætter og Kusine, skilte jeg dem atter ad med halsstarrig Bestemthed og lyttede til Olsens Tale, som forekom mig særdeles mærkværdig, navnlig der, hvor han gjorde Onkel til en gammel Etatsraad. Saa sagde jeg til mig selv, at alt dette vistnok maatte være nødvendigt, siden den gamle Dame troede saa fast derpaa, og fandt, at Onkel meget godt kunde være Etatsraad, hvis Kongen blot vilde gøre ham dertil, samt at Olsen 142 ogsaa godt kunde have en graa Arbejdsdragt og blive Underbestyrer, naar blot Onkel vilde det. Saa kom Drømmen - den lyttede jeg til med Barnets hele Begærlighed; den havde saa meget af Eventyret i sig. Men da den gamle Dame fortalte om den mørke Hvælving, hvori hun var stegen ned, om Processen og om den store Jernkasse, der hang i de fire Lænker, da kunde jeg ikke holde mig længere. Det syntes mig, at her laa en dunkel Bro mellem Drøm og Virkelighed. Jeg traadte rask ud af Krogen og sagde bestemt: "Olsen, det er jo Nonnernes Kasse!"

"Hvem er det? Har du bragt nogen med dig?" spurgte den gamle Dame forskrækket.

Olsen tog mig ved Haanden og sagde, idet han blinkede til mig: "Det er Etatsraadens Viggo, Moder, om hvem jeg har talt til dig saa tidt."

Den gamle Kone strakte Haanden famlende ud og spurgte bebrejdende: "Har du ladet Drengen staa i al den Tid? Lad ham komme herhen til mig. Nej, hvor det er en køn Dreng, og hvilket blødt, krøllet Haar han har. Saaledes var ogsaa dit, dengang du var paa hans Alder." Og den gamle Dame drog mig ned paa sit Skød, lod de fine, hvide Fingre flere Gange strejfe hen over mit Ansigt: "Saa du er Etatsraadens Viggo?" spurgte hun.

"Ja," stammede jeg forlegen og trak mig tilbage; thi dels frygtede jeg et Forhør, dels forekom hendes store mørke Øjne mig saa underlige at se paa; det var, ligesom der ingen Bund var i dem.

"Du skal ikke blive bange," sagde hun blidt. "Jeg er en gammel, blind Kone, som ikke gør nogen Fortræd. Jeg holder meget af Børn - nej, saa du er Etatsraadens Viggo?"

"Ja," stammede jeg igen og saa' paa Olsen; men denne rejste sig og bragte i Hast en hel Del af de 143 sjældne Sager hen paa Bordet. Kolibrien og Paradisfuglen var imellem dem.

"Kan du huske," spurgte den gamle Dame, "hvad jeg nu siger dig?" Naar du ser din Fader, maa du hilse ham fra mig og takke ham for alt det, han har gjort for min Kristian. Sig ham, at der er en stakkels, blind Kone, hvis bedste Ønsker følger ham overalt, og som hver Morgen og Aften beder for ham, og dem, der er ham kære. Gud velsigne ham og dig, mit Barn." Hun tog mig i Favn og kyssede mig; Taarerne trillede én for én ned ad hendes blege, furede Kinder.

"Nu skal vi lege," sagde Olsen. "Viggo er Kongesønnen, der drager ud i Verden. Jeg er Prinsen til Opdagelsernes Land, som følger med om Bord, og Moder er Prinsessen, der har de fortryllede Gaver, som Kongesønnen og Prinsen drager ud for at vinde."

Den gamle Dame smilede, skjulte de brogede Sager under sit Forklæde, og Legen begyndte. Olsen fortalte - hvor gjorde han det dog mageløst! Vi fo'r til Afrika, sloges med de vilde og røvede deres Fjerkroner, deres Buer og deres Strudsæg, og næppe havde vi gjort det, før de i virkelig Form ligesom trylledes frem paa Bordet.

Vi vandrede i de stille Kokoslunde paa Sydhavets Korallær og kiggede ind til Ny Holland, hvor Svanerne var sorte og Bladene sad forkert paa Træerne. Men længst opholdt vi os i Kina, hvor Porcelænstaarnet ringede med sine Klokker og i formindsket Udgave blev sat paa Bordet som et virkeligt Porcelænstaarn med virkelige Klokker. - Det var næst efter den Aften, jeg havde tilbragt hos Johanna, den mest mageløse i mit Liv. Den smukke Bondepige havde imidlertid været i travl Bevægelse imellem Dagligstuen og det lille Køkken, som laa bagved. Skønt Tjenestetyende, var det klart, at hun blev betragtet som Medlem af Familien; thi naar 144 Olsen fortalte noget rigtig morsomt, stod hun stille, lyttede og gav stundom sit Bifald til Kende ved et stille Smil. Ogsaa syntes jeg, at Olsen ikke kunde skjule noget for hende; thi da der havde været Tale om hans Ur, gik hun netop gennem Stuen, og jeg saa' da, at hun førte sit Forklæde til Øjnene, som om hun græd. Nu nærmede hun sig stille og sagde, at Teen var færdig.

"Vent lidt, Martha," sagde Olsen. "Vi maa først gøre et lille Kig ind i Japan. Der er Tronstridigheder for Øjeblikket, saa de kunde have Brug baade for en Kongesøn og en Prins."

"Nej," sagde Martha og saa' alvorlig paa ham. "Fruen er træt. Hun skal tidlig til Sengs, hun har sovet saa daarligt sidste Nat." Og med disse Ord strøg hun alle de glimrende Sager ned i sit Forklæde.

"Ja, Viggo," sagde Olsen, "du ser, at det er Martha, som regerer. Hun har ingen Respekt, hverken for Kongesønner eller Prinser."

Vi rejste os op. Olsen tog sin Moder ved Haanden og ledede hende omhyggelig hen til det lille Tebord, som Martha havde arrangeret i den anden Ende af Stuen. Det var næsten rørende at se, med hvilken Omhu han bragte Moderen til Rette, sørgede for hende og gættede hvert af hendes Ønsker, som var hun et Barn, der for første Gang var i de voksnes Selskab. Imidlertid var det klart, at hans livlige Lune, der under vor Leg havde behersket ham, atter veg Pladsen for en mørkere Stemning, og under en lille Pause i Samtalen sagde han med et ængsteligt Blik hen imod Martha: "Vi har rejst saa langt i Aften, Moder, at jeg derved rent har glemst at fortælle dig, at jeg maa gøre en lille Rejse i Virkeligheden. Jeg venter blot paa Ordre fra Etatsraaden."

145

"Kristian!" udbrød den gamle Dame og skød Tallerkenen fra sig.

"Kun en ganske lille en, Moder," skyndte Olsen sig at tilføje, men med et beklemt Udtryk i Ansigtet; "kun til Bornholm."

"Altsaa over Vandet," sagde den gamle Dame, "og det paa denne Aarstid, og rimeligvis med en Smakke. Ak, Kristian, hvorfor har du ikke sagt mig det før?"

"Moder maa ikke ængste sig," svarede Olsen. "Det er med et stort Dampskib, et kongeligt Dampskib, som bliver ført af Kongens egne Officerer, saa gaar det nok."

"Er det da nødvendigt, at du rejser?" spurgte den gamle Dame.

"Ja, Moder, ganske nødvendigt; jeg har allerede fortalt Viggo det, inden jeg gik herud. Har jeg ikke, Viggo?"

"Jo," svarede jeg pligtskyldig og tabte Smørrebrødet i Tekoppen.

"Moder maa vide," vedblev Olsen, "at vi har købt en stor Gaard ovre paa Bornholm, og paa dens Grund findes den bedste Porcelænsjord. Fabrikken har nu tømt alle de gamle Lejer, og jeg maa derfor over at søge efter nogle nye. Det er det hele."

"Det hele!" sagde den gamle Dame ængstelig; "det kalder du det hele? At sejle over Hav og salten Vove til en Ø, hvor Folket hverken respekterer Gud eller Amtmanden. Jeg véd fra din salig Fader, hvad det vil sige at have Bornholmere om Bord."

"Men vi skal jo ikke have dem om Bord, lille Moder," sagde Olsen og klappede hendes Haand. "Vi skal blot besøge dem, og jeg bliver modtagen som en Fyrste overalt paa Etatsraadens Vegne. Naar jeg kommer i hans Navn, er jeg lige saa god som han selv, ikke sandt, Moder?"

146

"Hvor længe bliver du borte, Barn?" spurgte den gamle Frue nølende.

"Ganske kort. Kun en tre eller fire Uger."

"Og det kalder du kort? Otte og tyve Dage og otte og tyve Nætter, alle ens i Mørke og Længsel, og jeg som aldrig har savnet dig i otte Dage!"

Olsen tav og saa' meget ulykkelig ud. Ogsaa Martha havde et bekymret Udtryk i sit kønne Ansigt; hun havde flere Gange set spørgende paa ham, men sagde intet. Kun saa' jeg, at hun atter førte Forklædet til Øjnene, da hun gik ud i Køkkenet. Der blev en pinlig Pause, til hun kom tilbage, saa sagde endelig Olsen: "Véd Moder, hvad Dag det er i Dag?"

"Nej," svarede hun med et Suk. "Tiden løber saa underlig i et for mig; jeg kan jo hverken se i Bladene eller Almanakken. Er det ikke den attende?"

Olsen gav Martha et Vink, og denne kastede Røgelsen paa Fyrfadet. Næppe var den fine Duft naaet hen til os, før den gamle Dame med et bevæget Udtryk i Ansigtet udbrød: "Herre Gud, er det den tyvende i Dag?"

"Ja," sagde Olsen med en vis Højtidelighed.

»Og jeg, som havde glædet mig saa meget til i Overmorgen!" sagde Moderen og foldede Hænderne. "Herre Gud, er det virkelig den tyvende i Dag? Saa er det nu to og tredive Aar siden. Hvor Tiden dog gaar, Kristian! To og tredive Aar - og jeg husker det, som det kunde være i Gaar. Vi boede dengang i Hoppenslænge, og da jeg med din Fader første Gang traadte ind i vor nye Lejlighed, hvor alt var saa smukt og straalende, tænkte jeg mindst paa, at jeg skulde blive den stakkels, blinde Enke, jeg nu er. Han var saa jublende glad; han bar mig paa sine Arme gennem den nye Lejlighed, og da vi kom ind i vor yndige Dagligstue, hvor Marthas Moder havde dækket Kaffebordet, tændte han 147 Flammen under den lille Bronzeskaal og kastede Røgelse derpaa. "Det er Indvielsens Offer," sagde han. "Ak ja, sin Bryllupsdag glemmer man ikke."

"Hvor ser jeg tydeligt den lille Offerskaal, som Fader bragte hjem med fra Athen," sagde Olsen tankefuld. "Det var en Trefod, som den i det delfiske Orakel; den hvilede paa lige saa mange Sfinkser. Skaalen var til at tage af og havde Amorphinoveder i Kanten; det var et prægtigt Arbejde."

"Derfor kom den ogsaa kun frem én Gang om Aaret; men det niende Aar var der en uvoren Dreng, som stjal den fra Fader."

"Ja, det var mig," sagde Olsen, "det husker jeg meget godt, for jeg fik Prygl; men Fornøjelse havde jeg af den. Sfinkserne var de dejligste Flitsbuepile, man kunde tænke sig; de gik længere end nogen andens. Og Skaalen sejlede jeg saa længe med i Rendestenen, til den faldt i Slamkisten."

"Fy, du maatte skamme dig," sagde Moderen og truede med Fingeren.

"Ja, det gjorde jeg ogsaa, og gør det endnu den Dag i Dag. Det er forunderligt, hvor Drengene kan være vandalske."

"Lad os glemme det," sagde Moderen, "og kun huske paa det, som er lyst og smukt. Kan du huske, Kristian, naar han paa den Dag om Middagen kom hjem fra Toldboden, saa bragte han - -"

Olsen lod hende ikke tale ud, men skød sagte Rosenbuketten hen over Bordet, saa at den faldt i hendes Skød.

"Roser!" udbrød den gamle Dame med bevæget Stemme, "Krokus og Vedbendblade! - Ganske den samme Buket, som han hvert Aar gav mig! Gud velsigne dig, Kristian, hvor mange, gamle Minder tryller du ikke frem for mit Blik. Roser! - Det er røde Roser, er det ikke, Kristian? Ganske den samme Duft, ganske den samme Størrelse og Form 148 som de, han bragte mig. Ja, det er de samme Roser - Kristian, hvor har du dog faaet dem fra?"

"Lille Moder," sagde Olsen bedrøvet, "du véd, at da Fader døde, ønskede han disse Roser paa sin Grav. En Sommeraften, da jeg var vandret derud, stod Rosenbusken saa frisk og duftende, fuld af utallige Knopper; da tog jeg en Kvist, som jeg satte i en Urtepotte. Du véd, at jeg har Held med Blomster. Kvisten groede og blev til et helt Træ - det er Vinterroser fra Faders Grav."

"Gravroser," sukkede den gamle Dame og tørrede sine Øjne. "Bliv ikke bange, Kristian, fordi jeg bruger dette Ord. For mig har Graven en skøn, en hellig Betydning. Intetsteds kunde disse Roser komme kærere for mig end netop derfra, hvor du har taget dem."

Olsen hentede en af de gamle Vaser fra Etagéren for at sætte Buketten deri; men den gamle Dame holdt som et Barn Buketten paa sit Skød og vilde ikke slippe den.

"Ja, én Ting mangler vi, lille Moder," sagde Olsen. "Det er de store spanske Druer, som Fader bragte hjem med, naar han kom med Skibet fra Middelhavet. Kan du huske, Kassen blev slaaet op ved Jul? Druerne laa i Savsbaan og var kalkede, saa kunde de holde til ud paa Foraaret. Men den tyvende Marts kom Fader altid med den sidste Klase, som han selv havde skyllet og vadsket. Kan du huske, hvor stolt han var over, at de havde holdt sig saa længe?"

Den gamle Kone svarede ikke; hun havde foldet Hænderne over Rosenbuketten og stirrede med et bevæget Udtryk ud i den tomme Luft, som drog Fortidens Syner hende forbi. "Ja, jeg husker det - den sidste!" sukkede hun.

"Her er den!" sagde Olsen og lagde den tunge Drueklase foran hende paa Bordet.

149

"Nu ikke mere, Kristian!" udbrød hun og brast i Graad.

Olsen omfavnede hende, kyssede hende og sagde: "Et endnu, lille Moder! Fader bragte altid en Gave paa sin Bryllupsaften. Se, her er min. Det er et Par Ørenringe. Der er ingen, der har Magen til dem i hele København. De er gjorte paa Etatsraadens Fabrik - se, saadanne Folk er vi."

"Saa vil jeg tage dem som et Minde om din Ansættelse paa Fabrikken," sagde den gamle Frue og befølte Berlokkerne, hvori jeg genkendte de samme, som Olsen havde slaaet ned i det gamle Brænderi. "Hvad skulde jeg gamle Kone ellers med Ørenlokker?"

"Moder er slet ikke gammel," sagde Olsen, "du har ikke forandret dig det ringeste i de sidste femten Aar."

"Nej virkelig, min Dreng?" spurgte hun fornøjet og nikkede over til Sønnen.

Da Druerne var spiste, foldede den gamle Kone Hænderne og sad en Stund i dyb Eftertanke. Derpaa sagde hun: "Der var endnu en Ting, som din Fader altid gjorde, mit Barn."

"Tror du, jeg har glemt det, Moder?" spurgte Olsen og gik hen til Boghylden, hvorfra han nedtog en gammeldags Bibel med store Messingspænder. "Hvad skal jeg læse? Om Kristus, der helbreder den blindfødte? Det læste Fader altid for dig."

"Nej, nej, ikke det," sagde hun ligesom lidt ængstelig.

"Hvad da, Moder?"

"Læs, hvor du vil, mit Barn," sagde Moderen blidt. "Slaa op et eller andet Sted, og vor Herre vil tale til os."

Olsen lukkede Spænderne op; den gamle Bog aabnede sig af sig selv, og Olsen læste:

"Og det hændte sig, da Isaak blev gammel, og 150 hans Øjne blev dumme, at han kunde ikke se, da kaldte han sin ældste Søn Esau, og sagde til ham: "Min Søn!" Og han sagde til ham: "Se, her er jeg."

Og han sagde: "Se, nu er jeg gammel og véd ikke min Dødsdag, saa tag nu dit Redskab, dit Kogger og din Bue og gak ud i Skoven og fang mig noget Vildt, og tilbered mig en god Ret, en saadan, som min Hu staar til, paa det min Sjæl maa velsigne dig inden jeg dør."

Og Rebekka hørte, der Isaak talte til Esau, sin Søn. Saa gik Esau i Skoven at lange noget Vildt at bære hjem.

Da sagde Rebekka til Jakob, sin Søn: "Se, jeg hørte din Fader tale til Esau, din Broder og sige: "Hent mig noget Vildt og tilbered mig en god Ret, saa vil jeg velsigne dig for Herrens Ansigt, førend jeg dør." Saa adlyd nu min Røst, min Søn, eftersom jeg befaler dig; gak ud til Hjørden og hent mig derfra to gode Gedekid, at jeg kan tilberede din Fader en god Ret af dem, saasom han haver Lyst til. Og den skal du bære til din Fader, at han skal æde deraf, paa det han skal velsigne dig førend han dør -"

"Afskyeligt!" sagde den gamle Dame og rystede paa Hovedet.

Olsen lod sig ikke afbryde af dette Udbrud, men vedblev:

"Da sagde Jakob til Rebekka, sin Moder: "Se, Esau, min Broder, er en laadden Mand, og jeg er en glat Mand. Maaske min Fader føler paa mig, og jeg skal synes for ham som en Bedrager og føre Forbandelse over mig og ikke Velsignelse."

Da sagde hans Moder til ham: "Din Forbandelse komme paa mig, min Søn; lyd min Røst, gak hen og hent dem."

Da gik han og hentede og gav sin Moder dem.

Saa tilberedte hans Moder en god Ret, saasom 151 hans Fader havde Lyst til, og Rebekka tog Esaus, sin ældste Søns, de kostelige Klæder, som hun havde i Huset hos sig, og lod iføre Jakob, sin yngste Søn, dem. Men Skindene af Gedekiddene iførte hun ham om hans Hænder og der, hvor han var nøgen om Halsen. Og hun bar ind den gode Ret og Brød, som hun havde tilberedt, og gav det i Jakobs, sin Søns, Haand.

Og han gik til sin Fader og sagde: "Min Fader!" Og han sagde: "Se, her er jeg; hvo er du, min Søn?"

Og Jakob sagde til sin Fader: "Jeg, Esau, din førstefødte, haver gjort saaledes, som du sagde til mig. Kære, staa op, sid, og æd af mit Vildt, paa det at din Sjæl maa velsigne mig, førend du dør."

Da sagde Isaak til sin Søn: "Hvorledes haver du saa snart fundet det, min Søn?"

Og han sagde: "Fordi Herren, din Gud, skikkede mig det til Hænde -"

"Hvor forfærdeligt!" udbrød Moderen. "At misbruge Herrens Navn i Løgnens Øjeblik."

Olsen svarede intet, men læste videre:

Da sagde Isaak til Jakob: "Kom dog hid, min Søn, at jeg kan føle paa dig, om du er min Søn Esau eller ej."

Og Jakob gik nær til sin Fader Isaak, og han følte paa ham og sagde: "Røsten er Jakobs Røst, men Hænderne er Esaus Hænder." Og han kendte ham ikke, thi hans Hænder var laadne som Esaus, hans Rroders, Hænder, og han velsignede ham."

Olsen tav, lukkede Bogen og skød den hen ad Bordet.

"Hvorfor læser du ikke videre?" spurgte Moderen.

"Der er kommen en Spaan i Lampen," svarede han, "jeg kan ikke se."

152

"Det betyder jo Død," udbrød den gamle Frue; "gør det ikke, Martha?"

"Jo," svarede denne med en saa sikker Overbevisning, at jeg følte mig uhyggelig derved.

Olsen tog Lampeglasset af, pirrede Spaanen bort og sagde med en tvungen Latter: "Gud véd, hvor den Overtro er kommen fra? Det hele ligger i, at Martha har sat Lampeglasset skævt paa, saa at Forbrændingen ikke kan foregaa ligeligt. Saa samler Kulparklerne sig paa Vægens Rand og danner noget, der ser ud som en Høvlspaan."

"Man kommer jo ogsaa Spaaner i Kisten," sagde Martha rolig.

Olsen svarede ikke, hans Blik dvælede ængstelig ved Moderen, medens han satte Lampekuplen paa. "Skal jeg læse videre?" spurgte han.

"Nej, nej," svarede den gamle Kone i urolig Bevægelse. "Jeg vil ikke høre mere. Det var et ulykkeligt Sted, du slog op, Kristian! Det var det sidste, din Fader læste for mig, førend han døde."

Olsen gjorde et truende Gebærde imod Martha, pegede paa Lampen og gik hen imod Pianofortet.

"Det er dog ikke derfor," vedblev Moderen, "men Jakobs Historie oprører mig i mit Inderste. Den Tanke, at Sønnen forsætlig bedrager sin blinde Fader, at han benytter hans Blindhed til at udgive sig for en anden, - det er det afskyelige! thi den, der bedrager en blind, bedrager dobbelt."

Martha sendte Olsen et bebrejdende Blik. Denne aabnede Klaveret og sagde: "Du ser Sagen fra et falsk Standpunkt, Moder; thi du glemmer ganske, hvad der er gaaet i Forvejen. Jakob har afkøbt Esau Førstefødselsretten for en Ret Linser. Han er altsaa virkelig den førstefødte, og det med Esaus Vidende, følgelig begaar han egentlig intet Bedrag ved at fremstille sig for Faderen som Esau. Han er ikke den førstefødte, og er det dog; han 153 bedrager Faderen og bedrager ham dog ikke - der er noget uendelig dialektisk i hele Jakobs Forhold til Faderen og Retten. Det er dette, som ene Rebekka er i Stand til at føle, fordi hun er Kvinde og Moder, og derfor siger hun: "Jeg tager hans Forbandelse paa mig" - thi hun føler, at Forbandelsen maa vende sig til Velsignelse."

"Du forsvarer ham?" udbrød Moderen heftig. "Nej, det havde jeg aldrig troet om dig. Kan du da ikke gennem hele den simple Fortælling føle, hvor uretfærdig Esau behandles af dem alle. Han er raa, men ærlig og fuld af Kraft. Han kommer fra Jagten hungrig indtil Døden, og træffer Broderen i Færd med sit Maaltid. Hvorledes er nu Jakob? Deler han med sin forhungrede Broder, eller giver han ham noget af sin Overflod? - Nej, Jakob er en glat Mand, i Ordets dobbelte Betydning; han tænker straks paa at sælge og ved Salget tilvende sig ulovlig Fordel; thi hvad Esau tager som en Spøg, betragter Jakob som Alvor og handler senere derefter."

"Jeg tror, at Esau har solgt med fuldkommen Overbevisning."

"Nej, sikkert ikke," sagde Moderen, thi senere udbryder Esau: "Derfor kaldes hans Navn Jakob, at han skulde bedrage mig to Gange," og Jakob føler sig selv som en Bedrager, da Moderen raader ham til at fremsætte Retten for Isaak."

"Du har maaske Ret," sagde Olsen.

"Maaske?" vedblev den gamle Kone ivrig. "Nej, fuldstændigt, kære Kristian. Ær din Fader og din Moder, paa det at det maa gaa dig vel, og du maa længe leve i Landet. Det er dette Bud, som Jakob har krænket, og som enhver krænker, der bedrager sine Forældre. Kunde du lyve for mig, Kristian? Kunde du fremstille dig for mig som en anden end den, du virkelig er? Kunde du iføre dig Højtidsdragten og skuffe din blinde Moder?"

154

"Ikke for at tilvende mig nogen Fordel," svarede Olsen lavmælet.

"Ikke for noget i Verden, haaber jeg. Tænk dig den blindes Lod, Kristian! Der er en evig Nat, et evigt Mørke omkring ham. Han skal se alt med andres Øjne, danne sin Verden og sin Forestillingskreds efter det, man beretter ham. Jeg er vis paa, at du ikke vilde fortælle mig noget, som ikke stemmede med Sandheden, og opdagede jeg det, vilde jeg tage min Død derover."

Olsen bøjede Hovedet ned over Pianofortet og slog nogle Akkorder an, men han svarede ikke. Martha gik hen og satte sig ved Siden af sin blinde Frue.

"Syng lidt for os," sagde Moderen efter en Pause. "Syng en af dine egne Sange."

"Jeg har glemt dem alle," svarede Olsen med lav Stemme.

"Syng, som du sang i gamle Dage," bad Moderen. "Du husker nok en, naar du tænker dig om."

Olsen spillede langsomt Melodien til en gammel Salme. Pludseligt gjorde han et Løb hen over Tangenterne, slog et Par Akkorder an og sang:

Jeg har drevet omkring uden Maal, uden Med,
Livets Guld Korn jeg spredte som Sand;
Jeg har tilsat min Tro, jeg har mistet min Fred,
og nu staar jeg ved Afgrundens Rand.

Jeg staar ind imod Land som et stormslagent Vrag,
der er grundstødt mod Klipper og Skær;
Endnu kun en Braadsøs bedøvende Brag,
og min Undergangstime er nær.

Der var ét, som jeg holdt for mit Anker i Nød;
men det sveg som det skørnede Siv -
Se, da fulgte jeg med, hvorhen Bølgerne flød,
og forspildt er mit øvrige Liv!

155

Olsen holdt inde og lyttede. Udenfor var alt saa tyst; man havde af og til hørt Vindens Susen i Træerne og en enkelt Fodgængers Trin. Nu hørte man tydelig Larmen af en Vogn, der rullede hen over Stenbroen.

"Kristian," spurgte den gamle Dame og rejste sig op fra Sofaen; "har du ingen bedre Ord til mig paa min Bryllupsaften? Hvad var det for en gruelig Sang?"

"Bryd dig ikke derom," svarede Olsen. "Jeg véd ikke, hvordan den kom mig paa Læberne. Det er noget, jeg engang har digtet for én, som jeg tænkte mig rigtig ulykkelig."

"Gud fri alle fra en saadan Ulykke!" sagde Moderen. "Et forspildt Liv er det samme som en fortabt Sjæl."

Olsen tog hende om Livet, lagde sin Kind op til hendes og hviskede: "Moder, syng for mig! Syng en af de gamle Viser, jeg hørte som Barn! Syng noget af det, du sang, naar jeg var syg eller urolig. Nej, Moder, nu véd jeg, hvad du skal synge. Syng en af de gamle Salmer; det er saa længe siden, jeg hørte dem, saa vil jeg tage deres Ord med paa Rejsen."

Hun kyssede ham paa Panden og satte sig ved Fortepianoet. Hendes Hænder gled underlig lydløst hen over Tangenterne; det var, som om hun slet ikke berørte dem, og dog kom der en Fylde og Kraft fra hver Tone, hun anslog. Hun præluderede længe, som søgte hun efter noget, der kunde passe; men pludselig hævede hun de mørke, glansløse Øjne op mod et Billede af Olsens Fader, der hang over Klaveret, og sang:

Befal i Herrens Hænder
din Gerning og din Vej!
Hvordan sig Verden vender,
din Fred du tabe ej,
156 I Lykken som i Nøden
staa fast ved Herrens Bud,
Vær tro, vær sand til Døden -
det øvrige gør Gud.

Hun tav og lukkede Fortepianoet. Der kom en dyb Stilhed over os alle - det var, som om disse Ord gav enhver sit at tænke paa. For mig steg uvilkaarlig Billedet frem af den milde, ranke Frue, saaledes som jeg havde set hende saa mangen Aften, naar hun, ene med Johanna og mig, i Skumringen sad ved Klaveret.

Olsen havde staaet bøjet over Moderens Buket; nu tog han hastig en enkelt Rose ud, som han skjulte i sin Brystlomme. Derpaa sagde han: "Moder, enhver Rejse er lang, naar man længes, og det ligger i Herrens Haand, naar og hvor vi skal samles igen. Bliv ikke bange, Moder! Giv mig endnu et - giv mig din Velsignelse, thi nu maa vi skilles."

Den gamle Dame brast i Graad, og lagde sin magre, hvide Haand paa Sønnens Hoved. Han bøjede sig ned foran hende, og hun sagde med brudt Stemme: "Herren velsigne dig, mit Barn, og bevare dig, han lade sit Aasyn lyse over dig og give dig Fred!"

"Tak, Moder," sagde Olsen med usædvanlig stærk Energi. "Nu har jeg din Velsignelse, og den skal ingen vriste fra mig. Lad nu Ulykken komme, hvis - -"

Olsens Ord afbrødes af en stærk og vedholdende Banken paa de ydre Vinduesskodder. Der var noget haardt, uforsonligt, politimandsagtigt ved disse skarpe Slag, som overdøvede alt, og som ikke formindskedes derved, at en Stemme ude fra Vejen raabte: "Luk op, for Fanden! Tror De ikke, vi ser at der er Lys? Luk op i Lovens Navn! Det er Fogden og hans Folk."

157

"Kristian, hvad er dog delte? Hvad er det, de siger?" raabte den gamle Frue forskrækket.

Olsen stod som forstenet og stirrede paa Martha, der ikke sagde et Ord. Jeg selv havde en dunkel Fornemmelse af, at der vist maatte være en stor Ulykke paa Færde, og at det rimeligvis var det alvidende københavnske Politi, som nu var os paa Sporet. For hvert nyt Slag løb det mig koldt ned ad Ryggen; de klang som Kommandantens Trin, da han kommer til Don Juan. Martha var den, der først genvandt Fatningen. "Skal jeg se, hvem det er?" spurgte hun. "Det er vist nogen, som gaar fejl?"

"Ja, naturligvis," svarede Olsen. "Hvem skulde de søge her?"

"Jeg syntes, de talte om Fogden?" spurgte den gamle Dame. "Gjorde de ikke?"

"Luk op i Fogdens Navn!" klang det paa ny udenfor.

Denne Gang var enhver Misforstaaelse umulig. Den gamle Dame sank ned i en Stol, Olsen greb hendes Haand.

"Bliv ikke bange, Moder!" hviskede han. "Det er ingenting. Sid ganske rolig, medens jeg gaar ud og ser, hvad det er!"

Olsen ilede efter Martha, der var gaaet ud i Gangen med Lys. Jeg kunde, trods min Rædsel, ikke bare mig, men sneg mig ud i det ydre Værelse, ler var mørkt, og hvor jeg gennem Dørsprækken kunde kigge ud i Korridoren.

"Ak, Hr. Kristian, at det skulde komme saa vidt," hørte jeg Martha sige. "Jeg har længe anet, at det maatte ende saaledes; det tænkte jeg endnu i Aften, da jeg saa' Dem komme uden Overfrakke og uden Deres smukke Ur. Ak, Hr. Kristian, det var Deres salig Faders, og det er ikke glemt hos Etatsraadens, det er jeg vis paa. Hør! Nu banker de igen! Min 158 Gud, hvad skal vi dog gøre, nu kommer Ulykken over os."

"Ja, nu kommer Ulykken," sagde Olsen med skærende Ro. "Luk op for den, Martha!"

"Men Deres Moder? Hvad vil Fruen sige, naar hun faar dette at vide?" hulkede Martha.

"Tys!" hviskede Olsen. "Moder maa intet vide. Hun maa leve i sin gamle Tro; det er den, der udgør hendes Lykke. Se, her er fem og fyrretyve Daler! Jeg havde halvtreds, som jeg havde lagt til Side som en Nødskilling, thi jeg vidste at dette maatte komme. Brug dem sparsommelig, kære Martha, og skal noget sælges, saa sælg af det, som Moder ikke kan mærke. Brev skal jeg sende hver ottende Dag; læs dem for hende og fortæl, at de er fra Bornholm. Vor Herre maa raade for Resten, jeg kan ikke mere."

Martha vaklede hen imod Døren, men Olsen tog Nøglen ud af hendes Haand, skød hende lempelig ind til mig og sagde: "Tag Drengen med og gaa ind til Moder; men fremfor alt, lad dig ikke mærke med noget."

Martha tog mig ved Haanden og førte mig ind til den blinde Frue, der endnu sad lyttende paa den samme Stol. "Kommer han igen?" var det eneste hun sagde.

Vi hørte Olsen aabne Gangdøren, derpaa Lyd af hviskende Stemmer, og endelig Raslen af en Vogn, som kørte bort. Olsen traadte atter ind. Han var meget bleg; men hans Stemme var fuldkommen rolig, da han sagde: "Moder maa berede sig paa en lille Overraskelse. For mig er den glædelig, fordi jeg sparer en Del Tid derved; men Moder vil vist ikke synes om den. Jeg maa rejse endnu i Aften."

"I Aften og i det Vejr?" udbød den gamle Dame forskrækket.

"Vejret er ganske udmærket," forsikrede Olsen.

159

"Stormen har lagt sig, og om lidt kommer Maanen op. Dampskibet har faaet Ordre til at løbe ud endnu i Nat. Det var et Par af Dampskibsfolkene, som var her for at melde mig det. Etatsraadens Vogn holder længere nede i Alleen for at hente Forvalteren. I Morgen Kl. elleve er vi i Rønne."

"Ja, om Gud vil," lagde den gamle Dame til. "Men hvad var det, mit Barn, de talte om Fogden? Hvad har Fogden med Dampskibet at gøre?"

"Fogden?" spurgte Olsen med en tvungen Latter. "Herre Gud, véd Moder, som er en Koffardikaptajns Kone, ikke det? Denne Foged - ja, det er Havnefogden, ham, som har med Toldbodbommen at gøre. Intet Skib maa løbe ud efter Solnedgang; men for os har han faaet Ekstraordre - det var det, de kom for at melde."

Han saa' hende ængstelig ind i Ansigtet, men da han i dette ikke læste den ringeste Uraad, greb han rask hendes Haand og sagde: "Farvel, Moder!"

"Farvel, mit Barn, og Gud velsigne dig!" hviskede den gamle Dame og kyssede ham endnu en Gang. Et Minut efter lukkede Martha os ud ad Døren.

Da vi kom ud paa Vejen, vendte Olsen sig om og stirrede endnu et Øjeblik hen imod Huset. Derpaa knappede han sin Frakke til, satte sin Hat fastere paa Hovedet, thi det baade blæste og regnede stærkt, tog mig ved Haanden og gik rask hen ad Vejen uden at sige et Ord. Jeg vovede ikke at spørge, saa forkommen var jeg af Angest over det, som skulde ske, men løb hele Tiden ved Siden af ham, thi jeg kunde ikke holde Trit med ham. Lidt efter øjnede jeg i Halvmørket en Vogn, som holdt tæt inde under Træerne. Kusken stod henne ved Hesten, men ved den aabne Vogndør saas to Personer i tykke Frakker og med flade Voksdugskasketter paa Hovedet. Var de ikke Københavns 160 Politi, saa var de i det mindste nær i Familie dermed.

Jeg trykkede mig noget. Olsen standsede og spurgte: "Kan du nu finde hjem, Viggo? Alleen lige ud, til du kommer til Frihedsstøtten, og saa ind ad Vesterport."

"Skal jeg da ikke arresteres?" stammede jeg.

"Hvorfor?" spurgte Olsen.

"Jo," udbrød jeg, "det var jo mig - -"

Jeg fik ikke sagt mere; thi i det samme greb en af de to Fyre Olsen i Kraven, trak ham hen imod Vognen og puffede ham ind, idet han sagde: "Lad os saa komme af Sted! Nu kan det være nok med al den Faddersladder."

"Nej, det maa I ikke," raabte jeg og sprang frem foran den anden, der gjorde Mine til at ville følge efter. "Det er ikke ham, der har gjort det! Det er mig, som skal arresteres - det er mig, der har sprøjtet paa Københavns Politi!"

"Drengen er gal!" raabte Betjenten inde i Vognen.

"Ja, sprøjtegal!" grinede den anden og skubbede mig til Side.

"Lad ham ikke køre! Lad mig sige ham Farvel blot endnu en Gang!" bad jeg hulkende. "Jeg holder saa meget af ham!"

Betjenten paa Vejen fattede Medlidenhed med mig og løftede mig saa meget op, at jeg kunde se ind i Vognen. Olsen bøjede Hovedet hen imod mig og hviskede: "Stille Viggo! Jeg bliver arresteret for Gæld. Ingen maa vide det; men skulde du se Urtekræmmer Petersen, kan du hilse ham fra mig. Farvel, Viggo! Du er en god Dreng, Farvel!"

Betjenten satte mig ned, svang sig op hos Kusken og gav egenhændig Hesten et Rap. Han i Vognen stak Hovedet ud ad Vinduet og raabte: "Til Hestemøllestræde!" - Og af Sted gik Drosken i flyvende Fart.

161

Jeg blev staaende et Øjeblik ligesom bedøvet; derpaa vandrede jeg langsomt hjem ad den mørke Allé, angst for de Skænd, jeg vilde faa af Onkel. Da jeg kom til Frihedsstøtten, husker jeg, at jeg stod stille og tænkte paa, hvorfor den dog egentlig stod der.

Ottende Kapitel. Familien Petersen.

Urtekræmmer Petersen - det vil sige Urtekræmmer Petersen senior med Titel Grosserer - var ikke nogen almindelig københavnsk Urtekræmmer. Med al Respekt for Standen, kommer man dog ved denne Benævnelse til at tænke paa en vims, lille Mand med et staaende Smil, hurtige Gebærder og et Ansigt, hvis væsentligste Mangel er Fortænder. Man tænker sig denne Mand lidt kalveknæet; med Støvler, der engang har været lakerede, men nu er skaarne ud til Tøfler; med Haaret sirlig glattet tilbage med Stangpomade og derpaa slaaet frem i den bekendte Sveskekrølle over højre Øre, og for Resten i en Dragt, der holder Middelvejen imellem næstsidsste Mode og det rent butiksmæssige, hvoraf den hvide Hagesmække udgør en væsenlig Bestanddel. Han staar om Sommeren i Skjortærmer, har om Vinteren lysegraa Muffediser om Haandleddene og lyseblaa Frostknuder paa Hænderne; men altid er han i Besiddelse af en rivende Ordstrøm, der varierer lige fra: "Naa, lille Stine, bankede Fruen saa sin Mand i Gaar Aftes?" og til: "For tre Svesker, fire Kardemomme, en hal' Pebermønte - intet 162 videre? - Værsenartig, en hal' igen." - Men en saadan Mand var Urtekræmmer Petersen ikke. Høj, før, med et rødmusset Handelsansigt, kunde man antage Hr. Petersen for en solid, Jydsk Studepranger, naar han om Vinteren kom vandrende ned ad Gaden, iført sin tykke Ulveskindspels og den brune Odderskindshue paa Hovedet; men den samme Betragter vilde maaske hen ad Sommeren antage Hr. Petersen for en velnæret, værdig Landsbypræst, naar han, i fine, sorte Klæder og med den skinnende Silkehat, i adstadig Pasgang vandrede ud til Frederiksberg med sin lille, spinkle Kone under Armen. Men for den, der havde talt, var det endog kun tre Ord, med Urtekræmmer Petersen, vilde disse Gisninger forsvinde som illusoriske. Handelsmanden - Grossereren traadte øjeblikkelig frem. Der var i hans korte Svar noget, der straks traf Sømmet paa Hovedet, gjorde Sagen vis, og, i det hele taget, lignede Underskriften paa en Veksel. Der var i hans Blik noget, der gjorde, at man fik en bestemt Fornemmelse af, at han saa' lige igennem Sagerne og traf det, der laa bagved. Der var endelig i hans Bevægelser, og navnlig i den Maade, hvorpaa han slog ud med Haanden, noget, jeg vil ikke sige kongeligt, men noget sikkert, der laa meget nær op dertil, og som bestyrkede den paa Købmagergade herskende Anskuelse om, at han stod imellem to Tønder Guld. Saaledes var Hr. Petersen som Handelsmand - som Menneske var han noget helt andet.

Urtekræmmer Petersen var særdeles godt kendt paa Købmagergade. Hans engelske Gig, den firstolede Holstenskvogn og den russiske Kane havde altfor tidt rullet, rumlet og klingret gennem Gaden, til at ikke enhver skulde kende dem og deres stadige Indhold. Men af alle var der ingen, der kendte ham saa godt som Onkel, og det er Onkels Fortællinger, jeg kommer med.

163

Urtekræmmer Petersen hed i sin spæde Ungdom, slet og ret Lars og var, som Biograferne udtrykker sig født af fattige Forældre paa en Ødemark i Nærheden af Kallundborg - uvist naar og af hvem. Sin første Lærdom og sine første Prygl fik han i Sognets Almueskole, indtil han blev saa gammel, at han kunde skælné en Ræv fra en Spids og en almindelig Gaas fra dem, der ved Efteraarstide trækker hen over Kattegattets Vande. Saa fik han sig en ny Dragt af en gammel Soldaterkavaj, en Pilekæp i Haanden, en Lædike paa Ryggen, og blev nu sendt ud for at genne Ræven fra Gæssene. Herfor fik han syv Skilling om Ugen. Disse gemte han trofast i sine Træsko og vilde før have ladet sig slagte end udlevere en eneste af dem. Fra Træskoene vandrede de over i en gammel Hosesok og gemtes under Overliggeren paa en Kæmpegrav, hvorfra han holdt Udkig med Gæssene. Af og til forsvandt en af disse. Man kunde jo ikke genne alle Ræve bort, især ikke saadan henad Mortensdagstider; men det mærkeligste var, at naar en Gaas var forsvunden, kom der altid blanke Markstykker i Hosesokken - det havde Overliggeren kunnet fortælle; men den tav som en Sten.

Fra Kæmpegraven havde Lars Udsigt til andet end netop Gæssene. Hvor Ødemarkerne endte, laa det blinkende Hav, og længere ude saa' man hvide Sejl glide forbi og tabe sig paa Kattegattet. Man fejler imidlertid, dersom man tror, at disse Syner, Oldtiden bagved og Nutiden foran, vakte eventyrlige Drømme i Drengens Sind. Tværtimod, Kæmpegraven var for ham kun et sikkert Skjulested for Hosesokken, og Havet vinkede ikke lokkende og fristende ud til Togter og Eventyr - han saa' paa Skibene, men tænkte paa, hvad der var i dem.

Saa beregnede han da, hvor længe det kunde vare, inden Markstykkerne i Hosesokken formerede 164 sig saa meget, at de blev til ti Rigsdaler. Saa vilde han sige sin Tjeneste op, gaa til Kallundborg, købe Krambodvarer hos Købmand Lauritzen og sende dem bort til Steder, hvor de var det tidobbelte værd. Naar han var kommen saa vidt, faldt det ham ind, at Skibene dog ikke duede noget, thi han kunde jo ikke selv gaa med. For Vandet havde han en medfødt Angest, og betro Indkøbet for de surt erhvervede Markstykker til andre, kunde han heller ikke - de vilde naturligvis snyde ham. Naar disse Tanker kom over ham, blev han tungsindig. Det syntes ham, at hans kæreste Lykke var spildt, og han kunde da sidde hele Timer og stirre ud over Havet. Af den gamle Jens Røgter havde han lært at skære en Pilefløjte; han havde naturligt Gehør og

spillede snart ganske vakkert. Fløjten blev ham en kær Ven, ihvorvel den stod langt under Markstykkerne, og naar Skibene sejlede bort uden at kunne tage hans Kramvarer med, blæste han dem et Stykke.

Hans bedste Leg var imidlertid den at samle de hvide Muslingskaller ved Strandkanten. De blev ordnede i Stabler, ti i hver, og naar han havde saadanne ti, legede han, at han ejede hundrede Rigsdaler. Saa skjulte han dem omhyggeligt, samlede den næste Dag nye, og da han havde faaet tusinde, begyndte han at handle - det vil sige, han lagde to, hvor han tog én, og for at holde nøjagtig Regn skab, stak han de udgivne Skaller med Spidsen ned i Jorden, medens de indvundne blev lagt fladt oven paa den.

I disse storartede Handelsforetagender blev han en Dag overrasket af Stedets Præst. Præsten, der var Onkels Morbroder, blev forbavset over denne besynderlige Leg, og Lars, der havde en sky Frygt for Præsten, vilde ikke ud med Sproget, men svarede blot, at han gjorde et Forsøg paa at lære sig 165 selv at regne. Onkels Morbroder var en brav og i alle Maader fortræffelig Mand; han havde kun én, men meget menneskelig Svaghed. Han samlede paa Biografier, lige fra Gorm den Gamles til Ole Kollerøds, og havde af disse tilfulde lært, at store Mænd tidt fødes i smaa Kaar, og at det geniale ofte træffes der, hvor kun det gale synes at stikke frem. Selv havde han ingen Børn, og her fandt han nu efter en god Middag, der altid stemmer Sjælen velvillig, midt paa en græsklædt Ødemark en Dreng, der hverken vidste, naar eller hvor eller af hvem han var født, men til Gengæld spillede paa Fløjte og ved Hjælp af Skaldyr forsøgte at lære sig selv Aritmetik. Da disse Fænomener tilmed havde stor Lighed med Newtons første Begyndelse, blev han lige saa glad som en Oldgranser, der af Kæmpehøjen uddrager et af Oldtidens sjældneste Smykker, paa hvilket hans øvede Øje straks ser, at det ved en forstandig Restauration vil vinde hele den svundne Glans tilbage. Han tog egenhændig Lars med sig, købte ham løs fra Husmanden og førte ham i Triumf til Præslegaarden i Kallundborg. Her begyndte han allerede den næste Dag at indprente ham Begyndelsesgrundene i Humaniora, og i Førstningen gik alt efter hans Forventning. Lars lærte at skrive og læse med en forbavsende Lethed, og hvad Regningen angik, skulde man tro ham født i en Sejrsskjorte med den lille Tabel foran og den store paa Ryggen. Men da der blev Tale om at sende ham til Latinskolen, gjorde han Oprør. Præst vilde han ikke være; han kunde jo Rentesregning, Brøk og Reguladetri - hvad Brug havde han saa for Genesis?

Onkels Morbroder, der ikke havde glemt Skallerne og paa ingen Maade vilde opgive Tanken om den berømte Mand, der maatte stikke i Lars, beholdt ham da hjemme og mente, at han enten maatte 166 have Talent som Matematiker eller Naturforsker, men ingen af Delene holdt Stik. Lars holdt ikke af Blomster, havde en medfødt Afsky for smaa, og Skræk for store Dyr, og brugte Stenene til Regnepenge. Hvad den højere Matematik angik, da var det ikke et Haar bedre. Lars kunde ikke faa i sit Hoved, at en stereometrisk Figur skulde vise sig fritstaaende, lige saa lidt som han kunde fatte det fine i at regne med Bogstaver, naar man havde solide Tal. Den gamle Præst var Fortvivlelsen nær. En saadan Mangel paa Genialitet havde han i sine Biografier aldrig truffet hos en Dreng, der havde opfundet at omdanne Skaldyr til Taldyr. Endelig spurgte han ham en Dag om, hvad han havde Lyst til. Lars svarede, til at komme paa Købmand Lauritzens Kontor og lære det dobbelte Bogholderi. Hermed var enhver Tanke om hans vordende europæiske Berømmelse udslettet. Han fik sin Vilje og en lille Sum Penge; men fra nu af skulde han skøtte sig selv.

Havde Præsten ikke kunnet opdage det geniale hos Lars, saa fandt Købmand Lauritzen det øjeblikkelig; thi næppe havde Lars indaandet Krambodens blandede Atmosfære af Sild, Kaffe, Tjære og Manufakturvarer, før han befandt sig som Fisken i sit Element og skød sin Fart derefter. Her var desuden ingen Tale om Cornelius Nepos eller "saadanne andre gamle Kegler", som Lars skemtefuld udtrykte sig, og her kunde han ærgre sin Velgører ved at sende ham Snustobak i Horats Satirer og hollandsk Ost i Vergils Georgikon. Men Lars havde virkelig Egenskaber, der i høj Grad gjorde ham skikket til Krambodsvend. Han kunde slaa otte om Kongen uden at fejle, drikke Snaps om Snaps med Bønderne uden at sejle, og uden at det havde anden Virkning, end at han "tørrede dem ordentlig om Trompeten" paa deres Kornpriser, naar de selv 167 var fugtige af Spiritussen. Men ogsaa i andre Henseender udviklede han sig. Bondedrengens forlegne, kejtede Væsen skød han af sig med samme Lethed som den, hvormed han havde set Snogen skyde sin Hard paa de grønne Ødemarker. Han var den første, der indførte at forskrive sine Klæder fra København, og snart var han Kallundborgs feterede Løve, der ikke stak op for de i Sommerferien importerede ægte. Dertil kendte han Byens nyeste nyt og forstod snart at føre en Kotillon paa Klubballerne, saa fejende som ingen anden.

Det varede ikke længe, saa var han uundværlig, og den eneste Fejl var den, at han selv vidste det. Markstykkerne i Hosesokken havde imidlertid "*per fas et nefas*", en Vending, som han havde lært af Byfogden, forvandlet sig til blanke Dalere, og imellem dem laa noget blaat og brunt, som andre mente egentlig burde ligge i Købmand Lauritzens Pengekasse. En skønne Dag gik det Tordenbudskab gennem det Lauritzenske Hus, at Petersen havde sagt op og vilde etablere sig selvstændig med Kramvarer og Korn. Købmand Lauritzen var imidlertid en snu Diplomat. Han følte Farens Størrelse, og da Lars samme Aften steg paa Vognen for at begive sig til København, havde han ombyttet Hosesokken med et Monstrum af en Kalveskindstegnebog, hvori der laa tusind Daler fra hans Principal og de varmeste Anbefalingskrivelser til tre af Københavns mest "fine" Grosserere.

En anden vilde straks have bidt paa Krogen, aabnet Forretning i København og, ukendt med Forholdene, sat Kalveskindets Indhold over Styr; men Lars var en gammel Fisk og kendte tilfulde Betydningen af at vente. Han tog det sletteste Værelse paa "Tre Hjorter", stak Tegnebogen ned i Støvleskaftet og drev saa ud

paa Toldboden for at se Tingene an. Her traf han en af de "fine", og tre 168 Dage efter ansatte Grosserereren ham som Overopsynsbetjent ved Pakhuset. Her var det, at Onkel fornyede det Bekendtskab med ham, som var bleven afbrudt ved Onkels Bortrejse fra Kallundborg som Student, og hermed gik det til paa følgende Maade.

Onkel havde kun faa Passioner, og var i det hele taget en meget sober Mand. Hans eneste Svaghed var at faa et Glas ægte Jamaika Rom til sin tarvelige Frokost. Han drak den altid af en lille Sølvstumling, og den kom kun ekstraordinært frem, naar han skulde til Audiens hos Frederik den Sjette, hvilket af og til gik paa i Fabrikkens Anliggender. Dette var tillige den eneste Lejlighed, hvor jeg erindrer at have set ham i Kjole og med hvidt Halsbind.

Onkel havde tillige med nogle Venner, der delte samme Passion, slaaet sig sammen om at bestille et Fad god Rom hos et af de første Huse paa Jamaika. Skibet var ankommet, Fadet bragt i Land, Tolden klareret, og Udleveringssedlen tilsendt Onkel, der i den Anledning lod gamle Hans spænde de brune før; thi selv vilde han være til Stede for at sikre sig, at Fadet urørt kom i hans Hænder - dengang blev der "døbt" megen god Rom paa Toldboden.

Derude paa Pladsen mødte Onkel sit fordums Bysbarn Lars Petersen, og hvad han havde formodet, gik ogsaa i Opfyldelse. Lars erkendte Udleveringssedlens Gyldighed, men gjorde allehaande Vanskeligheder ved endnu samme Dag at udlevere Fadet, som laa lige uden for det Pakhus, hvor han boede.

Onkel, der godt mærkede, hvori Knuden stak, brød pludselig overtvært, klappede Lars paa Skulderen og sagde: "Sig mig, min gode Petersen, er det sandt, at De er bleven Præst?"

Lars vidste ikke, hvad han vilde sige dermed.

169

"Aa, ser De," sagde Onkel, "man siger, at De somme Tider døber et og andet herude paa Pladsen."

Lars satte de mest uskyldige Øjne op og forsikrede, at han aldeles ikke begreb, hvad Administratoren mente.

"Ikke det, min gode Petersen?" spurgte Onkel paa sin indtrængende, men ubehagelig venlige Maade. "Ikke det? Saa lad os fatte os i Korthed. Se, De holder nu af en god Snaps uforfalsket Rom, og det gør jeg ogsaa. Vel, De faar nok Deres, det er jeg vis paa, men naar jeg kommer igen i Morgen, har min Rom faaet Vattersot. Den taaler ikke at ligge ude en Nat i dette fugtige Vejr. Forstaar De det?"

Lars virrede polisk med Hovedet.

"Naa, naa," blev Onkel ved, "vi er jo alle Mennesker, især paa en Toldbod. Slaa De nu Spundsen op og tap Dem et Anker Rom. Saa faar De, hvad De skal have, og jeg slipper for at faa Vand i min."

Lars skævede først til Fadet og derpaa til Onkel med et Smil, som viste at han beundrede hans praktiske Sans. Endelig sagde han som for sig selv: "Det er nu godt nok, Hr. Administrator; men jeg har ikke noget Anker ved Haanden."

"Ja, saa faar jeg vel hjælpe Dem," svarede Onkel. "Aa, Hans, lang mig det Anker og den Hævert, som ligger i Halmen."

Lars tog Ankeret imellem begge Knæ, satte Hæverten til - "Og" endte Onkel altid sin Fortælling - "tappede han mig ikke et Anker af min gode Rom, den Æsel, lige saa rolig, som om den havde været hans egen."

Nogen Tid efter denne Historie fik Lars en forfløjen Idé, som nær havde kostet ham hans Bestilling. Fra Kallundborg havde han vel kendt Begrebet "Drikkepenge"; men her paa Toldboden, hvor han 170 saa' mærkelige Ting, fik han først Blikket op for "uvisse Indtægter". Han fandt, at Hosesokken trængte til at blive et Par; det var nødvendigt, at han maatte være Magasinforvalter, han maatte være det - men hvordan?

Det var paa den Tid Skik, at gaa lige til Kongen med sine Andragender, og Lars, der fandt, at man selv "*per fas et nefas*" tjente smaat hos Grosserereren, mente, at han nok fortjente at faa den Plads, som netop var ledig. Med det snu Instinkt, som udmærkede ham, klædte han sig i Vadmel's Kofte og Hue og gik saa en smuk Dag op for at søge Audiens. Hverken de fine Kammerherrer eller galonerede Pager konfunderede i synderlig Grad Lars; dem havde han hørt Tale om og forberedt sig paa. Men hvad der rent bragte ham fra Koncepterne var den lille Omstændighed, at han fik sin Plads anvist bag ved Onkel, som netop den Dag var tilsagt til Audiens. Onkel havde, som sædvanlig, drukket sig en Snaps af den gode, uforfalskede Rom, og enten det nu var, fordi Lars kunde lugte dette, eller fordi Onkels sarkastiske Blik stadig hvilede over ham, vist er det, at han mistede Fatningen og i sin Fortvivlelse halvhøjt begyndte at repetere den Tale, som han agtede at holde til Majestæten, samtidig med at han vendte sin laadne Hue i Haanden, til den fik Foret udad.

Men hver Gang han kom til Enden, syntes han, at han havde glemt et Stykke af Talen, og for hver Gang han gentog den, blev dette Stykke større og større, saa at der til Slutningen ikke var stort andet tilbage end "Deres Majestæt, Deres kongelige Højvelbaarenhed" - men hvilken af disse to Titulaturer, der var den mest passende, kunde han i Øjeblikket ikke besinde sig paa. Saa vidt var Lars, da Onkel traadte ind, og han saa' ganske tydelig, at Kongen rakte ham Haanden, hvilket forbløffede ham end yderligere. Da 171 Onkel kom ud og med sin rolige Holdning tilkastede ham et Blik, hvori hele Historien med Rommen stod at læse fra Begyndelsen til Enden, blev Lars saa forbløffet, at han traadte et Skridt tilbage, saa at den jourhavende Kammerherre maatte puffe ham i Ryggen for at faa ham frem. Lars kom ind, noget nær paa samme Maade, som en Kanonkugle kommer ud, og Kongen, der den Dag ikke var i det bedste Humør, fo'r ham i Møde paa sin bekendte barske Maade med de Ord: "Hvad er det? - Hvad vil han?"

"Ingenting, Deres kongelige Højvelbaarenhed," svarede Lars, der nu mistede ethvert Spor af Fatning.

"Guds Død!" tordnede Kongen. "Er det for ingenting, han kommer herop?"

"Ja - Nej - det vil sige, jeg vilde saa inderlig gerne være Magasinforvalter, naar ikke Deres kongelige Majestæt havde noget derimod."

"Er han gift?"

"Nej, Deres Velbaarenhed."

"Hvor meget har han om Aaret?"

Lars, der følte sin Tillid betydelig vokse ved Talen om Tal og faste Summer, svarede: "Aa, det er ikke saa lige, Deres kongelige Højhed; somme Aar mere end somme. Men *per fas et nefas*, kan det nok blive en tre Hundrede Daler."

"Hvad er det han siger?" raabte Kongen. "*Per fas et nefas*? - Forstaar han Latin?"

"Nej, Deres Majestæt, ikke et Korn," svarede Lars. "Jeg mente med det, jeg sagde, kun saa omtrent, eller henved tre Hundrede."

"Vel, vel," sagde Kongen kort og slog ud med Haanden. "Jeg gratulerer ham til, at han ikke har lært Latin, ellers havde han været paa Toldboden for sidste Gang. Nu kan han lægge sin Ansøgning der, saa skal vi gøre, hvad vi kan."

172

Lars kom ud i Forgemakket, hvor den jourhavende Kammerherre havde hørt alt, saa rød som en Bonderose; men enten det nu var et Spil af Tilfældet, eller fordi Kongen mindedes den originale Audiens - nok er det: han blev virkelig Magasinforvalter, og hans Respekt for det latinske Sprog blev derved saa ringe, at han hellig lovede sig selv, at hans Børn aldrig skulde faa noget med det Krammeri at skaffe. "Thi hvad var det blevet til med mig, om jeg havde lært det," plejede han at sige.

Der kom nu en Tid, som ikke var mærkelig ved andet end ved den Udstrækning, som Lars vidste at give en Magasin forvalters Sportelvæsen; men hans egentlige Lykkestjerne gik for ham, som for saa mange andre, først op igennem Erotikkens Morgenrøde. Lars havde ikke glemt Pilefløjten. Han anskaffede sig nu en af Ibenholt, og naar de lange Aftener kom, tog han den op af sin Dragkiste. Han kunde da sidde og øve sig hele Timer i Rad; den var hans Omgang og troeste Ven, andre havde han ikke, "thi Venner og Omgang koster Penge," mente han. Henad Foraaret, da Træerne paa Pladsen sprang ud, og Sundet som en lyseblaa, uendelig Stribe skinnede i Maaneglansen, forekom det Lars, at Stuen blev saa underlig snæver, og han satte sig da ved Bolværket, saa' ud over Havet ligesom i gamle Dage og blæste saa "Skønne Minka" paa sin Fløjte. I saadanne Øjeblikke kunde der trænge et Glimt af Hjemveens og Forladthedens Poesi igennem ham, og dette gik, uden at han anede det, over i hans Spil, hvortil han troede, at de store Toldbodhunde var de eneste uskønsomme Tilhørere. Lars anede ikke, at der bag ved det røde Gardin paa et af de oplyste Vinduer, som vendte ud til Pladsen, sad en ungdommelig Kvindeskikkelse, rank, sortlokket og 173 med det lyttende, sænkede Hoved fuld af alle Haande Anelser og ubestemte Drømme.

»Et Posthorn i det fjerne,
et Suk af Nattens Vind,
Blink af en enlig Stjerne« -

havde Lars vidst, hvad disse Ingredienser formaar i et syttenaarigt, ubefæstet Hjerte, da havde han ikke saa roligt siddet paa Bolværket og aandet sine klagende Elegier ud i den milde Foraarsnat; men da havde han maaske heller ikke spillet med den Ensomhedens Længsel, der nu fyldte hans Bryst. Det lille, oplyste Vindue, der som en Stjerne blinkede ned til den øde Toldbodplads, kunde imidlertid ikke i Længden undgaa hans Opmærksomhed, og Lars mærkede snart, at Stjernen tændtes og slukkedes samtidig med Tonerne. En varm Sommeraften, da hvide Gardiner havde afløst de røde, fik han Øje paa et sortlokket Hoved inden for

disse, og tillige Vished om, at dette lille, sortlokkede Hoved i lang Tid havde holdt Øje med ham. Lars var imidlertid en klog Mand, som ikke lod sig rive hen af Stemninger. Han forhørte sig - en københavnsk Kammerpige laa allerede betydelig under hans Fordringer. Det lille Vindue laa i en Fløj, hvis tilsvarende Hovedbygning vendte ud til Amaliegade, hvor det som Helhed ejedes af en rig Grosserer, som Lars hver Dag saa' paa Pladsen. I den otte Dage havde han Oplysninger om alt, og disse overgik hans dristigste Forventninger. Det lille, sortlokkede Hoved var betydelig i Slægt med Grossererens graahaarede ditto; thi Fløjen var indrettet til Sovekammer og Bolig for Grossererens Datter, hos hvem en Kammerjomfru spillede den første og mest fremragende Rolle. Han gjorde sit Overslag. Planen var overmaade dristig, men det forventede Udbytte ogsaa over tusinde Procent. Lars havde ikke glemt 174 Klubballeerne i Kallundborg og det Indtryk, som en velført Kotillon eller baglængs Polka med Tyrolervalsetrin havde frembragt paa den kvindelige Befolkning. Vi skal ber ikke dvæle ved de Skrædderregninger, som Lars lidt efter lidt modtog, heller ikke vil vi beskrive hans første Optræden i "Den bestandig borgerlige", skønt der baade for Læser og Forfatter kunde være adskilligt at bemærke. Vi skal kun slaa fast som et uomtvisteligt Faktum, at han og det lille sortlokkede Hoved traf sammen paa mange forskellige Steder, hvilket alter førte til, at han en Dag meldte sig hos Grosserereren som Frier. Lars havde imidlertid ikke stor Fornøjelse af denne Visit. Ja, ondsksfulde Tunger paastod endog, at han samme Aften badede sin Næse med Blyvand og ikke var i Stand til at traktere Fløjten adskillige Uger derefter.

Lars hørte imidlertid til disse sejge, ihærdige Naturer, som med Snerlens Taalmod kravler op den ene Vej, naar de er smidt paa Porten ad den anden. I de lange, ensomme Dage paa Kallundborgs Ødemarker havde han lært, at Vinden ikke hver Dag blæser op til Solskin, og tillige set de lange, listige Omveje, Ræven kan gøre, før den snapper sig en Gaas. Hosesokkens sidste Indhold blev anvendt paa Kammerpigen, og en regelmæssig Pakhuspostgang bragt i Stand ved Hjælp af en Snor, som førte op til det Vindue, hvor det lille, sortlokkede Hoved for første Gang havde vist sig. Henad Eftersommeren begyndte Lars at mærke, at hans surt erhvervede Markstykker begyndte at sætte gylden Frugt, og da Efteraaret kom med sin Taage og Slud, med sin store Rengøring, der bragte røde Gardiner i Stedet for de hvide, da var der stærke og mægtige Tegn i Luften, som tydede paa, at Elskovens Vaar begyndte. En rød Billet, som blev trisset i Vejret om Morgenen, fik de røde Gardiner til at 175 forsvinde henad Aften, og i deres Sted kom der en rød Brandstige, stærk og solid, hentet fra selve Pladsens Materialhus; thi de romantiske Strikkestiger havde Lars ikke synderlig Tro til, skønt det lille, sortlokkede Hoved særlig havde ønsket en saadan. Nede ved Bolværket laa en Fiskerbaad med røde Sejl, og ved Roret sad Kærlighedens Genius i Form af en Skovshovedfisker med Langstøvler og en forsvarlig Sydvest. Lars' Kærlighed maa have været overmaade stor; thi han, som ellers aldrig betroede sig til Vandet, ja, lige fra sin første Barndom havde haft en vis Modbydelighed selv for en Vadskebalje, fo'r den Nat til det Sted, hvorhen alle ulykkelige Elskere og hevngerrige Duellanter farer, og i St. Ibs Kirke blev deres Hænder forenede - to meget forskellige Hænder: den ene grov, haard og plump, belæst med Uret og skabt til at vende Skillinger; den anden fin og blød, rig paa Kærlighed, men forkvaklet af at vende Bladene i Lafontaines Romaner.

Med denne Begivenhed var Vendepunktet i Lars Petersens Skæbne indtraadt, og han svang sig som den Fugl Fønix hurtig op af de Flammer, som hans Kærlighed havde tændt. Et halvt Aar efter døde hans Svigerfader, et Tab, hvori Lars tog saa oprigtig Del, at han til Minde om ham byggede den store Gaard paa Købmagergade. Her etablerede han sig først som Urtekræmmer, antog senere Titel af Delikatessehandler og havde nu i sit Livs Aften kun ét Ønske tilbage - dog, hvori dette Ønske bestod, vil vi udsætte at meddele - Fortællingen vil føre det med sig.

Det lille, sortlokkede Hoved havde ikke levet tre Dage sammen med Lars, før det indsaa', at det havde begaaet en skrækkelig Fejltagelse; men desværre hørte denne til dem, for hvilken der hverken gives Bod eller Bedring. I hele Lafontaine var 176 der ikke en eneste, der lignede Lars, og Fløjten, som i de hemmelige Forlovelsesdage havde haft saa smigrende og blød en Klang, fik nu en anden Lyd, saa skærende, at den mindede om en Baadsmanspibe. Hvad hun led, udtalte hun ikke; tavs og stille vandrede hun om i sit store, prægtige Hus, som en lille Automat, hvortil Lars havde Nøglen. Saaledes som jeg husker hende, staar hun endnu for mig som en lille, mager Kone med bleg Hudfarve, stærkt rynket Ansigt, og store, sorte, men noget urolige, fremspringende Øjne, der tilligemed hendes Væverhed gav hende en vis Lighed med en forskræmt Mus. Naar Petersen med sin dybe Stemme, halvt gennem Tænderne, halvt ud af Mundvigen, snærrede det ene Ord: "Elise!" - var det som om alle Automatens Traade kom i Bevægelse, og hun vimsede da med sansesløs Hast fra den ene Stue til den anden for at bringe det forlangte. Saa faldt hun atter hen i Strikketøjet, glattede det endnu smukke, sorte Haar med de magre Fingre, og strikkede med en Iver, som om hver Maske var en Levedag til hendes Tilværelse. Saaledes kunde hun sidde hele Timer i Rad, uden at man hørte andet end de rastløse Strikkepindes Raslen, og talte man til hende, fik man sjældent mere end det ene af hendes to Yndlingsmundheld: "Ja, der skal man se!" eller: "Nej, hvad der dog kan ske i Verden!" - Om hun har anvendt disse, dengang hun var paa Stigen med Lars, derom melder Historien intet.

Ét Lyspunkt var der dog i hendes indestængte Liv, og kunde man ramme dette, blev hun livlig, ja endog snakkesalig. Lars havde, dengang han grundede Forretningen, gjort en Rejse til Mentona. Hun, som saa' Syden i dets brogede, poetiske Farveskær, havde besvoret ham at tage hende med, og meget imod sin Vilje havde Lars gjort det - det var jo en Forretningsrejse. Men i det skønne 177 Mentona havde hendes Ønsker først ret udfoldet sine Vinger, og her havde hun som den eneste Kærlighedsgave udbedt sig at maatte se

Rom, om det saa kun blev en eneste Dag. Selv vidste hun kun uklart, hvorfor hendes hedeste Attraa stundede mod den evige Stad; men for hende var Rom det Brændpunkt, hvori alle Poesiens Lysstraaler samlede sig og kastedes tilbage med en forunderlig, magisk Glans. Lars brummede og maalte efter paa Kortet. Det forekom ham ikke, at der kunde gøres nogen Forretning i Rom; men pludselig faldt det ham ind, at en slig Romafart vilde kaste en vis Relief over Huset Petersen. Saa vidt han vidste, var der ikke en eneste i hele Lavet, som havde besøgt Rom. Med sin praktiske Sans ordnede han Rejsen, det vil sige, han lejede en Vetturino og købte sig en Anvisning til at se Rom i ni Dage. Minderne om disse faa lykkelige Solskinsdage var det lille Paradis, hvortil hans Kone søgte, da de triste og mørke Dage kom. Lars selv omtalte dem sjældent; kun, naar han gjorde Selskab, naar Shirtingsbetrækket var taget af Stolene, og den store Bronzelysekrone i Salen var tændt, kun da viste han disse Dage frem med samme Værdighed som de tre Guldmosaikker, der prydede hans Manchetskjorte. Naar da han, den store Grosserer, var omringet af de talrige smaa Urtekræmmere, kunde han pludselig slaa ud med Haanden paa sin bestemte, afgørende Maade og sige: "Jeg kender lignende Forhold fra mit Ophold i Udlandet. Dengang jeg var i Rom! - ." Med denne Vending var man inde paa Emnet, og medens Lars drejede paa de guldindfattede Mosaikker, kunde der komme Ytringer om hans Rejse i Syden, som vakte stum Ærbødighed blandt Medlemmerne i Lavet, men som var til ikke ringe Moro for dem, der stod uden for dette.

Et Minde, og det et særdeles levende, havde Lars 178 taget med sig fra Rom. Det lille, sortlokkede Hoved havde aldrig haft stort Begreb om de rent verdslige Ting; for hende havde alt været absorberet i Romantikken. Hun havde ikke beregnet, at Rejsen, navnlig ved den praktiske Maade, hvorpaa hendes Mand tog den, var forbunden med en evig Uro og en evig Faren om fra Sted til Sted. De første tre Dage holdt hun det nogenlunde ud, den fjerde og femte saa' hun mere forvildet ud end nogen Sinde, og havde en Fornemmelse, som om hun havde bosat sig paa Hjørnet af en Møllevinge. Den niende blev hun syg, og den tolvte skænkede hun den overraskede Lars en Søn, hvis Ankomst han egentlig havde tænkt sig noget længere Nord paa. Lars blev ikke synderlig fornøjet. Han holdt ikke af Streger i Regningen, og mindst, naar disse var romerske; men dog gjorde han, saa vidt mulig, gode Miner til slet Spil. Drengen, der ikke udmærkede sig ved nogen særlig Fuldkommenhed, blev emballeret i Bomuld, og saaledes bragte Petersen baade ham og sin lille, forvildede Kone tilbage til København. Lars havde ventet en stærk, sund Dreng, og ikke saadan en ussel Skrælling, der maatte flaskes op med Faaremælk for at holde Livet i ham. Imidlertid slap han ikke Haabet, og dels ledet af dette, dels fordi han selv i sit Liv trykkende havde følt den Blyklang, som Navnet Lars indeholdt, lod han ham til stor Forargelse for sin Kones Familie døbe Svend Vonved Petersen, hvori enkelte fandt en stille Hentydning til Kæmpehøjen ved Kallundborg.

Under dette Navn flaskedes den unge Hr. Petersen op til stor Glæde for Familien, der i ham haabede at se noget særlig udmærket, saa snart han blev udviklet; men skønt født i Rom og døbt paa Kapitolium med det nordiske Heltenavn, udviklede den unge Petersen sig ikke ud over, hvad der i det hele taget var ejendommeligt for Familien Petersen.

179

Et Forsøg paa Studeringer opgaves, et Tilløb til Højskolen endte med et Fald ved Præliminæreksamen, og saaledes mødtes han og jeg i den samme Skole - jeg for at træde ind, han for at forlade de kedelige Skolebænke.

Tiden til at gøre hans Bekendtskab var saaledes kort, og dog har jeg et tydeligt Billede af ham; thi intetsteds opfatter man sine Omgivelser saa skarpt som i Skolen, og sine Antagonister fra den Tid glemmer man ikke. Svend Vonved eller "Svend Vanvid", som Drengene hurtig døbte ham, var en bleg, opløben Fyr, der altid gik i violet Fløjls Bluse og havde det friserede Haar skilt midt i Panden. Kammeraterne paastod, at hans to Fortænder allerede dengang var falske, hvilket paadrog ham Navnet "Svend Guldtand", ligesom han ogsaa hed "den lakerede Dreng", fordi hans Madkasse, Tornister og Støvler havde denne Fernis. Selv havde han et skjult og uroligt Væsen, som aldrig tillod ham at blive ret længe paa én Plet. Han havde Moderens store, forvildede Øjne, noget af Faderens flade, nedtrykte Pande, men den krummede Næse var hans egen; thi Kammeraterne paastod fuldt og fast, at den kun var bleven saaledes ved en i lang Tid fortsat Bearbejden foran Spejlet.

"Chokoladesvenden" - thi saaledes hed han ogsaa - var ikke godt lidt i Skolen. Aarsagen hertil laa i hans Karakter; han var fejt lige over for Faren, krybende for de ældre, drillesyg og grusom mod de yngre Kammerater. Kunde han stikke En en Knappenaal i Ryggen eller en Snebold i Nakken, uden at nogen saa' det, var han straks villig dertil; men skulde han have Prygl, kunde han trygle paa den mest krybende Maade og var straks villig til at slaa en Handel af med sin Modstander om Pryglens Eftergivelse imod en Tribut af Chokoladekager, Dadler eller Lakridsrod, som han med stor Behændighed stjal i Butikken, Dertil var han hævngherrig, stundom endogsaa hævnssyg, og denne Egenskab fik ham da til at sætte alle andre Hensyn til Side. Saaledes husker jeg endnu en Historie, der satte hele Skolen i Oprør. Svend skulde en Dag have Prygl, fordi han var "kommen til" at skære Knapperne af en anden Drengs Trøje. Trods al Beden og Hylene blev Straffen eksekveret saa grundig, at man kunde høre Svend brøle over hele Skolen. Lidt efter saa' vi ham forlade denne, bleg og med sammenbidte Tænder, idet han meddelte et Par af sine Kammerater, at det skulde "han", nemlig Rektor, faa betalt. Den næste Dag fandt vi til vor store Forbavselse Skoleporten lukket, da vi skulde gaa, og blev beordrede til at opstille os i en stor Halvkreds

midt paa Pladsen. Inspektørerne saa' særdeles spændte og forventningsfulde ud, Lærerne ikke mindre; over Drengene hvilede der et uvejrsagtigt Tryk, og mangen Samvittighed var ikke ganske sikker paa, hvor Lynet vilde slaa ned. Da saa' vi pludselig Rektor komme ud paa Pladsen. Efter ham fulgte Pedellen, og denne havde atter Svend Vonved ved Haanden. Svend blev stillet foran Halvkredsen, og Rektor holdt nu en lang Tale om Laster hos den opvoksende Ungdom, hvoraf jeg senere har fundet flere Brudstykker i "Tidsskrift for Skolevæsen". Derpaa blev Svend forevist som et frodigt Eksemplar af lumsk Nederdrægtighed, og der spurgtes ham under alles andagtsfulde Tavshed, hvordan han kunde være lav nok til ved Aftentide at liste sig ind i Rektors Forraadskammer for at bide Enderne af tre Tønder Vinterpærer, samt ælte en Otting grøn Sæbe over i en Fjerding ævret Vintersmør, saa at der hverken kunde vadskes eller smøres med det. Rektor udtalte derpaa som sin Formening, at Svend til Gengæld burde vadskes og smøres af Pedellen, fordi han havde bidt Hovedet 181 af al Skam. Denne Straf blev dernæst eksekveret til stor Tilfredsstillelse for alle, med Undtagelse af Svend, der fra denne Dag forsvandt fra Skolen, da den gamle Petersen fandt, at det var stridende mod ethvert Hensyn at prygle en Dreng, som lige skulde staa til Konfirmation.

Et Par Aar forsvandt han for mig paa et Handelsakademi. Derpaa dukkede han pludselig op i Glans og Glorie som Ejer af en Kabriolet, sort Silkehat og fine Staalbriller, der paa Afstand gav ham et vist studentermæssigt Udseende. Kort efter hed det sig, at han skulde overtage Handelen og Faderens nye, storartede Butik, men at man kun var uenig om, hvor vidt der paa Skiltet skulde staa "S. Vonved Petersen" eller "Svend Vonved-Petersen". Da bragte Jomfru Mortensen det Tordenbudskab, at han var bleven forlovet med Johanna. Hvorledes dette var gaaet til, anede jeg ikke, men det forekom mig, som om mørke, fjendtlige Magter havde Del deri, og baade paa egne og Olsens Vegne svor jeg hele Familien Petersen et dødeligt Had.

Hermed ender mine Optegnelser. De er maaske bleven udførligere, end Personerne er det værd, maaske længere, end min Fortællings Plan tilsteder det. Men for mig, som en Slags Historieskriver, har alt, hvad der vedrører den gamle Fabrik og dens Omgivelser, en særegen Interesse. Paa denne lille Plet, hvor Intriger spandtes og Intriger løstes, laa Huset Petersen og Huset Theil som de to Vinkler i den Trekant, hvori Fabrikken udgjorde den tredje. Har jeg for længe dvælet i disse Vinkler, og finder Læseren, at jeg har gjort Uret deri, kan jeg kun forsvare mig med Geometrien, som lærer, at de tre Vinkler i en Trekant netop udgør en dobbelt Ret.

182

Niende Kapitel. Befrielsesforsøg.

Da jeg den Aften, hvor Olsen var bleven fængslet for Gæld, stiv og forfrossen kom hjem, stod gamle Rasmus Portner ganske imod Sædvane foran Porten med Nathue under Kasketten og Lygte i Haanden.

"Hvor har han nu fjøttet om, Viggo?" spurgte han gnaven og lyste mig med Lygten op i Ansigtet.

"Jeg har været ude, lad mig bare slippe ind," bad jeg.

"Ja, slippe ind, slippe ind, det er nu godt nok," brummede han, "det er jo derfor, jeg staaer her. Men han faar af sin Onkel, det kan han være vis paa. Administratoren har allerede været nede tre Gange for at spørge efter ham."

Nu først faldt det mig ind, at det maatte være meget sent. Gaderne havde ogsaa været saa øde, og Tanken om, hvad Onkel vilde sige, satte mig i stor Skræk, som ikke formindskedes derved, at Jomfru Mortensen lukkede mig op med et Ansigt saa stramt som et Slaaenbær og i en Dragt, der paa andre Tider af Døgnet i høj Grad vilde have krænket hendes Blufærdighedsfølelse.

"Gaa straks op til din Onkel, Viggo!" sagde hun og smækkede Døren arrig til. "Det er ogsaa en Tid at komme paa; man kan ikke engang faa Ro til at læse sin Aftenbøn!"

Skønt jeg vidste, at Jomfru Mortensen ved at læse sin Aftenbøn forstod at spise opvarmede Pandekager med Jordbærsyltetøj, gjorde jeg dog ingen Indvending, men listede mig sagte op til Onkels og mit Soveværelse.

Her blev jeg staaende og lyttede med bankende 183 Hjerte. Gennem Nøglehullet kunde jeg se, at der var Lys derinde, og nu hørte jeg ham gaa rastløs op og ned ad Gulvet. Endelig tog jeg Mod til mig og aabnede Døren.

"Viggo, Dreng, hvad er dog dette her?" lød Onkels Stemme mig i Møde. Men da han saa', hvor sørgmodig, forknyt og forfrossen jeg saa' ud, greb han mig ved Haanden, drog mig hen imod en Lænestol og sagde i en næsten blød Tone: "Barn, hvad er dog dette her? Du har sat os alle i stor Skræk. Hvor har du været henne?"

"Hos Olsen," stammede jeg forvirret.

"Hos Olsen? Hvem er det? - Naa, Guldpolerereren - hvor kunde du falde paa det, Viggo?"

"Olsen og jeg holder saa meget af hinanden, og der var saa kedeligt nede i Gaarden i Eftermiddags. Saa var Olsen paa Guldpolererstuen, og saa bad jeg ham, om jeg maatte gaa med ham."

"Hvor har I da været?"

"Slet ingen Steder uden hos Olsen og hans Moder, men de boede saa langt herfra."

"Naa, saa fortæl mig lidt derom! Du staar saa underlig og stammer i det," sagde Onkel og satte sig i Lænestolen. "Hvad bestilte I derude? Spillede I Kort?"

"Nej," svarede jeg, skrækkelig forlegen over at klare Dilemmaet mellem Tavshedsløftet til Olsen og Pligterne imod Onkel.

"Men hvad har I da gjort hele den lange Aften? Klokken er jo henad tolv."

"Først saa' jeg en Apostel," stammede jeg. "Saa kørte vi i Droske - og spiste Te - og drak Vindruer - -"

"Hvordan er det du staar og vaaser?" sagde Onkel lidt heftig. "Tænk dig om, og fortæl mig saa det hele."

"Nej, Onkel, det kan jeg ikke. Jeg har maattet 184 love Olsen ikke at fortælle noget derom, og du har selv sagt, at sine Løfter skal man holde."

Onkel saa' mig forskende ind i Øjet, men jeg blinkede ikke derved. Derpaa trommede han lidt paa den grønne Safians Lænestol og sagde: "Har du noget at bebrejde dig selv, Viggo, naar du i Aften beder dit Fadervor?"

"Nej," svarede jeg fast.

"Godt, saa kan du gaa i Seng, men gaa først ind og tag mig Lyset med Lyseslukkeren; det staar i Dagligstuen."

Da jeg bragte det forlangte, stod Onkel i Vinduesforfyndningen med Hænderne paa Ryggen og stirrede op mod de hvidlige Skyer, der i vekslende Former drev forbi den straalende Maaneskive.

Pludselig gjorde han en kort Vending imod mig og spurgte skarpt: "Boede Olsen meget fattigt?"

"Ja," svarede jeg.

"Ogsaa hans Moder?"

"Nej, hun boede godt."

"Og der fik du Te, Vindruer og Kage, ikke sandt?"

"Jo," svarede jeg.

"Hm!" sagde Onkel ved sig selv, "saa er det dog sandt. Det havde jeg ikke troet."

Onkel gav sig derpaa til den meget vanskelige Operation at knappe den sorte, stramtsiddende Frakke op, og var netop i Færd med at løse det stive Halsbind, da han igen spurgte:

"Fulgte Olsen dig lige til Porten?"

"Nej, kun et Stykke."

"Det kunde han gerne have gjort," sagde Onkel barsk. "Det er ingen Manér at lade en Dreng som dig gaa den Vej alene ved Midnat. Hvorfor fulgte han dig ikke?"

Jeg kom i en dødelig Vaande; men da jeg pludselig erindrede mig den vimse Urtekræmmers 185 tekniske Udtryk, troede jeg at kunne slippe dermed og svarede sagte: "Han fulgte mig et Stykke paa Vej, Onkel; men saa blev han sat."

"Sat? - Hvad for noget? Hvad mener du med det?"

"Jo, jeg mener - der var to Mænd, som holdt med en Vogn, og saa blev han sat - i Karetten mener jeg, og den ene Mand raabte, at den skulde til Hestemøllestræde."

"Hvad behager?" raable Onkel og lod Halsbindet falde, medens han med den anden Haand hastig knappede den ene Knap til efter den anden. "Hestemøllestræde? - Altsaa i Slutteriet? Er du vis paa, at du ikke har hørt fejl, Viggo? Talte de om Slutteriet?"

"Ja, Onkel!" udbrød jeg grædende. "Jeg har ikke hørt fejl. Olsen sidder i Slutteriet, og jeg er saa ulykkelig derover."

Onkel gjorde en Bevægelse, som om han vilde tage Halsbindet paa og straks fare ud af Stuen. Derpaa kylede han det hen paa Sengen og gav sig med raske Skridt til at vandre frem og tilbage i Stuen, idet han lagde Hænderne over hinanden og frembragte en smækkende Lyd ved at lade højre Haands Pegefinger falde ned i venstre Haands Hulning.

Nu stod Barometeret paa Storm, Onkel var smækvred. Jeg sagde ingenting, men listede i forkrøben Tavshed mine Støvler af og søgte blot at komme i Seng.

Ligesom jeg havde naaet dette, standsede Onkel foran Lyset, rettede paa Lyseslukkeren, og sagde halvhøjt: "Hvem kan dog være saa nederdrægtig? En fattig, blind Kones eneste Søn!"

Jeg regnede efter, om jeg skulde tie, men det prikkede saadan inde i mig, at jeg ikke kunde dy mig, og jeg hviskede derfor i sagte Ærbødighed: 186 "Det er Urtekræmmer Petersen, der har sat ham, Onkel."

"Hvoraf véd du det, Dreng?" tordnede Onkel og vendte sig imod mig.

"Jo, det sagde den Urtekræmmer, hvor Olsen købte Vindruerne, og da de satte ham, bad Olsen mig hilse Urtekræmmer Petersen, naar jeg saa' ham."

"Naa, saa det gjorde han? Det var jo meget høfligt af ham. Saa Urtekræmmer Petersen vil blande Kortene! Ser man det? - Han vil tage en af mine flinkeste Arbejdere fra mig paa en Tid, hvor jeg ikke kan undvære ham - han vil spille stor Mand og arrestere en af den kongelige Fabriks Arbejdere? - Se, se! - Urtekræmmer Petersen slaar sig virkelig op."

Og Onkel trak Støvlerne af, saa det knagede baade i dem og i Støvleknægten, som han højst ublidt sparkede ind under Sengen. Da han endelig havde faaet Tøjet af, klappede han Dynen haardt ned omkring sig og gentog flere Gange: "Ho, ho, gamle Ræv, nu skal vi se!"

"Tror du, at du kan skaffe Olsen ud igen?" vovede jeg at spørge.

"Urtekræmmer Petersen er en stærk Mand," svarede Onkel. "Vi kommer til at tage Tag om den Sag, ordentlig Livtag; men det kunde dog være, at jeg vipper ham. Naa, god Nat, Viggo! Slutteriet er jo ikke for Livstid."

Lidt efter hørte jeg Lyseslukkerens smækkende Lyd og kort derpaa Onkels rolige Aandedræt. Længe laa jeg og tænkte paa, hvorledes Onkel vilde bære sig ad med at vippe Urtekræmmer Petersen, især hvis det skulde ske i Livtag. Derpaa stod jeg op og listede mig ind i Dagligstuen, hvor jeg hentede min Gris, som indeholdt den for mig uhyre Kapital af ti Rigsdaler. Den gemte jeg i Sengen med den faste 187 Beslutning at slagte den paa Vesterbro, saa snart jeg kunde komme derud.

Den følgende Dag var i alle Maader en sand Tycho Brahes. Ikke alene havde jeg det Uheld om Morgenens at bringe Jomfru Mortensen "De syv Dødsynder" i Stedet for "Troens rare Klenodie"; men ogsaa paa Skolen havde jeg et forunderligt Uheld. Jeg blev hængende i en Kædebrøk, oversatte "Biedermann" ved Færgemand, og mente, at Griffenfeldt døde i Gælds fængsel paa Dragør - Ting, der tilsammen bevirkede, at Rektor efter endt Skoletid kaldte mig ned i sin Stue og holdt en Tale, hvori han endte med at kalde mig en vantreven Spire paa Kunds kabens Træ, som skulde hugges af og kastes bort for at finde sin naturlige Plads i Vankundighedens Sumpe, hvor den vilde vokse op som den ensomme Mosepil, indtil Fattigdirektionen fandt den, og til Skræk og Advarsel for ligesindede Spirer plantede den ud paa alfar Vej med Udsigt til Ladegaardsaaen. Den Dag kom jeg "kørende hjem i Kabriolet med Forrider", det vil sige, jeg havde to Nuller og et Slet, og skønt dette baade var første og sidste Gang i mit Liv, kunde hverken Karaktererne eller Rektors Tale bortmane Mindet om Olsens Ulykke - den gik ligesom en rød Traad gennem alt, selv den mindste Tankebevægelse.

Da vi havde spist, da Onkel havde faaet fat i Berlingeren og Kaffen, og da Jomfru Mortensen stiv og stram sad ved Vinduet paa "De syv Dødsynder" med Strikketøjet i Haanden, mente jeg, at nu var Lejligheden kommen til at vise Olsen den eneste Kærlighedsgerning, jeg kunde gøre - at vande Rosentræet.

Sagte sneg jeg mig ud af Dagligstuen og naaede ubemærket den lille Trappe, der fra Magasinet førte ned til Guldpolererstuen. Alt var her paa en vis Maade som forhen, men dog var det, som hvilede der et Tryk over enhver af Arbejderne.

188

Ved min Indtræden hørte jeg ikke den muntre Sang, den lystige Fløjten, hvori flere af dem var sande Virtuoser; tværtimod havde de samlet sig i den ene Ende af Salen omkring en snurrig Fyr, der hed Klaus Brus, eller Klaus Snus, paa Grund af det uhyre Forbrug, han gjorde af denne Artikel. Brus sad paa en trebenet Stol med Snustobaksdaasen i Haanden. Hans matte, graa Øjne, svækkede af Anstrengelse og Slid, stirrede tankeløst ud i Rummet, hans brede Mund stod endnu aaben, og hans højre Haand gjorde et oratorisk Sving i Luften, uden at dette ledsagedes af noget indholdsrigt Ord, thi han vedblev stadig usikrere og usikrere at gentage: "Som jeg siger jer - ja, som jeg siger, - ja, som jeg -"

Klaus havde aabenbart været i Færd med at holde en Tale, og antaget mig for Onkel. Dette gjorde mig meget ondt, ikke alene for hans Skyld, men ogsaa for Talens; thi Klaus Brus var berømt som Humorist og havde navnlig ved et Fabrikgilde indlagt sig uforglemmelig Fortjeneste ved at udbringe en Skaal for "Klinkeriet" med Paavisning af den Forskel, der var mellem Klinkning af Glas og Porcelæn. Jeg krøb derfor i Skjul bag den store Bilæggerovn, for at Brus paa ny kunde finde Talens Traad; men uagtet han flere Gange søgte den i sin Snustobaksdaase, syntes den dog stadig at spæge sig mere og mere sammen for ham, og han vedblev mekanisk at gentage: "Som jeg siger jer - ja, som jeg siger - ja, det er det, som jeg siger."

"Ja, han er sat," raabte en af Arbejderne, "det er soleklart. Man kan sættes for halvtredsindstyve Rigsdaler, det siger Per Jørgensen, som har været Fyrbøder i Kancelliet, og han véd det."

"Ja, han er sat," raabte en anden. "Jeg talte med Svendsen; han vidste det ogsaa."

"Naa, saa Svendsen vidste det," sagde Klaus Brus med Overbevisning og lod Snustobaksdaasen 189 synke. "Ja, saa er han sat - Svendsen véd alt, hvad der foregaar i Politiet; de ta'er Øllet hos ham."

"Fattigdommen er en Forbrydelse! Arbejderens Sved og de faderløses Taarer er de Guldkorn, som Storborgeren samler i sin Pengekiste," raabte en ung, lyshaaret Arbejder med stærkt opadstræbende Næse og udfaldende Skjortekrave. "De rige smeder os Lænker, Lænker af Guld, der tynger som Bly og holder som Jern. Ned med de rige, leve Arbejderen !"

"Sikke noget Sludder, Peiter!" sagde Klaus Brus og spildte i sin Iver det halve af Snustobaksdaasen ned over ham. "Naar de rige ska' væk, hvem ska' saa vi Arbejdere arbejde for? Og naar vi ikke kan arbejde, hvad ska' vi saa gøre? Ska' vi maaske nupse fra de rige og bli'e Tyveknægte, hvad Peiter?"

Peiter syntes stærkt oplagt til at gøre en Modbemærkning; men da han blandt andet havde faaet Snus i Øjnene, nøjedes han med at tørre disse, nyse og i en mere nedstemt Tone fremsætte det Spørgsmaal: "Men hvem har sat ham?"

"Der er ingen, der har sat ham," bemærkede Emaillibrænderen Niels Keifler. "Der er ingen, der kan sætte en kongelig Arbejder; det strider baade mod Funderatserne og den almindelige Matrikel, som Kristian den Femte har kundgjort. Nej, jeg har min egen Regning. Jeg saa', at han havde en Æske med Guldpulver i, og tre Gange har han her ved Ovnens smeltet noget i en lille Digel, som han bar hjem med sig. Hvorfor gik han og luskede paa Stuen, naar Arbejdstiden var ude? Hvorfor har han ladet mig brænde Guldprøver og bedt mig holde ren Mund dermed? Hvorfor har han bestilt en Ovn og faaet den kørt hjem til sig? Jeg skal sige jer det hele. Han har knebet af Fabrikkens Guld, og nu har Administratoren luret ham. Olsen har forgyldt hjemme, det véd jeg af hans Vært, Hr. Zachariæ, 190 som er en from og hellig Mand, og som har set ham sidde og rode med det om Natten. Olsen er sat - men det er i Brummen."

Niels Keiflers Ord frembragte en almindelig Tavshed. I nogles Ansigt læste jeg Forbavselse, i andres Bekymring og Uro; thi Olsen var godt lidt af de fleste paa Fabrikken. Men saa stor er de umiddelbare Indiciers knusende Magt, at ikke én Stemme hævede sig til hans Forsvar. Tavsheden vedblev; den voksede fra en trykkende Fornemmelse til en Pine, jeg ikke kunde udholde.

"Det er ikke sandt, Niels !" raabte jeg og traadte pludselig frem foran Bilæggerovnen. "Her er ingen paa Fabrikken, der stjæler, og Olsen mindst af alle. Han er sat i Slutteriet, det har jeg selv set. Han har gjort Gæld for at hjælpe sin gamle Moder, derfor er han sat, og det er Urtekræmmer Petersen, der har gjort det."

Niels Keifler slog Øjnene mod Jorden, Klaus Brus sendte mig et opmuntrende Smil og purrede alt det uredte Haar endnu vildere om sit Hoved; men Peiter sprang op paa et Bord, rystede de gule Lokker som en Manke og beredte sig til at holde en Tale. I samme Øjeblik hørte vi Onkels taktfaste Trin inde i Laboratoriet, og dette forandrede i et Nu hele Sceneriet. Peiter kom i en Fart ned af Bordet; Klaus Brus skubbede de store Hornbriller ned over Øjnene og satte sig i Hast til at polere, og Niels Keifler kylede den ene Favndfuld Fyrrebrænde ind i Ovnens efter den anden saa at Luerne stod klart og lyst i Vejret. Da Onkel et Øjeblik efter traadte ind, fulgt af Jørgen, der bar en tom Kurv og et Klæde, var Oprørsilden slukket, og Stuen atter i sin

sædvanlige Orden paa Olsens Plads nær - den stod tom.

Der var noget saa ransagende i det Blik, Onkel kastede hen over Stuen, da han traadte ind, at alle 191 Arbejderne bøjede sig dybere ned over Kopperne og lod Agaterne glide frem og tilbage, blinkende som Smaalyn. Havde det været i vor Tid, vilde jeg have sagt, at Onkel fotograferede Folkene med et eneste Øjekast, indtil dette standsede ved den ulykkelige Peiter, der af lutter Samvittighedsnag pludselig holdt op at polere og saa' paa Onkel med aaben Mund og vidt opspilede Øjne, purpurrød i Hovedet.

"Gør mig den Tjeneste at tage de Fødder bort, som Mosjø der har sat," sagde Onkel og pegede paa Bordet, hvor Aftrykket af Peiters Tøfler endnu var synligt imellem et Kontorskrivetøj og forskellige Sukkerskaale. "Og husk saa paa, at hvad der slaas i Stykker her paa Stuerne, trækkes af i den ugenlige Løn."

Peiter skelede hen til Onkel, medens han viskede Bordet af med sit Arbejdsforklæde, og denne vedblev: "Klokken mangler ti Minutter i seks. Løb op paa Malerstuen, Peiter, og sig til Emaillemalerne, at jeg ønsker at se dem her paa Stuen, inden de forlader Fabrikken. Det samme kan du sige paa Drejerstuen, til Blaamalerne og - ja vent lidt - Formerne og Glasserne, kan ogsaa komme med. Men i en Fart, forstaar du?"

Peiter fo'r ud ad Døren, øjensynlig særdeles glad over at være sluppen for videre Tiltale. Onkel betragtede et Øjeblik tankefuld Olsens forladte Plads, foldede hans graa Bluse sammen og lagde den paa Bunden af Kurven. Derpaa gik han hen imod Keifler, der var i Færd med at gøre Forberedelser til at trække en Prøve.

"Hvad har vi i Dag?" spurgte Onkel.

"Seks Puncheboller, otte Blomsterkurve, to Dusin Æggebægere, ni Alterkander, tredive dybe og fire og tyve flade Tallerkener, Hr. Administrator," 192 svarede Niels i en Tone, som læste han op af sin Katekismus.

"Godt," sagde Onkel, "meget godt. Gaa saa op til Magasinforvalteren og lad ham fra den forrige Brand udlevere fire Dusin Kontorkopper og lige saa mange Tallerkener af dem med rig Forgyldning. Forstaar De?"

"Ja, men de er ikke polerede endnu," stammede Niels. "Det var Olsens Arbejde; men da han ikke kom i Dag, blev de sendt op."

"Saa lad dem blive sendt ned igen," sagde Onkel tørt. "Jeg skal nok passe Ovnens iver, og De kan være ganske rolig, Niels - der skal ikke blive knebet af Guldet."

"Niels saa' overrasket paa Onkel, der lod som om han intet mærkede. De andre Arbejdere sendte hverandre betydningsfulde Blikke, selv blev jeg staaende bag ved Bilæggerovnen i spændt Forventning om, hvad der nu skulde ske. Jeg vidste, hvad det betød, naar Onkel gik med sammenknebne Læber og halvrynket Pande; jeg havde jo hørt, at Drejerne, Malerne, Figurarbejderne og Glasserne skulde møde til fælles Stævne, og det forekom mig ikke usandsynligt, at Onkel nu samlede Kærnen af sin disponible Styrke for med den at gøre et Anfald paa Slutteriet, tage Livtag med Urtekræmmer Petersen og give baade ham og den lille Jøde det Salt, de behøvede. Det vilde blive evige Løjer!

Onkel lod imidlertid ikke til at nære saadanne blodige Hensigter. Med stor Ro og Varsomhed trak han en Prøve, dykkede det hvidglødende Stykke ned i det hvislende Vand, og betragtede det opmærksomt. Derpaa skød han Spjældet for og satte Ovnens iver. Saa gik han lidt op og ned ad Gulvet med Hænderne paa Ryggen, hemmelig skottende til Olsens tomme Plads. Til sidst standsede han, tog en Agat og betragtede den nøje. Derpaa greb han 193 en Alterkande, det sidste Stykke, Olsen havde arbejdet paa, og hvis Kors endnu bar det matte Gulds Farve. Onkel saa' først paa det, saa paa Agaten, prøvede den i Kanten af Korset, tørrede den af i det gamle Handskeskind, der hang ved Stolen, og gav sig saa til at polere med en Ro og Dygtighed, som havde han ikke bestilt andet fra Barn af. Der blev en Forbavselsens Stilhed over hele Stuen. I hvert Blik læste jeg Lyst til at spørge, men ingen vovede at tale et Ord; selv Niels Keifler, der kom ned fra Magasinet med det forlangte, blev staaende med Kurven i den ene og Huen i den anden Haand uden at røre sig.

Lidt efter lød der Summen af dæmpede Stemmer og Larm af Fodtrin ude i Gaarden. Døren blev revent op af Peiter, der saa' uendelig dum ud ved at se Onkel paa Olsens Plads, og en for en traadte de nu ind, disse Mænd, for hvem det daglige Arbejde var det daglige Brød, for hvem en Sygdom var en Ulykke, og som bar deres Børns og Koners Velfærd i deres Hænders Gerning. Jeg kendte dem alle, lige fra den døvstumme Gipser til de intelligente Ansigter imellem Malernes Flok. Jeg var jo vokset op iblandt dem, havde delt deres Brød, redet paa deres Knæ, drukket af deres tarvelig tilberedte Kaffe - vi var jo Venner og Kammerater, det følte jeg saa vel. En for en blottede de deres Hoveder, alt som de kom, og stimlede dernæst sammen i en stor Klynge i den nederste Ende af Salen; men i alles Ansigter læste jeg, ved Siden af Ærbødigheden, en uforstilt Forbavselse, og alles Blikke var rettede paa Onkel, der ganske rolig vedblev at polere, som om intet var i Vejen.

Endelig var Korset færdigt; det var saa blankt og skinnede, at ingen paa Stuen kunde gøre det bedre. Onkel tørrede det endnu en Gang af, satte Kanden 194 paa sin Plads, rejste sig og blottede sit Hoved, idet

han traadte hen mod Arbejdernes Kreds.

Den dæmpede Mumlen hørte op, og der blev en Stilhed saa dyb, at man kunde høre en Naal falde til Jorden. Onkel saa' saa fast og alvorlig ud, det sorte Haar fremhævede hans Bleghed, Musklerne omkring hans Mund vibrerede - jeg vilde ikke for meget have været den, Lynet nu skulde ramme. Han gjorde endnu et Par Skridt fremad, saa at han traadte lige ind i Arbejdernes Klynge, der ærbødig aabnede sig for ham, derpaa kastede han et Blik rundt paa dem alle og sagde :

"Venner og Kammerater! Det er ikke nogen tom Form, naar jeg benævner eder saaledes; thi ligesom I er Arbejdere, beskikkede til at forrette et forskelligt Hverv, der samler sig til et fælles Hele, saaledes betragter jeg ogsaa mig som en slet og ret Arbejder, en Kammerat af eder, og en Ven, fordi jeg nærer venlige Følelser mod eder alle. Men for Arbejderen gælder mere end for nogen anden Foreningens Lov. Den enkelte Arbejder gælder intet; kun ved Forening danner vi en Magt, kun ved Forening har vi vor Styrke. Vi har forenet os for at skabe Frembringelser, som den enkelte Arbejder aldrig vilde kunne yde, vi har forenet os for at værges hverandre mod Sygdom og Savn, vi har forenet os for at sikre vore efterladte et sorgfrit Udkomme - men, mine Venner, vi har endnu ikke forenet os for at sikre hverandre imod Udøvelsen af en ubarmhjertig Lov. I vil maaske undre eder over, at jeg, der er sat til at være Lovens Opretholder, her vover at tale mod Loven. Men jeg gentager det: Denne Lov er ubarmhjertig, det er en Lov, som Samfundet engang i Fremtiden vil vide at forandre. Den fattige Arbejder ejer intet uden sin Tid; den er hans Kapital, og kun ved at anvende den rigtig faar han Midlerne til at leve. Men naar 195 nu Staten giver den rige Lov til at benytte sig af Armoden, Sygdommen eller Nøden for derved at vriste Arbejderen fra sit Erhverv, da foreligger der et Overgreb, og det er derfor, at jeg kalder Loven ikke blot ubarmhjertig, men ogsaa uretfærdig. Vi kan ikke tvinge Loven uden at sætte os op imod Loven; vi kan kun gøre ét, bøje os for den Lov, som er en Skændsel for Samfundet og Civilisationen. I kender alle den Mand, som vi savner her i Aften. I véd alle, at han var flittig, arbejdsdygtig og brav - han er nu i Fængsel, fordi han støttede en gammel, svag Moder over sin Evne. Han er fængslet for en Kærlighedsgerning; men dette vil vi ikke taale. Vi vil vise, at hvo der fængsler en af os, gør med det samme et Indgreb i alles Ret til at erhverve Brødet ved trofast og redeligt Arbejde.

Vi vil betale hans Gæld, lade ham være vor Skyldner og overlade til ham i Fremtiden at erstatte det. Men før vi skrider til dette, vil vi i Aften vise, at vi ikke glemmer vor Ven og Kammerat. Han har ikke anraabt mig om Hjælp, men kun om Arbejde; og dette sender jeg ham. Vil nu I dertil føje et Bevis for, at I ikke glemmer en af eders Lige, som, skønt ramt af Loven, dog kun rammes af det, vi alle som frie Arbejdere maa anse for at være uden for Lovens egentlige Ret?"

Et mangefoldigt "Ja" var Svaret paa denne Tale. Onkel gik hen, greb Alterkanden, og idet han først selv lod en vægtig Tut af Dalere forsvinde i dens Indre, stillede han sig i den aabne Laboratoriedør, og en for en passerede nu Arbejderne forbi, idet hver for sig nedlagde en Skærv efter Evne og Stilling. Kun én holdt sig tilbage. Det var en gammel Blaamaler, tyndt og fattigt klædt, sammenfalden og krumrygget af den bøjede Stilling over Kopperne, dem han nu daglig havde malet paa med den samme ene Farve og det samme ene Mønster i syv og 196 halvtredsindstyve Aar. Han blev staaende henne ved Døren, efter at de andre havde forladt Stuen, og drejede forlegen paa den bredskyggede Kasket, hvormed jeg havde set ham, saa længe jeg kunde huske.

"Naa, gamle Holm," spurgte Onkel venlig. "De giver vel ogsaa en Skilling?"

"Jo, Hr. Administrator," stammede den gamle Blaamaler, "men det bliver ogsaa kun én Skilling. Vi er vel først i Ugen, men jeg har faaet mine Drengene hjem; det tager saa svært paa Rugbrødet."

Onkel tog imod den Enesteskilling, som den gamle Mand rakte ham med rystende Haand; men jeg saa', at han havde Taarer i Øjnene. Han stirrede et Øjeblik efter den gamle, derpaa svøbte han Skillingen i Papir, stak den i Vestelommen og lod i dens Sted et Par Sølvdalere glide ned i Alterkanden. Lidt efter lød Arbejdsklokken. Kanden og Tallerkenerne blev pakkede i Kurven, og Niels Keifler fik Ordre til at bære det hele til sit Bestemmelsessted. Idet han gjorde den sidste Knude fast, vovede jeg mig frem bag Bilæggerovnen og hviskede til Onkel: "Maa min Gris komme med?" Onkel, der ikke havde anet min Tilstedeværelse, saa' lidt hvast paa mig og sagde blot: "Din Gris? Gaa op og klem, Viggo, og sig saa Jomfru Mortensen, at jeg bliver ude i Aften."

Onkel havde for mange Ting sin egen Terminologi, og i denne betød det "at klemme" en solid Omgang med Munthes Geografi, Madvigs Grammatik, og hvad nu alle disse Spøgelser kaldes, som dengang forstyrrede min Barndoms Fred. I Bevidstheden om at have anskaffet mig det omtalte Køretøj, hvorfor jeg skulde gøre et sørgeligt Regnskab næste Lørdag, luskede jeg op paa Onkels Værelse, hvor mit Blik snart var fæstet paa Bøgerne, medens mine Tanker vandrede vidt ud i Verden. Jeg læste om Jugurtha, der vansmægtede i de mamertinske 197 Fængsler, og stærkere end før droges mine Tanker hen imod Hestemøllestræde. Hestemøllestræde? - Hvor mon det laa, og hvorledes saa' det vel ud? Var der Møller, hvori Fangerne arbejdede som Heste, indtil de havde betalt deres Gæld? Blev de sluttede i Bolt og Jern, siden det hed Slutteriet? Var der mon Jernstænger for Vinduerne eller laa Fængslerne dybt under Jorden, fjernede fra Lys og Solskin? Havde Olsen faaet Slavedragt paa, eller havde man ladet sig nøje med at rage det

smukke, gule Haar af ham, og hvor var der nu værst, enten i Slutteriet eller i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset?

Disse og mangfoldige andre Tanker drog igennem min Hjerne, medens jeg begav mig fra den ene Lektie til den anden; men der kom ingen Ro over mig, der var intet, der vilde hænge fast, og hvad enten jeg læste om Jugurtha eller Griffenfeldt, vandrede min Tanke uafbrudt til Olsen i hans ensomme Fængsel. Til sidst blev det mig for galt; jeg pakkede alle Bøgerne ned og saa' mig uvis om i den store Stue, som Skumringen bidrog til at gøre endnu mere uhyggelig. Onkel kom først sent hjem, det havde han jo sagt mig, og desuden havde jeg ham stærkt mistænkt for at ville gøre et Besøg hos gamle Holm, som boede langt ude paa Østerbro. Hvad Jomfru Mortensen angik, saa var ogsaa hun forsvunden, og en instinktmæssig Fornemmelse sagde mig, at hun havde trukket sig tilbage til sit inderste Lønkammer for ved et grundigt Studium af "De syv Dødsyndere" at lære, hvorledes man undgaar dem og lignende Onder i Verden. Heri bestyrkedes jeg end yderligere derved, at de meget omtalte Synder manglede i Jomfruens Syskrin tilligemed "Den evige Jøde", som hun samvittighedsfuldt hver Dag klippede ud af "Flyveposten" for ikke at give min ungdommelige Sjæl Anledning til Forargelse. Terrainet var saaledes frit, og min Tanke faldt atter med hele 198 sin Styrke paa Grisen. Kun skulde den ikke ud paa Vesterbro, men slagtes i Slutteriet - Holm havde jo givet den sidste Skilling, han ejede - skulde saa jeg holde mig tilbage, jeg, der havde hele ti Rigsdaler, som egentlig var mig overflødige?

Onkel havde det meget rigtige Princip aldrig at lade mig gaa alene paa Gaden om Aftenen, og Tanken om, at jeg nu ene og i Halvmørke skulde finde det gyselige Sted, forekom mig saa eventyrlig, at jeg besluttede at væbne mig mod Farer af enhver Art. Grisen blev med megen Forsigtighed bunden ind i et af Onkels blaatærnede Lommetørklæder; en lille Pistol, der kun var indrettet til at skyde med Knaldhætter, tog jeg i Lommen, og da dette Vaaben ikke forekom mig tilstrækkeligt, bemægtigede jeg mig Onkels tykke Rejsestok, hvori jeg vidste, at der engang havde ligget en Kaarde, som nu for længst var udtagen; men endda mente jeg, at den var skikket nok til at jage enhver Fjende paa Flugt.

Den første Vanskelighed var den, hvorhen jeg skulde lægge min Vej. Jeg havde ingen Idé om, hvor Hestemøllestræde laa, men husede kun en dunkel Forestilling om, at det maatte være saadan op imod St. Pederstræde, fordi jeg vidste, at Hørkræmmer Theil paa dette Strøg havde en Hestemølle. Jeg var imidlertid ikke kommen ret langt op i de derliggende Tværgader, før jeg mærkede, at jeg havde forvildet mig, og da i det samme en Fyr kom gaaende, der saa' ud som en Mellemting af Haandværks- og Gadedreng, besluttede jeg, eftersom ingen anden var i Nærheden, at raadføre mig med ham.

"Vil De ikke sige mig, hvor Hestemøllestræde er?" spurgte jeg.

"Siger du Hest til mig, din Hvalp, hva'?" spurgte Fyren og satte nogle højst ubehagelige Øjne op.

199

"Nej, jeg gør ikke," svarede jeg ængstelig. "Jeg vilde blot vide, hvor Slutteriet er."

"Naa Slutteriet? Saa din gamle, han sidder? Er det Mad til ham?"

"Nej, det er en Gris," sagde jeg endnu mere ængstelig.

"Gris? Skælder du ud for Gris, din Flødehvalp!" raabte Fyren og snappede med den ene Haand efter min kostbare Skat.

Jeg holdt Grisen bag paa Ryggen og satte mig *en garde* med Onkels Stok. Men lige i samme Øjeblik vristede Fyren den fra mig, slog Kasketten af Hovedet paa mig og fjernede sig, idet han sagde: "Hvor tør du gaa med min Stok, din Laps? Prøv paa at flæbe, saa skal jeg give dig noget at flæbe for, din Tyveknægt!"

Overfaldet var kommet saa uventet, og den Opfattelse, at min Stok var hans Stok, og at jeg baade var en Laps og en Tyveknægt tilsammen, bragte mig i første Øjeblik aldeles fra Koncepterne; men da jeg overvejede Tabets Størrelse, at jeg havde faaet min nye Kasket slaaet i Rendestenen, og Gadesnavs paa mine lysegrønne Benklæder, alt sammen uden at komme Slutteriet et eneste Skridt nærmere, saa svigtede Modet mig ganske, og jeg satte mig ned paa en Stentrappe og græd bitterlig.

"Herre Gud, hvad græder du for?" spurgte en gammel Kone, der kom ned ad Trappen, hvor jeg sad. Hun var fattig klædt, men hun saa' saa skikkelig ud, at jeg pludselig følte hele mit Mod vende tilbage.

"Der var en, der tog min Stok fra mig," hulkede jeg.

"Herre Gud, stakkels Dreng! En Rok? Var det din Moders?"

"Nej!" svarede jeg. "Det var en Stok, en gammel Stok - -"

200

"Naa, Gammeltoft!" sagde Konen og smilede over hele Ansigtet. "Nej, det er ikke her, det er henne paa Købmagergade."

Jeg mærkede nu, at Konen var døv, og raabte af al Kraft: "Hvor er Hestemøllestræde? Jeg skulde bringe min Gris i Slutteriet."

"Stutteriet, min Dreng? Ja, det er langt herfra; det er ude ved Frederiksborg, men det er ikke for Grise, det er for Heste." Dermed smilede hun paa ny, nikkede til mig og vandrede ned ad Gaden, meget tilfreds med de Oplysninger, hun havde givet mig.

Jeg satte mig atter fortvivlet ned paa min Trappe for at vente paa den næste. Det var en særdeles fin, ung Herre i lysegraa Foraarsfrakke, Guldlorgnet i Øjet og en sort Hat, der i høj Grad truede med at falde forover.

"Vil De ikke sige mig, hvordan jeg skal bære mig ad for at komme i Slutteriet?" spurgte jeg.

"Meget gerne, min unge Ven," svarede den pæne Mand og trak et Cigaretui op af Lommen. "Ser du, den nemmeste Maade vil vist være den at gaa ned til Simon Nathan paa Gammelmønt og slaa ham en Plade paa henved en fem Hundrede. Naar du saa sætter Pengene over Styr og smider ham ned ad Trapperne de tre første Gange, han kommer for at rykke, saa kan du være ganske vis paa, at du vil være der saadan om en tre Ugers Tid eller maaske lidt før. Farvel!"

Jeg greb den fine Herre i Frakken og sagde bønligt: "De maa endelig sige mig, hvor Hestemøllestræde er. Jeg har en Ven som sidder, og som jeg saa gerne vilde hjælpe."

Den unge Mands Ansigt antog pludselig et helt andet Udtryk; han bøjede sig ned over mig, lettede paa Grisen og spurgte forbavset:

"Hvad Fanden! Er det din Sparebøsse? Saa er 201 du jo en ung Filantrop, og jeg, som tvivlede paa, at der gaves Filantroper i Verden! Der, tag den Lap og stik den ned til de andre. Man maa hjælpe paa sine Kolleger, og det er naturligvis en Digter, en Skuespiller eller en Kunstner, der sidder, ikke sandt?"

"Ja, han har været Digter, og han kan ogsaa spille Komædie, men nu er han Guldpolerer," sagde jeg.

"Ja, det er jo ogsaa en Kunst," henkastede den unge Herre. "Nu skal jeg vise dig Vejen. Lige frem efter Næsen, indtil du til venstre møder en Gaard, der ser ud som den bare Forskrækkelse. Den har en Port, hvori der ingen Døre er, og inden for denne gaar der en Skildvagt, som ingenting har at bestille. Der vil du til højre, min lille Ven, træffe den milde Stiftelse for almen Sikkerhed. Fem Trin op, og ring paa Klokkeren til højre. Slutteren en Mark eller to, ellers kunde det hændes, at man nægtede sig hjemme. Farvel, min lille Ven, god Lykke paa Rejsen!"

Jeg stirrede et Øjeblik efter den fremmede - det var en hel Femdalersseddel, han havde stukket ned i min Sparebøsse - og vandrede derpaa trøstigt af Sted for at finde den af ham betegnede Bygning. Jeg var imidlertid ikke kommen ret langt ned i Gaden, før jeg hørte Hujen, Piben og Raaben fra en talrig Skare af de saakaldte "blaa Dreng", der lig en Bisværme forfulgte en lille, krogrygget Mand. Belært af mine sørgelige Erfaringer holdt jeg mig i Begyndelsen noget i Afstand, men da det idelige, højt gentagne Omkvæd: "Hep, hep, Jøde! Kan du spise Flæsk og Fløde?" vakte min Opmærksomhed, sneg jeg mig noget nærmere og kendte, til min store Forundring, i den forfulgte Olsens lille Jøde med den evige, rødtærnede Bylt under Armen.

Isaak saa' slet ikke vred ud. Hans olivengule 202 Ansigtssfarve var maaske en Kende blegere, og han spyttede en Smule mere paa skraa ud gennem Mundvigene, end jeg havde set ham gøre i Gaarden; men for Resten syntes han at være vant til den haanende Behandling, hvorfor han var udsat. Han gik med smaa, hurtige Skridt, dukkede Hovedet og tog ganske rolig den fedtede Hat op igen, naar den med en Tørv eller Kaalstok blev slaaet ham af Hovedet; men af og til, naar han paa Trætøflernes Klappen kunde høre, at en Dreng kom ham for nær, vendte han sig med Kattens Behændighed om og tildelte Synderen et alvorligt Rap med den Ziegenhainer, han holdt i Haanden. Hver Gang lille Isaak udførte denne Bedrift, klang Raabene højere og vildere. Drengene splitledes som en Fiskestige til alle Sider, men var et Øjeblik efter igen i Hælene paa ham, som en Flok Krager efter en Ugle. Saaledes naaede vi en stor, skummel Bygning. Der var Jernstænger med Jernringe i Vinduerne, der var en høj, hvælvet Port uden Fløje, og i Gaarden gik ganske rigtig en Soldat frem og tilbage, uden at have det ringeste at bestille. Her drejede den lille Isaak af, gik ind i Gaarden, fulgt af den hujende Drengeskare, og steg op ad Trappen til højre, hvor han ringede paa en Klokke.

"Hep, hep, Jøde! Kan du spise Flæsk og Fløde?" klang det med én Mund fra Drengene, som havde samlet sig ved Foden af Trappen. Isaak svarede intet til Fornærmelsen. Han stillede sig blot med Ryggen til Døren, skubbende Bylten højere op under Armen og slog et Sving med Ziegenhaineren, saa det hvinede i Luften. Nu først kunde jeg rigtig se hans Ansigt. Der glimtede saadant et ædende Had ud af hans katteagtige Øjne; der sitrede om hans Mund en konvulsivisk Skælven, og den Kraft, hvormed han førte Ziegenhaineren, viste

tilstrækkelig, at han nu var farlig at komme nær. Drengene 203 syntes at føle det samme, thi selv Smædesangen forstummede, og da Isaak anden Gang rørte Klokken, var der kun én af Drengene, der var saa vittig at bemærke, at nu ringede Jøden til Kirke. Jeg havde ikke glemt Isaaks og Olsens Samtale i Gaarden, jeg havde en Følelse af, at han næst efter Urtekræmmer Petersen maatte være Olsens farligste Fjende, og at han nu kom til Fængslet blot for at pine ham. Uden at tænke over, hvad jeg gjorde, banede jeg mig pludselig Vej gennem Drengenes Række og fo'r i et Par Spring op ad Trappen lige mod Isaak, der løftede Stokken imod mig.

"Lad være," raabte jeg aandeløs, "jeg har jo ikke fornærmet Dem!"

Isaak betragtede mig et Øjeblik ufravendt; men derpaa faldt hans Blik paa Grisen, hvis Hoved stak frem af Lommetørklædet, og hans Øjne tindrede. I samme Øjeblik lukkede en undersætsig Mand Døren op, og Isaak smuttede ind, let som et Egern. Jeg vilde følge efter; men den svære Mand tog mig ublidt i Armen, puffede mig tilbage og spurgte:

"Hvor skal du hen, Dreng?"

"Jeg vilde gerne spørge, om Olsen sidder her; jeg bringer Penge til ham," raabte jeg.

"Der sidder ingen Olsen her. Du gaar forkert i Byen, min Gut!" svarede Slutteren og smældede Døren i, saa det sang for Ørene af mig.

Lige i samme Øjeblik stod en af de blaa Drengene ved min Side.

"Var det din Fader, der stak ind, hva' du?" raabte han til mig og satte i samme Øjeblik Fladen af sin Tommelfinger lige paa min Næse.

Jeg trykkede mig med Ryggen op mod Døren og svarede halvt angst, halvt forbitret: "Jeg er ingen Jøde!"

"Naa, saa du er ingen Jøde?" sagde Drengen og trak mig ud af Dørrummet. "Her skal I se, Dreng!"

Han siger, han er inte Jøde! Har I nogen Sinde set saadan en Hornfisk?"

Denne Hentydning til mine lysegrønne Benklæder forbitrede mig i høj Grad, og med et kraftigt Ryk rev jeg mig løs fra Drengen. Men i samme Nu havde jeg alle de andre omkring mig, og idet en rev Kasketten af mig og kylede den højt op i Luften, begyndte han at synge:

»Vil I bare se, sikken en
Hornfisk med grønne Ben.
Grønne Ben! Grønne Ben!
Grønne Ben! Grønne Ben!
Den Kulør er ægte,
Det kan ingen nægte.«

Sangen blev optaget med uhyre Bifald, og et Øjeblik efter stemmede hele Koret i. Jeg forsøgte at frelse mig ud i Gaarden; men Skaren slog Kreds omkring mig, og hvor jeg saa' hen, mødte jeg kun gemene, grinende Ansigter, og for hver Gang det krænkende Omkvæd: "Grønne Ben!" vrængedes mig i Møde, knubsede, puffede og stak man mig i Maven, saa jeg var nær ved at tabe Vejret. Et Par Sekunder holdt jeg dette ud; men da jeg mærkede, at Forhaanelserne og Fornærmelserne kun tiltog ved min Spagfærdighed, skummede Forbitrelsen med al sin retfærdige Harme op i mig. For første Gang saa' jeg Udtrykket for den raa Pøbelagtighed, der glæder sig ved at overfalde den svage; for første Gang i mit Liv følte jeg, at jeg stod lige over for lavere Naturer, Skarntyder fra Pøbelmosens Grøfter, og med hele den gode Sags styrkende Bevidsthed styrtede jeg frem og forsøgte at aabne en Breche i Kredsen.

"Af Vejen!" raabte jeg med funklende Øjne. "Den første, der ikke gaar af Vejen, slaar jeg"

"Naa, saa du vil sla', din Jødesmaus?" raabte 205 den største Dreng og greb mig med al sin Kraft i Halsen. Jeg følte, hvorledes hans Haand sammenpressede min Strube; det sortnede for mine Øjne, og uden at tænke paa, hvilket frygtelig Vaaben jeg var i Besiddelse af, slyngede jeg den tunge Gris en Gang rundt i Luften i Lommetørklædet og lod den derpaa med sin fulde Vægt falde paa hans Hoved. Grisen splintredes i hundrede Stykker; dens talrige Indhold af To- og Enestskillinger fløj til alle Sider som et kærkomment Bytte for Flokken, der hylende styrtede sig over det; men foran mine Fødder laa min Fjende bleg og livløs, og en mørkerød Blodstrøm skød sig fra hans Næse og Mund hen over den fugtige Stenbro.

Jeg blev staaende, lammet af Rædsel og Skræk. Jeg saa' ikke engang, at de andre Drengene spredte sig hen over Torvet med Lommerne fulde af mine sammensparede Skillinger; jeg blev staaende med Blikket

ufravendt fæstet paa det blege, blodige Ansigt ved mine Fødder, og først da en Politibetjent kom farende imod mig med opløftet Stok, fik jeg saa meget Mæle, at jeg kunde sige:

"Slaa mig ikke, jeg har Ret!"

"Ja, det kan gerne være," svarede Betjenten, "men ikke til at sla' fattige Folks Børn fordærvede. Følg med paa Kammeret, min Ven, der vil det gi'e sig."

Jeg fulgte Betjenten, overtydet om, at jeg havde begaaet et Mord. Halvt som i Drømme gik jeg op ad brede, fliselagte Trapper, gennem endeløse Korridorer, hørte Døre blive lukkede op og Døre smækkede i, kom forbi Skildvagter, Opdagelsesbetjente og Vægtere med Morgenstjerner, indtil jeg standsede ved en Skranke, bag ved hvilken der sad en tyk, rødmusset Mand med skaldet Hoved og med et Ansigt saa mildt og fornøjeligt, at min første Fornemmelse var Forbavselse over, at et saadant Ansigt 206 kunde sidde paa en Mand, der hørte til det frygtelige Københavns Politi.

"Hvad er det for en Synder, De bringer mig der, Lassen?" spurgte han og betragtede mig venlig. "Hvor er nu mine Brillere? - Naa, de sidder i Panden; det er godt, at der ikke sidder andet! Hvad, Lassen? Gør som jeg! - Gift dem aldrig! Men det er jo en pæn Dreng - hvad er der nu i Vejen med ham?"

Betjentens Ansigt antog pludselig et Præg, som han ansaa' svarende til Forbrydelsens Størrelse; derpaa afgav han med mange Forsøg paa Kancellistil i sine Vendinger en Rapport, der gik ud paa intet mindre end Overfald, Ran og attenteret Mord, alt sammen forøvet i Raadhusets umiddelbare Nærhed.

"Naa, saa du er saadan en Slagsbroder?" sagde Manden bag Skranken. "Hvem skulde se det paa dig? Kom nu herind, at vi kan faa rigtig Rede paa det. Naar blot Deres Rapport, Lassen, ikke er lavet ligesom salig Jensens om Vægteren, der blev overfalden af tre Skræddersvende, og hvor det saa var ham, der havde banket fire Garderkarle. Gaa nu ned og bring mig den anden Fyr herop. Kom, min Dreng, og sæt dig der."

Med disse Ord puffede den lystige, gamle Herre mig ned i en højrygget Lænestol. Selv satte han sig ved Siden af og begyndte derpaa at forhøre mig. Jeg rystede i Begyndelsen af Skræk; men han havde en saa venlig Maade at spørge paa, at min Angest forsvandt, og aabent fortalte jeg ham nu alt, lige fra Udfarten med Onkels Rejsestok til det store Slag ved Slutteriet.

"Hvor meget var der i Grisen?" spurgte han, da jeg havde endt min Beretning.

"Ti Daler havde jeg selv, og fem Daler gav den fremmede Herre mig," svarede jeg og brast atter i 207 Graad ved Tanken om, hvor fuldstændig min Ekspedition var mislykket.

"Naa, naa," sagde han, "græd nu ikke for det. Vi har mange Maader at drive de Penge ind paa igen."

"Ja, men jeg skulde bruge dem i Aften," hulkede jeg. "Olsen trænger til hver eneste Skilling, og jeg vilde saa gerne hjælpe ham."

"Hum," sagde han, "femten Daler er mange Penge for en Assessor; men jeg vil dog løbe den Risiko, siden du har løbet den anden. Se, her er femten Sølvdalere; det er Gagedalere, derfor er de saa blanke. Tag nu dem, og husk saa paa, at naar man slaar i lovligt Nødværge, skal man aldrig slaa i Hovedet, men der."

Med disse Ord dunkede den lattermilde Assessor sig selv paa den tredje Vesteknap og aabnede Skranken for mig. Jeg fo'r ud som en Mus af en Fælde, men fløj lige i Armene paa den mørke Politibetjent, der traadte ind uden at have min overvunde Fjende med sig.

"Naa, Lassen, hvad er det?" spurgte Assessoren lidt urolig. "Jeg skulde dog ikke mene, at Drengen er kommen alvorlig til Skade?"

"Nej, Hr. Assessor," svarede Lassen og rettede sig. "Jeg skal tjenstligst melde, at Drengen Peter Hansen fra Borgergade blev bragt ind i Brandstuen, stærkt forslaaet i Ansigtet, medens der gik Bud efter en Barbér. Komparenten laa som død, da vi bar ham ind; men da Nielsen kom med Barberen, var Drengen stukken af gennem Vinduet og havde ladet sine Trætøfler blive staaende. Derimod mangler der en sort Frakke og et Brandskilt, saa han har nok ikke været saa ødelagt endda. Stjæle fra Politiet! Saadanne durkdrevne Slyngler!"

Den lille Assessor lo, saa det klukkede i ham, dunkede Lassen gentagne Gange i Ryggen og raabte: 208 "Tænkte jeg ikke nok, at den Rapport var storstilet? Saadan en spinkel, lille Fyr skulde gøre det af med en Fattigvæsensdreng? Vis ham nu over i Slutteriet, Lassen, og lad ham komme til at tale med denne Olsen, og gør saa straks Melding til Sættekælderne og Assistentshuset.

Tiende Kapitel. I Slutteriet.

Da jeg med en frigjort Fugls Følelser steg ned ad Raadstue-Trappen, havde jeg den Tilfredsstillelse at se flere af mine Ransmænd blive førte op ad samme, aabenbart for at blive tagne under Behandling af den lattermilde Assessor. Faa Øjeblikke efter stod vi foran Slutteriets Port, og det var ganske mærkeligt at se den Virkning, som Lassens Ansigt frembragte paa den før saa trevne Portner. Jeg havde tænkt mig Slutteriet bestaaende af en Mængde fugtige Rum med svære Jerndøre, lukkede med Bolte og Skodder, og blev derfor ikke lidet overrasket ved fra flere Værelser at høre Sang og Latter, ligesom det hele mere havde Udseende af et Hospital end af et Fængsel.

"Første Gang til venstre; der logerer Litra B," sagde Slutteren, efter at jeg med megen Anstrengelse havde faaet gjort ham klart, hvem jeg vilde tale med.

Litra B! - Hvor greb det mig, at Slutteren hverken nævnede Navn eller Stilling, men kun det døde Bogstav; det var mig, som aflagde man her 209 ethvert Spor af Menneskeret, og med tungt Hjerter sneg jeg mig ned ad den lange, skumle Korridor. I en Vinduesfordybning stod en gammel Kone; hun saa' saa forsørget og forgrædt ud, at jeg ikke engang vovede at spørge hende om Vej, og først efter nogen Leden fandt jeg en Dør, hvorpaa det ominøse Bogstav var anbragt. Her blev jeg staaende og lyttede. Det forekom mig, at jeg indenfor hørte Lyden af flere Stemmer, hvorimellem jeg paa Dialekten straks genkendte den lille Isaaks. Der blev en Pause. Saa hørte jeg en anden Stemme, som havde en slaaende Lighed med Apostlens, og da denne Stemme kort efter faldt over i en drævende Salmemelodi, hvorunder jeg gentagne Gange hørte Isaak rømme sig og spyttede, kunde jeg ikke længere være i Tvivl. Jeg aabnede sagte Døren og tittede forsigtig ind.

Halvt oplyst af en døsig Lampe, laa der foran mig et halvmørkt Rum, hvis væsentligste Hovedtræk bestod i en næsten fuldstændig Mangel paa Bohave, hvorimod der fandtes fire meget solide Jernstænger i Vinduet. Foran dette stod et simpelt Træbord, bestrøet med en Masse Papirer, og ved dette sad min egen kære Olsen med Alterkanden i Haanden og Blikket tankeløst stirrende op imod Loftet. Jeg vovede ikke at gaa nærmere; thi lidt fra ham, med Ryggen lænet op mod Kakkellovnen, med begge Hænder under Frakkeskøderne, gængende sig paa Taaspidserne og skelende hen over disse, saa' jeg Apostlen med det gulblege Ansigt, det strittende Haar og det hvide Halstørklæde hængende ned i to halvsmuskede Strimler som Tegnet paa hans Værdighed. Han saa' ganske ud som sidst; kun syntes jeg, at den fedtede, sorte Frakke hang endnu mere løst om hans magre Figur, og dertil havde han faaet noget gult og violet under det venstre Øje, som ikke rigtig klædte ham, skønt det 210 ikke stod i Disharmoni med den øvrige Farveblanding. Han vedblev at vugge sig frem og tilbage, saa at hans Støvlesaaler knirkede derved, og hæftede under denne Bevægelse det ene Blik paa Olsen, det andet paa Isaak, hvilken vanskelige Operation ene kunde udføres af hans dertil indrettede Aposteløjne, saasom Olsen og Isaak sad omtrent hver i sin Ende af Stuen. Lille Isaak havde gjort sig det bekvemt paa en Slagbænk, hvor han sad med Benene trukne højt op under sig, idelig beskæftiget med at løse og slaa Knuder paa den rødtærnede Pakke, paa hvilken hans Fingre løb om som et Par langbenede, graagule Edderkopper. Af og til hævede han de smaa, stikkende Øjne i Vejret, og saa' paa Olsen med et saadant Udtryk af dæmonisk Skadefryd, at jeg tilfulde forstod det sløve, fortvivlede Udtryk, der laa over min stakkels Vens Ansigt.

Pludselig slog Apostlen uden synlig Anledning ud med Haanden og sagde i en syngende Tone: "Jeg har opladt mine legemlige Øjne og gransket i hans Ugudeligheds Bog; men ve dem, som tyr til Farisæerne og de skriftkloge, thi de skal blive til Daarer. Jeg er Daare lige over for dette Menneske; thi jeg forstaar ikke hans Ugudeligheds Veje. De var skrevne med Tegn og Zifre og underlige Ord, saa at jeg blev værkbruden i mit Hoved deraf. Herren har givet dig af sin Visdom; sig mig, hvad der staar i de Papirer, og hvad de er værd, og jeg skal indflette dig i min Morgen- og Aftenbøn, naar jeg anraaber vor Forløser."

"Pøtsch!" sagde Isaak og spyttede saa eftertrykkelig, at Apostlen tog Fødderne til sig. "Dak skal De ha', Hr. Zachariæ! De er en hellig Mann, en gottesfürchtig Mann, men jeg kerer mig s'gu ikke om at flettes inn weder i det ene eller i det andet. Hvad skulde Dereses Verleser ochso mit mig? Tror De, Dereses Messias vil have noget med den lille 211 Isaak Isaaksen at gere? Jeg har budt Dem trediver Rigsdaler, men den vil De ikke, og so skulde jeg være so dumm at sige Dem, hvad den Manuskrift er værd? Nej, Hr. Zachariæ, behold De Dereses Verleser for sig selv, og giv mig trediver Daler, so har vi s'gu begge ren Grød i Posen, som man siger."

"Trediver Daler!" sagde Zachariæ og vendte Øjnene i Hovedet, saa at jeg blev ganske forskrækket derved. "Ve dem, som suger de fattiges Marv og plyndrer fra de enfoldige. Trediver Daler? - Det er jo Aager for Herren - tænk Dem blot, trediver - -"

"Ach! Ocher mig her og Ocher mig der, og blæs mich so en Stykke po en papegeiegrøn Barnetrompet!"

raabte Isaak og stampede i Jorden. "Vil De gere Fersøk po at flaa en af voreses Folk? Fem og tredive Daler siger jeg nu! Vil De so, eller vil De ikke? - Mein Geduld ist aus!"

Lille Isaak fo'r hen imod Døren med en saadan Heftighed, at jeg i en Fart maatte trække mig tilbage for ikke at blive set. Der paafulgte en ny Hvisken, i hvilken Apostlen syntes at give Køb, thi lidt efter hørte jeg Isaak sige lige ved Dørrevnen: "Manuskripten er en gal Karls Manuskript, og den er s'gu ikke to Skilling værd wedder for Dem eller mig. Han tror, han kan gere Guld, blank Guld. Gut straffe mig! Har jeg ikke selv lest det alt sammen frem og tilbage, indtil jeg blev so ér i min Hoved som en Fliege i en Elflaske. Han vil gere blank Guld! Hi, hi, hi! - Hvem gér blank Guld i voreses Dage, nor man kan gere baade i Veksler og i Papir, og gere dem op i halvhundrede Percent. Han har faaet Fluor po Hovedet og sat sig op paa en fiks Idé, Hr. Zachariæ. For os er s'gu Manuskripten ikke en Skilling værd, men han gier s'gu hundrede Rigsdaler, hvis han blot har dem. De bli'er dækket 212 po tyve, jeg skal ha'e fem og tredive - forlang hundrede for Manuskripten."

Zachariæ stirrede forbavset paa Isaak, som fandt han denne Pris aldeles vanvittig; men denne blinkede til ham og hviskede: "Sei nun ingen Kalbskopf, Hr. Zachariæ!"

Dette syntes at gøre sin Virkning, thi Apostlen samlede sig sammen, rodede i sin Baglomme og sagde: "Broder i Kristo! Du haver sat Splid imellem Tjenestekvinden Barbara og min Hustru. Ufred og onde Ord haver du ført ind i mit Hus, og Skilsmisse kan der blive imellem min Hustru og mig for Hjerternes Haardheds Skyld."

Her gjorde han en passende Pause og tog sig til Øjet; men Isaak nærmede sig Apostlen og spurgte med ypperlig forstilt Mine: "Wie kunne De ogsø go hen, Hr. Zachariæ, och brenne op den Manuskript, hvorm Hr. Falk har bedt Dem saa meget? De kunde s'gu ha'e svedet den Goos ved en Adresseavis, det havde s'gu kostet Dem mindre!"

"Brændt!" raabte Olsen, ligesom vakt ved et Trylleslag. "Hvad er det, Isaak siger? Har De brændt mine Optegnelser? O, min Gud, naar vil du blive træt af at forfølge mig? Brændt, brændt! Havde De tilintetgjort alt andet, hvad jeg ejer, jeg vilde ikke bebrejde Dem det; men disse Optegnelser! - Nej, Hr. Zachariæ, De maa skaffe mig dem tilbage, var det saa kun deres Aske!"

Isaak gned sig grinende i Hænderne og traadte, for at give sin Glæde Luft i et advarende Vink, Hr. Zachariæ stærkt paa den venstre Støvlespids, hvilket imidlertid kun havde til Følge, at Apostlen med et krampagtigt: "Av for Satan, det er Løgn!" trak Foden til sig.

"De har Dem, Hr. Zachariæ?" udbrød Olsen med jublende Røst.

"Ja, men der er gjort en Beslag po dem, og de 213 goer po Auktion til Torsdag otte Dage met de evrige Effekter," skyndte Isaak sig at indvende.

"Til Auktion!" udraabte Olsen. "Hvad vil De gøre med de Papirer paa en Auktion? Der er jo ingen der køber dem!"

"Ingen, der kever dem!" spurgte Isaak og snappede efter Papirerne, som Zachariæ bavde taget op af Baglommen. "Hvem siger, at der er ingen, der kever dem? I voreses Dage kever man s'gu alt; der er Samlere po alt. Po gamle Kobberskillinger, po unge Damers Strymfebændler, po gamle Almanakker, po Uniformer, Suppeterriner og Medicinflasker. Jeg kever den Manuskript - Gut straffe mig! Jeg har gjort gode Affærer med Manuskrifter, baade med nye og med brugte."

"De vil købe mit Manuskript?" raabte Olsen forundret. "Hvad vil De med det? De forstaar det jo ikke en Gang."

"Ferlat mig, Hr. Falk," svarede Isaak, "jeg forstaar mig s'gu meget po Manuskrifter. Enten er de gamle, og man kan gere en Samling po dem og tjene mange Penger po dem, eller de er nye, og man kan finde po en Bogtrykker eller en Ferlægger, som tager dem og betaler Honoraren. "Ferstaar De, Hr. Falk?"

"Men jeg siger, Hr. Isaak, at dette Manuskript er ikke færdigt," stammede Olsen, ligbleg i Ansigtet.

"Ikke fertig? Ikke fertig? Hvad kerer jeg om det?" spurgte Isaak og spyttede haanlig. "So later jeg mig gere en Ende po Dereses Manuskript. Her er s'gu polyhektiske Kandidater nok, som har sat deres Penger til baade po Veterinær- og Hypokondær-Eksamen. Jeg tager fat po saadan en Karl og faar ham til at gere mig en Ende po Dereses Manuskript, so at det kan komme po Bogtrykkerien og give Pengerne fra sig igen!"

"Hvad for noget!" raabte Olsen. "De vil gøre 214 mine Undersøgelser færdige ved Hjælp af en anden? Véd De af, at det strider mod al Lov, og at jeg kan drage Dem til Ansvar derfor?"

"Anschar? Anschar? Wo liegt den Anschar, Hr. Falk?" fniste Isaak. "Jeg kever po en Auktion en Par gamle Bukser, og der er ingen Knapper i. Hvem vil forbide mig at sie Knapper i? - Jeg bider po en gammel

Skab, og hun har ingen Bachklædning po sich. Hvem vil forbyde mig at give hende en Bachklædning po? - Jeg bider po en Manuskript! Hvem vil forbyde mig at læse min Manuskript, at studere min Manuskript, at vise min Manuskript til gode Venner og spørge dem om Rod, og - hihhi - hvis der skulde være noget i den Manuskript, noget, som andre Folken ikke vidste, hvem forbider mig so at lade det skrive om, at tage fat po en polyhektisk Kandidat, som sier Knapper i det, sætter Bachklædningen po det og gør mig det saa godt som nyt, naar jeg betaler ham. Gut straffe mig! Jeg vil s'gu se po den, der kan forbyde mig i det, Hr. Falk, hæ!"

Olsen blegnede og tog sig til Panden, som vilde han forjage den Hær af vilde Tanker, som stormede derinde. Derpaa gav han sig til at gaa op og ned ad Gulvet med hastige Skridt, men der kom ikke et Ord over hans Læber.

"Broder i Kristo!" sagde Apostlen. "Hin Mand af det gamle Testamente har budet mig fem og halvfjerdsindstyve Rigsdaler derfor; giver du mere af Jordens Fedme, skal det vorde dit."

Olsen standsede ved det firkantede Træbord og vendte endnu en Gang Alterkanden for at forvise sig om, at der intet mere var tilbage af dens Indhold. Derpaa trak han med urolig Hast en gammel Tegnebog frem, gennemsaa' dens mangfoldige Gemmer, og tog endelig ud af en Konvolut en Femdalerseddel, som han lagde til de øvrige Penge.

215

"Her er alt, hvad jeg har, Hr. Zachariæ!" sagde han. "Det er i alt halvtredsindstyve Rigsdaler. Om De saa vilde flaa mig Led for Led, kan jeg ikke skaffe Dem en Skilling mere!"

Isaaks Øjne fæstede sig med en Hyænes hele Begærlighed paa den lille Sølvdyngge, og efter et Øjeblik Betænkning sagde han: "Jeg bider Dem s'gu fem og halvfems, Hr. Zachariæ; jeg har nu en Gang sat mig den Manuskript po Hovedet!"

Olsen gjorde et Skridt tilbage og greb i en af Jernstængerne, som søgte han et Vaaben, hvormed han kunde knuse sin Modstander; men skønt de sad urokkelig fast, veg den lille Isaak dog et Skridt tilbage, og selv Hr. Zachariæ syntes at finde sig ilde til Mode.

Jeg rystede i bange Forventning ved denne hæsle Scene. Olsen vedblev at holde sig fast i Jerngitteret og stirrede med et Udtryk af Raseri og Fortvivlelse ud i den natdunkle Gaard. Pludselig var det, som gik der en Idé gennem hans Hoved. Han slap Jerngitteret, gjorde et Spring hen imod den Slagbænk, hvor Isaak stod, og trak under Hovedpuden en lille Notitsbog frem, som han med ængstelig Iver gav sig til at gennemblade. Pludselig standsede han, betragtede et Blad nøje og holdt derpaa Bogen i Vejret, idet han med en triumferende Mine spurgte: "Hvor meget var det, De bød, Isaak?"

Isaaks Ansigt antog et besynderligt Udtryk. Det var, ligesom jeg kunde se det magre Næse- og Hageparti vokse og forlænge sig i den Pause, som nu paafulgte. Han skottede over til Zachariæ, hvis Øjne, saa godt det lod sig gøre, var hæftede paa Olsen, og udbrød endelig: "Pah, Hr. Falk, det var s'gu barestens en Løjert. Jeg bider ikke fire Skilling po den Manuskript!"

"Hvad siger De nu, Hr. Zachariæ?" udbrød Olsen.

216

Apostlens Ansigt havde et Øjeblik antaget det samme forlængede Udiryk som den lille Isaaks, men pludselig drog et mat Smil hen over hans fortørrede Læber, og idet han tog sine graagule, skelende Øjne bort fra Bogen, som Olsen uforsigtig havde ladet synke, sagde han: "Broder i Kristo! Hvad kan der staa paa Blade, der er hvide som den nyfaldne Sne? Dine listige Ord skal ikke besnære mig!"

"Pøtsch!" udbrød Isaak og spyttede ud gennem Mundvigene. "Han saa' det! Det kristne Faar saa' det, og jeg, som er en Schlange mod ham, lod mig tage paa Næsen. Skam dig, Isaak Isaaksen, pøtsch!"

Olsen støttede sig mod Bordet, ude af Stand til at fremføre et Ord. Men Apostlen lagde Haanden paa hans Skulder og sagde: "Broder i Kristo! Giv mig de fem og halvfjerdsindstyve Rigsdaler, og jeg forsvinder for dit Aasyn, og du skal ikke se saa meget som min Skygge her paa Jorden!"

"Jeg kan det ikke!" raabte Olsen. "Paa Ære og Samvittighed, jeg kan det ikke!"

"Broder i Kristo!" sagde Hr. Zachariæ og tog fat i Hanken paa Alterkanden. "Giv mig dette hellige Kar for de manglende fem og tyve Rigsdaler. Det er en billig Fordring."

"Jeg kan det ikke," svarede Olsen bestemt. "Denne Kande tilhører Fabrikken."

"Pah!" spurgte Isaak, "hvat er den Dingest? Den kan falde po Jorden og gaa itu, og hvem kan sige noget derpo. Giv ham Kanden, Hr. Falk! Hvem sperger efter den, naar ferst den er borte?"

Jeg kunde se paa Olsen, at han stred en svær Kamp med sig selv; men lige med et vristede han Kanden

af Haanden paa Apostlen og satte den højt op paa en Hylde, hvor dens blanke Kors blinkede i Lampelyset. Han saa' et Øjeblik paa det og drog et dybt Suk; derpaa vendte han sig om, maalte den lille Jøde og den lange, magre Apostelskikkelse med 217 et eneste, langt Blik og sagde kort: "Vi er færdige; min Beslutning er tagen."

Nu kunde jeg ikke holde det ud længere. Jeg fo'r ind i Stuen, og bredte mine femten spejlblanke Dalere hen over Bordet, hvor de glimtede som en Strøm af Sølv; men Apostlen strøg dem i en eneste, stor Haandfuld ned i Lommen, idet han sagde: "Handelen er sluttet!"

Isaak stirrede et Øjeblik efter hans lange, magre Skikkelse, der forsvandt i Korridoren; saa lettede han den røde Bylt op under Armen, greb Knortestokken og strøg sig med et langt Tag hen over Ansigtet. Saaledes stod han et Øjeblik, saa drejede han sig i Døren, spyttede og sagde: "Pøtsch, Isaak, det var en skidt Affære!"

Næppe var vi alene, før Olsen løftede mig i Vejret, kyssede mig paa Mund, Pande og Kind, lo og græd paa én Gang, og dansede op og ned i Stuen med mig som et besat og ellevildt Menneske. Saa tog han fat paa Papirerne, gennembladede dem og lagde dem ned i en Skuffe; men jeg saa', at hans Hænder rystede derved. Derpaa gik han et Par Gange op og ned ad Gulvet, og brast saa pludselig i Graad.

"Er du syg, Olsen?" spurgte jeg ængstelig.

"Syg?" gentog han og satte mig paa sit Knæ. "Nej, Viggo, jeg er rask som Fuglen i Luften; men ser du, ligesom Barnet græder, naar det første Gang ser Lyset, fordi det er for stærkt, saaledes græder jeg, idet jeg første Gang ser Lykken, fordi den er mig saa ny, saa overvældende. Laan mig dit Lommetørklæde, jeg har selv - intet!" og Olsen smilede med sit stille, melankolske Smil midt igennem Taarer. - "Se saa, nu skal jeg fortælle dig alt. Ser du, Viggo, jeg har i det sidste Aar tænkt paa én Ting, tænkt paa den baade ved Dag og ved Nat, baade tidlig og silde, indtil den blev ligesom ét 218 med mit Væsen. Det var ikke nogen stor Idé eller glimrende Tanke. Det var kun en lille Opfindelse; men den var mig kær, fordi jeg havde tilkæmpet mig den Skridt for Skridt, og fordi den kunde udrive Hundreder af Mennesker fra det døde, maskinmæssige Arbejde. Hvor ofte har jeg ikke, naar jeg de lange Vinteraftener sad ene paa den mørke Guldpolererstue, tænkt paa, hvor trælsomt det Arbejde var, som Skæbnen havde givet mig i Hænde. Da kom det over mig som en nagende Tanke, at rundt om i Verden sad Tusinder som jeg, krumbøjede over deres Arbejde, nødte til at stirre paa det blendende Guld, indtil deres Øjne blev røde og dumme, deres Aandskræfter lammede, og deres ranke Skikkelser bøjede længe før Tiden. Da faldt det mig ind, at alt dette Arbejde maatte kunne undværes, naar man blot greb Sagen an paa den rette Maade, naar man blot fandt "det rigtige", som halte Jørgen engang sagde til dig. Jeg begyndte at gøre nogle Forsøg; først ganske smaat, jeg havde jo saa daarlig Raad. Men med de første smaa Resultater kom der en Lyst, en brændende Iver over mig; den voksede til en Drift, jeg ikke kunde modstaa, den kvalte Tanken om alt andet, ja selv Tanken om min Moder og om - -"

Olsen tav. Jeg følte at han her var ved at komme ind paa et Punkt, vi aldrig havde berørt siden hin Dag paa Rundetaarn. Han salte mig ned paa Gulvet, gik hen og drak i lange Drag af Lerkrucken, og satte mig derpaa atter op paa Skødet, idet han vedblev:

"Du er saa ung, Viggo. Du aner ikke, hvorledes den fattige, den, der allermest trænger til at komme i Berøring med det gode, hvorledes han netop er udsat for at besudles af det slette. Jeg maatte have Guld for at vedblive med mine Forsøg, undertiden en hel Dukat; men hvor meget Guld køber man for 219 to Mark, en Dags Arbejde? Jeg skulde jo leve og min stakkels Moder ogsaa, det var Sagen. Da førte min onde Skæbne mig til Isaak. Jøderne og Guldet har hørt sammen fra Arilds Tid, og jeg fik min Part i den Forbandelse, som dette Folk har ført ud over Verden. Jeg maatte arbejde i al Hemmelighed, for at ikke en rigere og mere uafhængig skulde komme mig i Forkøbet, og jeg faldt i Hænderne paa ham, de stille Læseres Apostel, og jeg lærte, at de kristne Jøder er langt værre end de værste fra Læderstræde. Men jeg arbejdede fremad, uden at agte paa, hvad der gik med; jeg arbejdede som en af Middelalderens Guldmagere, jeg vidste, at min Opfindelse ikke hørte til Umulighederne, og at den vilde skaffe alt tilbage, naar den én Gang var gjort. - Man har et Sagn om en af de gamle Alkymister, og det har jeg tidt tænkt paa. Der var en Guldsmed i Nürnberg, som efterhaanden havde sat alt til. Da faldt han paa den Tanke, at forsøge paa at gøre Guld. Dag og Nat arbejdede han derpaa, han solgte alt, selv det allernødvendigste; han lukkede sig inde i sit Værksted, arbejdede og eksperimenterede, ligegyldig ved alt, skønt to af hans Døtre overgav sig til Skændselen for ikke at dø af den bitre Sult. Hans Kone druknede sig i Fortvivlelse, to af hans yngste Børn døde af Pest; men han agtede ikke derpaa. Ja, selve Begravelsesdagen hørte Naboerne ham tumle og sysle i sit Værksted. Men da han henimod Midnat aabnede en af de hvidglødende Digler, hvori han havde smeltet en Klump uædelt Metal, tabte han sin Trolovelsesring deri, og i det samme forvandlede Massen sig til det pureste Guld. Opgaven var løst - han havde selv smedet denne Ring og vidste, hvilke Bestanddele dens Legering indeholdt. Det gjaldt blot en ny Prøve; men han manglede Guld, og turde ikke sælge det i Diglen, fordi han frygtede for, at man af dets 220 Sammensætning skulde se, hvorledes det var tilvirket. I den højeste Angest ilede han ud til Naboer og Venner, for blot at laane en eneste Dukat. Men ligesom hans Hjerte havde været lukket for hans nærmestes Jammer og Nød, saaledes fandt han nu hver Dør lukket, og skummende af Raseri, af Had til Verden og Fortvivlelse over sin Gerning, vendte han tilbage til sit Værksted.

Her fandt han et lille Kors, som han vidste havde samme Legering, og som havde været den første Gave til hans Hustru efter deres Bryllup. Ude af sig selv af Henrykkelse greb han en ny Digel, fyldte den med det samme uædle Metal, glødede den, kastede Korset deri, og Metallet skinnede alter - det var Guld. Han stirrede paa det, som skulde Øjnene springe ud af deres Huler; han jodlede og sang, saa at Naboerne korsede sig derved - da hørte de et dæmpet Skrig, et tungt Fald, og alt blev stille hos "den gale Guldsmed", som de kaldte ham. Men da de næste Dag brød Døren op, laa han kold og stiv foran sin Smelteovn. Diglen holdt han i Haanden, og den bar endnu Spor af skinnende Guld. Ingen vidste, hvorledes han var død; først da Lægen kom, opdagede man, at Spændingen, Angesten, Glæden og Overraskelsen havde gjort ham vanvittig. I hans Hals sad endnu det størknede Guld - han havde tømt Diglen i vanvittig Følelse af sin Lykke."

Olsen stirrede paa mit forskrækkede Ansigt, strøg Haaret fra min Pande og sagde: "Frygt ikke! Det skal ikke gaa mig som denne forstyrrede Sjæl. Jeg har ingen Uret, ingen Ukærlighed at bebrejde mig; men i Aften, da man vilde berøve mig Frugterne af et aarelangt Arbejde, var jeg Vanvidet nær. Da kom du, Viggo - det var, som en Frelsens Engel traadte ind i mit fattige Fængsel. Hvad du har gjort for mig, skal jeg aldrig glemme; men du maa sige 221 mig, hvor du har de Penge fra - før er jeg ikke rolig."

Uden at dølge noget, gav jeg Olsen en sandfærdig Beretning baade om Grisen og det Besvær, det havde kostet mig at føre den ind i Slutteriet.

"Ja," sagde han og sluttede mig i sine Arme, "det er hos Børn, at man skal finde Trofasthed og Kærlighed; ikke én voksen vilde have hjulpet mig, saaledes som du, med alt, hvad han ejede."

"Skal du sidde her længe?" spurgte jeg efter en Pause.

"Saa længe som Urtekræmmer Petersen behager," svarede han og gjorde et Forsøg paa at smile; men jeg saa' ret vel, at Smilet var mat.

"Sig mig," sagde jeg, ledet af en ubestemt Idéassociation, "tror du ikke, at Hørkræmmer Theil kunde hjælpe dig? Han er saadan en rig Mand, og din Moder ligner saa meget Fru Theil, som døde."

Olsen betragtede mig med spændt Opmærksomhed og sagde derpaa langsomt: "Hørkræmmer Theil er min Onkel, og Johanna min Kusine. Jeg har skrevet ham til; men naar han aldrig har hjulpet min Moder med det ringeste, tror du saa, han hjælper mig?"

Jeg saa' bedrøvet paa ham. I dette Øjeblik gik det op for mig, at der mellem Armod og Rigdom laa en Mur med Forbandelsens Mærke.

Olsen klappede mig paa Hovedet og sagde: "Lad dem kun spærre mig inde, hvad bryder jeg mig om det? Du har bragt mig alt, hvad jeg behøver for at gaa videre, og Tanken kan man ikke sætte i Fængsel. Kom - jeg skal vise dig noget!"

Han tog med megen Omhu Papirerne, som bestod af en Mængde løse Blade, ud af det gamle Papbind, der holdt dem sammen. Derpaa jog han sin Pennekniv ind i Kanten af Bindet og fremdrog et lille Stykke sammenlagt Papir, der saa' ud som de Pulvere, man køber paa Apoteket.

222

"Se, her er Skatten!" sagde han hviskende, "den vilde jeg ikke miste for fem Hundrede Daler."

Jeg stirrede forbavset paa ham; men Olsen aabnede Papiret og viste mig triumferende et fint, bronzegrønt Pulver. Derpaa knækkede han en Stump af Vandkanden, tog en Draabe Olie af Lampen, kom lidt af Pulveret i Draaben og gned saa Fajancestykket ind dermed, indtil det ganske fik Pulverets Farve. Derpaa tog han en lille Lysestump og et underligt, krumbøjet Rør ud under Madrassen paa sin Seng, holdt Fajancestykket hen til det tændte Lys og pustede ind i det, saa at Flammen under en hvislende Lyd trak sig ud til Siden i en lang, lysende Spids. Et Øjeblik efter trak han Stykket ud af Flammen og viste mig det. Det var nu forgyldt helt over; men Guldet havde den samme matte Farve, som jeg kendte saa godt fra Emailleovnen.

"Pas nu paa!" sagde Olsen og pustede igen.

Atter veg Flammen ud til Siden med en underlig, pibende Lyd og slikkede hen ad Fajancen, der blev saa hed, at Olsen maatte tage en lille Tang for at holde det. Lysende og skinnende som en lille Guldslange fo'r Flammestraalen omkring, snart hist, snart her, og det var, som Guldets skiftede Farve derved.

"Se nu!" sagde Olsen triumferende og rakte mig Stykket efter først at have afkølet det i Vandkanden. Jeg saa' paa det, og til min store Overraskelse var det virkelig, som om den spillende Flammestraale lig en uendelig fin Agat havde poleret Guldet. Kun var Glansen ikke jævn, men stod paa enkelte Steder stærkere, paa andre svagere, og jeg sagde dette til Olsen.

"Heri bestaar netop Vanskeligheden," sukkede han. "Opgaven er næsten løst, men i dette "næsten" ligger det, som gør, at det endnu ikke er nogen Opfindelse. Det "næsten" maa vi have bort, Viggo.

223

Det er en daarlig Guldpolerer, som ikke driver det videre end til "næsten" at kunne polere en Kop.

Atter spillede Flammen fra Blæserøret hen over det. Olsen pustede denne Gang længe og vedholdende, og det forekom mig, at der snart gik skinnende Regnbuefarver, snart ligesom matte, taagede Skyer hen over det lille Stykke Fajance. Pludselig gav det et Knald. Stykkel fo'r, som slynget af en usynlig Kraft, ud af Tangen og ned paa Gulvet, og da jeg atter tog det op, var det til min store Forbavselse kridhvidt.

"Altid det samme!" mumlede Olsen. "Naar skal jeg dog komme ud over denne Vanskelighed? Den maa jo kunne hæves - de har jo gjort det i Meiszen."

Jeg stod lige i Begreb med at ville give Olsen et eller andet særdeles velment Raad, da jeg hørte nogle korte, bestemte Skridt ude i Korridoren. Jeg kendte disse Skridt; ingen anden end et Urværk og saa Onkel gik paa denne Maade. Olsen stirrede mod Døren og fik i en Fart alle Instrumenterne under Madrassen. Jeg stirrede paa Olsen og ønskede, at jeg sad hundrede Mile borte, men dog helst paa Porcelæns fabrikken og over Madvig.

Langsomt og sindigt gik Døren op. Jeg havde ikke taget fejl. Det var Onkel, som stod der i sin lange, sorte Frakke og med en Rulle Papirer under Armen. Han mønstrede Værelset af i et eneste Øjekast, og sagde derpaa blot de Ord: "Se, se! - Gaa straks hjem, Viggo, og klem! Jeg kommer for at tale med Dem alene, Hr. Falk."

Det gav et Sæt i Olsen ved dette Navn, som Onkel anvendte for første Gang. Han saa' spørgende paa mig; men da jeg rystede paa Hovedet, og Onkel gjorde en utaalmodig Gebærde, lukkede han Døren op og sagde mig Farvel.

Han blev staaende i Døren og saa' efter mig, der gik saa langsomt ned ad Korridoren, at det gav den 224 tykke Fangevogter Anledning til en Forespørgsel, "om jeg kunde ruppe mig". Dette gjorde jeg da, og sad, som en Følge deraf, snart under Madvigs og Jomfru Mortensens beskyttende Vinger.

Ellevte Kapitel. En Invitation.

Ligesom Hejrer i Fangenskab har den Vane at vælge visse Pladser i deres Bur, hvorfra de med urokkelig Ihærdighed stirrer ud paa den dem omgivende Verden, parate til at føre et hvast Indhug, hvis nogen kommer dem for nær - saaledes havde ogsaa Jomfru Mortensen i Dagligstuens Fangebur sin bestemte Plads, og denne var paa Forhøjningen ved Vinduet. Her kunde hun have det ene Øre i Køkkenet og det andet ude paa Gangen, det højre Øje oppe i Skindergade, og det venstre enten i Spejlet eller nede paa Købmagergade, ganske som hun behagede. Her kunde hun holde Udkig med Onkel og skjule baade sine og "Parises Mysterier"; her kunde hun skotte over til Theils og skele til Petersens - kort sagt, det var en udmærket Plads, oven i Købet med Trækrude, hvorigennem Jomfru Mortensen kunde stikke Næbet ud, naar hun trængte til Luft, ligesom hun kunde gøre Indhug i Dagligstuen, naar hendes Hjerter trængte til at give sig Luft. Ve mig, hvis jeg søgte at sætte mig i Besiddelse af denne Plads! Jeg blev ubarmhjertig reven af Pinden, hakket og stødt ned paa Bunden af Buret, medens Jomfruen steg til Vejrs, højrød i 225 Hovedet af Ivrighed, og udbredende det store Uldgarnsstricketøj med de fire lange Træpinde som Kalkunen sin Hale.

Det var efter en saadan Generobring af Fæstningen, hvorunder jeg var bleven kastet ned i Løbegraven mellem Forhøjningen og Divanbordet, at jeg sad stille paa min Skammel, grundende over, hvorfor Onkel aldrig var bleven gift, og hvorfor det var faldet i min Lod at skulle leve ene mellem to tavse, gamle Mennesker, hvoraf jeg elskede den ene, hadede den anden, og blev lige lidet forstaaet af dem begge. Det var en af disse klare Martseftermiddage, hvor Kakkellovnen ikke vil trække, hvor der er Lugt som af nyvadsket Gulv i Værelserne, Melankoli i Luften, Melankoli i Tanken, Melankoli i de langtrukne, stadig sig gentagende Raab med holstenske Sild nede paa Gaden. Det var endelig en af disse Eftermiddage, hvor det er for klart til at tænde Lys, for mørkt til at læse, at Jomfru Mortensen pludselig med et kraftigt Ryk drejede Spejlet, saa det hvinede, og samtidig dermed udbrød: "Sikke'n Manér! Der gaar saamænd Hanne Theil og den unge Petersen oppe i Skindergade, og la'er hun ham, sandt for Dyden, ikke traske midt ude i Sølen med Sypose, Parasol og hele Molevitten, medens hun trykker sig ind mod Brandmuren, som var hun bange for at røre ved ham."

Det gav et Stik i Hjertet paa mig. Saaret var endnu saa frisk, og jeg havde ikke vænnet mig til at høre Navnet for min højeste Beundring og dybeste Afsky parret sammen af Jomfru Mortensens skærende Stemme. Da Ordet ikke var henvendt til nogen, men kastet ubestemt ud i Stuen til behagelig Deling mellem Onkel og mig, sagde jeg intet, men knugede mig endnu tættere sammen paa min Skammel - jeg vilde ikke for alt i Verden se Johanna og den friserede Urtekræmmer gaa op ad Gaden.

226

Onkel derimod slog Berlingeren sammen, saa det knaldede, lagde den paa Bordet og sagde skarpt: "Hvilken Jammerskade, at en saa nydelig Pige skal være nødt til at dangie Livet igennem med saadan en Pomadebøtte!"

"Nødt?" spurgte Jomfru Mortensen spidst. "Jeg gad nok set, hvem der nøder, naar den unge Petersen byder. Han er saamænd et nydeligt Menneske."

"Aa ja", sagde Onkel og tog den sidste Slurk af Kaffen i ét langt Drag. "Faderen har ladet ham ganske kønt indbinde."

"Har Administratoren set ham i hans ny Uniform? Han er saamænd bleven Løjtnant ved Livjægerne," bemærkede Jomfru Mortensen, idet hun indstillede Spejlet efter et nyt Offer.

"Jo," sagde Onkel, der ikke var nogen Ven af Uniformer, "jeg saa' ham forleden Dag trække ud ad Østerport. Han saa' grangivelig ud som en vandrende Sabelgræshoppe."

Jomfru Mortensens Ansigt antog et stramt Udtryk. Strikkepindene arbejdede; men pludselig sank de ned paa Skødet, idet hendes Hejreblik slog ned i Retningen af Købmagergade. Derpaa strøg hun sig om Næsen ligesom en Fugl, der hvæsser sit Næb, og udbrød: "Næ, nu skal man se; det bliver saamænd morsomt!"

"Hvilket?" spurgte Onkel.

"Det er Urtekræmmer Petersens Laurits i det ny Liberi. Ja, jeg tænkte nok, at det kom saa vidt med de Penge, han tjener. "Guld, Sølvknapper! - Det kan man kalde en Tjener!"

"Tjener?" sagde Onkel. "Saa den Mand tror, han holder Tjener? Hveranden Probenreuter skal nu til Dags have saadan en Slynge i Hælene. I mine Dage var en Urtekræmmer glad, naar han selv kunde gaa omkring og indkassere sine Regninger. Saa fik man sin Karl dertil; men nu skal det være 227 saa fint, at man ikke kan gøre det uden ved en Tjener - jo, det er en fed Tjener det."

Onkel lo haanligt; men Jomfru Mortensen sagde ivrig: "Administratoren maa forlade mig; men det er, sandt for Dyden, en virkelig Tjener; for den, der ikke gaar i sine egne Klæder, er da Tjener, skulde jeg mene."

"Saa er der adskillige af det Slags paa Østergade," svarede Onkel tørt.

Jomfru Mortensen overhørte ganske denne Bemærkning. Hun stak Hovedet ud af Trækruden, trak det lige saa hurtigt til sig igen og udbrød triumferende: "Ja, tænkte jeg det ikke nok? Han kommer saamænd herop."

"Saa skal han saamænd komme ned igen!" sagde Onkel.

Der blev en Pause, saa ringede Gangklokken. Det gav et Spræt i Jomfru Mortensen, men Onkel sagde: "Løb ud, Viggo, og hør, hvad den Karl vil."

Jeg adlød Ordren og aabnede Gangdøren. Der stod ganske rigtig Urtekræmmer Petersens Laurits, som jeg kendte saa godt, dels fra Butikken, dels fra de større Fægtninger, der udspandt sig mellem ham og Gadens Ungdom angaaende ledige Sukkerfade. Nu var der ikke noget krigerisk ved ham, tværtimod havde han faaet de røde Hænder proppet ned i et Par hvide Bomuldsvanter, og syntes at være meget ilde stedt med, hvordan han skulde faa noget op af de dybe Liberilommer.

Endelig kom han med et uhyre Visitkort, som han overrakte mig med de Ord: "Jeg skulde hilse og sige værs'go."

Jeg stirrede forbavset paa Kortet, som indeholdt en fuldstændig Liste over de Herligheder, som den Petersenske Butik indeholdt, tilligemed et vel udført Fremtidslitografi, forestillende samme Butik, liggende ud til en ny Gade af ubegribelig Bredde 228 og med en Masse Fod- og Løsgængere, der alle syntes at have til Hensigt at undfly et eller andet rædselsfuldt ved at styrte ind i samme Butik, hvor der stod fem Svende ved Disken.

"Nej, det er paa den anden Side," sagde Laurits og snød sig i Fingrene. "Og saa skulde jeg hilse og sige: S. u."

Jeg vendte Kortet om - ganske rigtig, der stod den bekendte Formel: "Grosserer Petersen med Frue udbeder sig den behagelige Nærværelse af Hr. Administratoren med Nevø til *thé dansant* førstkommende Lørdag Aften Kl. 8. S. u."

Jeg løb ind i Stuen og raabte triumferende: "Onkel, her er Bud fra Urtekræmmer Petersen, om du vil komme paa Lørdag til Te og Dansant."

Onkel saa' paa mig med et forstenende Blik og sagde: "Er du gal, Dreng?"

"Nej, Onkel."

"Ja, saa er Urtekræmmer Petersen det. Lad mig se, hvad der staar paa den Las - det er jo et Adressekort."

"Nej, Onkel, det staar paa den anden Side - og jeg skal med."

"Naa, saa det skal du?" spurgte Onkel tørt og gennemlæste langsomt Kortet, som han derpaa lagde fra sig paa Bordet med et betydningsfuldt: "Se, se! Urtekræmmer Petersen slaar sig virkelig op!"

Jomfru Mortensen slog som en Hejre ned over Kortet, spiddede det paa Spidsen af sine to Fingre, men da hun opdagede, at hendes uundværlige Person ikke var nævnet deri, kastede hun det atter hen ad Bordet, idet hun udbrød: "Administratoren tager vel ikke imod en saadan Invitation?"

"Hvorfor ikke?" spurgte Onkel og gned sig i Hænderne. "Urtekræmmer Petersen er en honnet Mand, en nobel Mand, rigtig, hvad jeg vil kalde en Mand efter mit Hoved. Løb ud, Viggo, og sig, at 229 jeg skal have den Fornøjelse. Ho, ho, ho! *The dansant* hos Urtekræmmer Petersen! Jeg skal virkelig vise ham, at jeg ikke har traadt mine Dansesko for ingenting. *Th é dansant!* Begynder Mazurkapolka ikke saaledes, lille Jomfru?" - Og hermed gjorde min stive, ærbare Onkel et Par højst mærkværdige Trin, som jeg ikke har set undtagen i den Dans, som kaldes Hanedans, men som bragte Jomfru Mortensen og mig i en Tilstand af forstenet Forbavselse.

Ikke lidt stolt af den Ære, der var vederfaret mig, forsøgte jeg den næste Dag paa Skolen at komme under Vejr med, hvad en *Th é dansant* var; men ingen af mine Kammerater kunde give mig nogen Oplysning derom, undtagen en, der havde en Broder, som af sin voksne Fætter havde hørt, at det var det samme som at staa med Hatten under Armen og faa varm Punch ned ad Byggen, medens man spiste kold Kylling paa en Desserttallerken. Dette tilfredsstillende mig ikke ganske, og det var derfor med en høj Grad af Spænding, at jeg imødesaa' den kommende Lørdag med alle de Følger, den uundgaaelig vilde drage med sig.

Om Fredagen viste sig allerede de første Symptomer paa disse, idet Onkel med en vis Højtidelighed overrakte mig det første Par Trækstøvler og en blaa Trøje med blanke Knapper, Ejendele, som fyldte mig med en unævnelig Stolthed, idet de pegede hen paa en modnere Æra, som nu tog sin Begyndelse med en virkelig *Th é dansant*, hvortil jeg var indbudet sammen med Onkel. Støvlerne stillede jeg foran Sengen, og førend jeg lagde mig, lod jeg endnu en Gang de blinkende Knapper i den blaa Trøje passere Bevu, én for én. Saa tænkte jeg paa, om en *Th é dansant* maaske var det samme som den *Th é de boeuf*, jeg havde læst om hos Holberg, eller om det hele maaske kun var en ny Slags Te, 230 som Urtekræmmer Petersen vilde lade Onkel og mig prøve, for at vi i Fremtiden skulde købe hos ham i Stedet for hos Sundorph. Saa prøvede jeg endnu en Gang, om ogsaa Stropperne holdt, naar jeg bandt Støvlerne til Sengestolpen med mit Lommetørklæde og halede i dem med Onkels Støvletrækkere, og da de ved denne Prøve havde vist sig fuldstændig solide, lagde jeg mig beroliget til Sengs med Tanken henvendt paa den Lyksalighed, som den kommende Aften skulde bringe.

Tolvte Kapitel. Det første Selskab.

Da jeg om Aftenen ved Jomfru Mortensens Hjælp havde faaet Haaret kæmmet i en Sjask over det venste Øre, da jeg var bleven salvet med hendes ækle Haarolie, saa at jeg lugtede værre end en lille Desmerkat, og da jeg havde gjort den praktiske Erfaring, at man med Trækstøvler ikke kan tage den venstre paa højre Fod eller omvendt, blev jeg erklæret for fuldt taklet og sendt ned for at indhøste Onkels Beundring. Denne faldt imidlertid temmelig sparsom ud; thi han erklærede mig for en friseret Abekat, trak i Bukserne, som stumpede op over Anklerne, og vilde lægge et Læg paa Trøjeærmerne, som skød sig frem over Knoerne - den var efter hans udtrykkelige Anvisning gjort til at vokse i. Selv afveg Onkel i sin Dragt ikke meget fra det

sædvanlige. Han havde den samme høje, sorte Hat, det samme stive Atlaskes Halsbind, den 231 samme sorte, tæt tilknyttede Frakke, og de dertil svarende Benklæder - kort sagt, han var sort fra Top til Taa, ligesom de sorte Riddere i Romanerne, og den eneste Afvigelse fra det daglige, som jeg kunde opdage, bestod i en lille rød og hvid Stribe i det øverste Knaphul, samt et Par ny, sorte Handsker, som han holdt i Haanden. Jeg nægter ikke, at lidt hvidt vilde have gjort godt, navnlig oppe ved Halsen, og Johannes Bemærkning om Skjortemangelen randt mig i Hu; men rette paa Onkels Paaklædning - Gud fri mig!

"Har du dit Lommetørklæde, Viggo?" spurgte han og satte Fabrikkens store Segl paa et Brev, hvis Størrelse fyldte mig med Ærefrygt.

For Onkel var Lommetørklædet den vigtigste Genstand ved Toilettet. Han spurgte altid derom og havde selv et i hver Lomme; thi han tog sig en lille Pris Tobak, og bar ved højtidelige Lejligheder, som den nærværende, en Gulddaase, som Kongen havde foræret ham. Jomfru Mortensen paastod, at Onkel snusede for Daasens Skyld; men det var lumpen Bagtalelse.

Jeg gik til Bunds i min Trøjelomme, og da jeg havde forviset mig om, at det var der, svarede jeg: "Ja, Onkel."

"Det er godt," sagde han, "saa kan vi gaa. Det er sandt, tag mig det Brev, som ligger ude i Korridoren; jeg maa dog se, hvad det er."

Jeg gik ud og fandt en lille, tarvelig Billet; men da mit Blik faldt paa Udskriften, saa' jeg, at Haanden var Olsens, og uden at standse gik jeg ind og leverede Onkel den.

Han saa' paa Billetten med en overrasket Mine; derpaa knipsede han den op og gav sig til at læse med Hatten paa Hovedet og Handskerne i Haanden. Da han var kommen til Enden, læste han den om igen, og jo mere han læste, desto stærkere lejrede sig om hans sammenknæbne Læber dette Træk af ubøjjelig Jernvilje, som jeg frygtede saa meget.

"Godt, meget godt," sagde han ved sig selv og stak Billetten i Brystlommen. Derpaa knappede han Frakken helt til, greb et Blad Papir og sagde strengt: "Du gaar alene over til Urtekræmmer Petersen!"

"Alene, Onkel?" stammede jeg forskrækket.

"Ja," svarede han, "Klokken er otte, og jeg holder ikke af, at man skal vente paa mig. Sig, at jeg vilde have fulgt med dig, hvis jeg ikke havde faaet et uopsætteligt Brev at skrive. Men om en halv Time kommer jeg - og saa," lagde Onkel til med en skærende Hvashed i Stemmen, "saa kan du sige ham, at det skal være mig en sand Fornøjelse at tale med ham."

Jeg vovede ikke en eneste Indvending. Langsomt gik jeg ned ad Trapperne, idet jeg indprentede mig Onkels Ord, og medens jeg gik hen ad Gaden, saa' jeg op til Maanen, der stod halvt skjult bag tunge Sneskyer, og tænkte paa, hvor kummerfuldt det maatte være at sidde inden for fire Jernstænger i et skummelt Fængsel uden at kunne hilse paa de blinkende Smaastjerner, som hist og her funkede frem mellem Skyaabningerne. Men at Onkel i Aften vilde "tage Livtag" med Urtekræmmer Petersen, det var jeg vis paa, og jeg smilte ved Tanken derom.

Det var et forskrækkeligt Udvalg af Hatte, Stokke, Paraplyer, Gummigalocher og Pelse, der var bunket sammen i Urtekræmmer Petersens Korridor. Tilmed stod der en høj, mager Mand med et sandt Ligbæreransigt, samt iført Kjole og hvidt Halsbind, og denne Herre, som jeg mindst antog for en Konferensraad, snappede i en Haandevending baade min Kasket og Frakke og taarnede det oven paa alt det øvrige, hvorpaa han lempelig dunkede mig i Ryggen og med et sørgmodigt Smil bad mig om 233 ikke at gaa ud i Køkkenet, hvortil jeg var paa gode Veje. Derpaa førte han mig til den anden Ende af Korridoren, hvorfra jeg hørte en utydelig Summen af Stemmer, og her spurgte han mig om mit Navn og min Stilling i Samfundet, hvorpaa han smækkede en Dør op til et Hav af Lys og meldte noget ud i Luften, som hverken jeg eller nogen anden i Verden forstod. Det sidste, jeg i min Befippelse følte, var et Puf i Ryggen, hvorved jeg kom ind ad Døren, noget nær med det samme svajende Sving som en Rumlepotte, der spændes af med en Snor, og her blev jeg staaende i en Tilstand af overrasket Befippelse, idet jeg instinktmæssig satte den højre Fod foran den venstre og gjorde det Buk, som Gymnastiklærer Eisenberg havde lært mig i Skolen.

Der var imidlertid ikke én i hele den store Selskabssal, der syntes at tage den ringeste Notice af mig. Kun en tyk Dame med et kobberrødt Ansigt og med en Mellemtung af en Turban og et Flagbatteri paa Hovedet, lænede sig et Øjeblik tilbage i den Sofa, som hun næsten udfyldte, og idet hun holdt en Guldlorgnet en Tomme fra sin Næse, saa' hun paa mig, som var jeg en Ørentvist eller et andet ubehageligt Insekt, der uforvarende kom kravlende ind i Stuen. Saa vendte hun langsomt Hovedet om til en høj, mager Dame med lange Hængekrøller og hviskede fornemt: "*Comme il est joli, ce petit!*" Hvorpaa jeg hørte den anden Dame sige: "Joli? - Næ, han er saamænd hjemme. Det søde Bæst har Frost i Benene."

Dette hævdede mit Mod noget, og jeg avancerede atter et Par Skridt fremad med Fare for at blive

kuldsejlet af en anden Konferensraad, der kom farende med en uhyre Tebakke; men i det samme saa' jeg et Ansigt ved Vinduet, som ganske bragte mig ud af Fatning - det var Johannas. I dette 234 Øjeblik fik jeg en rædselsfuld Fornemmelse af, at hele Selskabet kunde se, at jeg havde kysset hende i det gamle Brænderi, og i den pinligste Forlegenhed styrtede jeg hen i en Krog, hvor jeg bed mig i Læben og satte den ene Fod oven paa den anden, hvilket slet ikke er nogen Fornøjelse, naar man for første Gang har nye Træksløvler paa.

Af denne ulykkelige Tilstand blev jeg udreven derved, at en lille, væver Dame i glitrende, sort Silkekjole kom farende hen imod mig, idet hun med urolig Hast udbrød: "Ja, der skal man se! - Er du der, min rare, velsignede Dreng? Ja, det er jo Viggo, du hedder, ikke sandt? Hvor er din Onkel ? "

Jeg saa' skamfuld op og genkendte Urtekræmmer Petersens Kone, som jeg flere Gange havde set andre Steder, sidst hos Hørkræmmer Theils. Hun saa' denne Aften mere konfus og forvirret ud end nogen Sinde før, men der var dog noget ærligt og godt i det kærlige Blik, hvormed hun betragtede mig, og jeg fik derfor hurtig Mod til ordret at fremføre Onkels Svar.

"Ih ja, der skal man dog se. Nej, hvad der dog kan ske i denne Verden! Og der staar nu et Whistbord til fire. Nu bliver det trekantet - ja, det tænkte jeg nok. Ja, vil man nu se - men Forretninger, ja de gaar jo for alting, som Petersen siger. Hvad skal vi nu gøre med dig, min søde Dreng? Det gaar rent hulter til bulter i Aften. Nej, hvad der dog kan ske! - Her havde jeg bedt to andre Smaadrenge til dig, og saa faar den ene Mæslinger, og den anden en daarlig Karakterbog. Men saadan gaar det i Verden! - Kom nu her, min Dreng, og sæt dig op paa denne Stol, saa kan du se paa, at vi andre mere os."

Hermed skubbede hun en Lænestol ind i Krogen ved Siden af en Kakkellovn, der udsendte en højst 235 ubehagelig Varme, og da jeg ikke forhen havde haft noget Begreb om, hvad en *Th é dansant* egentlig var, og da jeg her var sikret mod at faa varm Punch ned ad Ryggen, entrede jeg op i Stolen for at se de andre mere sig og gøre de lagttagelser, som det højere Selskabsliv maatte give Anledning til.

Allerede Aristoteles har bemærket, at Mennesket er et selskabeligt Dyr, og man maa i høj Grad anerkende denne Sætning, naar man ser, hvorledes man endnu den Dag i Dag samler sig i store Klumper i smaa Rum for at gabe og gispe over hverandre, omtrent som en Faareflok i Sommerhede, og for den næste Dag at erklære til Venner og Bekendte, at det var horribel kedsommeligt. Den første lagttagelse, jeg gjorde i den Petersenske Salon, var den, at man her, som de fleste Steder, sondrede sig ud efter Alder og Køn, ligesom Drøvtyggerne paa Sydamerikas Sletter. Henne ved Fortepianoet bølgede et Hav af hvidt Musselin, og op af dette dukkede sorte, brune og lyse Krøller, Blomsterbuketter, hvide Handsker og blinkende Vifter. I det modsatte Hjørne, hvor en kolossal Amor af Gips sad og spillede paa Strenge af Messing, saa' man en mørk Forvirring af sorte Kjoler, tilhørende de sidste tre Aars Modejournaler. I Midten af Salen under Lysekronen stod Urtekræmmer Petersen, omringet af en andægtig Kreds af ældre Tilhørere, og omkring det runde Divanbord, der var prydet med en Hvalfisk, som sprøjtede seksten Spermacetlys fra sig, saa' man en udsøgt Samling af ældre Damer, som med Falkeblikke lurede paa, om en af de sorte skulde forvilde sig over til en af de hvide, og om den hvide vilde blive rød, naar den sorte bukkede og bad om en Dans.

Den eneste, der ikke syntes paa nogen Maade at lade sig genere, var Hørkræmmer Theil. Han sad i en magelig Lænestol henne ved Divanbordet og 236 studerede med megen Opmærksomhed Aftenberlingeren uden i mindste Maade at bekymre sig om, at han vendte Ryggen til Damerne. Han saa' ganske ud som den Aften, da jeg første Gang besøgte Johanna: kun var han bleven noget rødere i Ansigtet. Øjenlaagene hang mere slapt ned, men Vesten var opknappet som sædvanlig. Ved Siden af ham stod et Glas, som han meget flittig rørte om i, hver Gang han drak, og som udsendte en enkelt Straale af skarp, ejendommelig Vellugt, der for Resten gjorde godt i den stærkt parfumerede Atmosfære, som opfyldte Salen.

Denne var stor og rigt møbleret, men paa en saa konfus og smagløs Maade, at det ene prægtige Møbel ligesom tog Luven fra det andet. Dertil var Salen saa lav, og Lysene brød i en saadan mangfoldig Forvirring af Spejle, Lampetter og Nipssager, at jeg slet ikke undrede mig over, at Herrerne saa lidt holdt Hatten for Ansigtet, skønt jeg senere kom under Vejre med, at dette havde en anden Grund.

Lyden af de summende Stemmer, Varmen fra Kakkellovnen, og det stadige Syn af Hørkræmmer Theil, der gabede den ene Gang værre end den anden, bragte mig lidt efter lidt i en Tilstand af Søvnighed, som jeg gjorde mit yderste for at bekæmpe. Snart lød Stemmerne, som summede de nede i en uhyre Dybde, saa klang de pludselig ganske nær og bevirkede, at jeg forskrækket fo'r i Vejret; snart lejrede der sig ligesom en hvid, mat Taage hen over Lysene; saa var det, som en varm Haand lagde sig over mine Øjne og strøede Spindelvæv i dem; saa nikkede jeg og stirrede paa Hørkræmmer Theil, som nikkede gemytlig til mig igen, og af en eller anden ubestemmelig Grund satte Fingeren paa Næsen; saa gabede han, saa gabede jeg, saa nikkede han, saa nikkede jeg, indtil jeg 237 syntes, at Kakkellovnen gled fra mig og ind i Væggen.

Af denne letargiske Tilstand blev jeg pludselig vækket derved, at en tynd, pibende Stemme lige ved Siden af mig udbrød: "Storeheddinge? - Ja, der sad jeg paa Kroen en hel Dag i Regnvejre. Jeg véd ingen Steder, hvor man keder sig som i Storeheddinge."

Jeg fo'r i Vejret og spilede Øjnene op. Gæsternes Antal havde betydelig forøget sig, og den lille Kreds, jeg før havde set under Lysekronen, var nu af nyankomne trængt hen imod Kakkellovnen. Hørkræmmer Theils Glas var borte; Berlingeren laa under Bordet, og selv var han i Færd med at knappe sin Vest.

"Storeheddinge!" sagde Urtekræmmer Petersen og slog overbevisende ud med Haanden. "Ja, jeg husker kun ét Sted, hvor jeg har kedet mig værre end i Storeheddinge"

"Kede Dem?" spurgte en spinkel Mand med en spids Næse og Haaret i et eneste stort Bølgevid ud paa Øret, idet han skrævede vidt ud med begge Ben og vippede med Kjoleskøderne ligesom en Vipstjert. - "Hvorledes er det muligt? En Mand, der sidder i en saadan Forretning?"

"Dengang sad jeg ikke i nogen Forretning?" svarede Urtekræmmer Petersen nonchalant. "Jeg var paa Vejen til Rom - det var det hele."

"Det-det-det skal være en overordentlig inter---inter-ressant By," stammede en fø'r Mand med Guldriller.

"Ja, det kommer jo an paa, hvordan man er oplagt, Jespersen," svarede Hr. Petersen og saa' mod Loftet. "Min Kone morede sig; jeg kedede mig. Rom er et Hul, det er nu min Mening! Nej, saa skulde De se Paris! Der la'er de ikke deres Bygninger forfalde."

238

"Ja, er Rom et Hul, saa er det dog et stort Hul," sagde Manden med den tynde Stemme og lo overordentlig fornøjet.

"Ja, deri har De Ret, Lassen," sagde Urtekræmmer Petersen haanlig. "De har hverken Handel eller Vandel, ikke en eneste solid Forretning. Véd De, hvad jeg fandt, var det mærkværdigste i Rom?"

"Nej," svarede Lassen.

"Det var, at Citronerne kostede lige saa meget som her. Det tyder dog paa et daarlig Regimente, skulde jeg mene."

"Men det - det maa dog være en overordentlig da-da-dan-dannet By," stammede Jespersen.

"Ran," sagde Urtekræmmer Petersen, "der er gjort saa mange Ophævelser over den Ting. Næ, saa skulde De se Hamborg, min Fa'er, der er Dannelse. - Forstaar sig, Rom kan ogsaa ha'e sine Behageligheder; men jeg holder nu ikke af dette Museumsrenderi - naar man har været ét Sted, har man jo set dem alle."

"Der skal nok være mange Kirker i den By," henkastede Lassen.

Urtekræmmer Petersen drejede paa en af Mosaikknapperne og svarede: "Kirker? -Ja, det tror jeg! Hvad siger De om St. Peter? Der staar et Skaberak derinde, som er lige saa højt som vort Frelsers Taarn med Manden og det hele. Vi gjorde et Par Afstikkere derind for at se Paven blive baaren i Triumf. Det gør de nu saadan en Gang om Ugen, og det er kun Prinser, der bær' ham. Ja, det er Pragt - men det koster Mønt."

Baade Jespersen og Lassen stirrede forbavsede paa Urtekræmmer Petersen, der i dette Øjeblik syntes at føle, at han ikke havde gjort sin Rejse forgæves; thi han slog ud med Haanden og vedblev:

"Aa, naar jeg rigtig tænker mig om, var Opholdet s'gu ganske behageligt. Der var et Køkken, hvor man kunde tale Tysk og Pokkers nydelige Køretøjer - for Heste, dem har de!"

"Det-det-det bedste ved Rom bliver nok alligevel Kli-Kli-Klimaet," begyndte Jespersen igen. "De skal ha'e saadan en as-asu-asur-blaa Hi - Hi-Himmel og Ka-Ka-Kameler-Kamelier ved Juletid. Jeg har læst det i en Bog, som hed Improsi-Vimprosi-Vimsiprovatoren."

"Improvisatoren? - Ja, den er af Andersen," henkastede Lassen. "Den har jeg læst. Den er rask."

"Ja, er det ikke det, jeg altid siger min Kone?" bemærkede Urtekræmmer Petersen. "Det er disse Digtere, som skriver det hele saadan om, at man tror, det er et Paradis. De ka' sg'u male Skilte, hva', Lassen? - Klima! - Jo jeg takker! De havde s'gu Klima, det fik baade min Kone og jeg at mærke. - Vi rejste nu ned uden Vintertøj, ser De. "Gud, der er saa varmt!" sagde hun, for hun havde nu ogsaa læst dette hersens. Men da vi kom til Januar, blev det syv Graders Kulde, min Fa'er, og jeg havde ikke andet end Nankinsbukser, og saa forstod de ikke engang, hvad en Uldtrøje er, skønt jeg sagde dem det ganske tydelig."

"Det maa falde svært med Sproget," bemærkede Lassen.

"Ja, nu har jeg glemt det meste," henkastede Urtekræmmer Petersen; "men jeg husker dog, at det var mærkværdigt, hvor meget det Danske og Italienske ligner hinanden. Justement, for Eksempel, hedder

justement. Vin hedder *vino* og ved Siden af *vedcina*, ligesom hos os. Vil man købe noget, siger man blot "Kvantum koster", og Regning hedder *Conto*, det er jo som hos os."

"I ga-ga-gammel Tid var jo de Da-Da- Danske ogsaa dernede," stammede Jespersen.

"Nej, det var Nordmændene," rettede Lassen. "Holger Danske kom aldrig længere end til 240 Trapezunt. Jeg kunde s'gu ha' Lyst til at rejse derned, naar det ikke var for Sprogets Skyld; for i andre Maader maa det dog være forskelligt."

"Ja," sagde Petersen, "det er dog de samme Ord; men somme Tider har de forskellig Betydning. - Se, jeg er noget genegen til at faa Frost i Fingrene, og det fik jeg ogsaa der af de forbandede Fyrfade. Saa gik jeg en Dag paa Gaden, og der saa' jeg en stor Butik med Mosaiker paa Gulvet, og lige i Indgangen var der en Ørn, og under den stod der skrevet *Salve*. Saa gik jeg ind og sagde meget tydelig: "Salve" sagde jeg. Men de lod, som de ikke kunde forstaa mig, og det var dog et Apotek."

"Ho, ho, ho! - Ho, ho, ho! - God Aften, Hr. Petersen! - Ho, ho, ho!"

Jeg fo'r i et Sæt ned fra Stolen. Jeg kendte denne Stemme og denne Latter - det var Onkels. Onkel lo sjældent; det var allerede meget, naar han drev det til et Smil. Men naar Onkel lo, var det en særegen tør Skogren, en forunderlig Mellemtung mellem Latter og Hoste, en Lyd, der mindede om Rørdrummens Lokken, naar den har Unger.

"Ho, ho, ho!" lød det igen. "God Aften, Hr. Petersen!" - Og i et Nu var alles Øjne vendte mod den lille Gruppe ved Kakkelovnen.

Der stod Onkel, stiv, tilknappet, sort fra Top til Taa og vedblev at le med det alvorligste Ansigt af Verden. Den lange, sorte Frakke, de sorte Handsker, hvor Fingrene ikke fyldte helt ud, gav ham et forunderlig trist og sørgmodigt Præg. Han stak i sin Dragt saa meget af mod det øvrige Selskab, at han næsten lignede en Bedemand, men dog blev Urtekræmmer Petersen purpurrød i Hovedet og slog Øjnene mod Jorden, medens Lassen og Jespersen ærbødig bukkede for den kongelige Administrator.

Jeg syntes, at Onkel havde gjort frygtelig 241 Skandale, og ganske flov paa hans Vegne vilde jeg forsøge at smutte ind i Kabinettet; men før at udføre denne Manøvre maatte jeg trænge forbi Damernes Gruppe, og idet jeg gjorde dette, aabnede Kredsen sig, og Johanna traadte ud. Jeg blev staaende ligesom forstenet og stirrede paa hende. Hvor var hun dejlig i den lette, hvide Dragt med det røde Koralbaand omkring den slanke Hals, og denne Fylde af kastanjebrune Lokker trængt sammen af et eneste lyseblaat Haarbaand! Hun saa' ud som en Brud, ung, dejlig, bedaarende - hun smilede, som jeg aldrig havde set hende smile før; men der var et særegent, smerteligt Udtryk om hendes Mund, da hun rakte mig Haanden og sagde: "God Aften, Viggo! Du har da ikke glemt mig?"

Det fo'r som Ild gennem alle mine Aarer. Hvor kunde hun dog spørge saaledes? "Nej, Johanna," sagde jeg med Inderlighed i Stemmen, som mindst af alt passede til en Soiré, "j e g har ikke glemt dig."

Hun rødmede let, slap min Haand og sagde smilende: "Jeg kendte dig næsten ikke igen. Du har jo faaet Trøje; men du maa skynde dig at vokse lidt mere. Du er jo næsten lige saa lille, som da vi sidst saas."

Det jog som en giftig Braad igennem mig ved disse Ord, og da Johanna i det samme vendte sig mod en af de høje, kjoleklædte Herrer, som baade havde sort Hat og hvidt Halstørklæde, benyttede jeg Lejligheden til at smutte ind i det lille Kabinet, som kun var oplyst af en lyserød, mat brændende Lampe. Her kastede jeg mig paa Sofaen og gav mine Taarer, min Hulken og min Fortvivlelse frit Løb. Lille, lille! - Altid skulde jeg høre, at jeg var den lille. Hvorfor havde hun lokket mig til sig, kysset mig og bedaaret mig? Hvorfor havde hun elsket Olsen og dog forlovet sig med den 242 skyelige Von ved? Var det, ikke nok med at gøre én ulykkelig? Jeg følte mig paa én Gang overbevist om, at hun var hjerteløs og grusom, men saa kom dette dejlige Smil, dette sjælfulde Blik, denne bløde Haand, hvis Tryk gennemluede mig lige til Sjælen, og saa var jeg dog kun en Dreng, "den lille Viggo", som ingen Ret, intet Haab, ingen Forventning havde. Jeg vilde foragte hende, jeg vilde hade hende, jeg vilde faa Olsen til at gøre det samme, og i samme Øjeblik følte jeg, at hun var god, at jeg elskede hende, at jeg aldrig vilde glemme hende - og jeg trykkede min brændende Pande endnu dybere ind i Sofahjørnet og græd saa bittert og lidenskabelig, som kun et Barn kan græde.

"Ih, men Gud bevare's, min søde Dreng! - Hvad er dog dette her?" hørte jeg pludselig Fru Petersen udbryde. "Ligger han ikke der med de vaade Støvler op paa det ny Betræk og græder, som han var pisket. Hvad er der i Vejen, min søde Dreng? Kom og drik et Glas Hindbærlimonade. - Nej, vent et Øjeblik, her staar et Fad med Sukkerpleskener. Der, tag nogle af dem, og tør saa dine Øjne! - "Spis til du revner, og put i Lommen, hvad du levner", som min Mand siger, men lad bare ingen se, du har grædt, min rareste Dreng."

Jeg afviste Gaven med en krænket Elskers hele Foragt, mandede mig op og tørrede mine Øjne; det var ikke saa galt, at Onkel havde spurgt mig, om jeg havde Lommetørklædet med. Derpaa erklærede jeg mig for syg og vilde hjem. Jeg fandt, at en *The dansant* var den frygteligste Tortur i Verden.

"Nej, min rareste Dreng, det gaar aldrig an," sagde Fru Petersen ængstelig. "Saa gaar din Onkel maaske ogsaa, og Petersen skulde absolut tale med ham. Nej, hvad der dog kan ske i Verden! Det gaar hulter til bulter alt sammen i Aften. Der bliver du syg, og Musikanteren, som skulde spille 243 aftil Dans, falder midt paa Hauserplads og brækker sit Ben, Hvad skal vi nu stille op? - Vi maa faa Jane til at spille lidt, og Johanna maa synge for os. Maaske kan vi lege Ordsprogsleg, saa gaar vel Tiden før Bordet. Kom nu ind med mig, min rareste Dreng, og mor dig!"

Jeg følte, at jeg kun havde spillet en daarlig Rolle, og mekanisk vandrede jeg ind til min gamle Plads ved Kakkellovnen, hvorfra jeg havde Udsigt til Klaveret. Derpaa hentede Fru Petersen en ung Pige, der saa' ud, som om hun havde Hvedemel i Ansigtet, og som efter mange Forsikringer om, ikke at kunne det ringeste, satte sig til Fortepianoet. Hvad det var, hun spillede, véd jeg ikke; men det maa vist have været meget smukt, thi den unge Petersen raabte "*Brava*", da hun var færdig. Mig forekom det rædselsfuldt kedeligt, og af og til syntes jeg, at Klaveret hylede, hvilket ikke var saa underligt; thi set i Afstand saa det ganske ud, som om hun gav det Pisk.

Samtalen, der under denne Kunstpræstation havde bruset gennem Salen som en Strøm, løjede pludselig af, da den unge Dame rejste sig og lidt blegrød i Ansigtet modtog de talrige Komplimenter, som regnede ned fra højre og venstre. Fru Petersen, der mærkede, at Gangen i hendes Soiré var paa Veje til at løbe ud, kastede forvirrede Blikke om til alle Sider. Petersen rømmede sig adskillige Gange og saa' paa sit Ur, og Hørkræmmer Theil henkastede uforbeholdent det Spørgsmaal, om man ikke snart skulde spise til Aften. Midt i al denne Nød blev Onkel en ukaldet Frelser, idet han paa én Gang spurgte Svend Vonved, om hans Forlovede sang.

Svend fo'r med Haanden gennem de parfumerede Lokker, rettede paa de fine Staalbriller og forsikrede, at hans Kæreste sang som en Nattergal.

244

"Sig til Johanna, at hun skal synge lidt for os," sagde Theil.

"Jeg tror ikke, at hun gør det," stammede Svend og saa' meget ulykkelig ud.

"Saa prøv derpaa," svarede Urtekræmmer Petersen haardt. "Er hun din Kæreste eller ikke?"

Svend lagde Hænderne paa Ryggen og gik med diplomatiske Skridt hen imod den tætte Kreds af Ungmøer, som villig aabnede sig for ham. Jeg saa', at han henvendte Ordet til Johanna. Hun rystede uvillig paa Hovedet med et mærkelig koldt, overseende Blik, og da han anden Gang tiltalte hende, drejede hun Ryggen til og henvendte Ordet til en ung, ganske køn Student, som hele Aftenen havde staaet muret op i en Krog.

"Hun vil ikke," svarede Svend tørt. "Hun siger, at hun har Hovedpine. Her er ogsaa forskrækkelig varmt."

"Du er et Fæ, Vonved!" hviskede Faderen og vendte ham Ryggen. Svend blev blodrød i Hovedet og rettede paa Brillerne.

"Vil hun ikke? - Hvad er det for noget Snak?" spurgte Hørkræmmer Theil højt nok til, at flere end jeg maatte høre det. "Gaa hen til hende og sig fra mig, at hun skal."

Urtekræmmer Petersen tilkastede Sønnen et betydningsfuldt Blik, og anden Gang vandrede Svend Vonved over Gulvet, men ikke med saa faste Skridt som sin Navne i Visen. - "Se dig for, Svend Vonved!" tænkte jeg ved mig selv. Atter aabnede Kredsen af de unge Damer sig for ham, atter forsvandt han i dette Hav af hvidt Musselin, indtil han stod lige foran Johanna, som var i ivrig Samtale med den unge Student. Hun vendte sig rødmande fra sin smukke Kavalier, men Rødmænd paa hendes Kinder veg for en dødelig Bleghed ved de første Ord, som Vonved sagde. Hun sendte ham et 245 Blik saa isnende koldt, saa foragtelig gennemborende, at Vonved veg et Skridt tilbage og satte sine spidse Støvlehæle i Garneringen paa den nærmeste Dame. Denne udstødte et lille, bebrejdende Hvin; den unge Student trak paa Skuldrene og smilede spodsk, men Johanna gik som en Automat hen, satte sig ved Klaveret og slog et Par Akkorder an.

"Lad os nu faa en lystig Sang og ikke en af disse engelske Grædeviser!" raabte Hørkræmmer Theil hen imod hende.

Johanna svarede intet. Hun drejede blot Hovedet langsomt over Skulderen og saa' paa Faderen med et Blik, saa fuldt af den haabløseste Resignation, at Onkel gik hen og hviskede et Par Ord til hende. Hun smilede op til min gamle, skikkelige Onkel med dette blide, elskværdige Smil, som saa meget lignede hendes Moders. Derpaa bøjede hun atter Hovedet, spillede en gammel skotsk Folkemelodi igennem og sang vemodig og dæmpet:

»Gud give, jeg var den vildene Fugl,
der stryger saa vidt over Hede!

Forvist jeg fandt mig et bedre Skjul,
hvor jeg kunde bygge min Rede. -
Men nu er jeg fanget og bundet'

Gud give, jeg var den spillende Hjort,
der stryger saa let gennem Lunde'
Forvist den Jæger da kom tilkort
med samt sine glammende Hunde. -
Men nu er jeg fanget og bundet'

Gud give, jeg var den svævende Sky,
som rødmer paa Bjergenes Tinde!
Da sejled jeg bort ved Morgenens Gry,
langt bort med de lystige Vinde. -
Men nu er jeg fanget og bundet!

Gud bedre mig nu - jeg er ikke Fugl,
ej heller Skyen den røde.
246 Jeg har ikke Fred, jeg har ikke Skjul,
og Verden vil lægge mig øde. -
Thi ak, jeg er fanget og bundet!«

Ligesom Sangen var endt, rejste Johanna sig næsten med et Spring, og ilede ind i Kabinettet. Ingen uden den unge Student, Onkel og jeg syntes at ane den dybere Betydning, der kunde ligge i Sangen; thi baade Hørkræmmer Theil og den unge Petersen modtog med straalende Ansigter de smigrende Bemærkninger, der regnede ned fra alle Kanter. Dog forekom det mig, at den sidste kiggede noget langlig efter hende og ikke saa' ganske beroliget ud.

Paa mig havde Johannas bløde og milde Stemme gjort et stærkt, men smerteligt Indtryk. Jeg syntes, at kunde jeg komme til at tale med hende, blot med to Ord fortælle hende, hvor meget Olsen elskede hende og havde lidt for hendes Skyld, saa maatte alt blive godt. Jeg følte, at nu var Øjeblikket dertil, og idet jeg tog et mægtigt Mod til mig, sneg jeg mig sagte ind i Kabinettet og hviskede: "Johanna!" Men der kom intet Svar - hun var der ikke.

Inde fra Salen surrede Stemmerne som fra et Bistade, der skal til at sværme. Jeg havde ingen Lyst til atter at gaa ind i denne Mylder af Mennesker, hvoraf jeg ikke kendte en eneste, og heller ikke følte jeg stor Trang til paa ny at blive trakteret af Fru Petersen med Hindbærlimonade og Sukkerpleskener. Jeg var fra Onkels stille Dagligstue saa vant til at sidde ene i Mørkningen paa min Skammel, at det lille Kabinet med sine mange brogede Blomster, sine Laurbærtræer i de store Baljer, og den matlysende Lampe netop forekom mig et hyggeligt Tilflugtssted, hvor jeg kunde overgive mig til mine Drømmerier. Jeg stoppede et Par Puder ind 247 i Fordybningen mellem Sofaen og Væggen, flyttede et Par Blomsterpotter hen foran mig og krøb saa ind i min Hule, idet jeg begyndte med at tænke over, om det var for Nyttens eller Morskabens Skyld, at man havde fundet paa *Th é dansant*.

Af disse Betragtninger blev jeg udreven derved, at to unge Studenter kom farende ind og kastede sig i Sofaen. Jeg kendte tydelig den ene. Det var den kønne, der havde staaet i Krogen.

"Gud ske Lov!" udbrød den første. "Endelig kan jeg da tale ene med dig. Jeg har kedet mig bandsat derinde."

"Hør Otto," sagde den kønne, "du er et frygtelig utaknemmeligt Menneske. Du vil være Forfatter, studere Karakterer, og brænder af Begærlighed efter at komme ind i det højere Filisterliv. Jeg fører dig lige til det fedeste Sted, jeg kender, og saa erklærer du mit Selskab for kedsommeligt. Her er Figurer, skulde jeg mene! Hvad synes du om den med Salven?"

"Bah," sagde Otto, "det kan jeg ikke bruge. Hele det romerske Foredrag var fortræffeligt, men det er for outreret. Sætter man saadanne Figurer ind i en Roman, saa har man straks Kritikken paa Halsen."

Den kønne smilede stille og svarede: "Gud véd om du duer til Digter, Otto? Menneskene glider dig saa betydningsløse forbi. Du tager ingen Afspejling af dem."

"Det er ogsaa Ideen, det kommer an paa," svarede Otto. "Den æstetisk-etiske, ser du. Men hvad er her at spejle sig i? En Filister kan til Nød være etisk, men æstetisk er han da ikke, skulde jeg mene."

"Saa er der andre Figurer," sagde den kønne. "Se, der er nu han, Administratoren. Læg Mærke til, med hvilket statsatirisk Smil han gaar omkring 248 og mønstrer dem alle, uden at sige saa meget som et Muk. Hvor han kommer hen, er det, som kom der en Forskrækkelse over dem. Hørte du det Svar, han gav Madam Mogensen, da hun spurgte, om de ikke paa Fabrikken havde en anden Figur af Thorvaldsen end den med de

snævre Bukser?"

"Nej, hvad svarede han?"

"Han bukkede for Madammen og svarede: "Nej, lille Frue! Men hvis Deres Mand vil være saa forbindtlig at sende os et Mønster, skal vi se, om vi kan skære et Par derefter." - Det er brillant - Manden er Skrædder."

"Aa!" sagde Otto overlegen. "Det kunde enhver have svaret."

"Ja, naar han fik Tid til at tænke sig om," sagde den anden leende. "Og hvad giver du mig saa for Drengen? Er det ikke en mageløs Illustration til vort fornøjelige, københavnske Selskabsliv at sætte sig til at sove midt i Soireen?"

"Nej, hør, véd du hvad, Hjalmar," sagde Otto, "i Aften er der aldeles intet Udkomme med dig. At en Urtekræmmer staar og vrøvler, at en kongelig Embedsmand gaar omkring og ser bureaukratisk ud, at en Dreng falder i Søvn af Kedsomhed - det finder du, at jeg skal anvende i min Poesi. Herre Gud, at jeg ikke fik læst Udkastet for dig til min "Erik Lam". Lystspillet med de trivielle Filisterfigurer maa jeg dog lægge til Side. Der kommer ligesom et Tryk over mig, naar jeg er sammen med disse Smaasjæle. Hvorledes kan du overhovedet forlange, at et Menneske med Aand skal beskæftige sig med Problemer, der ligger midt inde i Aandløsheden? Jeg keder mig gyselig!"

"Saa tag Aandløsheden ironisk," bemærkede Hjalmar. "Saa morer den."

"Nej, det kan jeg ikke; mit Talent ligger ikke for Ironien," bemærkede Otto gabende. "Jeg føler 249 mig overhovedet blot kaldet til at behandle det store, tragisk-historiske Stof, hvor Karaktererne ligger paa en saadan Afstand, at man kan hæve dem op til Idealitetens højeste Fjældtinder. Ser du, jeg har en ny Plan, og jeg tror nok, at den er original. Jeg har i Sinde at forlægge Handlingen til Sorrento - Italien er i det hele et godt Land for den høj-romantiske Digtning. En Munk i Klosteret S. Ruinato har med Sydboens hele glødende Lidenskabelighed forelsket sig i en ung Pige, som jeg kalder Graziella - ja, Graziella, det klinger godt! -."

"Det er ogsaa brugt af Lamartine," bemærkede Hjalmar.

"Tænkte jeg det ikke nok !" udbrød Otto ærgerlig. "Alt det gode, jeg finder paa, kommer straks en anden og tager fra En. Naa, saa maa hun hedde Maria eller Annunziata - - hvor var det nu jeg slap? Naa, det er sandt, det var ved Munken. Altsaa Munken har med hele den Lidenskabelighed, som er Sydboen ejendommelig, forelsket sig i Maria eller Restituta eller hvad jeg nu vil kalde hende. Hun elsker ogsaa ham - rasende, ubændig, med Naturbarnets hele Naivitet og Umiddelbarhed. Det er sandt - det hele foregaar i Middelalderen - saadan omtrent i det trettende Aarhundrede. Hun elsker altsaa ham - - jeg har tænkt mig ham som en mørk, alvorlig Skikkelse med kulsort Skæg. Haaret kruser sig i tætte Lokker omkring et mægtigt Jupiterhoved - -"

"Men han maa jo have Tonsur," henkastede Hjalmar, "saa er han jo skaldet."

"Jeg véd ikke, om man brugte Tonsur i de Tider," sagde Otto lidt usikkert. "Overhovedet tillader den dybe Middelalder en vis Frihed i Behandlingen. Hende har jeg tænkt mig som en yndig Blomst, lig de Alperoser, der vokse paa Monte 250 Desertos skaldede Spidser. Man kunde ogsaa kalde Klosteret Deserto, det klinger nok saa kønt. Altsaa, hun har forelsket sig i Munken, hendes Barndoms Ven, Skriftefader og Vejleder til de himmelske Boliger. Han har forelsket sig i hende, Blomsten fra Desertos skaldede Spidser, men hendes jomfruelige Kyskhed lukker hendes Læber, og S. Franciskus strenge Ordensløfte binder hans. Han elsker, lider, raser, fortvivler, og en Morgen, da Brødrene aabner hans stille Celle, er den tom - Munken er forsvunden. Brødrene studser, Rygtet farer om fra Gaard til Gaard, og naar ogsaa Marias stille Vigne, hvor hun sidder og spinder paa Haandtén. Rædselen griber hende, kun hun aner det frygtelige, og i Spidsen for Øens Fiskere - -"

"Sorrent er for Resten en Halvø," ytrede Hjalmar.

"Aa, plag mig nu ikke med dine geografiske Kundskaber," raabte Otto. "Det kommer jo ikke an paa, om det er en hel eller en halv Ø, der tales om. Du har ogsaa en mærkværdig Gave til altid at rive mig ud af min digteriske Flugt. - Altsaa i Spidsen for Sorrentos Fiskere gennemsøger den fortvivlede Annunziata det uvejrbare Desertos mest utilgængelige Kløfter og Afgrunde. Men alt forgæves - Mørket falder paa, Mændene trættes, Maanen kommer frem. Da griber den fortvivlede Maria en Fakkell, bestiger en lille Baad, og paa de krystalklare, lysende Bølger glider hun af Sted for at undersøge de mørke Grotter, hvorpaa Kysten er saa rig. Her har jeg nu i Sinde at lade alle Overtroens Rædsler i nattesorte Skikkelser glide hende forbi, indtil hun endelig ved Mundingen til den blaa Grotte - -"

"Men den er jo paa Capri," afbrød Hjalmar.

"Aa, hvad gør det!" raabte Otto irriteret. "Saa kan man jo lægge hele Historien derhen. Ja, Capri!"

- Det var ikke saa gal en Idé. Der har man baade Sagnet om Tiber, om Barbarossas Borg og den blaa Grotte; det kan udmærket bruges som Staffage. Altsaa om Morgenen finder Fiskerne hende livløs udstrakt paa det hvide Strandsand, hvor Vinden leger med de udslagne Lokker. Langsomt kommer hun til sig selv igen. De leder hende hjem til den stille Vigne, hvor Forældrene og en Flok af Søskende modtager hende med støjende Glædesudraab. Men Maria er som forandret. Den før saa livsfriske Pige vandrer nu stille, drømmende og forladt. Til ingen betror hun sin Nød og sin Klage, til ingen, hvad hun saa' i de dybe Kløfter og den sælsomme, lysende Grotte. Da ringer en stille Sommermorgen Ursulanerindernes mægtige Klosterklokke til Andagt. Folket trænger sig sammen i den gotiske Højkirke, hvor Røgelsen dufter, og Solstraalen brydes i de farvebrændte Ruder. Biskoppen staar for Alteret, men ved dets Fod knæler - Restituta! Hendes dejlige Haar ligger som sorte Slinger i det forgyldte Sølvbækken, Abbedissen i Klosteret strør Aske og Salt paa hendes Hoved. Selv har hun viet sig til Herrens Brud, - i høitidelig Procession vandrer den brogede Skare ad stejle Fjældstier til Ursulanerindernes Kloster, højt oppe paa Bjerget. Nonnerne aabner Klosterets Dør og leder hende derhen; men her, paa Tærskelen mellem Livet og Døden, vender hun sig endnu en Gang om og kaster et langt, fortvivlet Blik over den Verden, hun skal forlade. Hun ser det lyse Sorrento imellem Palmer og Pinier, hun ser den stille Vigne, hendes Barndoms og Søskendes Hjem, hun kaster et Blik, et eneste, op imod Monte Deserto, hvor de hvide Gapucinermunke staar, og med et Suk hvisker hun sagte: "O Død, hvor er du?" - Da øjner hun nede paa Veien en Støvsy, som i rasende Galop kommer 252 nærmere. Skyen fordeler sig, man ser et hvidt Papir vifte i Luften. Det er Fra Pietro, der vender tilbage fra Rom - han er løst fra sit Løfte, han har faaet Dispensation af Paven, den hellige Fader Urban den Femtende. Han springer af Hesten, breder Armene ud imod hende og vil styrte sig ind i Nonnernes Kreds; men denne lukker sig om hans Elskede, den tunge Klosterport falder i med et hult Drøn, og med et rædselsfuldt Skrig styrter Fra Pietro til Jorden. Den næste Morgen drager en enlig Hyrde forbi paa sit Æsel. Han standser ved Klosterets Kors for at holde sin Andagt - der ligger Fra Pietro udstrakt ved Korsets Fod, Vigilerne lyder fra den stille Klosterkirke, Bonden blotter sit Hoved - Fra Pietro er død!"

Der opstod en Pause, under hvilken Otto trak et Cigaretui frem og trommede paa det, medens han halvhøjt reciterede:

»Zu Rom, zu Rom, in der heiligen Stadt,
Da singt es und klingelt und läutet,
Da zieht einher die Procession,
Der Pabst in der Mitte schreitet.«

Hjalmar stirrede hen for sig, men sagde intet.

"Du er egentlig en Filister, Hjalmar!" udbrød Otto pludselig. "Hver Gang jeg meddeler dig en af mine poetiske Planer, skal man presse dig ligesom en Citron. Synes du ikke, at denne er tragisk?"

"Aa jo, for saa vidt som du lader Fra Pietro dø," svarede Hjalmar. - "Han dør altsaa virkelig?"

"Ja, jeg synes, det gør saa godt. Han dør ved Korsets Fod; det er et etisk Symbol, som ikke maa forglemmes," sagde Otto patetisk. "Der var et Øjeblik, hvor jeg tænkte paa, blot at lade ham blive gal; men det er bedre, at han dør, og at hun gaar i Kloster - det giver mere Effekt, navnlig, naar 253 jeg vil benytte det til et Drama. Bliver det derimod, hvad jeg ogsaa har tænkt mig, kun et Digt i tolv Sange, saa tror jeg, at jeg lader ham blive vanvittig."

"Sig mig," henkastede Hjalmar med et ironisk Smil, "hvorfor lader du ham ikke ride tilbage til Rom for at søge en ny Dispensation? Det vilde dog være det naturligste."

"Herre Gud, Menneske, hvor du er borneret!" raabte Otto. "Tror du, man rider saadan frem og tilbage imellem Rom og Capri i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede? Han overvældes af sin Skæbne, netop derved kommer det tragiske til sin Ret.«

"Hør nu, Otto," sagde Hjalmar alvorlig, "hvis du virkelig mener noget med dette Digt, og hvis det ikke skal lægges hen blandt de mange andre Udkast, du har liggende, saa begriber jeg ikke, hvor du kan være saa blind. Se her, midt imellem alle Filistrene, har du en Figur, som netop vilde svare til Hovedpersonen i dit Digt."

"Aa," sagde Otto haanlig, "du vil da ikke have, at jeg skal gøre Hørkræmmer Theil eller Urtekræmmer Petersen til Munken?"

"Langtfra," bemærkede Hjalmar; "thi Munken er ikke Hovedpersonen - det er Maria."

"Maria!" raabte Otto indigneret. "Du tror da ikke, at jeg midt imellem dine københavnske Spidslærker kan finde nogen, der svarer til Maria? Maria er mit Ideal, den rene Jomfrueligheds Idé, inkarneret i Skønhedspræget af den sydlige Kvinde! Kan du tænke dig noget dejligere end saadan en ung, livsfrisk

Kvinde, som elsker og elskes haabløst, som længes, lider og dør, medens den travle Verden larmer uden for Klosterets Mure, ud over hvilke hendes Suk ikke formaar at trænge. Ingen aner hendes Livs Roman« Søger hun Trøst, søger hun 254 den kun hos ham histoppe - det er sublimt - og saa kommer du her med dette lumpne Selskab og vil - -"

"Ja, netop i dette lumpne Selskab," afbrød Hjalmar, "findes en ung Pige, som jeg er vis paa, at du kunde benytte, dersom du formaaede at faa hende til at aabne sig for dig; men hun er som den magiske Hule i Østerland, man maa kende de hemmelige Ord og kaste Røgelsen paa Ilden i rette Tid, ellers er den lukket for bestandig."

"Du mener da ikke Jane Jessen?" spurgte Otto tøvende.

Hjalmar tav et Øjeblik, derpaa sagde han ligegyldig: "Nej, hende er det rigtignok ikke."

"Hvem da, om jeg maa spørge?"

"Aa, det kan jo være det samme," svarede Hjalmar og rejste sig for at gaa.

"Nej, stop!" raabte Otto og greb ham fat i Kjolen. "Maa jeg være fri for halve Antydninger. Du mener naturligvis ingenting, ellers kom du nok frem med det."

"Hør, Otto," sagde Hjalmar og lagde begge Hænder paa hans Skuldre, "hvem af os der har mest Gave til at opfatte Karakterer, skal jeg ikke indlade mig paa; men har du aldrig, naar du ved Foraarstide gik i Skoven, set, at der staar fuldt op af Bellis, Mælkebøtter og Anemoner, baade gule, hvide og blaa. De blomstre i Tusindtal, den ene er som den anden; de har alle noget frisk ved sig, men ingen Duft - thi de er Skovens ordinære Børn. Men midt imellem disse, hvis Mangfoldighed sløver Blikket, saa man ikke agter paa, om mar træder dem under sin Fod eller ej, kan man finde en enkelt, ejendommelig formet Blomst, fin i Former og vækkende gamle, halvt forglemte Minder vee sin Duft. Man søger efter flere, men man finder dem ikke; thi den er en af Skovens udvalgte, er 255 af disse fine Organismer, som Naturen kun skaber i sine geniale Øjeblikke, og hvorpaa den er karrig. Man behøver ikke at være Botaniker; man føler straks, at den er sjældnen, fordi de fine Blomster altid er sjældne, hvad enten man træffer dem her eller der. - Saaledes gaar det efter min Mening ogsaa med de unge Piger, dem vi kalder Damer. De er alle unge, nys udsprungne, friske; men der er en forbandet Hoben Mælkebøtter og Tusindfryd iblandt dem, og det er sjældent, at man træffer en fin og ejendommelig Natur. Lykkelig den, der finder en saadan, og tidobbelt lykkelig den, der vinder den, før den er traadt under Fødder af Trosset, som tager i Skoven for at spise Smørrebrød."

"Hvad mener du med det? Du bliver jo ordentlig patetisk!" sagde Otto. "Jeg har ikke truffet saadanne Blomster i den Petersenske Urtegaard."

"Nej, det kommer af, at du er blind som en Muldvarp," svarede Hjalmar.

"Aa, jeg ser ganske godt," bemærkede Otto og kiggede ind i Salen. "Nu slipper jeg dig ikke, før du siger mig, hvem det er."

"Jeg lod helst være," sagde Hjalmar alvorlig. "Men hvis du virkelig i Aand og Sandhed søger efter en Type til dit Digt, søger efter det sublime, en Kvinde, som mishandles af Verden, som elsker uden Haab og lider i stille Tavshed, saa kan du finde hende her - hun hedder Johanna Theil!"

"Hørkræmmerdatteren? - Nej, det er aldeles mageløst!" raabte Otto og kastede sig under et Udbrud af Latter tilbage i Sofaen. "Hun er jo en ganske ordinær Person, uden ringeste Interesse for det højere. Og saa savner hun den alleralmindeligste Dannelses. Du kan tænke dig, jeg udviklede for hende hele Gangen i min "Erik Lam", uden at det gjorde det ringeste Indtryk paa hende. Og véd du saa, hvad hun til Slutning spurgte om?"

256

"Nej," svarede Hjalmar.

"Hun spurgte," sagde Otto, som paa ny brast ud i Latter, "hun spurgte, om han var Fætter til Karl den Enfoldige?"

Hjalmar lo og sagde: "Tag dig i Agt for de unge Piger, Otto, de kan tidt være fine Ironikere. Jeg kender lidt til hende ude fra Værsløv Præstegaard, og tro mig, hun er hverken dum eller ordinær; men hun er bunden - det er hele Ulykken."

"Ja, paa dig kan man nu slet ikke regne," sagde Otto ærgerlig. "Du er jo forelsket i hende op over begge Øren. Nej, saa holder jeg paa Jane Jessen; hun kan da i det mindste sin Litteraturhistorie."

"Forelsket!" sagde Hjalmar med et Suk. "Ja, hvem der var, hvad jeg saadan kalder dødelig forelsket, thi det er Gudernes ypperste Gave! Nej, Otto, jeg er hverken forelsket i hende eller nogen anden; men skulde

jeg blive det, kunde det nok være, at det blev i en, der lignede hende - hvis hun findes."

"Aa," svarede Otto, "Hørkræmmerlavet er stort i København."

"Du er en ægte Aandsaristokrat!" raabte Hjalmar. "Fordi hun er Datter af en Hørkræmmer, duer hun ikke til at være Heltinde i dit Digt. Fordi hun ikke gider høre paa din "Erik Lam", er hun ordinær. Tro mig, det er en Pige baade med Følelse og Karakter. Lagde du Mærke til det Blik, hvormed hun betragtede sin Forlovede, da den Tølper kom og sagde, at hun skulde synge? Det var som en Dronning, der forkynder Unaade til en af sine Vasaller. Saa' du den Maade, hvorpaa hun betragtede sin Fader, inden hun sang? Der var en saadan Fortvivlelsens Storhed deri, at det fik mit Hjerte til at krympe sig sammen. Og nu hendes Sang? - Saaledes synger den fangne Nonne i sit Bur, naar Solen gaar ned, og Aftenens Stilhed bringer 257 hende Billeder fra de svundne Tider. Saaledes synger Livsfangen i sit Fængsel, naar han, træt af Dagens evig sig gentagende Arbejde, længselsfuld stirrer ud gennem Gitteret op imod Nattens lysende Stjerner. - Ja, hun er fangen og bunden, det føler man! Tro mig, Otto, midt i vort protestantiske Land, hvor der hverken findes Geller eller Klostre, gives der Kvinder, som lider mere, end om de fra Barndommen af var viiede til Sløret, og tro mig, der hører en sjælden Karakter til at tage mod en saadan Prøvelse. Kunde jeg hjælpe hende, kunde jeg blive hendes Ridder - jeg forlangte ikke bedre Skæbne. Hvilken Fryd at spille disse Filistersjæle et ordentligt Puds!"

"Der er en uhyre Misforstaaelse i din Tale om Tvang og Karakter," sagde Otto. "Hvis hun overhovedet er en Karakter, hvorfor lader hun sig da forlove med den fjottede Urtekræmmer? Hun kan jo gøre sig fri, hvad Øjeblik hun vil. Hun kan jo slaa op eller sige nej for Alteret."

"Ja, eller søge Dispensation hos Paven," svarede Hjalmar. "Hør, Otto, forstaaer du dig noget paa unge Piger?"

"Jeg tror nok, jeg har gjort et grundigt Studium," svarede Otto med Overbevisning.

"Nej, du har ikke," indvendte Hjalmar. "Du har slet ikke studeret andet end Bøger og dig selv. Kendte du noget til det, som rører sig i en ung Piges Indre, vilde du vide, at hun intet hader mere end at gøre Skandale, og at hun ydmyg bærer Tvangen, fordi dette hører med til Kvindens Natur. Kun den yderste Fortvivlelse vilde drive hende til de Skridt, du omtaler; thi just der, hvor Manden hæver sig og i Selvfølelsens Stolthed slynger Aaget af sin Nakke, just der bøjer Kvinden sig ydmygt. Men som sagt, du mangler Karakteropfattelse, og derfor - -"

258

"Ja, nu skal du have Tak," sagde Otto stødt og rejste sig. "Nu har du sagt mig det to Gange, og tredje Gang gider jeg ikke høre det."

Hjalmar saa' et Øjeblik efter Otto, der fo'r ind i Selskabssalon; derpaa rystede han paa Hovedet og sagde: "Digter? - Nej, Otto, dertil driver du det aldrig. Man rider ikke til Parnas paa de etisk-æstetiske Krybbebidere."

Jeg havde med spændt Interesse lyttet til denne Samtale. Nu trængte jeg til at strække mig; men lige i det Øjeblik, Hjalmar gik ud ad Døren, lød der et Suk saa kvalfuldt og dybt, at jeg fo'r sammen derved. Jeg saa' mig om i Kabinettet. Der var ingen og dog lød Sukket, som kom det lige ved Siden af mig. Der paakom mig en dødelig Angest. Jeg syntes, at det spøgede i Stuen, og vilde hurtigt kravle ud af min Krog, da to unge Damer kom fejende ind. - Jeg genkendte straks Jane Jessen i den ene, medens den anden var en ung Pige med hørgule Hængekrøller og et inderlig svagt, barnagtigt Ansigt.

"Gud, søde Gine, hvor var det dog mageløst dejligt, at vi skulde træffes her i Aften," bemærkede Jane Jessen og slængte sig i Sofaen, saa den knagede. "Nej, hvor vi skal snakke! Véd du af, at det er et helt halvt Aar siden, og hvad der er sket i den Tid! Gud, vi bliver aldrig færdige - det er jo hos Frøken Knollendorff, ikke sandt?"

"Jo, det er saadan Fransk, Fortepiano, organisk Kemi og Oplæsning af de bedre Forfattere - af Klasserne," bemærkede Gine.

"Ja vist, hvad der saadan hører til den højere Dannelses," henkastede Jane Jessen. "Gud ja, det kender jeg saa godt - det bliver en mageløs Vinter!"

"Du var der ogsaa kun et halvt Aar?" spurgte Gine.

259

"Nej, det var en hel Vinter," forklarede Jane; "men det er saamænd nok; for ærlig talt, min Pige, saa kommer man i Grunden lige saa klog ud, som man gik ind. Ja, noget lærer man jo, for Eksempel - -"

"Ja, det var den Vinter, du blev forlovet med Løjtnant Paulsen, ikke sandt?" frittiede Gine.

"Naa, saa du har ogsaa hørt det!" udbrød Jane Jessen. "Det er ved Gud den skammeligste Usandhed, der

kan gaa i et Par Sko, det kan jeg forsikre dig. Paulsen var Tegnelærer, og du skulde set saadanne Mønstre, han kunde lave; men saa sendte Regeringen ham bort for at maale nogle af disse Breddegrader ovre i Vestindien, og saa gik det over Styr."

"Men saa var' I jo dog forlovede," indvendte Gine.

"Nej, ikke andet end hvad jeg vilde kalde paa Distance. Vi mødte hinanden i Rosenborg Have; men han fik aldrig Lov til at tage mig om Livet og maatte kun kysse mig gennem Sløret. Gud, Du skulde set nogle Digte, jeg har fra ham! Ja, det var en yndig Tid. Nej, man bliver ikke saa let forlovet, som du maaske tror; vor Tids Herrer er saa frygtelig usolide. Lagde du Mærke til Otto Strøm?"

"Ja, han gør jo frygtelig Kur til dig," forsikrede Gine. "Han ser da solid ud."

"Du tror maaske, han er det? Ja, man kan mærke, du er kommet ind som Guds Ord fra Landet. Han har hele Hovedet fuldt af "Erik Lam"; jeg kan den fra den ene Ende til den anden. Han er Digter, skal jeg sige dig; det er nu de usolideste af dem alle. Tænk, hvordan det gik Frederikke Hasse!"

"Gud, han har da ikke slaaet op?" spurgte Gine ængstelig.

"Jo, det skulde jeg da mene!" svarede Jane, "for 260 han gik ud i en Mose og skød sig, og kan du tænke dig hvorfor? Blot fordi de havde pebet ad hans Stykke! Og saa laa der oven i Købet et Brev til Frederikke, hvori der stod, at han elskede en anden, og tænk dig blot, denne anden var forlovet netop med ham, der var Formand for Spektaklerne i Teatret."

"Det var jo rædsomt," sukkede Gine.

"Ja, vist var det," bemærkede Jane. "'Der Eine nimmt eine Andere," som Heine siger, det er den gamle Historie. Har du læst Heine? - - Gud, ham maa du læse! Han er den yndigste af dem alle, og saa er han saa ulykkelig. Han fik det tilsidst i Ryggen, kan du tænke dig. Men saadanne er nu Mændene; de bryder sig ikke det bitterste uden om deres eget. Nej, man skal se sig for, hvor man træder; det er sandelig ikke saa let at blive forlovet, som du maaske tror."

"Men Johanna Theil," indvendte Gine, "hun blev jo dog forlovet, ligesom hun kom tilbage fra Værsløv."

"Ja, naar man er skabt som en Aaleruse," sagde Jane, "saa er det jo ikke saa underligt, at en eller anden bliver hængende. Hun koketterer jo med Gud og hver Mand, og hvad Forlovelsen angaar, saa havde det ogsaa sine gode Veje med den."

"Hvad mener du med det?" spurgte den lille Gine nysgerrig.

"Aa, det véd du jo lige saa godt som jeg, min Pige! Du har vel ogsaa hørt noget om denne Kristian Falk."

"Mener du ham, det kønne Menneske, der lærte Landvæsenet paa Ullerup? Det er jo hendes Fætter."

"Ja, netop," sagde Jane ivrig. "Og af Fætter og Kusine kan der let blive et Par, det véd man. Det vilde den gamle Theil forpurre, og saa fik han den 261 unge Petersen til at gaa i Fælden - hun kunde jo heller ikke lade ham i Ro."

"Da tror jeg ikke, at Johanna bryder sig stort om ham," indvendte Gine, "og koket kan man da egentlig ikke kalde hende."

"Ih, du min Gud og Skaber!" udbrød Jane. "Ikke koket? - Kan du huske, hun fik gamle Klokker Møller til at staa op midt om Natten og give hende en Serenade ude i Haven, og kan man faa en Klokker til at staa op af sin varme Seng Klokkeren tolv for at staa i Sneen og spille paa Fløjte, saa skulde jeg da mene, man var koket."

"Aa, Møller har jo en lille Skrue løs," sagde Gine undskyldende. "Desuden var hun jo dengang ikke forlovet."

"Nej, netop, og nu, da hun er forlovet, véd hun jo næppe, om hun gider set til ham. Hør, Gine, naar jeg skal sige dig et Ord i Fortrolighed, saa tror jeg, at den unge Petersen aldrig har kysset sin Kæreste."

"Gud, virkelig!" sagde Gine og saa' forskrækket op.

"Nej, jeg er næsten vis paa," fortsatte Jane, "at denne Fætter bestandig staaer hende i Hovedet. Det var ogsaa fra første Færd Mening; men saa gik Kaptajn Falk fallit, og saa kunde der naturligvis ikke blive noget deraf, saa meget mere som Fætteren nok ikke kom i det bedste Selskab."

"Herre Gud!" udbrød Gine med et lille Suk. "Han var saadant et stille, alvorligt og kønt Menneske. Hvem skulde tro det om ham?"

"Ja, ser du min Pige, i det stille Vand gaar de store Fiske," forklarede Jane. "Han har jo været baade Student og Digter og Højskoleofficer og Landmand og noget af det, de gør henne i St. Pederstræde. Og han har spillet Billard - saa kan man 262 da ikke fortænke Hørkræmmer Theil i, at han sagde Pas til Partiet."

"Er det da saa fælt at spille Billard?" spurgte Gine.

"Gud, det er det allerværste, man kan gøre," hviskede Jane, "næst efter noget andet. Det var ikke saa underligt, han gik til Amerika, for der er han nok. - Hør, sig mig en Gang, mens jeg husker det, hvorledes hænger det egentlig sammen med den Ildebrandshistorie ude i Værsløv, for der prostituerede Johanna sig nok rædsomt."

"Ja," sagde Gine, "hun bar sig rigtignok forskrækkelig ad. Tænk dig, der kommer en Karl jagende ved Nattetid og raaber, at det brænder paa Ullerup. Saa ryger vi da alle op, Onkel og Karlene mellem hverandre, for at faa Sprøjten trukket ud. Da saa Onkel og Folkene vel var borte, gaar jeg op for at sige det til Johanna; men Døren var lukket, og der var ikke saa meget som en Kat, der sagde Kis. Saa kan du tænke dig, at hun var rendt hele den halve Mil lige sporenstregs til Ullerup, uden en Gang saa meget som at faa Kjolen hægtet i Ryggen. Den ene Galoche fandt vi henne ved Posten og den anden stak ude i Vejen ved Mergelgraven, saa du kan tænke, hvor hun saa' ud om Benene; da Onkel kørte hende tilbage. Og du kan tro, han holdt en Skarlagensprædiken, saa at jo _ _ _«

"Gud! Og saa siger du, at hun ikke har været forlovet med Kristian Falk!" udbrød Jane Jessen. "Det er jo saa klart som Blæk i Maaneskin. Rende - - Uh! - Hvad var det for en Lyd? Der er jo en, som gi'er sig."

"Det er vist kun Vinden i Kakkellovnen," sagde Gine og saa' sig helt urolig om.

"Nej, det var snarere en nede paa Gaden, som kom til Skade," mente Jane. "Gud, hvor det ogsaa 263 er kedeligt, at vi ikke kommer til at danse i Aften! Gud maa vide, hvad vi nu skal bestille? Bare vi kunde faa Tableau, det er saa mageløst. Jeg kan et med Ægirs Gæstebud, som vi gav forleden Dag hos Grosserer Fladstrands. Jeg var Ydun og havde et helt Fad med Appelsiner, og saa var der tolv Havfruer, som blev baarne af Havmænd. Du kan ikke tro, hvor Petersen saa' sød ud i Trikot - og Grosserereren var Ægir."

Gine vilde svare, men fo'r op med et lille Hvin; thi Svend Vonved, som havde listet sig ind i Stuen, bøjede sig i dette Øjeblik ind mellem Damerne og udstødte en galant Lyd, der havde megen Lighed med en Okses.

"Gud, hvor De gjorde os forskrækket!" raabte Jane.

"Jeg beder tusinde Gange om Forladelse," sagde den unge Petersen og lo over den anvendte Spøg, "men Selskabet gaar over alt, og Selskabet venter, mine Damer. Vi har allerede taget vort Parti, og de hører nu til mit Parti - ha, ha, ha, meget godt!"

"Hvad skal det være," spurgte Jane og viftede sig.

"Ordsprogsleg, min Frøken! Vi kan ikke drive det til Tableau. Der er Draperiet, Staffagen Hovedsagen, men her er Hovedsagen Hoved. Ha, ha - meget godt!"

"Gud, ikke andet end Ordsprogsleg!" sagde Jane haanlig. "Er det os, der skal begynde? De har vel en Idé, Hr. Petersen? De er altid saa fuld af Ideer. Hvad skal det være?"

"Ja, jeg har en Ting, som de ikke saa let skal gætte," svarede Petersen og saa' meget spekulativ ud. "Jeg faar et Par Horn i Panden, tager en rød Kappe paa og staar op paa en Stol, hvor jeg med en Vandkande hælder noget ud over et Rosentræ. Véd De, hvad det er?"

264

"Nej," svarede Gine og saa' meget dum ud.

"Det er "Fanden heller"," sagde Vonved. "Jeg skulde mene, det er fint. Den gætter de ikke."

"Uf, den er saa simpel!" indvendte Jane. "Kan De ikke finde paa noget andet?"

"Kan vi ikke tage "Maaneskin"," spurgte Gine aldeles umotiveret.

"Jeg kan en anden," forsikrede Vonved, "den er rask. Man stiller sig først i en Kreds og stikker ét Ben i Vejret. Saa løser man sig op og stiller sig i Geled. Derpaa giver man det hele ved at stille en Rad af Stole midt paa Gulvet og sætte hver sit Ben op derpaa. Det er "Benrad"."

"Tak!" sagde Jane indigneret. "Tror De, jeg vil stikke mine Ben i Vejret, og Gine dér gaar jo med Mamelukker. "Nej, det skal vi dog ikke ha'e noget af. Kan De ikke finde paa noget andet?"

"For Eksempel "Ringerige" eller "Skidtmads"," proponerede Gine.

Den unge Petersen saa' skrækkelig forvildet ud, og Jane bemærkede: "Johanna er da paa vort Parti? Forlovede maa altid være paa samme Parti, ellers gætter de hinanden. Skal vi ikke gi'e "Guldbrand", den er saa yndig?"

"Ja, hvor en Johanna?" spurgte Vonved og saa' sig omkring. "Jeg troede hun var herinde. Hun gik jo herind, da hun havde sunget."

"Saa maa hun være gaaet op ovenpaa," bemærkede Jane. "Hendes ene Nakkefletning var gaaet løs, det saa' jeg tydelig. Forlovede kan da heller aldrig være fra hinanden. Kom nu ind med, Hr. Petersen, ellers kommer Hr. Strøm Dem i Forkøbet. Jeg kan se, at han allerede er i Færd med at arrangere noget. Det bliver vist morsomt!"

Vonved fo'r ud efter Damerne for at tilintetgøre sin Rival, og Kabinettet stod et Øjeblik tomt. 265 Derpaa fyldtes Døraabningen af Urtekræmmer Petersens svære Skikkelse; han traadte ind tillige med Onkel.

"Naa, Hr. Administrator," lød hans dybe Basstemme, "lad nu Børnene lege, og lad os faa en Passiar. Vi er s'gu for gamle til de Løjer."

"Aa, hvorfor det, Hr. Petersen? indvendte Onkel lidt sarkastisk. "Det er en Leg, hvori alle, baade unge og gamle, kan tage Del; den er lige saa oplivende for Sindet, som skærpende for Forstanden. Hvad er det, de vil opføre derinde?"

"Aa," brummede Petersen, "det er noget, som denne Digter, denne Otto Strøm har fundet paa; han skal nu altid ha' det saa højt. Det er "Vandalerne, som ødelægger Rom"."

"Nej virkelig?" spurgte Onkel paa sin bidende Maade. "Vandalerne, der ødelægger Rom? Det kan gives paa mange forskellige Maader. Det er Synd, at De ikke er med til det, Hr. Grosserer."

"Hør, Hr. Administrator," sagde Urtekræmmeren og blev ganske kobberrød i Ansigtet, "nu er den Rom drukken, lad saa den Sorg være slukket. Der er løbet meget Vand i Stranden siden den Tid."

"Ja," svarede Onkel, "det er der; men Ulykken var, at det kom ikke i Stranden alt sammen. Sig mig nu en Gang, Petersen, hvad vil De mig egentlig? Vi to kender jo hinanden."

Urtekræmmer Petersen bad med en Haandbevægelse Onkel om at sætte sig i Sofaen og tog selv Plads i det andet Hjørne. Der blev en lille Pause, under hvilken Onkel tog sig en Pris, medens Petersen rømmede sig gentagne Gange, inden han sagde: "Hr, Hr. Administrator, De kunde være mig behjælpelig med en Sag, som ligger mig meget paa Hjerte. Jeg kan maaske hjælpe Dem igen med et eller andet - man kan jo aldrig vide hvordan. Ser De, jeg sidder nu saadan, hvad man kalder jævnt og godt i det, og paa et Par Tusinde Daler 266 kommer det ikke saa nøje an, naar det endelig skulde være."

"Ah!" sagde Onkel og trommede paa Snustobaksdaasen.

"Nej, det gør ikke," forsikrede Urtekræmmer Petersen. "Ser De, der er nu Grosserertitlen. Hvad er den? Hundrede Rigsdaler? Jeg har købt en baade til mig og til min Søn og faaet Firma-Ret oven i Købet. Men hvad hjælper det? København har jo lige saa mange Grosserere som der er Fallenter. Og Delikatessehandler - se, det kalder nu hver anden Sveskekræmmer sig for. Jeg fører for over tyve Tusinde paa Lager, og der er ikke ret mange, som gør mig det efter. Min Forretning er solid; jeg rider hverken paa Veksler eller paa Vrøvl. Kontant Betaling, naar Fordringen kommer - det er vort Firmas Valgsprog."

"Et solidt Valgsprog," bemærkede Onkel og snurrede Daasen rundt mellem Tommel- og Pegefingeren.

"Se derfor," vedblev Petersen, "tror jeg, man skylder mig nogen Opmærksomhed. Jeg vil ikke tale om Leverance til Hoffet; den behøver vi ikke - lad de andre kun beholde den. En Orden vil jeg ikke afslaa, men hvad der vilde gavne Firmaet mest, er en Titel. Det er naturligvis Narrestreger, noget man sætter paa et Skilt, paa et Visitkort, men det har dog sin Betydning - det trækker, skal jeg sige Dem. Kunde jeg blive udnævnt til Hof-Urtekræmmer, eller maaske bedre Hof-Delikatessehandler med Ret til at føre det kongelige Vaaben i Skiltet, hvad siger De til det?"

"Ja," sagde Onkel, "naar blot man kunde naa det."

"Naa?" spurgte Petersen lidt haanlig. "Aa, det lod sig vel gøre. Ser De, jeg véd, at Hans Majestæt har bestilt en stor Vase ovre hos Dem; den er nok til to Tusinde fem Hundrede?"

267

"Ganske rigtig," sagde Onkel; "vi har den netop under Arbejde."

"Ser De, Hr. Administrator," vedblev Petersen, "nu er min Plan følgende. Jeg bestiller en ganske lignende. De kan gerne gøre den lidt flottere, om De vil. Naar saa den kongelige Vase udstilles, for at

Overhofmarskallen kan tage den i Øjesyn, beder jeg Dem stille min Vase ved Siden af, saadan ganske tilfældig, forstaar De? Hvis saa Overhofmarskallen skulde spørge, til hvem den er, eller hvis han maaske skulde finde den smukkere, saa kan De jo lade et Ord falde om, at den ganske staar til hans Disposition. Det er jo kun et Ord, forstaar De. Jeg faar Kongens Underskrift paa Udnævnelser, og han - naa, den skal ikke koste ham noget."

"Saa faar jeg vel fri Kaffe?" spurgte Onkel og rejste sig.

"Ja, ønsker De det, Hr. Administrator, saa kommer det heller ikke saa nøje an paa det," forsikrede Petersen, som endnu ikke anede Uraad.

"Hør nu, Petersen," sagde Onkel og stak med den ene Haand Gulddaasen i Baglommen, medens han med den anden knappede sin Frakke til, "De er en driftig Mand, og i visse Henseender ogsaa en snu Mand; men en fin Mand er De, vor Herre Død, ikke. Jeg har Lyst til at fortælle Dem en lille Historie. Den er ikke fra Hoffet; men faar Overhofmarskallen den at vide, kunde det dog være, at Hof-Delikatessehandleren røg af Pinden."

"Hvad behager, Hr. Administrator? - En Historie? Jeg véd virkelig ikke, hvad De mener," stammede Urtekræmmer Petersen, der nu ligeledes rejste sig op.

"Aa, det er kun en ganske lille en," sagde Onkel tørt. "Ser De, saadan i Slutningen af Januar kom en Aften et ungt Menneske op til mig og fortalte 268 mig, at han vilde drukne sig, hvis han ikke fik Arbejde. Jeg giver ellers aldrig det Slags Folk noget; men ved et Tilfælde kom jeg til at beholde ham og satte ham til at polere Guld - andet duede han ikke til, troede jeg. Jeg holder et temmelig skarpt Udkig med mine Arbejdere, især naar der er et eller andet ejendommeligt ved dem, og hos denne unge Fyr var der adskillige Ting, jeg nok ønskede at vide. Jeg troede først, at jeg havde gjort en Dumhed; men jeg saa' snart, at jeg havde taget fejl. I Begyndelsen var han kejtet og gjorde Ulykker; men lidt efter lidt tog han sig op. Han blev Stuens flinkeste Arbejder, sled i det, tidlig og sildig, ofte til langt ud paa Natten. Der var dem, der sagde, at han om Søndagen førte et vildt Liv, og at han holdt et Fruentimmer ude paa Vesterbro. Jeg fik Lyst til at se disse Sager lidt efter i Sømmene; thi han satte ikke noget i Forsørgelseskassen, saaledes som vore andre Folk plejer at gøre. Nu er det mærkeligt, hvorledes vi somme Tider kan tage fejl i vor Dom; thi denne unge Mand, som jeg troede var en Døgenicht af en Digter, viste sig at være en ganske flink Polytekniker, en fattig, blind Enkes eneste Søn, og det Fruentimmer, som han underholdt - var hans Moder. De skulde vel ikke have hørt noget om denne unge Mand?"

"Nej, Hr. Administrator," svarede Petersen. "Jeg véd slet ikke, hvor De vil hen."

"Virkelig?" spurgte Onkel skarpt. "Saa faar jeg hjælpe paa Deres Hukommelse. Denne unge Mand kaldte sig Olsen, da han kom paa Fabrikken; men hans rette Navn er Kristian Falk, Søn af en Koffardikaptajn Falk, som for nogle Aar siden kom i stor Armod og døde faa Aar efter. Skulde De saa ikke kende noget til ham?"

"Falk? - Kristian Falk?" spurgte Urtekræmmer Petersen eftertænksom. "Min Søns tilkommende 269 Svigerfader har haft Familie af dette Navn; men der kan det næppe være."

"Næppe," sagde Onkel med skærende Bitterhed. "Hørkræmmer Theil vilde vist ikke lade sin nærmeste Slægt vansmægte i Armod. Kender De ellers ingen af dette Navn?"

"Nej," svarede Petersen, "ikke det jeg véd af."

"Ja," saa kommer jeg til Slutningen af min Historie," sagde Onkel. "Ser De, denne unge Mand skulde polere den Vase, som Hans Majestæt Kongen har bestilt. Det er ikke noget let Arbejde, og han er den eneste paa Fabrikken, som er i Stand til at gøre det. Vasen var sat hen til ham, jeg venter Overhofmarskallen om otte Dage; men nu kommer det mærkelige - i Søndags er Kristian Falk sporeløst forsvunden."

"Forsvunden!" udbrød Urtekræmmer Petersen forskrækket. "Har De meldt det til Politiet?"

"Nej," svarede Onkel rolig, "det var tværtimod Politiet, som meldte det til mig. De véd maaske, at der for den kongelige Fabriks Vedkommende bestaar en gammel Anordning, ifølge hvilken ingen af dens Arbejdere kan hæftes for Gæld, forinden man hos Fabrikkens Administrator har forhørt sig, hvor vidt han kan undværes i Fabrikkens Tjeneste. Det er, som sagt, en gammel Bestemmelse, vedtagen under Frederik den Sjette, for at ikke Bestillingerne til Hoffet skulde lide noget Afbræk i deres Udførelse. Trods dette har man uden videre sat Falk i Slutteriet, og jeg bliver nødt til at meddele Overhofmarskallen dette ejendommelige Tilfælde som Grund til, at Vasen til Hs. Majestæt Kongen ikke bliver færdig i rette Tid. Om Deres kan der saa-ledes for Øjeblikket slet ikke blive Tale."

"Aa," sagde Urtekræmmer Petersen foragtelig, "Gælden er vel ikke større, end at jeg kan betale 270 den med, hvis det skulde knibe. Hvem har sat ham? En eller anden Jøde rimeligvis."

"Ja, se her, min kære Petersen," sagde Onkel, idet han knappede sin Frakke op og tog en Billet frem, som han lagde paa Bordet; her kommer vi til et besynderligt Tilfælde. Det er ganske sikkert en vis Isaak, Kommissionær og Pantelaaner; men bag ved ham staar der en anden. Véd De, hvem det er?"

"Nej," svarede Urtekræmmer Petersen forvirret, "jeg har tidligere benyttet Isaak til et og andet; men med denne Affære staar jeg ikke i nogen som helst Forbindelse."

"Det glæder mig ret meget at høre," sagde Onkel, som langsomt lukkede Billetten op; "thi den, der med velberaad Hu berøver en fattig blind Enke hendes eneste Søn, han forekommer mig, mildest talt, en Slyngel. Synes De ikke det, Hr. Petersen?"

"Aa jo," svarede Urtekræmmeren, "det kunde man nok sige, saadan for en Gangs Skyld, og naar man ikke er Forretningsmand. Jeg, som sagt, kender ikke noget til den Historie."

"Det er mig kært; for i Begyndelsen troede jeg, at De kendte den særdeles vel," sagde Onkel med et vist Eftertryk. "De har jo optaget Deres Hr, Søn i Forretningen?"

"Ja, fra Nytaar af," forklarede Urtekræmmer Petersen.

"Meget vel," sagde Onkel, "saa maa det være den ene af Firmaet, der har handlet paa egen Haand; thi det er Deres Søn, som ved Isaak han ladet Fordringerne paa Kristian Falk opkøbe, for derefter at sætte ham i Slutteriet. Jeg antager, at denne Nyhed vil interessere Dem lige saa meget, som der vil øve en gavnlig Indvirkning paa Overhofmar skallen, naar han i Hans Majestæts Ærinde besøger den kongelige Fabrik. De vil have gjort Hans Maje 271 stæet en væsentlig Tjeneste og risikerer at blive udnævnt til "virkelig Over-Hof-Delikatessehandler med Leverance"."

Med disse Ord bukkede Onkel ceremonielt for den forbavsede Urtekræmmer og var i næste Øjeblik ude af Stuen. Petersen stirrede maalløs efter ham, saa tog han et Par Hornbriller frem, satte dem paa Næsen og begyndte at gennemlæse Billetten. Men næppe havde han gennemløbet to Linier, før han atter kastede den fra sig, slog i Bordet, saa det dundrede, og med en Stentorstemme, som ikke gav Slaget noget efter, raabte han ind i Stuen: "Svend, kom herind!"

Svends Begreber om, hvorledes Vandalerne havde set ud, dengang da de ødelagde Rom, var ikke lidet forskellige fra den almindelige Opfattelse; thi han kom farende ind med Hørkræmmer Theils laadne Hue paa Hovedet, Fru Petersens Fo'rværks Kaabe omvendt paa Ryggen, et Kостейskaf i Haanden og Laaget af en Mælkespand paa den venstre Arm. Dette imponerende Ydre syntes dog slet ikke at afskrække den gamle Petersen; thi han lukkede rask Døren efter ham og sagde med en Stemme, som dirrede af tilbagetrængt Harme: "Svend, du er et Asen!"

Vonved syntes fuldkomment vant til denne Opfattelse af Forholdene, thi han rettede blot paa Staalbrillerne, som Øreklapperne paa den laadne Hue havde bragt i Uorden, og sagde tvært: "Naa, hvad er der nu i Vejen? Du behøver ikke at skraale saa højt."

"Du gør ikke andet end den ene Dumhed oven paa den anden," tordnede Faderen. "Hvem har skrevet - -"

"Aa, det var jo ikke mig, som skrev Invitationerne paa Adressekortene," vrissede Vonved. "Det var ogsaa noget at sætte Møller til det Arbejde; han véd jo ikke engang, hvordan et Visitkort ser ud." 272 "Aa, Fanden i Vold med Invitationerne!" raable Urtekræmmer Petersen. "Kender du dette, din Æsel?"

"Naa, saa det véd du ogsaa," sagde Vonved i en betydelig nedstemt Tone. "Ja, jeg har sat ham, det er ganske i sin Orden."

"Og hvorfor, om jeg maa spørge?" tordnede Faderen paa ny.

"Aa, det er en privat Affære," brummede Vonved, "Jeg holder ham dér for mine egne Penge; men hvis du endelig vil vide det, saa er det af Hensyn til Johanna. Tror du ikke jeg véd, at hun endnu er forelsket i den Laps? Og saa skulde jeg vel taale, at han hver Dag render forbi hendes Vinduer og følger efter hende, naar jeg staar i Butikken? Det er allerede galt nok, at baade du og Hørkræmmer Theil gør hende opsætsig ved enhver Lejlighed; jeg behøver ikke ham med. Han bliver, hvor han er."

"Nej, Gu' min Sæl, om han gør," raabte Urtekræmmer Petersen. "Du skaffer ham ud i Morgen den Dag; han skal polere den store Vase til Kongen."

"Den kan han jo polere i Slutteriet; jeg smider ikke hundrede Daler i Rendestenen."

"Men er du da rent besat, Dreng!" raabte Faderen og tog ham i Skulderen. "Vil du ikke gøre, hvad jeg befaler? Og hvad tror du, din Kæreste vil sige dertil, hvis hun faar det at vide?"

"Aa, hun faar det ikke at vide," sagde Vonved trevent. "Hun tror, at han er paa Vejen til Amerika, og desuden kan hun ikke blive galere, end I allerede har gjort hende."

"Du vil altsaa ikke?" spurgte Faderen.

"Nej," sagde Vonved bestemt og nærmede sig Døren. "Jeg hader den Karl. Han bliver, hvor han 273 er - men paa min Bryllupsaften kan han rejse, hvorhen han vil."

"Men du ruinerer jo alt!" raabte Urtekræmmer Petersen og greb fat i Kappen for at holde ham tilbage.

"Gør nu ingen Skandale," hviskede Vonved og sled sig løs; "nu har det varet længe nok."

Urtekræmmer Petersen stampede i Gulvet, idet Vonved lukkede Døren til Selskabssalen for ham. Derpaa udstødte han et: "Fanden rider skinbarlig Drengen!" hvorpaa han ilede ud ad Korridorøren, som han smækkede i efter sig.

Næppe havde Urtekræmmer Petersen forladt Værelset, førend jeg hørte det samme, smertelige Suk, men denne Gang klart og bestemt lige ved Siden af mig. Forskrækket vilde jeg rejse mig op; men i samme Øjeblik sloges Gardinerne til Side, og Johannas Ansigt, blegt og taarevædet, stirrede et Øjeblik ud i det forladte Kabinet. Næppe havde hun forsikret sig om, at hun var ene, før hun styrtede hen til Bordet, greb den efterladte Billet og begyndte at læse den. Jeg saa', hvorledes hendes Hænder rystede, og idet hun knugede den uheldsvangre Billet sammen i sin Haand, kastede hun sig i Sofaen, bøjede det smukke Hoved ud over den fremlagte Arm og hulkede højt. Hun lagde i sin Smerte og Bevægelse slet ikke Mærke til, at jeg sad lige nedenunder ved Sofaens Fod, og at hendes Taarer faldt én for én lige foran mine Fødder. En af dem traf min Haand; jeg følte det næsten som en Smerte. Den var saa varm, saa brændende hed.

"Min Gud, min Gud!" hulkede hun, "hvorfor skal jeg dog staa saa ene her i Verden? Der er ikke én, som bryder sig om mig, ikke én, hos hvem jeg kan søge Hjælp. O, min Gud, send mig en Hjælper, om det saa kun var en af dine ringeste; lad mig ikke forgaa i Angest og Fortvivelse!" 274 Jeg stirrede paa hende; hun havde atter taget Hænderne fra Ansigtet og saa' i dette Øjeblik saa forsørget, saa fortvivlet ud, at jeg uvilkaarlig rejste mig op. "Vær ikke bange, Johanna," sagde jeg. "Jeg er her, og jeg vil hjælpe dig!"

"Hvem er det?" raabte hun og fo'r forskrækket i Vejret. "Hvad gør du der? Hvorfor har du luret, Viggo?"

"Jeg har ikke luret, Johanna," sagde jeg stolt. "Jeg kedede mig derinde i det store Selskab, og saa satte jeg mig herind, fordi jeg var bedrøvet."

"Ak, Gud, Viggo," sagde hun, "hvad tænker du om mig? Hele Verden bagtaler mig; der er ingen, der vil unde mig Fred, ikke én!"

Hendes Taarer randt ned over mine Kinder, og hendes bløde Lokker berørte min Tinding. Jeg følte mig saa glad, næsten salig derved; der var et Glimt af de svundne Dages Paradis deri, og jeg saa' dybt ind i hendes mørkebrune Øjne, idet jeg sagde: "Vær ikke bange, Johanna; jeg skal hjælpe dig."

"Du?" sagde hun og rystede sørgmodig paa Hovedet. "Du kan ikke hjælpe mig, Viggo. Du véd ikke, hvad det drejer sig om; du kender det jo ikke."

"Jo," udbrød jeg, "jeg kender det, Johanna. Han har arbejdet ovre hos os og været saa god imod mig. Han har lavet Tinsoldater til mig og taget mig med ud at spadserere. Jeg har været hjemme hos ham, jeg har besøgt hans Moder, og jeg har set til ham i Fængslet. Jeg kan godt hjælpe dig, naar du blot vil."

Hun stirrede overrasket paa mig, men sagde ikke et eneste Ord. Saa slyngede hun begge Armene om min Hals, bøjede sig ned og trykkede et langt, et brændende Kys paa min Pande. Derpaa greb hun Billetten; stak den med paa sit Bryst, og med et Udtryk, som havde hun fattet en stor Beslutning, 275 greb hun mig ved Haanden og hviskede hurtig og bestemt: "Kom Viggo, følg med!"

Vi ilede ud i Korridoren; den var tom. Uden at sige et Ord greb hun sin Burnus, hyllede sig i den og trak dens hvide Hætte op over Hovedet. Jeg havde fundet min Frakke og Kasket, og uden at ane, hvad Johanna vilde, fulgte jeg hende instinktmæssig og stod et Øjeblik efter ude paa den oplyste Trappegang. Her standsede hun. Det var, som Tvivlen paa ny kom over hende; men pludselig samlede hun Burnussens Folder tæt omkring sig og sagde for sig selv: "Jeg kan ikke andet, det maa saa være!"

Lige i det samme hørte vi nogen smække med Døren og komme op ad Trappen nedenunder. Jeg bøjede mig ud over Rækværket; det var min Antagonist, Svend Vonved. Han var i Skjorteærmer og kom styrtende op ad Trappen med en Borgerchakot paa Hovedet, Gehæng om Livet, og i Favnen en gammel Uniform, som rimeligvis skulde bruges til den næste Forestilling. Johanna trykkede sig op i en Krog - jeg stillede mig foran hende. Vonved kom farende op ad Trappen med tre Trin ad Gangen og var i sin Ilfærdighed lige ved at styrte forbi os, da han pludselig standsede, og idet han holdt paa Ghakoten, halvt forbavset, halvt vred udbrød:

"Hvad er det, Johanna? Hvad vil du paa Trappen med den tossede Dreng?"

Der paafulgte intet Svar, og Vonved fortsatte i en irriteret Tone: "Hvorfor svarer du ikke? Maa jeg bede om en Forklaring?"

"Ja, den skal du faa," sagde Johanna og traadte frem. "Jeg vil bort, bort fra al den Løgn og Uredelighed, hvori jeg har indviklet mig, bort fra al den Ukærlighed og Hjerteløshed, hvormed du har bragt mig sammen. Bort fra din Faders og din Moders Hus, men fremfor alt bort fra dig!"

276

"Hvad behager? Du vil hjem?" udbrød Svend og saa' paa én Gang baade onskabsfuld og forskrækket ud. "Da skulde jeg dog meget bede om, at jeg faar Lov til at følge dig."

"Nej," sagde Johanna, og hendes Stemme havde en underlig skør Klang, som Isen, naar den bryder om Foraaret. "Aldrig skal du følge mig mere! Aldrig skal du faa et godt Ord fra mine Læber. Du kan blive, hvor du er - men min Bryllupsaften kan du rejse, hvorhen du lyster."

Der var en Højhed og en Ro i Johannes Ansigt, som uvilkaarlig imponerede. Svend tumlede tilbage mod Rækværket og stammede blot: "Du véd det?"

"Ja," svarede Johanna med stigende Bitterhed og rev med ét Tag den venstre Handske af, saa at den sprængtes fra øverst til nederst. "Der, Vonved! Tag tilbage, hvad du har givet mig! Den har ligget som en Lænke omkring min Sjæl - jeg bryder den og gør mig fri."

"Nej, jeg tager den ikke," sagde Svend, der begyndte at indse Farens Størrelse. "Du følger med, Johanna! - Jeg befaler dig det!"

"Jeg lyder ingen Befaling længere!" raabte Johanna og kastede Ringen fra sig, saa den sprang ud over Rækværket. "Jeg har aldrig elsket dig. Nu hader jeg dig! Ja foragter dig, som den, du er!"

Vonved tumlede tilbage, som ramtes han af et usynligt Slag. Han saa' i dette Øjeblik saa sølle ud, at jeg næsten fik Medlidenhed med ham. Johanna benyttede Øjeblikket og fløj som en Fugl ned ad Trapperne. Jeg vilde følge efter; men han kastede Uniformen, greb mig ved Armen og sagde rasende: "Du bliver, Dreng! Du skal op til din Onkel!"

"Nej," raabte jeg og stødte til ham, saa Chakoten faldt af, "jeg følger med Johanna til Slutteriet."

"Til Slutteriet!" udbrød han forfærdet og slap mig.

277

"Ja," gentog jeg, "til Slutteriet. Jeg véd godt, hvad du har gjort, og Onkel med, jeg skal hilse dig fra Kristian Falk - det har han bedt mig om."

Vonved saa' paa mig med et underlig glasagtigt Blik; men han gjorde intet Forsøg paa at standse mig, og det havde heller ikke hjulpet ham noget; thi jeg var fast bestemt paa at slaas til det sidste, ja bide ham, hvis det var nødvendigt.

Trettende Kapitel. En Handelsaffære.

I Gadeporten stod Johanna. Hun rakte Haanden ud imod mig; den var kold som den Sne, der i tætte Flokke faldt ned fra Himlen og dækkede Fortovet.

"Skal vi til Slutteriet?" spurgte jeg.

"Nej," svarede hun og rystede paa Hovedet. "Aa, min Gud, jeg véd næppe, hvad jeg vil. Kan du komme til ham?"

"Ja," sagde jeg, "i Morgen, naar Onkel sover til Middag."

"Kom med, kom med!" udbrød hun med feberagtig Uro. "Nu véd jeg, hvad jeg vil gøre. O, min Gud, hvis de falder paa at forfølge os - og min Fader!"

Hun ilede hen ad den snebelagte Gade saa hurtig, at jeg knap formaaede at følge hende. Mangen en adstadig Aftenvandrer vendte sig om og saa' efter den smukke, sommerklædte Pige, der paa Atlaskes Sko ilede hen over den halvtøede Martssne, 278 kun med en lille Dreng til Ledsager. Andre, der ikke var saa adstadiige, gjorde Bemærkninger over os; men Johanna syntes hverken at høre eller se, og faa Øjeblikke efter stod vi ved Hørkræmmer Theils Port. Her gik vi ikke ind gennem Boden, skønt denne var oplyst; ad en stejl og mørk Køkkentrappe naaede vi op til hendes Værelse.

En ejendommelig fin Vellugt bølgede mig i Møde, da Døren aabnede sig til det lille Kammer - en Duft, som jeg kendte saa godt fra gamle Dage, og som i et Øjeblik vakte alle Fortidens lysende Minder.

Længe før Johanna havde faaet tændt Lys, var det, som saa' jeg de gamle Bekendte omkring mig, og da endelig Lampen med den kinesiske Skærm var tændt, forundrede det mig slet ikke at se det gammeldags Fortepiano, de spraglede Tulipaner og Hyacinter, det brogede Tæppe og den gamle Kineser, med den spidse Hue, oven paa Etage éren. Selv Kolibrierne og Paradisfuglen laa der endnu, og det eneste, der var nyt, var et stort Maleri af den ranke Frue, som hang over Johannas Skrivebord. Jeg vedblev at betragte dette Billede, der med sine blide melankolske Øjne, saa fulde af Resignation, syntes at stirre ned paa os, og sagde:

"Det er din Moder, Johanna. Hvor hun var smuk!"

"Min Moder!" sukkede hun og fik pludselig Taarer i Øjnene. "Ak Moder, Moder! Hvad maa du tænke om din Datter?"

Jeg stirrede paa Johanna og syntes, at det var saa underligt, at hun talte til Portrættet i Stedet for til mig; men hun drog mig hen til sig og sagde blidt: "Kære stakkels Viggo! Du savner baade Fader og Moder; du véd, hvad det er. Saa lad os to moderløse hjælpe hinanden. Se, her," fortsatte hun og trak en Ibenholts Kasse frem, "her er alt, hvad jeg ejer. Ogsaa det har været Moders; hun holdt saa meget deraf, men jeg er vis paa, at hun vilde have ofret det for at frelse en ulykkelig. Bør jeg da ikke gøre det samme?"

Hun lukkede Kassen op og fremtog en Del Etuier i rødt og sort Fløjl, som indeholdt Ringe, Armbaand og Brocher. Derpaa aabnede hun et Laag i Kassens Bund og tog et prægtigt Halsmykke frem, hvis Stene funkede i Lampelyset saa røde og glimrende, som var de farvede med den ædleste Vin. Derpaa tog hun Armbaandet af sin Arm, løste Perlesmykket af sin Hals, lagde det sammen med det øvrige og sagde: "Dette maa du sælge for mig, Viggo, saa snart du kan. Tror du, du kan gøre det?"

Jeg var ganske blendet af al den Rigdom, der laa udbredt for mig, og tænkte, at det maatte være saare let at blive af med saa skønne Sager, og svarede derfor dristig ja.

"Nu maa du bære dig snildt ad, kære Viggo," sagde Johanna og saa' vemodig smilende paa mig. "Bryd dig ikke saa meget om, hvad du faar for det, som at du blot faar noget, uden at bringe mig i Forlegenhed. Gaa ikke til de store Guldsmede, men søg en lille, beskeden Butik, hvor der bor Folk, som ikke vil udfrutte dig. Sælg det ikke alt. paa én Gang, og bring Halvdelen af Pengene til hans gamle Moder og Halvdelen til ham."

"Til Falk?" spurgte jeg, skønt det kostede mig Anstrengelse at faa det frem.

"Ja, til ham, til din Ven," svarede Johanna og blev blussende rød. "Men for Himlens Skyld, sig ikke, at det kommer fra mig. Nu maa du gaa! Farvel, Gud velsigne dig!"

Vi hørte Fodtrin fra Korridoren; Johanna slukkede Lampen og lukkede Døren efter mig. Der stod jeg nu ude paa den iskolde, mørke Trappegang med Hænderne fulde af Guld og Perler - saa rig havde jeg aldrig troet, at nogen kunde være. Men med Rigdommen og Mørket kom Frygten for at miste, 280 hvad der var mig betroet, og mit Mod, der havde været saa stort i Johannas venlige Kammer, tabte sig betydelig, medens jeg eftertænkte, hvorledes jeg nu i Ordets dobbelte Betydning skulde handle. Den bedrøvelige Historie med Onkels Rejsestok randt mig atter i Hu, og for at undgaa lignende Efterstræbelser for Fremtiden, stoppede jeg Armbaandet og Brocherne ned i det ene, Halsbaandet i det andet Skaft af min nye Trækstøvler, som jeg syntes ganske særlig egnede sig dertil. Koralbaandet stak jeg derimod ind under min Bælgvante, thi det skulde være det første, som jeg vilde sælge.

Saaledes udrustet naaede jeg Porten og slap ud paa Gaden, ligesom Vægteren raabte ni. Da jeg kom ned imod Urtekræmmer Petersens Sted, saa' jeg en sort, tilknappet Skikkelse ilfærdig komme ud ad Porten. Jeg fik en stor Forskrækkelse; thi det kunde ikke være andre end Onkel, og instinktmæssig bøjede jeg af til venstre og satte Kursen ned imod Gammelmønt. Her blev jeg en lille lav Butik va'r, hvor der kun var udstillet faa og tarvelige Genstande, og her bestemte jeg mig til at prøve min Lykke. Jeg blev staaende udenfor og tittede ind, for om muligt at gøre mig bekendt med Ejeren, og lidt efter kom en Dreng ud for at sætte Skoddet for Vinduet. Det var en bleg, lille Jødedreng med forunderlig store, mørke Øjne og med en ejendommelig Melankoli i Blikket. Jeg saa' paa ham, og han saa' paa mig; mellem Drengene er der altid en særegen, let Forstaaelse, og han sagde derfor uforbeholdent, idet ihan lænede Skoddet op mod Muren: "Hvorfor staar du her udenfor? Vil du ind, saa skynd dig! Nu lukker vi."

Jeg tøvede ubestemt. Han saa' forskende paa mig og sagde: "Du skal vist sælge noget?"

"Ja," svarede jeg.

"Saa sælg det til mig," hviskede han. "Du kan 281 jo gerne give mig den Profit. Han derinde køber aldrig noget af Drengene, forstaar du?"

"Nej," sagde jeg. "Hvorfor ikke?"

"Fordi det, som Drengene bringer, ofte er - -" og hermed stak han højre Haands Pegefinger ind i venstre Mundvig og lod den svuppe tilbage med en klukkende Lyd.

"Hvad mener du med det?" spurgte jeg.

"De Kristne siger, at Jøderne stjæler," sagde Drengene og saa' vist paa mig. "Men du skal ikke tro dem; jeg har set Kristne stjæle, og Jøder giver det stjaalne tilbage. Men at handle er en ærlig Sag. Hvad har du?"

"Jeg har ikke stjaalet," sagde jeg harmfuld, og for at vise, at jeg mente det oprigtig, tog jeg Mod til mig og traadte ind i Butikken.

I en Alkove bag ved Disken sad en før, lille Mand paa en trebenet Stol og ordnede paa et sort Stykke Fløjl de Perler, som han med en Niptang tog ud af forskellige Æsker. Skæret af en Arbejdslampe faldt lige paa hans Ansigt, og Lampen fra Butikken belyste hans øvrige Skikkelse, som var indhyllet i en mørkebrun Talar, svøbt tæt sammen om Fødderne, der stak i et Par uhyre Sivsko. Paa Hovedet bar han en sort Kalot; men hvad der bidrog til at give hans Ansigt et højst ejendommeligt Udtryk, var ikke blot de svære, buskede Øjenbryn, men navnlig den store, stærkt krummede Næse, der gik lige i Flugt med Panden, saa at han derved fik en stor Lighed med den Fugl, mai. salder Søpapegøje.

"Naa, hvad vil du, min lille Ven?" spurgte Manden yderst venlig og stirrede paa mig; men han beholdt Hornlupen i det højre Øje og kneb det venstre stærkt sammen, hvilket slet ikke forskønnede ham.

"Jeg - jeg vil gerne sælge noget," stammede jeg.

282

"Aa, saa du vil sælge?" spurgte Manden. "Og hvad er det saa, du vil sælge? Guldtrusser? Eh?"

"Nej," svarede jeg noget forvirret, "det er kun et Koralbaand."

"Naa, saa det er Perler," sagde Manden. "Det er netop noget i mit Fag. Hvor har du faaet det fra?"

Jeg havde slet ikke tænkt paa Muligheden af dette Spørgsmaal, og det varede derfor lidt, inden jeg kom saa vidt, at jeg kunde fremstamme: "Det - det har jeg fundet!"

"Naa, saa du har fundet det, min lille Ven!" sagde Manden og saa' opmærksomt paa mig. "Hvor finder du saadanne rare Perlebaand?"

Jeg blev ganske rød i Hovedet og ledte efter en Løgn. Men da jeg i en Hast ingen bedre kunde finde, svarede jeg, at det var paa Fælleden.

"Hvad skal du saa have for det Baand?" spurgte Manden.

Jeg samlede alt mit Mod og mente, at tyve Rigsdaler vilde være en passende Pris.

"Hør nu, min lille Ven," sagde Guldsmeden, som opmærksomt havde betragtet hver enkelt Perle, "du ser mig ud til at være en skikkelig og rar, lille Fyr, der ikke løber om med stjaalne Sager."

Jeg følte, at Blodet steg mig til Hovedet ved Tanken om, at jeg kunde betragtes som Tyv. Guldsmeden vedblev at stirre paa mig, som en Rovfugl paa sit Bytte, og sagde derpaa: "Der er mange, som vilde købe det Baand for tyve Daler. Véd du, hvad det er værd?"

Jeg tilstod min fuldkomne Uvidenhed, og Guldsmeden vedblev: "Ser du, det er Rosakoraller fra Palchetti i Neapel; vi Perlehandlere kender straks hverandres Varer. Den Perle, som hænger der midt i Baandet, saa stor som en Nød, den er alene 283 fyrretyve Rigsdaler værd. Kan du saa sælge det for tyve?"

Jeg var græsselig forvirret over min Dumhed, og vidste heller ikke rigtig, hvor Manden vilde hen. Jeg lod mig derfor nøje med at svare nej.

"Der er noget, som kaldes ulovlig Omgang med Hittegods, og Straffen derfor er Vand og Brød," sagde han og klappede mig paa Skulderen. "Nu skal jeg gøre Anmeldelse til Politiet, saa kan du høre herind i Morgen om Findeløn. Du er kommen til en Jøde, men til en ærlig Jøde, mærk dig det. Der er mit Adressekort.

Det kan du tage for en Sikkerheds Skyld; men Baandet beholder jeg, til vi hører, hvad Politiet siger."

Jeg vilde til at gaa, meget misfornøjet over den Vending, Handelen havde taget; men i Døren faldt det mig ind, at en saa skikkelig Mand maaske nok vilde købe en af de mindre Genstande, og jeg vendte derfor atter om, idet jeg sagde: "De skulde ikke have Lyst til at købe noget andet? Jeg har ogsaa nogle Ringe og et Par Brocher."

Manden saa' paa mig med et Udtryk af forbavset Mistillid, og Drengen spilede Øjnene vidt op. "Hvor har du dem, min lille Ven?" spurgte Guldsmeden.

"Ja, dem har jeg i Støvleskafterne," svarede jeg. "Vil De se dem?"

Guldsmedens Ansigt antog i dette Øjeblik et højst mærkeligt Udtryk; han lignede nu mere end nogen Sinde den omtalte Søfugl, naar den skal til at aabne en Østers.

Drengen sagde ikke et Ord, men tog stiltiende en svær Jernstang, som han med stor Omhu anbragte i de Bøjler, der fandtes paa Dørkarmen. Derpaa vendte han sig om og betragtede mig med Øjne saa glubende, som vilde han sluge mig.

"Naa, saa du har det i Støvleskafterne?" sagde den gamle Guldsmed og skød Kalotten tilbage. "Det 284 var et mærkeligt Sted. Aa, Aron, hold lidt paa ham."

Aron sprang ind paa mig og slyngede bagfra begge sine Arme om mine, saa at de sad fast som i en Skruestik. Jeg sparkede ud, højst oprørt over denne Voldshandling, men Aron praktiserede mig i en Haandevending op paa den trebenede Stol, lagde det ene Ben over mine, og et Øjeblik efter stod begge mine Støvler paa Gulvet.

"Hvem skulde se det paa dig?" sagde Guldsmeden, medens han halede det ene Stykke op efter det andet, og til Slutning fremdrog Johannas prægtige Rubinhalsbaand. "Hvor har du stjaalet alt dette, din lille Gavtyv?"

"Jeg har ikke stjaalet det," raabte jeg grædende, "jeg er ingen Tyv. Kæreste Hr. Guldsmed, lad mig bare gaa, saa maa De gerne beholde Halsbaandet; det vil jeg forære Dem."

"Naa, saa det vil du, din lille Tyveknægt? Ja, det tror jeg nok," sagde Manden og tog sin Hat ned fra Skabet. "Nu kan du og Aron holde hinanden med Selskab, saa gaar jeg efter Politiet."

"Nej, nej, det maa De, for Guds Skyld, ikke!" raabte jeg, forfærdet ved Tanken om for tredje Gang at skulle støde sammen med denne forskrækkelige Magt. "Jeg forsikrer Dem, jeg har ikke stjaalet. De kan jo spørge min Onkel derom."

"Hvem er din Onkel?" spurgte Guldsmeden tøvende og vendte sig halvt om i Døren, som Aron atter havde aabnet.

"Det er Administratoren ved den kongelige Porcelænsfabrik!" raabte jeg angestfuld. "Lad mig bare komme hjem, saa vil jeg fortælle det alt sammen."

"Naa, saa det er din Onkel," sagde Guldsmeden. "Ja, ham kender jeg meget godt; han køber sit Guld her. Det er en ærlig Mand. - Ja, vi kan jo 285 forsøge det," vedblev han og lukkede Døren. "Politiet løber i ethvert Tilfælde ikke fra os."

Jeg standsede min voldsomme Taarestrøm, lettet ved Tanken om, at Onkel skulde være Dommeren. Aron hjalp mig de nye Støvler paa med et meget mistænksomt Blik, og den gamle Guldsmed pakkede Sagerne sammen i et tærnet Tørklæde, som han stak i Lommen. Derpaa vandrede vi af Sted med Aron som Arrieregarde, medens den gamle Guldsmed holdt mig saa fast om Haandleddet, at det formelig smertede.

Rasmus satte et helt mærkeligt Ansigt op, da jeg i dette Optog skred igennem Porten, men endnu mærkeligere saa' Jomfru Mortensen ud, da hun med et Forfærdelsesudbrud lukkede Døren op, og under adskillige meningsløse Talemaader førte os ind i Onkels Værelse, hvor Aron straks stillede sig ved Døren som Skildvagt.

Her slap den gamle Guldsmed det Tag, han havde i mig, og idet Onkel forbavset vendte sig paa den Stol, hvor han sad og skrev, fo'r jeg op paa hans Skød, slyngede begge Armene om hans Hals og udbrød hulkende:

"Onkel, jeg har ikke stjaalet! Tro mig dog endelig; jeg har ikke stjaalet!"

Jeg var ikke vant til at nærme mig Onkel paa en saa heftig og umiddelbar Maade - siddet paa hans Skød havde jeg aldrig før.

Han syntes ogsaa mere forbavset herover end over det uventede Besøg; men Onkel lod sig aldrig konsternere. Uden at sige et Ord løsgjorde han mine Arme fra sin Hals, betydede Jomfru Mortensen, som stak Hovedet og Lyset ind ad den halvaabne Dør, at hun var overflødig, og efter at have skudt Slaaen for, sagde han, som om der intet var i Vejen: "Naa, min gode Hr. Hirsch! Hvorledes har De faaet fat paa min Søstersøn?" 286 "Er han virkelig Administratorens Søstersøn?" udbrød den gamle Guldsmed og hang i Ordets egentlige Forstand med Næbet. "Gaa hjem og luk Butikken, Aron! Til Politiet kommer vi nok ikke."

"Politiet?" udbrød Onkel. "Har Drengen gjort Spektakler paa Gaden?"

"Nej, Gud bevar' os! Han gik ganske fredelig; men man kan ikke være forsigtig nok i min Bestilling, Hr. Administrator."

Med disse Ord lukkede Hr. Hirsch op for sit tærnede Tørklæde og udbredte de glimrende Sager paa Bordet. Onkel sendte mig et Blik, kun et eneste, men da han saa' Uskyldighedspræget i mit Ansigt, tog han blot Halsbaandet, det samme, som Johanna havde baaret ovre i Selskabet, betragtede det og sagde: "Naa, min gode Hirsch, hvad er der saa i Vejen?"

"Ja, ser De, Hr. Administrator, alt dette havde Drengen i Støvleskafterne," stammede Guldsmeden, forvirret over Onkels stoiske Ro. "Han spurgte, om jeg vilde købe det, men paa en saa underlig Maade, at jeg maatte fatte Mistanke. Han vidste ikke engang, hvad det var værd."

"Naa, og hvor meget anslaar De det saa til?" spurgte Onkel.

"Der er for over hundrede Daler i Guld," sagde Guldsmeden. "Stenene kan jeg ikke saa lige bedømme; men jeg anslaar det hele til henved et Tusind Daler."

"Det er meget godt," sagde Onkel. "Vil De give mig det skriftlig."

Guldsmeden satte sig ned og noterede Stykke for Stykke. Onkel gik op og ned ad Gulvet med Hænderne paa Ryggen, som om der slet intet var i Vejen; kun af og til sendte han mig et forskende Blik, men jeg holdt ud.

"Det var ubesindigt af mig, min gode Hirsch, at 287 sende Drengen paa denne Tid af Aftenen," sagde Onkel, da Guldsmeden havde endt sin Vurdering. "En Dame, jeg kender, ønsker af afhænde disse Genstande; men Drengen maa have misforstaaet mig. Han skulde blot høre, hvad Tingene var værd. De har nok gjort ham ordentlig forskrækket?"

"Ja, Hr. Administratoren maa have mig undskyldt," sagde Guldsmeden forvirret, "men i vor Haandtering, ser De - jeg haaber ikke, at Hr. Administratoren tager det ilde op, men -"

"Nej, vist ikke. De er en ærlig Mand, min gode Hirsch," sagde Onkel og klappede ham paa Skulderen. "De kan i Morgen sende mig ti Unzer Guld. Jeg har nogle Forsøg for i denne Tid, og kommer til at bruge lidt mere end sædvanlig."

Guldsmeden bukkede og gik. Onkel laasede efter ham og vendte sig derpaa rask imod mig, idet han indtrængende sagde: "Hvor gav Jomfru Theil dig disse Ting?"

"Jomfru Theil?" stammede jeg. Jeg var saa uvant med at høre Johanna benævne saaledes.

"Nu Sandhed, Viggo!" sagde Onkel strengt og satte sig i Lænestolen. "Det var en Lykke, at jeg straks kendte dette Halsbaand; jeg lagde netop Mærke til det, dengang hun sang. Fulgte du hende hjem?"

"Ja, jeg gjorde," stammede jeg meget ulykkelig.

"Og saa gav hun dig disse Ting at sælge?"

"Ja," svarede jeg.

"Hør nu, Viggo," sagde Onkel og satte mig op paa sine Knæ, "her er noget bag alt dette, som jeg vil og maa vide. Den Aften, da du kom saa sent hjem, efter at have besøgt denne Olsen, sagde du, at du ikke kunde fortælle det, og jeg lod mig nøje dermed. Nu derimod vil jeg vide alt, selv den mindste Ting, som du har haft at gøre med ham.

288

Fortæl mig alt, hvad du véd, det skal ikke blive til hans Skade; men Sandhed fra først til sidst!"

Jeg saa', at der ikke var andet at gøre, og jeg tog fat, i Begyndelsen kejtet og usammenhængende, men lidt efter lidt rev min Følelse for Olsen mig med. Jeg fortalte om mit Sammenstød med ham, om Ildkanalen, om Politiet og om Begivenhederne paa Rundetaarn. Jeg aflagde en tro Beretning om Besøget i hans Hjem,

om Apostlen, og om den blinde Moder; jeg rykkede frem med Rejsestokken, med Isaak og Besøget i Slutteriet. Jeg gav en noget konfus Skildring af mine Lidelser i det lille Kabinet og kunde naturligvis ikke undgaa at omtale Olsens Forhold til Johanna, skønt dette faldt mig svært. Til Slutning erklærede jeg hulkende Olsen for min eneste og bedste Ven, hvem det var frygtelig uretfærdigt at sætte i Slutteriet, hvor han sad ene med en Opfindelse, hvormed han kunde forgylde hele Fabrikken og maaske et godt Stykke af Rundetaarn til.

Onkel hørte paa min temmelig lange Fortælling i stor Tavshed. Kun af og til gjorde han mig et af disse klare, korte Spørgsmaal, der var saa ejendommelige for ham, og som altid kastede bestemt Lys ind i Situationen. Da jeg var færdig, satte han mig ned og sagde: "Du har jo oplevet en hel Roman, Viggo! Vi gamle faar sjældent noget af den Slags Ting at vide. Det ender vel med, at du bliver *postillon d'amour*."

"Nej, Postillon vil jeg ikke være," sagde jeg indigneret.

Onkel lo og spurgte: "Hvad vil du da være? Dagdriver, naturligvis, med Epauletter og Portdepé."

"Nej," svarede jeg bestemt, "det vil jeg ikke. Jeg bryder mig slet ikke om at være Officer om Dagen, naar jeg blot kan blive Brandmajor om Natten."

Onkel saa' paa sit Ur og sagde: "Du er altfor 289 stort et Barn for din Alder. Det er ikke for ingenting, at de henne i Skolen kalder dig "den naive Viggo". Nu kan du gaa ind og fortælle Jomfru Mortensen Resten."

Det havde jeg imidlertid ingen Lyst til. Jeg listede mig ganske stille ind i Sovekammeret og gik i Seng for endnu en Gang at eftertænke Aftenens Begivenheder. Lidt efter kom Jomfruen med et Lys i Haanden. Hun saa' forskrækkelig nysgerrig ud, og da hun antog, at hun nu kunde aabne en Passiar og faa mig under Pumpen, satte hun Lyset fra sig og udbrød: "Hvad er nu det for Optøjer, du har gjort, din fæle Dreng?"

Jeg lod, som jeg sov og svarede ikke.

"Hvorfor svarer du ikke?" spurgte hun og ruskede i mig. "Sover du?"

"Nej," svarede jeg, "men jeg tænker."

"Det er vel paa de Lektier, som du har skulket dig fra i Aften?" spurgte Jomfruen spydig.

"Nej, jeg tænker med Øjnene, saa kan jeg se alt, hvad jeg har oplevet, ligesom i en Billedbog."

"Naa, og hvad tænker du saa paa?"

"Jeg tænker paa, hvor rart det er, at Vor Herre ikke har gjort mig til en Pige."

"Ja, bare du var bleven det, saa havde man da haft mindre Vrøvl med dig. Hvorfor vilde du ikke være Pige, om jeg maa spørge?"

"Nej, jeg mener en Kvinde," rettede jeg.

"Naa, og hvorfor vil du da ikke være en Kvinde?"

"Nej," svarede jeg, "fordi det er Kvindens Lod at tie og taale og bære sit Kors ydmygt og stille. Men jeg vil have mit Kors i Knaphullet ved Siden af en Stjerne. Jeg vil ikke være ydmyg, og det behøver en Mand heller ikke. Han kan rejse sig, naar han vil; men Kvindens Lod er det, at taale og tie."

"Hvad er det for en ugudelig Passiar?" udbrød Jomfru Mortensen og satte begge Hænderne i Siden.
290

"Taale og tie? - Jo, det var en net Redelighed!"

"Det er ingen Redelighed," svarede jeg. "Det har jeg hørt i Aften af en Student."

"Naa!" udbrød Jomfruen spotsk. "Ja der skal man have det. Men sagde saa Studenten ikke, hvorledes det gaar til, naar man ligger i den sorte Kiste og bæres ud paa den kolde Kirkegaard, hvor ingen kan se, om man er en Dreng eller en Pige?"

Den sorte Kiste var altid Jomfruens sidste Argument. Jeg tænkte lidt efter, hvorledes jeg skulde vise mig efter Døden og svarede saa: "Det bryder jeg mig slet ikke om. Naar jeg dør, skal mine Kors og Stjerner ligge paa Kistelaaget, saa kan enhver se, hvem det er, de begraver."

"Ja, men hvis du nu døde forinden?" sagde Jomfruen truende. "Smaa Drengene kan ogsaa dø. Husk paa Spækhøkerens Fred'rik."

"Saa vil jeg have en Ligkiste med Skræv," sagde jeg trodsig. "Det vil jeg bede Onkel om, før jeg dør.

"Med Skræv?" udbrød Jomfruen indigneret og snappede Lyset.

"Ja," sagde jeg, "ligesom et Par Bukser, og med store, sorte Hornknapper."

"Nej, har man nu hørt Mage!" raabte Jomfruen slagen. "En Ligkiste med Skræv! - Jeg tror, Gud hjælpe mig, at den Onde skinbarlig taler ud af Drengen!"

Dermed gik hun og smeldede Døren i.

291

Fjortende Kapitel. Paa Guldpolererstuen.

Af alle Begivenheder er der ingen, der vækker større Interesse hos Damerne end en Forlovelse. Et Par nyforlovede er Dagens største og interessanteste Nyhed. De deklarerer i deres Værdighed som en Konge, der tiltræder sit Rige, der liberes til dem som til Guderne, rigtignok for det meste kun i Chokolade med Smaakager, men Veninderne og Familien finder det guddommeligt. Forlovelsen betragtes som en Slags Eksamen; der er intet, man frygter mere, end et *Non*, og den tages derfor i Reglen med god Karakter, for det meste endog med *Præ ceteris*. Om der følger Kald efter eller ikke, tages derimod mindre i Betragtning; ja stundom spørger man ikke engang om Kaldelse - inan kan jo slaa ojs, hvis det kniber. En hævet Forlovelse - den naturligste Ting af Verden, naar to ikke kan leve med hinanden - anses derimod som en Forbrydelse, men forties kan den ikke; den kommer susende som en Granat. Ingen véd hvorfra. Meget faa ser Eksplosionen, men mange hører Bulderet, og endnu flere er de, som tilfældigvis faar fat i en eller anden af Stumperne, hvoraf de da samvittighedsfuldt laver en Historie, ligesom Naturforskeren sammensætter et af Forverdenens Dyr efter en eneste Knokkel. Rigtignok faar man derved ofte en Elefant ud af en Myg; men Elefanter har til alle Tider været søgte i Danmark.

Det kan saaledes ikke undre nogen, at den Bombe, der var falden paa den Petersenske Trappegang, kastede sine Stykker vidt og bredt baade hos Naboer og Genboer. Jomfru Mortensen fandt en 292 Stump af den i Trinitatis Kirke; Onkel modtog flere paa Kontoret, og selv om Mandagen bragte Peiter en Splint med fra Øltapperen og uddelte den til højre og venstre, alt som hans Gang faldt igennem Fabrikken. Mit faste Haab om, at denne Eksplosion hurtig vilde skaffe Olsen tilbage, blev imidlertid skuffet, og i et Par Uger fik jeg kun det trøstesløse Svar, at Olsen endnu sad, og at det lod til, som ingen havde Lyst til at rejse sig mere for den Sags Skyld. - "Han rutter ogsaa med Pengene værre end en holstensk Baron," sagde Rasmus. "De halv Hundrede Dalere, vi sendte ham, var fløjtne samme Aften, og det skønt han faar Foderet gratis. Nej, han faar nok hjælpe sig selv."

En Eftermiddag saa' Rasmus noget mildere ud, °g jeg vovede atter mit gamle Spørgsmaal: "Naar kommer Olsen?"

Rasmus hørte et Øjeblik op at snitte og svarede: "Naar han kommer? Han skulde snarere spørge, naar han gaar."

Jeg forstod ikke rigtig det gaadefulde i 'dette Svar og spurgte ivrig: "Naar han gaar? Er han da ikke mere i Fængsel?"

"Ja, hvor véd jeg det," svarede Rasmus. "Her i Kælderen hører man jo ingenting. Talent har den Fyr jo nok af, siger Administratoren; men Pengene kniber det endnu med. Det er vel derfor, han sidder og blanker Guld deroppe paa Stuen."

"Er han virkelig kommen, Rasmus?" udbrød jeg jublende. "Jeg har jo spurgt hver Dag derom."

"Ja, han kom ogsaa først i Gaar Aftes, efter at Viggo havde været her," svarede Rasmus. "Han blanker paa den store Vase til Kongen, for at den kan blive færdig til Udstillingen; men i Gaar Aftes maatte jeg sidde oppe til elleve for at lukke Porten efter ham, og i Aften bliver det vel ikke bedre. Se, det kalder jeg for en Uskik."

293

Jeg havde i mine barnlige Tanker ventet, at der skulde gives Olsen en stor Oprejsning for al den Tort, han havde lidt. At han vendte tilbage paa denne Maade, uden at nogen mærkede det, ja uden at jeg fik det at vide, forekom mig saa fattigt, at jeg næppe vilde fæste Lid til, hvad Rasmus havde sagt. Der tindrede heller ikke noget Lys fra Olsens Vindue, men alligevel styrtede jeg af Sted, alt hvad jeg kunde, og stod snart aandeløs og forpustet ved Døren til Guldpolererstuen. Her standsede jeg lidt og tænkte mig om. Det forekom mig, at jeg havde saa uhyre meget at betro ham; jeg vidste næsten ikke, hvorledes jeg skulde finde Ord dertil, navnlig hvor det gjaldt Johanna. Saa aabnede jeg sagte Døren og tittede ind. Den store Sal laa saa øde og tom, halvt i Tasmørke, kun i dens øvre Afdeling bag ved Bilæggerovnen brændte en enlig Lampe. Den dybe Stilhed afbrødes kun af Agatens ensformige Klang hen over Porcelænet og af en Melodi, der blev fløjtet saa dæmpet, saa inderlig vemodig, men som jeg kendte s«aa godt: det var Sangen om Ridderen, der drog i Leding og aldrig mere vendte tilbage. Bag Bilæggerovnen stod Olsen i sin sædvanlige, lysegraa Arbejdsbluse, og foran ham laa paa en Træopsats den store, kongelige Vase, hvis rige Forgyldning glimrede i Lampelyset. Det maatte være et meget vanskeligt Arbejde; thi paa et lille Bord ved Siden af laa en Mængde Agater og Blodstene af de forunderligste Former, og selv var han saa fordybet i sit Arbejde, at han aldeles ikke mærkede mit Komme.

"Olsen!" hviskede jeg og trak ham i Blusen.

Han fo'r op som af en Drøm og stirrede et Øjeblik forvirret paa mig. Derpaa greb han mig, løftede mig højt op i Vejret, kyssede mig og satte mig atter ned paa Gulvet uden at sige et eneste Ord.

294

"Jeg vidste slet ikke af, at du var kommen igen," begyndte jeg, noget forvirret over den besynderlige Modtagelse.

"Ingen maa vide, at jeg er kommen," svarede han med sin sædvanlige, blide, men noget melankolske Stemme. "Hvem har sagt dig det?"

"Det har Rasmus," svarede jeg.

"Rasmus skulde have tiet dermed," sagde Olsen, "men han lader Munden løbe som alle Portnere. Saa har han vel ogsaa sagt det til de andre?"

"Ja, det véd jeg ikke; men hvorfor maa de andre ikke vide det?"

Olsen saa' paa mig med et vemodigt Blik og svarede: "Ja, maaske er det Narrestreger af mig; men alle véd jo, hvor jeg er. Det er saa haardt at bære Nød og Ulykke, Viggo, men det er endnu haardere at høre de andre spotte derover."

"Men er du da slet ikke glad over at være vendt tilbage?" spurgte jeg.

"Vendt tilbage?" gentog han og strøg sig langsomt over Panden. "Jeg er jo ikke vendt tilbage. Jeg kommer her kun om Aftenen, naar Mørket falder paa; om Dagen sidder jeg paa det gamle Sted."

"Sidder du endnu i Slutteriet? Er du da ikke kommen ud?" udbrød jeg forfærdet.

"Nej, jeg er Gældsfrage som før," sagde han og sukkede dybt.

"Ja, men Onkel?" indvendte jeg. "Han havde jo lovet at skaffe dig fri."

"Hvad kan det hjælpe at skifte Fængsel?" spurgte Olsen og lagde Agaten fra sig. "Din Onkel havde lovet at betale min Gæld; men den er meget for stor, til at jeg kan modtage et saadant Offer. Skal jeg afbetale den ved dette Arbejde," vedblev han og pegede paa Vasen, "saa kan jeg vedbliye at polere Guld, til mine Haar bliver hvide. Hvad gør det saa, om jeg sidder her eller der?"

295

"Men Opfindelsen?" indvendte jeg.

Han sukkede smertelig ved dette Ord, kastede sig ned paa en Stol, og hviskede: "Lad os begrave den, Viggo! Det var en smuk Drøm, som alle de andre; men nu er Drømmen forbi. Jeg har vist din Onkel mit Arbejde og forklaret ham det hele. Men han sagde mig rent ud, at jeg aldrig vilde naa Maalet ad den Vej, hvorpaa jeg var slaaet ind, og jeg begynder selv at tro det samme. Ak, Viggo, alt mit Arbejde er spildt! Vidste du hvad det vil sige at sidde som Frage for en Idé, man ikke kan magte? Jeg tror, jeg bliver gal! - Ulykken er over mig, jeg forspilder alt, hvad jeg kommer i Berøring med. Ja, var det kun de usle Penge; men spilde sin Tid, sin Ungdom, sit Liv - det er det, jeg ikke kan holde ud."

Jeg vilde saa gerne trøste ham og hviskede derfor til ham: "Tror du ikke, du kan begynde paa en anden Maade, saa finder du maaske det rigtige. Nu har du jo Ro til at arbejde."

"Ja," svarede han, "det troede jeg i Begyndelsen; thi dengang tænkte jeg mig nær ved Maalet. Men, ser du, din Onkel har Ret. Han er en rolig Tænkter; jeg er kun en Drømmer og Fantast. Undertiden forekommer det mig, at min Maade dog maa være den rigtige, og at Opgaven maa kunne løses ad min Vej; men jeg er ikke kommen et Skridt videre end den Aften, da vi taltes ved i Slutteriet. Det gaar mig som en, der vandrer i en Labyrinth. Gang for Gang har jeg fundet, og jeg staar nu lige ved det Sted, hvor den ender. Men her findes en Mur, hvis Dør ingen Nøgle formaar at aabne, og som jeg med mine Kræfter er for svag til at sprænge. Hver Gang jeg tager et nyt Udgangspunkt, kommer jeg dog tilbage til den samme, uoverstigelige Mur. Inden for den ligger Skatten, men jeg er ikke den, der skal hæve den."

296

"Jo," sagde jeg, "du maa blive ved, saa finder du nok det rigtige."

"Nej," svarede han med et mat Smil, "nu er jeg træt og trænger til Hvile. Alt er gaaet med: min Tid, mine Kræfter, mine Penge. Lad mig nu lide Straffen, som jeg har forskyldt. Hvorfor skulde jeg ogsaa løse det, som saa utallige andre ikke har kunnet magte. Det var en Drøm, Viggo!"

Han tav, dækkede Ansigtet med begge sine Hænder og sad tavs som en Støtte. Der var saa stille i den øde, forladte Stue; man hørte kun Vindens susende Træk gennem Ovnskorstenene, og den gnistrende Lyd af Gløderne, naar de faldt ned under Risten.

"Hør, Olsen," sagde jeg, greben af en pludselig Indskydelse. "Du skulde gaa lige til Kongen og fortælle ham det hele. Naar Brevene kommer til Onkel med de store røde Segl, saa bliver han tidt i daarligt Humør og gaar op og ned ad Gulvet og snakker med sig selv. Véd du, hvad han saa siger?"

"Nej," svarede Olsen og saa' op.

"Han siger: 'Jeg gaar til Kongen!' - Og det gør han ogsaa; men naar han kommer derfra, er han altid i godt Humør. Du skal se, Olsen, Kongen hjælper."

"Kongen?" sagde Olsen og rystede paa Hovedet. "Ak, Viggo, hvem der var Barn som du! - Kongen?"

- Hvad tror du en Konge gør for en Arbejder?

- Se denne Vase," vedblev han og rejste sig op. "Hundrede flittige Hænder har arbejdet derpaa; her er anvendt Kræfter, Tid og Guld i Overflødighed. Hvad er nu denne Vases Bestemmelse, dette Værk, hvorpaa Billedhuggere, Malere og Tegnere har ofret deres Tid og deres Kræfter. Den skal sendes af Sted til Berlin; den skal stilles op i en af disse forgyldte Pragtsale, hvor den kun bliver et forsvindende Fnug i al den rige Overflødighed. Pager og 297 Kammerherrer vil ile den forbi i deres gyldne Uniformer, uden at skænke et Blik til det, som er frembragt ved saa manges anstrengte Møje. Hvem tænker saa paa Arbejderne? - Skulde jeg begynde forfra igen, Viggo, behøvede jeg to Hundrede Daler til mine nye Forsøg. To Tusinde Daler til en eller anden Hofnar - det er kongeligt og i sin Orden; men to Hundrede til en Arbejder? - Arbejderen maatte være en Nar, hvis han blot tænkte derpaa."

"Du skulde dog gaa til Kongen alligevel," sagde jeg bestemt. "Han ophjælper Kunster og Videnskab, siger Hr. Halle."

Olsen smilede lidt og sagde: "Ja, Viggo, hvis jeg havde en Konferensraad eller Gehejmeraad i Baghaanden, som kunde fortælle om det vakre, unge Menneske med de store Anlæg. Men hvorledes skal jeg komme til at tale med ham? Kan jeg gaa i denne Dragt til Kongen?"

"Nej, vist ikke," udbrød jeg forskrækket. "Du maa have hvidt Halsbind, sort Kjole og en Handske i Haanden ligesom Onkel. Nu skal jeg sige dig, hvad du skal gøre. Naar Vasen bliver udstillet, taler Kongen altid til dem, som har arbejdet paa den. Naar han saa kommer til dig - men du maa have en af Onkels Kjoler og et Par hvide Handsker - saa kan du jo bukke for ham og sige, at nu maa han gerne tage dig ud af Slutteriet. Maaske kan du ogsaa bede ham om nogle Penge med det samme; han har jo nok af dem."

"Ja, det var jo ikke saa galt," sagde Olsen og stirrede hen for sig. "Hør," vedblev han efter en Pause, "nu skal jeg give dig et Raad. Bliv aldrig Digter, bliv aldrig Kunstner, bliv aldrig Videnskabsmand eller overhovedet noget, der hører Aandens Verden til - du vil enten dø af Sult eller af Gulsot. Nej, bær dig praktisk ad. Tag Handelseksamen og bliv Spækhøker, lær det dobbelte Bogholderi og 298 tag dobbelt Betaling af dine Kunder. Sæt Overskuddet i kongelige Obligationer, og gift dig endelig ikke af Kærlighed, for saa bliver du ulykkelig. Kast saa alt hvad der hedder Poesi, Frihed og aandelig Stræben over Bord, men hold endelig fast paa Smørret; thi det er det, som regerer Verden og giver Glid til Livets store Maskine. Kan Verden ikke forstaa dig som Digter eller Kunstner - som Spækhøker forstaa den dig straks. Giv Ævret op, inden det bliver for sent; men opgiv aldrig det Ævre, du faar paa Ottinger, thi det forstaa Verden sig paa."

"Nej, Spækhøker vil jeg ikke være," svarede jeg ivrig, "det er saa simpelt."

"Naa, saa kan du jo blive Hørkræmmer," sagde Olsen haanlig.

"Hør, Olsen," sagde jeg, "jeg var til Th é dansant forleden Aften, og der blev talt saa meget om dig."

"Hvem gjorde sig den Ulejlighed?" spurgte Olsen.

"Det gjorde baade Onkel og Urtekræmmer Petersen - og saa Johanna," lagde jeg sagte til.

"Johanna?" spurgte Olsen med saadan en underlig, klangløs Betoning. "Naar var den Aften, Viggo?"

"Det var den Aften, hun slog op med sin Forlovede; jeg var bedt - -"

Olsen gav mig ikke Tid til at tale ud. Han fo'r op i et eneste Spring, greb mig ved begge Skuldre og stirrede paa mig med store, vidtaabne Øjne, medens han rystede mig frem og tilbage.

"Hvad er det, du siger, Dreng?" raabte han, saa at det gav Genlyd henne fra Ovnens. "Har Johanna slaaet op? Nar mig ikke, Viggo, man har pint mig nok."

"Véd du da ikke det, Olsen?" spurgte jeg. "Hele Fabrikken véd det, baade Rasmus og Onkel og Peiter med. Jomfru Mortensen siger, at Johanna er en snavs Tøs, som ikke véd, hvad der er Lykke her i Verden. Alt det troede jeg, du vidste."

299

Olsen stod og stirrede hen for sig. Han gentog blot af og til: "Slaaet op. Hun har slaaet op!" Derpaa greb han mig pludselig om Livet, og valsede med mig ned ad det lange Gulv med en saadan Voldsomhed, at vi begge nær havde endt i et af Fyrhuilerne foran Ovnens.

Her standsede han forpustet, trak en lav Træskammel frem og sagde: "Nu vil vi holde Fyraften, Viggo, ligesom i gamle Dage; men i Aften skal det være dig, som fortæller mig Eventyr. Jeg har jo ikke hørt noget fra Verden i de sidste fire Uger."

Jeg satte mig ved Siden af ham og begyndte en sandfærdig Beretning om alt det mærkværdige, som havde tildraget sig baade hos Urtekræmmer Petersen, hos Johanna og hos Guldsmeden paa Gammelmønt. Da jeg kom til denne sidste Del af min Fortælling, blussede Olsens Kinder, hans Øjne tindrede, og han holdt begge mine Hænder saa fast inden i sine, at jeg troede han aldrig vilde slippe dem. Men næppe havde jeg endt, før han løftede mig op i sine Arme, svingede mig rundt og raabte: "Viggo, du er den dejligste Dreng paa hele Vor Herres dejlige Jord. Hurra! Jeg vil forgylde dig fra Top til Taa, jeg vil« - her satte han mig ned, tog mig saa atter op, kyssede mig og hviskede, medens Taarerne strømmede ned ad hans Kinder: "Viggo, du har gjort mig saa lykkelig!"

Han sad stille hen efter dette heftige Udbrud, saa tog han mig ved Haanden, ledte mig hen imod Døren og sagde med en Fasthed i Stemmen, som jeg ikke havde bemærket hos ham før: "Du maa ikke forstyrre mig mere, Viggo, nu skal der arbejdes. Fængselsluften har gjort mig svag, Verden har haanet mig og vendt mig Ryggen; men du har genoprejst alt. Derhenne ligger mit sidste Arbejde; jeg skal ikke trælle mere som en ussel Maskine. Tro mig, nu kan jeg, nu skal jeg, nu vil jeg finde det 300 rigtige; var det saa skjult i Jordens dybeste Afgrund - jeg vil hente det op deraf!"

Med disse Ord skød han mig lempelig ud ad Døren og laasede den indvendig. Jeg gik op for at aflægge min sædvanlige Aftenvisit hos Madvig, men idet jeg kom forbi Kvartskælderen, saa' jeg, at Døren stod aaben. Jeg vidste, at Onkel ikke kunde lide denne Uorden, og gik hen for at lukke den; men idet jeg saa' ned i det dybe, fugtige Mørke og hørte Vanddraaberne falde med deres sukkende, ensformige Lyd, forekom det mig atter saa bestemt, at dernede maatte det rigtige findes - kun vidste jeg ikke hvorledes.

Femtende Kapitel. **»Kongen kommer!«**

Ligesom der mellem Onkel og Arbejderne bestod et vist patriarkalsk Forhold, som paa mange Maader lagde sig for Dagen, saaledes var det samme til en vis Grad Tilfældet imellem Hoffet og Fabrikken. I hine gyldne Dage var Majestæten absolut, ikke alene over Riget, men ogsaa over, hvad der dengang betragtedes som specielt kongeligt, skønt det var Statens Borgere, som gav deres Penge dertil.

Kongen var saaledes ogsaa Fabrikherre, og naar store Bestillinger, saasom Flora Danica Stellet eller et andet Hofservice var under Arbejde, beæredes Fabrikken med et høj kongeligt Besøg, som gav Stof til Samtale mange Maaneder efter. Et saadant Besøg bragte et særegent Røre i Fabrikken ellers saa 301 rolige Gang. Arbejderne betragtede det som en Højtidsdag, hvortil de mødte i deres bedste Stads. Forvalteren og Værkskriveren spekulerede paa, om de ogsaa havde tet sig tilstrækkelig hofmæssige den sidste Gang, og Fuldmægtigen gik i mange Uger svanger med en Tale, som han aldrig kom til at holde, fordi der ved nedrig Kabale fra de førstnævntes Side aldrig gaves ham Lejlighed dertil. Jomfru Mortensen, som ikke havde det allerringeste med Fabrikken at gøre, var den allerivrigste af dem alle. Hun bar ved saadanne Lejligheder et ejendommeligt, sort Sæt paa Hovedet, prydet med højrødt, og endende i en sort Snip midt i Panden. Onkel kaldte det "Hofkostumet", og var aldrig rolig for Ruderne, saa længe hun havde det paa; thi hun fo'r omkring fra den ene Stue til den anden, og stak i en underlig Tilstand af nervøs Befippelse Hovedet ud, snart af det ene, snart af det andet Vindue, for at se Majestæten føre "hendes søde, velsignede Dronning" op ad Trapperne og ind i Udstillingssalen, hvor Fabrikken's Produkter paraderede paa Pjederaler, betrukne med højrødt Fløjl. Selv gamle Rasmus kom ved disse Lejligheder ganske ud af de sædvanlige Folder. Stiv og strunk som en ægte Lansener, fuld af gamle Minder om Bataillen ved Sehested, stod han til højre for den aabne Port med sin bredskyggede Kasket i Haanden, og for hver Gang en af de kongelige Vogne svangede ind, gjorde han med stiv Hals og Ryg et højst ejendommeligt Buk, der fik En til at tro, at han paa en unaturlig Maade kunde knække forover i Knæerne. Naar han havde udført disse Evolutioner til sin egen Tilfredshed, satte han Kasketten paa Hovedet, stak begge Hænderne dybt ned i Lommerne paa sin blaa Vadmel's Kofte, og følte sig meget hædret ved at slaa en Passiar af med de højrøde Kuske og Lakajer, som i talrig Mængde opfyldte Portrummet. Det bør 302 bemærkes, at Rasmus ved disse Lejligheder kom ud af de sædvanlige Trætøfler og bar virkelige Støvler med blankpolerede Skafter og altid nye Saaler. Ligeledes sagdes der, at Rasmus ved de højkongelige Besøg havde den Pisk, som han ellers meget omhyggelig skjulte under sin Frakkekrave, fremme til almindelig Beskuelse; dog er denne Relation noget usikker. Men desto sikrere er det, at Gaardskarlen, den vel meriterede Peer Jørgen, ved disse Besøg tog sig en solid og forsvarlig ekstra Pisk til Ære for Majestæten og "hans Gemal," som han kaldte det. Han kom den Dag sjældent videre end til at feje den forreste Del af Gaarden hen imod Rendestensbrættet. Naar han kom til dette Skillemærke, stod han stille, støttede sig til Kosten, lagde Fingeren paa den brede, zinnoberrøde Næse og stirrede med stive, blytunge Øjne dybsindig ned paa Brættet. - "Nu tror Asenet, at han fejer," plejede Rasmus at sige, "men det er Gaarden, der snurrer rundt under Kosten." Saa tog han Peer Jørgen under Armen og praktiserede ham med stort Besvær ind i anden Gaard, hvor han stillede ham op mod Pillen i Vognskuret og stak ham Kosten i Haanden. Her stod saa Peer Jørgen, saa længe Besøget varede, og fejede videre udi egen Indbildning. Kun naar en eller anden kom forbi paa nært Hold, smilede han huldsalig over hele Ansigtet, slog naadig ud med Haanden og lallede med sit tykke Mæle: "Kongen kommer, højstærede, Kongen kommer!" Den næste Dag blev han regelmæssig kaldt op til Onkel og modtog en skarp Irettesættelse for sin Opførsel; men naar han havde hørt paa den i al Tavshed, vendte han sig altid i Døren og sagde: "Herre Gud, Hr. Amministratør! Det var jo kun Brændevin og Mælk - Mælk og Brændevin, Hr. Amministratør! Inte andet."

Den Vase, hvorpaa Olsen arbejdede, hørte 303 imidlertid ikke til de Stykker, der krævede saa ekstraordinære Anstrengelser; den var en Gave til et fremmed Hof og kunde saaledes magtes af Overhofmarskallen alene. Imidlertid tog dens rige Dekoration en overordentlig lang Tid, og i al denne saa' jeg slet intet til Olsen. Hver Aften, naar jeg kom ned i den forreste Gaard, var Rullegardinerne nedrullede, Døren til Guldpolererstuen lukket, og hvor meget jeg hamrede og bankede, hjalp intet - Olsen var og blev usynlig. Imidlertid arbejdede han bestandig paa Vasen. Ofte saa' jeg, naar jeg fra min Plads ved Springet iagttog de tæt tilhullede Vinduer, at en Skygge, som maatte være hans, kom og forsvandt hen imod Ovnen. Undertiden var der to Skygger, og paa den stive, alvorlige Holdning genkendte jeg Onkel i den ene. Hvad de imidlertid bestilte derinde paa den øde Guldpolererstue, ofte til langt ud paa Natten, fik ingen at vide, og Arbejderne havde meget travlt med allehaande Gisninger vedrørende deres natlige Færd. Sikkert var det imidlertid, at Olsen fik Adgang til Onkels Laboratorium, og at der til hans private Brug blev gjort endnu en Nøgle til Fabrikken's Port, for at Portneren kunde gaa i Seng Klokken ti. Dette betragtede Rasmus imidlertid som en personlig Fornærmelse og svor højt og dyrt paa, at nu kunde man rende med Fabrikken, naar det skulde være - "men saadan vil Kongen nu ha' det," fjøede han altid ærgerlig til.

Onkel var i al denne Tid usædvanlig sysselsat. Han arbejdede meget i sit Laboratorium og kom egentlig kun op til Maaltiderne. Naar han kom, havde han hyppig smaa Pulvere med, som han altid omhyggelig satte under Glasklokker i sit Arbejdsværelse, og som det strengelig blev mig forbudt at røre ved. Saa længe disse smaa Glasklokker stod paa Bordet, blev Skodderne omhyggeligt lukkede, 304 for at Solen ikke skulde skinne paa dem, og hverken Pigen eller Jomfru Mortensen fik Lov til at betræde Onkels Stue, saa længe disse mærkværdige Glastingester fandtes der.

Jomfruen var færdig at sprække af Nysgerrighed over disse Mærkværdigheder og spurgte mig tidt i en arrig Tone, "hvad det Fidteri skulde til, og om jeg ikke kunde pumpe den gamle?" Jeg vidste imidlertid af Erfaring, at jeg lige saa godt kunde pumpe den gamle Brandpost, der havde Hængelaas for Stangen og Prop i Tuden, som Onkel, og nøjedes derfor med at iagttage ham, naar han kom op til Maaltiderne, især om Aftenen. Men jeg kunde lige saa gerne have studeret Udtrykket i de to Stenløver, som var Skjoldholdere omkring Frederik den Femtes snørklede Navneciffer. Onkel var rolig og kold, der var intet Udtryk hverken af

Overraskelse eller Skuffelse, naar han kom op, og vore Maaltider forløb i Reglen uden et eneste Ord; thi Jomfruen, som ellers førte det, trak sig nu tilbage med dydig Indignation, ligesom en Snegl, der har faaet paa Følehornene, og erklærede til Pigerne og til mig, "at det hele var noget godt Mikseri, som vilde tage en Ende med Forskrækkelse."

Under alt dette skred Tiden frem, og det lyse Foraar begyndte at udvikle sig med sine Spirer og Forhaabninger. Knopperne paa den røgslagne Lind i Fabrikkens forreste Gaard tog paa at svulme, og truede hver Dag med at sprænge deres Hylstre. Svalerne kredsede i store, skarpt kvidrende Flokke hver Aften om Trinitatis Kirkespir, og kappedes med Bryggerens Duer om at bygge Rede og fostre deres spæde. Inde i Forvalterens Have grønnedes Stikkelsbærbuskene, Liljekonvallerne stod i Svøb, og Syringerne foran gamle Hans' Vindue havde halvaabne Knopper. Da overraskedes Rasmus en Dag ved Synet af en rød Lakaj, som uden at bryde sig om det sædvanlige Feltraab: "Hvor skal De hen?" i god Ro og Mag begav sig lige op til Onkel, efter først at have forelagt Rasmus det Spørgsmaal: "om han var gal". En halv Time efter spredte det overraskende Budskab sig over hele Fabrikken, at ikke alene Kongen, men ogsaa Dronningen - ja, nogle sagde, Kronprinsen med - vilde komme den næste Torsdag for at tage Vasen i Øjesyn. Jomfru Mortensen fik herover en nervøs Forskrækkelse og sov ikke flere Nætter. Jeg tror, hun nærrede en hemmelig Frygt for, at Onkel og Olsen i det mørke, middelalderlige Laboratorium havde udspundet majestæts forbryderiske Rænker, og nu spekulerede paa at løbe med Fabrikkens Kasse til Amerika. Men Onkel var ingen utro Tjener; han vilde ikke have frygtet et Besøg, var det saa kommet midt om Natten. - "Vil De sørge for et hvidt Halsbind til paa Torsdag" - var de eneste Ord, da han lukkede det kongelige Budskab sammen; men saa vidste Jomfruen ogsaa, hvad det betød, og hun forstod tilfulde den Kunst "at lade gaa videre".

For mig var det kongelige Besøg en Begivenhed af den allerstørste Interesse. Jeg havde aldrig nogen Sinde set, hvorledes en virkelig Konge og Dronning saa' ud; kun vidste jeg, at de kørte i Glaskaret, og at man kunde faa Svesker for at raabe Hurra. Jeg havde intet højere Ønske end blot én Gang at se al denne Pragt, især ved denne Lejlighed, hvor jeg havde en instinktmæssig Fornemmelse af, at Olsens Skæbne ahang af Besøget. Men Onkel lod intet Ord falde derom, og selv havde jeg alt for meget af den barnlige Frygt til at bede ham derom. Den skæbnesvangre Torsdag brød saaledes frem, og med et tungt Hjerte pakkede jeg mit Tornister, fik det paa Ryggen og gik min vante Gang til Skolen; men Tankerne og Hjertet blev paa Fabrikken - jeg kunde ikke et Ord af mine Lektier, og det var 306 næsten med en Slags Gru, at jeg aabnede Porten, som førte ind til Pladsen. Her saa' jeg straks, at der var noget usædvanligt i Gære. Drengene bunkede sig sammen i smaa Klumper, uden at lege; første Klasse stod tavs i Hjørnet inde under det gamle Valnøddetræ og stirrede op mod den klare, himmelblaa Luft, som ventede de, at der derfra skulde komme en Messias. Anderledes forholdt Forberedelsesklassen sig; dens smaa Indbyggere havde i én lang Række stillet sig op mod Skolepladsens Plankeværk, som de ivrig bearbejdede med deres Støvlehæle, og i Takt til en gammel, velbekendt Melodi lød det:

Lov, Lov, vi vil ha' Lov!
Vi vil ud i den grønne Skov!

Ja, det var klart - der var Revolution i de unge Gemytter og Frihedsdrømme i Luften.

Disse Drømme voksede i de to første Timer, hvor jeg var saa heldig ikke at komme op. Man vidste med Bestemthed, at øverste Klasse havde været inde hos Rektor for at bede om Lov, og at Rektor havde svaret, at Rekreation under visse Omstændigheder maatte anses for en gavnlig Opmuntring for Ungdommen. I det andet Frikvarter havde "første" forladt deres Plads under Valnøddetræet og var rykket op paa en Høj i Midten af Gaarden, Skolepladsens Kapitolium. Rundt omkring den stimedede og trængtes Skolens øvrige Ungdom med en vedholdende Brummen, ikke ulig den, som man hører i en Kube, naar Bierne vil sværme. Saa kom Rektor ud paa Pladsen med et tilsyneladende aldeles ligegyldigt Ansigt, som om han slet ikke lagde Mærke til Bølgebevægelsen. Saa traadte "førstes" Duks ham i Møde med Kasketten i Haanden, hvorpaa Rektor tog sin Hat af med et Udtryk af 307 velforstilt Overraskelse. Saa sagde "førstes" Duks noget, som ingen kunde høre, saa smilede Rektor med sit elskværdigste Smil, strøg sig med de to Fingre om Munden og sendte et langt Blik ud over al denne Ungdom, der i tættere og tættere Kredse, men i dyb Stilhed trængte sig omkring ham. Saa vendte han sig pludselig om, slog op med Haanden og raabte med kraftig Stemme: "I Dag har Skolen Maanedsløve og Frihed i de fire sidste Timer!" - Et vældigt, jublende Hurra - og Drengene stimedede fra hverandre som Fisk, naar Maagen slaar ned. Et Øjeblik efter stod den gamle Skolegaard øde.

Jeg tog den givne Orlov som et gunstigt Varsel og ilede hjemad langt hurtigere, end jeg var gaaet ud, men der var ogsaa Grund til at skynde sig; thi da jeg bøjede om Hjørnet ved Regensen, saa' jeg det første Glimt af de røde Kuske, og Peer Jørgens Ord: "Kongen kommer!" fo'r bævende gennem mit Hjerte, ja, stemte mig næsten til et Slags Andagt. Jeg havde kun én Frygt, nemlig den, at jeg skulde blive attraperet paa Halvvejen, enten af Onkel eller af Jomfru Mortensen, som Dagen i Forvejen havde afgivet den liberale Erklæring, at Konger ikke var til for tossede Drengene som mig. Men begge Dele viste sig heldigvis ugrundede, idet Onkel slet ikke var til Stede i Dagligstuen, og Jomfruen kun med sin bageste Halvdel, den forreste var saa langt ude i Luften, som jeg senere kun har set det hos "den fritsvævende Grækerinde Atalanta". Hurtig kastede jeg mit Tornister fra mig og listede mig forbi den intet anende Jomfru ned paa Trappegangen, hvor jeg skjulte mig bag ved en af de gamle Piller, som flankerede Opgangen til Magasinet. Her stod jeg og

lyttede med bankende Hjerter. Majestæterne maatte jo komme lige forbi mig, og naar Salens store Fløjdøre blev aabnede, maatte jeg kunne se alt, hvad der foregik. Jeg havde, som 308 sagt, aldrig nogen Sinde før set en rigtig Konge, og nu kom en buldrende op ad Trappen med en Fart, som om han i syv Spring vilde naa lige til Tørreløftet. - Skulde det være Kongen? Forsigtig kiggede jeg ned. Nej, det var kun Fuldmægtigen, der i aandeløs Iver kom styrtende forbi mig, saa at Kjøleskøderne viftede som en Vipstjertehale. Lige ud for mig faldt han, saa lang han var, idet han i stor Alteration raabte: "Luk Dørene op, Kristoffer! Majestæten har allernaadigst behaget at trine ud af Kareten." Jeg kunde, trods min højtidelige Spænding ikke lade være at le; men saa stor var hans altererede Tilstand, at han, uden at mærke det, fo'r ind i Udstillingssalen, hvor han begyndte at eksercere med Arbejderne til de dannede en sort Halvramme omkring den prægtige Vase, der prangede midt i Rummet paa det purpurrøde Fløjl. Der blev en lille Pause, saa kom der paa ny nogen op ad Trapperne - skulde det være Kongen? - Nej, det var kun Kopisten og den gamle hvidhaarede Værkskriver, som havde Gigt i Benene, derfor gik det saa langsomt. De stillede sig hver paa sin Side af Døren med Hatten i Haanden og stirrede saa højtidelig ned i Gulvet, at jeg næsten fortrød, at jeg havde vovet mig saa nær til det store, som forestod. Nu blev der en skrækkelig lang Pause, i hvilken jeg kun hørte Værkskriverens tørre Hoste, og Kopistens Støvler, som knirkede - "de blev aldrig betalte", sagde Rasmus, derfor skreg de. Jeg samlede alt mit Mod for at blive, og tænkte paa, hvorledes en Konge maatte se ud. Jeg kendte hans Ansigt saa godt fra de store Toskillinger, men hvordan var han klædt? - Havde han monstro Krone paa Hovedet og Hermelinskaabe om Skuldrene, eller var han klædt som Husar - det fandt jeg, vilde være allerlønnest. Midt i disse Betragtninger lød der Fodtrin - ja, nu maatte det være Kongen!

309

Onkel kom, stiv og alvorlig, med Hatten i Haanden og iført det hvide Kammerdugs Halsbind, som jeg kendte saa godt. Mit Hjerter bævede af Angest. Jeg skjulte mig helt bag Pillen, og fik et svagt Øjeblik, hvor jeg var lige ved at styrte op til Jomfruen paa samme Maade som Fuldmægtigen; men nu kom Fodtrinene saa nær, at de tvang mig til at blive, og dragen af Nysgerrighedens magnetiske Kraft kiggede jeg ud igen. Herre Gud! Saa' en Konge ikke anderledes ud? Han var jo klædt ligesom Onkel, naar han gik i Selskab; men han var meget tykkere og havde et bredt, blaat Baand over Brystet. For Resten saa' han saa mild og fornøjet ud, at jeg straks fik hele mit Mod tilbage, navnlig naar jeg saa' paa den dejlige Dame, som med vajende Strudsfer paa Hatten, og i en kulsort Fløjls Kaabe skred frem ved hans Side. Der var noget saa kongeligt udbredt over hendes Væsen, at jeg rakte Hovedet langt frem for rigtig at tage hende i Øjesyn - hun maatte være Dronning - det kunde der ingen Tvivl være om. Lige i samme Øjeblik standsede hun paa Trappens øverste Afsats og henvendte et Par Ord til Onkel, som lige havde faaet Øje paa mig, og nu med en truende Haandbevægelse vinkede mig bort.

"Dronningen er noget træt," sagde Kongen pludselig til Onkel. "Vi har gjort et Besøg i det nye Asyl; lad os standse et Øjeblik!"

Onkel bukkede, men saa' meget bistert op mod mig og vinkede igen.

"Hvilken køn, lille Dreng," sagde Dronningen, der var bleven opmærksom ved Onkels Haandbevægelse. "Er det Deres Søn?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Onkel og bukkede paa ny, "det er en Søstersøn, som jeg har taget i Barns Sted. - Skynd dig op!"

"Nej, nej, lad ham blive," udbrød Dronningen.

310

"Jeg holder saa meget af Børn" - og med disse Ord traadte hun op paa det sidste Trappetrin, bøjede omkring Pillen og tog mig, der vilde flygte, ved Haanden. Gud bevares, hvor det kneb!

"Hvad hedder du, min Dreng?" spurgte hun, idet hun lod sin Haand glide gennem mit Haar og derpaa klappede mig paa Kinden.

Det var mig i dette Øjeblik ikke muligt at huske, hvad jeg hed. Yderlig skamfuld herover, lod jeg mit Blik glide ned ad min graa Skolebluse, hen over de grønne Benklæder, indtil det standsede ved den venstre Sko, hvor Jomfruen havde ladet sætte en Lap paa Overlæderet. Ved denne Lap blev det staaende, som det var naglet, medens min Tanke kun drejede sig om, hvo der kunde være saa lykkelig nu at have de nye Træksløvler paa, selv om det var forkert. Samtidig dermed syntes jeg, at man spillede paa Orgel ovre i Trinitatis.

"Naa, hvad hedder du saa?" spurgte Dronningen og slap min Haand, som jeg i Hast fik anbragt bag paa Ryggen.

Følelsen af, at jeg nu kunde løbe, naar jeg vilde, gav mig saa meget Mod tilbage, at jeg fik Øjnene fra Lappen og paa skraa hen imod Vinduet. Saa hviskede jeg ganske sagte, at jeg var tolv Aar og gik i Skole.

"Skal du ikke ind og se paa Vasen?" spurgte Dronningen og tog mig igen ved Haanden.

"Nej," stammede jeg. "Det maa jeg ikke for Onkel. - Jeg har heller ikke min nye Trøje paa," lagde jeg lidt dristigere til ved Tanken om at have antydet, at jeg ejede et saadant Stykke.

"Det gør ikke noget," sagde Dronningen smilende. "Du er meget køn, som du er. Du kan følge med os."

Hvad var min Entré hos Urtekræmmer Petersen mod den Følelse, som betog mig, da jeg ved 311 Dronningens Haand traadte ind i Kredsen af alle disse fine, uniformerede Herrer med trekantede Hatte og saa mange Stjerner paa Brystet, at der kunde laves en lille Mælkevej deraf. Uden egentlig at vide, hvorledes det gik til, kom jeg ind i Magasinet, midt imellem Kongen og Dronningen, og da jeg slog Øjnene op for at se paa Vasen, lagde jeg Mærke til, at alle Arbejderne saa' paa mig. Kun Onkel lod, som om der slet intet var forefaldet. Han trak de hvide Handsker af, lagde dem paa Pjedestalen, og gav sig derpaa til at forklare Dekorationerne og Ornamenterne paa Vasen. Med en Ro, som holdt han et af sine sædvanlige Foredrag i Industriforeningen, gennemgik han hele dens Fabrikation og fremhævede særlig, hvor mange og hvor dygtige Kræfter der var nødvendige til et saadant Arbejdes Fuldendelse. Men jeg lagde Mærke til, at han med særlig Kærlighed dvælede ved Dekorationen og navnlig fremhævede, hvor mange Vanskeligheder dens vekslende matte og blanke Forgylldninger havde forvoldt den Arbejder, hvem disse fint udførte Guldornamenter var overdragne. Imidlertid nævnte han ikke en eneste Gang Olsen ved Navn, men imod Slutningen af sin Tale udpegede han endnu en Gang de utallige Guldperler, Arabesker og å la gréque Borter, og sluttede med paa sin tørre Maade at erklære, at man ikke engang i Sévres vilde finde en Arbejder, som kunde gøre dette efter. Jeg kunde paa de tilstedeværendes Ansigter se, at hans Foredrag blev fulgt med Interesse, skønt der af og til viste sig et lille Smil, naar Onkel i sin Iver blev lidt for vidtløftig eller brugte tekniske Udtryk, som de gode Hofmænd ikke forstod. Kun Kongen smilede ikke, og da Foredraget var til Ende, traadte han frem, takkede Onkel og rettede endnu nogle Spørgsmaal til ham, som røbede, at han havde mere Sagkundskab end de fleste. Derpaa maatte 312 Onkel forestille Arbejderne for ham, og alt som de én for én traadte ud af Rækken, henvendte Kongen til dem et Par Ord, der viste, at han saare vel kendte deres Gerning og Stilling paa Fabrikken.

Da Rækken var sluttet med Keifler, som havde brændt Vasen i Emailliovn, opstod der et Øjeblik Pause, under hvilken Kongens Blik fo'r Rækken ned, indtil det med et spørgende Udtryk standsede ved Onkel. Denne rømmede sig, gjorde et Skridt fremad, søgte ogsaa Rækken igennem, men sagde intet. Jeg saa' at flere af Arbejderne hviskede til hinanden - det maatte være Olsen, det gjaldt, men han var der ikke.

"Hr. Administrator," sagde Kongen, idet han vendte sig imod Onkel, "De omtalte, at man ikke vilde finde Mage til dette Guldarbejde, selv ikke i Sévres. Jeg ønsker at bevidne den Mand, som har udført det, min Tilfredshed. Jeg ser ham ikke. Er han syg?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Onkel. "Han arbejder i dette Øjeblik nede paa Stuen."

"Arbejder?" spurgte Kongen overrasket. "Og det paa en Dag som denne. Hvorfor er han ikke her?"

"Deres Majestæt," svarede Onkel paa sin kolde og klare Maade, "det er ikke alle, der har Raad til sorte Klæder, og Etiketten - -"

"Ah!" udbrød Kongen og fo'r med Haanden over Panden, "nu husker jeg det. Det var ham, som De henvendte Dem til mig om. Hans Moder er blind?"

"Ja, Deres Majestæt," svarede Onkel rolig, "og han er fattig. Han var - -"

"Vel, vel," afbrød Kongen, "jeg husker det. Lad ham komme herop; jeg ønsker at se ham."

Onkel gav Kopisten et Tegn, og denne knirkede af Sted, men blev allerede i Døren indhentet af Fuldmægtigen, som fandt, at her endelig var en 313 Lejlighed til at udmærke sig. Man hørte Døren lukke sig, og der opstod en dyb, almindelig Tavshed, som kun afbrødes af Kongen, der, halvt som i Tanker, sagte trommede paa den Pjedestal, hvorpaa Vasen stod. Kort efter blev begge Dørene revne op paa vid Gab, og Fuldmægtigen kom atter farende ind med de ikke meget ceremonielle Ord: "Deres Majestæt, her er han!"

"Ah!" sagde Kongen og saa' op; men Onkel sendte Fuldmægtigen et hvast Blik, der fik ham til at forsvinde bag Døren.

Ogsaa jeg saa' op, skønt jeg følte, at Blodet brændte mig i Kinderne. Olsen stod midt i den aabne Dør. Han var iført sin sædvanlige, graa Arbejdsbluse, som holdtes sammen om Livet af en Snor med en Træpind til Knap. Han bar de samme tyndslidte, tærnedes Benklæder, hvori jeg havde set ham den første Gang; men hans lyse Haar laa i tætte, naturlige Krøller højt om den fine Pande, hans blaa Øjne lyste saa kloge, og hele hans Holdning var saa fri og let, at han var sig selv en Prydelse, hvor meget han end stak af mod de sortklædte Arbejdere og højrrøde Kammerherrer. Men da baade de og Kongen pludselig fæstede deres Blik paa ham, bøjede han Hovedet, og en Purpurrødme fo'r hen over hans Kinder.

"Et vakkert Ansigt!" hørte jeg Dronningen hviske til en lavbenet, noget fø'r Kammerherre.

Denne bukkede og udtalte som sin Mening, at det var et interessant Ansigt; men idet Dronningens Blik veg fra ham, lagde jeg Mærke til, at han med et Sideblik til en anden Herre smilede ironisk og trak paa Skuldrene. Havde han vidst, hvor dum han saa' ud i Forhold til Olsen, vilde han næppe have gjort det; men Olsen var jo kun en Arbejder og - i Bluse.

Arbejdernes Kreds aabnede sig, og paa et Vink 314 af Kongen traadte Olsen nærmere. Der var ikke Spor af Forlegenhed i den Maade, hvorpaa han nærmede sig, og havde det ikke været Klæderne, kunde man have været i Tvivl om, hvo der var Majestæten.

Selv Kongen syntes at føle dette, thi han betragtede ham skarpt et Par Sekunder, inden han sagde: "Det er Dem, som har udført dette Guldarbejde?"

"Ja, Deres Majestæt," svarede Olsen; men der var i Betoningen noget, som om det var en underordnet Sag, der egentlig ikke kom ham ved.

"Det har været et besværligt, men lønnende Arbejde," bemærkede Kongen. "Jeg er særdeles tilfreds dermed."

"Lønnende?" gentog Olsen, og der fo'r et underligt Træk, en mærkelig Blanding af Melankoli og Satire hen over hans Ansigt. "Ja, Deres Majestæt, ethvert Arbejde, hvor Aanden overvinder Vanskeligheder, er lønnende. Desværre gaar det ikke altid saaledes med Haandens."

Kongen saa forundret paa ham og spurgte: "De synes ikke tilfreds med Deres Stilling?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Olsen. "Jeg finder den overmaade kedsommelig."

Det gav et Sæt i Fuldmægtigen, som var kommen frem bag ved Døren. Hofkavalererne sendte hverandre forbavsede Blikke - det var ikke Hofsprog det. Selv Kongen syntes at blive ilde berørt og spurgte lidt skarpt: "Hvorfor har De saa valgt den?"

"Jeg har ikke valgt den, Deres Majestæt," svarede Olsen rolig. "Ulykken har trukket Lod for mig, og den spørger ikke."

Kongen saa' et Øjeblik stift paa ham, men Olsen slog ikke Øjnene ned. Kun drog der sig hen over hans Ansigt dette Slør af Melankoli og haabløs Resignation, som jeg saa tidt havde set, naar han 315 tvivlede om sig selv; men i saadanne Øjeblikke kunde han være smukkest.

"Hvorfor synes De ikke om Deres Stilling? Det er dog en smuk Beskæftigelse og et vakkert Resultat," sagde Kongen og pegede paa Vasen.

"Resultat?" gentog Olsen og smilede denne Gang ligefrem ironisk. "Hvem tænker paa Resultatet, og hvem husker Arbejderen, naar denne ligger knust? Man husker ikke paa en Maskine, Deres Majestæt, selv om den udretter sit Arbejde nok saa trofast, men kun paa Mesteren, der har konstrueret den."

"Er det Deres Mening," spurgte Kongen og saa' opmærksomt paa Olsen, "at en Maskine kunde udrette dette Arbejde?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Olsen med en let Rødme, "ikke dette. Hertil fordres det menneskelige Øje og den menneskelige Haand. Men det tunge dagligdags Guldarbejde, som sløver Tanken samtidig med at Haanden trættes, dette triste Dagværk, som gør Arbejderen mørk og tungsindig - det lod sig vel udføre paa anden Maade."

"Altsaa alligevel paa Maskine?" spurgte Kongen.

"Nej, Deres Majestæt," svarede Olsen. "Maskinen kan ikke erstatte den menneskelige Haand, hvor det gælder Finhed og Rlødhed. Arbejder den for stærkt, vil den slide Guldet af, arbejder den for svagt, vil det ikke komme frem. "Men," føjede han dæmpet til, "der gives vel andre Veje. Enkelte har gaaet dem før."

"Aa!" sagde Kongen, "nu véd jeg, hvad De mener. De tænker paa den Maade, hvorpaa man forgylder i Meiszen? Men véd De af, at det er en stor Hemmelighed?"

Onkel sendte Olsen et opmuntrende Øjekast, og denne vedblev: "Den kongelige Fabrik har været i Besiddelse af denne Hemmelighed, Deres Majestæt; men den gik tabt med den Laborant, som 316 indkaldtes i den Anledning. Maaske kunde den findes igen.«

Olsen udtalte disse Ord saa rolig og fordringsløst, at Kongen traadte et Skridt tilbage og udbrød: "Hvad mener De med det? Har De beskæftiget Dem med disse Ting?"

"Meget, Deres Majestæt," svarede Olsen og blev ganske bleg. "Jeg er egentlig Kemiker."

"Kemiker? - Og De polerer Guld?" spurgte Kongen forbavset. "Hvad har De til Deres Eksamen?"

"Jeg har ingen, Deres Majestæt," svarede Olsen. "Eksaminer og videnskabelige Bestræbelser gaar sjælden Haand i Haand."

"Ah!" udbrød Kongen. "Nu forstaar jeg Dem. Er der noget, jeg kan gøre for Dem?"

"Deres Majestæt," svarede Olsen og rettede sig pludselig i Vejret, som samlede han al sin Kraft; "maaske kan jeg gøre noget for Fabrikken; maaske er min Begæring for dristig - jeg véd det ikke."

"Tal kun frit," sagde Kongen og saa' venligt paa ham.

Der blev et Røre mellem Arbejderne, som hidtil med spændt Opmærksomhed havde fulgt denne ejendommelige Samtale; men Olsen lagde ikke Mærke dertil. Han syntes hverken at høre eller se; det var, ligesom hele hans Sjæl laa sammentrængt i de Ord, han nu skulde sige. Han forsøgte et Par Gange, men det var, som hans Stemme slog Klik, og der opstod den uhyggelige Tavshed, som naar en, der ellers har Ordet i sin Magt, pludselig svigtes af sin Genius.

Jeg kendte dengang kun denne Dødsstilhed fra Skolen, naar vor Latinlærer slog i Bordet og med sin snerrende Stemme udraabte sit bekendte: "Vorwärts, Æsel!" men jeg kendte ogsaa et Middel derimod. Jeg havde allerede dengang en ikke ringe Øvelse i den ædle Kunst at sufflere, og nu, da 317 Olsen stod med sænket Hoved foran Kongen, ganske som man paa Skolen kunde staa foran den frygtede Latinlærer, saa mente jeg, at et Par Ord kunde gøre det. Jeg stak derfor Hovedet frem, og dækket af Dronningens Fløjskaabe hviskede jeg til ham: "Laborant, Olsen! - Sig, du vil være Laborant."

Men enten det nu var den aandeløse Spænding, hvori jeg udtalte disse Ord, eller den dybe Stilhed rundt omkring, nok var det, de kom ikke som en Hvisken, men som en temmelig højt udtalt Mening, med et vist komisk Eftertryk. Onkel sendte mig et Blik, som i en Fart fik mig til at forsvinde bag ved Fløjskaaben, men Kongen lo og sagde: "Det lader til, at Deres Neveu ogsaa giver sig af med Fabrikkens Anliggender - - men Laborant? Der er et stort Spring fra Guldpolererstuen til Laboratoriet; hvad mener De, Hr. Administrator?"

Onkel bukkede paa sin stive Maade og svarede: "Deres Majestæt behagede engang at give mig Løfte om en fast Laborant, saafremt Fabrikkens Drift tiltog. Jeg har ikke senere tilladt mig at minde Deres Majestæt derom."

"Jeg husker det," sagde Kongen, "men Fabrikkens Personale synes mig allerede temmelig talrigt, og en Laborant vilde fordre en betydelig aarlig Udgift."

"Tre Hundrede Daler, Deres Majestæt," sagde Onkel, "det vil sige knap en Daler om Dagen - men," lagde han til paa sin skarpe og indtrængende Maade, "jeg tror næsten med Sikkerhed at turde love Deres Majestæt en betydelig, aarlig Besparelse, hvis denne unge Mand som Laborant bliver i Stand til at fortsætte sine Forsøg. Jeg har i længere Tid ladet ham arbejde paa mit Laboratorium, og hvis det virkelig lykkes ham at finde den Guldopløsning, hvormed de blankbrænder Guldet i Meiszen, vil vi kunne nedlægge Guldpolererstuen, hvorved atten Hundrede Arbejdsdage vil blive 318 sparede. Desuden vil en saadan Opfindelse ogsaa i andre Henseender komme Fabrikken til gode, ikke at tale om, at den vil være en Ære for Landet, dersom den gøres."

"Ja, dersom," sagde Kongen. "Men dette lille dersom bliver Fabrikken et dyrt Ord, dersom det ikke gennemføres."

"Deres Majestæt," sagde Olsen pludselig og rettede sig rask i Vejret. "Jeg ønsker kun at modtage denne Post saaledes, at jeg derved virkelig stifter nogen Nytte. Lykkes mit Arbejde ikke, ønsker jeg heller ikke, at Fabrikken betaler mig noget Vederlag derfor."

"Jo, jo," svarede Kongen og klappede ham paa Skulderen. "Arbejdet er sin Løn værd, selv der, hvor det viser sig frugtesløst. "Nu, vil vi tænke derover; men De skal ikke tabe Deres Tid - og," lagde han venlig til, "heller ikke Modet!" - Med disse Ord bukkede Kongen for de tilstedeværende, bød Dronningen Armen og forsvandt, ledsaget af den prægtige Skare, hvortil Onkel og Fabrikkens øvrige Embedsmænd sluttede sig. Arbejderne stimedede ud ad den modsatte Dør for at se Kongeparret køre bort, og et Øjeblik efter indeholdt den store Sal kun Olsen og mig. Han stod som groet til Pletten med Øjnene fæstede mod Gulvet, som var han betagen af en magnetisk Søvn. Pludselig saa' han op, stirrede forbavset omkring sig; men da han kun saa' mig, rakte han Haanden ud og hviskede sagte: "Tak, Viggo!"

"Ja, jeg hjalp dig!" sagde jeg, ikke lidet stolt af min Indflydelse.

"Ja, nu er det gjort!" sagde han og drog Vejret dybt. "Vor Herre maa raade for Resten!"

Dermed gik han; men jeg traf ham ikke nede i Gaarden mellem den store Kreds af Arbejdere, som

omgav Vognene. Noget efter, da Fabrikken stod øde 319 og tom, saa' jeg fra Viuduet, at han listede sig bort i sin tynde, fattige Dragt. Det skar mig i Hjertet at se ham gaa saaledes ene og forladt, thi jeg vidste, at Fabrikkens øvrige Arbejdere benyttede denne Festdag til et Gilde; men det kostede fire Mark, og dertil havde han vist ikke Raad. Jeg løb ned efter ham for at høre, om han skulde med; men da jeg kom i Porten, var han borte. Rasmus og hans Kone sad i Kælderen og spiste Gaasesteg og Æbleskiver - saa vidt kunde en kongelig Portner dengang drive det.

Sekstende Kapitel. Onkel gør Gilde.

Blandt andre Underligheder i de gamles Mytologi har det altid forekommet mig mærkværdigt, at denne, ved Siden af de tolv olympiske, ikke havde en trettende, overolympisk for Kritikken - men maaske brød man sig ikke synderligt om den i de Dage. Nu er den derimod en Magt, som Mængden bøjer sig for, og det kan saaledes ikke undre nogen, at den allerede den næste Dag fløj alle Stuerne igennem, og at Olsen var en særlig Genstand for den Bismær og Pisk, hvormed jeg tænker mig denne Guddom udrustet. Den geskæftige Fuldmægtig meddelte mig i al Fortrolighed, at Olsen havde prostitueret sig gyseligt, og Rasmus, som ikke havde været til Stede, men netop derfor var den skarpeste Kritiker, fortalte mig, at han havde hørt noget om en vis Doktor Dampe, som kom i Kastellet, blot fordi han havde skrevet om Kongen og 320 baaret sig avet ad - hvorpaa han overlod til mig at bestemme Straffen for den, der viste en lignende Opførsel, naar han talte, ikke blot om, men til Kongen.

En anden og ikke mindre vigtig Genstand for Kritikken var Olsens Opfindelse. Ingen af Arbejderne forstod sig paa den, og da det var noget nyt, var det naturligvis noget galt. At Olsen i Dannelse stod højt over dem, syntes slet ikke at falde nogen af dem ind - han havde jo ingen Eksamen! Især herskede der paa Guldpoletterstuen en ophidset Stemning, ja, Keifler erklærede rent ud, at Opfindelsen var det bare Vind, ligesom han forsikrede, at han aldrig vilde fyre under Ovnen mere, hvis Guldet kunde brænde sig selv blankt - førend det skulde ske, vilde baade han og de andre gaa til Amerika.

Imidlertid lod det til, at der var en vis Sandhed i de Ord, som Rasmus havde udtalt; thi skønt Olsen vel næppe sad i Kastellet, kom han ikke mere paa Fabrikken, og i mange Aftener spejdede jeg forgæves efter Lys i det midterste Vindue. Det var og blev mørkt, og hvad der forekom mig som et ugunstigt Tegn - Rosentræet var borte.

Onkel indlod sig aldrig ined mig angaaende Fabrikkens Anliggender. Hos ham kunde jeg altsaa ingen Oplysninger indhente, saa meget mere som han havde været meget misfornøjet med min Opførsel ved det kongelige Besøg. Jomfru Mortensen vidste aldeles intet og meddelte mig kun som Dagens største Nyhed, at Hørkræmmer Theil var falden over Urtekræmmer Petersens Dørtærskel, ligesom han vilde træde ind for at knytte den gamle Forbindelse mellem de to berømte Huse. Hun uddrog deraf nogle Resultater om de Ulykker, som vanartede Børn kan bringe over deres alderstegne Forældre, og mente til sidst, at det kunde Johanna 321 have godt af. - "For hvad Hørkræmmeren ikke var gal, dengang han var rask, det er han nu," lagde hun til med en særegen, ondskafuld Betoning.

Det lod saaledes til at skulle blive et bedrøveligt Foraar baade for mig og Olsen og for en tredje til, og tidt tænkte jeg paa, om jeg ikke i Mørkningen kunde liste mig over til Johanna for at spørge, hvorledes det gik, og tillige betro hende min Ulykke med Guldsmeden. Men Billedet af den svære, vrantne Hørkræmmer, og Tanken om, at Johanna nu var en voksen Dame, traadte mig altid hemmende i Møde, og saaledes gik den ene Dag efter den anden, medens alt grønnedes og aandede Liv og Duft omkring mig.

Onkel saa' næsten aldrig nogen hos sig og allermindst til Middag. Kun én Gang om Maaneden, altid Lørdag Aften, indfandt sig tre alvorlige Herrer med stive Halsbind. De bukkede for Jomfru Mortensen uden at sige et Ord, og satte sig derpaa regelmæssig omkring et Spillebord, med Onkel som fjerde Mand. Saa blev der spillet tre Rubbere Whist, under hvilke jeg havde den strengeste Ordre til at holde min Mund, og saa kom Teen, altid ledsaget af Hvedetvebakker og hollandsk Ost, samt en Karaffel af Onkels Jamaica. Naar Jomfru Mortensen havde budt Te to Gange om, skænkede Onkel i Glassene for de andre, hvorpaa den ene af de alvorlige Herrer tog Proppen og lod mig lugte til den, idet han bemærkede, at saa meget gav Vinhandleren for en Skilling. Naar denne tørre Vittighed var sagt, og den blev regelmæssig gentagen, proponerede Onkel en lille Jagtrubber, i hvilken han gerne satte det over Styr, som han havde vundet i de tre andre. I dette Tilfælde blev han gnaven, ikke for Pengenes Skyld, men han kunde ikke taale at tabe. Vandt han derimod ogsaa Jagtrubberen, 322 gned han sig inderlig fornøjet i Hænderne, aabnede det gamle Chatol og fremdrog af en Cedertræs Kasse tre fine Cigarer, som han uddelte til de tilstedeværende. Saa fulgte han Gæsterne ud

og bad dem tænde paa Gangen, hvor han selv holdt Lyset for dem; men hvis der var passeret ham en store Slem eller anden Ulykke i Spillet, lod han Jomfruen følge dem ud, og Cedertræskassen kom ikke frem; derimod vankede der gerne en lille Tale enten til hende eller mig, inden vi kom til Sengs.

Man vil derfor kunne forstaa min Overraskelse, da jeg en Dag efter at være vendt tilbage fra Skolen saa', at der var dækket Bord i Salen, og det oven i Købet til seks. Jomfru Mortensen stod i Køkkenet og stak med stor Andagt Boller paa Suppen, med den sorte Silkekjole hæftet højt op paa begge Sider, og en lyseblaa Hagesmæk om Halsen. Jeg fik Ordre til straks at gaa op for at iføre mig Trøje og Trækstøvler, og da jeg atter kom ned, steg min Forbavselse til det højeste ved at se Forvalteren anbragt i en og Værkskriveren i en anden Lænestol, hvor Jomfru Mortensen konverserede dem paa det livligste ved at meddele, at Hørkræmmer Theils Ben skulde brækkes endnu en Gang, for at man kunde faa det lige. - "Det var en ny Opfindelse, som var til stort Held for Patienterne," sagde hun.

Den gamle Værkskriver, som altid var meget værkbruden, trak Benene til sig ved denne Ytring af Menneskekærlighed, og hilste saa paa mig ved at knibe mig i Kinden. Den lange, magre Forvalter, der ganske saa' ud som en Regnskabsbog i knækket Folio, stak to Fingre ud og spurgte, hvor gammel jeg nu var, og derpaa fortsattes Samtalen mellem de ældre, medens det frit overlodes til mig at høre til og udrage lærerige Betragtninger deraf. Uagtet Talen hovedsagelig drejede sig om 323 Vanskelighederne ved at komme ind i Abel Kathrines Stiftelse, og saaledes frembød ikke faa Punkter af Interesse, kunde jeg dog ikke faa i mit Hoved, hvorfor Værkskriveren og Forvalteren var budne, og jeg begyndte at faa en ubestemt Angest for, at Onkel maaske havde i Sinde at gifte sig, og at dette var et Slags Forberedelse til Bryllup. Hvem den tredje Gæst skulde være, anede jeg ikke og det lod heller ikke til, at Jomfru Mortensen vidste det, thi af og til skottede hun hen imod Døren til Onkels Værelse, hvorfra jeg med Mellemrum hørte en Stemme, som jeg syntes at kende. Pludselig lød Trin i Kabinettet, Døren til Dagligstuen gik op, og Onkel traadte ind, ledsaget af en ung Herre i sort Kjole og hvidt Halsbind, med lyseblaa Øjne og et blond, krøllet Haar, som man straks saa' ikke var af samme Natur som Jomfru Mortensens. "Forvalter Stang! - Hr. Falk! - Værkskriver Strunk! - Hr. Falk! - Jomfru Mortensen, som De jo kender!" præsenterede Onkel med et ironisk Smil og slog ud med Haanden.

Den unge Herre bukkede først for Jomfru Mortensen, saa for Forvalteren og endelig for Værkskriveren. Derpaa trak han de hvide Handsker af, saa' paa mig med sine alvorlige Øjne og sagde: "Goddag, Viggo, hvordan har du det?"

Hidtil havde jeg tvivlet. Det var Olsens Stemme, jeg havde hørt i Kabinettet; det var hans lyse, krøllede Haar og vemodige Blik, dengang da han traadte ind; men hvorfra kom denne elegante Dragt, denne frejdige, lette Holdning, det tillidsfulde Smil, da han rakte mig Haanden? - Hvad kan dog ikke en Skrædder og en Smule Medgang gøre!

"Mine Herrer, lad os nu komme til Bords," udbrød Onkel, som aabenbart var i Perlehumør. "De, Hr. Strunk, er den ældste. Vær saa artig!"

Den gamle Værkskriver rejste sig med stort 324 Besvær fra Lænestolen og rakte Jomfru Mortensen Armen, som modtog den med et langligt Blik til Olsen, der syntes at føle sig betydelig lettet. Derpaa kom Forvalteren og Onkel, og endelig Olsen og jeg. Idet vi gik ind gennem Salsdøren, kastede han et langt Blik over mod Hørkræmmer Theils Gaard, hvis hele Facade præsenterede sig for os; derpaa tog han mig om Livet, bøjede sig ned over mig og hviskede, uden at de andre hørte det: "Hurra, Viggo, nu kommer Lykken!" - Han vilde have sagt noget mere, men Jomfru Mortensen vendte sig i det samme om, og bad ham med et forekommende Smil at tage Plads ved hendes anden Side. Olsen tog mig under Armen og svarede: "De maa undskylde, her er min Dame." Med disse Ord satte han sig om ved den anden Side af Bordet, hvorved han fik fri Udsigt til Gaden. Jomfru Mortensen saa' meget højtidelig ud og svarede et Par Gange forkert paa de Bemærkninger, som Værkskriveren lod falde angaaende Vanskelighederne ved fyldt Hvidkaalshoved; men til Olsen mælte hun ikke et Ord.

Samtalen var i Begyndelsen ikke videre livlig. Onkel var højtidelig, og Jomfruen indigneret. Ogsaa over Forvalteren og Værkskriveren syntes der at hvile et Tryk, som om de ikke ret vidste, hvad alt dette skulde betyde; men de spiste dog to Portioner af hver Ret og drak deres Glas ud med en fortvivlet Haardnakkethed. Olsen var den, som var livligst og talte mest, hvilket syntes at irritere Jomfruen, thi idet hun trancherede Kalkunen, rakte hun ham et Gumpestykke, og det hører der, som bekendt, en ikke ringe anatomisk Færdighed til at faa Kød af. Olsen dissekerede Stykket med taalmodig Udholdenhed, men pludselig veg det ud under Kniven og stænkede et Par Draaber Sauce paa den snehvide Dug.

325

"Aa!" sagde Olsen undskyldende.

"Gud bevares!" udbrød Jomfruen, for hvem en ren Dug var en Helligdom. "De skal saamænd ikke genere Dem; det er saa rart at faa et varigt Minde om Dem."

Olsen svarede intet, men lagde pludselig Kniv og Gaffel, og stirrede stift frem for sig, medens en dyb Rødme farvede hans Ansigt. Jomfruen, som troede, at det var af Forlegenhed over hendes hvasse Svar, blev næsten lige saa rød som Olsen, og der opstod en af disse bekendte Bordpauser, hvor enhver finder det saa yderlig mærkværdigt, at hans Sidemand ikke siger et Ord. Onkel saa' skarpt hen paa Jomfru Mortensen; denne slog Øjnene ned og saa' paa sin Tallerken. Værkskriveren og Forvalteren benyttede den gunstige Lejlighed til at gøre et nærmere Studium af hinandens Glas; men jeg fulgte Retningen af Olsens Blik, og se, ude paa Gaden bølgede i den foraarsslette Luft et Silkebaand, som en rosenrød Sommerfugl, forbi Vinduet og var i det næste Øjeblik forsvundet.

"Det er dog forskrækkeligt!" udbrød Værkskriveren, idet han ligesom ved en Kraftanstrengelse fik Munden paa Gang. "At blive brækket to Gange; først ved en Fejltagelse og saa paa Maskine. Herrejemini! Sikken Ulykke!"

"Det bliver ogsaa ved den ene Gang; jeg véd, at Hørkræmmer Theil er betydelig bedre," sagde Olsen og saa' op. Men i samme Øjeblik rødmede han atter, som havde han sagt for meget, og viskede paa Dugen med en Brødskorpe.

"Aa, bryd Dem ikke om den Klat," sagde Onkel ærgerlig; "men lad os huske, hvorfor vi er komne sammen. - Jeg har den Fornøjelse," vedblev han, idet han skænkede rundt, "at udbringe en Skaal for en af de tilstedeværende, af hvem jeg haaber, at Fabrikken skal høste fortrinlig Gavn." 326 Her blev en lille Pause, som Jomfruen benyttede til at faa sit Lommetørklæde frem, medens Værkskriveren og Forvalteren pludselig meget dybsindigt studerede deres Tallerkener. Onkel rømmede sig og fortsatte i en vis officiel Tone: "Hans Majestæt Kongen har under Gaars Dato udnævnt Kristian Ferdinand Falk til Laborant ved den kongelige Porcelænsfabrik. Idet vi saaledes optager en ny Kollega i vor Kreds, haaber jeg, at det vil ske med den samme gode Forstaaelse, hvori vi andre hidtil har samvirket, og at Fabrikken i ham maa finde en Tjener, der er Kongens Tillid værdig."

Med disse Ord rejste Onkel sig og stødte sit Glas mod Olsens; men denne var nu lige saa bleg, som han tidligere havde været rød, og Saucepletten fik en Tilgift af rødt, saa at den tog sig ud som en Flue i en Rose.

Efter Bordet hændte det mærkelige, at ikke alene Gedetræskassen kom frem, men at Onkel bød Cigarer om i selve Stuen, og skæmtende tillod sig at spørge Jomfruen, om hun ikke vilde have en med, hvilket bevirkede, at hun med et trist Blik paa de hvide Gardiner rejste sig og forlod Værelset. Onkel lod til at befinde sig overordentlig vel i sit lille Herreselskab. Han spøgede med Værkskriveren, drillede Forvalteren, som var en stor Fruentimmerhader, og spurgte ham flere Gange, naar han havde i Sinde at gifte sig; men mest underligt var det, at se Olsen sidde som en fornem Herre, røge Gigar sammen med Onkel og puste Røgen i smaa Ringe ud i Luften, hvoraf han med stor Færdighed lod den ene gaa igennem den anden. Forvalteren kunde den Kunst at blæse Røg ud igennem Næsen, og dernæst en anden med at puste sin Hat fuld og sætte sig den paa Hovedet, saa at Røgen stod ud af Ventilen som af en Skorsten - kort sagt, det var en udmærket Eftermiddag. Den gamle 327 Værkskriver røg ikke. Han sad meget alvorlig, nikkede af og til højest dybsindig, og fo'r saa op med et forbausset Udtryk og skævede til Onkel for at se, om han havde mærket det. Derpå a trak han sit store Tombaksur op af Lommen og erklærede med stille Værdighed, at Dagens Regnskab maatte opgøres, hvilket jeg antager, at han udførte i sin højryggede Lænestol paa Kontoret. Lidt efter gik ogsaa Forvalteren med et Buk, ikke alene for Onkel, men ogsaa for Olsen, og begge de sidste forsvandt i Onkels Studereværelse, hvor jeg i længere Tid hørte dem tale sammen. Jeg satte mig op paa Forhøjningen, hvor jeg erobrede Jomfru Mortensens ledige Trone og stirrede derfra ud, først paa de guldkantede Aftenskyer, som i farverige Former fortonede sig bag Frue Kirke, og derfra søgte mig Blik over til Johannas Vinduer - jeg syntes saa bestemt, at der hos os var Lykke nok til, at et Glimt maatte falde over ogsaa paa den mørke Side af Gaden. Men derovre var alt nedrullet og trist. Vognene kørte saa lydløst forbi paa den bløde Bark, og den gamle, graahaarede Svend stod ikke som før uden for Kramboden med Hænderne under Forklædet.

Lidt efter kom Onkel og Olsen tilbage. Det lod til, at de havde aftalt det nærmere angaaende hans Stilling paa Fabrikken, thi Onkel sagde: "Ja, min kære Falk, Laboratoriet tager sin Del, og Besøget paa Stjerne sin; men det fordømte Budget volder mig dog mest Bryderi af det hele."

Olsen bemærkede, at der maaske lod sig finde en simplere Form for Regnskabsvæsenet, som efter det, han nylig havde set, var anlagt efter en altfor sammensat Plan.

"Ja, De har Ret!" udbrød Onkel. "Protokollering fra Ovnene til Magasinet, fra Magasinet til Udsalget, fra Udsalget Kontraprotokollering tilbage til Magasinet over Restbeholdningen, gensidig Opgørelse 328 mellem Overbrænderen, Magasinforvalteren, Værkskriveren og Butiksførstanderen, og saa det hele smækket sammen til et Aarsregnskab med to Revisorer, alt sammen til behageligt Eftersyn for mig som Administrator - det kan De tro er et Arbejde som kan faa En til at svede, selv om det er midt «i Januar Maaned»."

Olsen smilede og svarede, at han gerne vilde paatage sig det hele.

Onkel gned sig fornøjet i Hænderne og sagde: "Men nu kommer De til at opgive mig Deres nye Bopæl. Er den igen paa Nørrebro?"

Olsen saa' noget forlegen ud og bemærkede, at Bopælen havde opgivet sig af sig selv, og at det var lidt vanskeligt straks at finde Værelser.

"Finde Værelser?" udbrød Onkel og slog ham paa Skulderen. "Hvor vil De hen? Den halve Fabrik staar jo tom. Værelser har vi nok af; vi er glade, naar vi blot kan faa nogen at putte i dem. De kan vælge. Hvor vil De have dem?"

Olsen saa' ned mod Gulvet og bemærkede, at Forbygningen vistnok vilde være den hensigtsmæssigste.

"Ja, det følger af sig selv," sagde Onkel. "Helst nær ved mig og nær ved Laboratoriet. Er De bange for Genboere?"

Onkel saa' meget polisk ud, da han gjorde dette Spørgsmaal, saa polisk, at Olsen stammede i det, da han erklærede, at han ikke var bange, de vilde slet ikke genere ham.

"Naa, De behøver jo heller ikke at se derover," svarede Onkel og blinkede saa fornøjelig fiffig. "Saa kan De faa de to Værelser paa første Sal ved Siden af Udstillingslokalet. Der har De en mageløs Udsigt ned ad Skindergade lige til Brandmajoren, og om Sommeren har De de grønne Træer paa Ehlers Kollegium. Der er ogsaa et Par Rum ud til 329 Gaarden; men der ser De ikke andet end Rasmus og Springet. Det bliver Dem vist for mørkt; Solen er jo paa den anden Side."

Olsen rødmede, men saa' saa fornøjet ud, som jeg aldrig havde set ham før; min gamle, skikkelige Onkel gav endnu et Par Anvisninger og sagde derpaa: "Hvis du har Lyst, Viggo, kan du gerne følge Hr. Falk et Stykke paa Vej."

Jeg lod mig ikke sige dette to Gange. Aftenen var saa lys og smuk, Svalerne kvidrede saa lystigt, og en broget Sommerfugl, den første, flagrede under den gamle Lind, da vi kom ned i Gaarden. Olsen omfattede alle Fabrikens gamle Bygninger med et eneste langt Blik, nikkede venlig til Rasmus, som ærbødig tog Kasketten af for ham, og tog mig saa ved Haanden, idet han udbrød: "Victoria, Viggo, nu har vi Foden inde!"

Vi gik over Kultorvet ud ad Nørreport. Alt stod i det første, fejreste Udspring. Ahornene hang med de rødliggrønne Blade, og hist og her havde Kastanien allerede tændt enkelte af sine hvide Foraarslys. Vejen var fuld af kørende og gaaende, der vendte hjem med Bøgeløv i Hatten og friske Skovbundsblomster i Haanden. Voldbakkerne glimtede med Tusindfryd og gule Mælkebøtter, og hist og her gjordes der Jagt efter Nybordersdrene, som inde paa Glaciet listede sig til at stjæle Guvernørens Violer. Det hele havde et saa forskelligt Præg fra den kolde, triste Vinterdag, da Olsen og jeg sidste Gang vandrede denne Vej sammen, at jeg ikke kunde lade være at minde ham derom. Han trykkede min Haand og svarede: "Ja, nu er det Foraar, Viggo; Vinteren var streng!" - Derpaa gik han atter videre uden at tale, kun trykkede han mig af og til i Haanden.

Jeg anede ikke, at den dybe Lykke gør tavs ligesom Sorgen. Tværtimod syntes jeg, at der var 330 noget underlig fremmed over Olsen, noget jeg antog for Fornemhed, hvortil hans forandrede Dragt ogsaa bidrog. Da vi havde gaaet et Stykke Vej i Tavshed, sagde jeg lidt tvungent: "Nu maa jeg vel ikke kalde dig Olsen længere; det hedder du jo ikke. Skal jeg kalde dig Hr. Falk, ligesom de andre?"

Han saa' smilende paa mig og svarede: "Nej, Viggo, for dig bliver jeg den gamle Olsen alle mine Dage."

"Husker du, at du lovede at tage mig med i Skoven?" udbrød jeg fornøjet. "Nu behøver vi ikke at tage os et Løb for at blive varme."

"I Skoven!" sagde han vemodig og saa' sig om. "Herre Gud, der har jeg ikke været i fem Aar. I Aften bliver der ikke Tid dertil; men kom med, Viggo, saa gaar vi ind i Fattigskoven. Den er ogsaa ganske køn, især paa denne Tid."

Med disse Ord bøjede han af til højre ind over Glaciet, og jeg fulgte med. Folkene ved det lille røde Hus, hvor der brændes Linolie, hilste os saa venlig. Det var tydeligt, at Olsen var dem en gammel Bekendt. Men vi gik videre ind under de nysudsprungne Ælme, hvor Græsset var saa frodigt, og hvor der var fuldt op af Blomster i Bunden, ligesom i den rigtige Skov. Saa rutschede vi til min usigelige Fornøjelse med hinanden i Haanden ned ad de græsklædte Voldskrænter og kom ned i nogle Grave, hvor der ikke var Vand, men Masser af flagrende Guldsmede og store Pilebuske med guldpudrede Blomster, hvis Støv Bierne bar hjem i deres Støvleskafter - "men," som Olsen sagde, "uden at gaa til Guldsmeden først." Saa kom vi ad en hemmelig Sti, hvor Pilene og Hvidtjørnene næsten lukkede sig over vore Hoveder, ned i et lille Dalstrøg umiddelbart foran Stadsgraven, og her var mageløst yndigt. Rundt om os blomstrede 331 Hvidtjørnehækkene med enkelte Syringer og Guldregn. Græsset var saa frodigt og saa højt, at det næsten naaede mig til Bæltet, og langs med Graven stod de dejligste Forglemmegej med Koblonner og store gule Sværdliljer. Vandet i den

gamle Stadsgrav var saa stille og saa blankt. Det saa' ud som et slebet Spejl i snørklet Rokokoramme, og Skyerne spejlede sig deri. Længst henne var en Prop gaaet af de gamle Vandrender - det var det dejligste Springvand, man vilde se. Dertil var Luften saa mild, saa opfyldt af Blomsterduft, at jeg godt forstod, hvorfor Fiskene smækkede saa lystig i Vandet, medens de lette Myggeskarer som gennemsigtige Taagepletter dansede hen over det. Der var en Ro, en Stilhed, en forunderlig, velgørende Fred, som var man milevidt fra Byen, og de eneste, vi forstyrrede, var de smidige, grønne Frøer, som i store Spring satte ud i Vandet lige paa Hovedet, medens de kvikke Rørsangere kvidrende fløj op for straks derpå a at fortsætte deres lystige Sang fra en nærliggende Sivtue.

Olsen gik endnu et Par Skridt frem og strakte sig derpaa med stort Velbehag ud i Græsset under en gammel Slaaentjørn, hvis Blomster dryssede ned paa os begge, da vi berørte den. Jeg fulgte hans Eksempel og stirrede ligesom han gennem det tæt sammenfiltrede Grenværk op imod den lyseblaa Aftenhimmel; men jeg syntes jo nok, at Olsen gerne kunde tale lidt mere med mig.

"Er du nu glad?" spurgte jeg.

"Ja," svarede han og lagde begge Hænderne under Hovedet.

Der blev atter en lang Pause. Skumringen tog paa at falde, Farverne i Vandet gik fra lyserødt gennem violet over til graat, enkelte Taagevirvler hævede sig hist og her over Vandet. De lette Guldsmede og staalblaa Vandnymfer satte sig til Hvile paa Rørene, og i deres Sted begyndte Flagermusene 332 deres lette fantastiske Dans. Endnu havde Olsen ikke sagt et Ord. Han laa med halvt lukkede Øjne og saa' kun en Gang imellem op imod Himlen, hvor Nyet lige var tændt.

Jeg stirrede ogsaa op imod Nyet og ønskede, at jeg ikke maatte komme op i latinsk Grammatik næste Dag, og at Olsen maatte blive Administrator paa Fabrikken, naar Onkel engang blev ked deraf. Saa vendte jeg mig, puffede til ham og sagde: "Hvorfor taler du ikke med mig i Aften?"

"Ja, hvad skal jeg sige?" spurgte han og rejste sig over Ende.

Jeg følte i dette Øjeblik, at jeg havde gjort Uret i at rive ham ud af hans Drømmerier, og gentog blot:

"I Aften maa du da være glad, Olsen?"

"Ja, Viggo," svarede han med blød Betoning. "I Aften er jeg glad, derfor er jeg saa tavs. Ser du, Viggo, hvor fredelig denne lille Plet er? Ser du, hvor blidt og dæmrende Aftenen falder? Her har jeg siddet mangen en Gang, førend jeg gik til min Moder, og hvor fortvivlet jeg end var, altid blev jeg blidere og bedre derved. Men der var én Aften, hvor jeg tænkte paa at gaa herud; hverken Fuglesang eller Blomster, men Sneen laa blødt og skjulende over det hele. Da mødte jeg dig, Viggo, og hvad jeg ikke troede dengang, det er nu sket. Jeg har atter set denne Plet i Lys og i Lykke, og jeg har fortrudt, at jeg et Øjeblik kunde huse saa mørke Tanker i mit Sind - men et fortvivlet Menneske véd ikke, hvor lykkelig han kan blive."

"Og din Moder?" spurgte jeg, lidt beklemt ved den Antydning, Olsen havde gjort. "Hvor hun vil blive lykkelig, naar hun hører, at du er bleven Laborant. Tror du ikke?"

"Min Moder," svarede Olsen sagte, og det gamle, melankolske Træk tegnede sig atter om hans Mund.
333

"Nej, Viggo, jeg har taget min Lykke paa Borg som saa meget andet; hende har jeg intet at fortælle."

"Men sig mig, Olsen," spurgte jeg, "hvorfor lyver du saa græsselig for din Moder? Det vil du faa Straf for."

Han saa' alvorlig paa mig, men uden Spor af Vrede; derpaa klappede han mig paa Hovedet og svarede: "Jeg begyndte med en Nødløgn, Viggo; men Løgneren er et frodigt Træ, et eneste Skud sætter hundrede nye Knopper i et Døgn. Min Moder blev blind, dengang hun fødte mig. Min Fødsel tog det halve af hendes Liv; fordi jeg skulde se Lyset, gaar hun i en evig Nat. Ser du, Viggo, det var mig en tung Byrde at bære paa, og derfor vilde jeg lette hende Livet ved af og til at fortælle noget, som kunde gøre hende lykkelig for hele Uger. Du kender ikke de blinde. De lever i deres egen Tankeverden, og derfor husker de saa forunderlig skarpt. Aldrig kunde jeg komme fra, hvad jeg havde sagt; hun huskede hvert Ord, hver Stavelse, som var det prentet i hendes Hjerter. Saa gik jeg videre, altid kun for at gøre hende Glæde. Jeg byggede hende en Lykke-Verden, hvori hun sad tryk og glad, medens jeg var nær ved at fortvivle. Jeg byggede videre og videre, og nu véd jeg næsten ikke, om jeg har handlet syndigt eller ej; jeg véd kun, at hun føler sig lykkelig, saaledes som det er."

"Jo, det er syndigt," sagde jeg bestemt. "Onkel siger, man maa aldrig lyve."

"Jeg har én Frygt," svarede han og saa' hen over Vandet, hvor Skyggerne begyndte at samle sig. "Sæt, at hun ved et Tilfælde fik alting at vide - jeg tror, hun døde af Sorg. Ja, du har Ret, jeg har følt, at det var Synd,

og nu begynder allerede Straffen at komme. Tænk dig, hvis jeg i Aften kunde gaa ud og fortælle hende min virkelige Lykke. Hvor glad vilde hun ikke blive? Dengang 334 jeg foredigtede hende, hvad jeg nu er, var jeg trykket og besværet af Løgneren, og hun følte sig vel oplivet derved, men dog ikke, som hvis jeg fortalte det nu, jublende af Lykke. Men det skal blive anderledes. Naar mit Arbejde er fuldendt, naar min Opfindelse er gjort, da skal hun have alt at vide; thi da er min Lykke virkelig! Vi skal køre i Karet den Dag, og du skal se, Viggo, vi to kommer ikke til at køre alene."

De sidste Ord føjede han til med halvdæmpet Stemme. Men pludselig, uden at det syntes motiveret ved nogen Anledning, rejste den stille, melankolske Olsen sig op og vendte med stor Behændighed Mølle lige foran mig, saa at den sorte Hat blev staaende paa Jorden.

Uagtet jeg højlig beundrede dette Kunststykke, kunde jeg dog ikke forstaa, hvorfor han valgte netop dette Øjeblik dertil. En splinterny Tegnebog var falden ud af hans Brystlomme; nu tog han Bogen og viste mig to Halvhundrededalersedler. "De er til Moder," sagde han, "saa mange Penge har jeg aldrig ejet før paa én Gang. I Aften skal vi have os en glad Aften."

Han tog Hatten og satte den muntert fløjtende paa Hovedet; men i samme Øjeblik hørte han atter op og stirrede med et bekymret, næsten fortabt Ansigt mod Voldbakken, hvor en lille Mand i brun Frakke og med en rød Pakke under Armen kom listende ned. Mit Blik fulgte hans, og jeg blev næsten lige saa uhyggelig stemt som Olsen. Det var den lille Isaak, der kom listende mod os i Skumringen.

"Ach, got Aften, got Aften, Hr. Falk!" raabte Isaak allerede paa langt Hold og tog sin fedtede Hat meget dybt af. "Dachte De, jeg havde tænkt at mede Dem justement her? De har s'gu gjort en stor Lykkestjerne, Hr. Falk! - Assesent og Lapperant, og paa Enden Atministrator, naar den gamle 335 lægger sine Ben. Git han ikke maa gere Dem det for længe, Hr. Falk, næ, hæ!"

Isaak slog en uhyggelig Latter op, som irriterede mig mere end hans Ønske, om at Onkel snart maatte dø. Som han der stod i Skumringen med det stikkende, begærlige Blik, det uhyggelige Grin, og med Fingre, der altid famlede efter noget, saa' han ud som en vantreven Gnome, stegen op af Gravens smudsige Dynd. Jeg vendte mig bort, men Olsen spurgte: "De kommer vel for at faa Deres Penge, Hr. Isaak?"

"Jeg kommer i Regelen for Penger," svarede Isaak og lo. "Men i Aften kommer jeg s'gu tilfældig, gans som den ene gode Ven kan komme oven po den anden. Gut bevares! Det har s'gu ingen Hast, Hr. Falk, De er jo en solid Mand."

"Ja, hvem véd?" spurgte Olsen og tog Tegnebogen frem.

"Ach," svarede Isaak, "nær man bliver smidt i Slutterien og leses ud igen paa et kongeligt Skrivelse, saa er man s'gu en solid Mand. Nær man lægger sig po Opdagelser og kan gere blank Guld, saa er man s'gu ogsaa en solid Mand. Men nær man bliver Lapperant po fem Hundrede Daler om Aaren og fri Voning, saa kan det være det samme med de lumpne hundrede Daler; dem blæser jeg s'gu po."

"Naa," spurgte Olsen ironisk, "saa De eftergiver mig Beløbet?"

"Nej, det ger jeg s'gu ikke, Hr. Falk," svarede Isaak og littede med Stokken op paa den Pakke, han bar under Armen. "Jeg gier s'gu aldrig noget efter, ikke saa meget som en halv Skillings. Men Dem vil jeg gie Rykstand. Den kongelige Fabrik løber s'gu ikke fra mig; den kender vi fra gamle Dage, ikke sandt? Hi, hi!"

"Men De skal ikke kende den i de nye," sagde 336 Olsen. "Her er de hundrede Daler, vil De saa give mig Kvittering?"

"Den ger jeg s'gu med Fernøjelse," svarede Isaak og holdt Sedlerne én for én op mod den svage Aftendæmring. "Vi er kvit, Hr. Falk."

"Ja, det er vi," sagde Olsen med en Stemme, som faldt der en Sten fra hans Hjerte. "Har De Kvitteringen?"

"Vent lidt! Jeg skal blot skrive utenfor," svarede Isaak og lagde Pakken fra sig. Derpaa tog han Papir og Blyant frem, satte sin Hat mellem Benene og skrev paa den ligesom paa en Skrivepult.

"Tak!" sagde Olsen og puttede Papiret i Lommen. Men da Isaak tog Pakken og gjorde Mine til at følge os, vendte Olsen sig pludselig om og sagde: "Jeg tror, De gaar bedre oppe paa Bastionen, Hr. Isaak. Jeg kunde let komme til at løbe Dem paa Ærmet, saa at De plumpede ned i Graven."

"Gut bevares! Ger blot ingen Ulykker ved mig!" svarede Isaak ængstelig. "Farvel, Hr. Falk! Got Lykke med Manuskriften!"

Olsen vedblev at stirre efter ham, medens Isaak, smidig som en Kat, klavrede op ad Voldbakken. Først da hans Skikkelse helt var forsvunden i Tusmørket, vendte Olsen sig om til mig og udbrød: "Viggo, der gik mine

Penge!"

"Og din Moder?" spurgte jeg.

"Hun faar intet," svarede han med et dybt Suk, "men jeg vender gladere hjem til hende end nogen Sinde før. Nu er jeg fri Mand, Viggo! Véd du, hvad det vil sige?"

"Nej," svarede jeg og saa' forundret paa ham. "Det er jo længe siden, du sad i Fængsel."

"Det er heller ikke det, jeg mener," sagde han, "men der er noget, der hedder at være gældbunden, og det er jeg ikke længer. Min Gæld har trykket mig som en Mare. Den har forhindret mig i at 337 arbejde og lagt sig om mine Tanker, saa de blev døde og dumme. Nu er jeg endelig sluppen løs. Du véd ikke, hvad Kraft det giver. Jeg er fattig, men uden Gæld - *pauper sum in meo ære*."

"Ja, det staar i Madvig," sagde jeg. "Jeg lærte det i Gaar af Grammatikken."

"Og jeg har lært det af Livet," svarede Olsen og tog mig i Haanden. "Gid du aldrig maa komme saa vidt!"

Da vi vandrede tilbage, gik Olsen ind i en Butik og købte et lyserødt Silkebaand, som han omhyggelig stak i Brystlommen. Ved Porcelænsfabrikkens Port standsede han, kastede et hurtigt Blik over mod Hørkræmmer Theils Gaard og spurgte henkastende: "Sover du ud til Gaden, Viggo?"

"Ja," svarede jeg, "Onkel og jeg har Soveværelse sammen."

"Men du gaar vel i Seng før han?" bemærkede han.

"Ja, for det meste," svarede jeg, "men somme Tider faar jeg Lov at blive oppe."

"Du er jo ikke dum, Viggo," spurgte han, "er du vel?"

Jeg troede jo nok, at jeg ikke var det, og han vedblev, idet han tog Baandet frem: "Gør mig den Tjeneste, naar du gaar i Seng i Aften, at binde dette Baand til den Stormkrog, som hænger uden for dit Vindue; men først maa du slaa tre Knuder paa det. Husk saa paa, naar du staar op i Morgen, at tage det bort, uden at din Onkel eller Jomfru Mortensen ser det."

Jeg vilde spørge, men Olsen trykkede mig Baandet i Haanden og hviskede: "Bær dig nu klogt ad, Viggo, og pas især paa Jomfru Mortensen!" Derpaa lod han mig staa med min Forbavselse, og var snart forsvunden oppe i Skindergade. Saa gik jeg da op med min Hemmelighed, som pinte mig den 338 hele Aften og greb særdeles forstyrrende ind baade i Cicero og Algebraen. Hver Gang jeg gentog for mig selv de berømte Ord: "Basis' Potenseksponent er Logaritmen til Tallet," kom Baandet, Stormkrogen og de tre Knuder dansende ind i mine Tanker, og hver Gang Onkel hørte mig, blev det enten til, at Basis' Logaritme var Tallet paa Eksponenten, eller ogsaa, at Basis paa Potensen var Eksponenten til Logaritmen. Men da jeg endte med at sige, at Logaritmen paa Basis af Eksponenten er Potensen paa Eksponenten af Tallet, kylede Onkel Bogen hen ad Bordet og erklærede, at jeg var et Fæ.

Saa slap jeg da endelig fri; men da jeg kom ind i Sovekammeret, var jeg saa fortunlet, at det forekom mig, at Olsen havde bedt mig om at slaa tre Knuder paa Stormkrogen og hænge Baandet paa Logaritmen, uden at Tallet eller Potenseksponenten fik noget at vide. Lidt efter lidt kom jeg dog til mig selv igen. Søvnigheden og de øvrige Følger af Aritmetikken forlod mig saa vidt, at jeg temmelig ordentlig fik Olsens Forlangende opfyldt; men da jeg lukkede Vinduet, og det røde Silkebaand flagrede for Nattevinden, tænkte jeg paa, om en Laborant altid begyndte med saadanne Knuder, og om det maaske hørte med til Opfindelsen.

Syttende Kapitel. En Katastrofe.

Olsens Ansættelse frembragte en vis Omvæltning, som vel ikke ytrede sig i Fabrikkens Gang, men 339 desto mere i det Liv, der hidtil havde rørt sig i vore stille, ensomme Værelser. Onkel var til daglig ordknap, alvorlig og umeddelsom. Fabrikken var hans Beskæftigelse om Dagen, Regnskabet hans Kval om Aftenen, Berlingeren hans Adspredelse. Men denne Indsluttethed hørte ikke med til hans indre Sjæleliv. Det var en Paastrygning, der ved Tiden var bleven haard ligesom Gementet, men som egentlig skrev sig fra Mangel paa Omgang med Folk, der delte hans Interesser. Onkel stod meget alene ved Fabrikken, og Tilfældet, eller

rettere sagt en slet Ordning, havde kastet Byrder over paa hans Skuldre, som det generede ham at bære, og som tidt gjorde ham vranten og sær. Onkel havde oprindelig haft Lyst til at blive Videnskabsmand og vilde sikkert, hvis han havde faaet Lov dertil, have udviklet sig til en dygtig Kemiker; men i hans unge Dage indtog Kemien, som Naturvidenskaberne overhovedet, en ringe Plads i den almindelige Bevidsthed. Den glimrende Periode, vi havde haft i Slutningen af forrige Aarhundrede, den Periode, som havde skabt en Martin Vahl, en Otto Frederik Miiller og en Kristian Fabricius, var for længst glemt. Kemien formaaede ikke at hævde sig en Plads ved Universitetet, og Frederik den Sjette stred haardt imod Anlæggelsen af en polyteknisk Skole, fordi han frygtede, at Spirerne til en revolutionær Bevægelse skulde udgaa fra den. Onkel var vokset op i en Tid, hvor Kemien knap kendtes af Navn, hvor Naturhistorielærerne i Skolerne rangerede med Gymnastiklærerne, og hvor man hellere saa', at et ungt Menneske lagde sig efter at spille Billard, end beskæftige sig med disse brødløse Kunster. Man havde dengang ingen Idé om, at en Berzelius skulde drage Europas Blikke op til det forhen saa lidet bemærkede Sverig; man anede ikke, at en Ørsted skulde sende Lynet som Bud til Jordens fjerneste Lande; 340 man tænkte ikke paa, at en Kirchhoff, en Bunser ved Hjælp af et Prisme og en Flamme, skulde kunne komme til at undersøge Fiksstjerners Atmosfære med samme Sikkerhed som den, hvormed er Husmoder undersøger sin Kokkepiges Kurv - nej, dengang sendte man dem, der ikke vilde gøre Gavn som Apotekere og Kirurger, til de tyske Universiteter for at studere det, som Staten ansaa' for unyttigt eller skadeligt.

Onkel havde først staaet i Apotekerlære; men da han ikke tegnede til at ville blive en nyttig Borger, der smurte Plastre og lavede Mikstur efter Recept, rystede man paa Hovedet og sendte ham ud af Landet, for at han kunde lære at blive unyttig. Saa fægtede han sig, ofte i Ordets dobbelte Betydning, igennem de smaa tyske Universitetsstæder, hørte et Kursus hist, et andet her, var undertiden med til, for en Spøgs Skyld, at skære Næse og Øren af hverandre, og kom saa hel og holden hjem, lige som den gamle Administrator døde. Her var nu en udmærket Lejlighed til at gøre Nytte, og Onkel, som havde opbrugt sin lille Kapital i Udlandet, lod sig lokke af Tilbudet, mest fordi der fulgte et eget Laboratorium med, hvori han haabede at kunne fortsætte sine kemiske Undersøgelser. Men han kom snart til den bitre Erkendelse, at et fast Embede sætter andre Fordringer end Videnskaben. Den ene lille Byrde blev lagt paa ham efter den anden. Regnskaber, Indberetninger og Inventarieoptælling optog det meste af den Tid, som Laboratoriet skulde have. Og hvad krævede saa Laboratoriet? At lave Emaillifarver, Guld- og Platinopløsninger til at dekorere med! Man havde kunnet forskrive disse fra Udlandet; men man havde nu en Gang det Princip, at Fabrikken skulde lave alting selv, lige til sine egne Pakkasser, og et saadant Princip kunde ikke brydes, mindst for Videnskabens Skyld.

341

Onkel følte det Offer, han inaatte bringe; men alt som han af det praktiske Livs Fordringer droges bort fra det ideelle Maal, imod hvilket han havde higet, blev han mere stille, mere tilknappet i sig selv, om jeg maa bruge dette Udtryk, og saaledes blev han den tavse, tørre og noget pedantiske Mand, som jeg har skildret. Han havde sine Interesser inden i sig selv. De var rige og fyldige; men han havde ingen, til hvem han kunde meddele dem. Hans triste Liv havde lignet et Frø, der tilfældigvis er kommet til at spire under en Sten, som det ikke mægter at løfte.

Olsen var den, som rullede denne Sten bort og fik Lyset til at skinne, saa at de hvide, ranglede Skud tog Farve og Form. Med en fin Takt saa' han straks, hvilke Byrder der trykkede Onkel, og med en forunderlig Lethed tog han dem paa sine Skuldre. Regnskabsvæsenet blev sat i et System, hvorved det baade blev let og overskueligt. Magasinvæsenet deltes mellem Forvalteren og Værkskriveren, og Tilsynet med Arbejderne afgjorde Olsen saa tidligt, at det var endt, inden Onkel mødte paa Laboratoriet. Her overtog Olsen i Forbindelse med Jørgen de dagligdags, mere gængse Arbejder, og der blev ved alle disse Foranstaltninger saa megen Tid tilovers, at Onkel virkelig kunde tage fat paa Blæserøret og Reagensstativet, uden netop at skulle have fire Unzer Guld ud deraf. Som jeg senere fik at vide, havde han i sine yngre Dage netop arbejdet paa at løse det Problem, som nu beskæftigede Olsen. Han havde læst meget derom og set det praktisk udført paa Fabrikken i Meiszen; men nu at finde en yngre Kollega, der var inde i den samme Tankeverden, en, til hvem han kunde betro sine Erfaringer, sine Resultater og Tvivl - det var for Onkel en ren videnskabelig Svir, der gjorde ham ti Aar yngre.

342

Men Forholdet mellem dem begge udviklede sig snart paa en langt inderligere Maade. Ligesom man i Naturen ser, at de Stoffer, som har de mest divergerende Egenskaber, ofte har den største Tiltrækning til hverandre og indgaar de uløseligste Forbindelser, saaledes gaar det ogsaa med de menneskelige Individuer. Onkels faste og strenge Karakter øvede sin Virkning paa den milde, beskedne, men noget vaklende Olsen. Omvendt fandt der en Tilbagevirkning Sted paa Onkel, som i Olsens Forhaabninger gennemlevede sine tabte Ungdomsaar, og lidt efter lidt i ham snarere saa' en Søn end en Medarbejder. Olsen var væsentlig en negativ Karakter; Onkel derimod hærdet, positiv udpræget, og de gik op i hinanden som de modsatte Elektriciteter - Strømningen og Virkningen imellem dem var uafbrudt.

En Aften, da de havde talt længe sammen, forbavsede Onkel Jomfru Mortensen ved at indbyde Olsen til Te, og da han gik, udtalte Onkel det Haab, at han vilde betragte vort Hjem som sit eget. Der var vel under vore stille, ofte lidt triste Omgivelser ikke meget, som skulde friste en ung Mand, der nu i sin nye Stilling kunde søge nye Venner, og Onkel udtalte selv denne Mening, idet han med et Suk tog fat paa Berlingeren.

Jeg tænkte paa Olsens blinde Moder, og hvor svært det maatte falde ham at opgive de Aftenvandring, som udgjorde en Del af hans Lykke; men Olsen vidste, hvad han skyldte Onkel, og forstod at dele sig. Den næste Aften, lige som vi havde sat os til Tebordet, gik Døren op, og Olsen traadte ind med en Buket af nysudsprungne Roser og Gyldenlakker, som han galant overrakte Jomfru Mortensen. Derpaa drak han Te, spillede et Parti Piquet sammen med Onkel, og læste bagefter et Stykke højt af Korsaren med et saa dramatisk Foredrag, at Onkel lo, saa det klukkede i ham. Derpaa tegnede han en smagfuld *la Greque* til 343 Brug for Jomfruen, som i al Hemmelighed arbejdede paa et Par Tøfler til Onkels Fødselsdag, saa lavede han en Knallert til mig af Berlingeren, og betroede mig den Hemmelighed, at Kattetarme var det eneste anvendelige til Flitsbuestreng - fra den Dag var Huset taget med Storm. Hver anden Aften skød Jomfruen Teen længere ud end sædvanlig, og naar Klokkeren blev henad ni, nikkede Onkel med en fornøjet Mine til mig og lod sit store Guldur repetere. Paa Slaget ni ringede Klokkeren ude i Gangen, Onkel greb Berlingeren og satte sig højst fordybet til at læse, for at det ikke skulde se ud, som om han havde ventet; men jeg, der allerede havde hørt Rasmus smække med Porten, jeg fo'r ud, lukkede op og modtog Førstegrøden af de Smaating, som Olsen ufravigelig bragte med sig.

Men anderledes gik det med Olsen paa Fabrikken; her havde han Stemningen imod sig. Her havde der, for at bruge et kemisk Udtryk, bundfældet sig en Del gammeldags Baser eller maaske snarere Basser, som imod Basernes sædvanlige Natur reagerede surt imod enhver af hans Bestræbelser, og ofte fik den ellers saa rolige Olsen til at bruse op. Fabrikken var som en lille Stat, der hidtil havde haft Onkel som absolut Hersker. At Monarken nu havde taget en Minister, ja, til en vis Grad gjort sig konstitutionel, gik her, som altid, ud over den, der fra en ubemærket Stilling havde stillet sig ved Roret - Revolutionen gærede i Stilhed med Guldpolererstuen som Udgangspunkt og Peiter som Leder. At Olsens Opdagelse tilsyneladende ingen Fremgang havde, bevirkede ingen forbedret Stemning imod ham. Tværtimod blev han nu haanet, fordi det ikke blev til noget med "Guldbrænderiet", som Keifler kaldte det, og naar Olsen gik sin besværlige Gang gennem Fabrikkens to og tyve forskellige Arbejdsrum, hørte jeg ofte, at der blev fløjtet, for ikke at sige pebet, 344 efter den ny "Guld-Administrator" eller "Polerlaborant", som han kaldtes. Selv gamle Rasmus, der i Begyndelsen havde vist sig høflig imod ham, lod sig lidt efter lidt paavirke og blev siddende ganske rolig med Huen paa Hovedet, naar Olsen gik hjem om Aftenen. Ja, om det saa var den velmeriterede Peer Jørgen, der ikke havde andet at gøre end lægge sig til at dø paa Ladegaarden, saa betroede han mig en Aften, da han havde drukket usædvanlig megen Mælk, at han nok vidste, hvem der skulde fejles, og med disse Ord svang han Kosten truende op imod Laboratoriet.

I alt dette havde Olsen selv nogen Skyld. Han var ikke nogen gammel Kost som Peer Jørgen, og fejede undertiden skrappt af, naar han blev hidset eller krænket. Dertil kom, at han ligesom alle nye Ministre vilde indføre en Del tidssvarende Forbedringer i Fabrikkens Drift. Aldrig har jeg set Dinger saa rasende, som da Olsen foreslog, at man skulde brænde med Stenkul: "So kan man lieber en Torf tage og rife sig schwart paa Kleider und Gesicht", sagde han. Men Olsen tog Sagen temmelig rolig og bemærkede spøgende, at det maatte han vel kunne taale, siden han var fra Schwarzwald.

Ogsaa jeg syntes, at Olsen i mange Henseender gik for stærkt paa, som Lars Kusk sagde; men hvad der især mishagede mig, var, at han ikke viste den tilbørlige Respekt for det gamle, det middelalderlige, der klæbede ved saa mange af Fabrikkens øde Rum, men uden videre foreslog at modernisere disse. I Onkels Laboratorium skulde de runde, blyindfattede Ruder, som ganske lignede Foden af Rinskvindglas, tages ud og erstattes med store, nye Vinduer, for at der kunde blive lyst. Den røgsværtede Hajfisk skulde køres ud paa Møddingen, og, hvad der var det værste, den middelalderlige Destillerovn, som med sine grønne, slyngede Kobberrør, sine smaa 345 Fyrhuller og skæve, trekantede Skorsten dannede en saa ejendommelig arkitektonisk Prydelse - selv den foreslog Olsen at rydde. Jeg kunde saa godt forstaa, at gamle Jørgen, da han hørte alt dette, tungsindig erklærede, at saa kunde han ogsaa gaa bort, han og Ovnen havde altid hørt sammen. Onkel forsøgte at trøste ham, men Jørgen erklærede som sin urokkelige Overbevisning, at han og Ovnen hørte sammen. Saa lod da Onkel Sagen staa hen til stor Ærgrelse for Olsen, der fandt de gamle Ovne uskikkede til de Forsøg, som nu var blevne hans Livs Opgave. Han prøvede flere Gange paa at bevæge Onkel til de foreslaaede Forandringer; men det skete ikke, jeg tror, fordi Onkel selv var fast sammenvokset med de gamle Omgivelser, uden at han egentlig vilde vedgaa det.

Ogsaa mod det gamle Brænderi fo'r Olsen frem med en Strenghed, der næsten forekom mig som en Profanation af Stedets Hellighed. Nonnegangen blev hvidtet, Stukkaturen i Loftet, Svinelædersbetrækket og de forgyldte Lister tagne bort. Der, hvor Prinsesser havde sminket deres Kinder og paasat sig de smaa, kokette Skønhedspletter, der, hvor Fiskebensskørterne havde raslet med Atlask og Silke, hvor der havde duftet af Parfume og genlydt af franske Bonmots, der blev Gulvet brolagt med gullandske Fliser, og fire Karle fra Morgen til Aften beskæftigede med at ælte Ler, som skulde bruges til Fabrikkens ildfaste Sten. *Sic transit gloria majestatis!*

Ja, selv det egentlige, gamle Brænderi maatte føle, at Tidens praktiske Aand nærmede sig. Olsen lod alt det gamle Skramleri køre bort, ja, sparede ikke engang den Stol, hvorpaa gamle Hans saa trolig havde forrettet sin Tjeneste. En Dag, da jeg kom derind, havde man taget fat paa min kære, gamle Rundovn. Dens Ildkanaler blev murede til, nye 346 Aabninger og Fyrhuller anbragte i den, min Lysekroner og Straasofa forsvandt for at gøre Plads for nogle nye, kedelige Ovne, og den Plads, gamle Hans havde indtaget, udfyldtes

af Arbejdsborde, som strakte sig helt hen til Vinduerne. Ved den Lejlighed gik baade Gyldenlakken og Sankt Hansurten til Grunde, og denne Dag var den eneste, hvor jeg var rigtig vred paa Olsen, saa vred, at jeg tilfulde delte Jørgens Mening, at saadan kunde det ikke blive ved at gaa - det maatte tage en Ende med Forfærdelse.

Tørringen af de ny opsatte Ovne tog imidlertid længere Tid, end Olsen havde beregnet, og Onkel og han arbejdede derfor endnu i det gamle Laboratorium. Naar saa Aftenen kom, havde baade Onkel og han endnu Tankerne fulde af Dagens Forsøg, og Samtalen tog i Regelen en Vending, som fik Jomfru Mortensen til at nikke ved Strikketøjet, medens jeg med anstrengt Opmærksomhed fulgte Diskussionen, som med sine mange mystiske Udtryk vakte min Interesse. Naar det haglede ned med Iltter og Baser, med Klorider, Sulfater, Hydrater og endnu mange andre Ord, der var saa kunstige, at man maatte knække dem over paa tre Leder for at faa dem frem, stirrede jeg med store Øjne paa dem begge og syntes, at de var de lærdeste Mænd i Verden. Imens gabede Jomfru Mortensen den ene Gang værre end den anden, og fik sig af og til et lille Blund; men da Onkel en Aften pludselig fo'r op og raabte: "Nej, min Sjæl, om De har Ret? Det er et Tetrabromnaphthylbromyrbromoplathloryre!" saa fik Jomfruen et Tilfælde og gik ud af Stuen.

Selv søgte jeg at samle saa meget som mulig; men jeg satte det sammen paa min egen, barnagtige Maade og blev ikke klogere derved, at jeg hemmelig tog Jørgen til Hjælp og forelagde ham mine Tvivl. Der var især ét Udtryk, som slog mig, navnlig fordi det blev brugt saa tidt, og det var: "Den 347 vaade Vej". Det forekom mig, at naar jeg blot kunde faa at vide, hvor den laa, kunde man maaske ad denne komme til "det rigtige". Jørgen mente, at det maatte være den, der førte til Retterstedet paa Amager; men da jeg spurgte Olsen herom, lo han og sagde, at han nok engang skulde lære mig, hvad "den vaade Vej" var. Han tog mig ogsaa en Dag ned i Laboratoriet og viste mig et højst mærkværdigt Apparat, som stod opstillet i et Hjørne af Stuen. Det var en stor Trækasse, fyldt med mørkeblaat Vand, omtrent som det Pigerne blaanede Tøj i nede ved Springet, og tværs over Kassen gik forskellige Zink- og Kobberstrimler, som endte nede ved Bunden. Men det allermærkværdigste var, at skønt der ingen Ild var under Kassen, boblede og brusede det i Vandet, ligesom det kogte. Nu kastede Olsen en Sølvdaler derned, satte en af Traadene hen over den, og da jeg efter en Times Forløb tog den op, var den bleven til Kobber. "Det var den vaade Vej," sagde Olsen.

Det gærede og boblede i min Tankegang næsten lige saa stærkt som i Kassen, dengang jeg forlod Laboratoriet og gik op paa mit Kammer for nærmere at overveje dette Problem. Saa meget forekom mig klart, at kunde man gøre en Sølvdaler til en Kobberdaler, maatte man ogsaa kunne gøre en Kobberskilling til en Mark, og saa var der jo kun et lille Skridt til for at faa den til en Dukat. Virkelig sagde Olsen den næste Dag, at der heller ikke var noget til Hinder for paa den Maade at faa det skære Guld ud af Opløsningen, og nu blev det mig klart, at jeg havde været paa gale Veje, dengang jeg vilde finde det rigtige gennem Ilden, og at den vaade Vej var en saare vidunderlig Vej, som jeg snarest maatte forsøge. Havet var jo saa blaat og tilmed saa uendelig stort; der maatte være en Del Kobber og vist ogsaa noget Guld og Sølv deri, naar 348 man blot tog sig rigtig over at lede efter det. Maaske var det derfor, at det i Versebogen blev kaldt "de Danskes Vej til Roes og Magt". I al Stilhed besluttede jeg derfor at gøre Forsøg, men disse maatte fremfor alt holdes hemmelige for Onkel; ja, selv til Olsen vilde jeg ikke betro noget, før jeg var saa vidt med min Opfindelse, at jeg kunde hjælpe ham. Oppe paa Loftet var der nogle smaa, aflukkede Rum med Masser af gamle Glas og hankeløse Terriner. Her var en mageløs Plads til et Laboratorium, navnlig da "den vaade Vej" frembød den Fordel, at man ikke behøvede at have Ild. Af Jørgen fik jeg nogle Zink- og Kobberstrimler. Indigo havde jeg i min Farvelade, og Vandet blev dejlig blaat, da jeg kom det deri. Der var kun én Ting i Vejen: det vilde hverken koge eller bruse, skønt jeg havde stukket baade Zink- og Kobberstrimler ned gennem Tollen. Saa lirkede jeg mig frem hos Onkel og spurgte, hvordan det kunde være, at der somme Tider kunde komme Bobler op af Vand, som om det kogte - mere ligefrem turde jeg ikke spørge. Onkel tog sig en Pris og sagde, at det var Svovlbrinte, som dannedes ved Forraadnelsen af de Dyreog Plantestoffer, som laa paa Bunden af Vandet. Jeg spurgte, om man kunde bruge Guldregn dertil, og Onkel sagde, at jeg kunde tage, hvad jeg vilde, men at det gik bedst med en Æggeblomme. Denne var nu ikke saa let at faa fat i, da Jomfru Mortensen samvittighedsfuldt bar Nøglen til Spisekammeret i sit Bælte ved Siden af Uret, og i al Stilhed vandrede jeg derfor ud til Fattigskoven; men til min store Skuffelse var Guldregnen allerede afblomstret. Jeg gav mig til at lede under den ene Busk efter den anden for blot at finde nogle enkelte Blomster, og herved kom jeg til at opdage et højst mærkværdigt Dyr, som laa under en Sten. Det var en stor Bille, ganske sort og med et Par lange Horn; men 349 hvad der for mig var det interessante, var, at den oven paa sin Ryg havde fire Rækker af Pletter, der skinnede som det pureste Guld. Den forsøgte at løbe fra mig, og sprøjtede mig en afskyelig Saft lige i Øjnene, da greb jeg fat paa den for at komme den i min Botaniskasse. Det sved, saa Vandet løb mig ned ad Kinderne, men jeg holdt fast; thi jeg var vis paa, at den maatte være lige saa god som Guldregnen, ja maaske meget bedre, naar den blot kom paa den vaade Vej. Til min store Glæde fandt jeg endnu flere af samme Slags under andre Stene, og med Bevidstheden om at have gjort et godt Udbytte vendte jeg tilbage til mit Laboratorium.

Forsøget vilde dog ikke straks arte sig saaledes, som jeg havde ønsket. Dyrene krablede noget ganske forskrækkelig om i Vandet og bed baade i Zinkog Kobberstrimlerne; men der kom Bobler ud af dem, og det ansaa' jeg allerede for et meget heldigt Tegn. Den næste Dag laa de alle døde paa Bunden af de to Glas, som jeg havde anvendt. Guldpletterne skinnede saa dejlig i den blaa Opløsning. Nu syntes jeg rigtignok, at Boblerne blev borte, men de kom maaske igen.

Olsen sagde imidlertid, at det altid gik meget langsomt ad den vaade Vej, og jeg besluttede derfor at lade Glassene staa for at se, hvad der vilde komme ud deraf; thi noget maatte der jo komme. Dette skete ogsaa, men Resultatet svarede rigtignok ikke til, hvad jeg havde haabet; thi da jeg efter en fjorten Dages Forløb med spændt Forventning tog mine Prøver frem, var Vandet borte, og alt det blaa laa paa Bunden af Glasset. Dyrene selv havde mistet deres Guldpletter og var bleven ganske sorte; men ud af dem og langt op ad Metalstrimlerne var der kommet de vidunderligste fine Blomster, der skinnede som Sølv. Tilmed kravlede der i begge 350 Glassene en Uendelighed af ganske smaabitte, guldglimsende Dyr, som vist havde deres Oprindelse fra Guldpletterne. Jørgen erklærede, at det hele kun var Skimmel og Midder; men jeg havde ham mistænkt for, at han sagde saa af videnskabelig Misundelse, og skønt mit Forsøg ikke havde ført til det forønskede Resultat, havde det dog frembragt noget, som ikke havde været der før, og jeg besluttede at blive ved, kun paa en anden Maade.

Imidlertid gik det ikke saa let, som jeg havde troet. Onkel havde rigtignok sagt, at det var det samme, hvad man brugte, men desuagtet fik jeg bestandig det samme Resultat: Skimmel og Midder, men aldrig noget, der havde den fjerneste Lighed med Guld. Jeg var allerede paa Veje til ganske at opgive det hele, da der paa Skolen hændte mig en Begivenhed, hvorved jeg troede at rykke Opdagelsen betydelig nærmere. Vi havde hidtil været gammeldags og skrevet med Gaasefjer. Nu maatte vor gamle Skrivelærer, saa nødig han vilde, vige for Aarhundredets Opfindelse, og Staalpenne blev indførte ved et højtideligt Dekret fra Rektor. Jeg husker endnu tydeligt den højtidelige Spænding, hvormed Skrivelæreren tog disse smaa, sølvhvide Tingester ud af en mørkeblaa Æske, for at vi kunde gøre dem faste i de lovbefalede Skafter. De spruttede svært i Begyndelsen. Somme Tider gik de ogsaa tværs gennem Papiret; men Timen fik dog en særegen Stemning ved det nye, det ubekendte, og ved dens Slutning fik vi alle Ordre til at tørre vore Penne godt af i en Linnedklud - det var dengang tvivlsomt, hvor vidt Klatpapir turde anvendes. Hvo skildrer min Overtalelse, da jeg, ved at tørre min Pen af, saa, at den var bleven til Kobber lige saa langt, som Blækket havde naaet, og det uagtet jeg var overtydet om, at det havde været en virkelig Staalpen, dengang jeg begyndte. Den Dreng, der 351 havde siddet ved Siden af mig, havde ogsaa faaet sin Pen forvandlet til Kobber; men de andres var og blev Staal - det var, ligesom om Skæbnen havde villet give os alene et Vink. Om Aftenen tyede jeg med min Opdagelse til Olsen, som imod Forventning erkendte dens Sandhed og gav mig en lærd Forklaring derover, som jeg ikke rigtig forstod. Saa meget var mig imidlertid klart, at her var igen foregaaet en Metalforandring, og at den vaade Vej atter paa en mærkelig Maade havde vist sine Kræfter.

Fra nu af anvendte jeg Skolens Blæk til mine Forsøg. Jeg fik vel af og til ganske løjerlige Ting ud deraf; men Hovedresultatet var dog kun sorte Fingre og Pletter, som bragte Jomfru Mortensen til Fortvivlelse. Man vil maaske smile ad disse barnagtige Forsøg; men Videnskabens Historie spejler sig i det enkelte Menneskes. Hvad jeg drømte som Barn, gik som en Virkelighedstanke gennem hele Middelalderens Viden. Dengang famlede man om lige saa blindt, som jeg paa mit Tagkammer; men det var dog igennem Alkymiens Larvestadium, at en Videnskab opstod, som allerede har, og i snart kommende Tider endnu mere vil forandre det Synspunkt, hvorfra vi er vant til at betragte den os omgivende Natur.

Saaledes gik Tiden. Umærkeligt var vi komne hen i Juni, den danske Forsommers og de lyse Nætters prægtige Tid; men jeg skønnede dog af de andres Tale, at skønt de havde arbejdet lige saa grundigt og videnskabeligt, som jeg løst og barnagtigt, var vi dog komne til det samme Resultat, nemlig at Forsøgene maatte opgives. Onkel udtalte dette paa sin rolige og besindige Maade; men Olsen tog altid til Genmæle, snart bedende, snart heftig fordrende, alt efter som hans Sind var. Onkel var gammel nok til med en vis Resignation at se, at Forsøgene 352 ikke vilde lykkes, og han var alt for skarp i sin Tankegang til ikke at gøre dette klart for sig selv. Olsen derimod hang med Ungdommens hele Rigdom af Haab fast ved en Opgave, der kun ydede den negative Trøst, at den ikke var umulig, og haabede bestandig, at han, hvem Ulykken saa trolig havde fulgt, dog én Gang maatte blive taget i Favn af Lykken. Ved hvert Forsøg, der mislykkedes, kom han i Stemning som Lotterispilleren, der ikke kan begribe, at de kombinerede Nummere ikke vil komme ud. Hver Gang man paa ny skulde trække Prøver, var Olsen smilende, selvtillidsfuld, og udtalte som sin sikre Mening, at nu maatte det lykkes; der manglede jo kun et Haarsbred i, at Opfindelsen var gjort. Naar saa Prøven var trukken, og Guldet paa ny viste denne fortvivlede Tilbøjelighed til at sondre sig ud i matte og blanke Flader, blev han tavs og stille. Med et underlig haabløst Smil, med en eller anden tvungen Bemærkning om, at Ovnene var for smaa og Heden utilstrækkelig, stak han Prøven i Lommen og vandrede tidligere hjem end sædvanlig - men hans Gang var langsom og Hovedet bøjet. Saa gik der nogle Aftener, hvor han slet ikke kom, og hvor Onkel var gnaven, fordi han savnede ham. Saa kunde Klokkeren igen lyde lystig og fornøjelig som før, og naar han da traadte ind, skulde man ikke tro, at det var det samme Menneske, man havde for sig. Nu var alt paa ny Frejdighed og Haab. Han havde gjort en Forandring i den kemiske Formel, og nu maatte Forsøget endelig lykkes. Saa drøftedes der atter mellem Onkel og ham, og ved slige Lejligheder kunde han komme i en nervøs, feberagtig Ophidselse, som jeg aldrig havde kendt hos ham før. Overhovedet syntes hans Helbred at lide; han var bleven mager, og i hans klare, blaa Øjne var der af og til en sygelig Ild, som gjorde mig bange. Undertiden fo'r han op endogsaa 353 mod Onkel, og det var næslen rørende at se, dels hvorledes den gamle Mand tog disse Udbrud af Fortvivlelse, dels med hvilken Kærlighed Olsen stræbte at gøre sin Fremfusenhed god igen.

Dog var det næppe Spændingen alene, der bragte Olsen i denne Tilstand; ogsaa Forholdet til Arbejderne

blev mindre godt med hver Dag, der gik. Man vilde ikke taale Parvenue, nu da man saa', at det, som havde bidraget til at hæve ham, ikke blev til noget. Hertil kom, at derovre fra det Theilske Hus dukkede allehaande Rytter frem, som Jomfru Mortensen med megen Iver eksploiterede. Der taltes om, at Hørkræmmer Theil efter sit uheldige Fald vilde opgive sin Forretning og købe Ejendom i Skaane. Hertil knyttedes adskillige Bemærkninger om, at en skaansk Herremand, som havde en saadan Ejendom til Salgs, jævnlig kom i det Theilske Hus, og man sagde, baade paa Fabrikken og hos Øltapperen, at Johanna gik med i Købet. Jomfru Mortensen, der altid havde haft en Faible for Forlovelser, gjorde dette Emne til et stadigt Udgangspunkt for sin Konversation ved Tebordet, uden at jeg rigtig kunde komme efter, om det skete af Ondskabsfuldhed eller for at sondere Olsen. Naar denne med al sin Veltalenhed forklarede Onkel et nyt Punkt i Forsøgenes Række, kunde Jomfru Mortensen, ligesom hun vaagnede op af et lille Blund, stikke en Brand ud, som aldeles konfunderede ham. Naar han saa var gaaet fra Koncepterne, bad Jomfruen ham altid med megen Venlighed om ikke at lade sig forstyrre, og naar Olsen praktisk godtgjorde Umuligheden af at gaa videre, drog hun ham ubarmhertig ind i det skaanske Spørgsmaal, spurgte ham, om han havde set den rige von Piaten, og hvor mange svenske Skæpper Land der gik paa en Tønde dansk. Saa sagde Onkel i Almindelighed, at Svenskeren var en Vindbeutel, hvilket bevirkede, at 354 Jomfru Mortensen pludselig blev ivrig Skandinav og fra Skaane gik lige til Halland og Blekingen, hvor Baron von Piaten ogsaa skulde have Ejendomme. Imidlertid sad Olsen som paa Gløder, og vore tidligere saa glade Aftener var forstyrrede. Til mig talte han i al den Tid kun sjældent - og aldrig om Johanna. Kun én Aften, da Jomfruen havde gjort ham Helvede usædvanlig hedt, fo'r han ud med et kort Godnat til Onkel, og da jeg fulgte ham ud paa Trappegangen, gav han sig til at græde som et Barn. Men pludselig lo han ganske højt, slog i Rækværket, saa det rystede, og sagde, at han vilde have Johanna, om han saa skulde tage hende med Magt. Derpaa fo'r han ned ad Trapperne, og jeg var ikke langt fra at tro, at han var paa Veje til at blive gal.

En Fordel skaffede imidlertid Olsens Forsøg; men den kom alene mig til gode. Onkel tog det ikke nær saa strengt med Lektierne; ja, han glemte somme Tider ganske at høre mig, og i al den Tid, han var sysselsat i Laboratoriet, var jeg overladt til mig selv. Saaledes stod jeg da en Eftermiddag nede ved Springet og var meget beskæftiget med at faa en Kobbertraad nedlagt paa Bunden af et stort Kar, med Fare for selv at komme til at danne den anden Del af Ledningen. I dette Kar havde jeg nedsænket en ikke ubetydelig Bunke Kvarts, Feldspat, Glimmer og Marieglas, kort sagt, de samme Bestanddele, som jeg havde brugt ved mit første, heldige Forsøg i Blankovnen, og som jeg nu haabede vilde skaffe mig et langt mere glimrende Resultat ad den vaade Vej, hvis jeg ikke selv gik denne forinden. Med Ærmerne smøgede op lige til Skuldrene og med en Straahat, der drev af Vand, fastgjorde jeg Kobbertraadene til de Jernbaand, som sammenholdt Karret; thi at der altid skulde være to forskellige Metaller paa den vaade Vej, havde 355 jeg allerede lært. Lige som jeg var i Færd med at forøge Dyngen med en Brosten, der saa' mig ud til ogsaa nok at kunne tages med, gik Porten op, og den unge Student, som jeg havde set hos Hørkræmmer Theil, han, som de kaldte Hjalmar, traadte ind. Han saa' sig først lidt usikker om og parlementerede med Rasmus, saa fik han Øje paa mig og gik lige hen imod mig.

"Du kender jo Hr. Falk, ham, der er Laborant her paa Fabrikken, ikke sandt?" spurgte han.

"Jo, det er min Ven," svarede jeg og lod Brostenen plumpe ned, saa Vandet stod i Vejret.

Hjalmar tørrede sig med sit Lommetørklæde og spurgte leende: "Kan du skaffe mig ham i Tale?"

"Nej," svarede jeg. "Han arbejder med Onkel; saa lukker de altid Døren af."

"Ja, det sagde Portneren," bemærkede Hjalmar, "men kan du ikke gaa ind og banke saa smaat paa Døren?"

"Nej," indvendte jeg, "for saa banker Onkel mig."

"Og han banker maaske ikke saa smaat," bemærkede Hjalmar.

"Nej," svarede jeg, "naar Onkel slaar, er det altid for Alvor. Men han gør det sjældent; kun naar jeg lyver, og naar jeg forstyrrer ham i Laboratoriet."

Der blev en Pause, i hvilken Hjalmar stirrede over mod de smaa, blyindfattede Ruder, saa spurgte han: "Kan du tie?"

"Jo," svarede jeg, "det kan jeg godt. Jeg fortæller det kun til Onkel, naar han siger, jeg skal sige det."

"Men dette maa du ikke sige til noget Menneske i Verden," sagde Hjalmar. "Vil du love mig det?"

Jeg tænkte efter, om det ikke stred imod den Lydighed, jeg var vant til at vise Onkel, og skønt min Samvittighed svarede jo, var jeg dog saa 356 nysgerrig efter at vide, hvad han egentlig vilde, at jeg lovede ubetinget Tavshed. Kvinder og Børn er meget svage lige over for Hemmeligheder.

"Ser du," sagde Hjalmar, idet han trak et sammenfoldet Papir med et stort Segl op af sin Brystlomme,

"Jeg har et meget vigtigt Brev, som ingen maa se, og som du endelig ikke maa gøre vaadt der ved Karret. Det Brev er til Hr. Falk - véd du, hvad et Kongebrev er?"

"Jo, det véd jeg godt," svarede jeg. "Det er et Brev fra Kongen; dem faar Onkel saa mange af, og jeg faar Seglene til min Seglsamling."

"Ja, men du maa ikke klippe Seglet af det," sagde Hjalmar ængstelig, men smilede alligevel. "Du skal gemme det under din Trøje, og naar du ser Hr. Falk, skal du give ham det og sige: Gentofte, Klokken syv. - Forstaar du? - Gentofte KL syv - slet ikke andet."

"Skal I ud til Gentofte?" spurgte jeg.

"Ja, vi skal ud og fange Aborrer," svarede Hjalmar. "Husk nu paa, hvad jeg har sagt; men fremfor alt, ikke et Ord til nogen anden - hører du?"

Med disse Ord gik Hjalmar og overlod mig at bringe Orden i Traadene, som Brostenen havde forstyrret. Delte var imidlertid ikke saa let, thi Brevet maatte jo ikke blive vaadt, og desuden maatte jeg passe paa, naar Olsen kom ud af Laboratoriet, før han gik hjem. At Kongen skrev til Olsen og sendte en Student med Brevet, forekom mig slet ikke underligt. Kongen havde jo talt med ham om hans Opfindelse, og alle Studenter stod jo i Kongens Livkorps, hvor Olsen engang havde været Fændrik. At de nu vilde tage til Gentofte og fange Aborrer, fandt jeg fuldkommen rimeligt; det vilde jeg ogsaa gøre, hvis jeg ikke havde Onkel og Madvig i Baghaanden - maaske kunde jeg dog komme med, naar jeg bad meget derom. Jeg veg ikke fra 357 Springet, og noget efter kom Jørgen haltende ud for at hente en Spand Vand. Han saa' mere sort og sodet ud end sædvanlig, Sveddraaberne trillede ned over hans Pande, og den gamle Hue sad paa Snur, hvilket gav ham et højst friskfyrstigt Udseende; men selv saa' han saa tvær og gnaven ud, at jeg uvilkaarlig spurgte ham, hvad der var i Vejen.

"Hvad der er i Vejen?" gentog han og lod den tykke Straale fuse ned i Spanden, saa Vandet flød over alle Bredder. "Ja, det maa han nok spørge om, Viggo. Før havde vi da Fred og Ro, dengang vi kun havde én Amministratør; men nu, da vi har en og en halv, véd man knap, om man tør vende sig i Sengen."

Jeg lod, som om jeg ikke mærkede denne Bitterhed, og spurgte: "Bliver I snart færdige?"

"Færdige?" gentog Jørgen og lattede paa Spanden. "Ja, det kan han jo spørge om derinde. I gamle Dage kunde man spise til Aften Klokken syv; men nu faar man vente til ni eller halvgaaen ti, om man ellers faar noget. Aa Jøsses, det er smaa Tider, vi lever i! Hvem der bare sad paa Pensionen!"

"Hvad bestiller I?" spurgte jeg.

Jørgen holdt nok af at faa sig en Passiar, navnlig naar det gik ind paa Kemiens Omraade. Han slog derfor Spanden ud for at fylde den paa ny og vedblev: "Ja, ser han, i Dag labererer vi; ja mænd gør vi saa, og det, saa de lyse Luer staar op gennem Skorstenen. Se, Amministratoren vil absolut trække den ud med Svovlbrænde; men det vil nu han, den anden, ikke. Saa sagde jeg, at vi kunde jo prøve at sætte lidt Amminijak til, for det gjorde vi altid i salig Amministrators Tid, og det lindede paa Materien. Men saa sagde han, dette herre nye Substitut, at jeg var et Asen og skulde holde min Mund. Se, det er aldrig blevet mig budt før, for jeg kan maaske nok saa meget af Haandelag, som han af Vindskibelighed. Nej, de gode, 358 gamle Tider, de er plat forbi; da hørte En dog paa, hvad En sagde!"

Med dette Hjertesuk tog Jørgen Spanden og lavede sig til at gaa; men jeg standsede ham og sagde: "Nej se, Jørgen, hvor det lyser gennem Ruderne! Det er jo ligesom der var Ildebrand. Hvor mange Ovne fyres der i?"

"Vi fyrer kun i én," svarede Jørgen, "i hende, den store; men det gaar ogsaa paa Kraft, kan han tro. Vi bruger baade Trækul og Koks, for han kan jo ikke faa det hedt nok. Men han kan tro, jeg skal hede hende for ham!"

"Naar der saa blot ikke gaar Ild i Skorstenen," sagde jeg.

"Ja, det bliver hans Sag. Jeg har aldrig set saadant et Brænderi før. Men gaar der Ild, var det heller ikke saa underligt, for hun er ikke bleven rensset, saa længe jeg har været her, og det er nu fem og tredive Aar; men det har hun heller ikke haft nødtigt; for vi har kun fyret smaat i hende med Trækul, og det gi'er ingen Os, det. Men revner hun, er det ikke min Skyld - for mig kan han derinde ryge ad Helvede til!"

Jørgen tog Spanden og haltede over Gaarden. Jeg fulgte med og sagde: "Kan du ikke sige til ham, Jørgen, at jeg gerne vilde tale med ham et Øjeblik? Jeg har et Brev til ham."

"Jo, nu skal vi se, at den Sekretær løber ud, fordi der kommer et Brev," svarede Jørgen. "Naar vi labererer, er han jo som gal; det er knap, man tør aabne sin Mund."

"Sig det alligevel, Jørgen!" bad jeg.

"Naa ja, Viggo, for hans Skyld faar jeg vel gøre det," sagde Jørgen mildere. "Han kan liste sig ind med mig i Amministratorens Guldstue; men han maa stille sig bag Døren, naar jeg lukker op, for ser hans Onkel ham, sker han nok en Ulykke." 359 Jeg sneg mig efter Jørgen, og saaledes naaede jeg ind i Laboratoriets forreste Rum, den saakaldte Guldslue. Her havde Olsens Haand endnu ikke formaaet at gøre nogen Forandring. De gamle Glas og Kolber stod sirlig ordnede paa Reolerne i Vinduesfordybningerne ligesom før. I det hvælvede Loft badede Diana sig med sine Nymfer - kort sagt, det var ganske som før; men over det hele laa en lyseblaa Taage, svag som den, der en Sommeraften kan lejre sig i Skovenes Dybder. Dog, den havde ikke Aftenens Friskhed; den var tung og kvælende, saa jeg ordentlig tog efter Vejret, da jeg traadte ind, og maatte tvinge mig for ikke at hoste. Jørgen, der var lige saa vant til denne Luft, som Fisken til Vandet, lukkede Døren op til det egentlige Laboratorium, og jeg benyttede Lejligheden til at smutte bag ved den; men da han lod den blive staaende aaben, for at den kunde skjule mig, kunde jeg gennem Revnen se alt, hvad der foregik derinde. Foran den gammeldags Ovn, der lyste i Skumringen, som var dens Fyrhuller røde, blinkende Øjne, stod Onkel og Olsen i Dragter, som ved første Øjekast gjorde mig bange. Et Par sorte Lædermasker med mørkeblaa Glas dækkede Ansigtet, og over deres Klæder bar de side Kutter af sort Glansshirting, der foroven endte i en Hætte, som var trukken ind under Masken. Det var ikke muligt at kende, hvem der var hvem, og i det halvmørke Rum, belyste af Ildens rødlige Skær og med de forunderlige Tænger, hvormed de af og til vendte og drejede paa Diglerne inde i Ovnen, log de sig ud som sorte Spøgelser, som Inkquisitionens Haandlangere, naar de gik til deres uhyggelige Gerning.

Jørgen satte Spanden ned paa Gulvet, greb til Fjerviften og sagde: "Her er en svær Hede, Hr. Amministratør!" 360 "Skal den Spand blive staaende midt paa Gulvet?" hørte jeg den ene spørge - Stemmen var Olsens.

"Nej, det skal den ikke, Hr. Labberant; men det kommer an paa Amministratoren, hvor den skal staa," svarede Jørgen arrig.

"Paa sin Plads!" lød Onkels faste Stemme. "Luk Døren, Jørgen, det trækker!"

Døren lukkedes, og i nogen Tid hørte jeg ikke andet end Lyden af de Skuffer Koks, som kastedes ind i Ovnen, og dennes knitrende Susen. Lidt efter gik Døren atter op, og en af de sorte Skikkelser stod saa pludselig for mig, at jeg forskrækket trykkede mig ind i Dørhjørnet.

"Hvad vil du mig, Viggo?" klang det med Olsens Stemme.

"Du maa tage den Maske af; jeg kan ikke lide at se den," svarede jeg. "Det er, ligesom du var død."

Olsen slog Hætten tilbage, lagde Masken paa Bordet og spurgte lidt heftig, men med dæmpet Stemme: "Hvad er der nu i Vejen, Viggo? Hvor tør du komme herind?"

"Jeg har et Brev til dig fra Kongen," svarede jeg.

"Fra Kongen?" gentog Olsen studsende. "Hvem siger, det er fra Kongen?"

"Jo, for det er et Kongebrev," svarede jeg, "og saa var der en Student, som bragte det; men i Aften maa du høre lidt tidligere op, for han sagde, at du skulde ud og fiske Aborrer Klokken syv i Gentoftø." 361

Olsen blev først rød, saa bleg, men spurgte blot: "Har du Brevet, Viggo?"

Jeg knappede min Trøje op og tog det store Dokument frem. Han greb det hastig og sagde: "Det er godt, Viggo, nu maa du gaa."

"Maa jeg komme med og fiske Aborrer?" spurgte jeg. "Jeg kan mine Lektier."

361

"Nej, du maa vente, til du bliver lidt større," sagde Olsen og stak Dokumentet i Brystlommen.

"Skal jeg virkelig gaa?" spurgte jeg tøvende.

"Ja vist, ja vist," gentog han og førte mig hen imod Døren. "Men tal ikke til noget Menneske om Brevet."

Han lukkede Døren op, og jeg tøvede et lidet Øjeblik med at gaa igennem den. Da tog han mig pludselig om Livet, løftede mig højt i Vejret og sagde med lav, men jublende Stemme: "Viggo, du er den mest velsignede Dreng, der kan gaa paa Guds grønne Jord, og i Aften er jeg det lykkeligste Menneske under Solen; men pille af maa du."

"Har du gjort Opfindelsen?" spurgte jeg, da han satte mig ned.

"Den er gjort," hviskede han, "jeg er aldeles sikker paa, at nu har jeg det. I Morgen, naar vi tager ud, skal du se Løjer. Purt, blankt og skinnende Guld alt sammen, bedre end om det var gjort af den bedste Polerer. Du véd ikke, Viggo, hvor jeg er lykkelig og glad. Solen, Vigg - -

— — "

Resten af Olsens Ord hørte jeg ikke. Alt svandt i et dumpt, drønende Brag, som fik Gulvet til at ryste under mine Fødder. Døren til Laboratoriet sprængtes og styrtede ind, Ruderne fløj klirrende og raslende ud i Gaarden, Kolber og Glas rullede mellem hverandre, og selv følte jeg mig som greben af en kæmpestærk Haand, der løftede mig op fra Gulvet og kastede mig ud gennem den aabne Dør. Da jeg atter halv bedøvet rejste mig op, var Olsen forsvunden, og ud af Onkels Laboratorium væltede der tunge, mørke Røgmasser. Ude fra Gaarden lød Skrig og Larm, Raab om Vand og Dundren paa Sprøjtehuset, hvor man sprængte Porten. Men i Onkels Laboratorium var alt forunderlig stille. Røgen væltede op som af en Skorsten, og jo længere 362 Stilheden varede, desto mere gruede jeg for at se derind - det båres mig for, at baade Onkel og Jørgen maatte være døde. Jeg tumlede ud i Gaarden, og det første, jeg saa', var Onkel, der, støttet af Olsen og et Par andre, blev bragt hen til Springet. Arbejderne stimlede omkring ham, saa at jeg slet ingenting kunde se, og lige i samme Øjeblik kom en anden Gruppe til Syne. Det var Keifler, Peiter og nogle andre, som langsomt kom bærende med Jørgen. Han saa' frygtelig ud. Blodet dryppede paa Jorden, og idet han førtes forbi mig, syntes jeg, at han slet intet Ansigt havde - det var kun en eneste, sort Masse. Nu kunde jeg ikke mere. Lindetræet, Springet - alt drejede rundt for mig i store Kredse, og med det Udraab: "Onkel, jeg dør!" styrtede jeg bevidstløs til Jorden.

Da jeg atter vaagnede, stod Olsen bøjet over mig og badede min Pande med Vand. "Gud ske Lov, han lever dog!" hørte jeg ham sige. Jeg greb hans Haand og stirrede forvirret omkring mig. Det var, ligesom jeg vaagnede op af en uhyre dyb Drøm, som om jeg aldeles ingen Fortid havde haft. Mit Blik faldt hen imod Laboratoriet, hvor hvide Dampe endnu langsomt steg i Vejret, og hvor Dinger tillige med Brænderifolkene af al Kraft brugte Fabrikkens Sprøjte. Jeg bestræbte mig for at huske, hvad der var foregaaet; men det var, som om Evnen til at fastholde og sammensætte Begivenhederne var mig fratagen. Jeg huskede kun, at Olsen havde haft en sort Maske. Men da i det samme en Droske kom rullende ind i skarpt Trav, lysnede det paa én Gang op for mig. Alt, lige til det mindste Træk, stod i en drømmeagtig, men dog skærende Virkelighed, og med det Udraab: "Onkel er død!" segnede jeg atter tilbage.

363

Attende Kapitel. Min Opdagelse.

Ulykken har, naar den kommer brat, en bedøvende Virkning. Man vil ikke tro paa den, man griber sig selv hvert Øjeblik i den Tanke, al det er umuligt, og samtidig dermed kaster det skete sit fulde, klare Virkelighedslys ind i Ens Sind, saa at det skærer lige til Sjælen. Kommer saa Natten, Trøsteren for de martrende Tanker, indtræder der et omvendt Forhold. Virkeligheden genspejler sig, men som Drøm; dens Lys er nu dæmpet, og samtidig dermed har man den trøstende Bevidsthed, at man drømmer. Derfor staar, naar man vaagner, det skete ikke straks i Virkelighedens Lys, det bygger sig først stykkevis op for Erindringen; men saa kommer der et Øjeblik, hvor det bryder frem, fuldt og klart, og saa er det, at det griber med Rædsel.

Saaledes gik det mig Natten efter hin ulykkelige Begivenhed. Vel var jeg ikke bleven saaret ved Eksplosionen; men jeg havde dog faaet et saa betydeligt Stød, at den ene Besvimelse fulgte oven paa den anden. Om Onkel var død, vidste jeg ikke. Natten gik hen i forvirrede Feberdrømme. Stadig saa' jeg den blussende Ovn og de sorte Skikkelser med de hæslige Masker. Saa kom Jørgen haltende med Fjerviften og sagde, at han havde kommet Krudt i Ovnen for at feje "Laberanten" af Vejen. Af og til var det, som om alt stod stille, som jeg gik i lyse og fredelige Egne, hvor Solen skinnede og Fuglene sang. Da fik jeg et Øjeblik Hvil og syntes at se Johannas Ansigt titte frem bag Træerne. Men saa kom de stygge Syner igen. Ovnen blev gloende, den fik et rødt, menneskeligt Ansigt, af 364 hvis Mund en tyk, sort Røg væltede ud, og den løb efter mig paa et Par uhyre Hønsen for at opsluge mig. Da syntes jeg, at jeg i den vildeste Flugt, og ligesom baaren af Vinger, fo'r af Sted gennem alle Fabrikkens øde, uhyggelige Lofter. Naar saa Ovnen var mig allernærmest, naaede jeg en Trappe, ad hvilken jeg hovedkulds styrtede mig ned i en saa uhyre Dybde, at jeg vaagnede derved. Naar jeg da laa vaagen, stirrede jeg med ængstelig bankende Hjerter paa det svage Lysskær, der sneg sig ind ad Dørsprækken. Derinde vidste jeg, at Onkel laa. Jeg kunde ogsaa huske, at der var kommen en Vaagekone og to Læger, og at den ene af dem havde haft en Forbindkasse med - men om

Onkel var levende eller død, kunde jeg derimod ikke erindre, og hver Gang Angesten herover greb mig, faldt jeg paa ny hen i en halv besvimelsesagtig Tilstand. Henimod Morgenstunden kom en fast Søvn, og jeg vaagnede først derved, at Jomfru Mortensen stod ved min Seng og sagde, at Onkel ønskede at se mig. Det var, ligesom en uhyre Sten blev lettet fra mit Hjerte ved disse Ord. Hastig klædte jeg mig paa, og skønt jeg hist og her følte mig ligesom lamslaet, kunde jeg dog uden synderlig Anstrengelse naa ind i Værelset ved Siden af.

Men hvilken uhyggelig Følelse greb mig, idet jeg traadte ind og langsomt nærmede mig hans Seng. Værelset var mørkt. Gardiner og Tæpper holdt selv den sidste Rest af Dagslyset borte, og kun en lille, svagt brændende Lampe udbredte saa meget Lys, at man kunde se, hvor man gik. Stuen selv lugtede af Moskus. Blodige Haandklæder laa rundt om, og i Onkels højryggede Lænestol sad Vaagekonen og sov med en Medicinflaske paa Skødet. Onkel selv laa med Hovedet saa omvundet af Bind, at han ikke var til at kende, og da jeg traadte ind, rørte han 365 sig slet ikke, men sagde med en hel anden Stemme, end ellers, blot de Ord: "Er det dig, Viggo?"

"Ja, Onkel," sagde jeg og brast i Graad.

Han gjorde en Bevægelse for at faa den ene Haand ud af Sengen; men det skete kun med stor Anstrengelse, og da jeg greb den, var den brændende hed. Han trykkede min Haand og spurgte svagt: "Hvorledes har du det, Viggo?"

"Jeg er ganske hel, Onkel," hulkede jeg. "Jeg fik ingenting."

"Gud være lovet!" udbrød han og drog Haanden til sig. Saa laa han atter stille hen, kun af og til kom hans matte Haand frem for at trykke min, og saaledes sad jeg i maalløs Bedrøvelse vist over en Time, indtil Jomfru Mortensen kom og hentede mig.

Af hende fik jeg den hele Sammenhæng at vide. Ovnens var sprungen, fordi "det gale Menneske" havde befalet Jørgen at fyre i, saa stærkt han kunde - "og saa maatte den jo revne," sagde Jomfruen. Onkel havde, et Øjeblik før Ovnens sprang, været saa uforsigtig at tage sin Maske af, men var mærkværdig nok ikke bleven ramt, "skønt Stykkerne fløj omkring saa tæt som Fyld af en Fjerdyne." Derimod havde et af Stykkerne ramt et Glas med "Kalvelud", forklarede hun, "og denne havde sprøjtet Onkel i Ansigtet, saa han hverken kunde se eller høre, og hans ny Frakke, som var saadan et dyrt Stykke, var bleven ligesom mølædt af det Djævelskab; det aad sig jo igennem som en Slik, hvad det saa traf paa. - Havde Administratoren ikke haft Brillen," lagde hun til, "saa havde han nu ikke haft Øjne, og havde han ladet den Fyr gaa for den, han var, dengang han kom og vilde hænge sig, saa havde det hele nu været ganske anderledes, og man havde ikke behøvet at have alt det Rend for den Sags Skyld. - Men," endte Jomfruen, "det 366 kommer der ud af, naar man vil friste Vor Herre og gøre sig klogere, end han vil have En. Havde Administratoren læst saa meget i Biblen, som han er gaaet paa Laboratoriet, saa havde Vor Herre nok sparet ham for den Ulykke."

Nede paa Fabrikken fik jeg imidlertid et Par Dage efter en ganske anden Forklaring. Ovnens var sprungen, ikke af Hede, men af en eller anden uforklarlig Grund; thi Eksplosionen havde været saa stærk, som om Sprængningen var sket ved Krudt. Nogle mumlede om, at Jørgen paa egen Haand havde sat Ammoniak til Guldopløsningen og derved forvandlet den til Knaldguld, en af de farligste, eksploderende Forbindelser. Hvis dette var Tilfældet, havde han bødet haardt for sin forfængelige Lyst til at agere Kemiker; thi et Brudstykke af Ovnens havde ramt ham saa haardt i Ansigtet, at han bevidstløs var bleven bragt paa Hospitalet, hvor han endnu ikke havde været i Stand til at give nogen Forklaring. Onkels Tilstand var ogsaa meget betænkelig. En Retort med Kalilud var bleven sprængt, og dette ætsende Stof havde overstænket ham saaledes, at Klæderne næsten var faldne af Kroppen paa ham. Han havde faaet mange Saar paa Ansigt og Hals, og noget af den farlige Opløsning havde desværre fundet Vej til begge hans Øjne. Der var en højst begrundet Frygt for, at han vilde blive blind; men hvis Synet blev reddet, vilde dette navnlig skyldes Olsen, som, inden Lægen kom, havde anvendt passende Midler for at neutralisere Ætsstoffet. Olsen var den eneste, der ligesom ved et Vidunder var sluppen for enhver Beskadigelse; men skønt alle var enige om, at han havde handlet med stor Konduite, kunde jeg dog tydelig mærke, at den skete Ulykke i høj Grad havde forøget Misstemningen imod ham, og at man tilskrev ham Skylden, uden at man egentlig kunde angive hvorfor.

367

Det var en svær Tid, der nu fulgte, dobbelt svær, fordi den faldt midt i den varme, lysende Sommer, hvor alt indbød til Frejdighed og Glæde. Onkels Hus, der aldrig havde udmærket sig ved nogen særlig Livlighed, var nu stille som en Grav, og Jomfru Mortensen, som aldrig havde vist nogen Blidhed imod mig, behandlede mig nu, da hun ikke havde Onkel at frygte, snart med Ligegyldighed, snart med Haardhed. Hver Aften, naar Vaagekonen var kommen, trak hun sig tilbage paa sit Kammer med den Bemærkning, at nu havde hun slidt nok, og da jeg en Dag bedrøvet spurgte hende, om hun bad for Onkel, bankede hun mig i Hovedet med sit Jernfingerbøl og sagde, at hun skulde "be'e" mig.

Saa sad jeg da hver Aften i de dejlige, lyse Nætters Tid ganske alene i den store Dagligstue og lyttede længselsfuld til Drengenes Jublen, naar de legede nede paa Gaden, eller ogsaa stirrede jeg bedrøvet over til

Johannas Vinduer; men de var oversmurt med Kridt - ikke et Menneske lod sig se. Naar da Skumringen faldt paa, og alt i Stuen tabte sin Glans og Farve, indtil Mørket lidt efter lidt hyllede sig omkring det hele og gjorde det umuligt at skelne selv de nærmeste Genstande, da tænkte jeg paa, at saaledes drog nu ogsaa Mørket tættre og tættre hen over Onkels Øjne, og at den Dag maaske vilde komme, hvor jeg skulde være den, der maatte se alt for ham og fortælle ham alt, ligesom Olsen gjorde ved sin blinde Moder. Saa lukkede jeg selv Øjnene og prøvede, hvor meget man kunde gøre, naar man var blind; men hver Gang jeg kom til det Resultat, at selv de mindste Ting næsten var umulige at udrette, bad jeg ret inderlig til Vor Herre, at han vilde skaane Onkels Syn, og lovede tillige, at hvis Onkel blev blind, vilde jeg altid tale Sandhed og aldrig bedrage ham, saaledes som Olsen gjorde ved sin Moder.

368

Fjorten lange Dage gik saaledes hen. Paa den femtende erklærede Lægen, at Faren var overstaet, og at Patienten nu behøvede en, som kunde forkorte ham Tiden ved Læsning eller Samtale. Jomfru Mortensen smilede over hele Ansigtet og hentede sin store Spændebibel, som jeg rigtignok aldrig havde set hende læse i, men vel benyttede som Fodskammel, naar Gulvet var vadsket. Med denne i Favnen gik hun triumferende ind til Onkel og foreslog ham to Timers Bibellæsning hver Aften; men lidt efter kom hun tilbage i en højst oprørt Tilstand - Onkel havde forlangt Berlingeren og Olsen. Denne sidste kom øjeblikkelig og var fra nu af næsten uophørlig derinde; men uagtet jeg ofte hørte ham le og tale spøgende med Onkel, var der dog over hele hans Væsen kommet et kendeligt Udtryk af Forsagthed. Hver Gang han forlod Onkel, gik han tavs gennem den store Dagligstue, nikkede blot til mig og lukkede sig saa inde paa sit Værelse, som han ikke forlod, før han den næste Dag begyndte sin lidet opmuntrende Vandring paa Fabrikken.

Mig derimod bragte Lægens Erklæring hele mit tabte Mod tilbage. Jeg talte Timerne til den Dag, da Onkel skulde have Lov til at sidde i sin store Lænestol, og næppe havde Jomfruen om Eftermiddagen trukket sig tilbage, før jeg opgav baade Cæsar og Livius, for at vove mig paa nye Togter i den gamle Fabriks talrige Smuthuller.

Saaledes hændte det, at jeg en Eftermiddag iagttog de Arbejdere, som var i Færd med at rydde Kvartskælderen. Med megen Interesse saa' jeg paa, hvorledes de trillede den ene Trillebør op efter den anden, og da Seksklokken havde ringet Folkene til Opbrud, besluttede jeg selv at undersøge Kælderen, saa meget mere, som jeg nu ikke behøvede at frygte Onkel og kun havde at gøre med Rasmus, der efter noget Vrøvl overlod mig den store 369

Gaardlygte til min Opdagelsesrejse. Forsynet med denne steg jeg ned i den dybe, fugtige Hvælving og saa' med Gysen de Ødelæggelser, som Eksplosionen havde foraarsaget. Hele den Del af Loftet, hvor Ovnens havde staaet, var brudt igennem og styrtet ned, saa at man kunde se lige op i Onkels Laboratorium. Kobberrøret, der fra Ovnens havde ledet Asken ned i Kælderen, var revet løst og saa' ud, som om en havde moret sig med at blæse det op til en Trompet. Jeg stirrede efter Nonnernes Kasse. Den ene af Lænkerne hang endnu ved Loftet; men Kassen selv laa væltet henne i Hjørnet af Kælderen. I denne Stilling tog Kassen sig saa besynderlig ud, langt mere besynderlig, end dengang den hang under Loftet; thi alle Figurerne stod nu paa Hovedet og var dobbelt vanskelige at hitte Rede i. Uvilkaarlig faldt den Drøm mig ind, som Olsens Moder havde fortalt, og mere end nogen Sinde før opstod det Ønske hos mig at komme paa det rene med, hvad der egentlig var i Kassen. Men denne Opgave var ikke saa let at løse. Først ved Hjælp af et Koben lykkedes det mig at faa den tunge Metalkasse vendt om; men det gav en hel underlig Lyd i den, dengang jeg gjorde det. Meget omhyggelig undersøgte jeg nu ved Skinnet af Lygten den Aske, som var styrtet ud; men Udbyttet var ganske det samme, som da jeg havde været der med Olsen. Jeg fandt nogle smaa Kulstykker, nogle forvitrede Glasskaar, og endelig et sammenrullet Stykke Papir, som var brændt igennem hist og her; men hvad der forundrede mig var, at Ordene paa dette Papir var trykte med røde Bogstaver, ligesom i den Bog Cyprianus, hvoraf gamle Hans havde set et Eksempel i Køge, og som ingen kunde læse uden Smeden og Provsten i Lellinge. Bladet syntes for saa vidt at høre til denne mærkværdige Bog, som jeg heller ikke kunde læse et eneste Ord, og gamle Hans 370

havde fortalt mig, at naar Smeden læste, satte Fanden Fingrene imellem for at chikanere ham, og hvor han havde gjort det, var Bladene altid ligesom brændte. Jeg stak derfor denne Mærkværdighed i min Trøjelomme for ved Lejlighed at forelægge Olsen den; men da jeg i Halvmørket endnu en Gang lod min Haand glide hen over Kassens Bund, stødte den imod en rund Knap, som sad lige i Midten. Den lod sig hverken rokke til højre eller venstre; men da jeg tilfældig prøvede at trykke paa den, gav den ligesom et Knæk, og i det samme sprang en lille Laage op med en saadan Kraft, at den kastede mig baade Støv og Aske lige i Øjnene. Overraskelsen var saa stor, at den næsten gjorde mig bange. Det var ligesom Kassen var bleven levende, og det var med en Del Overvindelse, at jeg tog mig saa meget sammen, at jeg stak Haanden ned i det hemmelighedsfulde Rum. Dette strakte sig igennem hele Kassens Længde, men syntes at være lige saa tomt som Kassen selv, og først da jeg trak Haanden tilbage, kom jeg til at røre ved en underlig glat Tingest, der laa i det ene Hjørne. Halvt i Angest, halvt i spændt Forventning trak jeg den op gennem Aabningen og saa', at det var en gammeldags Flaske med en indsleben Glasprop, der foroven endte med en Løve. Flasken selv var gjort af lyserødt Glas, der hist og her spillede i alle Regnbuens Farver, og var til Hælvten fyldt med et lysebrunt Pulver, der var saa forunderlig tungt, ligesom Bly. Det slog mig imidlertid som noget mærkeligt, at de Glasskaar, jeg havde fundet i Asken, ogsaa var lyserøde, og ved at sammenligne dem med Flasken saa' jeg, at Farven var den samme. Rimeligvis havde der været to Flasker, hvoraf den ene havde ligget i det

gennembrændte Papir; men da Lygten truede med at gaa ud, blev jeg nødt til at forlade 371 Kælderen og steg atter op til Dagslyset, meget tilfreds med mine antikvariske Undersøgelser.

Da jeg havde bragt min Skat i sikker Forvaring i mit Privatlaboratorium oppe paa Loftet, frembød der sig en uforudset Vanskelighed, som foreløbig lagde store Hindringer i Vejen for Undersøgelsen af dens Indhold. Tiden og det Stof, som Flasken indeholdt, havde i Forening kittet Proppen saa fast til, at den ikke lod sig tage af, og hele Resultatet var, at jeg fik mine Hænder oversaaede med smaa Glasskæl, der glimtede som Perlemoder; men den lyserøde Løve blev urokkelig siddende og syntes at stirre paa mig med udfordrende Blikke. Jeg tænkte paa at slaa Flasken itu; men Frygten for, at den maaske kunde give sig til at springe i Luften, bevirkede, at jeg gemte den i en Urtepotte, saa meget mere som jeg lige havde læst Sagnet om Asmodæus og deraf lært, at man skal være forsigtig med alt, hvad man faar paa gamle Flasker, naar disse ikke har Salomos Segl. Olsen kunde jeg desværre den Aften ikke komme til at tale med, thi han læste højt for Onkel, og da jeg næste Dag kom fra Skole, hørte jeg, at han, i Fabrikkens Anliggende, havde foretaget en Udflugt paa en fjorten Dages Tid, et sikkert Tegn til, at det begyndte at gaa bedre med Onkel, der allerede var kommen saa vidt, at han med et Læseglas kunde begynde at stave sig gennem Berlingeren. Til ham turde jeg imidlertid ikke betro mig - han maatte jo ikke vide, at jeg igen havde været i Kvartskælderen - og desuden forekom det mig, at Olsen var den, der var nærmest til at se min Skat. Hver Dag gik jeg i al Hemmelighed op i mit Laboratorium, og hver Gang jeg saa' paa den lyserøde Glasflaske med dens underlige, gammeldags Form, den siddende Løve paa Proppen, og dens vægtige Indhold, gik det mere og mere op for mig, at jeg nu bestemt havde fundet det rigtige, 372 og at det vilde være en smal Sag for mig at hjælpe Olsen paa Gled. Aldrig havde jeg ventet hans Tilbagekomst saa længselsfuldt som nu, og med hver Dag blev min Begærlighed efter at aabne Flasken større og større. Endelig besluttede jeg, at hvis han ikke kom til Søndag, vilde jeg vove Forsøget alene.

Søndagen kom, men uden Olsen, og alt syntes at stille sig særdeles gunstigt for mit Forehavende. Onkel havde faaet Lov at køre ud et Par Timer i Middagsstunden, og Jomfru Mortensen skulde til et lille Sold i Abel Kathrines Stiftelse oven paa Gudstjenesten. Stupigen havde Besøg af sin Kæreste, og Kokkepigen, i hvis Kammer jeg altid beundrede et Kunstværk, der forestillede Amor, som rister Hjerter i en Løvhytte over en Tøffel med Gløder, var rimeligvis beskæftiget med at smykke sig i Gudens Tjeneste; thi hendes Dør var lukket, og Nøglen sad indvendig. Jeg havde saaledes hele Huset, Køkkenet iberegnet, til min Disposition, og da jeg havde tabt Lysten til at gaa videre ad den vaade Vej, sneg jeg mig ind i Onkels Værelse for at se, om der ikke skulde findes et elier andet, som kunde være tjenligt til det store Forsøg.

Vel vidste jeg, at det var Helligbrøde at røre noget paa Onkels Bord, og at Følgerne kunde blive gyselige; men Lysten til at eksperimentere var vakt, og den var stærkere end Frygten. I al Hast erobrede jeg derfor et Bundt Svovlstikker, Onkels Spirituslampe, hans Blæserør og nogle Stykker Porcelæn, der havde tjent som Prøver, og forsynet med disse uvurderlige Skatte sneg jeg mig op paa Loftet med den Hensigt at slaa Flasken itu og prøve, hvad den indeholdt. Skæbnen syntes ogsaa den Dag at ville føje mig i alting. Da jeg kom op paa Tagkammeret, saa' jeg, at jeg havde glemt at sætte Urtepotten over Flasken, som laa midt paa Gulvet i Solskinnet; men 373 hvad der var det forunderligste var, at nu sad Proppen ganske løs. Ja, det var endogsaa, som havde den skudt sig noget i Vejret, og det brune Pulver, der var ganske varmt af Solen, havde ogsaa skiftet Farve. Det var nu mere violet end brunt.

Ikke uden en vis Ængstelighed aabnede jeg Flasken og kiggede ned i dens lange, smalle Hals med en Følelse, som var den et ladt Bøsseløb. Flasken lod imidlertid til at være en særdeles skikkelig Flaske; thi der kom hverken nogen Aand eller Dunstskikkelse ud af den, men kun en ejendommelig stikkende Lugt, der meget mindede mig om Lugten i Onkels Laboratorium paa den Dag, da Ovnen sprang. Dog lod jeg mig ikke forskrække. Jeg huskede tydeligt, hvorledes Olsen havde baaret sig ad i Sluttoriet, og havde kun én Tvivl, nemlig den, hvor vidt man kunde bruge Torskelevertran i Stedet for Lampeolie. Det viste sig imidlertid, at Pulveret hang meget godt fast ogsaa ved Hjælp af dette, og skønt Lugten ikke var behagelig, fik jeg dog den ene Prøve smurt ind efter den anden - paa Næsen kom der ogsaa noget - og jeg belavede mig nu til den store Begivenhed at blæse med Blæserøret. Her viste sig en uforudset Vanskelighed, som nær havde stoppet Eksperimentet i dets Gang og derved tilføjet Videnskaben et ubodeligt Tab. Onkels Blæserør var forstoppet, og uagtet jeg anvendte mine Lungers fulde Kraft, var det mig ikke muligt at faa Luft i det. Saa tog jeg da min Kridtpibe, knækkede Stilken af, tændte Lampen og gav mig til at puste. Flammen veg ud i en lang, svagt lysende Spids, og nu rettede jeg denne lige mod den ene af Prøverne, som jeg holdt fast med en Knibtang. Luen slikkede og dansede hen over Stykket, som straks skiftede Farve og blev rubinrødt. Jeg pustede paa ny, saa det dundrede i mine Tindinger - det rubinrøde antog mere og mere et gulligt 374 Bronzeskær; men nu havde jeg næsten intet Vejr mere. Med den sidste Anstrengelse pustede jeg paa ny; da var det, som gled der en Skygge bort under den bronzeagtige Hinde, og lige med ét, som skete del ved Trylleri, blinkede det klare, blanke Guld mig i Møde. Jeg tabte Kridtpibestilken af lutter Forskrækkelse og brændte mine Fingre ved at gribe efter Prøven, som fulgte bagefter. Saa jublede det op i mig, saa at jeg var nær ved at raabe Hurra og sparke til Spirituslampen, der endnu stod brændende paa Gulvet; men i samme Øjeblik faldt Jubelen og Glæden fra Kogepunktet lige ned til Nul, mit Blod stivnede til Is - thi det var Onkel, som stak sit Hoved ind ad den lave Dør, der førte til mit hemmelige Laboratorium; det var Onkels nye, sorte Brillen, som med en ubehagelig Vedholdenhed stirrede lige paa mig, og det var Onkels Stemme, som i sin bekendte gamle Tonart spurgte: "Men hvad er det for Narrestreger? Hvad bestiller du her paa Loftet, Viggo?"

Jeg havde i dette Øjeblik hellere set Haj fisken i Onkels Laboratorium blive levende, og svarede skælvende: "Jeg laver Guld, Onkel; men det er bare for Løjer!"

"Saa er det vel ogsaa for Løjer, at du har taget mit Blæserør og min Spirituslampe?" spurgte Onkel strengt, idet han bukkede sig ind under den lave Dør og opmærksomt betragtede alle mine Apparater. Jeg stod som sønderknust; thi jeg vidste, hvad der ventede, og havde aldrig anet, at Onkel af sig selv skulde finde herop.

"Hvad er alt dette Roderi, du har heroppe?" spurgte Onkel igen og betragtede opmærksomt Glasset med Skarnbasserne og Kobbertraadene.

Jeg syntes, der var noget mindre haardt i hans Stemme, og sagde lidt mere frejdig: "Det er mit Laboratorium, Onkel!"

375

"Ah!" sagde han med sin spidse Betoning. Derpaa bukkede han sig ned, greb den lyserøde Flaske og holdt den op imod Lyset.

Jeg følte, at det kneb, men sagde ingenting. Onkel vedblev at vende og dreje Flasken i den Lysstraale, der strømmede ind igennem det knobrede Glas i Taget. Det var, som kunde han læse en hemmelig Skrift i de Aarer og Revner, der løb over det forvitrede Glas. Hans Ansigt blev mere og mere alvorligt, Trækkene om hans Mund mere og mere bestemte, og pludselig spurgte han: "Hvad er dette her, Viggo?"

Jeg følte, at det var ude med mig, og stammede forskrækket: "Det - det - er Nonnepulver, Onkel."

"Nonnepulver?" gentog han og hældte lidt ud i Haanden. "Hvor har du fundet det, Viggo?"

"Nede i Kvartskælderen. Det laa i Kassen; for nu er den falden ned."

Onkel lod Flasken synke, bøjede Hovedet og stirrede tankefuld ned mod Gulvet. Saa længe blev han staaende, og saa betagen syntes han at være i sin egen Tankeverden, at jeg til sidst ængstelig spurgte: "Er du syg, Onkel?"

Han saa' paa mig med et Blik, som havde han været langt borte, og sagde: "Hvad er Klokken, Viggo?"

"Den er vist tre, Onkel," svarede jeg forundret.

Han bukkede sig ned for at tage Proppen med Løvehovedet op, og derved faldt hans Øje paa Prøven. Han saa' paa den, som om han ikke vilde tro sine Øjne og spurgte tvivlende: "Var der Guld paa dette Stykke Porcelæn, Viggo, dengang da du tog det paa mit Skrivebord?"

"Nej, Onkel," svarede jeg med dulgt Stolthed, "det har jeg lavet."

Han vendte og drejede Prøven i Sollyset, ligesom 376 han havde gjort ved Flasken, tog en Kniv op og prøvede, om Guldets virkelig sad fast, og sagde derpaa blot de Ord: "Følg med, Viggo!"

Jeg fulgte ham skælvende, thi jeg vidste ikke, om det gik til Henrettelse eller Benaadning. Men da vi var gaaet forbi Onkels Værelse, hvor Spanskrøret sad bag Spejlet, aandede jeg betydelig friere. Uden at veksle et Ord gik vi ned ad Trappen og ud i Gaarden, hvor Onkel befalede Rasmus at bringe Jernkassen op i Guldstuen foran Laboratoriet. Her lagde han Flasken og Prøven fra sig, lukkede det Jernskab, der gemte Fabrikens Arkiv, op og udtog en Pakke gamle, gule Papirer, som var omvundne med en lysegrøn Silkesnor, hvori der hang et stort Vokssegl. Saa aabnede han Pakken og satte sig til at læse med en saadan Betagenhed, at Rasmus tre Gange spurgte, om han maatte gaa, inden Onkel sagde ja. Da han endelig rejste sig op, var det kun for at aflaase Guldstuens to Døre. Derpaa gav han sig atter til at læse - det var, som han aldeles ikke huskede, at jeg var til Stede. Dette varede vist en god Time, under hvilken jeg havde rigelig Lejlighed til at angre mine kemiske Forsøg. Pludselig rejste Onkel sig, lagde Papirerne ind i Jernskabet igen, og rullede derpaa begge Gardiner ned, saa der næsten blev ganske mørkt i Værelset. Halv forskrækket, halv forbavset stirrede jeg paa disse Forberedelser; men jeg havde nær tabt baade Næse og Mund, da Onkel vendte sig imod mig og sagde: "Tænd en Ovn, Viggo!"

Dette var en Ære, som aldrig var falden i min Lod, og skønt jeg tidt havde set Jørgen gøre det, var jeg i Øjeblikket saa befippet, at jeg greb til Pusleren uden at have noget at puste til.

"Fyrrespaaner først og saa Trækul," sagde Onkel. "Spar ikke paa Fjerviften, Viggo!"

Jeg lavede Ovnen til saaledes, som jeg havde 377 set Jørgen gøre det, og medens jeg gjorde dette, saa' jeg, at Onkel hældte noget af Nonnepulveret i en Skaal, rev det ud med Terpentin og overstrøg tre Prøver dermed. Derpaa lagde han disse ned i en lille, trekantet Lerdigel, som han lukkede med et Laag og satte ned mellem Trækullene. Men idet han gjorde dette, vendte han sig imod mig og spurgte: "Hvorledes bar du dig

ad deroppe?"

Jeg fortalte ham, hvad jeg havde set Olsen gøre i Slutteriet, og at jeg havde gjort det ganske paa samme Maade. Han hørte opmærksomt paa mig og spurgte til sidst: "Er du ganske vis paa, Viggo, at der hverken kom noget Knald eller Forpufning, dengang det forandrede Farve?" Jeg svarede, at saaledes havde det gjort hos Olsen, men at jeg ikke havde mærket det ringeste. Det var blevet blankt ligesom ved Trylleri.

"I Guds Navn da!" sagde Onkel med en vis Højtidelighed og trykkede Digelen dybere ned mellem Kullene. Derpaa greb han en Svovlstik, rakte mig den og sagde: "Nu kan du tænde, Viggo!"

Jeg fandt dette uhyre morsomt, men endnu morsommere blev det, da Onkel for en Sikkerheds Skyld gav mig Lædermasken paa og stak mig den store Fjervifte i Haanden. Selv tog han ogsaa en Maske, og medens jeg viftede, saa Gnisterne sprang og Kulstøvet fløj mig om Ørerne, stod Onkel ganske stille med Armene over Kors og saa' paa det hele. Pludselig greb han en Jerntang, nappede den hvidglødende Digel ud af Ilden og dykkede den ned i en Spand med Vand, saa at de hvide Damp med en sydende og hvislende Lyd stod højt i Vejret. Derpaa tog han Digelen op, aabnede den og trak en af Prøverne ud. Jeg bævede af Glæde - den var blank af det klareste Guld.

Onkel undersøgte først den ene Prøve, saa den anden og endelig den tredje - alle var de blankere 378 end det Guld, jeg havde set paa Polererstuen. Jeg antog, at der vilde komme en eller anden beundrende Udtalelse om min Dydighed, og blev derfor ikke lidet forundret, da Onkel noget koldt spurgte: "Holder du af Falk, Viggo?"

"Ja, Onkel," svarede jeg, "det gør jeg rigtignok."

"Du vil ikke gøre ham ulykkelig?" spurgte Onkel. "Vil du vel?"

"Nej, Onkel!" svarede jeg bestemt.

"Godt!" sagde han og kastede Prøverne hen i den Affaldsdyng, der laa under Vadsken. "Hvis du ikke vil gøre ham ulykkelig, saa ti med, hvad du har fundet og set. Du har Held med dig, Viggo; men hvad der er til Held for den ene, kan være til Ulykke for den anden - mærk dig det. Fandt du ellers noget i Kassen?"

Jeg rakte Onkel det beskrevne Blad. Han studsede ved at se det, foldede det ud, læste det langsomt og lagde det ved Siden af den hemmelighedsfulde Flaske. Derpaa pakkede han begge Dele ind, forseglede Pakken og lagde den tilligemed de gamle Papirer ind i Jernskabet, som han derpaa omhyggeligt aflaaede. Jeg stirrede ganske forstenet paa alt dette - jeg forstod ikke et Ord deraf, men havde jo rigtignok haabet, at min Opdagelse skulde sættes i Aviserne og ikke i Jernskabet. Onkel gik et Par Gange med Armene over Kors op og ned ad Gulvet, saa satte han sig i den gamle Læder-Lænestol med de mange Guldsøm, trak en af de højryggede Stole hen ved Siden af sig og sagde: "Kom herhen, Viggo. Jeg har noget at fortælle dig."

Jeg kravlede op paa Stolen. Onkel klappede mig paa Hovedet, nikkede mere venlig til mig end sædvanlig og sagde derpaa: "De Eksperimenter, som vi har haft for, og som jeg ser, at du har lagt Mærke til, Viggo, er ikke nye. Vi er tværtimod paa Spor efter en Hemmelighed, der hører med til Fabrikkens 379 ældste Historie. Jeg siger udtrykkelig, at vi er paa Spor; thi der er et Punkt, hvor alle Bestræbelser hidtil har vist sig frugtesløse. Den røde Flaske med det violette Pulver, som du har fundet, bekræfter paa en besynderlig Maade en Række Omstændigheder, som jeg vel kendte af de ældste Dokumenter i Fabrikkens Arkiv, men som jeg hidindtil ingen Vægt har lagt paa, fordi mange Udtryk forekom mig tvetydige, og fordi Sagen døde hen i sin Fødsel. I Slutningen af Frederik den Femtes Regering, hvor man drev stærkt paa allehaande nyttige Kunsters Opsving, indkaldte man fra Sachsen en bekendt Alkymist, von der Schwarz, som ogsaa udgav sig for at være i Besiddelse af den Hemmelighed, hvorved Guldet paa Porcelænet bliver blankt under Brændingen. Han fik frit Ophold her paa Fabrikken i netop de samme Værelser, som Falk nu har, ud til Købmagergade, og desuden Lys og Brænde, samt halvtredsindstyve dobbelte Kroner om Aaret. Det var just ikke meget, selv for de Tider, og maaske var det derfor, at der i hans Bestalling fandtes den Bestemmelse, at hvad gammelt Godtøl han til sit Brug havde behov, det kunde han paa Fabrikkens Regning lade aftappe hos den velbyrdige Mand, Brygger Jørgen Vibe; thi Gaarden her ved Siden af var allerede dengang en af de største Bryggergaarde i København. Hvad denne von der Schwarz har været for en Fyr, véd jeg ikke; men rimeligvis har det været en Vindbeutel som saa mange andre, der i de Tider drog ind i Landet for at søge Næring ved de nye Fabrikanlæg. Jeg har undersøgt det Porcelæn, vi har tilbage fra den Tid, og alt det Guld, som findes derpaa, er poleret med Agat ligesom nu. Jeg har derfor næret stor Tvivl, om denne von der Schwarz har været i Besiddelse af Hemmeligheden. Saa vidt jeg af nogle Breve har kunnet se, var han det maaske; men han holdt Regeringen 380 hen med tomme Løfter og med Anlæg af allehaande nye Indretninger, hvortil der gik en Masse Penge. Rundovnen i det gamle Brænderi, Højfisken, som hang under Loftet, og den Ovn, der saa ulykkelig sprang for os, hidrøre alle fra hans Tid. Men desuden har vi her i Arkivet Regninger paa det 01, som han lod hente hos Jørgen Vibe, og hvad en Tysker kan drikke, det gør man sig ingen Idé om, naar man ikke, som jeg, har været dernede. Efter adskillige Breve fra den velbyrdige Mand Jørgen Vibe førte denne von der Schwarz vistnok et temmelig lystigt Liv her paa Fabrikken tillige med

Studenterne paa Regensen, med hvem han doblede og soldede hver eneste Nat; thi det "at solde" kommer deraf, at Datidens Studenter, naar de slog højest Øjne, kastede Tærninger i et Sold, for at Provsten ikke skulde høre dem rasle. Men det værste var, at von der Schwarz ved Siden af alt dette bedaarede Jørgen Vibes Datter, og endelig løb bort med hende en Sankt Hans Nat for at sætte over til Skaane. Men Jørgen Vibe, som havde mærket Uraad om Aftenen, samlede sine Bryggerkarle og tog ham i en Baad midt ude i Sundet, hvorpaa han førte ham til København. Her skaffede han Vidner paa, at von der Schwarz ikke alene havde gjort en betydelig Gæld, men ogsaa solgt af det Guld, der skulde anvendes til Fabrikken. Der kom en kongelig Ordre til at sætte ham i Blaataarn, men inden denne naaede ham, var det for silde - han var rejst."

Onkel tav og saa' hen for sig; men der var noget saa kort i Maaden, hvorpaa han havde sagt, at Schwarz var rejst, at det æggede min Nysgerrighed, og jeg gentog: "Rejst? - Hvorhen rejste han da?"

"Langt bort herfra; til den anden Verden," svarede Onkel.

381

"Til Amerika?"

"Nej. Han gik til en Verden, som ingen Kolumbus har fundet, og hvorhen man kun rejser én Gang," svarede Onkel. "Da Politiet vilde føre ham i Fængsel, fandt de ham liggende foran den gamle Ovn, hvorpaa han havde brændt en stor Del af sine Papirer. I Guldpolererstuen havde man hørt Knaldet - han havde skudt sig gennem Hovedet - Hemmeligheden var død med ham."

Onkel stirrede atter hen for sig med et tankefuldt Blik og drejede Sølvsnustobaksdaasen mellem Fingrene. Jeg havde heller intet at sige; men nu förstod jeg, hvorfor det gamle Laboratorium med sine smaa, blyindfattede Vinduer, sit sodede Loft, hvis Hvælving syntes at tabe sig i et ubestemmeligt Mørke, med sine gammeldags Ovne og halvt middelalderlige Redskaber - hvorfor alt dette bestandig havde gjort et saa pirrende og dog ængstelig skummelt Indtryk paa min Fantasi. Her havde et Livsdrama fundet sin Løsning. De gamle Kulisser havde altid staaet for mig som en mærkelig Dekoration, og nu, da de fik Historiens Interesse, havde et lunefuldt Tilfælde blæst dem fra hverandre for bestandig. Onkel tænkte maaske det samme, thi lidt efter sagde han: "I Morgen begynder Arbejdsfolkene derinde, og naar det er færdigt, vil hverken du eller jeg kende det gamle Laboratorium mere. Herre Gud! Der har jeg dog tilbragt mangan en lykkelig Time."

"Og Hajfisken, Onkel?" spurgte jeg.

"Ja, den kommer bort tilligemed det andet. Den faldt ned under Eksplosionen, og vil kun passe slet til det flade Loft og de nye Vinduer. De fleste af von der Schwarz's Instrumenter gik ogsaa i Løbet ved samme Lejlighed, og naar jeg engang er død og borte, er der næppe nogen, der vil tænke mere paa ham eller paa hans Opfindelse."

382

"Kunde han da brænde Guldet blankt?" spurgte jeg ivrigt.

"Jeg havde ikke troet det," svarede Onkel, "men nu har vi Syn for Sagn. Kan du huske, Viggo, at du engang i Vinter bragte mig noget af det Roderi, som du havde listet dig til at brænde i Blankovnen?"

"Jo," svarede jeg stolt. "Der var et Guldkorn deri."

"Ja, en blind Høne finder jo stundom et saadant," sagde Onkel og trak paa Skulderen. "Men det Korn gav mig den første Tanke om, at Hemmeligheden dog havde været kendt her, om den end aldrig havde været benyttet; thi det Guldkorn, som fandtes imellem Slaggerne, var ikke almindeligt Guld, men havde en egen Sammensætning, som jeg ikke kan forklare saadan en Hvalp som dig. Det var naturligvis ogsaa kommet fra Askebakken; men det var for lidt til at begrunde noget paa, og jeg var en Nar, at jeg ikke lod Kvartskældereren undersøge. Nu derimod har jeg nok til at se, hvorledes von der Schwarz har baaret sig ad."

"Det maa du endelig gøre, Onkel," bad jeg ivrigt. "Og naar du har fundet ud deraf, maa du sige til Olsen, hvorledes det hænger sammen. Han vil saa gerne gøre den Opfindelse."

Onkel klappede mig paa Hovedet og sagde: "Du er og bliver dog en Nar, Viggo. Naar jeg siger Falk, hvordan det hænger sammen, bliver det jo ikke hans Opfindelse, og heller ikke min; thi jeg har jo faaet det at vide af von der Schwarz, hvis Guldpulver din Narrifas har været saa heldig at finde."

Med disse Ord rullede Onkel Gardinerne op og paabød mig endnu en Gang den fuldstændigste Tavshed. Men da jeg om Aftenen laa i min Seng, tænkte jeg paa, hvor underlig de forsvundne Tider spejlede sig i de nye, og hvor mange 383 Sammenligningspunkter der var imellem Olsens og den tyske Laborants Historie. Saa gav jeg mig til at grunde paa, om maaske ikke von der Schwarz havde været lige saa ulykkelig som Olsen, og om han maaske ikke snarere havde skudt sig af Kærlighed til Jørgen Vibes Datter, end fordi han havde begaaet noget slet. Men under disse Betragtninger overvældede Søvn mig, og i Drømme saa' jeg von der Schwarz, som i det mørke Laboratorium ladede Pistolen, og derpaa gemte Krudthornet i Skorstenen.

Den næste Morgen forelagde jeg denne Gisning for Onkel, som blot svarede, at det skulde jeg have drømt lidt før.

Nittende Kapitel. En Skilsmisse.

Næst efter at komme i Besiddelse af en Hemmelighed, er der intet saa morsomt som at blive af med den igen. Jeg havde haabet, at min Opdagelse skulde komme ikke alene i Aviserne, men maaske ogsaa paa oldnordisk Museum, hvis de ikke kunde bruge den paa Rosenborg; men fremfor alt havde jeg tænkt mig, at den vilde gøre mig til en saa rig Mand, at jeg kunde hjælpe Olsen, købe det lille Bondehus i Valby, som Onkel saa tidt havde talt om, og udstyre Jomfru Mortensen paa en passende Maade, hvis nogen skulde forse sig paa hende. Hvorfor Onkel havde taget min Opdagelse og lukket den inde i et Jernskab, kunde jeg aldeles ikke begribe; men jeg var vant til Lydighed og holdt trofast mit Løfte om Tavshed, skønt det ofte, navnlig 384 da Olsen nogle Dage efter kom tilbage, kriblede og krablede saaledes i mine Sideben, at jeg undertiden løb bort, naar jeg bedst var i Snak med ham, af Frygt for at Hemmeligheden, imod min Vilje, skulde løbe fra mig.

Men bar jeg paa en Hemmelighed lige over for Olsen, saa syntes paa den anden Side ogsaa Olsen at bære paa en Hemmelighed lige over for mig, og spurgte jeg ham, hvad han havde bestilt i de fjorten Dage, han havde været borte, da smilede han paa sin ejendommelige, stille Maade og sagde, at det skulde jeg faa at vide, naar jeg havde spist en Skæppe Salt - en Tidsfrist, som aldeles ikke behagede mig, da jeg ved et sindrigt Eksperiment overbeviste mig om, at jeg vilde behøve i det mindste fire Maaneder for at blive færdig blot med den lille Saltbinge, som hang i Køkkenet. Det var imidlertid ikke det, at Olsen fortav, hvor han havde været henne, som bibragte mig Tanker om, at han bar paa et Mysterium, der maaske var meget større end det, Onkel havde lagt i Jernskabet - nej, hvad der gav mine Tanker denne Retning var, at der i det hele taget var foregaaet en væsentlig Forandring med ham, uden at jeg kunde angive denne anderledes, end at han var bleven "saa underlig", som Jomfru Mortensen bemærkede. Men dette underlige bestod mest i en stille Ro, en vis frydefuld Ligevægt i Sindet, forbunden med en stor Usaarlighed imod Angreb - det var, som om alle de gærende, splidagtige Kræfter, der hidtil havde huset i ham, pludselig havde fundet den Form, hvorunder de kunde forbinde sig til Harmoni, og netop ved Ligevægtens Ro give ham den Fasthed lige over for Arbejderne, hvis Mangel tidligere havde været et af hans svageste Punkter. - "Laboranten ser ud som en Filosof, der skal til at fare til Himmels," sagde Rasmus en Dag, da jeg besøgte ham i Kælderen; 385 "men det er svært, saa han er bleven spansk." - Bedre formaar jeg ikke at skildre min Vens Tilstand.

Olsens forandrede Holdning blev heller ikke ubemærket af Arbejderne; men hvad der paa mig havde gjort Indtryk af en stille, men dybt følt Lykke, opfattedes af hans Modstandere som Hovmod og gjorde Misstemningen imod ham endnu større. Dertil kom, at allehaande Historier sattes i Omløb af den utrættelige Peiter med Hensyn til den lille Rejse, som Olsen havde foretaget. Snart hed det sig, at han havde været nede i Tyskland for at faa noget at vide om Hemmeligheden; snart at han havde været oppe i Skaane for at bestille nye Mufler fra de derværende Teglblænderier; snart at han var gaaet til Hamborg for at tale med en Amerikaner om at lade hele Fabrikken gaa med Damp - "til den gik ad Helvede til," sagde Peiter - men i Hovedsagen var der ingen, der vidste noget, undtagen maaske Onkel, og der var det godt forvaret.

Imidlertid kunde jeg, naar jeg løb om paa Stuerne, tydelig mærke, baade at Arbejderne var utilfredse, og at de frygtede for de nye Indretninger; ja, et Par Gange overraskede jeg endog Peiter i at holde Taler paa Guldpolererstuen, hvori han blandt andet foreslog "at holde støt sammen og gøre en ordentlig Strikke" - men om den skulde være til at hænge Olsen i, fik jeg ikke at vide. Onkel kom i denne Tid næsten slet ikke paa Stuerne. Dels var han endnu for medtagen af den lange Sygdom, dels arbejdede han meget oppe i sit Værelse, ikke med de sædvanlige, smaa Kolber og Kar, men læste i underlige, gammeldags Bøger, indbundne i Svinelæder og med røde, tegnede Bogstaver - Bøger, der var saa svære, baade at forstaa og løfte, at to Karle maatte bringe dem ned fra Trinitatis 386 Kirkeloft i store Kurve, og saa sjældne, at Onkel lukkede enkelte af dem inde i sit Jernskab, fordi hverken han eller nogen anden kunde skaffe dem igen, hvis de brændte om Natten. Onkel mærkede saaledes ikke noget til, hvor stærkt Misstemningen voksede mod den, som han havde valgt, og som nu helt var traadt i hans Sted under hans Sygdom. Det overraskede ham derfor meget, da Folkene paa Guldpolererstuen virkelig en Dag forsøgte paa en "strike"- thi det var nok dette, som Peiter egentlig havde ment. Men danske Arbejdere var dengang ikke meget drevne i den Slags Sport, og Revolutionen fik samme sørgelige Udfald som den paa Ladegaarden, skønt det var Peiter, som førte Kommandoen. Deputationen, der bestod af Guldpolererstuens samtlige Mandskab, og som havde til Hensigt at fordre Olsens Afsked, dobbelt Betaling og helligt Løfte om at opgave alle Forsøg paa Guldets Blankbrænding- denne Deputation kom ikke længere end til midt paa Trappen. Her erklærede pludselig Klaus Bruus, at han havde glemt "Opskriften", hvorved han mente den

Tale, han som Aldersformand havde forpligtet sig til at holde. Medens Klaus gik ned for at hente Talen og - forsvinde med det samme, haranguerede Peiter sine Tropper omtrent paa samme Maade som Jakob von Thyboe, før han stormede Regensen. Midt under dette gik Døren op, og Onkel, der var bleven forstyrret i sin Læsning ved de mumlende Stemmer paa Trappen, stod tavs og truende paa Tærskelen. Nu var der ingen, som vilde tale. Den ene puffede til den anden, og til sidst udviklede Peiter i et meget ynkeligt Foredrag, at Stuens Besætning havde i Sinde alle som én Mand at forlade Fabrikken endnu samme Aften, hvis ikke de omtalte Betingelser opfyldtes. Hertil svarede Onkel, at dette kunde de gøre, ganske som de behagede. Han vilde da blot tillade sig at føre deres 387 Andel i Enke- og Forsørgelseskassen over paa de andre Stuers Konto, samt indgive en Beretning om det passerede til Kollegiet. Ved Anvendelsen af dette forfærdelige Navn gjorde seks af Stuens otte Arbejdere omkring og sluttede sig til Klaus, som ventede i Gaarden, saa at den eneste, der blev tilbage med Onkel, var Peiter. Denne udtalte nu i et længere Foredrag, at han ved sin Ære var bunden til at forlade Fabrikken, hvorpaa Onkel meget høfligt bad ham rejse Fanden i Vold. Dette gjorde han ogsaa til en vis Grad, idet han skyndsomst kom ned ad Trapperne, uden at erindre, at Fabrikkens Porte var konstruerede modsat Helvedes; thi den, som en Gang gik ud paa den Maade, kom aldrig mere ind. Tre Dage efter forsøgte Peiter allerede et Forlig, men Onkel var ubønhørlig, og da Peiter endelig erklærede at ville hænge sig, hvis han ikke fik Arbejde, bemærkede Onkel blot, at han i saa Tilfælde vilde tilraade ham at gøre det en Søndag i Kongelunden paa Amager. Med dette Raad forlod Peiter Fabrikken, og jeg var nogle Dage i Uro for hans Skæbne. Da jeg igen saa' ham, hang han virkelig; men det var bag paa en Wiernervogn, som gik til Dyrehaven. Her beviste han praktisk, at han kunde taale at køre baglængs ved at fortære et ikke ubetydeligt Kvantum Kirsebær, som han holdt paa Skødet, og da han i Forbikørsleii foreviste mig en mærkelig blaa Tunge, samt knipsede Stenene ud efter mig i Forbifarten, antog jeg dette for et glædeligt Tegn og et godt Bevis paa, at han havde lagt alle Selvmordsplaner til Side.

Peiters Bortfjernelse fra Fabrikken bidrog væsentlig til, at den Misstemning, der havde rejst sig imod Olsen, lidt efter lidt lagde sig. Ja, da nogle Uger var gaaede, og man saa', at der hverken kom Mufler fra Sverig, Maskiner fra Amerika, eller gode Raad fra Tyskland, slog man sig atter til Ro.

388

Imidlertid var den sprængte Ovn bleven opbygget paa ny, men Olsen arbejdede ikke længere med den. Han besørgede om Formiddagen Stuegangen for Onkel, og havde om Eftermiddagen travlt med at indøve den ny Laboratoriekarl, der var kommen i Stedet for Jørgen. Da man saaledes mærkede, at Forsøgene gik i Staa, drog man deraf den meget praktiske Slutning, at Olsen ikke var i Stand til at magte Opgaven, og nu blev man venlig imod ham - han kunde jo ikke skade, og det er altid en anbefaling.

Hvad der forundrede mig mest var, at Olsen under 'alt dette kunde se saa lykkelig og tilfreds ud, og en Dag spurgte jeg ham, om han ikke havde i Sinde at blive ved med Forsøgene.

Han saa' smilende paa mig, satte sig op paa Bordet i Laboratoriet og svarede: "Det kan godt vente lidt; Opfindelsen løber ikke fra mig. Nu har jeg fundet "det rigtige", det, som forgylder hele Livet."

"Men er det virkelig det rigtige?" spurgte jeg med en bange Følelse af, at ogsaa han havde været i Kælderen.

"Ja," svarede han og svingede mig rundt i Luften, "det er det rigtige! - Det finder du ogsaa nok, Viggo, naar du bliver stor!"

Jeg havde den største Lyst til at sige, at jeg allerede havde fundet det; men med stor Umage beholdt jeg det hos mig selv og spurgte frittende: "Kan du ogsaa forgyldte Porcelæn med det?"

"Nej," svarede han leende, "det kan jeg ikke; men jeg kan forgyldte mig selv og hver mørk Tanke, som før boede i mig. Se, det kommer der ud af det rigtige."

"Men tænker du slet ikke paa Opfindelsen?" spurgte jeg. "Den vilde du jo give dit Liv for."

"Nu ikke mere," svarede han. "Jeg vilde gerne gøre den; men mit Liv har jeg nu andet at give for."

389

Det forekom mig, at min egen Opdagelse sank betydelig ved disse Ord, og jeg svarede: "Hvis jeg var i dit Sted, Olsen, vilde jeg dog prøve, saa længe jeg kunde."

Han blev noget alvorlig ved disse Ord og svarede: "Sig mig, Viggo, hvis du havde et Ur, som du ansaa' for rigtig godt, og hvis du nu saa', at Viseren paa dette Ur pludselig begyndte at gaa tilbage i Stedet for frem, hvor laa saa Fejlen? Var det Uret eller Tiden, som gik tilbage?"

"Det var naturligvis Uret," svarede jeg, forundret over det sælsomme Spørgsmaal. "Tiden gaar altid fremad, siger Hr. Halle."

"Ser du, Viggo," sagde Olsen alvorlig og pegede paa sit Hoved. "Jeg havde ogsaa engang et godt Ur og

troede, at det gik rigtig. Men for hvert Forsøg» jeg gjorde, gik Viseren et Kvarter tilbage. Til sidst var Uret udløbet, der var ingen Spændkraft tilbage i dets Fjedre. Fejlen kan ikke ligge i Stofferne, thi de binder og løser sig efter evige Love, saa maa vel Fejlen ligge her i Urværket," - og med disse Ord pegede han paa sin smukke, hvælvede Pande.

"Ja, men jeg kan," sagde jeg.

"Hvilket?" spurgte han smilende.

"Aa, ingenting - lad mig bare komme ud!" svarede jeg, sprang ned af Bordet og ud af Laboratoriet - saa nær havde jeg aldrig været ved at forraade Hemmeligheden.

En Aften kom Olsen tidligere end sædvanlig og havde i Haanden det Manuskript, som havde kostet os saa mange Penge i Slutteriet. Onkel var ikke hjemme, men Olsen var nu saa husvant, at han uden videre gik ind i Dagligstuen, hvor han tillige med mig gav sig til at løse den vanskelige Opgave at faa Snorene til at sidde lige i Ryggen paa Elskeren ved mit Teater. Jomfruen benyttede Onkels 390 Fraværelse og angreb ham fint med Hensyn til hans Rejse; men han undgik alle Spørgsmaal og svarede intet paa Jomfruens Antydninger om Tab af et eller andet i Udlandet. Noget efter kom Onkel hjem, og Teen blev drukken, idet Samtalen, som sædvanlig, drejede sig om videnskabelige Spørgsmaal. Pludselig hævdede Onkel Hovedet i Vejret og spurgte: "Véd De af, Falk, at vi har faaet en Medarbejder?"

"Hvad for noget! En Medarbejder? Tænkte jeg ikke nok, at de vilde tage fat paa Sagen i England," udbrød Olsen urolig. "Naar han blot ikke kommer os i Forkøbet! Er det George Well?"

"Nej," svarede Onkel smilende, "han hedder rigtignok George; men Well er det ikke."

"Saa er det George Hockington, tør jeg vædde. Der var allerede nogle Antydninger i hans sidste Arbejde - han arbejder hurtigt."

"Heller ikke ham," svarede Onkel. "Men tag Dem i Agt! Den, vi har at gøre med, er en gammel Kemiker, og han er her i Byen. Han har i Dag meddelt mig sine Forsøg."

Olsen snurrede sig rundt paa Stolen, om imod Onkel. Han blev ganske bleg, og sagde med lav Stemme: "Her i Byen?"

"Naa," svarede Onkel, "nu vil jeg ikke pine Dem længere. Han hedder hverken Hockington eller Well og arbejder temmelig langsomt - det er Jørgen Rasmussen, som ligger paa Hospitalet."

"Hvad for noget! Halte Jørgen? Er han gal?"

"Nej," svarede Onkel med et lunt Smil og tog sig en Pris, "men han har en gammel Svaghed allerede fra Ørsted, og fik mangen en Gryde til at koge over for ham. Altid skulde han have Fingrene med i Fadet, og naar Ørsted skændte paa ham, sagde han blot: "Men, Hr. Professor, jeg skal jo hjælpe til. Det er jo derfor, jeg er her.""

"Det gamle Asen!" udbrød Olsen med ufordulgt 391 Forbitrelse. "Nu forstaar jeg, hvorfor aldrig en eneste af mine Formler vilde slaa til. Han har da ikke sat Ammoniak til Opløsningen?"

"Ja, det maa Gud vide," svarede Onkel. "Men for Resten har han nok, noget nær, rodet alt det sammen for os, som der var i Laboratoriet. "Det rigtige maa jo være i en af Flaskerne," sagde han.

"Han har altsaa bekendt?"

"Ja," svarede Onkel smilende, "men det holdt haardt. I al den Tid, jeg har besøgt ham, har han aldrig villet rykke ud med Sproget, og i Aftes klagede jeg til en af Kandidaterne derover. Han gned sig i Hænderne og lovede mig, at Jørgen nok skulde komme til at bekende. Lidt efter blev jeg kaldt ind til ham igen, og nu fortalte han mig alle de Dumheder, han havde gjort, og bad mig til Slutning ganske vemodelig om at tilgive ham i hans Dødsstund. Den fordømte Kandidat havde bildt ham ind, at det var hans sidste Dag, og Jørgen havde allerede sendt Bud efter Konen. I Morgen faar han Lov at staa op, men med hans Plads i Laboratoriet er det forbi."

"Saa maa vi straks begynde paa Eksperimenterne igen," sagde Olsen. "Trods al den Forvirring, han har foraarsaget, er jeg dog glad over, at det er opdaget; thi nu bliver meget mig forstaaeligt, som før var mig en Gaade. Jeg har fuldkommen omarbejdet mit Manuskript. Vil De gennemlæse det i Aften, saa kan vi maaske gøre et nyt Forsøg i Morgen. Ovnene med Tilbehør er færdige."

"Nej," svarede Onkel og skød Manuskriptet over til Olsen. "Vi kan ikke arbejde længere sammen."

"Ikke arbejde sammen?" spurgte Olsen. "Jeg véd ikke, at jeg har gjort Dem noget imod?"

"Nej, vist ikke," svarede Onkel venlig og rakte ham Haanden. "Vi kan begynde igen; men fra i 392 Morgen gaar enhver sine Veje. Hver arbejder for sig, til han naar Maalet."

"Men hvorfor ikke sammen? Jeg arbejder saa gerne under Deres Vejledning," sagde Olsen bønlig.

"I dette Spørgsmaal kan jeg ikke længere give Dem nogen Vejledning," svarede Onkel. "De har studeret det tilstrækkelig og vil gaa videre ad den eksperimentale Vej. Se, heri ligger allerede et Skillepunkt - jeg opgiver den eksperimentale og vælger den historiske."

"Den historiske!" udbød Olsen med et sarkastisk og lidt overlegent Smil. "Vil Administratoren studere Kemiens Historie, saa er der i det mindste Litteratur nok, for ikke at sige Makulatur."

"Kast ikke Foragt paa de gamles Skrifter, Falk," svarede Onkel alvorlig. "Spørgsmaalet er ikke nyt og hænger sammen med andre, som alt har fundet deres Løsning. Jeg elsker nu disse gamle, halvt naive Skrifter, hvor man i et ukunstlet Sprog sporer den barnlige Glæde og Beundring, hvor hver lille lagttagelse er en Opdagelse, og hvor Skaberen prises i sin Mangfoldighed."

"Ja, det mangler ikke!" sagde Olsen.

"Nej," svarede Onkel noget heftig, "men det mangler os. Vi er nær ved at blive blinde af Hovmod, og saa kan vi ofte ikke se de Ting, der ligger os lige for Næsen. Hvor mange af de gamles Opdagelser har vi ikke betvivlet, fordi de ikke passede ind i Nutidens System, og hvor mangen Opdagelse er ikke gjort, som man senere har fundet omtalt? Hvis jeg nu i disse gamle, alkymistiske Skrifter f. Eks. fandt en Formel, der havde Slægtskab med det, vi agter at fremstille - hvad saa?"

"Saa vilde jeg gratulere Administratoren!" svarede Olsen.

"Tak!" sagde Onkel tørt. "Men, ser De, ogsaa i en anden Henseende er der Vanskeligheder, og dem 393 har De, som er saa ung, maaske slet ikke tænkt paa. Sæt, at denne Opfindelse gøres af os begge; hvem skal saa have Æren og Fordelen af den? Hvem skal f. Eks. have den Præmie, som Videnskabernes Selskab i Paris har udsat for den; thi De véd vel, at en saadan Præmie er udsat?"

Olsen blev rød i Hovedet og stammede, at det vidste han ikke.

"Ja, ser De det," sagde Onkel. "Halvtredsindstyve Tusinde Francs finder man ikke i Rendestenen, og Æren ligger heller ikke der. Det er nu ikke for de Penges Skyld, at jeg siger dette, dem kunde man jo dele. Men tro De mig, kære Falk, Æren lader sig ikke halvere. Gjorde vi Opfindelsen i Fællesskab, som det hedder, fra en af os maatte dog Grundtanken i Forsøget være gaaet ud, og han vilde anse sig for den egentlige Opfinder og den anden for en Konkurrent, der snart vilde blive hans Uven. Kompagni er Kludderi baade i Litteratur, i Kunst og i Videnskab; det bruges i Regelen kun, naar en skal tages paa Slæbetov. Se dertil er vi begge for gode - og Venner vil vi vedblive at være, selv om en af os kommer først - hvad mener De, Falk?"

"Fra min Side brydes det aldrig," forsikrede Olsen og greb Onkels udstrakte Haand.

"Vel," sagde Onkel med en mærkelig mild Betoning og betragtede ham venlig. "Saa gør nu Deres bedste, og Gud være med Dem. Tro mig, det er ikke for ingenting, at de gamle Forfattere henfører alt til hans Visdom og Naade; men De, Falk, hører vel heller ikke til disse moderne Spyttegøge, som, fordi de kan tude i et Blæserør, tror, at de Sæbebobler, vi kalder Kloder, har pustet sig selv. Altsaa, fra i Morgen af er vi skilte, og den, som gør Opfindelsen, tager Æren og Lønnen helt. Kom nu ind i min Stue og tag Deres øvrige Optegnelser - i Aften gør vi Boet op." 394 Olsen adlød og kom lidt efter tilbage, belæst med Papirer, Bøger og Guldprøver. Jeg havde faaet fat i Korsaren, som dengang var en virkelig Korsar og ingen Matros, og idet jeg pegede paa Ordene i Piratskibets Flag, spurgte jeg: "Hvad betyder det?"

"Det er nu mit Valgsprog," sagde Olsen alvorlig. "For det kæmpede Frankrigs Ungdom, for det flød Blodet i Paris's Gader, for det sank Bastillen i Grus. Hurra, Viggo, *ca ira!*"

Med disse Ord fløj han ud af Døren, men Jomfru Mortensen sagde: "Saa, nu skal da det gale Menneske til paa ny at slaa Øjnene ud paa Administratoren. Naa, det forstaar sig, for halvtredsindstyve Tusinde Dalere kan man jo faa en Del; men ser Administratoren Regningen paa den Havregrød, som vi har brugt, kunde det dog være, at han betænkte sig paa at ryge i Luften endnu en Gang."

Tyvende Kapitel. Gamle Hans gaar igen.

Det gamle Brænderi havde aldrig haft noget godt Ord paa sig, og efter den tragiske Død, som gamle Hans havde lidt der, kan man ikke undre sig over, at Arbejderne altid gik uden om dets skumle Geller og snævre Gange. Mærkeligt nok begyndte Rygterne ikke straks efter, at Hans var død. Som alt andet i Naturen fordrede de en Grødetid, hvori Dannelsesprocessen kunde gaa for sig. Men da Foraaret kom med sine drivende Skyer og lange, dæmringsfulde Aftener, da dukkede de op som Hekseringe i Skoven 395 ved Efteraarstide, og lige saa lidt som man kan forjage giftige Svampe, fordi de har deres Væv dybt nede i Jordens Skorpe, saa lidet lod Rygterne sig kue - der stod en ny Ring hver Morgen, havde man end nok saa samvittighedsfuldt luget enhver Svamp bort om Aftenen.

Og der var særdeles Grund til at tro disse Rygter. Morten Vægter, som ellers ikke var nogen Sinke, naar det gik imod Aander, fortalte, at han tre Nætter i Træk havde set Skær af Luer paa Ruderne i det gamle Brænderi, "det var ligesom det lynede derinde." De to første Nætter havde han kun undret sig; men den tredje havde han grangivelig hørt, hvorledes det raslede og susede derinde. Til sidst havde han ment, at det maatte være Ildbrand, og han havde da tændt sin Lygte for at se, hvor Ilden var. Men da Døren til anden Gaard var lukket, maatte han gennem Nonnegangen, og her var for Resten intet mærkværdigt passeret. Men da han var kommen ind ved den gamle Ovn, havde han hørt det hyle i den, som var det en hel Bataillon Katte, og lige i det samme var noget faret i hans Lygte, saa den var gaaet ud med et Sprut. Der var blevet ganske mørkt rundt omkring ham; men i Mørket havde han hørt det dikke og slaa, som om hundrede bornholmske Stueure var i Gang rundt omkring ham. Han vilde da løfte Jernstangen fra Døren for at komme ud; men den havde holdt saa fast, at den ikke var til at rokke af Stedet. Saa maatte han ud igennem Nonnegangen; men lige som han var midt i den, havde en revet Lygten fra ham og kastet den mellem hans Ben, saa at han faldt og knuste hver evige Rude. Men idet han faldt, havde han tydelig set, hvorledes det lynede og gnistrede rundt omkring ham, "ret ligesom Funker, der ryger fra en Smedeesse." Først i Dagbrækningen var han gaaet derind igen, og da havde han fundet en 396 rusten Hestesko, og der havde været en fæl, svovlet Lugt ved den. Administratoren kunde nu sige, hvad han vilde; men Morten havde erklæret, at han før vilde raabe tolv paa den østre Side af Nikolaj Taarn end gaa Brandvagt i Brænderiet. Og det var en dyr Forsikring - det véd enhver, som kender noget til Nikolaj Taarns Historie.

Paa mig gjorde disse og lignende Fortællinger et sælsomt pirrende Indtryk. Jeg gyste hemmeligt, naar den gamle Dinger paa sit gebrokkne Schwarzwald-Tydske fortalte dem til Arbejderne, og Dingers Mening, at det var Fabrikens utro Brændere, som nu maatte arbejde ved Nattetid, forekom mig højst sandsynlig, skønt det jo ogsaa nok var rimeligt, at gamle Hans ikke havde faaet Ro i sin Grav. Men hver Gang Skumringen kom, og Skyggerne begyndte at lejre sig i Krogene, naar Foraarsvinden klagende fo'r gennem de øde Bygninger, naar Vejrhanen hvinede paa Trinitatis Kirkespir om Kap med Bryggerens Loftsluger, der klappede i med hule Drøn, da var det, som om en hemmelig Magt tvang mig til at komme i Nærheden af det rædselsfulde. Stille listede jeg mig da bort fra Lektierne og ned i Gaarden, hvor Portlygten svajede for Aftenvinden og kastede Striber, snart af Lys, snart af Skygge ind gennem Portrummet. Med Hjertet bævende af Gru sneg jeg mig forbi Seleammeret, og først i anden Gaard tog jeg mig et Pust. Her skinnede Lysene saa fredeligt fra Forvalterens og Værkskriverens Vinduer - maaske var det kun dem eller Luerne fra Fabrikskorstenen, der havde spejlet sig i det gamle Brænderis Ruder. Men saa kom Tilbøjeligheden til det underfulde igen. Jeg forkastede denne Forklaring som Vantro og stirrede anelsesfuld ind i den mørke Gennemgang, som forbandt andenmed tredje Gaard, og som desuden førte ind til Nonnernes Celle. Derpaa tog jeg ét Skridt ind i 397 Gangen, saa to, saa tre, stadig holdende Udkig med Lygten, som brændte ude i det forreste Gaardsrum. Saa kom der et Punkt, hvor ogsaa denne forsvandt, og her kneb det - nu var der kun fire Skridt til Nonnernes Celle. Saa standsede jeg og stirrede derind, videre turde jeg ikke gaa. Men jo mere jeg stirrede ind i det bløde, ravnensorte Mørke, jo oftere Vinden sukkede igennem de gamle, ituslagne Ruder, og som et gravkoldt Pust slog imod mine brændende Kinder, desto mere ønskede jeg at komme derfra, og dog stod jeg som naglet til Pletten. Da rørte og bevægede det sig derinde. Det saa' ud, som om selve Mørket formede sig. Hvide Figurer svævede langsomt frem imod mig - var det nu Liglagener eller blot Nonnernes Slør? Endnu holdt jeg mig, skønt Hjertet hamrede i mit Bryst; men Vinden susede som Orgeltoner, og det var, som om Suk og jamrende Røster lød derinde fra Dybet. De hvide Figurer drog sig sammen, kom nærmere, nu kunde jeg næsten se deres Ansigter - da greb Angesten mig - i et Nu gjorde jeg højre om, og jaget som en Fugl, fløj jeg med Pilens Hurtighed af Sted og standsede først i Portrummet, hvor gamle Rasmus sad lunt og hyggelig i sin Kælderhals, snittende paa den evige Trætøffel. Saa lovede jeg mig selv aldrig at gøre det mere; men nogle Dage efter stod jeg igen og stirrede ind i Nonnernes Celle.

Saaledes kom jeg en Aften, efter Sædvane, jagende i det vildeste Løb og denne Gang med en saadan Fart, at jeg tørnede mod Rasmus og nær havde revet ham ned fra den Bænk, hvorpaa han sad.

"Hvad er der nu i Vejen, Viggo?" spurgte Rasmus gnavent og samlede Sylen og Foldekniven op. "Hvorfor løber han sig nu saadan grassat hver Aften?"

"Rasmus, jeg har set Spøgelser!" stammede jeg.

Rasmus svarede intet, men saa' paa mig og nikkede med Hovedet.

"Tror du, det er gamle Hans?" fortsatte jeg. "Onkel siger, han hængte sig, fordi han frøs."

"Frøs?" sagde Rasmus og virrede igen med Hovedet. "Ja, nu har han det nok lunt! - Rigtig lunt!" forsikrede han og borede Sylen gennem Overlæderet ned i Træsaalen. Det gøs i mig. Der var noget saa diabolisk i denne Gebærde, og sagte hviskede jeg: "Rasmus, tror du, han er i Helvede?"

"Nej!" svarede Rasmus bestemt.

"Hvor er han da?"

Rasmus snittede et Hjørne af Overlæderet og sagde tvært: "Ja, hvor véd jeg det? Han kan jo være saa mange Steder."

"Men du sagde jo, han havde det lunt, Rasmus."

"Ja, ser han, Viggo, det er kun saadan en Mening, men den hørte jeg dem fortælle nede i Holsten, dengang jeg var blandt Lansenerne."

Rasmus tav og saa' vist paa mig. Jeg vedblev: "Hvad sagde da Lansenerne?"

"Ja, de havde det fra Tyskerne," fortsatte Rasmus, "saa det kan jo gerne være, det er Løgn. Men ser han, Viggo, de sagde, at den Synder, der havde gjort en Ulykke paa sig selv og var bleven begravet uden for Kirkegaarden, han maa hver Nat staa paa en Korsvej med sin Kiste paa Ryggen, indtil han møder en Sjæl, som enten gaar ad Himmel eller ad Helvede til. Alt, hvad Sjælen har gjort af ondt her i Verden, det pakker han i Synderens Kiste, saa at den bliver urimelig tung. Saa maa de to gøre hinanden Selskab paa Vejen. Gaar det til Himmelen, bliver Kisten lettere for hvert Skridt, de tager; men gaar det ad Helvede til, og den Vej gaar nok de fleste, bliver Kisten tungere og tungere, saa Synderen puster og sveder derved. Men hvor de saa kommer hen, slipper kun Sjælen ind; Synderen maa 399 gaa tilbage til sin Korsvej og begynde forfra igen. Men naar han kommer der, er der vokset en blaa Blomst op - den kaldte de "Armesünderbluhme" dernede - den kan han plukke, hvis han fortryder sin Gerning. Men naar han har samlet saa mange, at han kan strø sin Kiste dermed, saa er han fri, og den næste, han møder, har ingen Ret til ham. - Se, det hele er naturligvis kun saadan en Mening," fortsatte Rasmus. - "Men," vedblev han og nikkede betydningsfuldt, "ser han, Viggo, der er jo en Korsgang i det gamle Brænderi, og naar Foraaret kommer, gror de blaa Blomster i Forvalterens Have. Det er Kisteklokker, og dem skal man tage sig i Agt for."

Det gøs i mig. Jeg erindrede virkelig at have set de blaa Blomster lige uden for Vinduet, hvor gamle Hans sad, men uden at ane deres mystiske Betydning. Nonnegangen dannede jo ogsaa et Kors med Korgangen, og hvorefter kom det sig, at Sankt Hansurten blev ved at gro i Sprækken, skønt den hverken fik Vand eller Jord - det sidste havde jo gamle Hans heller ikke faaet. Jeg vilde imidlertid ikke trænge dybere ind i disse Mysterier, men skyndte mig op i Dagligstuen for ved Tekedlens Summen og Jomfru Mortensens Snak at glemme de Syner, som Mørket, det gamle Brænderi og Rasmus' gyselige Fortælling havde vakt til Live i min Fantasi.

Men det lod til, at Skæbnen den Aften havde foresat sig at lade de skumle Syner trænge ind endogsaa i Onkels Dagligstue; thi da Jomfru Mortensen var gaaet op, da Onkel havde skruet Lampen ned, og med sin grønne Voksstabel lyste sig gennem de øde Værelser for at gaa til Sengs tillige med mig - da bankede det pludselig ude paa Gangdøren.

"Hvem kan det være?" spurgte Onkel og vilde 400 tænde et af Lysene paa Skrivebordet; men han tabte Voksstablen, og det blev ganske mørkt i Stuen.

"Gaa ud i Køkkenet, Viggo, og hent mig en Svovlstik," sagde Onkel.

Jeg adlød angst og famlede mig ud i den mørke Korridor. Lige som jeg kom ud, bankede det igen, og det saa haardt, at Døren, som ikke var aflaaet, sprang op.

En bred Lysstribе skød sig hen imod mig, og i dens Glorie stod en Person, som jeg endnu ikke har præsenteret - det var Morten Vægter.

Morten Vægter betragtede sig selv som Fabrikkens uundværligste Stykke og var ganske overbevist om, at den Dag eller rettere Nat, hvor han ikke længere passede paa, vilde den brænde af eller blive stjaalet lige saa glat, som Nureddin flyttede Paladset over til Afrika. Jeg betragtede altid den svære Mortens skindindhyllede Person med en vis Interesse; thi ikke alene vidste jeg, at han var den, som blandt alle havde set mest til de rystende Syner i det gamle Brænderi, men han havde desuden en Uniform, som meget mindede om Vægterne paa Kingos Tid, inden man fandt paa at sætte dem en Spølkum paa Hovedet. Morten Vægters Klædedragt bestod nemlig i en opkrampet Læderhue med Øreklapper, en tyk Faareskindspels, og endelig et Par lange, bredkravede Støvler, der naaede næsten helt op til Knæene. Til disse Herligheder kom som Attributter: det kongelige Brandskilt, der i en svær Messingkæde hang om hans Hals, en Morgenstjerne fra Frederik den Femtes Tid, mere beregnet paa Okser end paa Mennesker, og endelig en Gaardlygte med et

blankt poleret Spejl, saa at den straaede som et Fyrtaarn. Men foruden Uniformen, samt det natlige og dunkle i Mortens Bestilling, var der endnu en tredje Ting, som ikke alene gav mig, men mange andre stor Respekt for ham - han 401 var saa umaadelig stærk. Ja, Onkel havde fortalt mig, at i den Tid, Morten var Pladsvægter ude paa Fabrikkens store Brændeplads, blev der ikke stjaalet saa meget som en Pind. En Aften havde Morten hørt Hundene slaa an, og da han gik efter Lyden, fandt han, at en af Pladshundene paa sin Jagt efter en Kat var kommen ind under en Stabel Favnebrænde uden at kunne komme ud igen. At rydde hele Stabelen af Vejen vilde være for meget, og Morten skubbede sig derfor ind under den for at frelse Hunden; men idet han med sine uhyre Kræfter rykkede nogle af de nederste Favnestykker løs, gik det ham paa en vis Maade som Samson med Filisterne. Hele Stabelen styrtede over ham, og der laa Morten og Hunden med tolv Favne Brænde over sig. Man troede dem knuste, og dog var begge ikke alene levende, men havde endogsaa kun lidt ubetydeligt af Trykket.

Det var det mærkeligste, Onkel havde oplevet, plejede han at sige, og Onkel havde dog oplevet meget mærkeligt, baade i Frankrig og Tyskland.

Man kan derfor ikke undre sig over, at jeg blev i høj Grad forbavset ved at se Morten midt i Lysglansen. Jeg havde ventet et Spørgelse, og han tog sig egentlig ud som en smilende Grønlænder, der skal til Bryllup.

"Er det dig, Morten?" udbrød jeg.

"Ja, hvem skulde det ellers være?" svarede Morten. "Her er jo ingen paa denne Tid af Natten uden jeg. - Det vil da sige ingen levendes," lagde han til.

"Hvad er der i Vejen, Morten?" lød Onkels Stemme bag ved mig. "Hvad vil han paa denne Tid?"

Morten satte Lygten fra sig og støttede sig til Morgenstjernen, idet han betragtede Onkel med et ransagende Blik. Derpaa sagde han: "Ja, Hr. 402 Administratoren faar nu at sige, hvad han vil; men denne Gang kommer jeg for at sige op."

"For at sige op?" udbrød Onkel. "Og det paa denne Tid. Er det hans Alvor, Morten?"

"Ja, saamænd er det saa, Hr. Administrator," svarede Morten bestemt.

"Hvad er der da i Vejen?" spurgte Onkel. "Er Tjenesten ikke god?"

"Jo, saamænd er den saa," svarede Morten. "Den er der ikke noget at klage paa, men -"

"Hvad er det da?" frittete Onkel.

"Aa, egentlig saa er det ingenting," sagde Morten og klædede sig bag Øret. "Men jeg maa nu sige op."

"Han siger altsaa op for ingenting?" fortsatte Onkel. "Det skulde Morten dog betænke sig paa. Magistratens Vægtere har det ikke nær saa godt, som han, Morten."

"Magistratens Vægtere!" brummede Morten haanlig. "Nej, det tror jeg nok, Hr. Administrator; de er jo ikke kongelige. Jeg kunde ogsaa godt blive, naar jeg maatte faa de to Hunde herind fra Pladsen."

"Nej, paa ingen Maade!" udbrød Onkel. "Her er for mange Folk til at vi tør risikere det. Det var jo en af deres Hvalpe, som aad Pigen paa Toldboden."

"Ja, det var saa," svarede Morten; "men hun kom ogsaa utidig fra Dansebal. Her er jo ingen om Natten, uden naar de brænder, og Fredag Nat kan jeg lukke Hundene inde."

"Men hvad vil han med flere Hunde, Morten?" spurgte Onkel. "Han har jo "Munter". Det er jo en trofast Hund."

"Ja, det har hun været," sagde Morten; "men paa den sidste Tid er Lucifer skinbarlig røget i hende, saa at hun er bleven rent spoleret. Jeg tror plat ud, hun begynder at holde til med det Kram."

403

"Med hvilket Kram?" spurgte Onkel.

"Ja, det kan jo ikke hjælpe, jeg fortæller, hvad det er; for Administratoren vil jo alligevel ikke tro det," svarede Morten nølende. "Men se, det er nu allehaande, baade noget og ingenting, ligesom man tager det. Nissen har jo ikke Ophold i København, for ellers vilde jeg tro, det var ham."

"Har han da gjort ham noget?" spurgte Onkel.

"Jo, det skulde jeg mene," svarede Morten. "Jeg har hverken Ro Dag eller Nat."

"Ikke det, Morten?" spurgte Onkel satirisk.

"Nej, se nu forleden," fortsatte Morten, "da jeg tog mig et lille Blund henne ved Springet - for jeg sover nu meget let, skal jeg sige Hr. Administratoren - saa drømte jeg grangivelig, at jeg havde mit Hoved i en Balle Vand, og da jeg saa vaagnede, havde jeg ingen Kabuds paa Hovedet. Men véd Hr. Administratoren, hvor den var?"

"Nej," svarede Onkel.

"Den dinglede oppe under Porten," sagde Morten, "og Portlygten havde jeg i et Reb om Halsen. Se, det kan jo aldrig hænge rigtig sammen."

"Nej," svarede Onkel. "Men det betyder, at Morten ikke skal sove paa sin Post."

"Ja, naar jeg gør Runden, er det lige saa galt," vedblev Morten. "Snart tuder det ligesom en Ugle, saa galer det, ret som det kunde være en Hane, og forleden Aften, da jeg vilde op paa Stænget for at hente mig en Visk Halm til mine Træsko, begyndte det at klukke og kurre omkring mig, som var jeg kommen ind paa Bryggerens Dueslag. Det er da heller ikke retvist, skulde jeg mene?"

"Nej," svarede Onkel. "Men det har været Nissen, som har villet vise Morten, at man skal lade Fabrikkens Halm ligge. For det var maaske mere end til ét Par Træsko, han vilde have?"

Morten indlod sig slet ikke paa dette vanskelige 404 Punkt, men fortsatte: "Ja, det er nu kun i del smaa, maa Hr. Administratoren vide. Men forleder Nat, da vi havde den svære Storm, saa' jeg fra Portrummet et Gespenst eller saadan noget, som kom ud af Døren, der ved Nonnernes Gang."

"Hvordan saa' det ud?" spurgte Onkel opmærksom.

"Ja, saa grant kunde jeg nu ikke se det," svarede Morten, "for det var lovlige mørkt. Det forsvandt op imod Slemmeriet, men da det kom tilbage, syntes jeg saa vist, at det havde en bred, sort Svans, som stod bagud efter det, og fortil kunde det nok være skabt som et Menneske, skønt de lyse Luer stak det ud af Halsen."

"Hille mænd!" udbrød Onkel. "Saa gik vel Morten op i Nonnegangen for rigtig at se paa det?"

"Nej, Hr. Administrator," svarede Morten bestemt, "det gjorde jeg inte. For derom staar der inte noget i min Instruks. Jeg skal vare Fabrikkens Bygninger mod Ildebrand, og dens Porte og Døre for Tyvehaand og Røvere, men med det aandelige har jeg inte noget at skaffe. Nej, jeg gik til anden Gaard; saa vidt kunde jeg forsvare for min Samvittighed, og der kiggede jeg ud af Porten over til det gamle Brænderi, og saa - -"

"Naa, hvad saa?" spurgte Onkel, da Morten stoppede i sin Fortælling.

"Ja, saa var det jo det, som jeg allerede har fortalt," svarede Morten. "Det glimtede og lynede svært derinde bag Ruderne, ret ligesom det kunde være Ild."

"Og Morten blev staaende i Porten?" spurgte Onkel. "Det er ellers ikke efter Instruksen. Hvis det nu havde været Ildløs?"

"Ja," svarede Morten og saa' noget skamfuld ud, "saa havde man vel lugtet Røgen, kan jeg tænke; men det var ligesom smaa Lyn, der glimtede, og 405 der kom ikke mere Røg end efter et Tordenskrald. Men Hunden blev med ét, ligesom den var tosset. Den fo'r om og snusede i hele Gaarden, og saa satte den med et Sæt ind i Nonnernes Gang. Der blev den borte for mig; men lidt efter hørte jeg den hyle inde i Brænderiet, og i samme Øjeblik blev der ogsaa ganske mørkt. Jeg fløjtede ad Hunden, og den kom ogsaa ud igen; men, Jøsses Kors og bevares, hvor saa' hun ud! Hvert evige Haar lyste og skinnede paa hende, som var det Ild, og saa lugtede hun værre end en hel Pakke Svovlstikker! Og saaledes blev hun ved at lyse til henimod Daggry; men da Bryggerens Hane begyndte at gale, saa gik ogsaa Glansen af hende."

"Er det da det, som har spoleret Hunden?" spurgte Onkel.

"Nej, det vel ikke," svarede Morten. "Hun brækkede sig svært den hele Morgenstund, og vilde ikke æde et Korn, skønt vi havde graa Ærter til Middag. Nej, det som har spoleret hende, var i Gaar Nat; for da hændte noget nær det samme."

"Hvad skete da?" spurgte Onkel.

"Ja se, det var nu saadan benad Midnat," fortalte Morten. "Jeg havde gjort hele Runden, undtagen i det gamle Brænderi; for jeg vil nu hellere sige op, Hr. Administrator, end lægge mine Ben der. Saa sad jeg paa Stentrappen inde i første Gaard og kiggede op paa Maanen for at se, om hun var fuld. Saa sprang Vinden om; for vi har nu haft Østenvind i de sidste seks Uger, Hr. Administrator, og lige idet Kirkefløjet drejede sig, saa' jeg igen det samme sorte Gespenst komme fra Slemmeriet. Det var ganske sort, baade paa Ansigt,

Hænder og Fødder, og saa' for Resten ud som et Menneske, paa det nær, at det ingen Ben havde. Men i Maaneskinnet tog det sig næsten ud, som havde det en Vandspand i Haanden. Hunden fo'r af Sted igen og 406 halsede, som Vejret skulde gaa fra hende. Jeg løb da ogsaa saa stærkt, som jeg kunde trække, men lige midt i Porten fik jeg Morgenstjernen mellem Benene og drattede, saa lang jeg var. "Se, det er nu den anden Lygte," sagde jeg til mig selv; men inden jeg fik ræsonneret mig, kom Munter tilbage med Halen imellem Benene og hylede som besat. Se, det er det, som har spoleret hende."

"Fejlede den da noget?" spurgte Onkel.

"Jøsses, ja," svarede Morten, "det gjorde hun rigtignok."

"Men, for Pokker, hvad var det da?" raabte Onkel utaalmodig.

"Ja, det var ligesom der var gaaet en gloende Ild hen over hende, Hr. Administrator. Lige op fra det venstre Øre og lige ned til det højre Baglaar var hvert evige Haar svedet, saa at de faldt af hende som Aske. Siden den Nat duer hun ikke til noget."

"Lad mig se Hunden!" sagde Onkel.

Morten fløjtede, og Munter kom kravlende op ad Trapperne paa en Maade, som kun lidet svarede til dens Navn. Onkel bukkede sig ned, klappede Hunden og undersøgte den ved Skæret af Lygten; derpaa sagde han: "Morten skulde dog passe lidt mere paa det gamle Brænderi. Der har været nogen derinde, som har slaaet Skedevand paa Hunden. Det er ikke brændt; det er ætset."

"Skedevand!" udbrød Morten med et betydningsfuldt Blik. "Det er, mare, ikke Skedevand det."

"Naa, hvad er det da?" spurgte Onkel.

"Ja, jeg vilde nu snarere kalde det den Ledes Vand," svarede Morten. "Det er det samme, som det Ellefolkene slaar over Kreturet. For der, hvor det rammer, bliver der ikke et Haar tilbage."

"Hør nu, Morten," sagde Onkel. "Nu har jeg staaet længe nok og hørt paa al den Snak. 407 Skammer en saa stærk Karl, som han, sig ikke for al den Børnesnak? Rimeligvis er det en eller anden af Arbejderne, som om Aftenen skjuler sig inde i Slemmeriet for at rode inde i det ny Laboratorium. I Aften tager han sin Plads i anden Gaard, i Stedet for i første, og vil han have sin Afsked for de Dumheders Skyld, kan han faa den; men Morten gør dog bedst i at sætte nogle Nattetanker paa det endnu."

Med disse Ord stak Onkel sit Lys til Lygten, tændte det og drak derpaa med stor Sindsro det ufravigelige Glas Vand, som altid var hans sidste Forfriskning oven paa Dagens anstrengende Gerning. Onkel var som et Urværk. Naar dette Glas Vand blev drukket, vidste jeg, at Klokken var elleve, og da jeg kort efter laa i min Seng, talte jeg ogsaa disse Slag fra Frue Kirkes malmfulde Klokker.

Jeg fik ikke megen Søvn den Nat. Forkyst og skræmt, som jeg var bleven, dels ved Rasmus' Fortælling, dels ved Mortens omstændelige Beretning, bankede Blodet i mine Tindinger som utallige smaa Hamre, og hver Gang jeg lukkede Øjnene, syntes jeg, at jeg stod i det gamle Brænderi. Saa besluttede jeg da at ligge vaagen; men herved blev min Tilstand, om muligt, endnu værre. Det var en stormfuld Nat, og Vinden, der kom susende med hele sin Vælde, klemtes inde imellem Kirken og Fabrikkens høje Bygninger, klaprede med Lugerne, hvinede i Kirkefløjten og fo'r med Stormskridt hen over de øde Lofter. Men mig forekom det, som om angstfulde Røster klagede og jamrede i disse Stormstød, som om tungt belæssede Kæmper vandrede hen over Lofterne og stødte deres Hoveder mod Tagværket, saa Vinduerne klirrede derved. Henad Klokken tolv slog Hunden i Gaarden an; men det var paa en underlig jamrende Maade, og jeg hørte ikke Morten Vægter fløjte som sædvanlig.

408

Onkel sov fast. Der var en underlig Modsætning imellem hans rolige, ensformige Aandedræt og de vilde Røster, der hylede udenfor, og af og til ruskede i Døre og Vinduer, som vilde de aabne dem med Magt,

"Hvem der kunde sove som han!" tænkte jeg, og vendte mig lydløst i Sengen, for ikke at forskrække Spøgelserne.

Jeg maa dog være falden hen i et drømmeløst Blund; thi pludselig fo'r jeg i Vejret derved, at en jernhaard Næve bankede voldsomt paa Porten, og samtidig dermed kimedede Gangklokken underneden, som om den skulde springe.

"Tænd Lys, Viggo!" raabte Onkel. "Svovlstikkerne ligger hos dig."

Jeg adlød, og Onkel klædte sig paa, vistnok hurtigt, men dog saaledes, at ikke et Stykke manglede i hans Paaklædning,

Jeg fulgte hans Eksempel, men ikke med samme Held. Mine Hænder rystede saaledes, at Trækstøvlerne næsten blev en Umulighed. Der maatte være sket en forfærdelig Ulykke - min første Tanke var Olsen.

"Hvad er der i Vejen?" raabte Onkel ud ad Vinduet, som Stormen næsten rev fra ham.

"Brand! - Brand!" lød Mortens Basstemme nede fra Gaarden.

"Væk alle Bryggerkarlene i Nummer to!" raabte Onkel, "og lad dem gøre Slufferne parate. Løb saa op til Brandmajoren - men skrub sig, Morten!"

Jeg hørte Mortens tunge Trin forsvinde i Portrummet, medens Bankningen og Ringningen rasede nedenunder. Nu kom gamle Rasmus. Han var bogstavelig kun i Skjorte og Nathue, og nu saa' jeg tydelig, at han bar Pisk. Den strittede bagud, som en stiv, lille Tingest med en sort Sløjfe i Enden og 409 gav hans Skygge paa Væggen nogle højst mærkelige Konturer.

"Aa, Jøsses, Jøsses, Hr. Amministrator, nu brænder Fabrikken!" raabte den gamle Mand og vred sine Hænder.

"Snak, Rasmus," sagde Onkel og tog Vandspanden fra ham, som han havde grebet i Stedet for Lygten. "Gaa ned og faa nogle Klæder paa; men kald først paa Falk!"

"Ja, ja, Hr. Amministrator," svarede Rasmus og begyndte at gaa op ad Trappen i Stedet for ned. "Ja, ham har jeg kaldt paa; men han sover som en Sten. Aa, Gud hjælpe os, hvad skal vi dog hitte paa!"

Onkel tog den forstyrrede Rasmus ved Armen og mere trak end ledte ham ned ad Trapperne. Ved Olsens Dør bankede de paa; men den var aflaaet, og der kom intet Svar, maaske fordi han sov i det inderste Værelse, som vendte ud imod Gaarden. Her traf vi Morten Vægter, som med en beundringsværdig Hurtighed havde forrettet sit Ærinde, og nu raabte vi alle i Kompagni op imod Olsens Vinduer, saa det maatte vække selv en død; men der kom intet Svar.

"Hvor er Ilden, Morten?" spurgte Onkel.

"Luerne slaar ud af Vinduerne til Forvalterens Have," svarede Morten. "Ilden maa være i det ny Laboratorium. Jeg syntes nok, at jeg hørte ligesom et Dump derinde, og kort efter blussede Ilden saa klart op, at det var godt at se, at det ikke var Spøgelse det."

Morten tog en Brosten og slyngede den med en saadan Kraft op imod Olsens Vindue, at baade Ruder og Sprosser brast, og Skoddet aabnede sig indvendig; men deroppefra kom ikke en Lyd.

" Saa er der sket en Ulykke!" udbrød Onkel.

"Ja, der er vel saa," svarede Morten, "for til 410 sidst er det vel ham, Lapperanten, som har sat Ild paa Brænderiet, siden han ikke er i sin Seng. Gud forlade ham hans Synd, men det gamle Lapperatorium gik jo samme Vej."

Jeg havde aldrig troet, at Onkel kunde løbe. Ja, blot Tanken herom forekom mig lige saa utrolig, som at Hesten paa Kongens Nytorv skulde faa i Sinde at galopere. Hvad skildrer derfor min Forbavselse, da jeg pludselig saa' min stive, ærbare Onkel lægge alle Hensyn til Side og "hale ud", som Morten senere udtrykte sig, ikke i Trav, men i Karriere, og det oven i Købet med den fulde Vandspand, som han havde taget fra Rasmus. Denne gjorde et Forsøg paa at følge, men naaede ikke længere end til anden Gaard, hvor Tabet af Trætøflerne og Stakaandetheden tvang ham at blive. Morten Vægter var i Færd med at trække Fabriksprøjten ud af Sprøjtehuset, og saaledes naaede jeg alene op til Nonnernes Celle, hvor jeg havde set Onkel forsvinde.

Hvor forunderlig saa' den nu ikke ud? Røgen trak i tunge, sorte Skyer hen under dens Loft, hvirvlende ud af de smaa, sønderslagne Ruder, og naar Luerne fra Brænderiet blussede op, kastede de et mat, rødgult Skær hen over Hvælvingens Spidsbuer, saa at det saa' ud, som om de videde sig ud og trak sig sammen. Alle Døre var aabne; men allerede i det Rum, hvor de æltede Ler, var Røgen saa kvælende, at jeg begyndte at blive bange. Her indhentede jeg Onkel. Hatten havde han tabt, men Vandspanden havde han endnu i Haanden.

"Ikke et Skridt videre, Viggo!" sagde han og holdt mig tilbage. "Det gamle Loft derinde styrter, saa snart Stiverne brænder igennem."

"Onkel, du maa ikke gaa derind!" raabte jeg.

"Det er min Pligt - Falk maa være derinde - Dampene kan have bedøvet ham," sagde Onkel i 411 korte, bestemte Sætninger. "Sig Folkene, hvor jeg er, og lad dem sprøjte fra Haven. Loftet - -"

Mere hørte jeg ikke. Onkel forsvandt for mig i tykke, kvælende Røgskyer, og da Luerne lidt efter lysnede igennem, saa' jeg, at han paa alle fire langsomt krøb hen imod Ovn. Saa kom der en ny Røghvirvel, som ganske skjulte ham for mig og tvang mig til at retirere ud af Nonnernes Celle.

Her stod jeg, stille og bævende, med en Gru i Hjertet, som ikke lader sig beskrive, og her traf Brandfolkene mig, da de med den første Sprøjte ilede Brænderiet til Undsætning. Dinger var med. Han sagde ikke et Ord, da jeg fortalte, hvor Onkel var; men idet han løste op paa den Line, han bar om Livet, styrtede han pludselig ind i de tykke Røghvirvler med et Spring som en Svømmer, der skal bjærge en skibbruden. Lidt efter kom han igen og bar Onkel paa Armene ligesom et Barn. Men Dingers Skæg var blevet derinde, og hans Ansigt, der altid stod i et ubestemmeligt mellemsort, var saa sværtet som en Skorstensfejers.

"Flinch po Pumperne, Folk!" raabte han og svang sin svedne Hue. "Fabrikken brenner ikke so, og Atministratoren har vi!"

Et jublende Hurra fra Folkene ledsagede denne glade Efterretning, og jeg hørte tydelig, at Bryggerens Karle raabte med. Slangen blev halet ind gennem Forvalterens Have, Hanerne i Slemmeriet aabnede, og snart afløste Pumpernes taktfaste Slag og Vandstraalens Hvislen den forrige dødlignende Stilhed.

Noget efter fulgte jeg med Onkel tilbage under Klokkernes Klemten og den uhyggelige Lyd af Brandpiben fra Gaderne. Brandmajoren var kommen, og han havde nu overtaget Slukningsværket.

Midt i Gaarden stod Onkel stille, saa' sig tilbage, og idet han trykkede mig fast i Haanden, sagde han: "Stakkels Fyr! Ilden er udbrudt i Kulrummet til venstre; der laa et Anker Terpentin derinde. Jeg kom ikke saa langt; men har han været ved Ovn - -"

"Hvad saa?" spurgte jeg beklemt.

"Saa er han indebrændt," sagde Onkel med lav Stemme. "Tilbagevejen var spærret."

En og tyvende Kapitel. En Overraskelse.

Hvorledes jeg tilbragte Resten af denne sørgelige Nat, vil jeg ikke gøre noget Forsøg paa at beskrive. Den var, om mulig, endnu værre end dengang Laboratoriet sprang i Luften.

Morgenen bragte imidlertid nogen Trøst; thi dels viste det sig, at Skaden i Brænderiet ikke var saa stor, som man havde ventet, og dels havde man, hvad der var langt vigtigere, ved Rydningen af Ovn ikke fundet noget, som kunde tyde paa, at et Menneske var indebrændt. Paa den anden Side var der ingen, som havde set noget til Olsen. Da man sprængte Døren til hans Værelse, fandtes det i den fuldstændigste Orden. Studerelampen brændte endnu paa hans Bord - men Sengen var urørt. Da Morten Vægter aflagde sin Rapport, meddelte han, at den Jernbolt, som lukkede Porten ud til Springgaden, var skudt tilbage, og at Porten havde staaet aaben om Morgenen. Men heri var intet forunderligt; thi dette kunde være sket under Branden, hvor man havde benyttet den Brandpost, som 413 stod i Springgade, og det var ikke muligt at faa nogen Oplysning om, hvor vidt paagældende Port havde været aaben ved Brandens Begyndelse eller ej.

"I Dag vil vi gaa i Kirke, Viggo!" sagde Onkel, da Teen var drukken. "Vi har meget at takke for og meget at bede om."

Jeg følte dybt, hvor megen Ret Onkel havde, skønt jeg ikke holdt af at komme i Kirke, hvor alt var saa stort og dødt, og hvor jeg sjælden forstod noget af, hvad Præsten sagde. Langsomt vandrede vi op til Frue Kirke og satte os i det vante Stade, hvor Onkel gravitetisk talte seks Firskillinger af, som han lagde foran sig til Tavlerne, inden han tog fat paa Salmebogen. Jeg var saa forknytt, at jeg ingenting hørte eller saa'; men da jeg havde sunget den første Salme, som begyndte: "Naar vi i største Nøden staa," da lysnede Troen og Fortrøstningen op i mig, og med et ærligt og redebont Sind lavede jeg mig til at høre paa Prædikenen.

Men det gik mig den Dag, som saa ofte tilforn. Præsten var vistnok en nidkær og velstuderet Mand, og Prædikenen grundig gennemtænkt, men Ordene kom ikke fra Hjertedybet. De var velstøbte og velrundede, men gled mig forbi i snorlige Rækker, som var det Glansperler, trukne paa en Traad. Der var ikke et Ord, ikke en Stavelse for mig; ikke en Sætning, som jeg kunde gribe til Hjertelindring og bruge til Trøst. Havde han blot talt om Daniel eller om Mændene i den gloende Ovn, saa havde jeg forstaaet ham og fulgt med. Nu derimod laa Kirken saa stille og saa mørk, Regnen rislede ned udenfor, og foruden Præstens Ord hørte man

kun Tavlerne, som raslende blev stukne ind i Stolestaderne af et helt Kompagni Kordrenge; men i Dag havde jeg ikke, som ellers, min Glæde af at lade de blanke Firskillinger trille ned i de velpolerede Sparebøsser. Mørket blev tættere og tættere, 414 Regnen styrtede tættere og tættere, selv Præstens Prædiken syntes at fortætte sig; men nogen Ende fik den ikke. Jeg havde ingen Søvn faaet om Natten, og nu følte jeg, trods min Frygt for Onkel, at den meldte sig med hele sin Styrke. Jeg bøjede mig forover, holdt Kasketten for Øjnene, og sank sagtelig hen i denne halvbevidste Tilstand, som er ejendommelig for Dagsøvn. Pludselig vaagnede jeg derved, at min Sidemand kom til at støde til mig med Salmebogen, og lige i det samme hørte jeg Præsten sige: "Lader os alle bede!"

Jeg bøjede Hovedet, skamfuld over, at jeg havde ladet mig overliste, og idet jeg lukkede Øjnene for ikke at forstyrres, bad jeg af mit ganske Hjerte til Gud, om at Olsen maatte være frelst, at han igen maatte komme tilbage til Fabrikken, og at han dér maatte gøre den Opfindelse, hvorfor han havde ofret og lidt saa meget. Da jeg atter lukkede Øjnene op, tonede Orgelet, Luften var lys og klar, og en Solstrime skød sig fra Vinduet lige hen imod mig og glimrede paa Guldsnittet af min Salmebog. Jeg véd ikke, hvorfra det kom; men jeg fik i dette Øjeblik en dyb Forvisning om, at Olsen var frelst, og at alt vilde tage en Ende med Glæde. Onkel sang som sædvanlig Salmen igennem, to Takter forud for de andre, og rejste sig derpaa op, idet han sagde: "Lad os saa gaa, Viggo! Det var en herlig Prædiken."

Jeg svarede intet, men stirrede længselsfuldt ud imod den sommerblaa Himmel. Jeg vidste nok, hvem der prædikede bedst - Solstraalen eller Præsten.

Imidlertid modtoges vi ikke af noget glædeligt Budskab ved vor Hjemkomst. Rasmus stod ikke, som ellers, søndagsklædt uden for Porten. Skrækken over, at en kongelig Fabrik saadan uden videre kunde brænde af, og det fra den Ende, hvor han 415 ikke var Portner, havde tilligemed hans ubesindige Løb givet ham en Rystelse, som holdt ham i Sengen. Hans Kone forklarede, at Olsen ikke var kommen. Derimod havde hun i Gaar Aftes, saadan henad Mørkningen, set ham gaa op i det ny Laboratorium, og et Par Timer efter var han kommen styrtende som et besat Menneske og var løben op paa sit Værelse, men blot for at hente sin Overfrakke.

"Jeg spurgte saamænd: "Hvor skal De hen i saadan en Hast, Hr. Falk?" Men han smed bare en Sølvdaler til mig og smeldede med Porten, saa det rystede. Nu er han vel fløjet med Vildgæssene. Administratoren skulde dog se, om ikke der mangler noget i Kassen."

"Har ellers ingen spurgt efter mig?" sagde Onkel.

"Jo, kort efter at Hr. Administratoren var gaaet, kom saamænd Assistenten med tre fine Herrer. De sidder nu oppe hos Administratoren."

"Politiet! - Hvad kan det være?" udbrød Onkel.

"Ja, de saa' nok ud til at være svenske Ministre," sagde Konen, "for de var saa svært behængte, og Uniform havde de ogsaa; men Assistenten sagde, da han gik, at det var Politiet fra Malmø."

Onkel rynkede Panden, men sagde ikke et Ord.

Oppe i Dagligstuen traf vi virkelig tre uniformerede Herrer, som sad omkring Divanbordet og bragte Jomfru Mortensen i en sørgelig Tilstand af sprogligt Vilderede ved afvekslende at tale Svensk, Tysk og Fransk til hende.

Den ældste af Herrerne, en korpulent Mand med en Masse af Ordener og med en graa Knebelbart, der var saa lang, at den kunde ses, naar han vendte Ryggen til, rejste sig uhyre høflig op, bukkede for Onkel og erklærede, at det voldte ham den dybeste Smerte, at han skulde være nødt til at inkommodere Herren et Øjeblik. Onkel bukkede igen 416 og viste med Haanden imod sit Arbejdsværelse, hvor samtlige Herrer forsvandt til stor Skuffelse for Jomfru Mortensen, som havde haabet, at hun nu skulde nyde Frugterne af den diplomatiske Virksomhed, som hun havde udfoldet under Onkels Fraværelse.

"Nu skal vi se, at han dog har gjort Gavtyvestreger, og det oven i Købet i Skaane," sagde hun og sendte mig et glubsk Blik. "Maaske er det derfor, at han har stukket Ild paa Fabrikken i Nat; thi at den Ild er paasat, kan da enhver se, der blot har Øjne i Hovedet."

Der var intet at svare paa denne Bemærkning, thi skønt jeg i Hjertet var overtydet om Olsens Uskyldighed, var det dog højst mærkværdigt, at han ikke havde været i Seng, og at han ikke vendte tilbage efter Branden. At nu det svenske Politi kom, og det oven i Købet tre Mand stærkt, holdt jeg heller ikke af. Jeg syntes, at baade Olsen og jeg havde haft saa meget at gøre med det københavnske, at vi for Øjeblikket nok kunde undvære Assistance fra Broderriget.

Lidt efter hørte vi, at Onkel og de fremmede Herrer forlod Værelset og begav sig ned i Gaarden, hvorpaa Jomfru Mortensen opfordrede mig til at være Spejder mod Godtgørelse af en ekstra Portion Rødgrød til den

Tid, hvor hun plejede at tage sin egen. Jeg var ikke uvillig hertil, ikke for Rødgrødens, men for Olsens Skyld, og listede mig derfor forsigtig ud paa Trappen, hvor jeg fra et Vindue kunde se, hvad Onkel og Herrerne tog sig for nede i Gaarden.

Synderlig klog blev jeg nu ikke af deres Operationer; thi disse bestod væsentlig i at sammenligne Mærkerne paa en Del af de Pakkasser, der stod i Gaarden, med Tegnene i en lille Bog, som den korpulente Herre trak op af Lommen, hvorpaa den 417 yngste Herre holdt et af Portnerkonen hidbragt Lys, medens den ældste trykkede nogle store Segl hist og her paa Kasserne. Da alt det var bragt i Orden, skrev den tredje det hele op i en stor Protokol, hvorpaa de bukkede meget høfligt og forlod Fabrikken. Lidt efter kom Onkel op. Han syntes særlig fornøjet og gned sig i Hænderne, idet han sagde: "Lav os nu en god Kop Kaffe, lille Jomfru. Det hører der til efter en Ildebrand!"

Jomfru Mortensen saa' meget forundret ud og sagde, idet hun rakte Onkel Koppen: "Hvem var de Herrer, som Administratoren talte med?"

"Lagde De ikke Mærke til, at de talte Svensk?" spurgte Onkel, idet han skænkede sig en liflig Snaps af den gamle Rom.

"Jo jeg syntes nok," svarede Jomfruen, sjæleglad over at faa Onkel paa Gled.

"Ja, saa var de vel Svenskere," bemærkede Onkel, idet han rørte om i Koppen. "Har De ikke lidt mere Fløde?"

"Nej, den er løben sammen," sagde Jomfruen bestyrtet.

"Saa faar vi Torden. Tror De ikke?" bemærkede Onkel med sit særegne, lune Smil. Hermed maatte Jomfru Mortensen lade sig nøje; thi flere Oplysninger fik hun ikke - men jeg begyndte at tvivle om Rødgrøden.

Videre blev der ikke talt ved Frokosten, og efter denne trak Jomfruen sig tilbage "for at tænke over den dejlige Prædiken", men i Virkeligheden for at modtage et Par Veninder, hvem Rygterne om Branden og Olsens Forsvinden skyndsomst havde hidlokkeet. Onkel gik hen og begyndte at tromme paa Ruden, først svagt, saa stærkt og endelig saa voldsomt, at en af dem brast. Saa vendte han sig om mod mig og sagde: "I Aften bliver det akkurat otte Maaneder siden, at Falk første Gang kom paa 418 Fabrikken. Gud maa vide, hvor han bliver af?" Men lige som han udstødte dette Hjertesuk, foregik der en mærkværdig Forandring med Onkel. Han stirrede stift ud gennem Vinduet, hans ellers saa rolige Ansigt gennemløb alle Grader lige til den mest uforstillede Overtæring, og pludselig udbrød han i et dybt hentet: "Tænkte jeg det ikke nok! Det var da som ..." Ja, Onkel bandte aldrig; men denne Gang tror jeg nok, at han var meget nær ved det. Jeg skottede ogsaa over Gaden; men jeg opdagede kun et aabent Vindue, der ganske saa' ud som andre Vinduer. Onkel gned sig endnu en Gang højst fornøjet i Hænderne og gik derpaa ind i sin Stue. Kort efter sad han bøjet over de gamle Folianter, og saa maatte ingen forstyrre ham. Hele den lange Søndag skulde jeg nu være alene, og vidste i min Fortvivlelse ikke bedre end at melde mig som frivillig hos Madvig - men Morskabslektur var det rigtignok ikke.

Pludselig ringede det paa Klokken med en saadan Kraft, at jeg fo'r op, og næsten i samme Øjeblik raabte Onkel: "Luk op, Viggo! Der kommer Visitter!"

Jeg sprang ud i Forstuen som et Egern. Glæden jublede i mig; men hvor nedslaaet blev jeg ikke, da jeg i Stedet for Olsen saa' Hørkræmmer Theils svære Skikkelse.

"Aa, er det kun Dem!" udbrød jeg.

"Hvad for noget? Kun mig? Jeg tror, at Fanden plager dig, Dreng!" sagde Hørkræmmeren i en usædvanlig arrig Tone, idet han gjorde et forgæves Forsøg paa at tage den Stok op, hvortil han havde støttet sig. - "Aa, det forbandede Ben!" vedblev han, idet jeg rakte ham Stokken. "Løb ind til din Onkel og sig, at jeg straks maa tale med ham."

Jeg løb ind; men inden jeg naaede tilbage, kom den utaalmodige Hørkræmmer hinkende ind med 419 Hatten i Haanden. Nu først saa' jeg, at hans smertefulde Sygdom havde taget svært paa ham, og at han saa' meget ældre ud end sidst. Navnlig var der ved Øjnene kommet et særegent sløvt Træk, som om han ikke rigtig kunde faa dem op.

"Hvad staar til Tjeneste?" spurgte Onkel, idet han skød en Lænestol hen til ham.

Hørkræmmer Theil satte, eller rettere sagt, lod sig falde ned i den, strakte Benene besværlig fra sig, tørrede Sveden af sin Pande med det store, rødtærnede Lommetørklæde og udbrød derpaa, uden Spor af Forberedelse eller Indledning: "Tror De, man kan lave Guld, Hr. Administrator?"

Det gav et elektrisk Stød i mig. Det Spørgsmaal traf lige i Centrum af min Tankecirkel. Men Onkel lagde sin Haand paa Hørkræmmerens Arm og spurgte: "De er nok ikke ganske vel, Hr. Theil?"

"Jo, Gu' er jeg saa!" udbød denne. Egentlig vil det da sige, at jeg har det rent forbandet. "Tror De, at man kan lave Guld, Hr. Administrator?"

Onkel maalte Hørkræmmer Theil med et eneste langt Blik, der begyndte nede ved hans Stok og endte oppe ved Stoleryggen; men da Theil virkelig ikke syntes at være fuld, men kun at befinde sig i en særegen ophidset Stemning, svarede Onkel: "Inden jeg gaar over til at besvare dette Spørgsmaal, der ikke er saa let, som De maaske tror, ønsker jeg gerne at vide, hvorfor De gør mig det. Min Tid er knap i Dag, og hvis De ikke har en presserende Grund, ønsker jeg helst at opsætte det til en belejligere Tid."

"Man kan altsaa ikke lave Guld," sagde Hørkræmmeren og lod Hovedet synke. "Ja, tænkte jeg ikke nok, at det var Løgn!"

"Hvilket?" spurgte Onkel.

"Aa, jeg gider s'gu ikke tænke derpaa," svarede Theil og slog i Gulvet med sin Stok. "Hver Gang 420 jeg tænker derpaa, staar Blodet mig til Hovedet af lutter Ærgrelse; min Doktor har sagt, at jeg heller ikke maa ærgre mig. Aa, det hele er da ogsaa rent forbandet!"

Onkel saa' først paa mig, dernæst paa Theil og spurgte: "Ønsker De, at vi skal være alene? Viggo, gaa ind i den anden Stue!"

"Nej, han kan s'gu gerne blive!" udbød Hørkræmmeren. "Hvad Vægt ligger der paa, at han véd i Dag, hvad den ganske By véd i Morgen. Naa, der vil blive grint ovre hos Petersens! Jo, jeg takker!"

Onkel saa' ironisk paa den vrede Hørkræmmer og sagde: "Men De glemmer rent det oprindelige Spørgsmaal. Det var om Guldet; hvad mente De med det?"

"Aa," svarede Theil, "det var mit sidste Haab; for kunde han gøre det, saa var der dog noget ved ham; men det er naturligvis Løgn, som De siger."

"Jeg har hverken sagt det ene eller det andet," svarede Onkel. "Jeg sagde blot, at Spørgsmaalet ikke er saa let, som De tror, og at det behøver en længere Udvikling; men hvis De -"

"Jeg behøver s'gu ingen længere Udvikling!" raabte Theil lidenskabelig. "For kan han ikke gøre Guld, som han siger, vil jeg paatage mig at knække hans Hals."

"Paa hvem?" spurgte Onkel rolig.

"Paa ham! Paa Deres Laborant! Paa Kristian Falk!" raabte Hørkræmmer Theil og stødte for hver Gang sin Stok saa haardt i Gulvet, at det klirrede i Ruderne. "Han er en Slyngel, en Erkespidsbub!"

"Det tror jeg ikke, svarede Onkel.

"De kender ham ikke, som jeg!" raabte Theil, "for jeg er, med Skam at tale om, noget i Familie med ham - -"

421

"Og det nok ikke saa lidet, efter hvad jeg har hørt," afbrød Onkel.

"Aa, det er kun igennem Giftermaal," brummede Theil. "Ser De, min afdøde Kone havde en Søster, som meget mod min Vilje gik hen og giftede sig med en Koffardikaptajn Falk, en ganske køn Fyr, men meget usolid. Han dejsede ogsaa ovre i England."

"Dejsede?" gentog Onkel.

"Ja, gik fallit," svarede Theil haardt. "Det kunde enhver have sagt ham i Forvejen. Han døde kort efter, og hvad de ikke havde tabt ved Fallitten, satte min gode Nevø over Styr paa andre Maader. Det skulde nu være saa fint. "Han skulde være Digter," sagde de i Familien, det allerdummeste, man kan sætte et Menneske til; men det gik naturligvis galt. Bladene fik fat i ham, og saa endte han ved Landvæsenet."

"Endnu ser jeg ikke, at der er saa meget galt ved ham," sagde Onkel.

"Nej, for De kender ikke hans Luren drej erier!" raabte Theil. "Og De véd heller ikke, hvilket Læs jeg har haft at trække med ham. Da min salig Kone levede, kom han somme Tider til os, og min Kone syntes altid, at han og Hanne var saadan et kønt Par; men de Narrestreger skulde jeg naturligvis ikke have noget af. Jeg lagde nok Mærke til, at Hanne syntes om ham, og da hun var konfirmeret, fik jeg hende ogsaa ud til hendes

Onkel i Værsløv. Men, Gud fordømme mig, det varede ikke otte Dage, før Knægten kom derud, men desværre en hel Maaned, før jeg fik det at vide."

"Det var Skade," bemærkede Onkel.

"Skade!" raabte Hørkræmmer Theil. "Nej, det var en skændig Kabale. De véd nok, hvordan Fruentimmer er, saadan i den Tid, hvor de skal staa til Konfirmation. De tænker ikke paa andet end Kærlighed og Præster, saa lang Dagen er. Se, det vidste nu Fyren meget godt, og der gik han og smiskede for Hanne saa længe, indtil de blev forlovede Dagen efter, hun var konfirmeret. Men heldigvis lurede jeg dem op en Aften ude i Haven, og De kan tro, der blev lyst af, min Fa'er," sluttede Hørkræmmer Theil, idet han gjorde en truende Bevægelse med Stokken.

"Jeg troede, at Deres Datter var forlovet med den unge Urtekræmmer Petersen," sagde Onkel med et naivt Udtryk, bag hvilket der laa et Baghold af Skadefryd.

"Ja, det Parti fik jeg senere i Stand," sagde Theil. "Og det var et godt og fornuftigt Parti i alle Maader. Petersen er en Mand paa henvend de tre Hundrede, og jeg naar ham nok, inden jeg dør. Lige Formue, lige Giftermaal - det har jeg altid sagt."

"Gik ikke den Forlovelse over Styr?" spurgte Onkel. "Jeg synes, jeg har hørt noget derom."

"Jo," svarede Hørkræmmer Theil rasende. "Den unge Petersen bar sig ad som et Fæ!"

"Det tror jeg gerne," sagde Onkel tørt.

Theil saa' forskende paa Onkel; men denne lod, som om han intet mærkede, og svarede: Han var en nobel Karakter, den unge Petersen. Det var Jammerskade, at den Forlovelse gik over Styr. Men som jeg hører, gaar De jo ikke ganske Glip af det noble. De sælger jo Deres Gaard og tænker paa at etablere Dem i Skaane. Folk siger, at Deres Datter er bleven forlovet med en Baron von Platen. Det er jo et standsmæssigt Parti, og lige Formue gør jo lige Giftermaal."

Theil stønnede formelig ved denne Bemærkning og blev ganske kobberrød i Ansigtet. Derpaa fo'r han pludselig op fra Stolen og raabte med næsten hæst Stemme: "Ad Helvede til baade med 423 Urtekræmmer Petersen og Baron von Platen! Jeg kan jo lige saa godt sige det straks, som sidde her og lade mig sejjpine. Deres forbandede Laborant har forført min Datter."

"Forført?" spurgte Onkel skarpt og rejste sig op.

"Forført? - Nej, for Satan! - Bortført hende, den Slyngel!" rasede Hørkræmmer Theil. "De har ladet sig vie et Sted i Skaane - Fanden maa vide hvor. Men Mand og Kone er de, og der er hverken Præst eller Prokurator i Byen, som kan faa dem skilte ad, saa længe de ikke selv vil. Men det vil de naturligvis ikke! De trodser mig lige op i mine aabne Øjne. Aa, jeg kunde dreje Halsen om baade paa mig selv og dem og den Satans Præst! - Av, av, det forbandede Ben! Nu jager det i det igen - og jeg, som ikke maa ærgre mig!"

Hørkræmmer Theil dukkede sig og gned Benet med sit store Lommetørklæde. Jeg stirrede aldeles lynslagen paa Onkel; men denne tog sig med det roligste Ansigt af Verden en Pris og sagde blot: "Maa jeg saa gratulere Dem!"

Hørkræmmer Theil gjorde et fortvivlet Forsøg paa i en Fart at komme op af Lænestolen, men da dette mislykkedes, løftede han Stokken og raabte med en af Forbitrelse kvalt Stemme: "Nej, hør, Hr. Administrator! - Nu driver De det, min Salighed, for vidt! Jeg er kommen herover for at faa en Oplysning, ikke for at blive gjort Nar ad i mine aabne Øjne. Tager De det paa den Maade, skal jeg vise - -"

"Stop, stop, Hr. Theil!" sagde Onkel og lagde sin Haand paa den hidsige Hørkræmmeres Arm. "De er en Mand paa henvend de tres; men De er jo saa hidsig som en tysk Student paa atten. Tag Dem blot i det, og bliv siddende ganske rolig, saa skal jeg forklare, hvorfor jeg gratulerer Dem; thi det gør jeg virkelig."

424

"Det gad jeg nok høre," sagde Theil, imponeret af Onkels iskolde Ro. "Gratulere mig! Ha, ha, ha - det begynder s'gu næsten at blive morsomt!"

"Det haaber jeg ogsaa, at det skal blive," fortsatte Onkel; "thi, som sagt, jeg gratulerer Dem virkelig! Men inden jeg gaar over til at forklare Dem hvorfor, ønsker jeg dog at vide, hvad De egentlig har imod min Laborant?"

"Aa," sagde Theil, "det behøver jeg vist ikke at sige Dem. De véd det lige saa godt som jeg."

"Ja vist," sagde Onkel bittert. "Havde han i Stedet for Falk heddet von Falkenstein; havde han, i Stedet for at understøtte sin Moder, ladet hende forsørge af sine rige Slægtninge - kort sagt, havde han i Stedet for

en stille, flittig Arbejder været en adelig Døgenigt, saa havde jo alt været i sin Orden. Saadan en forløben tysk eller svensk Baron er meget værd nu til Dags, især for Folk, som hurtig vil af med deres Formue."

"De rammer ikke Baron Piaten med det!" raabte Theil. "Han er rig og har Jordegodser selv."

"Jeg tænker ikke paa at ramme ham," svarede Onkel. "Jeg tænker blot paa den Dumhed, der mere og mere griber om sig, at hæderlige Borgermænd, som ved et helt Livs Anstrengelse har erhvervet sig Formue, ikke kan dø roligt, før de har spyttet deres egen Stand i Ansigtet og slængt Frugterne af deres Møje ned i et af disse bundløse Svælg, som Adelsskjoldet dækker. Jeg tænker paa, hvor forunderligt det er, at disse Folk, som hele deres Liv har handlet redeligt, besindigt og fornuftigt, ikke kan skilles fra denne Verden, før de gennem allehaande Ydmygelser har bragt deres Døtre ind i en anden, hvor de ikke hører hjemme."

"Aa," sagde Theil hovedrystende, "Kærligheden udjævner alt, og naar en adelig forelsker sig i en 425 borgerlig, antager jeg ogsaa, at han vil hævde hendes Stilling der, hvor han bringer hende hen."

"Ja, naar han virkelig forelsker sig," gentog Onkel med et stærkt Eftertryk paa Ordet. "Men ser De, Hr. Theil! De skal lægge Mærke til, at ligesom den virkelige Forelskelse er sjælden i vore Dage, saaledes er den en endnu rarere Fugl i de Kredse, som De sigter til. Gud bevares, der kan gives hæderlige Undtagelser; men underligt er det, at jeg i dette Øjeblik ikke kan erindre et eneste Tilfælde, hvor en af disse adelige har giftet sig med en fattig borgerlig Pige."

Hørkræmmer Theil saa' lidt forvirret ud, og Onkel vedblev: "Ser De, de adelige falder, saa vidt jeg kan skønne, i to Klasser. Den ene er den, som virkelig tror paa sin Adel. Disse Folk maa man til en vis Grad respektere. De er de virkelige Aristokrater, som holder, ikke alene paa deres nedarvede Navn, men ogsaa paa Mindet om Forfædrenes Bedrifter, paa alt, hvad der knytter sig til den fortløbende Kæde af Slægtens Liv. I denne Kreds, der holder fast paa alt, hvad der knytter sig til Standen, kommer ikke nogen borgerlig ind, og sker det, vil han eller hun blive betragtet som en Paria. Den anden Klasse derimod indbefatter den store Skare af hele eller halve adelige, som mere eller mindre har tabt Troen paa sig selv. Deres Sønner er i Almindelighed elskværdige Labaner, som forstaar at ride en Hest og anser det for en Forbrydelse at skyde en Agerhøne i Sædet. De gaar stadig rejekt til deres Eksamen, men de kan perfekt tage Karoline fra Pletten, og bliver i Regelen Hof-, Jagteller Kammerjunkere, inden Fanden tager dem. De tilbringer deres første Ungdom kun med at gøre Dumheder eller det, som er værre, og naar de har tabt Troen paa og Tilliden til alt, hvad der i Ægteskabet skulde hæve og adle Forholdet, naar de har løbet Hornene af sig, som det saa smukt hedder, forsøger de paa at faa sig et Par nye ved at ægte en stakkels, borgerlig Pige, der ikke har Begreb om den Sump, hun ledes ud i. De er ikke saa vanskelige at komme i Kast med - men det maa betales."

Hørkræmmer Theil saa' ned mod Jorden og virrede med Hovedet, men han svarede intet. Onkel tav et Øjeblik, trommede med Fingeren paa Snustobaksdaasen og sagde: "Tror De, at en Hørkræmmer faar Lov til at gaa med en Baron under Armen for ingenting? Vel er der en Klipfisk i det danske Vaaben; men i det svenske og tyske har jeg forgæves søgt den. De har to Gange været paa Veje til at gøre Deres Datter ulykkelig, Hr. Theil; men Lykken har hidtil været Deres Formynder. To Gange har De villet tvinge hende til en Mesalliance, og den sidste var noget nær den værste. At De har undgaaet dette, er allerede meget, og det er den første Grund, hvorfor jeg gratulerer Dem."

"Hvad har De da mod den unge Baron von Piaten?" spurgte Theil hidsig. Det var aabenbart, at Onkels Gratulation endnu generede ham betydeligt.

"Ikke andet, end at han ikke skriver sit Navn helt ud," sagde Onkel. "Von Platenschläger, det er en adelig Familie, som har været "hoffähig" fra Verdens ældste Tider."

"Hvad mener De med det?" udbrød Hørkræmmer Theil, ganske konsterneret over det sikre Blik, hvormed Onkel betragtede ham.

"Hør, Theil!" sagde Onkel fortrolig og rykkede sin Stol nærmere. "Vi to har nu været Genboer i fem og tyve Aar og kender hinanden. De er jo ogsaa kommen en Del herover, før De blev syg. Har det aldrig undret Dem at se den Mængde Kasser med Porcelæn, som under von Platens Navn gik til Malmø?"

427

"De - de er jo til Udstyret," stammede Theil. "Jeg staar selv i Forskud for dem."

"Saa er det vel ogsaa af den Grund, at Mærkerne ikke maa sættes paa med Vandfarve?" spurgte Onkel.

"Mærkerne? Ja, hvor véd jeg det. Jeg har jo ikke haft noget med det at gøre," sagde Hørkræmmer Theil.

"Nej," svarede Onkel, "det véd jeg, og det er meget heldigt for Dem. Thi ser De, Theil, Deres Kasser ligger for Øjeblikket sænkede paa Havets Bund, og von Piaten sidder arresteret for Toldsvig i Malmø."

"Umuligt!" raabte Theil og fo'r trods sit daarlige Ben helt op i Stolen. "Han er jo selv Tolddirektør!"

"Ja, han var Tolddirektør," gentog Onkel med Eftertryk. "Saa kan De selv sige Dem, hvad Straffen vil blive, navnlig naar jeg underretter Dem om, at han i Malmø har udstedt et betydeligt Beløb paa falske Veksler. Det svenske Politi har i Dag gjort mig et Besøg tillige med Overtolddirektøren fra Malmø og beslaglagt den næste Sending."

"Aa, aa," stønnede Theil, idet han sank helt tilbage i Stolen. "Mine tolv Tusinde Rigsdaler!"

"Ja, de er nok fulgt med Kasserne," svarede Onkel. "Naa, trøst Dem, Theil! De er jo en Mand, som kan bære det og maaske lidt til. Ser De nu: At De ikke har givet Deres Datter til en Bedrager, at De ikke er trukken dybere ind i disse Historier, men staar som en hæderlig Mand, der er taget ved Næsen - det er den anden, store Lykke, og derfor gratulerer jeg Dem anden Gang."

"Aa, aa! Hvor skal man dog finde Ærlighed i denne Verden?" jamrede Hørkræmmeren og vred formelig sine Hænder.

"Det skal jeg sige Dem," svarede Onkel. "Ikke 428 der, hvor De har søgt den. Den hæderlige Borgerstand gemmer den som sit Adelsdiplom, og den har De været i Færd med at vende Ryggen."

Der opstod en lang Pause, i hvilken Theil sad med lukkede Øjne, som frygtede han for at se ind i Virkeligheden. Onkel trommede Tappenstregen paa Tobaksdaasen, og da dette ikke frembragte nogen Virkning paa den stakkels Hørkræmmer, som dog havde staaet i Borgervæbningen, sagde han: "Hør, Theil, lad os komme tilbage til det, De kom for. Hvad var det med det Guld?"

Theil fo'r op som af en Drøm og svarede: "Aa, Fanden i Vold med det! Har han taget alt det andet, kan han gerne tage det med. Det er naturligvis Løgn som det øvrige."

"Vi kan jo se ad," bemærkede Onkel.

Theil tog en lille Flaske op af Lommen og sagde:

"Ser De, Hr. Administrator, i Morges kom min Hr. Nevø farende op til mig, som om han var forstyrret. Jeg laa endnu i Sengen; men der kom det ene Bud ind til mig efter det andet, at han absolut maatte tale med mig. Det er ellers sjældent, at han gør mig den Ære; for da jeg sidst talte med ham, bad jeg ham saa temmelig om at rejse Fanden i Vold, efter først at have tilbudt ham at blive Regnskabsfører i Kramboden. Men dertil var Fyren for fin; han kom der en Uges Tid - "men han vilde ikke være Spækhøker," sagde han. - Naa, jeg laa som sagt, i Sengen, dengang han kom ind," fortsatte Theil, "og det var vel for ham; for havde jeg været oppe, kunde det maaske være hændet, at jeg havde smidt ham ud igennem Vinduet, for jeg er noget hidsig. Han fortalte først, at han havde faaet fast Ansættelse herovre paa Fabrikken, og saa kom han med en urimelig Masse Kunstord, som jeg ikke forstod, men hvoraf Meningene nok var, at han 429 havde laboreret paa al Slags Videnskabelighed sammen med Administratoren, Saa fortalte han en hel Del om Sachsen og Meiszen, om Paris og Guld-medaille og Patenter og videnskabelige Indretninger, som vilde tage ham op som rejsende og Æresmedlem - men Meningene af det hele var, saa vidt jeg kunde forstaa, at han havde fundet den Kunst at gøre Guld, lige saa meget, som han behøvede, og det oven i Købet blankt Guld; det sagde han flere Gange selv. Jeg sad over Ende i Sengen og gloede paa ham, for det forekom mig, at enten maatte det være ham eller mig, der var gal; men lige med et stak han mig denne Flaske i Haanden og sagde, at jeg selv skulde være den første, der fik af hans Guldpulver, som jeg gerne maatte vise til Administratoren, hvis jeg ikke vilde tro, hvad han sagde. Saa tog jeg da Flasken; men lige i det samme ryger det gale Asen mig om Halsen og siger, at han var saa overvættets lykkelig, at jeg ikke maatte tage det ilde op, at han havde giftet sig med min Datter ovre i Skaane af Frygt for, at von Piaten skulde tage hende fra ham. Jeg tror, jeg fik saadan et Slags Tilfælde; for da jeg kom til mig selv igen, laa hun, Tøsen, om Halsen paa mig og græd og besvor mig, om ikke at gøre hende ulykkelig for Livstid. Nu var jo Falk en holden Mand, siden han havde fundet paa denne Recept. Jeg bandede og galede naturligvis værre end en Tyrk; men Pigebarnet har efter sin Moder saadan en forbandet underlig Maade at tage mig paa. Hun lo og græd paa én Gang og sagde til sidst, at hun aldrig skulde gøre det mere. Men det takker Fanden hende for. Nu maa hun s'gu for mig gifte sig saa tidt, hun vil. Til sidst kom det da til et Slags Forlig, idet jeg lovede Tilgivelse og Forglemmelse, hvis Pulveret virkelig duede til noget, og det 430 skulde Hr. Administratoren bestemme. Se, derfor er det, at jeg er kommen herover."

Onkel tog den lille Flaske, som Hørkræmmer Theil rakte ham, holdt den op imod Lyset, rystede den og betragtede med et spændt Udtryk det fine, lysebrune Pulver, som den indeholdt. Derpaa tog han en Spirituslampe, tændte den og tillavede en Prøve, ganske saaledes, som jeg havde set ham gøre det i Laboratoriet. Men da Blæserøret kom frem, da Flammen hvæsende og susende slikkede hen over Porcelænet, kunde jeg høre mit Hjerte banke af Angest og Forventning - alt, hvad Olsen og jeg havde oplevet, laa ligesom sammentrængt i dette ene Moment. Pludselig hørte Onkel op med at blæse, jog det glødende Porcelæn ned i Vandglasset og betragtede den lille Prøve længe og nøje. Saa vendte han sig om mod Hørkræmmer Theil og sagde med en vis, stille Højtidelighed: "Deres Søstersøn har Ret - Opfindelsen er gjort!"

Theil stirrede paa Onkel uden at sige et Ord og fik denne Gang Øjelaagene helt i Vejret. Endelig ligesom brast det ud af ham: "Det var som Satan!"

"Der kan De selv se," sagde Onkel og rakte ham Prøven. Theil tog det lille Stykke Porcelæn, vendte og drejede det paa alle Kanter, gned paa det og sagde endelig: "Men det sidder jo fast."

"Det skal det ogsaa," svarede Onkel.

"Men her er jo ikke Guld for en Hundrededel af en Dukat, selv om man skraber det alt sammen af. Kan det ikke gøres en gros, hvad skal det saa blive til?"

Onkel saa' paa Hørkræmmeren, som om han ikke rigtig forstod ham, og svarede: "Det er da ikke Deres Mening, at Falk kan lave Guld?"

"Jo, det sagde han jo selv. "Blankt Guld", sagde han. "Hvad skulde det ellers nytte til?"

"Saa er De ganske paa Vildspor," svarede Onkel 431 "Dette Pulver her er en Guldopløsning, lavet af hollandske Dukater. Man kan ikke lave Guld uden af Guld, den Sag er jo klar."

"Man kan ikke lave det uden af Dukater?" gentog Hørkræmmeren. "Ja, saa takker Fanden for den Opfindelse! Den vil jeg, min Sjæl, ogsaa paatage mig at gøre."

"Det skulde De dog ikke," sagde Onkel smilende, "det kom De vist galt fra. Lad mig forklare Dem Tingen, Theil, og hør blot et Øjeblik til i skikkelig Taalmodighed. De véd, at vi har en Guldpolererstue; men De véd maaske ikke, at Deres Nevø har arbejdet der som simpel Arbejder blot for denne Opfindelses Skyld - han kunde have tjent mere ovre hos Dem. Nu vel, Porcelænet kommer ned paa denne Stue med mat Forgyldning, og der poleres det blankt ved Hjælp af Agat. Det er et tungt og trivielt Arbejde, kan De nok tænke, og derfor har baade Falk og jeg søgt at finde en kemisk Sammensætning af Guldet, hvorved det bliver blankt af sig selv under Brændingen. Det er denne Sammensætning, som han nu efter en Række møjsommelige Forsøg har fundet."

"Ja, tænkte jeg ikke nok, at det var saadan noget videnskabeligt Humbug!" udbrød Theil. "Han har jo aldrig givet sig af med andet. Dette her gør jo ikke Nytte for fire Skilling. Hvad kan det saa hjælpe?"

"Til særdeles meget," svarede Onkel rolig, "og hvis De vil høre paa mig, skal jeg snart forklare Dem den praktiske Side af Sagen; den har naturligvis mest Interesse for Dem som Forretningsmand. "

Theil overhørte ganske den fine Haan, der laa i Onkels Tone, og sagde: "Ja, kan De vise mig, at der blot kan komme noget reelt ud deraf, saa vil jeg endda slaa mig til Taals. Jeg har altid sagt til 432 Falk, at al denne Videnskabelighed hørte til de brødløse Kunster."

"Det kan jeg saa godt begribe," forsikrede Onkel. "Men ser De, Hr. Theil, Arbejde er Penge, og spart Arbejde er sparte Penge. Det maa De som Forretningsmand kunne forstaa."

"Naturlig," svarede Hørkræmmeren.

"Nu vel," vedblev Onkel. "Hvad tror De, en stor Fabrik kan give for at kunne nedlægge de Stuer, hvor Guldet poleres, og spare adskillige tusinde Arbejdsdage om Aaret?"

Theil saa' ganske oplivet ud og svarede øjeblikkelig: "Mindst en Kapital, der svarer til fem og tyve Procent af Arbejdslønnen i ti Aar."

"Ja, det er det mindste, Falk kan modtage for sin Opfindelse," sagde Onkel. "Jeg vil endog give ham halvtredsindstyve for den kongelige Fabriks Vedkommende."

"Nej, Gud velsigne Dem, vil De virkelig," spurgte Theil og drejede sig paa Stolen. "Tror De ogsaa, at Opfindelsen kan bruges i England?"

"Den kan bruges overalt, over hele Verden, saa langt Porcelænsfabrikationen strækker sig," svarede Onkel. "Altsaa, han kan sælge den - det er Hovedsagen; men dernæst tager Deres Nevø en Præmie paa halvtredsindstyve Tusinde Francs, som Akademiet i Paris har udsat - det er ogsaa værd at tage med - og rimeligvis vil hans smukke Opfindelse skaffe ham Administratorpladsen, naar jeg er død. Ser De, det er det reelle ved Opfindelsen. Dertil kommer den videnskabelige - - naa, det kan være det samme; De er vel fornøjet med det praktiske? Ser De, saadan alt i alt er den Opfindelse en halv Tønde Guld værd - det kommer der nok ud af den."

"Halv-tredsinds-tyve Tusinde Francs," sagde Theil meget langsomt og med et Tonefald, som talte 433 han dem allerede op paa Bordet. "Hør, Hr. Administrator, jeg tror, at jeg gaar over og kalder paa Børnene."

"Det behøves ikke," svarede Onkel. "De kan raabe over Gaden derinde fra Salen. Jeg saa' før et Glimt af dem begge bag Persiennen."

Onkel smilede lunt og skævede hen til mig; men Theil haltede ind, lukkede et Vindue op og brølte saaledes, som Ajaks maa have brølt for Achæernes Lejr; men derovre forblev alt stille og tyst.

"Satans!" raabte Theil. "Blot de nu ikke er rendt bort igen og har gjort en Ulykke. Jeg er ogsaa for hidsig."

"Hør, Viggo!" sagde Onkel, som fik han en pludselig Indskydelse. "Løb op i Sovekammeret og tag mig den Spaanæske, der staar paa Reolen; men skynd dig!"

Da jeg kom med det forlangte, lukkede Onkel Æsken op og sagde med sit ejendommelige, poliske Blik: "Aa, gør mig den Tjeneste, Theil, at binde det Baand fast i Stormkrogen. Vent lidt! De Knuder skal nok udad."

"I Stormkrogen!" udbrød Theil. "Vil De gøre Nar ad mig, Hr. Administrator?"

"Nej!" sagde Onkel. "Men De kan jo bilde Dem ind, at De er ude at fiske."

"Fiske?" raabte Theil.

"Ja vel," svarede Onkel tørt. "Aborrer, f. Eks., i Gentofte. Det er der mange, som har Passion for."

Theil kastede Baandet paa Gulvet; men Onkel tog det ganske rolig op og sagde: "Nu vel, saa sætter jeg denne lyserøde Regnorm paa Krogen. Pas paa, Fiskene kommer."

Onkel gjorde Baandet fast og sagde: "Lad os nu gaa ind i min Stue, saa skal De se, det bider straks." 434 Og dermed tog han den forbavsede Hørkræmmer under Armen og drog ham med sig.

Jeg gik ogsaa med, højlig forbavset over Onkels mærkelige Alvidenhed. Baandet havde jeg rigtignok glemt at tage ind igen den Morgen, og Historien med Kongebrevet havde jeg ikke fortalt til nogen som helst, undtagen til vor Stupige. Det var saadan en stille, køn og god Pige, som altid hjalp mig mod Jomfruen og kun bragte Onkel Barbervand. Men der kunde man se.

Lidt efter ringede det ganske svagt paa Klokken, og Onkel sagde: "Nu rolig, Theil! Vi er jo enige; men lad mig nu tale." - Hørkræmmer Theil skævede til Onkel, røkkede urolig frem og tilbage paa Stolen, som havde han stor Lyst til at sige noget; men pludselig kylede han Stokken hen paa Sofaen, idet han udbrød: "Halv hundrede Tusinde! Hvem Fanden skulde tro det?"

I det samme bankede det paa Døren. Onkel fik sit sædvanlige, forretningsmæssige Ansigt og raable strengt: "Kom ind!"

Op gik Døren, og ind traadte Olsen og Johanna. Den sidste saa' ud som Lykken selv, men skjulte sig straks i yndig Forvirring bag ved Onkels graa Alkoveforhæng.

"Kom De kun nærmere, lille Jomfru - om Forladelse - lille Frue, skulde jeg nok sige. Det er nette Historier, man hører om Dem," begyndte Onkel.

Johanna kom ud af Forhængen; men hun blussede som en Rose, og to tunge Dugperler fuldendte Ligheden.

"Naa, naa," sagde Onkel, der straks blev blød. "Græd ikke! Vi maa først tale med Fyren der. "

Onkel vendte sig mod Olsen og sagde med et Forsøg paa Strenghed: "Hvorfor mødte De ikke ved Branden i Nat?" 435 "Branden! Har der været Ild paa Fabrikken?" udbrød Olsen.

"Ja," svarede Onkel. "Ilden udbrød i det gamle Brænderi ved Midnat. Det ny Laboratorium er ødelagt, og Loftet til Drejerstuen brændt igennem."

Olsen saa' aldeles forvirret omkring sig, og Onkel vedblev: "Har De været der i Gaar Aftes?"

"Ja," svarede Olsen med en meget bekymret Mine. "Jeg forlod det Klokken elleve."

"Er De vis paa, at der ikke brændte Lys, dengang De forlod det?" fortsatte Onkel.

"Nej," stammede Olsen, "jeg tror, jeg løb fra det hele."

"Tror det?" spurgte Onkel. "De véd det ikke?"

"Nej, Hr. Administrator," svarede Olsen og greb Onkels Haand. "De maa ikke vredes over min Opførsel, heller ikke over den Ulykke, der er sket; men da den første Prøve lykkedes for mig i Gaar Aftes - det kom

uventet, ligesom ved et Tilfælde - da var det, som skulde jeg gaa fra Forstanden. Jeg vilde straks have været op til Dem; men Deres Vinduer var mørke, og jeg vovede ikke at vække Dem. Desuden var der saadan en Uro, en Jagen over mig. Jeg maatte ud - mit lille Værelse var for snævert for min Lykke."

"Og hvor var De saa?" spurgte Onkel videre.

"Hvor jeg var?" gentog Olsen. "Det er dog forunderligt - jeg var - ja, jeg tror, jeg var i Skoven. Jeg husker, at jeg kom hjem ad Strandvejen."

"Der kan De se, hvilken Mand De har," sagde Onkel smilende og nikkede til Johanna. "Han tager i Skoven, saa snart han kan, og véd om Morgenen ikke, hvor han har været. Hvis nu Fabrikken var brændt?"

Olsen saa' skamfuld ned mod Jorden, men Onkel sagde: "Naa, Skaden er ikke stor. De Ovne og det 436 Loft kommer vel næppe paa mere end nogle Hundrede Daler. Men en anden Gang skal De ikke hænge Gaardlygten om Halsen paa Morten Vægter. Ved Nattetid regerer kun han. Tak De ham for, at det gik, som det gik."

Olsen fremstammede en Undskyldning; men Onkel svarede: "Ja, det kan De sige ved Brandforhøret. Lad mig nu se Resultatet! Hvor er Formlen paa Guldopløsningen ? "

Olsen tog en ny Tegnebog op og leverede Onkel et Papir. Denne læste det meget opmærksomt igennem og sagde derpaa til Theil: "Jeg har selv beskæftiget mig meget med dette Spørgsmaal; men Deres Søstersøn er dog kommen mig i Forkøbet. Denne S sammensætning her har jeg aldrig tænkt mig; men Forsøget viser, at den er lige saa praktisk, som den er let at fremstille. Denne lille Lap Papir er fuldkomment den Sum værd, jeg nævnede."

"Det var som Pokker!" udbrød Theil. "Hvem skulde tro, at der kunde komme saa meget ud af en Videnskab?"

"Jo," svarede Onkel, "thi Kundskab er Magt, ligesom Dannelsen er Adel. At Skæbnen har slaaet den falske Rigdom og den falske Adel ud af Deres Haand, dertil har jeg allerede to Gange lykønsket Dem; men at den foruden at gøre dette, tillige skænker Dem den virkelige, dertil gratulerer jeg Dem for tredje Gang."

"Og nu tager jeg, Pinedød, mod Gratulationen!" raabte Theil fornøjet og gned sig i Hænderne. "Det er blot forbandet, at Børnene har haft saadant et Jav med at lade sig vie, ellers skulde De se et Bryllup, min Fa'r! Jeg har en Rhinskvind - -."

"Den kan vi jo faa endnu og Brylluppet med," svarede Onkel med et Blik paa Johanna. "Kun behøver vi ikke lade Præsten drikke med."

437

Der blev en Pause. Olsen stod med Johanna om Livet hende ved Vinduet og pegede over imod Theils Gaard, som fortalte han hende, hvor mange Blikke og Suk, der var fløjne didover. Onkel vedblev at betragte Guldopløsningen imod Lyset, og Theil saa' snart paa ham, snart paa det unge Par med det fornøjeligste Ansigt af Verden. Lidt efter gik Olsen fra Vinduet og spurgte: "Hvor vidt kom saa De, Hr. Administrator?"

"Hvor vidt jeg kom?" svarede Onkel med et mærkeligt Udtryk i Stemmen. "Ja, har De Lyst til at vide det, Falk, saa kan vi, inden jeg skriver Indberetningen til Kollegiet, endnu gøre en Prøve i mit Laboratorium. - De undskylder os maaske et Øjeblik," vedblev han til Theil, "men jo før Indberetningen kan afsendes, desto bedre."

"Gud bevares!" svarede denne. "Gaa De blot ned, Hr. Administrator, og blæs, saa meget De vil. Jeg og min Datter venter paa Dem heroppe."

"Gør Dem det ganske bekvemt, vi er her igen om et Kvarter," sagde Onkel. Men i Døren vendte han sig om og tilføjede: "Kom du kun med, Viggo! Du skal faa Lov til at stikke Fyr paa en af Ovnene."

Onkels Laboratorium saa' ganske forandret ud. Jeg kendte det knap igen, dengang vi traadte ind. Alt var saa nyt; der var hvidtet og pudset overalt. En moderne Skrivepult var stillet hen i et Hjørne, og ved Siden af den laa de gamle Folianter paa et Bord med lysegrønt Klæde. Men over Onkel var der, langt mere end sædvanlig, udbredt en forunderlig, stille Værdighed, og han aabnede det store Jernskab med en Højtidelighed, som gemte han derinde en eller anden dyb Hemmelighed, han nu vilde aabenbare. Ogsaa Olsen mærkede hans ejendommelige Holdning, men lod sig i sin Stolthed ikke videre paavirke deraf, før Onkel af et hemmeligt 438 Rum udtog et lille tilsmeltet Glasrør, som han rakte ham med de Ord: "Kender De dette?"

Der var noget ejendommelig skarpt og indtrængende i den Maade, hvorpaa Onkel spurgte. Olsen stirrede paa det brune Pulver, som Røret indeholdt, vejede det i Haanden og svarede noget usikkert: "Det

forekommer mig at være en Guldopløsning; men min er det ikke."

"Det er en Guldopløsning," sagde Onkel med Vægt; "men Formlen, hvorefter den er sammensat, er ikke den samme som Deres. Se engang her!"

Med disse Ord fremtog han en lille Pakke Papirer, som var omvundne med en Snor og forseglede med Fabrikkens store Segl.

"Dette Manuskript," vedblev Onkel, "bærer paa sit Omslag Adresse til Dem. Jeg havde tænkt at tilstille Dem det senere; nu kan De lige saa gerne læse det straks, saa er den Sag færdig. Imidlertid vil jeg gøre Forberedelser til et lille Eksperiment, som jeg har Lyst at vise Dem. Vær saa god - der er en Saks."

Olsen klippede Snoren over og udtog af Pakken nogle faa løse Blade, hvoraf de første var gulnede af Ælde, medens de sidste var skinnende nye. Men næppe faldt hans Blik paa den første Side i Manuskriptet, før han blev ganske bleg og gav sig til at læse med en Iver, som vilde han i et Nu sluge hele dets Indhold. Jo mere han læste, desto blegere blev han, og til Slutningen vaklede han saaledes, at han maatte sætte sig i den store Lænestol. Imidlertid havde Onkel med uforstyrrelig Ro knækket Spidsen af Glasrøret med en lille Niptang, hældt noget af Pulveret ud i en Agatmorte, revet det ud med Terpentin og stod lige i Begreb med at stryge Opløsningen paa et Stykke Porcelæn, da Olsen med ét lod Manuskriptet falde og næsten med et Skrig udbrød: "De har jo fundet det!" 439 "Det har jeg," svarede Onkel, som vedblev at stryge. "I Dag er det akkurat tre Uger siden, at jeg gjorde Opfindelsen."

Olsen stirrede paa ham med et Udtryk af Rædsel; men Onkel tændte en Lampe, greb Blæserøret og rakte Olsen Prøven med de Ord: "Prøv, om det duer!"

Olsen greb efter Blæserøret, men tabte det paa Gulvet, idet han udbrød: "Gud forlade Dem, Hr. Administrator, at De kan handle saaledes mod den, der har tjent Dem saa trofast som jeg."

"Bliv!" svarede Onkel og holdt fast paa Olsen, som vilde forlade Laboratoriet. "Husker De Aftalen? Vi blev enige om at arbejde hver for sig, og at den, som først fandt Resultatet, ham skulde ogsaa Resultatet tilhøre udelte."

"Det Forslag kom ikke fra mig," udbrød Olsen fortvivlet. "Det var Dem, som gjorde det, længe efter at De havde gjort Dem bekendt med min Metode og Grundtanken deri. Vel ser jeg, at den Formel, De har fundet, er meget forskellig fra min, saa forskellig, at der ikke kan være Tale om, at De i Detaillen har taget af mit Arbejde; men Grundtanken og Planen er dog saa meget den samme, at De aldrig burde have opfordret mig til at skille mit Arbejde fra Deres paa et Punkt, hvor De maatte kunne se, at Opfindelsen var saa godt som sikker. De er kommen tre Uger før mig; det er Deres Fortjeneste, og jeg véd, at i Videnskaben gør Prioriteten alt. Jeg ser ogsaa af den Titel, De har givet Deres Manuskript, at Arbejdet ligger færdigt til Videnskabernes Selskab. Lad det da trykke! Det har De jo Ret til. Høst Æren, Berømmelsen, Fortjenesten, og lad mig synke tilbage til det Mørke, hvortil jeg er født. - O Gud, jeg kan bære det! men hun?"

Olsen greb efter sin Hat. Stoltheden og 440 Fortvivlelsen kæmpede paa hans Ansigt og fik hver Muskel til at vibrere; men pludselig brast han i Graad, rakte Haanden imod Onkel og sagde: "Farvel, Hr. Administrator! Jeg bærer intet Nag til Dem. - De har jo været den lykkelige."

Onkel stillede sig i Vejen for ham og svarede: "Vær rolig, Falk! Hør først en gammel Vens Forklaring, før De dømmes. Sæt Dem ned igen. Det er et Slags Skriftemaal, jeg har at gøre Dem."

Olsen adlød mekanisk, og Onkel vedblev, idet han atter tog Plads ved Siden af ham: "De husker vist, Falk, at jeg allerede ved Begyndelsen af disse Operationer meddelte Dem, at Opfindelsen af det blanktbrændte Guld hørte til de Opgaver, hvormed jeg i min Ungdom beskæftigede mig. Over den første Halvdel af mit Manuskript tilhører den Periode. - Jeg blev afbrudt af meget forskellige Omstændigheder," lagde Onkel til paa en Maade, der syntes at tyde paa, at han i Hast ønskede at glide over en Række ubehagelige Minder. "Mit Manuskript kom tilligemed mange andre Udkast ned i en Skuffe, hvoraf jeg ikke ventede, at det skulde tages op før efter min Død. Da kom De til Fabrikken, kære Falk. De var fyldt af den frie, forskende Aand, der slog mig i Møde som et Pust fra min Ungdoms Dage, og det var den og Deres Flid, som fik mig til at interessere mig for Dem. De blev min Assistent, og som saadan foreslog jeg Dem at arbejde sammen paa en Opgave, der var mig kær, og hvori jeg havde ikke faa Erfaringer forud for Dem. Gud véd, at jeg mente Dem det ærligt!"

"Men hvorfor skiltes vi da?" udbrød Olsen i en fortvivlet Tone og rejste sig atter op.

Onkel lagde Haanden paa hans Arm og næsten tvang ham til at sætte sig. "Hvorfor vi skiltes? Fik De ikke dengang mine Grunde, og fandt De dem ikke selv antagelige?" spurgte Onkel. "Dengang vilde 441 De vinde enten alt eller intet, og jeg forstod det saa godt. I Deres Alder havde jeg gjort det samme."

"Men jeg maa gentage," udraabte Olsen, "at Forslaget udgik fra Dem. Det var Dem, som bragte

Skilsmissen til Veje!"

"Men troede De ikke dengang, at De kunde magte Opgaven alene, og ansaa' De ikke mig for en Daare, fordi jeg forlod den eksperimentale Vej og slog ind paa den historiske? Sagde De ikke, at De vilde gratulere mig, hvis den førte til Maalet?"

Olsen blev blodrød i Hovedet. Han saa' ned mod Jorden, men svarede intet.

"Ser De, Falk, netop fordi jeg mente Dem det ærligt, maatte vi skilles. Havde jeg arbejdet en eneste Dag længere med Dem, havde jeg røvet Dem enhver Mulighed til at gøre Opfindelsen; men jeg vilde, at De skulde gøre den ved egne Kræfter og - alene. Forstaar De? Jeg vilde have, at det skulde gaa, netop som det nu er gaaet."

Olsen stirrede maalløs paa Onkel, og denne fortsatte langsomt: "De véd, at denne Opfindelse ikke er ny. De véd, at den har været kendt i ældre Tider, og at Fabrikken i Meiszen endnu ejer den som en vigtig Hemmelighed. Men har De husket paa, at vi ogsaa her ved Fabrikken har kendt denne Hemmelighed, og at von der Schwarz var den, som bragte den med fra Sachsen, og at den gik til Grunde med ham?"

"Jeg har aldrig troet andet om von der Schwarz, end at han var en af de forløbne Bartskeerere, som paa de Tider gav sig af med at fuske i alt muligt," svarede Olsen.

"Ja, der ser De! Der har vi straks et Punkt, som kræver den historiske Undersøgelse," bemærkede Onkel. "Von der Schwarz har næppe været nogen almindelig Bartskeerer. Véd De af, at han løb bort med Jørgen Vibes Datter og satte over Sundet 442 i en Baad midt om Natten for at lade sig vie i Skaane?"

"Nej," svarede Olsen og blev atter rød i Hovedet.

"Ja, jeg bemærker det blot som et Punkt, der kunde give Anledning til nøjere at studere hans Liv og hans Optræden her paa Fabrikken. Sæt nu, at jeg havde gjort dette; sæt, at jeg igennem Fabrikkens Arkiver har faaet Vished om, ikke alene at von der Schwarz har kendt Hemmeligheden, men at han endog har efterladt Papirer eller andet, som viste mig, hvori den bestod - kort sagt, sæt, at jeg ligefrem var kommen i Besiddelse af den Formel, som skyldes von der Schwarz, kunde vi saa have vedblevet at arbejde sammen?"

"Nej," svarede Olsen bestemt. "Men det forekommer mig unødvendigt at gøre alle disse Forudsætninger. Har han kendt Hemmeligheden, er den død med ham. At finde hans Formel igen er umuligt."

"Umuligt?" spurgte Onkel, idet han gik hen imod Jernskabet og udtog den Pakke, som jeg havde set ham forsegle. "Løs mig engang denne op," vedblev han, idet han skød Pakken over til Olsen, "saa skal De se, hvad jeg har for historiske Dokumenter."

Olsen sønderrev Baandet og Papiret i et eneste Ryk, saa at den lyserøde Glasfiøle nær var styrtet paa Gulvet; men Onkel reddede den i Faldet og skød med den anden Haand det forbrændte Dokument med den røde Skrift hen til ham, idet han blot sagde det ene Ord: "Læs!"

"Jeg kan ikke," svarede Olsen.

"Det véd jeg," sagde Onkel. "Ser De, for at tinde ud af dette ene Blad, har jeg maattet gennemgaa næsten samtlige Forfattere fra den Periode. Det har ikke været noget ringe Arbejde; men nu skal De høre, hvor jeg kan læse Skrift."

443

Onkel tog Bladet og læste det lige saa let, som om det havde været Aftenberlingen. Det indeholdt først nogle Bemærkninger, der maalte antages at staa i Forhold til noget tidligere; men derpaa kom i mange underlige Udtryk og Vendinger en Anvisning paa den Formel, hvorefter man tillavede Guldopløsningen.

"Ser De nu," sagde Onkel, idet han skød Bladet ind under den gamle Flaske med Løven, "dette Papir og dette Pulver blev fundet i Kvartskælderens nogle Dage efter, at den gamle Ovn var sprængt. Rimeligvis har han før sin Død skjult begge Dele i den. Hvad vilde De nu have gjort i mit Sted?"

Olsen saa' noget usikker ud, og Onkel vedblev: "Egentlig burde jeg have gjort Kollegiet bekendt med dette mærkelige Fund. Jeg havde faaet Æren deraf, thi Finderen forstod sig ikke noget paa det fundne - eller i ethvert Tilfælde meget lidt," tilføjede Onkel med et Blik paa mig. "At jeg undlod dette, skete alene af Hensyn til Dem. En saadan Meddelelse vilde have berøvet Dem ethvert Haab."

Olsen saa' paa Onkel med et tvivlende Blik, men denne fortsatte: "Dernæst kunde jeg have gjort Dem delagtig i Hemmeligheden. Jeg havde i Fællesskab med Dem kunnet benytte en Opfindelse, som tilhørte en anden, der ikke kunde værne om sin Ret. Mangen en Videnskabsmand vilde vel i dette Tilfælde ikke have haft saa øm en Samvittighed; men jeg anser Tyveri af videnskabelige Resultater og Tyveri af Folks Lommer for saa omtrent det samme. Derimod var to Ting mig klare: For det første, at vi straks maatte høre op at

arbejde sammen, og for det andet, at jeg ad Forsøgets Vej maatte se at finde Rede i den gamle, mangelfulde Formel for det Tilfældes Skyld, at De ikke skulde kunne magte Opgaven; thi hvis De ikke kunde det, vilde jeg 444 ikke lade Fabrikken gaa Glip af noget, der kunde gavne den."

"Men De vil jo lade det trykke," indvendte Olsen. "Her staar jo paa Titelbladet: "Til det kongelige danske Videnskabernes Selskab"."

"Ja," svarede Onkel. "Jeg vilde lade mine første Forsøg trykke; men det var for tyve Aar siden. Dengang skrev jeg mine Titelblade først og Afhandlingerne bagefter. Senere lærer man at gøre det omvendt. Og dog vil jeg ærlig tilstaa Dem, Falk, og denne Tilstaaelse skal være min Straf, at dengang jeg havde hele Manuskriptet færdigt, saaledes som det ligger der, da kom der et Øjeblik, hvor Fristeren traadte mig nær og sagde: "Du er den, som har begyndt disse Arbejder for tyve Aar tilbage. Du er den, som er bleven opmærksom paa Sagen, og som nu ved egne Forsøg har klarat en Formel, som din Assistent maaske ikke havde taget op af det Snavs, hvori den laa. Von der Schwarz er død, han taler ikke. Din Assistent er din lovlige undergivne, hvis Arbejde du har Ret til at benytte. Se," vedblev Onkel, "saadan talte denne Slyngel, og der var en anden Røst, som blandede sig med, og til hvilken jeg nok havde Lyst til al lytte. Jeg er ikke blevet noget stort, Falk; Tiderne har ikke været mig gunstige. Det var en lokkende Tanke for den gamle Administrator paa én Gang at træde frem i Videnskaben med en Afhandling, som vilde lønne mange Aars ufrugtbart Arbejde. Men Falk! - - Aa hør, Viggo, stik mig Fyr paa den Ovn der - dygtig med Høvlspaaner!"

Jeg lod mig ikke dette sige to Gange. Jeg havde dengang et stort Pund som Fyrbøder, og et Øjeblik efter blussede Ovnen saaledes, at jeg maatte trække mig tilbage for ikke at svide min Næsetip.

Onkel havde rejst sig. Han stod rank og mørk med Armene over Brystet og stirrede ind i Ilden.

445

Han var noget blegere end sædvanlig, og der var i hans Ansigt et Udtryk af Strenghed mod sig selv og urokkelig Ro. Pludselig, ligesom jeg kastede en ny Favnsfuld Høvlspaaner ind under Ovnen, greb han sit Manuskript, hævede det i Vejret og slyngede det ind i Luerne, som nu dobbelt højt slog op omkring det.

"Hvad er det, De gør?" raable Olsen og var i ét Spring henne ved Ovnen.

"Jeg frigør mig selv for Fristelsen til at blive en Slyngel. Jeg brænder Forfængelighedens Djævel til Kul og Aske - det er det, jeg gør, Falk!" svarede Onkel og greb ham ved Armen. "Lad det Kram ligge! De brænder kun deres Fingre derpaa! - Hvad er den Udødelighed, som gaar op i en Bunke Høvlspaaner, mod den, som engang skal komme?"

Onkel tog det Rør, der indeholdt hans egen Guldopløsning, og rullede det tilligemed Glasfiolen sammen i det gamle Manuskript. Olsen stirrede paa ham med et Udtryk af umiskendelig Forskrækkelse, men Onkel sagde: "Tro mig, Falk, jeg har kendt Videnskabsmænd, som længe stod uplettede for dem selv og Verden, indtil Fristeren kom. Saa bukkede de under i et svagt Øjeblik for denne Forfængelighed, der er Videnskabens Ulykke, og hvad blev Følgerne deraf? De begyndte at røve et lille Resultat hist, et andet her, og de endte med at blive stemplede som Plagiatorer, som Mænd, der havde tabt al Respekt for Videnskaben og sig selv; thi Videnskaben, Falk, taaler intet urent. Den skyder det fra sig, som Vandet Olien; i dens Historie kommer ethvert Redrag for Dagen, og hvem den stempler som Tyv, kommer til at bære Navnet længere end til sin Dødsdag."

Med disse Ord kastede Onkel det gamle Blad paa Ilden tilligemed Glassene. Der hørtes to svage Knald, idet de sprang, og Lufttrækket fra Ovnen rev det 446 brændende Blad højt op i Luften, hvor det snoede og vendte sig, indtil det som en sort Askerulle dalede ned for vore Fødder. Da sagde Onkel, som var en Sten falden fra hans Hjerter: "Se saa! Nu kan De sove rolig - Opfindelsen er Deres!"

"Min!" raabte Olsen, der egentlig nu først syntes at fatte Onkel. "De overlader alt til mig, De opgiver ganske Deres Ret?"

"Ganske," svarede Onkel med sit rolige Smil; "thi hvor der intet er gjort, er der intet at opgive. Skulde jeg fremstille min Opfindelse ærlig, vilde det hele reducere sig til et lykkeligt Greb i en Kælderhals, og det et Greb, som jeg oven i Købet slet ikke har gjort. Jeg kom til at dele Honnøren med Viggo, og dertil er jeg for gammel."

"Med Viggo!" udbrød Olsen.

"Ja, netop," svarede Onkel. "Han har ogsaa ageret Guldmager og egentlig baaret sig fornuftigere ad end vi; thi han gik til Bunds baade i Sagen og i Kælderens, og der laa Skatten forvaret - i en Askebakke."

Olsen stirrede tankefuld hen imod det Sted, hvor den gamle Ovn havde staaet, og sagde: "Det forekommer mig, at vi gør Uret mod von der Schwarz ved at fortie hans Fortjeneste. Han endte saa ulykkelig - sæt, at han havde kæmpet som jeg."

"Det gør Dem Ære, at De tænker saaledes, kære Falk," svarede Onkel venlig; "men her kan jeg fuldkommen berolige Dem, og De skal se, at den historiske Vej ogsaa der har sine Fordele. Efter Optegnelser i Fabrikens Arkiv kom en Værkmester fra Meiszen til Fabrikken, omtrent to Maaneder efter at von der Schwarz havde skudt sig. Han havde i Hverv at efterse, om Hemmeligheden var røbet, men vendte fuldstændig beroliget tilbage, efter at have meddelt den daværende Administrator, at von der Schwarz, som Laborant, havde stjaalet 447 Formlerne og Guldopløsningen fra Fabrikken i Meiszen. Rimeligvis har dette været Grunden til, at han her ikke turde rykke frem med Hemmeligheden, men opholdt Regeringen med tomme Løfter over et Aar. Nej, ham skylder vi intet; men ganske interessant er det, at vi nu véd, hvorledes de bærer sig ad i Sachsen. Naar Deres Opfindelse er Dem sikret, og Patentet er udtaget, skal jeg dog overraske Bestyreren i Meiszen med et lille Brev. Han gjorde saadan en Blæst, dengang jeg var der sidst."

"Men Fabrikken her?" indvendte Olsen. "Den har dog en vis Ret til den Hemmelighed, som von der Schwarz bragte med sig; den har jo betalt den."

"Ingen har Ret til stjaalet Gods, selv ikke Kongen," svarede Onkel. "Det er Nummer ét, og for det andet har Fabrikken aldrig betalt ham derfor. Han havde Gage som Laborant, og Løfle om en betydelig Sum, dog først naar han havde godtgjort, at han virkelig kendte Hemmeligheden. Men tror De at skyldte Fabrikken noget, saa gaa De ganske rolig op til Kongen, fortæl ham Deres Opfindelse og tilbyd Fabrikken den gratis. - Det kan maaske gaa lige op mod Ildebrandsregningen," lagde Onkel ironisk til.

"Der er med denne Opfindelse forbundet betydelige pekuniære Fordele," sagde Olsen forlegen. "Jeg véd ikke - -"

"Dem har jeg allerede skildret for Deres Svigerfader saa glimrende som muligt," afbrød Onkel. "Frygt ikke for det."

"Nej, De misforstaar mig, Hr. Administrator," stammede Olsen. "Det forekommer mig, at jeg ikke kan tage mod disse alene. De har arbejdet lige saa meget som jeg, og hvis jeg ikke saarer Dem, vilde jeg foreslaa, at vi - -"

"Hør nu, Falk," svarede Onkel med et højst pudsigt Udtryk i sit Ansigt, "skal det da endelig være 448 mig, der til sidst har gjort Opfindelsen? De har arbejdet Dem frem Skridt for Skridt, indtil De endelig fandt en Formel, der i alle Maader er hedre og lettere end den gamle, som var Dem ubekendt. Det kalder jeg selvstændigt Arbejde. Jeg har gaaet og set til, har givet Dem et lille Vink hist og her, og for Resten læst en gammel Recept og lavet Mikstur efter den. Men, i Guds Navn, har De for mange Penge, saa slaa dem i Asylerne eller Bombebøssen; der er Folk, som trænger."

"Ja, saa véd jeg ikke, hvorledes jeg skal udtrykke min Erkendtlighed," sagde Olsen.

"Det skal jeg sige Dem," svarede Onkel. "Naar De og Deres lille Frue har faaet Foden under eget Bord, og der en Dag skulde komme en ung Falk flyvende, saa kan De bede mig om en Faddergave. Og skulde De for Resten have Lyst til at se en kedelig gammel Pebersvend, for hvem Kærlighedens Sol hurtig hyllede sig i Taager, og som derfor kun har kendt lidet til dens Varme, saa staar jeg til Tjeneste."

Olsen styrtede frem, greb Onkels Haand og vilde kysse den; men Onkel drog den tilbage og sagde: "Ovnen er udbrændt. Lad os nu gaa op. Vi har allerede ladet dem vente længe, og Taalmodighed er ikke Deres Svigerfaders Dyd."

Deroppe drejede Samtalen sig om allehaande Materier; men da de havde taget Afsked og gik ned ad Trappen, raabte Onkel: "Aa, lille Fru Falk, De har glemmt noget i mit Værelse!"

Olsen gjorde Mine til at løbe op; men Onkel sagde: "Nej, bliv De, hvor De er! Jeg har et lille Ord at tale med Deres Frue."

Johanna ilede op, saa' sig omkring i Onkels Stue og sagde smilende: "Nu narrer De mig, Hr. Administrator! Jeg har jo intet glemmt."

449

"Kender De disse?" spurgte Onkel og halede det ene Etui efter det andet op af sin Chatolskuffe.

Johanna slog Øjnene ned; hendes Kinder brændte som Ild, men hun svarede ikke.

"Naa, skynd Dem nu, inden Fatter kommer," sagde Onkel og stoppede egenhændig Etuierne ned i hendes Lommer. "Betro i Fremtiden aldrig noget til Viggo. De véd ikke, hvad han er for en Klodrian."

Johanna saa' med et usikkert Blik først paa mig og saa paa Onkel; men paa én Gang tog hun Mod til sig, hævede sig paa Taaspidserne og kyskede ham lige paa Munden. Det var grueligt for mig at se, og maaske var det ogsaa derfor, at Onkel gjorde saadan en løjerlig Grimace, da han lukkede Døren efter hende. Havde

det ikke ganske stridt mod Værdigheden og de Begreber, jeg nærede om Onkel, vilde jeg have troet, at han var nær ved at græde.

Om Eftermiddagen holdt en ny, straalende Wienvogn for Porten - det var Hørkræmmer Theils. Paa Bagsædet sad Johanna i en lyserød Sommerdragt, ved Vogn døren stod Olsen parat til at hjælpe os ind. "Nu er jeg Etatsraaden," sagde Onkel, idet han tog Plads ved Johanna.

Olsen satte sig ved Siden af mig, og ud gik det ad Vesterport i flyvende Fart. Det var noget andet end at køre i en Tomarksdroske.

Af og til mødte vi Folk, som hilste og derpaa forundrede vendte Hovedet efter os. Naar dette skete, saa' Olsen saa glad og lykkelig ud; men Johanna trykkede sig ind i Vognen og skjulte sig bag ved Onkel.

Endelig holdt vi uden for det lille, hvide Sted, og nu først kunde jeg se, hvor hyggelig del tog sig ud ogsaa udvendig fra. Rosenbuskene stod saa fulde af Blomster, Vedbendrankerne krøb langt hen over Taget, og fra de grønne Linde uden for Huset, hvor 450 Bierne summede, strømmede den fineste Vellugt os i Møde. Det var, som groede der Kløver i Træerne.

Vi traadte ind ad den lille Havelaage. Olsen aabnede Døren for os, og nu var jeg for anden Gang i den hyggelige Stue, hvor hans blinde Moder boede. Alt var som hin Vinteraften - friske Blomster i Vinduerne, Vedbendranker, som badede sig i den nedgaaende Aftensol, og en mild, forunderlig Vellugt udbredt over det hele. Men der var saa stille i Stuen. Den ranke Bondepige bød os ikke velkommen; vi hørte ku'n en kvidrende Svale, der sad paa Kanten af det aabne Vindue ud til Haven, og paa Sofaen laa Olsens Moder med Hænderne foldede over Brystet. Den gamle Bibel laa opslaaet paa den anden Side af Bordet med et frisk Bregneblad til Mærke.

"Hun sover!" hviskede Olsen og vendte sig til Onkel, "det er saa hendes Vane paa denne Tid af Aftenen."

"Det er Synd at vække hende," sagde Johanna. "Lad os først køre en lille Tur og saa komme igen."

"Nej, vist ikke," svarede Olsen. "Jeg vil vække hende. Moder! Moder! Vaagn op!"

Han havde sagte nærmet sig Sofaen og greb nu hendes Haand. - Men i samme Øjeblik styrtede han med et Forfærdelses Udbrud hen over hende, Svalen fløj op med en lydelig Kvidren, svang sig i sin Forvirring lige ind i Stuen, men fløj i det næste Øjeblik højt jublende ud af det aabne Vindue, hvorfra den som et sort Punkt forsvandt mod den lyserøde Aftenhimmel.

"Hvad er det!" raabte Johanna og kastede sig ned ved Siden af ham.

Olsen vendte sit blege, fortvivlede Ansigt om imod hende og sagde: "Hun er død!"

Derpaa skjulte han sit Ansigt ved Moderens Bryst og hulkede højt. Johanna lagde sin Arm om hans 451 Hals og græd stille; men jeg syntes, at det hele var saa trist og saa tungt, at ogsaa jeg brast i Graad.

"Lad os gaa, Viggo!" hviskede Onkel og tog mig ved Haanden. "Hvor Døden er Gæst, bliver Hjerterne trange."

Onkel vilde ikke køre tilbage, og langsomt vandrede vi i Sommeraftens Stilhed gennem Søndermarken, som var Onkels kæreste Tilflugtssted, og hvor alt duftede i Kølighed og Skygge. Her mødte vi Martha, som havde været hos en Familie i Nærheden for at bringe en Buket Blomster fra sin Frue, og som intet anede om hendes Bortgang. Grædende fortalte hun os, at hendes Frue for ikke mere end en Time siden havde bedet hende om at læse for hende af Bibelen. Lidt efter havde hun sagt, at hun var træt og vilde hvile til Sønnen kom. Hans Giftermaal med Johanna vidste hun; men at han Dagen i Forvejen havde naaet sit Maal og stod ved Indgangen til sin Lykke, anede hun ikke og skulde nu heller aldrig faa det at vide.

Otte Dage derefter stededes hun til Jorden. Onkel og et lille Antal af Fabrikkens Arbejdere fulgte. Olsen var ganske som opløst af Sorg, og da vi skulde til at forlade Kirkegaarden, tog han mig med krampagtig Heftighed om Livet, førte mig endnu en Gang hen til Graven og sagde: "Du havde Ret, Viggo! Jeg har handlet formastelig og syndig ved at fordølge hende de Prøvelser, som Herren vilde paalægge hende. Maaske var det derfor, at mit eget Liv blev saa tungt og saa svært. O, men hvorfor har han berøvet mig hende netop i det Øjeblik, hvor den første Solstraale skinnede, og da jeg havde lovet mig selv atter at føre hende ind i Virkelighedens Verden. Jeg vilde gøre Bod, og han har berøvet mig enhver Mulighed dertil."

"Nej, det har han ikke," sagde Onkel, som havde 452 nærmet sig og nu lagde sin Haand paa Olsens Skulder. "Gaa ikke i Rette med Herren, Falk; thi kun han véd, hvorhen hans Veje fører. Han har taget Deres Moder fra den evige Nat og ført hende ind til sit evige Lys; han har røvet Dem en Moder, men han har skænket Dem en Hustru. Pris ham, og vær lykkelig; thi De har ejet Kærlighed og ejer den endnu. De har aldrig været fattig - som jeg." De to sidste Ord lagde Onkel til med sagte Stemme og næsten for sig selv. Det

er den eneste Gang, at jeg har hørt ham sige noget, der kunde ligne en Klage; men de to Ord gemte Nøglen til hans Liv.

To og tyvende Kapitel. Afslutning.

En Eftermiddag henad Efteraaret var en talrig Forsamling til Stede paa Københavns Toldbod. Det var Theils Venner og Bekendte, som tilligemed en Del af Fabrikkens Arbejdere og Embedsmænd kom for at sige Olsen og Johanna Farvel. Onkels høje Skikkelse ragede frem imellem dem; men hans Ansigt var blegt, og Hænderne forblev korslagte over Brystet, lige til han for sidste Gang trykkede det unge Par i Haanden. Der var maaske faa, som lagde Mærke hertil; men jeg følte med Onkel, hvor tung Afskeden var, og hvor meget vi begge skulde miste.

Grunden til Olsens Bortrejse var den, at Theil virkelig havde købt en Ejendom i Skaane, og her agtede at anlægge en storartet Fajancefabrik, som 453 hans Svigersøn skulde bestyre, og hvor Opfindelsen skulde gøres praktisk. Olsen havde med Glæde grebet denne Plan; thi dels var han ikke saa fornøjet med sin Stilling ved Fabrikken, dels forudsaa' han de Vanskeligheder, som en demokratisk Regering vilde berede en Anstalt, der havde hele sin Rod i Absolutismen, og som til sidst ogsaa blev det, der fjernede Onkel fra hans Stilling. Hertil kom, at den rige Theil aldrig kunde glemme, at hans Svigersøn havde været Polerer og siddet i Gældsfængsel; han vedblev haardnakket at se paa Fakta og glemme Motiverne. Da Klokkeren endelig havde ringet tredje Gang, og da Skovhjulene tungt begyndte at piske Vandet til fraadende Skum, sprang Onkel op paa Bolværket, svingede Hatten og raabte med høj og klar Stemme: "Farvel, Falk! Gud være med Dem!"

"Farvel! Farvel!" klang det fra Rælingen, og Fabrikkens Arbejdere istemte et tredobbelt Hurra. Men mig forekom det, at der ingen rigtig Klang var i dem, og maaske syntes Vinden det samme; thi den hyllede Skibet ind i tykke, sorte Røgskyer og dækkede alt, kun ikke Johannas hvide Tørklæde, der viftede fra Søen, som var det en Maages Vinger. De andre gik straks; men Onkel blev længe staaende paa Bolværket med Armene over Kors og stirrede efter Skibet, indtil det helt var forsvundet i den disede Efteraarsluft. Saa vendte han sig om, tog mig ved Haanden og vandrede langsomt hjem. Da Klokkeren den Aften blev ni, tog han Uret op som sædvanlig, men lige som han vilde lade det repetere, stak han det hastig i Lommen og gik ind i sit Værelse. Jomfru Mortensens Taalmodighed blev sat paa en haard Prøve; men da han atter kom ind, var han mærkelig mild og blød, og da vi havde drukket Teen, nikkede han til mig og sagde: 454 "Du løber vel ikke bort fra din gamle Onkel, Viggo?"

"Nej," svarede jeg med Taarer i Øjnene og vovede for første Gang at trykke hans Haand.

"Vel," sagde han, "saa vil vi to holde sammen; vi er dog hinanden nærmest. Naar du bliver Student, tager vi over og besøger ham."

Men Onkel var lumsk. Allerede det næste Foraar tog han alene over til Falkenberg, et Navn, som gamle Theil af visse Aarsager havde givet Fabrikken. Han havde en Elfenbensringle med Sølvklokker i Baglommen, og kom hjem med et helt Stel af de dejligste Kopper og Skaale, som alle havde en kronet Falk til Fabrikmærke. Det følgende Foraar tog han atter af Sted med seks gamle Dukater, som han havde købt hos Guldsmid Hirsch, og med en ny Ringle, der var meget prægtigere end den foregaaende. Paa mig gjorde disse Foræringer det første Aar et pinligt Indtryk; det var, som om den Helgenglorie, hvormed jeg havde omgivet Johanna, blev traadt i Støvet. Det andet Aar var det kun en underlig dump Fornemmelse; men det tredje, da Onkel kom, belæstet med saa mange dejlige Sager, at han havde gjort sig selv til en dobbelt Blankensteiner, maatte jeg le baade ad ham og mig selv. Det fjerde Aar var jeg Student.

Hvor tydelig husker jeg ikke hin Eftermiddag, da Onkel og jeg atter traadte ind paa Københavns Toldbod for at afgaa med "Hamlet" til Malmø; han med en ny Ladning Nürnbergerkram, jeg med flunkende ny Studenterkasket og tilsvarende Studenterlorgnet, som jeg dog ikke rigtig vovede at knibe i Øjet, før Onkel var gaaet ned for at losse. Og nu, hvilken Aften, hvilken Fart! - Sundet var selv en spejlblank, skinnende Lorgnet, som gamle Hler Ægir i et Anfald af Overmod havde sat sig paa Næsen, for at se sine Døtre danse i Aften solens Guld. 455 tajnen med den blanke Messingraaber i Haanden, forekom mig ikke som nogen almindelig Kaptajn, men et Slags moderne Tordenskjold, og Matroserne! - Jeg havde kunnet drikke dus med dem alle til Hobe. Jeg var jo Student, og som saadan vidste jeg, at der skulde bestaa en vis Lighed imellem os, en Lighed, jeg vel aldrig har set komme frem i det daglige Liv, men som vel nærmest maa søges i en fælles Tilbøjelighed til det vaade og en Lyst efter at komme til Vejrs. Dertil var Folk så a venlige, Damerne saa smukke, og der var tolv svenske Studenter om Bord - de var mine Brødre, vidste jeg - og med Brødre gør

man jo ikke Komplimenter. Det blev der da heller ikke gjort. Hilsner udveksledes, og da Skibet havde klaret Tre Kroner, viste Brødrene fra Lund, at de ogsaa forstod sig paa Onkels Videnskab; thi en mægtig Bowle blev opstillet paa Dækket, og i den maaneklare, blikstille Aften klang Bellmans Sange om Kap med Rahbeks livsglade Viser. Onkel overtraf ved denne Lejlighed sig selv; thi ikke alene drak han Punch, men udbragte endog en Skaal for Sverigs Kemikere, ved hvilken Lejlighed han udviklede, til hvilken Højde den ædle Destillationskunst havde hævet sig i Nabolandet, en Højde, der endog havde manet Bancos Aand over Sundet. Da Onkel var kommen paa denne Højde, satte han til min store Forskrækkelse al Værdighed til Side ved pludselig at spørge:

»Galantes Mådchen, charmantes Gretchen!
Was kannst Du singen, was kannst Du spielen?«

Og da dette var blevet besvaret i jublende Kor af Tilhørerne, meddelte han de svenske Brødre den Hemmelighed at skaffe sig en ny Næse af Hønsekød, naar man havde "pauket" den gamle af ved en høj Kvart eller Terts dernede i Gottingen.

456

Saa vidt var Onkel kommen, da han pludselig rejste sig op, lagde Armene over Kors og med sin sædvanlige, værdige Holdning vandrede forud. Her blev han staaende ved Sprydet med Blikket hæftet paa de tindrende Stjerner, der dukkede frem én efter én paa Himlens uhyre Ocean. Følte han, at han var gaaet for vidt? Tænkte han paa sin egen Ungdom, og greb Forskellem ham disharmonisk? - Jeg véd det ikke; men jeg traf ham paa den samme Plet, da vi løb ind i Malmø Havn, og maatte saaledes sande mine svenske Kollegers Ytring "att gubben hade varit bra' rolig den afton."

Men i Malmø ventede os en ny Overraskelse. Olsen holdt, trods den sene Aftenstund, selv ved Landingsbroen, og et Par prægtige brune stampede saa utaalmodig, at Gnisterne fæg fra Stenbroen. Der var en Jubel og Glæde, da vi fo'r ned ad de øde Gader og ud paa den brede Landevej, hvor Høet duftede og Lysene blinkede fra de venlige Huse; men inden vi naaede Olsens Ejendom, var det dyb Nat, og Gensynet med Johanna maatte opsættes til den næste Morgen.

Og nu Gensynet! - Kvindelige Læsere tror sikkert, at den unge Student var elegisk stemt, at gamle Minder og nye Haab dukkede op, da han hørte hendes lette Fjed og klare Stemme ude fra Haven. Han vil heller ikke vove at benægte det. Han vil endogsaa tilstaa, at hans Hjerte bævede, da han saa' Skyggen af hendes slanke Skikkelse glide forbi Vinduet; men da hun traadte ind i sin husmoderlige Dragt med et yndigt Barn paa Armen og et om muligt endnu skønnere ved Haanden, da svandt de sidste af Barndommens Drømme, og det var med en frigjort, men glad og sand Følelse, at jeg sagde: "God Morgen, Johanna, du har da ikke glemt mig?"

"Glemt dig, Viggo!" gentog hun smilende og rakte 457 det yngste Barn ud imod mig. Det viftede mig i Ansigtet med den Rose, det holdt i sine buttede Fingre, hoppede paa Johannas Arm og lallede fornøjet: "Rose - Rose - Viggo!"

Den ældre, der havde Olsens prægtige, krøllede Haar, stirrede forundret paa mig og spurgte: "Er du Onkel Viggo? Mama siger, at du er det ikke rigtig; men Papa siger jo."

"Der kan du se," sagde hun, "hvor slet Falk opdrager vore Børn; men Mindet lever i Skaane."

"Hvor du nu maa være lykkelig, Johanna!" sagde jeg med fuldt Hjerte. "Saadan malede Raphael sine Madonnaer, og det Krølhoved der, har jeg set før; men det var under den Sixtinske Madonna."

"Smiger!" sagde Johanna. "Er man straks saa vidt, naar man har taget Artium?"

"Nej," svarede jeg oprigtig, "det er ikke Smiger. Hvor Lykken blomstrer saaledes som her, er Smigeren overflødig."

"Ja," sagde Johanna med et ømt Blik paa Børnene. "Jeg føler det. Jeg er usigelig lykkelig, langt mere, end jeg fortjener."

"Men véd du af, Johanna," spurgte jeg dæmpet, "at der var en Tid, hvor jeg troede, at jeg ikke skulde kunne taale at se denne Lykke? Husker du Kolibrien og Paradisfuglen? Hvor den byggede, var mit Paradis. Men jeg var et Barn - -"

"Barnehjertet er blødt," afbrød Johanna mig rødmende, "og dets unge Fibre tager Indtryk som Voks; men derfor har ogsaa Tidens Griffel, som de gamles Stylus, en Flade, hvormed den udsletter den altfor dybe Skrift."

"Men den er ikke udslettet," svarede jeg.

"Vel," sagde hun og rakte mig Haanden, "saa véd jeg, at den er saa meget udvisket, at ingen uindviet vil være i Stand til at læse den."

458

Med denne Streg kunde jeg nu godt slutte denne sandfærdige Historie; thi jeg véd intet andet at fortælle, end at den samme fredelige Lykke lyste mig i Møde, hver Gang jeg paa ny satte over Sundet.

Dog, da Slutningskapitlet derved vilde faa en utilbørlig Korthed i Forhold til flere andre, og da jeg desuden har set, at ikke faa velagtede, baade inden- og udenlandske Autores somme Tider gaar over Stregen, for til sidste Afsked endnu at meddele et og andet om Personernes videre Skæbne, saa vil jeg ikke betænke mig paa at følge dem heri. Jeg skal derfor tillade mig i al Korthed at meddele følgende historiske Oplysninger.

Gamle Hans blev, som Læserne maaske erindre, allerede slaaet ihjel i det første Kapitel, ikke af Forfatteren, men af en human Mand, og efter forstandige, og i vore Tider meget priste, nationaløkonomiske Grundsætninger. For ham behøver saaledes, i det hele taget, Læserne ikke at bekymre sig, med Undtagelse af dem, der antager den holstenske Historie for Sandhed - men dem kan jeg ikke hjælpe. Gamle Rasmus fulgte ham kort efter. Branden paa Fabrikken havde givet ham et Stød, som han aldrig forvandt, og en Morgen Klokken fire fandt Peer Jørgen, som dengang endnu var saa temmelig ædru, Rasmus siddende paa sin Stol i Porten. Trætøflen havde han endnu i Haanden, men Aanden havde svunget sig til de Regioner, hvor forhaabentlig Tøfler, baade af Træ og af andet Materiale, ikke anses for absolut nødvendige. Peer Jørgen vedblev at leve, sig selv og Brændevinsbrænderen til Glæde; men da Koleraen kom, og baade Onkel, Fabriklægen og hans Kone afholdt ham fra at drikke, svandt han hen som en Skygge og var endelig en Morgen aldeles forsvunden. Nogle Dage efter fandt man ham paa Kapselloftet, hvor han stod og fejede i en Krog. Men trods, at han 459 maatte være død for lang Tid siden, og trods den Hede, der altid strømmede ud fra Ovnen, viste Peer ingen af de "absolutte Dødstegn". Onkel lod ham derfor køre ud paa Almindeligt Hospital, hvor han lige til sin Begravelse vedligeholdte sig i den samme haardnakkede Benægtelsestilstand. Paa Fabrikken sagde man, at det var "Mælken", der var slaaet ind; men Peer Jørgen fik ingen Ro i sin Grav. Et Fjerdingaar senere blev han gravet op og udstillet som et uomstødeligt Bevis for skindødes Begravelse, indtil Obduktionen viste, at Peer havde drukket af den Mælk, der var hensat til Rotterne paa Fabrikkens Lofter, og at det var Arsenikken, der havde vedligeholdt ham i den tilsyneladende livsfriske Tilstand.

Siden jeg er ved den sørgelige Rubrik "Hastig Død", kan jeg gerne til den føje dens Forløber "Ulykkelig Hændelse", Urtekræmmer Petersen havde en Sommerdag bivaanet en stor Middag hos Hovedagenten for et engelsk Livforsikringssselskab, baseret paa gensidig Garanti og et Reservefond af to Millioner Pund Sterling. Petersen havde ikke alene drukket megen Old Sherry, men ogsaa følt sig særdeles oplivet derved, at Hovedagenten havde opfordret ham til at træde ind i Kompagniet paa Vil-kaar, der vilde give mindst halvtredsindstyve Procent, foruden en ganske ualmindelig Livsforsikring. Stolende herpaa, og lidende af Sommerdagens Hede, lod Petersen sig køre ned til Ryssensten, hvor han forlangte "en Kasse" - Dybet skulde han nok vogte sig for. Men Kasser har en Bund, og denne er ordinært kun beregnet paa at bære et vist Antal Lispund. Maaske har Petersen villet undersøge dette fra Bunden af, maaske har han i sin Glæde hoppet for stærkt, nok er det, han gik til Bunds med Bunden af Kassen - men Livsforsikringen fandt man.

460

Den laa paa Bordet i Badehuset, og var til stor Trøst for hans dybtsørgende efterladte.

Af disse overtog Vonved Forretningen, og Firmaet Vonved-Petersen var længe en Sol, der straaede baade her paa Pladsen og i Hamborg. Men da Krisen kom i 1857, væltede Vonved baade med den lille Gig og den store Forretning. Han trak sig tilbage til sin Fædreby Kallundborg og viste her, i Forbindelse med Jane Jessen, at Formørkelsen ikke havde været total. Hans Billede i stort Format har jeg senere truffet ophængt i Kallundborgs Klubsal. Stillingen er lidt vild og Farverne noget forcerede; men Fotografiet har vist været ganske godt fra Begyndelsen.

Jomfru Mortensen forsvandt kort efter Olsens Afrejse og tog Onkels Tak og bedste Lykønskninger med sig, hvorpaa den stille Stupige overtog Regimentet. Det lykkedes desværre ikke Jomfruen at komme an hos "en ældre, helst religiøs Herre", uagtet Onkel havde givet hende de bedste Anbefalinger. Derimod saa' jeg som Student, at hun en Dag stak Næsen ud af et Vindue i Abel Kathrines Stiftelse, og forekom denne Næse mig noget rød. Men da det var Vinterdage og tilmed frøs syv Grader, gjorde jeg mig ingen Betæneligheder derover, og gør det heller ikke nu.

En trofast Ven fandt hun dog paa sin Alderdoms Dage, og det var Otto Strøm, der nu var teologisk Kandidat, og i hende havde opdaget et mærkelig dybt Gemyt i indadvendt, religiøs Retning med Sans ogsaa for den etiske Poesis Aabenbaringer. For hende havde han flere Gange oplæst ikke alene sin "Erik Lam", men ogsaa sit store religiøse Digt "Hvalfisken", der senere efterfulgtes af Tragedien "Jerusalems Forstyrrelse". Denne sidste lykkedes det ham paa Grund af de sædvanlige lave Kabaler ikke at faa opført paa det kongelige Teater - 461 "hvor der for Resten heller ikke var nogen, som kunde spille den." Et Aar efter dette Uheld udgav Strøm sine Digte: "Lyriske Strømninger", mest paa sine Venners Anmodning. Men ogsaa her fik

han Strømmen imod sig, dels paa Grund af nogle smaa Niddinger i Pressen, dels fordi en anset Forfatter, samtidig med ham, udgav en Samling under det ominøse Navn af "Knalle" - et Navn, der ganske rev Publikum med sig og fik "Strømningerne" til at staa stille. Dog har jeg af og til set Partier af dette, ikke ufortjenstlige, Værk, navnlig naar Onkel kom hjem om Aftenen og havde købt Makroner hos en, dengang bekendt, Konditor i Grønnegade.

Til sine farligste Fjender henregnede Otto med al Grund Hjalmar, som havde leveret en Kritik af "Strømningerne" og vist, at de fleste af dem udsprang i Tyskland, skønt de flød ud i Øresund - en Vending, som Strøm aldrig tilgav ham. Selv satte Hjalmar hyppigt over Øresund for at besøge vor fælles Ven, hvem han stadig drillede med at spørge, hvorfor han ikke mere vilde komme over og fange Aborrer. Men Hjalmar tog sig ikke i Agt. En Dag paa en Fisketur til Ringsjöen kom han tilbage med en Ring, som han paastod at have faaet ganske paa samme Maade som Polykrates. Men han var fangen, og det af en ganske ung Pige, oven i Købet Datter af ham, der havde Fiskeriet i Forpagtning. Fra den Dag talte Hjalmar aldrig mere om Aborrer.

Større Paaskønnelse nød derimod Strøm af Apostlen Zachariæ, som ikke alene optog nogle af hans dybeste Digte som Salmer for de stille Læsere i Tornebuskegade, men endogsaa af og til citerede udvalgte Stykker af "Hvalfiskens" Lovsang i sine Prædikener paa Nørrefælled. Her vedblev han nemlig at fortsætte sin velsignelsesrige Virksomhed, ikke alene i Brillerne, men ogsaa i et nærliggende Forsamlingshus, som førte det stolte Navn: "Zions 462 Tempel". Men da det pludselig viste sig, at han ikke alene døbte unge Piger i Brillerne, men ogsaa mere eller mindre giftede sig med dem i Zion, kunde Politiet ikke længere lukke Øjnene, men var saa liberalt at lade ham vælge mellem fast Ophold paa Kristianshavn eller løst i Amerika. Hr. Zachariæ foretrak imidlertid det sidste og forsvandt i en Udørk, ved hvilken Lejlighed hans gode Ven Isaak flaaede hans apostoliske Ryg lige til Skindet for Rejsepenge. Ingen har senere hørt noget videre til ham; dog er der dem, som paastaar at have talt med Folk der har set ham som Næst-Ypperstepræst i Utah.

Der staar nu kun tilbage at omtale Onkels sidste Tid - den laa desværre ikke i Solskin. Onkel var ikke Hofmand, endnu mindre hængte han i Halen paa de store; men født i en Tid, hvor Majestæten rangerede næst efter Vor Herre, og hvor det at se Kongen sejle i Kanalerne ansaas for lige saa godt, som at se Pinesolen danse, kan man ikke undres over, at han var Royalist med Liv og Sjæl. Derfor var han bleven vant til at betragte Fabrikken, ikke alene som sær kongelig og saaledes urørlig, men ogsaa som Kunstanstalt, fra hvilken skønne Former og en renere Smag burde udgaa. Da nu den ny Tid hverken brød sig om dette eller hint, men forlangte, at Fabrikken skulde forrente sig eller nedlægges, saa blev Onkel gnaven og gav knubbede Svar. Men da endelig en højtæret Rigsdagstaler erklærede det for sin Overbevisning, at Fabrikken var en fra de absolutte Tider nedarvet Luksusanstalt, hverken bedre eller slettere end Tivoli og Thorvaldsens Museum, en Tilflugt for unge Løsgængere og gamle Fornøjelsesfolk, som snarest mulig burde samles paa Ladegaarden - saa indgav Onkel, maaske af Frygt for denne Skæbne, sin Begæring om Afsked.

463

Den Morgen, Onkel modtog denne, var vistnok den bitreste i hans Liv. Hele Dagen sad han indelukket i sit Værelse, og da han endelig om Aftenen kom ind til Te, sagde han blot de Ord: "Viggo, nu flytter vi!" Virkelig flyttede vi kort efter ud til el lille Hus ved Søndermarken. Her tilbragte Onkel sin Tid med to meget heterogene Ting, nemlig at læse den franske Revolutionshistorie og studere Spansk. Men for mig havde det næsten noget rørende at se den Iver, hvormed den gamle Mand huggede sig ind i dette Erotikkens ungdomsfriske Sprog. Da jeg senere kom til Granada og for første Gang stod i Alhambras Løvegaard og saa' en gammel, stiv Militær træde ud mellem de mauriske Piller, klædt i sort og med Æreslegionens Baand i Knaphullet - da fik jeg Taarer i Øjnene ved Tanken om Onkel. Resten af hans Tid var ofret Søndermarken. Her viste han mig hver Plet, hvor han i den lyse Tid havde spadseret med Oehlschläger - men til Byen kom han næsten aldrig. En Morgen traf jeg ham dog uforvarende i Skindergade. Han stod ganske stille og lod, som om han studerede nogle Bøger i en Boghandlers Vindue, men jeg saa' godt, at hans Blikke paa skraa søgte den gamle Fabrik. Da kom Lars Kusk kørende med Kapsler, og idet han saa' Onkel, knaldede han med Pisken og raabte fornøjet: "God Dag, Hr. Administrator!"

Onkel standsede Vognen og trak en Specie op af sin Pengepung; men ligesom Lars med mange Velsignelser havde grebet den, gjorde Onkel højre om og fo'r saa hurtig af Sted, at han slet ikke kendte mig, skønt han strøjfede mig paa Fortovet - men den Aften var han mere tavs end ellers.

Onkel gjorde sig til af aldrig at have fejlet noget; men en Vinteraften følte han sig syg, og ved Midnat blev jeg kaldt ind til ham. Han gennemgik med stor Ro, hvorledes jeg skulde forholde mig, naar 464 han var død, og efter at have gjort dette, spurgte han mig pludselig: "Viggo, hvad tror du om Livet efter dette?"

Det fo'r igennem mig, da han gjorde dette Spørgsmaal; thi jeg havde ikke tænkt mig ham videre syg, og uvilkaarlig svarede jeg: "Jeg tror, at det vil blive som hans, der forløste os, et Liv i Kærlighed!"

Han smilede til mig med et stille, vemodigt Smil og gentog sagte: "Ja - et Liv i Kærlighed!"

Lidt efter trykkede han min Haand krampagtig, og da jeg nærmede Lampen til hans Ansigt, var han død;

men i hans Træk laa en Mildhed og en Fred, som jeg ikke havde set hos ham i levende Live.

En frostklar Vintersøndag blev han begravet. Samtlige Arbejdere, unge og gamle, var til Stede og trængtes om at bære ham de faa, sidste Skridt til Graven. Men da hele den bitre Ceremoni var til Ende, og jeg paa den snelagte Kirkegaard atter saa' mig omringet af disse trofaste Skikkelser, der havde kendt min Barndoms Tid, men nu selv var gamle og graa, da grebes jeg mægtigt af Mindernes Magt. Jeg forekom mig selv som et nysløvet Majtræ, medens hine stod i Efteraarets Stormsus og Rusk. Én for én gav de mig Haanden og talte om gamle Tider. Én for én spurgte jeg dem om deres Kaar; men de havde Taarer i Øjnene og rystede paa Hovedet. Da traadte endelig den gamle Holm frem, den ældste af dem, der havde været paa Blaamalernes Stue. Han blottede Hovedet, og idet han pegede hen imod Graven, sagde han: "Gud velsigne ham! - men de gamle Tider tog han med sig!"